

ESZTERHÁZY KÁROLY EGYETEM
BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI ÉS MŰVÉSZETI KAR

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS

NAGY ANDOR

ÉRVÉNYESÜLÉSI STRATÉGIÁK
A BRASSÓI SZÁSZ TISZTVISELŐK KÖRÉBEN

*KAPCSOLATHÁLÓ-ELEMZÉS ÉS CSALÁDREKONSTRUKCIÓ
AZ ALKALMI NYOMTATVÁNYOK SEGÍTSÉGÉVEL
(1650–1750)*

Történelemtudományi Doktori Iskola

Dr. Rainer M. János, egyetemi tanár, a Doktori Iskola vezetője

A Magyar Királyság és a Kárpát-medence története 1526 és 1790 között
doktori program

Dr. Gebei Sándor, professor emeritus, az MTA doktora, a doktori program vezetője

Témavezetők:

Dr. Gebei Sándor, professor emeritus, az MTA doktora

Dr. Verók Attila, egyetemi docens, PhD., dr. habil.

Eger, 2019

Tartalomjegyzék

Köszönetnyilvánítás	2
1. Bevezetés	3
1.1 Az értekezés témája	3
1.2 A brassói elit a kora újkorban	8
1.2.1 A patríciusság kialakulása	8
1.2.2 Brassói hivatalok és tisztviselők	16
1.3 Alkalmazott módszerek és eddigi eredmények	24
2. A kutatás bázisa: az alkalmi nyomtatványok	36
2.1 A Trausch-gyűjtemény	37
2.2 A brassói szászok alkalmi írásai (1650–1750)	45
3. A brassói elit a város emlékezetében (1650–1750)	51
3.1 Párhuzamos életpályák	51
3.1.1 A művelődés útjai	52
3.1.2 Család és karrier	72
3.2 Tekintély és presztízs	86
3.2.1 Személyek és kapcsolatok	86
3.2.2 Brassó legtekintélyesebb családjai	96
4. Városi pozíciók a családi kapcsolatok tükrében	99
4.1 A kapcsolatok elemzése	100
4.2 A brassói peregrinusok kapcsolati köre	103
4.3 Rokonsági hálózatok a brassói elitben	116
4.3.1 Egyházi tisztviselők	116
4.3.2 Politikai tisztviselők	129
5. Az érvényesülés eltérő módja: a feketehalmi Mederus család esetpéldája	147
6. Összegzés	172
Irodalomjegyzék	180
A. Levéltári források	180
B. Kiadott források	182
C. Szakirodalom	188
Függelék	207
A brassói szászok alkalmi írásainak könyvészeti jegyzéke (1650–1750)	207
Helynevek mutatója	423
Személynevek mutatója	434
Konkordanciák mutatója	456

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A köszönetnyilvánítások rendszerint egy kutatói munka lezárását szokták jelezni. Habár a jelen értekezés számomra sokkal inkább a további kutatások irányát jelöli ki, mintsem a téma kimerítettségét mutatná, mégis fontosnak érzem, hogy azokkal a személyekkel kezdődjön a dolgozatom, akik nélkül sohasem készülhetett volna el.

Először is őszinte hálával tartozom témavezetőimnek, Dr. Gebei Sándor professzor úrnak és Dr. Verók Attila tanár úrnak, hogy ráirányították a figyelmemet Erdély és a szász-ság kora újkori történetének kutatására és értékes szakmai tanácsaikkal segítették a dolgozat elkészítését.

Köszönetemet fejezem ki munkahelyi vezetőmnek, Dr. Pap Józsefnek, hogy lehetővé tette, hogy egy országhatáron átívelő, hosszan tartó levéltári alapkutatást végezhessenek, miközben pedig ráirányította a figyelmemet egy új adatfeldolgozási szemléletmód elsajátítására is. Őszinte köszönettel tartozom Dr. Ballabás Dánielnek is, hogy a dolgozat készítése során irányt mutatott a relációs adatbázis-építés, illetve az adatvizualizáció-készítés technikai útvesztőiben.

Köszönettel tartozom a Fekete-templom Levéltára munkatársainak, Thomas Şindilariu és Bernhard Heigl levéltáros kollégáknak a kutatásom fő bázisául szolgáló dokumentumok között való eltájékozódásban nyújtott segítségükért, és, hogy sokszor záróra után is lehetővé tették számomra a Trausch-gyűjtemény alkalmi nyomtatványainak feltáró munkáját. E kutatásnak egy különösen fontos segítőjeként ismerhettem meg Gernot Nussbächer néhai brassói szász levéltáros-történészt, aki a dolgozatban előforduló személynevek azonosítását és a kéziratok helyes olvasatát is igen gondosan ellenőrizte.

Feltétlen köszönettel tartozom Christian Rothernek, a gundelsheimi Siebenbürgen-Institut könyvtárosának, valamint Radu Teuceanunak, a nagyszebeni Brukenthal Múzeum könyvtáros-múzeológus kollégájának is a nevezett gyűjteményekben való kutatásban nyújtott pótolhatatlan segítségükért.

Végezetül, de nem utolsó sorban pedig a családomnak és a barátaimnak tartozom köszönettel, akik a dolgozat készítéséhez a segítségnyújtás legkülönbözőbb megnyilvánulási formáival járultak hozzá. Különösen pedig a feleségemnek köszönöm, hogy megértést és háttérrel biztosított e munka elkészítéséhez, kiváltképp úgy, hogy eközben ő maga is a kutatóvá válásnak nem kevésbé rögzös útjait járta.

1. BEVEZETÉS

1.1 AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJA

Doktori disszertációmban a könyves kutatások legújabb eredményeinek felhasználásával a brassói (*Kronstadt, Braşov*) szász vezető tisztviselő családok kapcsolatépítésében megnyilvánuló karrierépítési stratégiáinak a bemutatására vállalkozom az 1650 és 1750 közötti időszak vonatkozásában. A dolgozatom témáját és az időhatárok kijelölését a hozzávezető út határozta meg abban a tekintetben, hogy a jelen disszertációban bemutatandó forrástípus feldolgozásának kiválasztását az elmúlt évtizedekben a teljesség igényével végzett erdélyi szász intézményi és magánkönyvtárak rekonstrukciója¹ inspirálta. A könyvtárrekonstrukció – műfaji jellegéből adódóan – az alkalmi nyomtatványokra nem terjedt ki. Éppen ezért irányult a figyelmem a deziderátumnak számító kora újkori erdélyi alkalmi írások felé. E dokumentumok művelődéstörténeti tanulságaira fókuszáló előzetes munkám² során lettem figyelmes a művek tematikai sokszínűségére, a szövegekben szereplő személynevek gazdagságára, valamint az egyes dokumentumokban említett személyek közötti sokrétű kapcsolatok feltérképezhetőségére. Habár a dokumentumok egyszerre hordoznak irodalom-, művelődés- és társadalomtörténeti ismereteket, emellett pedig könyv-, könyvtár- és nyomdászattörténeti információkat is, a jelen dolgozatban elsősorban a társadalomtörténet (azon belül is a kapcsolattörténet) szempontjából hasznosítható elemeket használtam fel.

Az előzetes vizsgálat eredményei arra engedtek következtetni, hogy az emberi élet jelentősebb eseményeihez fűződő tiszteletadások, gratulációk és visszaemlékezések értékes, korábban nem ismert adalékokkal egészíthetik ki egy-egy adott személyről való ismereteinket. Ugyanakkor feltételezhetővé vált az is, hogy még többet mondanának e dokumentumok akkor, ha egy jól körülhatárolt közösségnek a teljesség igényével összegyűjtött kollekcióját vizsgálhatnánk. Tekintve, hogy e munkára nem vállalkozott korábban senki, kiaknázatlan lehetőségként tekintettem az előttem álló feladatra. Fontosnak tartom ugyanakkor megemlíteni, hogy a kora újkori alkalmi művek szisztematikus feltárásának a hiánya el is szigeteli a kutatókat e dokumentumok használatától, éppen ezért e forrástípus összegyűjtése esetemben is hosszadalmas levéltári alapkutatót tett szükségessé. Az

---

¹ Az eredményeket lásd: MONOK – ÖTVÖS – VERÓK 2001.; MONOK – ÖTVÖS – VERÓK 2004.

² NAGY 2013a.

előzetes hipotézisek helyességének ellenőrzésére viszont megfelelő kiindulópontként kínálkozott Erdély egyik legnagyobb helytörténeti gyűjteménye, Joseph Trausch (1795–1871) brassói honismereti gyűjtő és irodalomtörténész kéziratgyűjteménye.

A feltáró munkát 2010-ben a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány „Diákok a tudományért” szakalapítványa jóvoltából kezddhettem meg, amelyet a következő években a Balassi Intézet „Campus Hungary”, később pedig a „Campus Mundi” elnevezésű ösztöndíjai támogattak, elsősorban Brassó levéltárait célozva, de – témavezetőim javaslatára a forrásgyűjtést kibővítve – kétszer egyhónapnyi időtartamban a nagyszebeni Brukenthal Múzeumban (*Muzeul Național Brukenthal*) és további egy hónapig a németországi Gundelsheim (Neckar) városában található Erdély-intézetben (*Siebenbürgen-Institut*) autopszia alapján tártam fel az erdélyi alkalmi írásokat.

A dokumentumok jelentős része azonban a brassói Fekete-templom levéltárából (*Archiv der Honterusgemeinde der Ev. Kirche A. B. Kronstadt*) került elő, az előzetes várákosításoknak megfelelően pedig ezek is elsősorban Brassóban készültek, és a brassói szász családok tagjairól szóló írásokat tartalmazzák. Így szűkítettem tovább a város polgáraihoz kötődő alkalmi művekre a vizsgálódásaimat, félretéve a témától immár eltérő tételeket.³ Az így létrejövő bibliográfiai jegyzék dokumentumainak tartalmi elemzése során kezdtek különösen érdekessé válni azok az események, amelyekről a kéziratok és nyomtatott szövegekben megemlékeztek. A korabeli városi közösség tagjai ugyanis az alkalmi írásokban egymás karrierútjainak állomásairól készítettek pillanatfelvételt: elsősorban a peregrináció, a házasságkötés, a fokozatszerzés, a beiktatás és a halálesetek során készült alkalmi írások által.

A dokumentumok vizsgálata nyomán vált világossá az is, hogy főleg egy szűk társadalmi rétegről, a város tehetősebb (patrícius) polgáraitól szólnak az írások, amelyeknek a szerzői elsősorban az értelmiségi kör képviselői, az egyetemet járt tanárok és lelkészek voltak, rajtuk kívül pedig a hozzátartozók, rokonok és barátok. Egyre határozottabban körvonalazódott immár előttem a brassói elit karrier- és kapcsolattörténeti vetületét bemutató dolgozat, amelyben a témához kapcsolódó primer források bevonásával újszerű és minden korábbinál teljesebb képet kaphatunk erről a társadalmi rétegről. Ennélfogva írásbeli munkámban a kora újkori Brassó város legfelsőbb hatalmi elitjének családi, ro-

---

³ A Trausch-gyűjtemény nyomtatott dokumentumait összefoglaló feltáró munkám eredményeit a 2.1-es fejezetben összegzem, részletesebben pedig az alábbi tanulmányokban ismertettem: NAGY 2016, NAGY 2017.

koni-házassági összefonódását vizsgálom, illetve ennek alakulását. Azt próbálom kideríteni, hogy ez a csoport mennyire zárt össze, mennyire hatotta át a vezető egyházi és politikai hivatalokat, és ez hogyan változott a 17–18. század időszakában. A rokoni kapcsolatok dinamikus változásokon mennek keresztül, amelyek alaposabb vizsgálata nyomán láthatjuk, hogy a házasságok révén a társadalmi kapcsolatok egyre szorosabbá válhatnak, de újabb megerősítések hiányában el is halványodhatnak. E tekintetben tehát az elit belső struktúrája kerül elemzésre a kapcsolódó források figyelembevételével, de a dolgozatban a feltárt dokumentumtípusnak mindvégig a középpontban tartásával.

Vizsgálódásaimat három alapvető kérdés határozta meg: (1) milyen mértékben köthetünk alkalmi nyomtatványokat a brassói szász polgárokhoz; (2) a közösségi emlékezésnek ezen formája milyen módon és hatékonysággal állítható a hivatal- és kapcsolattörténeti kutatások szolgálatába; (3) milyen szempontokat tartott szem előtt a brassói elit az egyéni (és családi) karrierépítése során házasodásuk alkalmával, ehhez kapcsolódóan pedig melyek voltak azok a személyek a közösségen belül, akiknek stratégiaileg is fontos szerepet tulajdoníthatunk a befolyásos kapcsolataik révén? A dolgozatban vizsgálni kívánom továbbá azt is, hogy az örökölt és szerzett (rokoni és baráti) kapcsolati körök, illetve a karrier alakulásai között látszik-e összefüggés?

A dolgozat bemutatására hat fejezetben kerül sor. Az első, bevezető részben a brassói elit kibontakozását követem nyomon, összegyűjtve a velük kapcsolatos eddigi ismereteinket. A város közigazgatási működésére és a főbb hivatalok bemutatására is itt térek ki. Ezt követően foglalom össze a dolgozatom során használt legfontosabb forrásaimat. Itt kerül sor a középpontba állított dokumentumtípus (az alkalmi nyomtatványok) általános ismérveinek bemutatása is – különös tekintettel a kapcsolattörténeti forrásértékekre. A fejezetrész a kutatás során alkalmazott informatikai eszközök és módszerek ismertetésével zárul, amelyek nélkül a dolgozat nem lehetett volna elkészíthető.

A második fejezetben a kutatásom bázisát jelentő, az alkalmi írásokra irányuló feltáró munkám eredményeit összegzem. Az alap kutatás két lépésben mutatható be. Először a Trausch-gyűjteményben autopszia alapján végzett levéltári munkám eredményeit ismertetem. Ezt a gyűjteményt a teljesség igényével tártam fel ahhoz, hogy kiemelhetővé váljanak azok a dokumentumok, amelyekkel a dolgozatban történeti szempontból foglalkozom. A második lépésben a már a feltárt anyaghoz társítottam a hazai és nemzetközi könyves kutatások eredményeit (a legfrissebbeket is belevéve), amelynek köszönhetően kialakult munkám összefüggő szövegtömbje – amely a dolgozat *Függelék* fejezetében

kapott helyet. Minden egyes példányleírást betűhíven, jelzettel, összefoglaló (univerzális) címmel láttam el a pontos azonosítás és az áttekinthetőség kedvéért. Fontosnak tartottam a bennük előforduló személyek azonosítását is elvégezni, amivel lehetővé vált a dolgozat számára a dokumentumok történeti hasznosítása.

A harmadik fejezetben a brassói elit általános életpályája kerül bemutatásra az érvényesülés karrierállomásainak és a feltárt dokumentumok eredményeinek középpontba állításával. A brassói tisztviselő családok karrierútja párhuzamos életpályák bejárását mutatja, amelyeknek első állomása az előtanulmányok végzése volt. Ennek érdekében a brassói gimnáziumi évekről kirajzolódó ismereteket összegzem. Ezt követően – elsősorban az egyházi értelmiség – külföldi egyetemeken folytatta tanulmányait. Éppen ezért a brassói szászokra vonatkozó egyetemtörténeti kutatások eredményeit összegzem – kiegészítve itt is a kapcsolattörténeti kutatásba beemelt alkalmi nyomtatványok eredményeivel. Ez az időszak már az egyéni érvényesülés kezdeti lépéseire mutat rá, különös tekintettel a közreadott disputációkban fellelhető köszönetnyilvánítások és ajánlások alapján. Ezért fontosnak tartottam, hogy a brassói szász akadémitákra vonatkozó ajánlók és címzettek személyeit azonosítsam a későbbi karrieralakulásuk megfigyelése céljából. A peregrinációt követő időszak már a családalapítás és az egyéni karrier kibontakozásának ideje volt a kora újkori értelmiségiek körében. A város világi hivatalainak ranglétráját bejáró szász fiatalokról – a gimnáziumi éveik után – csak ezt követően vannak eredményeink. Az életüknek fiatal éveiben a céhek általános vándorútját járták végig, amely az alapvető foglalkozásukkal kapcsolatos ismereteik megszerzését jelentette. A rendelkezésre álló hivatal- és kapcsolattörténeti forrásokban a húszas éveik elején jelennek meg – elsőként a házassági adataik nyomán, majd a városban betöltött hivatalaik betöltése válik nyomon követhetővé. Ezek alapján a hivatalba lépések általános időpontjait figyelem meg abból a célból, hogy körvonalazhatóvá váljon az elit általános életpályája – mind a világi, mind az egyházi pályát figyelembe véve. Az átlagtól gyorsabb hivatali életút bejárása az egyéni és a családi érvényesülés szempontjából értékes megfigyelésekhez vezethet. Feltehetőleg ugyanis, hogy a családok korabeli presztízsértékével áll összefüggésben. Ennek a vizsgálatára a kapcsolathálózatok elemzésével összefüggő módszertani megfigyelések adtak már. Az alkalmi írások feltáró munkája során azonban arra is figyelmesek lehetünk, hogy e dokumentumok szisztematikus összegyűjtésével is megismerhetjük a legtekintélyesebb családokat és mérhetővé tehetjük a kiemelkedő személyek társadalmi presztízsét. A fejezetrészt ennek összegző bemutatásával zárom.

A dolgozat negyedik fejezetében kerül sor az alkalmi írások elemzése során már megismert tekintélyes személyek kapcsolatainak vizsgálatára. Ehhez elsősorban a kapcsolatháló-elemzésnek a dolgozatban használt legfontosabb fogalmaira térek ki. A dolgozatban kétféle viszonytípus vizsgálatát kezdem meg: a baráti/kollegiális és a rokoni kapcsolatok feltárását. A baráti/kollegiális kapcsolatok kiváló kútfőinek bizonyulhatnak az alkalmi írások, amelyekben az egyetemi éveik során egymásnak gratuláló verseket írtak a (szász) peregrinusok. A későbbi karrieralakulásokkal is összevethetőkké válhatnak az itt kapott eredmények. A fejezet második felében pedig a két hivatali életpálya vezető (főlelkési és városbírói) tisztviselők rokoni kapcsolathálójának rekonstruálását kísérem meg a rendelkezésre álló források alapján. Így válhatnak láthatóvá azok a személyek, akik a két hivatali csoport között meglévő rokoni hálózatot a leginkább összetartották. Ez a város hivatalnokaira irányuló kutatás kezdeti lépését jelenti. A jövőben szükségessé válik a további hivatali pozíciókat betöltő személyi körre is kiterjeszteni a kapcsolattörténeti kutatást. Arra azonban már elegendő információt nyújthat e két hivatalnoki kör megismerése, hogy körvonalazódjon előttünk a korabeli brassói elit általános érvényesülési stratégiája, különös tekintettel a házasságokra.

A dolgozat ötödik fejezetében esetpélda gyanánt, mélyfúrászerűen vizsgálom meg egy olyan család történetét, amelynek az általánostól eltérő érvényesülési módon kellett utat találnia a brassói elitbe: tekintettel arra, hogy a család felmenői között nem voltak befolyásos kapcsolatokkal rendelkező személyek, mégis a város vezető pozícióiban láthatjuk őket. Az elemzett család példája mintául szolgálhat az eltérő érvényesülési módok további vizsgálatára – melyet ezúttal is az alkalmi nyomtatványok forrásértékeire fókuszálva ismertetek. Az értekezés záró fejezetében pedig már a munkám eredményeit összegzem.

A dolgozat időhatárai nyomdászattörténeti alapon kerültek meghatározásra, tekintve, hogy a brassói szászokról nagyobb számban csupán az 1650-es évektől kezdődően állnak rendelkezésünkre alkalmi művek, így innen kezdem a téma tárgyalását. A vizsgálat kérdéseit illetően pedig százéves időintervallumot választottam ki a társadalmi folyamatok megfigyeléséhez és a változások érdemi bemutatásához.

1.2 A BRASSÓI ELIT A KORA ÚJKORBAN

1.2.1 A PATRÍCIUSSÁG KIALAKULÁSA

Habár az erdélyi szászság történetének kutatása jelentős múltra tekint vissza a szász történetírók körében,⁴ az erdélyi szász városok polgársága ugyanakkor csak a felvilágosodás korától került a történeti vizsgálatok középpontjába. August Ludwig Schlözer (1735–1809) német történész az 1795–1797 között közreadott háromkötetes *Kritische Sammlungen zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen* munkájában elsőként foglalkozik az autonómiával, mint az erdélyi szász városi polgárság legfőbb hatású ismertetőjegyével.⁵ E munka megjelenését követően fordult a szász történészek figyelme is a városi polgárság felé. A 19. század közepén vett új lendületet – szervezett keretek között – a szász történeti kutatás azáltal, hogy 1840-ben megalakult az erdélyi szászok honismereti egyesülete, a *Verein für siebenbürgische Landeskunde*, és annak elsődleges publikációs fóruma, az *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*, azaz az erdélyi szászok máig létező német nyelvű folyóirata. Az egyesületben meghatározó szerepet játszó Georg Daniel Teutsch (1817–1893) evangélikus püspök, történetíró, valamint fia, Friedrich Teutsch (1852–1933) munkái nyomán alakult ki – és tartotta magát sokáig – az a romantikus elképzelés, hogy az erdélyi német polgárságot a szász parasztokkal szabadságban és egyenlőségben (*Freiheit und Gleichheit*) élő népcsoportként kell elképzelnünk.⁶ A közöttük lévő szociális különbségekre Richard Schuller (1860–1932)⁷ és Georg Eduard Müller (1866–1944)⁸ mellett Orbán Balázs (1829–1890)⁹ is rávilágított. Műveikben már a polgári (patrícus) elit vezető szerepe került egyre inkább bemutatásra. Az erdélyi szász polgárság kutatása magasabb szintre azonban csak a 20. század második felétől lépett. 1961-ben indult útjára a legújabb kutatási eredményeket bemutató *Siebenbürgisches Archiv* sorozat,

---

⁴ A humanizmus korától kezdődően tudunk egy-egy áttekintő történeti művet említeni, de a későbbi évszázadokban a „*Sachsengeschichte*” mint szászföldi történeti műfaj a szászok identitásának részévé is vált. Vö. SZEGEDI 2001. 98–118.; CZIRÁKI 2011. 16.; SZEKFŰ 1943. 179–180.

⁵ SCHLÖZER 1979. 258–259.

⁶ TEUTSCH 1925. 2.; GÜNDISCH 1993. 11.; BINDER 1995. 141–142.

⁷ SCHULLER 1897a. 5–72.; SCHULLER 1897b. 344–407.; SCHULLER 1889–1890. 3–41.

⁸ MÜLLER 1941a.; MÜLLER 1941b.

⁹ ORBÁN 1873. 264–266.

1981-ben pedig a *Schriften zur Landeskunde Siebenbürgens* című könyvsorozat megindulása érdemel említést, amelyekben a városi polgárságot a figyelmük középpontjába állító szász történészek munkái is napvilágot láttak. Ekkoriban kezdett el foglalkozni Gustav Gündisch (1907–1996)¹⁰ Nagyszeben, Maja Philippi (1914–1993)¹¹ és Granasztói György (1938–2016)¹² Brassó, Konrad Gündisch¹³ pedig Beszterce és Kolozsvár patríciusságával – mindannyian a középkori viszonyokra helyezve a hangsúlyt. E kutatások szintézisét adta Konrad Gündisch 1993-ban megjelent, de még napjainkban is alapvető jelentőségű monográfiája a középkori erdélyi városok patríciusságáról (*Das Patriziat Siebenbürgischer Städte im Mittelalter*). Ebben a szerző kifejti, hogy a városok gazdasági megerősödésével megszilárduló patríciusi rétegnek három megjelenési formája volt a középkorban: a gerébpatríciusság, azaz a helyi szász nemesség városi változata, amelyek tagjai idővel betagozódtak a magyar nemességbe; a külföldi kereskedő-patríciusság, amelynek reprezentánsai előbb Firenzéből, később a dél-német városokból érkeztek, és házakat vásároltak Nagyszeben, Abrudbánya, Nagybánya és Kolozsvár városaiban (főleg a pénzforgalom és a kereskedelem felvirágoztatásában értek el jelentős eredményeket); végül pedig egy helyi gyökerű kereskedő és kézműves patríciusság kialakulását mutatta ki Besztercén, Segesváron és Brassóban is. Ahhoz azonban, hogy megismerjük ez utóbbi város társadalmi rétegének a kialakulását és kiteljesedését, át kell tekintenünk azokat a meghatározó eseményeket is, amelyek a helyi polgárság létrejöttére hatással voltak.

A meglévő szakirodalomból ismeretes, hogy az erdélyi szász vezető réteg jelentősen megváltozott a betelepülés kora óta. Miután II. Géza (ur. 1141–1162) hívására a német birodalomból érkező hospesek letelepedtek a számukra kijelölt területen (Királyföld), a vidéket benépesítve hamarosan virágzó községek nyomait találjuk. A betelepülés időszakát vizsgáló kutatások megállapították, hogy a több hullámban érkező telepesek etnikai szempontból igen heterogén tömeget alkottak. Legnagyobb részben földművelőkkel kell számolnunk, de voltak közöttük iparosok, lovagok, nemesi származásúak és papok is.¹⁴ A szász autonómia és a későbbi polgárság fejlődésére alapvető jelentőségű volt II. András

---

¹⁰ GÜNDISCH 1984. 2–14.; GÜNDISCH 1987a. 3–35.; 128–147.; 182–200.

¹¹ PHILIPPI 1984a. 91–155.; PHILIPPI 1984b. 156–178.; PHILIPPI 1984c. 225–333.; PHILIPPI 1986. 7–276.

¹² GRANASZTÓI 1972. 350–399.

¹³ GÜNDISCH 1974. 147–193.; GÜNDISCH 1987b. 67–92.

¹⁴ CZIRÁKI 2006. 8–33.; GYÁRFÁS 1912. 7–9.; KLUSCH 2009. 24–54.; MAKKAI 1988. 295–301.; MELTZL 1892. 633–635.; PUKÁNSZKY 2003. 11–14.; TEUTSCH 2010. 13–37.; SZABÓ 1867. 1–50.

(ur. 1205–1235) kiváltságlevele (1224: *Diploma Andreanum*),¹⁵ amely kijelölte a földjük határait (Szászvárostól Barótig), rögzítette a jogaikat és kötelességeiket, valamint az addig szétszórtan élő telepeseket egységesen a szebeni ispán joghatósága alá helyezte (akit a király nevezett ki).¹⁶ Az itt élők szabadon választhatták papjaikat a bíráikat,¹⁷ szabad vásártartást és kereskedelmet élveztek, és a kihalással megüresedő birtokok királyi eladományozás nélkül visszaszálltak a közösségre.¹⁸ Fontos látnunk azt is, hogy az erdélyi szász városok fejlődését a magyar Anjou királyok nagymértékben segítették elő: uralkodásuk ideje alatt érték el a szászok jogi szempontból önállóságukat a városi közigazgatás kiépítése által.¹⁹

Brassót a szász városok közül a legutolsóként alapították, fejlődésével mégis hamar utólérte a többi. Ennek kulcsa kedvező földrajzi fekvésében rejlett, hiszen Magyarország délkeleti határán és fontos kereskedelmi útvonalak kereszteződésénél helyezkedett el. A városban megtelepedő németek hamar felismerték a helyzetükből fakadó kereskedelmi lehetőségeket, ami alapvető mozgatórugójává vált a város gazdasági fejlődésének. A 14. század első feléből ugyan nem ismerünk okleveles adatot Brassó város fejlődéséről, ami a város által a trónviszályok idején folytatott politika következményének is tekinthető.²⁰ Ennek ellenére Brassó városi rangra emelését a várostörténészek I. Károly (ur. 1308–1342) idejére teszik, habár kiváltságlevél csak 1353-ból maradt ránk.²¹ Ezt segítette elő a kialakuló centrum szerep és az iparúzó polgárok céhes szerveződése is. A szász telepések helyi kereskedelme a 13. században már áttért a Kárpátokon túlra, valamint a Magyar Királyság egyéb területeire is. Ezzel kapcsolatban Pach Zsigmond Pál (1919–2001) kutatásai az irányadóak, aki rámutatott arra, hogy a levantei kereskedelem útvonala az Adriai-tenger felőli irány mellett délkeleti-keleti irányból is kiépült Brassó és Nagyszében irányába. Felhívja a figyelmet arra is, hogy 1358-ban I. Lajos (ur. 1342–1382)

---

¹⁵ Lásd: ZIMMERMANN – WERNER 1892. nr. 43.; 32–35.

¹⁶ Ekkoriban még nem részesült a kiváltságokban Brassó, illetve a Barcaság, Beszterce és vidéke, valamint a medgyesi provincia (Két szék) sem, csupán a Szeben környéki hét szék (Szeben, Szászváros, Szászsebes, Szerdahely, Újgyház, Nagysink, Segesvár és Kóhalom).

¹⁷ A szabad bíróválasztást II. András már 1211-ben engedélyezte, amikor a Német Lovagrendnek adományozta a Barcaságot. Lásd: ZIMMERMANN – WERNER 1892. nr. 19.; 11–12.

¹⁸ BINDER 1991. 33–37.; BÓDINÉ 2003. 108.; SZEKFŰ 1943. 176.

¹⁹ GÜNDISCH 1993. 75–77.; BINDER 1995. 141.; MEZEY 2018. 108.

²⁰ GRANASZTÓI 1972. 354.

²¹ Vö. CZIRÁKI 2011. 24.; KILLYEN 1984. 58.; NUSSBÄCHER 2013b. 35.; PHILIPPI 1986. 33.; ROTH 2010. 56.; ZIMMERMANN – WERNER 1897. nr. 677.; 93–96.

király már engedélyezte a kereskedést,²² 1368-ban pedig I. Vladislav (1325–1377), Havasalföld vajdája kedvezményeket adott a brassói polgároknak a Kárpátokon túli kereskedelemre.²³ Ezáltal a brassói kereskedő polgároknak legkésőbb a 14. század második felére a moldvai és havasalföldi kereskedelmük is folyamatossá vált. A Fekete-tengertől Bécsig, Velencéig, Nürnbergig, Augsburgig hozták és vitték a keleti luxuscikkeket, nyerstermékeket és a nyugat-európai kézműves portékákat.²⁴ I. Lajos király az 1369. évi oklevelében Brassó javára – kizárólag a posztót illetően – lerakati jogot is adományozott,²⁵ majd 1377-ben a Barcaság (*Burzenland/Kronstädter Distrikt*) tizenhárom szabad szász barcasági települését²⁶ közigazgatásilag és törvénykezésszerűen is Brassó tanácsa alá rendelte.²⁷ Mindez nemcsak a várost, hanem annak lakóit is egyaránt gazdagította, nemkülönben pedig a helyi kultúrára is inspirálóan hatott.²⁸ Ennek folyamányaként a kezdeti paraszti társadalom – az ipari és a kereskedelmi központokká váló erdélyi szász városokhoz hasonlóan – Brassóban is fokozatosan átalakult, és a virágzó kereskedelemből meggazdagodott polgárság politikailag is egyre nagyobb befolyásra tudott szert tenni.

Brassó korai időszakában a vezető elit a telepítést végző és szervező gerébek közül került ki. A 15. század közepéig ennek a társadalmi rétegnek a tagjai nem tartoztak a nemességhez, de mind életmódjukban, mind jogi helyzetükben közelítettek ahhoz. A katonáskodással, illetve az ehhez szükséges anyagi források biztosításával Szászföldön kívüli földek jutottak birtokukba, ott pedig földbirtokosként – a nemességhez hasonló módon – jobbágysorba kezdték szorítani a szászokat.²⁹ A 15. században kezdődött meg a városve-

---

²² ZIMMERMANN – WERNER 1897. nr. 736.; 152–153.

²³ PACH 1975. 15.; PACH 1986. 5–8.; ZIMMERMANN – WERNER 1897. nr. 908. 306–307.

²⁴ CZIRÁKI 2006. 61–62.; CZIRÁKI 2011. 21.

²⁵ GRANASZTÓI 1972. 354–356.; PACH 1975. 6.; ZIMMERMANN – WERNER 1897. 336.; WEISZ 2012. 60–62, 80–81.

²⁶ Az említett barcasági települések: Barcarozsnyó (*Râșnov, Rosenau*), Barcaszentpéter (*Sânt Petru, Petersberg*), Botfalu (*Bod, Brenndorf*), Feketehalom (*Codlea, Zeiden*), Földvár (*Feldioara, Marienburg*), Hőltövény (*Hălchiu, Heldsdorf*), Keresztényfalu (*Cristian, Neustadt*), Prázsmár (*Prejmer, Tartlau*), Szászhermány (*Härman, Honigberg*), Szászmagyarós (*Măieruș, Nussbach*), Szászveresmart (*Rotbav, Rothbach*), Vidombák (*Ghimbav, Weidenbach*) és Volkány (*Vulcan, Wolkendorf*). Ezek közül mezővárosi rangra emelkedett Barcarozsnyó, Feketehalom, Földvár és Prázsmár.

²⁷ ORBÁN 1873. 25.; CZIRÁKI 2011. 24.; NUSSBÄCHER 2011. 172.; ZIMMERMANN – WERNER 1897. nr. 1085.; 479–481.

²⁸ A 14. században indult meg a céhek fejlődése és a kereskedelem fellendülése. Vö. GYÁRFÁS 1912. 5–10.; PHILIPPI 1986. 122–130.

²⁹ MEZEY 2008. 107.

zetői elit lecserélődése, mivel a brassói szászok – a többi erdélyi szász közösséghez hasonlóan – ellenálltak, nem túrték meg maguk között a gerébcsaládokat.³⁰ A brassói kereskedő polgárok stabil gazdasági hátterénél fogva magukhoz tudták ragadni az irányítást, és mindez együtt járt azzal is, hogy a hatalmukat a környező falvakra és mezővárosokra is egyre jobban ki tudták terjeszteni.

Ebből az időszakból brassói családneveket a 14. század végétől csak szórványosan, míg a 15. századból sűrűbben találunk. Maja Philippi és Granasztói György munkái nyomán tudjuk, hogy ezek is többnyire foglalkozások utáni ragadványnevek: Schneider (szabó), Fischer (halász), Kürschner (szűcs), Wagner (kerekas), Schuster (varga). Több nemesi származású városbíró is ismerünk a 14–15. századból, mint például egy Jacobus nevű ispánt az 1352–1368 közötti időszakból, Johannes Seydenschwanz ispánt az 1391–1412 közötti korszakból, továbbá Valentin Gotfard, Petrus Comes és Petrus Sander de Santa Agatha ispánokat az 1420-as és az 1430-as évekből.³¹ A brassói polgári elit, ahogy már említettem, az ezt követő időszakban, a 15. század közepétől kezdett el megerősödni, amikor Brassó és vidéke kikerült a királyi ispán fennhatósága alól, és a brassóiak autonómiát szerezhettek a város irányításában. A hatalmi struktúra teljesen átrendeződött, a brassói városvezetésből kikerültek a környék földbirtokaival rendelkező nemesek, helyüket pedig az egyre nagyobb befolyással rendelkező kereskedőcsaládok vették át. A kereskedők mellett idetartoztak az olyan szakmák tehetős művelői, mint például a mészáros, szűcs, szabó, ötvös, akik maguk sem vetették meg a kereskedést.³² A 15. századi számadáskönyvekből ismerjük az olyan kereskedőcsaládok neveit, mint a Czeidner, Tartler, Rosenauer, Rotenbacher, Seidlin, Kylhaw, Rewel stb.³³ Átmeneti korszakról van e tekintetben is szó, amikor még a családnév és a vezetéknév használata nem állapodott meg véglegesen.³⁴ Granasztói György a *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt* című brassói forráskiadvány-sorozatban közreadott számadáskönyvek elemzése nyomán ismerteti a legvagyonosabb családok neveit 1475-ből, úgy mint Schirmer, Clompe, Bogner, Kimmel,

---

³⁰ CZIRÁKI 2011. 34.

³¹ PHILIPPI 1984b. 165.; NUSSBÄCHER 1999. 286.; CZIRÁKI 2006. 63.

³² Őket az írásos emlékek a latin *circumspectus* (körültekintő) és a *prudens* (okos) címekkel illették, míg a középpolgárságnak a *providus* (előrelátó) címzés járt. Bővebben: DRASKÓCZY 2000. 83. Ez megmaradt a kora újkori elit megnevezésére is. Lásd a 3.2-es fejezet „A címzések és a társadalmi helyzet megfeleltetése” című részt, illetve TÓTH 2009. 106.

³³ PHILIPPI 1984a. 110–112.; CZIRÁKI 2006. 63–64.

³⁴ GRANASZTÓI 1972. 352–353.

Sadler, Roth, Turk, Concz, Rothkyschys, Bruledrer, Hoffgrebe, Rotschin, Veltes stb.³⁵ A város vezetését kézben tartó esküdtek testületének leggyakoribb tagja a 15. század utolsó évtizedeiben Valentinus Schirmer, Vincentius Augustinus, Melchior Schlosser és Bartholomäus Schunkebung³⁶ volt. Granasztói úgy látta, hogy a politikai hatalmat a kezében tartó patriciátus ekkor már topográfiaileg is határozottan elkülönült a városon belül. A szenátorok főként a piactéren (*Marktplatz, Piața Sfatului*), a Kapu utcán (*Purzengasse, Strada Republicii*), a Hirscher utcán (*Hirschergasse, Strada Apollonia Hirscher*), a Lópiacon (*Rossmarkt, Strada Gheorghe Barițiu*) és a Kolostor utcán (*Klostergasse, Strada Mureșenilor*) laktak.³⁷ Ez a szokás a későbbi évszázadokban sem változott, amit a 17. század végi brassói polgárokhoz kötődő hagyatéki inventáriumok is kiválóan alátámasztanak.³⁸ A városbírók,³⁹ a városgazdák,⁴⁰ illetve a szenátoroknak⁴¹ és a lelkészcsaládok egy részének⁴² a házaik is rendszerint a főtéren vagy a főtérbe torkolló – előbb említett – utcákon helyezkedtek el.

A kora újkor időszakában Brassó már néhány befolyásos család irányítása alatt állt.⁴³ A középkori családok közül néhányaknak sikerült átmenteniük meghatározó szerepét a városi elitben. Ezek között említhetők meg a Benckner, Hirscher, Graef és Weyrauch családok nevei.⁴⁴ A 17. század elejére mellettük előkelő pozíciókhoz jutott a Draudt,⁴⁵ a

---

³⁵ A teljes listát lásd: GRANASZTÓI 1972. 394.

³⁶ A családnév többféle alakban is előfordul a korabeli forrásokban: Schwnkebang, Schunkebung, Schunkabunka, Chonkabonka, Schönckhebungk, Schankebank. Én a dolgozat további részében a Schunkabunk névalakot fogom következetesen használni.

³⁷ A *Ringbürger* fogalmat a brassóiakra nem alkalmazták, a házaik elhelyezkedéséből mégis a centrikusság olvasható ki.

³⁸ Az osztóbírák (*divisor, Theilungsherr*) az elhunyt brassói szász polgárok ingó és ingatlan tulajdonainak összeírásakor az utcákra lebontva sorolták fel a házakat és annak megbecsült értékeit is. Sajnálatos, hogy a Brassó Megyei Állami Levéltárban (*Archivele Naționale ale României Filială Brașov*) csak az 1578–1597 közötti időszakból (jelzete: ANR FB IV.F.1.), az 1681–1702 közötti időszakból (jelzete: ANR FB IV.F.2.) és az 1789–1800 közötti időszakból (jelzete: ANR FB IV.F.3.) találunk hagyatéki összeírásokat.

³⁹ Pl. Johann Manckesch (1635–1699) városbíró háza a piactéren állt: „*Erstlich befindet sich ein Haus aufm Markt*”. Vö. ANR FB IV.F.2. 985–991.

⁴⁰ Pl. Bartholomäus Hirscher (1622–1682) városgazda háza szintén a piactéren állt: „*Erstlich ist ein Haus aufm Markt Verhanden geacht*”. Vö. ANR FB IV.F.2. 98–102.

⁴¹ Pl. Stephan Letz (?–1690) brassói szenátor háza a Kapu utcán áll: „*Item das Haus in der Porzen gassen*”. Vö. ANR FB IV.F.2. 331–335.

⁴² Pl. Michael Schmeizel (1640–1685) brassói diakónusnak a felesége, Catharina Klöskesin (?–1692) halálakor készített hagyatéki összeírás alapján az Árvaház utcában (*Heiligleichnamgasse, Strada Poarta Schei*) volt a háza: „*Erstlich ist ein halb Haus in der Heilig Leichnam gassen*”. Vö. ANR FB IV.F.2. 557–559.

⁴³ A 16–17. században csak elvétve találunk olyan gerébcsaládokat, akik a Szászföldön élnek. Vö. BINDER 1982. 287.; CZIRÁKI 2006. 104.

⁴⁴ CZIRÁKI 2011. 35–36.

⁴⁵ A családnév többféle névalakban is előfordul a forrásokban: Draudt, Dreut, Drud, Drut, Draut, Drauth, Drawd. Ezekből a Draudt változatot használok a dolgozatban.

Goldschmiedt, a Fronius, a Fuchs, a Bánfy, a Hegyes, a Greissing, illetve ismételtén a Schunkabunk család. Ezeknek a familiáknak a tagjai töltötték be a város magisztrátusi pozícióit és két vezető hivatalt: a városbírószéket, illetve a városgazdai funkciót.⁴⁶ Cziráki Zsuzsanna mutatott rá arra, hogy az ezen státuszokat betöltő személyek közül csak kevesen jutottak el addig a lehetőségig, hogy erdélyi állami szinten is komoly pozícióba kerüljenek. Többségük szerepe inkább a helyi érdekeltségű ügyekhez kapcsolódott, ami elsősorban a Barcaságra, azon túl pedig főképp Havasalföldre és Moldváig terjedt.⁴⁷

A város vezető rétege tehát a leggazdagabb kereskedőkből és iparosokból kialakuló patríciusokból tevődött össze. Egy olyan elit kör kialakulását láthatjuk kibontakozni, ahová csak a jelentősebb vagyonnal rendelkezők kerülhettek be. Cziráki Zsuzsanna doktori értekezésében – egyebek mellett – rámutatott arra is, hogy a városi számadáskönyvek alapján ez a kör élénk kereskedelmi tevékenységet folytatott, jelentős tőkével rendelkezett, sőt, növelte befolyását a Barcaságban, esetenként azon túl is.⁴⁸ Mindezzel a társadalom közép- és alsó rétege valamint a patrícius családok között áthidalhatatlan távolság alakult ki.

Orbán Balázs a Székelyföldről írt hatkötetes monográfiájának Barcaságról szóló, záró kötetében szemléletesen foglalta össze a brassói szászok hierarchikus társadalmi berendezkedését. Ő maga a 19. század közepén négy társadalmi csoportot különböztetett meg, amelyek élén az évszázadok óta a többiek felett uralkodó patrícius réteg található. Orbán kiemeli, hogy a város demokratikus működését színélve, a rajtuk kívül álló etnikumokat kizárták, a saját területükön pedig minden hatalmat monopolizáltak. Az e körhöz tartozó családok pedig szorosan összefonódva segítették egymást, és tartották fenn maguk között a hivatali pozíciókat. Amint írta: *„Ezen önteremtette aristocratia, – melynél az érdem általi kiválásnak és kiemelkedésnek még csak a látszata is hiányzott, – a polgársággal és a néppel szemben követelőbb és gőgösebb volt bár mely olygarchiánál, s a szegény jogfosztott s a közügyekbe való minden befolyástól elzárt alsóbb polgárság és a falusi nép nem volt más, mint amaz osztály jóléte és kényelmének vak eszköze.”*⁴⁹ Rámutat arra is, hogy az

---

⁴⁶ Vö. NUSSBÄCHER 1999. 288–289.

⁴⁷ CZIRÁKI 2011. 37.

⁴⁸ CZIRÁKI 2010. 27.

⁴⁹ ORBÁN 1873. 265.

összefonódást a rokonságban lévő vezető kör a házasság útján tartotta fenn, ahol a vezető hivatalnok-kereskedő famíliák az egyszerű iparos családokkal vagy más nemzetbeliekkel házasságot soha nem kötöttek.

A másik csoportot a szász evangélikus papok/lelkészek alkották, akik *„a magyar birodalom minden papjai közt a leggazdagabbak”*.⁵⁰ Ezen lelkészcsaládok gyermekei nevelésére nagy gondot fordítottak, amelynek – Orbán szerint – két fő oka volt: egyfelől a papi hivatal betöltése egyetemi végzettséghez volt kötve, másfelől pedig így látták biztosítottnak, hogy a papi hivatal ugyanazon családi közösség kezében tudjon maradni – tekintettel arra, hogy a lelkészjelölés is a saját előjogukat képezte.⁵¹ Ezzel kapcsolatosan jegyzi meg, hogy a tanítói pálya a papi lét egy korábbi állomása volt, amely szintén az egyház befolyása alatt állt.

A két hivatal betöltőinek az összefonódását támasztják alá a régi magyarországi nyomtatványok feltárásának eredményei is a 17. század első feléből. Heltai János a következőképpen foglalja össze megfigyeléseit az általam kiválasztott korszakot közvetlenül megelőző időszakban (1601–1650) megjelent Kárpát-medencei kiadványokat elemző munkájában: *„Az előkelő polgárság a házasságok révén szorosán összefonódott az evangélikus papság vezető rétegével. Gyakori köztük az összeházasság. Nem ritka eset, hogy a szépreményű akadémista iskolamester jómódú polgárlányt kap feleségül, és fordítva, a gazdagabb polgári családok is választanak maguknak paplányt menyüknék. Az összefonódás mértékét mutatja, hogy a 49 kiadványból 25 esetben vagy a vőlegény vagy a menyasszony a lelkészi, tanári kar (család) tagja.”*⁵² Ez önmagában azonban még keveset mond, hiszen nem elemzi a kiadványokban szereplő személyek származását, nem szűkíti egy városi közösségre a megfigyeléseit, és nem veti össze az itt látott megfigyeléseit a korabeli városi anyakönyvekkel sem. A dolgozatban hasonló elvek mentén, de a kapcsolódó újabb források bevonásával igyekszem a brassói szász elit érvényesülési stratégiáit megfigyelni a tárgyalt időszakban.

A harmadik csoportba a kereskedőket sorolta Orbán, akik között a szász kereskedők a kisebbséget képviselték, mivel többnyire magyar és a magyar nemzetiséghez tartozó örmény, görög és zsidó kereskedők alkották e réteget. Végül a negyedik csoportot a polgárság és az iparosok köre jelentette, melyet a szerző a legnépesebbnek tartott mind

---

⁵⁰ ORBÁN 1873. 265.

⁵¹ MELTZL 1892. 634–635.; MÜLLER 1934. 183–188.; SCHULLER 2003. 265–269.

⁵² HELTAI 2008. 261–263.

közül. Meglátása szerint az e körbe tartozó fiatalok előtt nem állt nyitva semmilyen karrierlehetőség, „mert hiába tanult a szegény polgár fiú, az a legmagasabb állásnak nézett hivatalokba és papságba az azt monopolizáló család-csoportok önzése miatt úgy se tudott volna bejutni”.⁵³

Mindent összevetve a korábbi kutatások alapján egészen konkrét képünk van már arról, hogy a városvezetői elit szorosan összefonódott Brassóban – ahogyan a többi hasonlóan fejlett szász városban is. Az összefonódás mértéke azonban ezidáig nem volt ismert. Nem álltak rendelkezésünkre információk arról, hogy mikor, mennyire volt közeli a város tisztviselői közötti rokonsági kapcsolat, ahogy arról sem, ezek milyen összefüggéseket mutatnak a betöltött pozíciókkal. Ezeknek a felderítése pedig tovább árnyalhatná a város politika-, hivatal-, társadalom- és művelődéstörténeti vonatkozású összefüggéseit. Mielőtt azonban az érvényesülésnek a korabeli kapcsolatokból fakadó lehetőségeire rátérnénk, szükséges, hogy röviden áttekintsem a vizsgált időszak társadalmi rétegződését és városvezetői hivatalait.

1.2.2 BRASSÓI HIVATALOK ÉS TISZTVISELŐK

A szász városok társadalmi rétegződése Nyugat- és Közép-Európa városaihoz hasonlóan három rétegre oszlott – amivel egyben az egykorú magyarországi városokhoz is hasonlítható.⁵⁴ Ennek legfőbb fokmérője a háztulajdon és a vagyon után fizetett adó volt.⁵⁵ A teljes jogú városi polgárok (*cives*, majd a 17. századtól *Burger* vagy *Bürgers-Mann* megnevezéssel) alkották a legfelső réteget,⁵⁶ akik a legmagasabb adót is fizették.⁵⁷ A középkori adatok alapján ez a megnevezés még inkább szűkítő jellegű volt. Azokra vonatkozott, akik

---

⁵³ ORBÁN 1873. 266.

⁵⁴ Azzal a különbséggel, hogy a társadalmi szerkezetük Erdélyben a 18. századig változatlan maradt. Vö. GRANASZTÓI 1992. 399.; SCHENK 1992. 56.; HAJDÚ 2001. 58–59.

⁵⁵ Granasztói György a brassói adófizetőket négy vagyoni csoportra osztotta: szegények, szegény-közepes, közepes-vagyonos és gazdag adófizetők. Vö. GRANASZTÓI 1972. 397–398.

⁵⁶ A szászok privilégiumaik révén sem nemesek, sem pedig jobbágyok nem lehettek. Ebből fakadóan a tehetősebb szászokat a polgári rendhez sorolták (míg a falusi lakosokat parasztként említették) annak ellenére, hogy ténylegesen csak a szász városokban élőket nevezték polgároknak. Vö. HORVÁTH 2018. 249–250.

⁵⁷ Brassó a legkorábbi időktől fogva négy kerületre volt felosztva. Ezeket a város egyik legjelentősebb utcájáról, a Kapu utcáról, valamint három kápolnájáról nevezték el. Ezek a városnegyedek képezték a helyi közigazgatás és adózás alapját is. A négy kerület: *Quartale Porticae*, *Quartale Corporis Christi*, *Quartale Catharinae*, *Quartale Petri*. Vö. CZIRÁKI 2011. 26.; NUSSBÄCHER 2006. 114–115.

a vagyoni helyzetüknél és társadalmi megbecsültségüknél fogva alkalmasak voltak a magas városi hivatalok betöltésére.⁵⁸ Ezt követte a lakástulajdonosok és adófizetők legnépesebb rétege, a közrendűek (*incolae, habitatores, Haus-Mann*), azaz a városi élet meghatározó szereplői: az iparosok, a kisebb kereskedők, a céhek mesterei. A társadalom alsó rétegét a saját házzal nem rendelkező városi szegénység (*populus, incolae plebesani, Sedler*) alkotta, amely a legkevesebb adót is fizette.⁵⁹

Itt érdemes kitérni a dolgozat időszakára vonatkozóan a város közigazgatási működésére. Mindenekelőtt fontos megjegyezni, hogy a II. András 1224. évi kiváltságlevelében (*Andreanum*) biztosított jogok 1422-től már érvényesek voltak a Barcaságra is. A későbbiekre nézve azonban alapvető jelentőségű volt I. Mátyás (ur. 1458–1490) azon rendelkezése, mellyel 1486-ban létrehozta a Szász Universitást (*Universitas Saxonum, Nations-universität*) – ezzel pedig Erdély valamennyi szászok által lakott településére kiterjesztette az *Andreanum* hatáskörét. A Szászföld önkormányzatának legfelsőbb szintjén az *Univesitas* vagy másként a Szász Nemzeti Egyetem intézménye állt. A legfelsőbb szász hivatalnok, a szász nemzet grófja vagy másként ispánja (*Comes Nationis Saxonicae*) volt, aki közvetlen függésben állt a fejedelemtől. A nemzetet általánosan érintő ügyekben azonban szabadon és függetlenül dönthetett. Mellette működött egy 22 tagú testület is, amely a városok, székek és körzetek gyűléseinek képviselőiből állt össze. Ez a közel kéttucatnyi ember felelt a Királyföld igazgatásáért, az igazságszolgáltatásért és politikai kérdésekben a szász nemzet nevében foglalt állást.⁶⁰ A politikai ügyek intézése azonban a különálló körzetek és magisztrátusok képviselőinek volt a feladata. A megfelelő ügyvitelért a mindenkorai legfőbb hivatal vezetője – a szász ispánt követően – a polgármester volt.⁶¹ Polgármesterség azonban még a nagyvárosok közül sem mindenhol működött. Nagyszében (*Hermannstadt, Sibiu*), Segesvár (*Schäßburg, Sighișoara*), Medgyes (*Mediasch, Mediaș*), Kóhalom (*Reps, Rupea*) és Nagysink (*Groß-Schenk, Cincu*) városaiban létezett, de Brassóban és Besztercén (*Bistritz, Bistrița*) nem – vagy csak rövid ideig működhetett ez a tisztség.⁶² Ezekben a helyeken a feladata beolvadt a fennálló hivatalokba.

---

⁵⁸ Vö. CZIRÁKI 2006. 104.; CZIRÁKI 2011. 34.

⁵⁹ PHILIPPI 1986. 131.; CZIRÁKI 2011. 34.; HAJDÚ 2001. 59.

⁶⁰ SZIRTES 2015. 62–63.

⁶¹ KAINDL 1907. 290.

⁶² MÜLLER 1941. 31.

Gernot Nussbächer (1939–2018) brassói helytörténész kutatásaiból képet kapunk Brassó és a Barcaság közigazgatási hivatalainak első megjelenéseiről is: az esküdt polgárokból álló városi tanácsot a bíróval együtt (*iudex et iurati*) 1358-ban említik először,⁶³ míg a városvezetés legfőbb hivatalát betöltő személy, a városbíró (*Stadtrichter*)⁶⁴ megnevezést 1360-ban találjuk meg elsőként a forrásokban.⁶⁵

A városbíró széles körű jogokkal volt felruházva a városi igazgatás és a törvényhozás terén, amely hivatalt a tanácsurak sorából kiválasztott városgazda nyerhette el.⁶⁶ A személyéről évente szavaztak, aki aztán meghatározhatta a város által követett irányvonalat és az ahhoz kapcsolódó diplomáciai tevékenységet is. Jellemzően a közösség leggazdagabb és legnagyobb befolyással bíró tagjaiból kerültek ki e hivatal tisztviselői, ugyanúgy, ahogy az ezt követő második hivatalnok, a városgazda vagy másként a folnagy (*Stadthann*)⁶⁷ is.⁶⁸ A városgazdának a különböző időkben eltérő kötelezettségei voltak: hol a rendőri közigazgatás ellátása, hol a város és a vidék gazdasági ügyeiért és az adók beszedéséért felelt. Gyaníthatóan, ahol nem volt polgármesterség, ott annak a feladatait is a városgazda hivatala látta el. Brassóban az elnevezés első említését az 1353-ból származó kiváltságlevélben találjuk.⁶⁹ A hivatal viselőinek eleinte bírói jogosultságaik is voltak, de később már csak a város gazdasági ügyeit irányították. A két legfőbb tisztség betöltői szinte teljhatalommal járhattak el a város dolgaiban, egyúttal joguk volt beleszólni a város két döntéshozó testületének munkájába, a városi vagy belső tanácsba és a százak vagy más néven a külső tanács dolgába.

A városi közigazgatás működését a belső tanács (*Magistrat*) ellenőrizte, amelynek tagjait (*Ratherr*)⁷⁰ minden évben karácsony és újév között a saját soraikból választották újra – a legkiválóbb és legalkalmasabb férfiak (*würdigste und fähigste Männer*) közül.⁷¹ A szakirodalom szerint a szász városokat általában 12 esküdt polgár, míg Brassót 16 fő

---

⁶³ NUSSBÄCHER 2011. 170–177.; ZIMMERMANN – WERNER 1897. nr. 736.; 152–153.

⁶⁴ További elnevezései: *Richter, Stadt- und Distriktrichter, Oberrichter, magister civium, Bürgermeister, judex, judex primarius.*

⁶⁵ ZIMMERMANN – WERNER 1897. nr. 1259A.; 755–756.

⁶⁶ Amennyiben a választás nem az előző évi bíróra esett, az alábbi megnevezéssel illeték: *Altrichter, Mitrichter, Stellenvertreter, Projudex.*

⁶⁷ További elnevezései: *Honn, villicus, constitutus villicus, Questor.*

⁶⁸ CZIRÁKI 2006. 104–105.; CZIRÁKI 2011. 37.

⁶⁹ ZIMMERMANN – WERNER 1897. nr. 677.; 93–96.

⁷⁰ További megnevezései: *Senator, Ratgeschworne, Geschworene magister, comes consul, cives juratus.* Rangsorban az első volt az „*Aelteste*” vagy „*Senior*” megnevezésű szenátor.

⁷¹ STENNER 1916. V. Ahogy a patríciusságnak, a városi hivatalokba való beválasztásnak is alapfeltétele volt a polgárjog.

képviselte a városi tanácsban – minden negyedre 4 képviselő jutva.⁷² Ők szavazták meg a város két legfőbb tisztségét betöltő személyeket is, akiknek megválasztásuk előtt (december 26.) a munkájukról való számadási kötelezettségüknek is eleget kellett tenniük.⁷³ Ezután került sor a tanácsurak megválasztására, akik a város politikai és gazdasági ügyeiről – szavazattöbbséggel – döntöttek. Az ő kötelességük volt, hogy felügyeljék a polgári és büntetőjogi ügyek jogszerűségét, a rend fenntartását Brassó és a környező barcasági települések területén is. Ők vetették ki a rendes és a rendkívüli adókat, és feladatuk volt, hogy jogos arányosságban kimérjék a hadjáratok során teljesítendő katonai szolgálatot is.

A kora újkori Erdélyben megkülönböztetett státusznak örvendett a városi jegyző (*Notär*), aki nem csupán a városi iratokat állította ki, hanem jogi képviselő is volt. Ő értelmezte és adta elő a törvényeket, illetve felügyelte a tanácsülések menetét is.⁷⁴ Nem volt ritka, hogy egy-egy képzetesebb nótárius megszerzéséért versenybe is szálltak az erdélyi városok. Brassóban a hivatal betöltése egy szűk körre korlátozódott, mert rendszerint a várost vezető családok tagjai közül kerültek ki a megválasztott személyek, akikből később majdnem minden esetben a város vezetői is váltak.⁷⁵

A belső tanács befolyása alatt áll a város külső tanácsa vagy más néven a százak tanácsa. Brassó esetében a százatyák (*Hundertmannschaft*)⁷⁶ intézménye a 15. században alakult ki. Első írásos említésük 1495-ből való.⁷⁷ A testület 100 tagja elsősorban a középréteget alkotó városi kereskedő, valamint a céhekben egyesült iparúzó polgárok közül került ki. A város negyedeiből 25-25 fő került kiválasztásra, akiket a belső tanács nevezett ki. A százatyák választották a főtiszteteket, a bírót és a folnagyot, ők ellenőrizték a városi számadáskönyveket, továbbá a városi statútumok szövegezésében is részt vettek. Üresedés esetén a városi tanács jelölte ki az új tagot, de a hivatalviselők tisztségüket halálukig

---

⁷² MIKA 1893. 20–24.; GRANASZTÓI 1972. 395.; NUSSBÄCHER 2011. 172.; PHILIPPI 1986. 131.

⁷³ Az újra meg nem választott városgazdát külön tisztséggel illeték, amelynek elnevezései: *Althann, Mithann, Provillicus, Proquaestor*.

⁷⁴ FLÓRA 2008. 137–138.; FLÓRA 2012. 123–134.

⁷⁵ Brassó 16. századi jegyzője volt (a nevük után az életük végén viselt pozíciókat tüntetem fel): Matthias Fronius (1522–1588) városbíró, Bartholomäus Fuchs (?–1591) barcaföldvári lelkész, Valentin Heltner (?–1590) városbíró. 17. századi jegyző volt többek között Michael Weiss (1569–1612) városbíró, Christian Benckner (?–1615) szószóló, Andreas Gorgias (?–1633) városbíró, Martin Schneeweiss (1600–1646) városgazda, Michael Closius (?–1660) szenátor, Joseph Boltosch (1615–1661) városbíró, Simon Draudt (1647–1693) városbíró, Georg Czako (1661–1726) városgazda. Vö. STENNER 1916.

⁷⁶ További elnevezései: *communitas centum virorum, Stadt Kummunität, Wahlbürgerschaft*.

⁷⁷ MÜLLER 1941. 76.

megtarthatták. A százak tanácsának elöljárója volt a szószóló (*Orator Centum virorum*),⁷⁸ aki ellenőrizte a közösség ügyeinek keresztülvitelét, és részt vehetett a belső tanács gyűlésein is.⁷⁹ Ezek a tanácsosok egyidejűleg a különféle céhek biztosai (*Inspektor*) is voltak.⁸⁰

Aki a városi tanácsba pályázott, annak saját házzal kellett rendelkeznie. Ha ezzel nem rendelkezett, nem jutott be, még akkor sem, ha az érdemei magukért beszéltek. Ha valaki tanácstaggá válhatott, a kötelességek teljesítéséről esküt kellett tennie, amelyet a külső és a belső tanácsba történő belépéskor is ki kellett nyilvánítania. Az esküvel a jelöltek egyúttal hűségükről is biztosították a tanácsot.⁸¹

A hivatali előmenetel, amint azt az előbbiekben láttuk, kötött volt: a bírót a volt városgazdák, a városgazdát pedig a tanácsurak közül választottak, kizárólag a város patrícusi, elit rétegéből. Ugyanakkor még ezek a legmagasabb hivatalok sem biztosítottak olyan fizetést, amely elegendő lehetett volna a meggazdagodáshoz, ezért a vagyon mindenképpen előzménye és nem következménye volt a hivatalviselésnek.⁸² Fontos azonban megemlíteni, hogy a kelet-közép-európai várostörténeti irodalomban időről időre felmerül annak a kérdése, hogy milyen mértékben van létjogosultsága a patrícus fogalomnak, mint az antikvitásból eredő terminus technicusnak. Beszélhetünk-e egyáltalán Erdélyben patrícusságról? Ezzel kapcsolatban pedig jogosan merül föl a kérdés, hogy az e körhöz tartozók nevezték-e magukat egyáltalán patrícusnak? Flóra Ágnes a kora újkori kolozsvári elittről értekező tanulmányában mindezek mellett fölveti annak a kérdését is, hogy vajon generációkon átívelő hatalmi körrel vagy társadalmi rétegződéssel van-e dolgunk,

---

⁷⁸ További elnevezései: *tribunus, senior centum virorum, Kommunitäts-Orator, Vormund, Hundertmann-Wortmann*.

⁷⁹ CZIRÁKI 2011. 38.

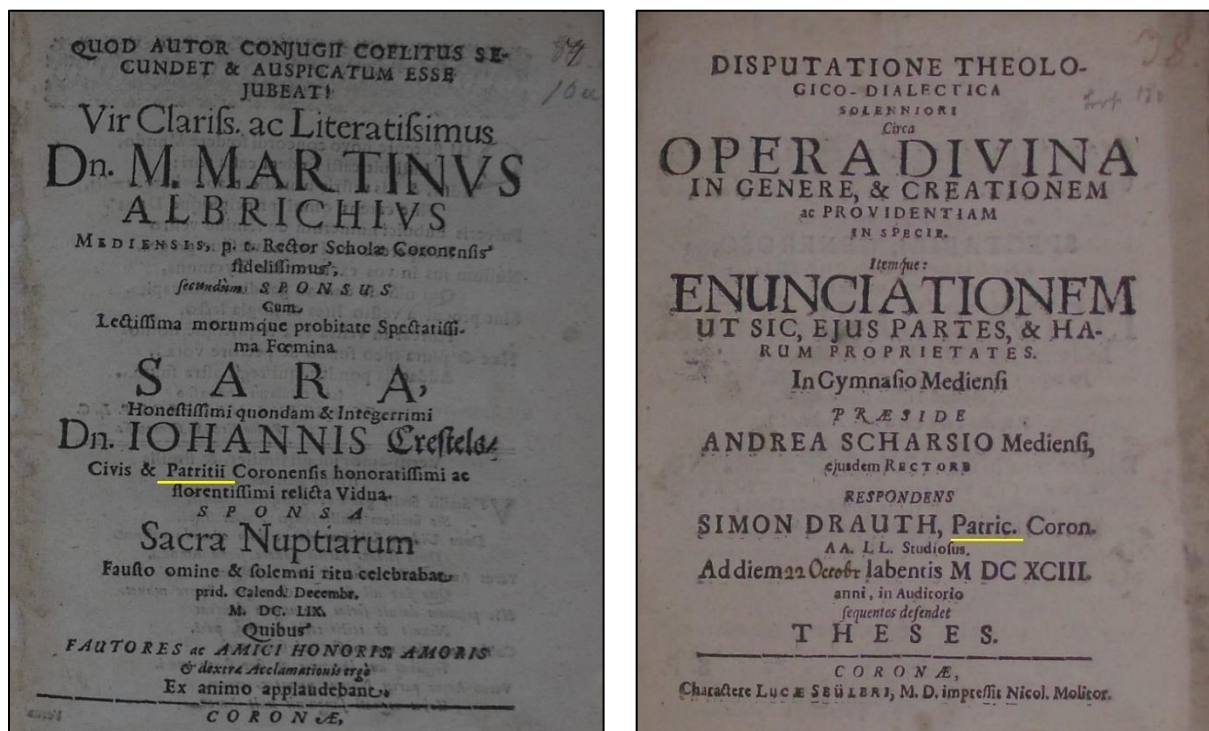
⁸⁰ A középvezetők hozzá voltak rendelve a város különböző részlegeihez azért, hogy a szükséges feladatokat ellássák. Ilyen módon ezeket különböző megnevezésekkel is illették, így voltak elnöki (*Praesidial*), törvényszéki (*Gerichts-*), városi (*Kommunitäts-*), rendvédelmi (*Polizei*), hagyatéki (*Divisorats-*), titkársági (*Sekretär*), bírósági fogalmazó (*Aktuar*) és jegyzői (*Notär*) tisztségek. A magyar és román nyelvre való fordításról a fordító (*Translator* vagy *scriba Hungaricus, scriba Wallachicus, wallachischer Schreiber*) gondoskodott. A hivatali dokumentumok – pl. akták, protokollok, oklevelek és egyéb hivatali iratok – nyilvántartása és a megőrzése a levéltáros (*Archivar, Registrant*) feladata volt. A városi és közösségi adók kiméréséről és behajtásáról a közigazgatási részlegek hivatalai gondoskodtak: *Steuer-Einnehmer, Perzeptor regius, königlicher Perzeptor, Kontributions-Kollektor*. Bővebben a brassói tisztviselőkről lásd: STENNER 1916. III–XI.

⁸¹ STENNER 1916. V.

⁸² CZIRÁKI 2006. 104.

ha a patríciusságról beszélünk? Véleménye szerint ahány kutató, annyifajta patríciusmeghatározás létezik,⁸³ de általánosan elmondható, hogy a korai időszakokban a kereskedelem útján meggazdagodott, majd pénzügyletekkel foglalkozó társadalmi csoportot jelölték ezzel a fogalommal.⁸⁴

Mindenekelőtt meg kell vizsgálnunk azt, hogy a szászok használták-e magukra a patrícius megnevezést. Konrad Gündisch monográfiája alapján elmondható, hogy igen, jellemző volt a kifejezés használata a szászoknál is. Dolgozatában úgy látta, hogy a patrícius kifejezés a kolozsvári polgárok 1587-es tanácsi jegyzőkönyvében bukkan föl először „*in numere ceterorum huius civitatis verorum civium patriciorum*” alakban.⁸⁵ Kutatásának eredményét a brassóiak körében is meg tudjuk erősíteni – az alkalmi nyomtatványok alapján.

1. kép: Brassói patríciusságra való hivatkozás az alkalmi nyomtatványokon

⁸³ Az elitkutatások esetében különösen igaz az, hogy minden a meghatározáson múlik, hiszen különféle jellemzők és társadalmi szerepek kapcsolhatók az elit eltérő értelmezéséhez. Szociológiai megjelölésként a patríciusság csak a 19. század második felében vált használatossá, majd különösen Wilfredo Pareto (1848–1923) olasz szociológus és filozófus írásai nyomán kezdett megjelenni a társadalomtudományi és a politikai írásokban is. Vö. TAKÁCS 1998. 139.

⁸⁴ Vö. FLÓRA 2008. 133.; ENNEN 1972. 168–169.

⁸⁵ GÜNDISCH 1993. 20.

Ha alaposabban szemügyre vesszük a brassói Martin Albrich (1630–1694) és menyasszonya, Sara Schneeweiss (1632–1678) lakodalmi köszöntőjét, akkor azt olvashatjuk, hogy a mű szerzője a menyasszony első férjét, Johann Chrestels (1635–1658?) egykori brassói városbíró patríciusként nevezi meg („*civis et patritii Coronensis*”).⁸⁶ Ugyancsak jó példa a brassói Simon Draudt (1673–1729) leendő barcasági lelkész disputációja Andreas Scharsius (?–1710) medgyesi gimnáziumi rektor elnöklete alatt. Ahogy a címből kiderül, magát szintén brassói patríciusként („*patric[i] coronen[is]*”) jelölte.⁸⁷

A patríciusi réteghez való tartozás egyik alapfeltétele a városi polgárjog megléte volt. Emellett azonban Flóra Ágnes rámutat arra is, hogy az erdélyi patrícius családoknak egymással szemben megvolt annak az elvárása is, hogy a család tagjai alkalmasak legyenek a városi közigazgatási szerep betöltésére (*ratsfähig*). Ez leginkább azt jelentette, hogy egy családnak legalább négy férfitagjának több generáción keresztül, folyamatosan tanácsosi funkciókat kellett ellátnia.⁸⁸ Ugyanígy a vagyoni alapon nyugvó tekintély is elvárt volt, aminek fő mércéjét a háztulajdon képezte.⁸⁹ Habár láthatjuk, hogy valóban létezett egy felső elit kör, mégis a patríciusság kifejezésének használatakor tudatában kell lennünk annak, hogy a Kárpát-medence területén ez a réteg nem azonos a német birodalmi városok megfelelőivel. Amint erre H. Németh István a nemrég megjelent tanulmányában is rámutatott, a magyarországi városok patríciussága jogi értelemben eltért a német városok patríciusságától, mivel nyugaton egy különleges rendi kategóriát is alkottak, míg itthon csupán egy polgári elit legfelső rétegét jelentették – tehát Erdélyben jogilag nem különböztek a városok alsóbb rétegének polgáraitól. A patríciusok rangját csak a birodalmi városokban ismerték el.⁹⁰ Erdélyben azonban azáltal, hogy használták a kifejezést, törekedtek arra, hogy megkülönböztessék magukat a város többi polgárától. Éppen ezért a kifejezés használatát a dolgozatban nem vettem el.

---

⁸⁶ Lásd a jelen dolgozat *Függelékének* a 45. tételleírását. (Továbbiakban: „nr. 45.”)

⁸⁷ Lásd nr. 233.

⁸⁸ BÁTORI 1975. 3.; FLÓRA 2008. 136.

⁸⁹ CZIRÁKI 2006. 104. Az adott polgár a befolyását kifejezhette azzal, hogy minél közelebb lakott a város központjához, a piactérhez és a városházához, illetve minél nagyobb volt a birtoka, majorsága (de akár több ingatlannal is rendelkezhetett). A brassói polgárok ingatlanjainak városon belüli elhelyezkedését nyomon lehet követni a – már említett – 17. század végéről fennmaradt hagyatéki inventárium alapján. Vö. *Divisorats-Protocoll (1681–1702)*. Jelzete: ANR FB IV.F.2.

⁹⁰ Vö. H. NÉMETH 2018. 185.

A brassóiaknak ezt a kereskedő-patrícius csoportját a kora újkor időszakára vonatkozóan mindeddig nem tették részletes elemzés tárgyává. Emellett a városvezetőkre fókuszáló társadalomtörténeti kutatásokról elmondható, hogy az elmúlt évtizedekben hangsúlyeltolódás is bekövetkezett az elitkutatások terén. Ennek háttérében főként a hálózatelemzésre és a történeti közösségek csoportdinamikájának rekonstrukciójára vonatkozó módszertani megközelítések állnak. Előbb az informatika térhódítása, később pedig a hálózattudomány megalakulása indukálta e folyamatokat, és tette árnyaltabbá a városi közösség politikai elitjének ábrázolását.⁹¹ Ebbe az irányba tesz lépést én is e dolgozat megírásával. Úgy gondolom, hogy egy adott csoport rokonsági kapcsolatainak informatikai alapokon történő rekonstruálásával új megfigyeléseket tehetünk egy adott időszak tisztviselőinek összefonódásáról és érvényesülési stratégiáiról. Megfigyeléseimet mind ezen felül kiegészítem még a korabeli elithez kapcsolódó alkalmi írásokból kinyerhető információkkal is, ennek köszönhetően pedig még pontosabb kép tárulhat elénk egy letűnt kor közösségéről. A nevezett célok elérése azonban jelentős módszertani akadályok elé is állítja a téma kutatóit, melynek feloldására a következő fejezetben térek ki.

---

⁹¹ Ezen területen indult el a Capitulum Középkori Egyháztörténeti Kutatócsoport is Szegeden. Vö. http://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/varos_kut.htm [utolsó megtekintés: 2019. január 9.]

1.3 ALKALMAZOTT MÓDSZEREK ÉS EDDIGI EREDMÉNYEK

A jelen fejezet elsődleges célja, hogy bemutassa azt a dokumentumtípust, amelyet nagyszámban történő felkutatásával elsőként (mintegy kísérleti jelleggel) állítok a társadalomtörténeti kutatások szolgálatába – jelen esetben főképp a brassói tisztviselő polgárság és kapcsolati hálójuk feltérképezéséhez. Másodsorban itt kívánom bemutatni azt a genealógiai kutatást is, amelyet kontrollforrásként használtam a kapcsolattörténeti vizsgálatom során. Végül pedig adatgyűjtésem szempontjait is itt kívánom ismertetni, különös tekintettel a rendszeresen visszatérő adatelemekre, amelyek segítettek prozopográfiai szempontból is hasznosítani az alkalmi jellegű dokumentumokat.

Az alkalmi írás mint kapcsolattörténeti forrás

Az alkalmi írások kapcsolattörténeti forrásként való ismertetéséhez először szükségesnek tartom tisztázni, hogy milyen típusú dokumentumokat érthetünk a megnevezés alatt. Az alkalmi írásokat alapvetően két fő csoportra oszthatjuk. Az egyik a ciklikusan visszatérő akcidens nyomtatványok (kalendáriumok, naptárak, prognosztikonok stb.) csoportja, amelyeket a gyakori használatból adódóan a leggyorsabban pusztuló kiadványtípusnak is tekinthetünk. A másik csoportba az úgynevezett vissza nem térő (vagy valódi) alkalmi nyomtatványokat soroljuk, és a dolgozatban is csak ezekkel a kiadványokkal (és kéziratos változatukkal) foglalkozom. Ezek jellemzően az emberi élet nevezetesebb eseményeihez kapcsolódnak, amelyek gyakran készültek születés, iskolai fokozatszerzés, házasságkötés, születésnap, keresztelők, beiktatás, kinevezés, újévi köszöntés, haláleset stb. alkalmából. A színházi és egyéb programajánlók, illetve a báli, estélyi meghívók is e műfajba tartoznak, de ezek csupán a 18–19. században jelentek meg és váltak általánossá. Akcidens nyomtatványnak minősülnek még a különböző kiadványok előszavai végén, illetve a főszöveget megelőzően található olyan prózai szövegek vagy versek is, amelyeket maguk a szerzők, illetőleg a hozzátartozó barátok készítettek.⁹²

Időben az alkalmi nyomtatványok megjelenései a könyvnyomtatás feltalálásáig vezethetők vissza. Eleinte csak pápai és püspöki bullák, fejedelmi pátensek, imádságok és búcsúlevelek (*Ablassbrief*) közvetítésére használták, majd a 16. századtól alkalmi versek,

---

⁹² Az alkalmi nyomtatványokról bővebben lásd: STOCKHORST 2006. 354–362.; MÜNCH 2006. 1151–1160.; HELTAI 2008. 257–271.; WIRTH-POELCHAU 1990. 39–40.

beszédék és nyilatkozatok formájában is elkezdtek megjelenni.⁹³ Tágabb értelemben pedig alkalmi költészetnek tekinthetjük a politikai költészet és a szerelmi líra jó részét is.⁹⁴

Tartalmukat illetően két társadalmi réteghez köthetjük a műveket: egyrészt az uralkodókhöz, főrendekhez, főpapsághoz és a nemesség leggazdagabb rétegéhez, másrészt a protestáns egyházak és iskolák vezetőinek a műveltebb polgársággal társadalmilag összeérő rétegéhez. Funkciójukat tekintve pedig kiemelt helyen áll a karrierépítés, hiszen a szerzők általános célja személyes kapcsolataik építése, azok ápolása, esetenként pártfogás kérése vagy állás keresése. A köszöntők és köszöntöttek között mindig számos, előkelő családból származó személy neve szerepel, ami az érintett családok reputációját is növelte.⁹⁵

Méreteiket tekintve beszélhetünk fólió méretű, egyleveles (*Einblattdruck*) nyomtatványokról vagy kisebb, füzetszerűekről, amelyeket gyakran kötöttek könyvekbe, kolligátumokba.⁹⁶ Mai értéküket növeli, hogy egykor csak néhány példányszámban készültek – kifejezetten egy adott eseményről való megemlékezés (illetve reprezentáció) gyanánt.⁹⁷ Ritkábban kéziratban készítették el őket – olykor igen díszes kivitelben. Ezt követően – egy részüket bizonyosan – a templom falára vagy ajtajára függesztették ki, hogy mindenki láthassa.⁹⁸ További felhasználásukról csak keveset lehet tudni. Vélhetőleg felolvashatták,⁹⁹ majd pedig a rokonoknak és a barátoknak ajándékozhatták őket. A forrásértékük kapcsán fontos megjegyeznünk, hogy mivel a kortársak írták, az érintett személyektől – vagy halál esetén az elhunyt családjától – nyerték az adatokat, jól voltak értesülve. Ezenkívül a hallgatóság (legyen az bármilyen alkalmat ünneplő vagy gyászoló tömeg) szintén

---

⁹³ A legrégebbiként ismeretes alkalmi nyomtatvány V. Miklós pápának (1397–1455) II. János (1418–1458) ciprusi király számára 1451-ben kibocsátott búcsúlevele. Bővebben: HELLEBRANT 1882. 95.

⁹⁴ Vö. STOLL – VARGA 1964. 105.

⁹⁵ HELTAI 2008. 257–260.; JAKAB 1882. 104.; SIENERTH 2008. 159.; PHILIPPI 1986. 141.

⁹⁶ A nagyméretű példányok őrzése és tárolása ma is komoly odafigyelést igényel, de a múltban emiatt könyvebben és nagyobb számban kallódtak el, mint kisméretű változataik. Ez az egyik oka annak, hogy ritkaságszámba menőek a bibliográfiákban.

⁹⁷ Kifejezetten a dokumentumok reprezentációs és önképi értékeire hívja föl a figyelmet Kókényesi Zsolt is a főúri halotti beszédék elemzése kapcsán. Vö. KÖKÉNYESI 2015. 162–183.

⁹⁸ ZOVÁNYI 1895. 82.

⁹⁹ Vö. ACSÁDY 1891. 131.

jól ismerte az érintett személyt vagy személyeket,¹⁰⁰ ezért ezek a dokumentumok a történelmi kutatások során is jól hasznosíthatók.¹⁰¹

Fontos megemlíteni, hogy a kora újkori alkalmi írások a könyvtörténelmi kutatások számára is még kevésbé feldolgozott dokumentumtípusnak számítanak. Csak az utóbbi évtizedekben kezdték el nagyobb számban lajstromba venni őket. Érdekes fellapozni a retrospektív nemzeti bibliográfiaként az utóbbi időben közreadott pótlások köteteit, ahol egyre inkább az ilyen típusú nyomtatványok ismertetésével találkozunk. Azonban egyelőre a meglévő eredmények is esetlegesek és véletlenszerűek, ráadásul a kéziratos alkalmi írásokról egyáltalán nem szolgálnak adatokkal. Éppen ezért a szisztematikus feltárás hiánya el is szigeteli a kutatókat e dokumentumok használatától.¹⁰² A dolgozatom készítéséhez éppen ezért volt szükség a Trausch-gyűjteményben őrzött alkalmi írások feltáró munkájára – amelyet a 2.1-es fejezetben ismertetek részletesen.

A kora újkori alkalmi művek általános adatelemei

A továbbiakban arra kívánok rámutatni, hogy a történelmi kutatások során a látszólag nehezen használható dokumentumok miképpen lehetnek hasznunkra. Kevesen tudják ugyanis, hogy a dokumentumok értékes kapcsolattörténelmi vonatkozású adatokat is őriznek, aminek jelentősebb potenciálja igazán akkor érvényesül, ha egy előre meghatározott közösségnek az alkotásait gyűjtjük össze – és az így kinyert adatokat az informatika által nyújtott lehetőségekkel összefüggő rendszerré alakítjuk.

---

¹⁰⁰ A halotti búcsúztatók verseinek az írására vélhetőleg a halálesetek másod- vagy harmadnapján kerítették sort. Vö. például: a nr. 313-as nyomtatványt, amelyen az impresszum adatoknál jelzik a nyomtatás napját (1712. május 9.), emellett a halál időpontját is megadták (1712. május 7., este 9 óra körül), ami arra utal, hogy még az esemény hatása alatt, nem sokkal a történések után készítették a verseket.

¹⁰¹ Az alkalmi nyomtatványok történelmi forrásként való hasznosítása nem újkeletű gondolat a hazai és nemzetközi szakirodalomban. Erre hívta föl a figyelmet Dézsi Lajos (1868–1932) irodalomtörténész a Bethlen Elek (1643–1696) főispán fölött mondott halotti emlékvers bemutatásakor. Vö. DÉZSI 1895. 334. Ugyanebben az évben világít rá Zoványi Jenő (1865–1958) református egyháztörténész is arra, hogy jelentős számú, korábban nem ismert adatot lehet a kora újkori alkalmi művekből meríteni. Vö. ZOVÁNYI 1895. 82. Kiaknázatlan dokumentumtípusként hozza fel példáját Harald Roth szász történész is, amikor Petrus Clompe (1711–1751), a Honterus Gimnázium rektorának a halotti búcsúztatóját ismerteti értékes irodalom-, család- és társadalomtörténelmi forrásként. Vö. ROTH 1987. 33–36. A könyves kutatások eredményeinek beemelését szorgalmazza a történelmi kutatásokba Verók Attila is. Erről bővebben lásd az alábbi tanulmányát, amely programiratként is felfogható: VERÓK 2010a. 49–81.

¹⁰² A hazai könyves kutatások szisztematikus feltáró munkája nyomán a nemzeti bibliográfiák kiegészítő köteteiben – a korábbiakhoz képest – az alkalmi nyomtatványok növekvő számára lásd: V. ECSEDY 1991. és KOVÁCS – V. ECSEDY 2017. A korábban nem ismert példánykimutatások elősegítésére említhető meg a közelmúltban megjelent kiadványjegyzék is, amely – ezidáig egyedüli példaként – egyetlen helyi nyomda, az egri Püspöki (1755–1804), majd Érseki Líceumi Nyomda (1804–1949) kiadványalettáját tárta fel a teljesség igényével és több mint 2000 db új, korábban nem regisztrált példányleírást ismertetett. Vö. NAGY 2017b. 49.

Az alkalmi művek kapcsolattörténeti hasznosítása kapcsán meg kell említeni, annak ellenére, hogy több típusú alkalmi írásról beszélhetünk – egylaposak és füzetszerűek, kéziratosak vagy nyomtatottak, alkalom szerint pedig a legkülönbözőbbek –, e forrástípusnak is megvannak azok a sajátos formai jellemzői, amelyek lehetővé teszik az általános adatelemekre való bontásukat. Ezek a visszatérő elemek elsőként a címekben előforduló adattípusok: az adott dokumentumban a központi személy¹⁰³ neve, titulusa, származási helye, foglalkozása (és annak ideje), az alkalom megnevezése, időpontja, valamint a közvetlen hozzátartozók megnevezései.

Az alkalmi dokumentumok további visszatérő adattípusai a versben vagy prózában megírt részekben fedezhetők fel: a szerző neve, titulusa, származási helye, a kiemelt személyhez fűződő (rokoni vagy baráti) kapcsolatainak megnevezése.

Harmadik csoportba sorolhatók az impresszumadatokat tartalmazó záradékból eredő információk. Rendszerint innen derül ki a dokumentum megjelenésének helye, ideje, illetve a nyomda és a nyomdász neve.

Az általános elemeken kívül azonban gyakorta előfordul olyan járulékos információ is, amely nem jelenik meg valamennyi alkalmi íráson, de a történeti kutatások során szintén felbecsülhetetlen értéket jelenthetnek. Ilyenek például az olykor több generációra is visszanyúló családfák.¹⁰⁴ A prózában vagy versben megírt részekben több esetben az ünnepeket vagy az elhunytól szóló jellem- és életrajzokat¹⁰⁵ is találhatunk.¹⁰⁶ Fontos kapcsolattörténeti adalékokat rejtenek a disputációkban/disszertációkban előforduló ajánlások is, amikor a promoveált diák név szerint említi és köszöni meg – elöljáróinak, mecénásainak, a városvezetésnek, egykori tanárainak stb. – a támogatást.¹⁰⁷ Tágabban véve pedig

---

¹⁰³ Központi vagy kiemelt személynek nevezem a dokumentumokban azokat, akiknek az emlékére készítették az alkalmi művet. Lakodalmi köszöntők esetében az ifjú pár, fokozatszerzők a promoveált vagy előléptetett személy, halotti búcsúztató esetén az elhunyt stb.

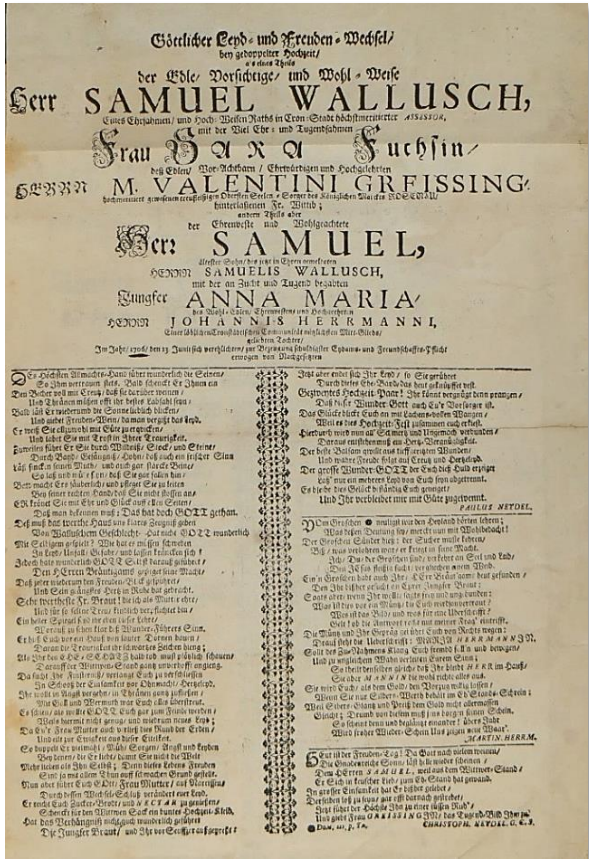
¹⁰⁴ A halotti búcsúztatók írása során a szerzők gyakran kötelességüknek tartották, hogy visszamenjenek a család legelső ismert őséig, és innen vezessék le a családfát egészen a legutóbbi elhunytig. Vö. például a nr. 264. jelzetű nyomtatványon szereplő verset.

¹⁰⁵ Lásd pl. Theodorus Mederus (1663–1688) halotti búcsúztatóit és bennük az elhunyt életrajzát: nr. 176–181.

¹⁰⁶ Erre hívta fel a figyelmet az erdélyi történész, Görög Ferenc (1881–1970) is. Vö. GÖRÖG 1901. 89–105. Egyebek mellett jó példa a Nicolaus Müller (1632–1702) brassói nyomdász halálára készített vers, amelyben Martin Ziegler (1658–1716) gimnáziumi rektor a következőket írja: „*Ey Schade ist's / daß der nun liegt erblast / Der manches schönes Buch in sechs und vierzig Jahren / Gedruckt / und sonst war in Sprachen wohlerfahren / Der vielmal Freund und Leid in Reimen hat gefast.*” (Vö. nr. 265.)

¹⁰⁷ Számos előfordulása közül álljon most itt kettő: a nr. 13. nyomtatványon a besztercei promoveált teológushallgató, Stephan Dechan (?-?) apjának („*patri honorandissimus*”) ajánlja a művét, akit névvel (*Georg Dechan*) és tisztségével (*Reipublica Bistriciensis Senatoris*) együtt meg is nevez. Arra is van példa, amikor az

beszédés lehet az is, hogy egy alkalomra hányan és milyen pozíciót betöltő személyek írtak az ünnepelt tiszteletére, ahogy az is, hogy egy adott személyről az élete különböző állomásain kik emlékeztek meg.

- Az alkalom rövid és pontos leírása
- Megszólítás, titulus
- A központi személy(ek) neve(i), hozzátartozó(k) neve(i) (*leánykori név*)
- Az írások szerzői (*név, titulus, a központi személyhez fűződő kapcsolata*)
- Hozzá tartozók nevei, illetve a központi személyhez fűződő (rokon) kapcsolatának megjelölése
- Versek az adott alkalomhoz illeszkedve (*esetenként életrajzzal és családfával*)
- Megjelenési adatok (*nyomda és nyomdász neve, megjelenés helye és ideje*)

2. kép: Az alkalmi művek általános adatalemei

Ezek tehát azok az általános adatalemek, amelyek segítségével a családtörténeti kutatásokon túl egy közösség elit rétegének kapcsolattörténeti vizsgálatához is felhasználhatjuk a dokumentumokat. A forrásokból „kibányászott” (töredék) adatok azonban a hagyományos történeti forrásokkal együtt válnak igazán értelmezhetőkké.

elnök nevezi meg édesapját. Például a *Függelékben* a nr. 127. számmal jelzett nyomtatványon a baráthelyi Johann Hoch (?–1713) későbbi felsőbajomi lelkész teológiai disputációjában a brassói Marcus Fronius (1659–1713) vizsgálónak az apjának, Petrus Fronius (1631–1685) („*Ecclesiae Jesu Neapolitanos in Barzia Transylvanorum collectae Antistiti graviter vigilant, Patri mihi nunquam sine veneratione nominando*”) keresztényfalvi lelkésznek ajánlja a művet.

Prozopográfiai adatbázis-építés

Az a probléma, hogy milyen családokból rekrutálódtak a brassói elit tagjai és azon belül is elsősorban a tanárok, lelkészek és politikai tisztviselők, társadalomtörténeti kérdés. A válaszokat ilyen esetekben jellemzően prozopográfiai módszerekkel közelíthetjük meg.¹⁰⁸ A vizsgálandó kör életrajzi és életútadatainak összegyűjtését a már meglévő primer és szekunder forrásokra,¹⁰⁹ illetve a jelen dolgozat keretében végzett alkalmi írásokra vonatkozó alapkutatásra építettem. A következőkben a prozopográfiai adatgyűjtésem szempontjait, annak adattárolási módszerét és a forrásokkal kapcsolatos megfigyeléseimet ismertetem.

Munkám fő pillérét az alkalmi nyomtatványokból kinyerhető életrajzi adatok és kapcsolatok feldolgozása jelenti, amelyet kontrollforrásként vettem össze és egészítettem ki a brassói helytörténeti kutatások eredményeivel. Brassóval kapcsolatban abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy 1964–1966 között elkészült egy kilencötetes genealógiai munka a brassói családokról: Dr. Erich Jekelius (1889–1970) *Genealogie Kronstädter Familien* című gépiratos munkája, amelyben a rendelkezésére álló családtörténeti források¹¹⁰ felhasználásával 328 brassói család leszármazását ismerhetjük meg. Ezek ötvözetéből készítettem el egy születési, házassági és halálozási adatokat, valamint az egyenesági, oldalági és házassági kapcsolatokat tartalmazó személyi adatbázist. Az adatrögzítésem szempontjait pedig az alábbiakban foglalhatom össze:

---

¹⁰⁸ A prozopográfiai források és módszerek társadalomtörténeti felhasználásának lehetőségeiről bővebben lásd Kovács I. Gábor írását: KOVÁCS I. 2007. 63–72.

¹⁰⁹ Az anyaggyűjtés során főként az alábbi munkákat vettem alapul: Erich Jekelius kilencötetes genealógiája (AHG IV.F.57.); Eduard Morres kéziratos névjegyzékei (AHG I.F.17–18.); a Honterus Gimnázium anyakönyve (AHG I.E.145.); a brassói *Quellen* sorozat kapcsolódó kötetei (*Quellen* IV–X.); a Trausch-gyűjtemény részét képező kéziratos barcasági lelkészi és brassói tisztviselői névjegyzék (IV.F.1.Tq.157/I.); továbbá SCHIEL 1867; STENNER 1916; SZABÓ – TONK 1992; SZABÓ–SZÖGI 1998; SZINNYEI 1981; TRAUSSCH 1868–1871; WAGNER 1998; WIX 2008.

¹¹⁰ Jekelius példaértékű alaposággal igyekezett minden kapcsolódó forrást összegyűjteni és felhasználni kilencötetes genealógiai munkája során. Mivel a kutatásomhoz épített relációs adatbázisnak fontos részét képezi Jekelius munkája is, fontosnak tartom bemutatni, hogy pontosan milyen dokumentumok alapján dolgozott: 1, a brassói evangélikus levéltár anyakönyvei (keresztelési anyakönyvek 1684–1852; házassági anyakönyvek 1737–1861; halotti anyakönyvek 1712–1869); 2, az egykori Barcasági Szász Múzeum nemzetiségnyilvántartása (1700–1939); 3, a brassói evangélikus levéltár részét képező családi levelezések; 4, Georg Michael Gottlieb von Herrmann (1737–1807) erdélyi szász levéltáros, történész által összeállított tekintélyes brassói családok genealógiája (*Genealogie der angesehensten Familien in Kronstadt*); 5, Franz Joseph Trausch genealógiai táblázata; 6, az Otto von Albrichsfeld és Emma Jekelius által összeállított brassói családok származási táblái; 7, Eduard Morres kéziratban őrzött barcasági emlékkönyve (*Burzenländer Gedenkbuch*); 8, nyomtatásban kiadott kézikönyvek: *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt* I–VII.; Trausch Schriftsteller-Lexikon I–IV; Gyárfás Tihamér: *A brassai ötvösség története*; Christoph Gusbeth-féle (1842–1913) brassói családok származási táblái (*Stamtafeln einiger Familien aus Kronstadt*). Bővebben lásd: JEKELIUS I. [1–3]; JEKELIUS 1938. 61–63.

- egy adott nemzetség első ismert tagjától (azaz több esetben a 16. századtól) kezdődően regisztráltam mindenkit, aki 1750. december 31. előtt született, illetve a vizsgált időszakban telepedett le a városban (pl. az elzászi származású Brecht család);
- a felmenői és leszármazotti kapcsolatokat, illetve a házasságkötéseket szintén az 1750. december 31. előtti időszakból rögzítettem, illetve ezen a dátumon túl azon családtagokat is, akiknek a testvérei közül legalább egy az előbb említett dátum előtt született;
- a visszakereshetőség és a pontos azonosítás végett egységesítettem a különböző kereszt- és vezetéknévek névváriánsait (pl. Hirscher, Hyrscher, Hyrsler, Herser, Hürser);
- minden egyes személyt egyedi azonosítószámmal (ID) láttam el (egyértelművé téve a névazonosság esetén az adott személyt) és jelöltem a születési és halálozási adataikat is (amennyiben közlik a források)

Meg kell jegyeznem ugyanakkor, hogy Jekelius genealógiája sem mentes a hibáktól, amelyek főként a szisztematikusan végzett anyaggyűjtés és az alkalmi nyomtatványokkal való összevetés során fedezhetők fel. Gyakran előfordul például, hogy házasság esetében csak az egyik félnél jelzi a férjet,¹¹¹ feleséget,¹¹² gyermeket,¹¹³ a további házasságot,¹¹⁴

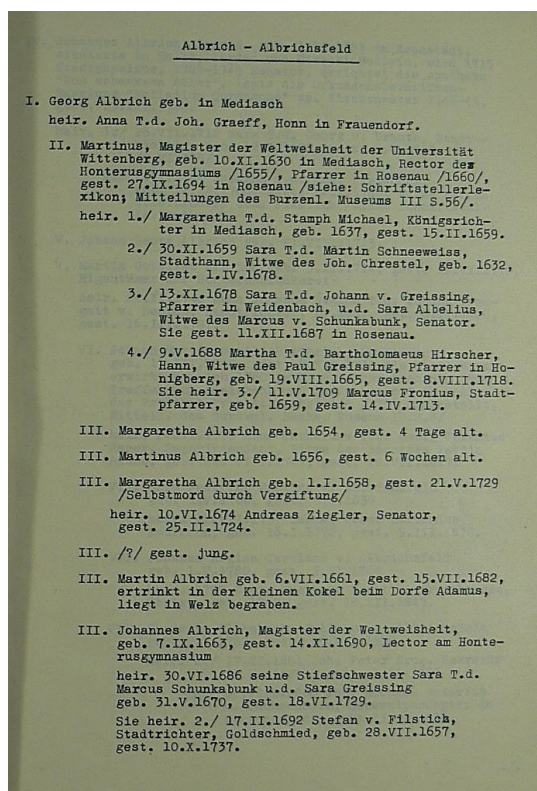
---

¹¹¹ Pl. Johannes Schnell (1711–1750) személyét csak Barbara Fronius (1720–1745) házasságánál olvashatjuk, míg a Schnell család genealógiájában nem találjuk. Vö. JEKELIUS III. 88. és JEKELIUS VII. 120–137.

¹¹² Pl. Lucas Greissing (?–?) feleségét, Margaretha Bencknert (1603–1650). Vö. JEKELIUS III. 210. és JEKELIUS I. 50, ugyanígy Johann Raab (1667–1723) feleségét, Anna Maria Jeckeliust (1676–1716) sem ismerjük, csak a Jekelius család ismertetésénél találkozunk. A házasságkötésük időpontját, a feleség neve nélkül azonban csak a Raab család leírásában találhatjuk meg. Jekelius egyébként hibásan jelzi a férj halálozási dátumát. Vö. JEKELIUS VI. 147 és JEKELIUS IV. 171., valamint a *Függelék* nr. 332. nyomtatványát.

¹¹³ Vö. JEKELIUS VIII. 98. és JEKELIUS III. 209.

¹¹⁴ Vö. Anna Catharina Hiemesch (1730–?) második férjével, Caspari Samuellel (?–?) kötött házasságát. Vö. JEKELIUS VIII. 120. és JEKELIUS IV. 74. Másik példa Lucas Jekelius (1743–1800) aranyműves (*Goldarbeiter*) Sara Berwerthtel (1751–1776) kötött házasságának hiánya Vö. JEKELIUS I. 58., 63. és JEKELIUS IV. 150.

3. kép: Részlet a Jekelius-féle genealógiából

mélyebb, elemző bemutatásnak. Ennél azonban még jelentősebb akadályt jelentett az, hogy a több ezer (de akár több tízezer) nevet tartalmazó genealógiákban rejtve maradt rokoni kapcsolatok feldolgozására sokáig nem volt lehetőség. A korábbi idők gyakorlatára jellemző cédulákra történő jegyzetelési mód ugyanis egyáltalán nem teszi lehetővé, hogy egy kritikus méretű adatmennyiség után már a forrásokat érdemben elemezni tudjuk.

esetleg a születési,¹¹⁵ házassági¹¹⁶ vagy a halálozási évet,¹¹⁷ míg a másik félnél ezek az adatok már gyakran lemaradtak. Ezenkívül Jekelius eredményei számos helyen támaszthatók alá vagy egészíthetők ki az alkalmi kéziratok és nyomtatványok által őrzött információkkal,¹¹⁸ az egyes személyek hiányzó tisztségeivel¹¹⁹ vagy a hiányzó életrajzi¹²⁰ adatokkal. Ez a néhány példa is rámutathat arra, hogy az alkalmi írások feltárása értékes adalékokkal egészíti ki a genealógiai munkákat. Jekelius roppant méretű (több mint tízezer nevet tartalmazó) munkáját azonban nyomtatott közreadás hiányában a brassói szász helytörténeti kutatókon kívül csak kevesen ismerik. Részben ez az oka annak, hogy a munka ezidáig nem képezte részét

¹¹⁵ Vö. Thomas Göbbel (1743–1773) sebész születési dátumát: JEKELIUS I. 63. és JEKELIUS I. 58. vagy ugyanígy Anna Benkner (1648–1668) születési dátumát (a nemzetség bemutatásánál nem jelöli, a férjének a házasságánál viszont igen). Vö. JEKELIUS I. 50. és JEKELIUS IV. 136.

¹¹⁶ Lásd pl. Johann Homer (?–1655) és Martha Greissing (1632–1687) házasságát. Vö. JEKELIUS III. 205. és Jekelius II. 99.

¹¹⁷ Gyakran előfordul, hogy Jekelius eltérően jelzi a halálozási évet. Vö. pl. Martha Draudt (1624–1680/88) esetét. Lásd: JEKELIUS I. 78. és JEKELIUS II. 83. Előfordul, hogy nem jelöli a halálozási évet, csak az adott személy férjénél. Lásd Anna Christina Nussbächer (1756–1822) halálozási évét: JEKELIUS VI. 44. és JEKELIUS I. 112. Ugyanerre példa Sara Draudt (1729–1808) születési és halálozási dátuma is. Vö. JEKELIUS I. 107. és JEKELIUS VII. 72. a Draudt családtagok felsorolásánál egyáltalán nem is jelenik meg. Lásd: JEKELIUS II. 83–103. Előfordul olyan is, hogy egy adott személy halálozási dátumát rosszul adta meg. Lásd Simon Draudt (1698–1708) halotti búcsúztatóját: JEKELIUS II. 97 és a nr. 292. dokumentumot. Ugyanígy említhetnénk Agnetha Plecker (1716–1763) halálozási évét is. Vö. JEKELIUS III. 80. és JEKELIUS VI. 122., de eklatáns példa Hegyes Anna (1573–1609) születési, halálozási éve, sőt első férjét csak a második férjének, Johannes Hirschernek (1572–1615) a nemzetségén belül lehet megtalálni. Vö. JEKELIUS IV. 14 és 98–99.

¹¹⁸ Pl. A Mederus család hiányzó tagjai. Bővebben lásd az 5. fejezetben.

¹¹⁹ Pl. Johann Chrestels (1635–1657) „Centumvir”. Lásd: nr. 36.

¹²⁰ Pl. Andreas Henning (1643–1710) búcsúztatója: nr. 307.

A jelen fejezetben ezért arra is fel kívánom hívni a figyelmet, hogy még az utóbbi időben elérhetővé váló táblázatkezelő rendszerek sem teszik kellőképpen lehetővé a több szempontból megközelíthető és számos változóval rendelkező adatgyűjtést, nem beszélve a dokumentumok kívánt mélységű elemzéséről. Ehhez az informatikával együtt fejlődő adatbázis-kezelő programok használata válik szükségessé, melyre a társadalomtörténeti kutatások során egy új jegyzetelési módként érdemes tekintenünk.

Ehhez kapcsolódóan a dolgozatom módszertani fejezetének megírását egy alapvető problematika is indokolja: a töredékadatokkal rendelkező forrásoknak a tudományos kutatásba való beillesztése. A genealógiákból, a korabeli naplókából, anyakönyvekből, hivatali névjegyzékekből és az alkalmi írásokból jellemzően nyerünk olyan adatokat (neveket, évszámokat stb.), amelyek önmagukban keveset jelentenek, de egy erre előre megtervezett adattárolási struktúrában rejtett összefüggésekre világíthatnak rá. Éppen ezért nagy jelentőségűek a felhasználásukra vonatkozó módszertani akadályok feloldásai. Az informatika által kifejlesztett relációs adatbázisok hosszú évek óta nyújtanak megoldást a nagytömegű adattároláshoz, de a történeti kutatások során ez még nem került széles körben alkalmazásra.¹²¹ Ezzel azonban nem csupán a nagytömegű adattárolásra kapunk új lehetőségeket, hanem a már rögzített adatok újabb és újabb felhasználására, statisztikai, genealógiai, kapcsolatháló-elemző (stb.) szoftverekkel való elemzésre és adatvizualizálásra is.

A forrásokban előforduló, de akár izoláltan jelen lévő töredékadatok felhasználásának megoldása az egymással összetartozó adatelemeknek a kezelésében rejlik, amelyeket egy előre meghatározott struktúra szerint rendezve összefűzhetünk.¹²² A témához kapcsolódó források nagy számát és a belőlük nyert adatok áttekinthetetlen tömegét egy erre létrehozott relációs adatbázis segítségével jól kezelhető rendszerré alakíthatjuk át.¹²³

---

¹²¹ Kivételt képez hazánkban például az MTA – ELTE Egyetemtörténeti Akadémiai Kutatócsoport, valamint az Eszterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Intézetének dualizmus kori magyar országgyűlések tagjaira vonatkozó OTKA Kutatócsoport munkája.

¹²² A dolgozatban alkalmazott módszerrel az új típusú interdiszciplináris kutatási irányzatokhoz kapcsolódóan, különös tekintettel a számítógépes társadalomtudományt érintő megközelítésmódra. Hazánkban elsőként 2017 őszén alakult meg az MTA Számítógépes Társadalomtudomány (*Computational Social Science*) elnevezésű témacsoportja, amely olyan módszertani kutatásokra összpontosít, amelyek segíthetik az átjárást a társadalom-, a természet- és az adattudományok között.

¹²³ A relációs adatbázis lényege, hogy egy adott dokumentum minden adata egy táblában tárolódjon. A tábla ezáltal egy mátrixot hoz létre, amelyben az oszlopok egy-egy tulajdonságtípusnak felelnek meg, a sorok pedig az „egyedeket” jelölik, amelyeknek a celláiban a tulajdonságok kapnak helyet. A relációs adatbázisok kezeléséről bővebben: SZABÓ 2014.

A vizsgált dokumentumoknak a megfelelő elemekre való bontása tette lehetővé számomra azt, hogy az adatbázisban való rendszerezést megoldhassam, az egymáshoz kapcsolódó, de a különböző forrásokban megbújó adatelemeket pedig egymással összefűzhessem. A megfelelő struktúra kialakításához pedig alapvetően szükséges, hogy az adott történeti kutatás kérdéseire és forrásaira „szabjuk” az adatbázist.

A kutatás során olyan alapváltozókat gyűjtöttem össze, mint a brassói polgárok születési és halálozási helye és időpontja. Ezen kívül a nem, nemzetség, a szülők személyeinek, valamint a házasságkötés idejének, számának, valamint a férj(ek) és feleség(ek) azonosítására törekedtem. Ezt egészítettem ki az egyéni életút összeállításával, azaz többségében azzal, hogy ki, mikor milyen gimnáziumba és egyetemre iratkozott be, valamint ugyancsak az adott személyre lebontva ki, mikor, milyen időtartamban és milyen pozíciókat töltött be – mind az egyetemet járt személyek, mind pedig a politikai értelmiség körében Brassó és a Barcaság vonatkozásában. Ezek a személyi adatgyűjtések során a már ismert források adatcsoportjai. Az alkalmi írások adatelemeinek feldolgozását illetően azonban új adatcsoportokat is ki kellett alakítanom, amelyekből a kinyerhető információkat az előbbiekkal összefűzhető formában tudom eltárolni. Itt ugyanis az életrajzi és az egyéni életútra vonatkozó adatok mellett fontosnak tartottam rögzíteni a dokumentumokról leolvasható különféle kapcsolatoknak és kapcsolattípusoknak a tényét is. Ezen kívül fontossá vált az adott alkalomhoz írt vers(ek) szerzőinek és az ünnepeelt személy(ek)nek a regisztrálása, amelyet minden esetben egy azonosítás előzött meg a már rendelkezésre álló források alapján. Enélkül az azonosítás nélkül nem lettek volna értelmezhetők az egyes személyek előfordulásai a dokumentumokon. Habár sokszor maga a forrás is segíti a pontos azonosítást, mégis minden esetben ellenőrizni volt szükséges az egyes személyeket a kapcsolódó kontrollforrások alapján. Ugyanígy jártam el a disputációkra és disszertációkra jellemző ajánlásoknál is, ahol a vizsgálónök (*praeses*) vagy a vizsgáló személy (*respondens*) ajánlotta és köszönte meg a támogatást a karrierjét segítő személy(ek)nek (főként egyházközségük tagjainak, tanároknak és lelkészeknek, valamint a városi magisztrátus szenátorainak). Ezek váltak a legfontosabb építőelemeivé az adatbázisomnak.

The screenshot shows a web application interface for entering individual data. The main form is titled 'Egyének' and contains the following fields and controls:

- ID:** 1172
- Név:** Mederus, Petrus (1602/1606-1678) / Stadtpfarrer/
- Nem:** 1, Férfi
- A papszentelés ideje:** 1644, 4, 2
- Apa:** 6410, Mederus, Anonymus (16-17. Jh.)
- Anyja:** 9999
- Nemzetiség:** 1, Mederus
- Vallás:** 1, Evangélikus
- Születési hely:** 6, Zeiden (Codlea, Feketehalom)
- Születési idő:** 1602, 9999, 9999, Pontosság: 2, Körül
- Halálozási hely:** 1, Kronstadt (Braşov, Brassó)
- Halálozási idő:** 1678, 6, 11, Pontosság: 1, Pontos
- Halálának oka:** (empty)
- Megjegyzés:** (empty text area)
- Buttons:** Házasság hozzáadása, Házasság lekérdezése, Iskola hozzáadása, Iskola lekérdezése, Keresztnev hozzáadása, Keresztnev lekérdezése, Rang, cím hozzáadása, Rang, cím lekérdezése, Tevékenység hozzáadása, Tevékenység lekérdezése, Kiemelt személy hozzáadása, Kiemelt személy lekérdezése, Szerző hozzáadása, Szerző lekérdezése, Ajánló, Ajánlott, Nyomatványok hozzáadása
- Checkboxes:** Házasságonkívül, Ikerszületés, Jekelius nem ismeri, Házasság mostohatestvérrel
- Other controls:** Űrlap bezárása, Új rekord, Családfához (0, 0), Családfa

4. kép: Az adattároláshoz készített relációs adatbázis személyi vonatkozású adatbeviteli űrlapja

A relációs adatbázis segítségével lehetővé válnak az egymástól eltérő dokumentumok kapcsolódó adatainak összeillesztései. A kapcsolattörténeti kutatások számára pedig ebben rejlik a relációs adatbázis-építés igazi hasznosulása.¹²⁴ Végezetül a töredékadatoknak az adatbázisban történő eltárolása segítséget nyújthat abban is, hogy bizonyos hiányzó adatokat kikövetkeztethessünk:

- a szülők több lehetséges halálozási dátuma esetén, ha a gyermekek születési időpontjai ismertek, segíthetik eldönteni a kérdéses dátumot;¹²⁵

¹²⁴ Egy példa erre Lucas Seuler (1693–1733) halotti búcsúztatója, amelyben ily módon visszafejthető a „B. S.” monogrammal magát jelölő szerző személye, amelyet a nyomtatványon kiegészít az „unokafivér” megjelöléssel. Lásd jelen *Függelék* nr. 377-nél Bartholomaeus Scheipner (1700–1758) gimnáziumi tanár, leendő barcasági lelkész eképpen hivatkozik magára: „Das wünschet hertzl. obschon schmerzlich ein über des frühzeitige Ableben des Wohlseligen als seines hochgehriesten Herrn Vätters Mit-Klagender, B. S.”. Jekelius genealógiája alapján – de annak a jelenleg elérhető gépiratos köteteiből ki nem olvasható módon – adatbázisba rendezve kikereshetőek a keresett személy(ek) unokatestvére(i) is. A rokoni kapcsolati háló rekonstruálásával elénk tárul, hogy Lucas Seuler (1693–1733) apai nagyanyja, Margaretha Gockesch (1625–1712), az ő unokája pedig Bartholomaeus Scheipner (1700–1758) egykori vidombáki lelkész, aki ezáltal Lucas Seuler unokatestvére is volt, azaz a keresett szerző.

¹²⁵ Pl. Anna Wagner (?–1587/97) halálozási dátuma a gyermekek születésének időpontjából megválaszolható, hiszen 1597-ig születtek gyermekei. Vö. JEKELIUS IV. 124. és JEKELIUS IX. 22.

- az egyes személyek halálozási dátumát kikövetkeztethetjük akkor is, ha például testvérek esetén a születési évet követően azonos keresztnévvel illették a gyermeket – tekintve, hogy két élő testvérnek azonos keresztnévet nem adtak;¹²⁶
- ha egy második házasságkötés időpontját nem ismerjük, de ismerjük az előző házasságban elhunyt házastárs halálozási dátumát és a gyermekek születési éveit, akkor sok esetben pontosan kikövetkeztethetjük (de legalábbis leszűkíthetjük) a házasságkötés lehetséges éveit;¹²⁷
- a többszöri házasság esetén, ha a házastárs halálának évét nem ismerjük, de a házasságkötések időpontjait igen, szintén leszűkíthetjük az elhalálozásnak a lehetséges éveit (kivéve azt képezzük, ha elváltak, ami azonban nem volt jellemző ebben az időszakban, másfelől az egyes személyek életének további alakulásai a forrásokban is jószerével előkerülnének).

---

¹²⁶ Lásd pl. Michael Hiemesch (1713–1713/1714), illetve az öccse, Michael Hiemesch (1714–1716?) és mindkettejük öccsének, Michael Hiemeschnek (1716–1787) az életrajzi adatait. Vö. JEKELIUS IV. 86.

¹²⁷ Pl. Petrus Hiemesch (1691–1764) városgazda második házasságkötését 1723 és 1727 közé tehetjük, mert az évszámok megfelelnek az említett feltételeknek. Vö. a Hiemesch család genealógiáját a dolgozat mellékletében.

2. A KUTATÁS BÁZISA: AZ ALKALMI NYOMTATVÁNYOK

A jelen fejezet célja, hogy átfogó formai bemutatást nyújtson az alap kutatásom bázisát jelentő dokumentumokról. Az alkalmi írások, mint már utaltam rá, a kora újkori művelődés- és társadalomtörténeti kutatások számára formailag csak részben, tartalmilag pedig szinte egyáltalán nincsenek még feldolgozva. Habár egy-egy személyhez fűződő alkalmi nyomtatványra épülő munkát meg tudunk említeni,¹²⁸ de szervezeten, egy adott közösséghez kapcsolódó kutatásra a megfelelő gyűjtőmunka hiányában eddig még nem volt példa. Az ilyen típusú dokumentumoknak a történeti kutatások során való felhasználása további könyves feltáró munkát irányoz elő.¹²⁹ Éppen ezért egyre fokozódó érdeklődéssel fordulhatunk az ilyen dokumentumokat tartalmazó gyűjtemények felé.¹³⁰ A dolgozatom szempontjából fontosnak tartom bemutatni alap kutatásom előzményeit, melynek köszönhetően kiemelhetővé válhattak a jelen dolgozat témájához kapcsolódó források. A fejezet második részében pedig az immár kiemelt, valamint a meglévő könyves kutatások eredményeivel kiegészített, kizárólag a brassói százszokhoz fűződő alkalmi írások feltárásának eredményeit összegzem az 1650 és 1750 közötti időszakból. Ebben a részben, tehát a formai jellemzők alapján történő bemutatás a cél, míg a dokumentumok tartalmi elemzésére a dolgozat további fejezeteiben térek majd ki.

---

¹²⁸ A teljesség igénye nélkül például: ACSÁDY 1891. 131–136.; BUJTÁS 2016a. 83–96.; DÉZSI 1895. 334–358.; GYULAI 2013. 7–24.; HELLEBRANT 1882. 95–99.; MÓRÉ 2016. 50–58.; NAGY 2013b. 35–48.; OLÁH 2015. 103–105.; OLÁH 2016. 123–126.; POELCHAU 1994. 33–49.; SERAPHIN 1890. 190–241.; WIRTH-POELCHAU 1990. 39–61.; WIRTH-POELCHAU 1991. 164–191.; WIRTH-POELCHAU 1992. 81–97. Átfogóan pedig lásd: KECSKEMÉTI 1998.; NAGY 2016. 271–283.; NAGY 2017a. 163–174.; SIENERTH 2008. 158–173.

¹²⁹ Az ilyen jellegű feltáró munkák elvégzéséhez megfelelő könyvészeti és történeti ismeretekre is szükség van. Ez tehát nem egyszerűen könyvtárosi feladat, hiszen a kéziratok egyedi, tartalmának megfelelő feltárásai, ugyanígy az egyes nyomtatványok példányleírásai speciális ismereteket igénylő munka. Éppen erre és az ebből fakadó elvégzendő alap kutatásokra hívja fel a figyelmet Monok István az alábbi cikkében: MONOK 2010a. 31–35.

¹³⁰ A brassói evangélikus levéltár ebből a szempontból különösen értékes, hiszen Trausch módszeres gyűjtője volt a korabeli közösségi emlékezés ezen fajtájának (is). Éppen ezért vállalkoztam a feladatra, hogy a dokumentumokat lehetőség szerint a teljesség igényével megismerjem, és bibliográfiai adataikat leírjam.

2.1 A TRAUSCH-GYŰJTEMÉNY

A Trausch-gyűjtemény a kora újkori szász történelem kéziratos és nyomtatott forrásainak rendkívül gazdag kollekcója, Erdély egyik legnagyobb szász helytörténeti gyűjteménye. A gyűjtő halála óta eltelt másfél évszázad során számtalanszor fenyegette a kollekción az a veszély, hogy eltűnik, különálló részekre szedik, és különféle romániai levéltárakba helyezik, vagy egyes részeit egyszerűen csak kidobják. Annak ellenére, hogy részleges állományvesztésről ugyan beszélhetünk, és kis része át is került a Brassó Megyei Állami Levéltárba, a gyűjtemény összességében egy helyen és jól kutatható állapotban van jelenleg a brassói evangélikus egyház levéltárában.¹³¹ A dokumentumok jelentős része azonban még a rendeződött körülmények ellenére sem került be hazai és nemzetközi irodalomtörténeti és köztörténeti kutatásokba, így forrásértéküket tekintve lényegében kihasználatlanul hevernek a Fekete-templom levéltárának polcain.¹³² Ennek oka alighanem a nem túl részletes állomány-összeírásokban keresendő. Az alkalmi írásokat célzó feltáró munka következtében kijelenthetjük, hogy még a dokumentumokról megjelent háromkötetes katalógus¹³³ sem tekinthető teljes körűnek. Továbbá a tartalmi feltárás hiányában a szász helytörténészekon kívül más történészek nem használják munkáikban.¹³⁴ Ebből következik, hogy még mindig ismeretlen gyűjteménynek tekinthetjük az állományt, amelynek használata korábban nem ismert adatokkal szolgálhat (főképpen) a kora újkor időszakából.

---

¹³¹ A gyűjtemény mai állapotáról bővebben: ŞINDILARIU 2004. 95–114.; ŞINDILARIU 2005. 40–56.; HEIGL – REZAC – ŞINDILARIU 2016. 10–26.

¹³² A levéltár archívumában található további állományok: a barcasági káptalan (1765-ig), a barcasági konzisztórium (1766–1854), a barcasági kerületi konzisztórium (1855-től) és a Honterus-gyülekezet levéltári anyagai. Emellett alcsoportként megnevezhetők még az egyházi egyesületek archívumai, egy oklevélgyűjtemény, illetve egy különféle kéziratokból összeállított gyűjtemény, amelyet ritka egyházi dokumentumokból, régi kéziratokból, illetve egyéb hagyatékokból raktak össze.

¹³³ NETOLICZKA 1898–1903.

¹³⁴ A kollekcióval kapcsolatos korábbi citátumokból sajnálatosan megállapítható, hogy a gyűjteményt már régen is – néhány történészen, brassói oklevélkiadón és helytörténészen kívül – alig használták. Örömteli kivételt jelent Franz Zimmermann és Carl Werner 19–20. század fordulóján kiadott *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen* c. oklevélgyűjteménye, ahol megemlíti, hogy munkájukban Trausch hagyatékát is felhasználták – amelyben az 1124 és 1868 közötti időszakból található okleveleket. Behatóbban a brassói evangélikus gimnázium professzora és könyvtárosa, Oskar Netoliczka (1865–1940) foglalkozott a gyűjteménnyel. Egy évvel az 1898-as Honterus-ünnep (Johannes Honterus 400. születési évfordulója) előtt, a presbitérium 300 guldent ítélt oda egy használhatóbb katalógus elkészítésére. (Vö. KRAMER 2006. 10.) Netoliczka kezdte meg minden egyes önálló darabként felfogható papírnak a szisztematikus leírását. A több mint 10 évi kutatómunka során 80 fólió formátumú dokumentum leírásával végzett, ami a gyűjtemény egyharmadának felelt meg. Munkája eredménye így sem jelentéktelen, hiszen összesen 3213 tételt tartalmaz, amelyhez még több, mint 1000 megjegyzés is tartozik. Mindez egy háromkötetes katalógusban jelent meg 1898–1903 között, és még ma is nélkülözhetetlen forrása a Trausch-gyűjtemény használoinak.

A gyűjtemény tartalma elsősorban a Barcasághoz kötődik, és mérete megközelítőleg 15 folyómétert tesz ki. Közelebbről megvizsgálva főleg alkalmi nyomtatványok, regeszták, oklevélmásolatok, rendeletek és a hozzájuk tartozó levelek átfogó gyűjteményére bukkanhatunk. Trausch mindezt kiegészítette még egy törvénygyűjteménnyel, krónikákkal és évkönyvekkel, amelyek szintén Erdély történelmével, kultúrájával és földrajzával foglalkoznak. Említésre méltó a gyűjtő kiterjedt privát levelezése is korának jelentős személyiségeivel.

A brassói evangélikus gimnázium dokumentumai szintén a Trausch-gyűjtemény részét képezik. Találhatunk közöttük néhány kéziratos tankönyvet, retorikai és héber könyveket is, amelyek arra utalnak, hogy igen magas színvonalú volt a brassói iskolai képzés. Ehhez kapcsolódva a gyűjtemény részét képezik még olyan diákjegyzetek is, amelyek a gimnazisták előadásain készültek. A gyűjteményhez tartoznak még erdélyi országgyűlési naplók az 1790–1794-es, valamint az 1809–1810-es évek közötti időszakból, illetve napirendi pontok listája, amelyet Trausch mint az országgyűlés egykori tagja hagyott az utókorra.

A kapcsolattörténeti és családfakutatásokhoz az alkalmi nyomtatványokból kinyerhető adatok mellett Georg Michael Gottlieb von Herrmann (1737–1807) *Genealogie der angesehensten Familien in Kronstadt* (A Brassóban élő legtekintélyesebb családok genealógiája) néven 1803-ban készült kéziratos feljegyzései, valamint a Brassóban fellelhető anyakönyvek nyújthatnak komoly segítséget. Ezenkívül még Trausch maga is készített családfakutatási anyagot szülővárosáról akképpen, hogy a Herrmann által összegyűjtötteket írta tovább, valamint különböző kiegészítésekkel látta el őket.¹³⁵ Végezetül nemcsak a történelem, a jog, az iskola, az egyház, a helytörténet és a családfák kutatói találhatnak érdekességeket a Trausch-gyűjteményben, hanem kultúrtörténeti aspektusból is megéri a gyűjteménnyel foglalkozni, hiszen például szépirodalmi műveket eredetiben találhatunk benne. A dokumentumok között szerepelnek hazafias drámák, verses énekek, illetve egyéb versek is.¹³⁶

---

¹³⁵ Trausch a gyűjteménye anyagát felhasználva több művet is írt. Érdemes megemlíteni az erdélyi népcsoportokkal foglalkozó *Biographisch-literarische Denkbücher der Siebenbürger Ungarn und Szekler* (Az erdélyi magyarok és székelyek életrajzi, irodalmi emléklapjai), illetve a *Kronstädter Lebensläufe und Lebensgeschichtliche Nachrichten* (Brassói életrajzok, valamint élettörténeti híradások) című munkáit. Fő művének azonban írói lexikonát (TRAUSCH 1868–1871.) tartjuk, amelyben a korábbi szerzők életrajzi adatait gyűjtötte össze. Mindezek elsősorban a 18–19. századi brassói, illetve barcasági életmódtörténet kutatásához szolgáltathatnak jelentős mennyiségű segédanyagot.

¹³⁶ A gyűjtemény ismeretéséhez lásd még: KRAMER 2006. 1–19.

A Trausch-gyűjtemény alkalmi nyomtatványai

Trausch korának kiváló irodalomtörténészeként pontosan látta, hogy a korábbi századok jelentéktelennek tűnő alkalmi írásait egy csokorba gyűjtve, azok eddig nem ismert megfigyelésekhez vezethetnek a kora újkor időszakából. A 16. századtól kezdődően a 19. század második feléig találhatók ilyen jellegű írásos emlékek a gyűjteményében.¹³⁷ A kollekció átvizsgálása során valamivel több mint ezer alkalmi mű került regisztrálásra a 16–19. század időszakából.¹³⁸ Ezek többségében a brassói nyomdában készültek, de előfordulnak más városok nyomdatermékei is. Csak a 17. századból Brassó és Nagyszeben mellett megtalálhatók Kolozsvár, Gyulafehérvár, Wittenberg, Lipcse, Utrecht, Torgau, Güstrow és Harderwijk városainak alkalmi nyomdatermékei is. A 18. századtól – az előbbieket mellett – olyan városok tipográfiái is képviseltetik magukat, mint Jena, Halle, Helmstedt, Erlangen, Erfurt, Bécs, Nagyvárad, Medgyes vagy Toruń. Az eltérő nyomdahelyek ellenére is közös bennük, hogy kötődnek az erdélyi szászok művelődéstörténetéhez, különösen pedig a brassói polgárok életéhez.

A gyűjtemény rendszerezése során a legtöbb kéziratot és nyomtatványt kolligátumokká¹³⁹ alakították, így védtek az egyes (gyakran egyleveles) dokumentumokat az elkalódástól. Az áttekintést azonban nehezíti, hogy (műfaj és gyakran évek szerint is) keveredve találhatók meg bennük a dokumentumok.¹⁴⁰ A teljességre törekvő, szisztematikus áttekintés eredményeképpen ma már tisztább képet alkothatunk a Trausch-gyűjteményben található dokumentumok keletkezési helyét, idejét, nyelvi és műfaji megoszlását illetően is. Az alkalmi nyomtatványok megjelenési hely szerinti csoportosítása az alábbi képet mutatja:

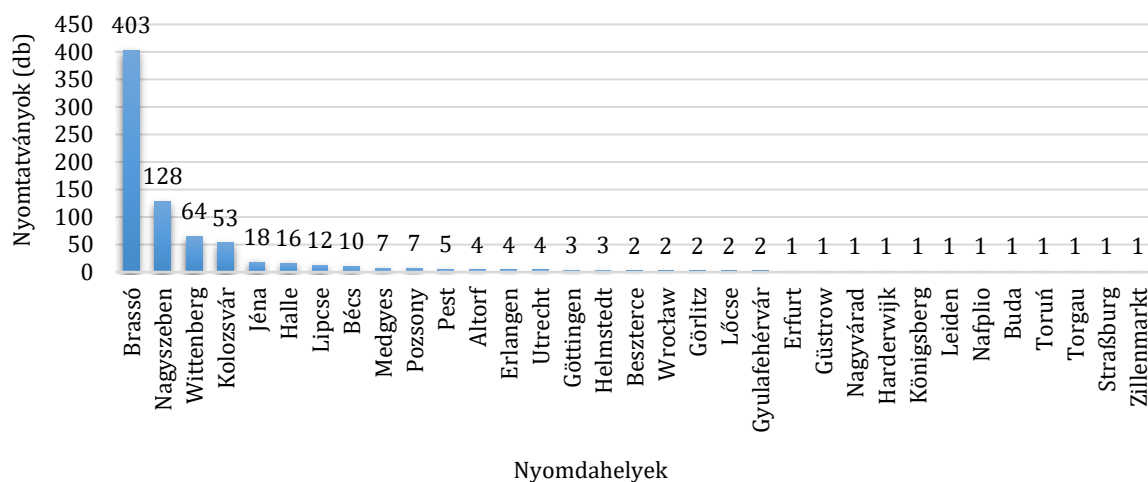
¹³⁷ A teljességre törekvő feltáró kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a legrégebbi (és egyetlen 16. századi) nyomtatvány egy lakodalmi köszöntő 1581-ből. Ismertetésére már korábban sor került. Lásd: RMNy 481. (RMK II. 162.). A nyomtatvány mai lelőhelye: AHG IV.F.1.Tq.135/1. Megjelenési idejét tekintve a gyűjtemény legújabb nyomtatványa egy színházi meghívó, amely 1870 novemberében készült, és a „*Wer ist der Herr Pfarrer?*” című komédiára, majd az azt követő „*Verwechselte Annoncen*” c. darabra, illetve a „*Martha*” című operaelőadásra hívja fel a figyelmet. Mindhárom előadás a brassói városi színházban került megrendezésre 1870. november 23-án. A dokumentum mindössze egy fólió ív terjedelmű, amely az előadások címei mellett a szereplők neveit is tartalmazza. A kiadás helyének megjelölése hiányzik, de azonosíthatók a brassói nyomdászok nevei: „*Druckerei von J[ohann] Gött & Sohn H[einrich]*”. A nyomtatvány mai lelőhelye: AHG IV.F.1.Tf.51.II/73.

¹³⁸ Ebbe beleértendőek a duplumok is. A gyűjtemény elemzése során azonban csak az egyes nyomtatványokkal foglalkozom, a duplumok nem képezik részét a bemutatott eredményeknek.

¹³⁹ Trausch rendszeresen kötötte az egymástól független dokumentumokat egy kötetbe, azaz kolligátumba.

¹⁴⁰ Lásd például az AHG IV.F.1.Tf.12/I jelzet alatt található kéziratok között a königsbergi („*Regiomontanus Borussus*”) származású Georg Colbehoz (?-?) kapcsolódó disputációt 1647-ből.

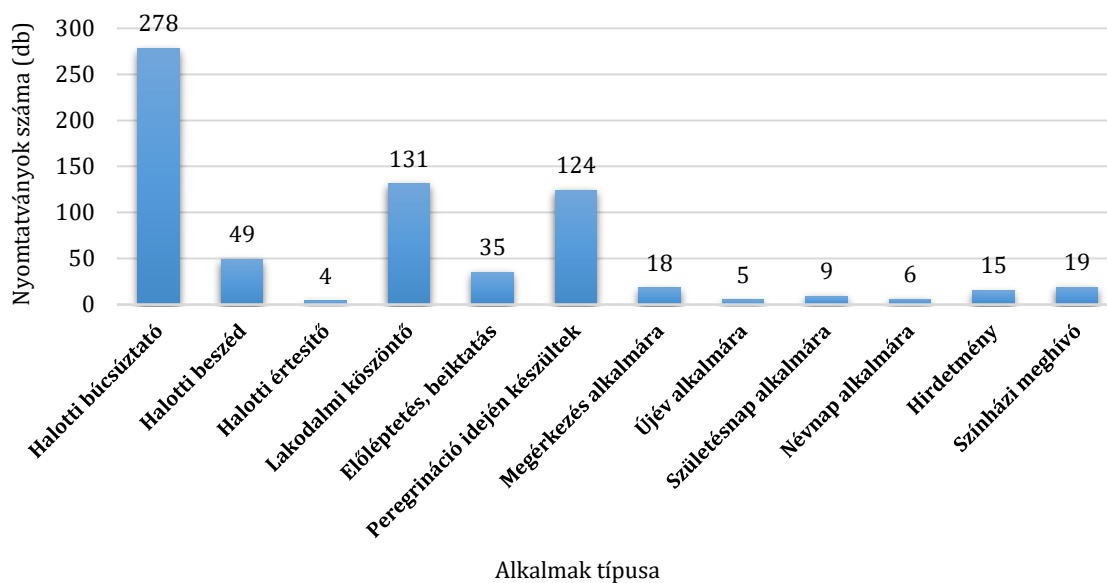

1. ábra A nyomtatványok megjelenési hely szerinti megoszlása

Már a kutatás kezdetén is várható volt, hogy többségében a brassói (403 db) nyomdahelyről származó termékeket fogjuk itt egybegyűjtve megtalálni. Ez – ahogy a fenti diagramon is látható – pontosan be is igazolódott. Az sem meglepő, hogy másodikként Nagyszében (*Hermannstadt, Sibiu*) (128 db) képviselteti magát, illetve, hogy Kolozsvar (*Klausenburg, Cluj-Napoca*) (53 db) is a megjelenési hely szerinti megoszlás élvonalába tartozik. Az azonban nem volt sejtendő, hogy összesen 33 különböző, többségében német város tipográfiájának termékei is megbújnak a gyűjteményben. Ezek közül is kiemelkedik az erdélyi századok által az egyetemjárás során preferált Wittenberg (64 db) – amelyet a 18. századtól a jénai (18 db), hallei (16 db) és lipcsei (12 db) nyomdatermékek váltanak fel. Néhány nyomtatvánnyal Ausztria, Lengyelország és Németország további egyetemi városa is képviselteti magát. Külön érdekességként említhető meg a görög Nafplionból, a német Güstrowból, a szászországi Torgauból vagy a holland Harderwijkből származó egy-egy nyomtatvány is.

A szerzők szinte minden esetben férfiak voltak, közöttük azonban előfordulnak a városi gimnázium tanárain kívül diákok, hozzátartozók és barátok, illetve a nyomdászok. Szerzőként való előfordulási gyakoriságuk alapján pedig azt mondhatjuk, hogy legtöbbször a Honterus Gimnázium tanárai jegyzik ezeket a verseket.¹⁴¹ A kéziratos alkalmi nyomtatványokat is ugyanúgy a legrangosabb kör tagjai írták egymásról, ahogy a versek szerzői is e körből kerültek ki.

¹⁴¹ Elképzelhető, hogy megrendelésre (is) készíthették a költeményeket, habár erről pontos információ nem maradt fenn.

2. ábra: A dokumentumok alkalmak szerinti megoszlása

Műfaj szerinti megközelítésben az állomány java részét a halotti búcsúztatók (278 db) és a lakodalmi köszöntők (131 db), illetve a peregrináció során készült alkotások (124 db) teszik ki. A gyászbeszédeket (49 db) gyakran együtt nyomtatták a halotti költeményekkel. Beiktatás és előléptetés (35 db) általában lelkészi¹⁴², kormányzói¹⁴³ és professzori¹⁴⁴ kinevezés alkalmából történt. Ezenkívül olyan (kizárólag) főméltóságú személyek beiktatásáról olvashatunk, mint például Simon Baußner (1677–1742) szász gróf, Samuel von Brukenthal (1721–1803), Erdély kormányzója vagy Johann Tartler (1753–1825) szász gróf esetében. Ugyanígy a megérkezések alkalmából (18 db) is a legmagasabb rangú személyekről készültek megemlékezések.¹⁴⁵ A színházi programajánlók (19 db) és a hirdetmények (15 db) pedig szinte kivétel nélkül csak brassói eseményről tájékoztatnak bennünket. Születésnapra¹⁴⁶ (9 db), névnapra¹⁴⁷ (6 db) és újév (5 db) alkalmára csak a 19. században készült nyomtatványok között található megemlékezés.¹⁴⁸ Egy kiadvány sem

¹⁴² Például Martin Harnung (1625–1703) esetében. Lásd: nr. 214.

¹⁴³ Például Teleki József (1790–1855) esetében. Lásd: AHG IV.F.1.Tf.51.II/54.

¹⁴⁴ Például Michael Gottlieb Agnethler (1719–1752) esetében. Lásd: AHG IV.F.1.Tf.52/71a. és b.

¹⁴⁵ Például I. Ferenc császár (1768–1835) és Karolina Augusta császárné (1792–1873) 1817-ben Brassóba érkezése alkalmából.

¹⁴⁶ Például I. Ferenc császár 65. születésnapjára. Lásd: AHG IV.F.1.Tq.136.I/24.

¹⁴⁷ Például Losonczi Gróf Bánffy György (1746–1822) névnapjára 1817-ben, Kolozsváron. Lásd: AHG IV.F.1.Tq.135/68.

¹⁴⁸ Az újév ünneplése kapcsán egy kivétel előkerült az 1692-es évből és egy 1743-ból. Előbb Simon Draudt (1647–1693) a brassói városbíró (nyomatásban is közreadva), utóbb Paul Chrestels (1679–1745) brassói városbíró köszöntötték újév alkalmából (kéziratos formában). Vö. nr. 215 és nr. 448.

kapcsolódik azonban a gyűjteményben születés alkalmához. Ennek vélhetőleg a nagyszámú gyermekhalandóság volt az oka.¹⁴⁹

A Trausch-gyűjteményben fennmaradt alkalmi nyomtatványokból azt látjuk, hogy a patrícius családokból érkező fiatalok házassága alkalmáról inkább megemlékeztek, mint a halálukról. Amennyiben nem a források hiánya téveszt meg bennünket, akkor vélhetőleg a két fél családjának, illetve a családfőknek a tekintélyével magyarázható mindez, valamint azzal, hogy életük végére nem kerültek olyan hivatali pozícióba, amiért halotti búcsúztató is készült volna számukra. Az világosan körvonalazódik, hogy a nyomtatványok elkészítése elsősorban a család megbecsültségétől függött. Ezért találunk például gyermekek halálára készült nyomtatványokat is. A város vezető hivatalnokairól azonban gyakran nem is csak egy, hanem két-három halotti búcsúztatót is készítettek egyidejűleg. Ez nyilvánvalóan az adott személy társadalmi megbecsültségét jelzi. Annak ellenére azonban, hogy sokakhoz nem köthetőek alkalmi nyomtatványok, nem gondolhatjuk automatikusan azt, hogy nem is készítettek részükre.¹⁵⁰

A dokumentumokat, illetve a bennük szereplő közel kétezer verset vizsgálva joggal gyaníthatjuk, hogy a brassói lelkészekből, tanárokból, orvosokból és a különféle tisztviselőkből álló költői kör tagjai számára az alkalmi versek írása az intellektuális szórakozás, a műveltség-, ízlés- és a gondolkodásbeli összetartozás jele volt. Ezzel együtt pedig közösségképző erőként is működhetett.¹⁵¹

---

¹⁴⁹ HELTAI 2008. 261.

¹⁵⁰ Sokkal valószínűbb, hogy nem kerültek még elő, vagy talán végleg elvesztek. A meglévő nyomtatványok alapján egyértelműen következtethetünk erre. Eklatáns példa Petrus Mederus (1602?–1678) koszorús költő és brassói lelkész hiányzó búcsúztatója. Ő már a külföldi utazásai után nagy tekintélynek örvendett a szászok körében. Az esküvőjére (1656-ban) meglepően sokan (harmincketten) köszöntötték egy-egy verssel, és gyermekeiről is számos alkalmi nyomtatványban emlékeztek meg. Vö. nr. 23. Ilyen és ehhez hasonló példák pedig bőven akadnak még.

¹⁵¹ Vö. Heltai Jánosnak a 17. század első felének a magyarországi alkalmi nyomtatványairól írt összegzését: HELTAI 2008. 263.

Az alkalmi írások possessori bejegyzései

A könyvészeti és művelődéstörténeti kutatások számára fontos adalékot jelentenek a könyveken található kéziratos bejegyzések. Éppen ezért röviden mindenképpen szeretnék kitérni a vizsgált nyomtatványok „összefirkáltságára” is. Habár már a múlt század 60-as éveiben megkezdődött az erdélyi régi könyvtári anyag szervezett kutatása,¹⁵² az akcicens művekben előforduló bejegyzésekről keveset tudunk. Ugyanakkor a kelet-közép-európai régió könyves kutatásainak kéziratos bejegyzéseivel kapcsolatos megfigyelésekkel összecsengve az alkalmi nyomtatványok esetében is elmondható az, hogy igen gyakoriak a margináliák és az egyéb kéziratos bejegyzések – különösen az egylapos nyomtatványok hátoldalán.¹⁵³ A következőkben ezek közül a possessort, azaz az egykori tulajdonos által beírt bejegyzéseket ismertetem. A Trausch-gyűjtemény alkalmi nyomtatványai körében tulajdonosi bejegyzést 17 nyomtatványon találtam. Mindezekből pedig arra következtethetünk, hogy egymásnak ajándékozták az egyes példányokat, és eleinte a családok őrizték és hagyományozták át generációról generációra a felmenőikhez fűződő nevezetesebb események emlékeit. A teljesen véletlenszerűen előforduló és gyakran igen nehezen kiolvasható bejegyzések átírásait (jelezettel együtt) az alábbiakban közlöm:

- ❖ „P. B.” (AHG IV.F.1.Tq.101/12)
- ❖ „I[d] e[st] d[ie] 11. Oct[ober] ... Hung. Trans[ylvaniae] Amici ... d[ie] 14. Oct[ober] ... Zelius in histor[ia] Patriae” (AHG IV.F.1.Tq.135/4)
- ❖ „Christian Herscher 3ter Lector”; „Christopf Greissing 1ter Collega” (AHG IV.F.1.Tq.135/62)
- ❖ „Generoso ac Egregio D[omin]o Johanni Kuthi de Brasso Tr[ansylvano] D[omin]o et fautori plurimum benevolentissimo dono dedit Al... Balthasar Uzoni.” (AHG IV.F.1.Tq.138/1)
- ❖ „G. W. Kemény” (AHG IV.F.1.Tq.138/10)
- ❖ „Füzesi” (AHG IV.F.1.Tq.136.I/11)
- ❖ „Dio Mike” (AHG IV.F.1.Tq.136.I/18)
- ❖ „H. Teut.” (AHG IV.F.1.Tq.139/9)
- ❖ *Viro Experientissimo Ampl. doctissimo D[omino] Myleo apud Coronenses Poli atro celeberrimo S. P. Auctor* (AHG IV.F.1.Tq.140.II/10)

¹⁵² A magyar intézményi könyvtárakban Jakó Zsigmond (1916–2008) útmutatásai alapján (vö. JAKÓ 1976; JAKÓ 2016.), a szász gyűjteményekben pedig Gustav Gündisch (1907–1996) vezetésével (vö. GÜNDISCH 1987a.).

¹⁵³ A régi könyvek kéziratos bejegyzéseinek forrásértékéről bővebben: MONOK 2010b. 146–148.

- ❖ „Sum ex reculis Theodori Lang S. S. Theologiae m[a]gistr[i]” (AHG IV.F.1.Tq.140.II/16)
- ❖ „Dem Nahm-hafften Vorsich[tigen] und Wohlweisen H[err]n H[err]n Johannes Ma[nckesch] emeritierten u[nd] Wohlbestallten des Ehrsammen und Wohlweisen R[ates] in Cronstadt, seinem besond[eren] H[err]n besonderer, übersendet seines geringen fürnehmens Gottlieb Johann Gorgias ... Wohl-ergehen. Dero Nahmh[afften] Vorsicht[igen] ... Cronstadt d[ie] 25. Febr[uarii]” (AHG IV.F.1.Tq.140.II/19)
- ❖ „D. Paulus De Chrestels, Transylvanus Juris Studiosus”; „7. Nov. 1741. Christian Wolff p. t. Pro-Rector” (AHG IV.F.1.Tf.51.I/136)
- ❖ „Tausch Perceptor” (AHG IV.F.1.Tf.51.I/197)
- ❖ „D[omi]no Jos. Albricho M. D. p. p. M. O. S. D.” (AHG IV.F.1.Tf.52/25)
- ❖ „Aliis Becii monstrentur reducesque Camilli Tv discis Patres! Generoso de Seulen observantiam testatun. autor” (AHG IV.F.1.Tf.53.V/20)
- ❖ „Carl Schuster, Gub. Kanzlist.” (AHG IV.F.1.Tf.53.II/30)
- ❖ „Johann Albrich Trans SS Th. et Ph. Stud.” (AHG IV.F.1.Tf.53.III/2)
- ❖ „Mr. Igel” (AHG IV.F.1.Tq.140.II/22)
- ❖ „Viro Per-Eximio, ac Politissimo, Dno. Paulo Bencknero, incluti Centum-Viratus Coronensis assessori vigilantissimo, nunc Fautori, Compatri ac Amico multo honoratissimo, hoc, quicquid est chatacei muniris, amicitiae pirenantis ΣΥΜΒΟΛΗΝ esse voluit Issis nonis Januariis MDCLXXXIX ... M[agister] Greissing”. (HB 442 [1])¹⁵⁴

Végezetül önmagában az a tény, hogy egy-egy disputációs kolligátum megvolt a brassói polgárcsaládban – ami possessor alapján kimutatható –, egyúttal azt is jelzi, hogy számos korabeli személyről, neves tanárokról, diáktársakról, barátok barátairól tudomást szereztek. Pontosan tudták, hogy ki, honnan származott, mikor és milyen témában disputált, vagy kik köszöntötték őket a sikeres vizsgájuk alkalmával stb. Eklatáns példa erre a Brassó Megyei Állami Levéltárban található azon disputációs kötet, amelynek borító-belsőjén az egykori tulajdonos, Margaretha Forgatsch (1632–1686) jelzi, hogy menyének, Sara Fuchsnak (1664–1716) ajándékozta a könyvet. A borítóelsőn az alábbi kéziratos bejegyzés olvasható: „Margaretha Forgacsiana Sarae Fuchsiae”.

---

¹⁵⁴ A dokumentum mai lelőhelye: ANR FB 4245-4319.

2.2 A BRASSÓI SZÁSZOK ALKALMI ÍRÁSAI (1650–1750)

A Trausch-gyűjteményben végzett levéltári kutatásom során céloknak tekintetem maradéktalanul összegyűjteni az emberi élet eseményeihez fűződő alkalmi írásokat. Az itt kapott eredmények jelölték ki azt a szövegtörzset, amelyet tartalmában is feldolgozva a jelen dolgozatban ismertetek. Összefüggően 1650-től kezdődően regisztráltam alkalmi írásokat, ezért ezt az időpontot tekintetem elemzésem kezdeti évének. Ezt azonban összevettem a már meglévő életrajzi és bibliográfiai kötetekkel is.¹⁵⁵ A következőkben az említett munkákkal való összevetéssel kiegészített alapkutatásom eredményeiről szeretnék átfogó képet adni a feltárt dokumentumok statisztikai elemzésével – ezzel együtt pedig céloim az ily módon megnyilvánuló társadalomtörténeti összefüggésekre is felhívni a figyelmet.¹⁵⁶

A kollekciónak összetétele

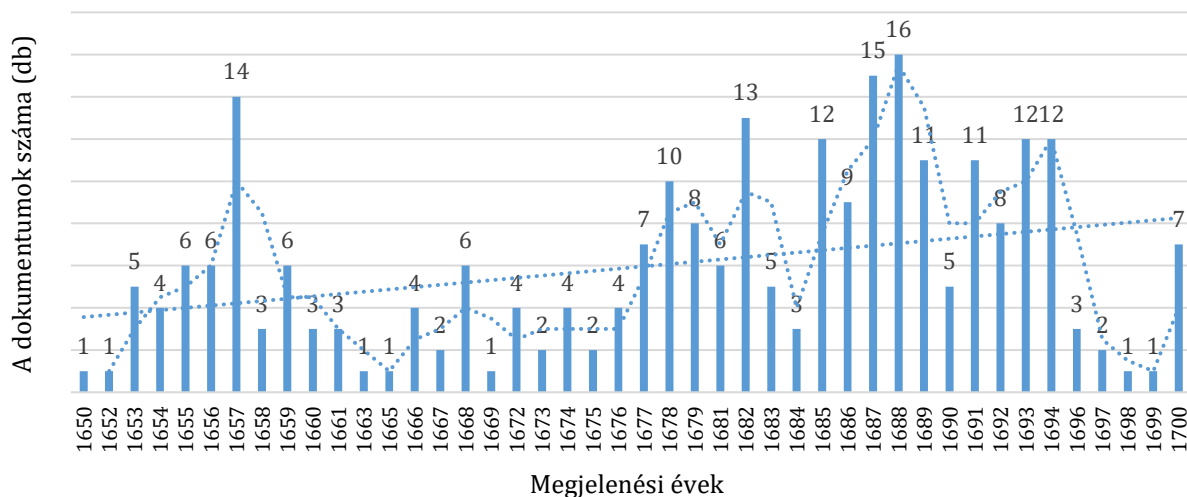
Összesen 496 db brassói szászokhoz kötődő alkalmi írás került regisztrálásra általam az 1650 és 1750 közötti időszakból. Ezek között 460 db nyomtatott és 36 db kéziratos dokumentum található. A megjelenési hely vonatkozásában a kéziratos dokumentumok mind Brassóban készültek, míg a nyomtatványok 14 nyomdahelyről származnak: Brassó (299 db), Wittenberg (104 db), Halle (Saale) (14 db), Jéna (11 db), Lipcse (Leipzig) (11 db), Altdorf (7 db), Strassbourg (Argentoratum) (3 db), Breslau (Wrocław) (3 db), Görlitz (2 db), Harderwijk (2 db), egy-egy nyomtatvány pedig Utrecht (Trajectum ad Rhenum), Pozsony (Bratislava, Pressburg), Güstrow és Toruń (Thorn) városaiból.

A dokumentumok megjelenését összegző diagramok tanulságai szerint összességében emelkedő tendenciát tapasztalunk az alkalmi írások megjelenésében, amelyek között vannak egészen kiemelkedő évek is. A többihez viszonyítva ezek az 1657., 1687., 1688., 1708., 1734., 1740., 1742., 1745. és az 1746. év.

---

¹⁵⁵ A korpusz kiegészítéseként használt bibliográfiákat a *Függelék* bevezető részében ismertetem.

¹⁵⁶ A feltáró munka minden egyes nyomtatványra kiterjedő regisztrálásának (reális) igénye alapvetően függ hazánk forrásadottságainak áttekinthetőségétől. Más nyugat-európai országokkal szemben a magyar retrospektív nemzeti bibliográfia megteheti, hogy minden nyomtatványnak megírja a történetét (a nyomtatványok mennyiségi mutatójából következően), ezért hazánkban a már rendelkezésünkre álló bibliográfiák multidiszciplináris megközelítéssel megírt kézikönyvként is használhatók. Erről bővebben: MONOK 2010b. 141–143.

3. ábra: A dokumentumok megjelenési ideje szerinti megoszlás (1650–1700)

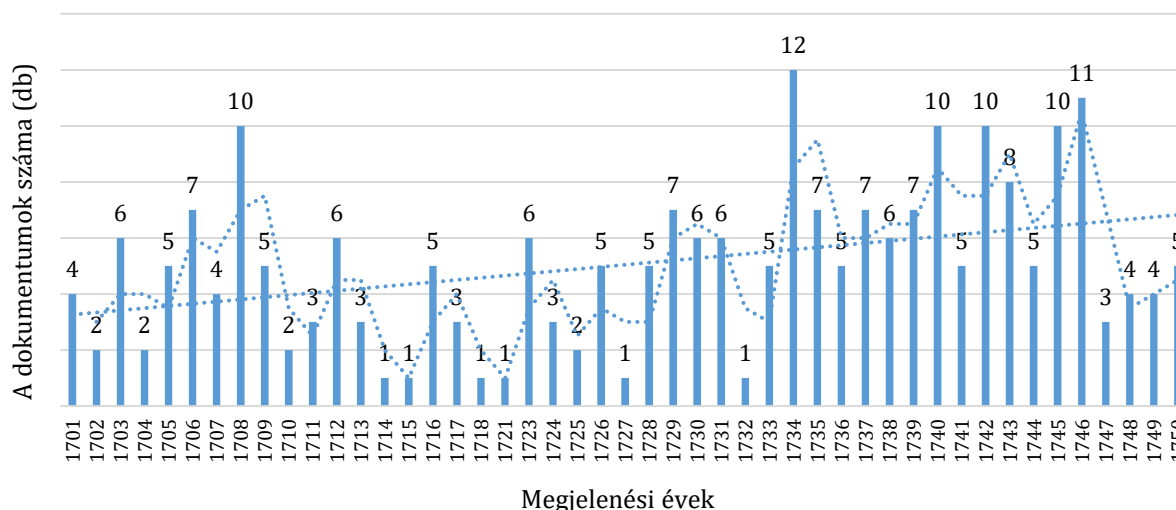
A dokumentumok mozgó átlagát figyelve azt mondhatjuk – azzal együtt is, hogy a vizsgált százéves időintervallum tíz évéből nincs megjelenési adatunk (az 1651., 1662., 1664., 1670., 1671., 1680., 1695., 1719., 1720., 1722. évből) –, évente átlagosan 5 (brassói szász polgárhoz kapcsolódó) alkalmi mű készítéséről van tudomásunk. Ehhez jönnek hozzá az elveszett vagy elpusztult kiadványok, amelyekre a meglévő dokumentumok alapján is következtethetünk. A valóságban a diagramon látottaknál ennél bizonyosan több alkalmi írás készülhetett, aminek kiegészítése – igen időigényes munkával – elsősorban a külföldi levéltárak és könyvtárak könyves állományainak a további kutatásától, bibliográfiai számbavételétől függ – beleértve a kéziratos alkalmi műveket is.¹⁵⁷

Habár a dolgozatban ismertetett dokumentumleírások mindegyikében található korábban fel nem tárt információt, mégis érdemes összegezni azt is, hogy milyen számban fordulnak elő olyan dokumentumok, amelyeknek létezéséről eddig semmilyen formában nem tudunk. Éppen ezért a következőkben a dolgozat *Függelék* fejezetében ismertetett azon dokumentumok sorszámait sorolom fel, amelyek eddig nem voltak ismertek a magyar retrospektív nemzeti bibliográfia, illetve a hazai könyvtörténeti szakirodalom számára (félkövérrel a brassói nyomtatványokat jelölöm, aláhúzással pedig a kéziratos dokumentumokat): nr. 5, 42, 54, 55, 67, **68**, 99, 109, 119, 121, 122, 123, 129, 132, **166**, **245**, 261, 267, 271, **278**, **279**, **303**, 308, 327, **335**, **336**, **343**, 344, **347**, **353**, **375**, **382**,

¹⁵⁷ A jelenleg is zajló hungarika-kutatások eredményeképpen említhető meg legújabbban Verók Attilának a hallei Franckeai Alapítványok könyvtára magyar vonatkozású kiadványjegyzékének közreadása (VERÓK 2017.), illetve Hegyi Ádám erlangeni kutatásai Jacob Christoph Trew (1695–1769) egykori könyvgyűjteményére vonatkozóan (HEGYI 2019.).

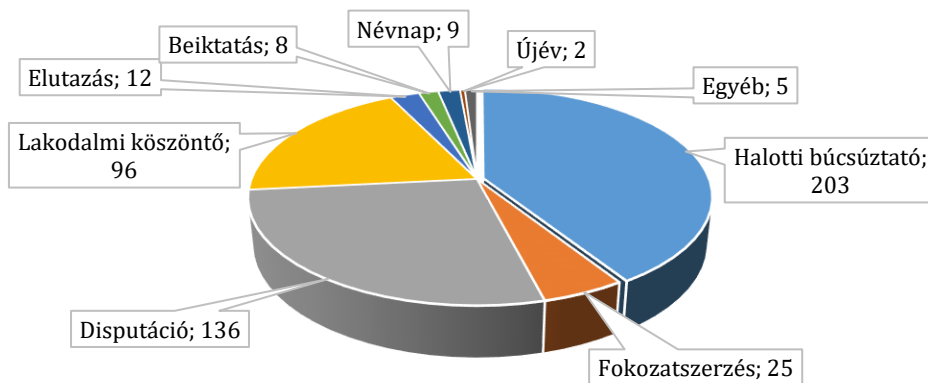
391, 395, 397, 398, 421, 428, 440, 446, 447, 458, 464, 465, 468, 473, 474, 478.
 Összegezve: 48 db korábban nem ismert alkalmi műről beszélhetünk, ebből 16 db brassói nyomtatvány, 15 db kéziratos dokumentum, 17 pedig magyar szerzőtől származó külföldi nyomdatermék.

A megjelenési adatoknak – a századfordulónál kettébontott megoszlása – tükrében is azt tapasztalhatjuk, hogy átlagosan nem növekednek az évenkénti példányszámok (4–5 pld/év) a 18. század első felében sem.

4. ábra A dokumentumok megjelenési ideje szerinti megoszlás (1701–1750)

A gyűjtés alkalom szerinti megoszlása már azokat az állomásokat mutatja meg a brassói századok életéből, amelyekről fontosnak tartottak megemlékezni. Éppen ezért érdemes áttekinteni, hogy melyek pontosan ezek az események, és milyen számban rendelhető hozzájuk alkalmi nyomtatvány a vizsgált időszakban.

5. ábra: A dokumentumok alkalom szerinti megoszlása (db)

A diagramon jól látható, hogy a brassói szász alkalmi versszerzés legfőbb ihletője a halál.¹⁵⁸ A halotti búcsúztatók a teljes könyvjegyzéknek majdnem a felét teszik ki (203 db, ebből 17 db kéziratos formában készült), míg a fennmaradó rész felét a disputációk (136 db, nincs kéziratos köztük), valamint a fokozatszerzésre (25 db, ebből 2 db kéziratos) készült gratuláló kiadványok – ezek esetében az alkalom tulajdonképpen azonos. A fennmaradó rész jelentős hányadát a lakodalmi köszöntők (96 db, ebből 7 db kéziratos) alkotják.¹⁵⁹ Sorrendben ezt követik a hazaindulásra (12 db, nincs kéziratos köztük), névnapra (9 db, ebből 6 kéziratos), beiktatásra (8 db, ebből 3 kéziratos) és újév alkalmára (2 db, ebből 1 db kéziratos) készült akcidens művek. Végül 5 db olyan nyomtatványt soroltam az egyéb kategóriába, amelyet nem lehetett a fent megnevezettek közé beilleszteni.¹⁶⁰

A dokumentumokon olvasható írások nyelvi megoszlásának elemzése az írói kör megismeréséhez visz közelebb, továbbá ha időben is megvizsgáljuk az előfordulási gyakoriságokat, akkor az írói szokásokat, illetve annak változásait is segítik nyomon követni. A 496 db dokumentumban összesen 1831 írásművet találunk – többnyire verses formában elkészítve. Ha csak a 17. század második felét nézzük, akkor az 1032 db írásműből 623 db latin,¹⁶¹ 242 db német, 16 db német és latin, 4 db görög, 3 db magyar, valamint 1 db héber és görög nyelvű írás található.¹⁶² Mindehhez hozzájön még 143 db ismeretlen nyelvű írásmű.¹⁶³ A 18. század első feléből 799 db írásmű került regisztrálásra: 186 db latin, 556 db német, 13 db német és latin, 2 db román, 1 db latin és héber, 2 db magyar, 1 db görög és 38 db ismeretlen nyelvű írásmű. Jól látható, hogy már latin nyelven

---

¹⁵⁸ Ez általános tendenciának tűnik a kora újkori alkalmi nyomtatványok műfaji megoszlása körében. Vö. STOLL – VARGHA 1964. 106.

¹⁵⁹ A lakodalmi köszöntők esetében két kivételtől eltekintve mind Brassóban készültek. A kivétel a brassói származású Lucas Seeburgernek (?–?) és feleségének, Feistkorn asszonynak (?–?) a brassói nászútjára való elindulás alkalmából készült két boroszlói nyomtatvány, 1729. október 25-én. Vö. nr. 358–359.

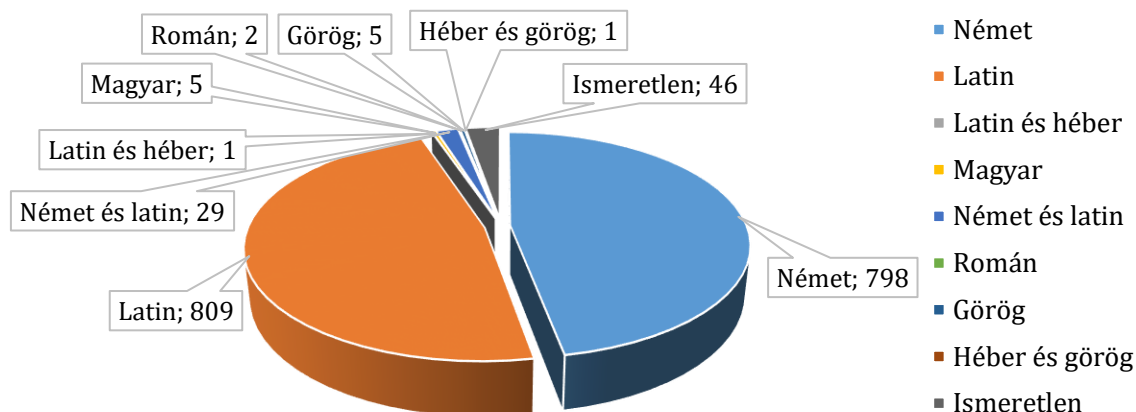
¹⁶⁰ Ezek között van egy 1682-es üstökösről szóló nyomtatvány (ismertetésére már sor került, Vö. PERGER 2017. 397–398.), az 1689-es brassói tűzvészről készült megemlékezés vagy a brassói nagyharang leesése alkalmából készült művek stb. Bővebben lásd a *Függelék*ben a nr. 118., 191., 493., 494., 495. számú példány-leírást.

¹⁶¹ A latin nyelv dominanciájáról ír a némettel szemben Szegedi Edit is a brassói városi történeírás kapcsán. Vö. SZEGEDI 2001. 104.

¹⁶² Vannak olyan versek vagy prózai szövegek, amelyeknek bizonyos részeit más nyelven írták (természetesen az esetlegesen előforduló latin, héber vagy görög nyelvű idézeteket ebbe nem értem bele).

¹⁶³ Jellemzően azért ismeretlenek, mert már nincs ismert példány belőlük. Vö. például NETOLICZKA 1898–1903. 125–133. nr. 1209-nél látható 118 db példányleírását, melyeknek mai helyét nem ismerjük.

sokkal ritkábban írtak a különféle alkalmakra a 18. században – és ezek is mindössze néhány tucat nyomtatvány között oszlanak meg.¹⁶⁴

6. ábra: A dokumentumok nyelv szerinti megoszlása (db)

A regisztrált brassói szász alkalmi írások nyelvi megoszlását a fenti diagram mutatja be átfogóan. Egyértelműen látszódik a német és a latin nyelvek dominanciája, miközben csekély mértékű az egyéb nemzeti nyelvek előfordulása. Görögül öten írtak: 1657-ben a szászországi Görlitzből származó brassói orvos, Trostfriedius Hegenitius (?–1660) (nr. 30); 1688-ban a korponai gimnázium rektora, Georg Lani (?–?) Lipcsében (nr. 179); szintén 1688-ban a prázsmári származású teológushallgató, Johann Abrahami (1668?–1705) Wittenbergben (nr. 186); 1689-ben a brassói Andreas Kraus (1668–1751) teológushallgató (az előbb említett Johann Abrahami disputációjára) Wittenbergben (nr. 190); végül 1734-ben Johann Heinrich Schulze (1687–1744), a hallei egyetem professzora a brassói Samuel Draudt (1706–1739) disputációján (nr. 386). Románul – sajnálatosan név nélkül – két lakodalmi köszöntőhöz írtak verset, 1717-ben (nr. 328) és 1726-ban (nr. 346).¹⁶⁵ Héber és görög nyelven 1677-ben a brassói származású Valentin Greissing (1653–1701) írt verset a kisdisznódi Michael Gütsch (?–?) disputációjára, Wittenbergben (nr. 87). Magyar nyelven öten verseltek e kutatás tanúsága szerint: Szeli Izsák (?–1704),

¹⁶⁴ A 18. század első feléből vett latin nyelvű írások jelentős részét mindössze öt nyomtatvány adja ki: nr. 266: 13 db (1702); nr. 269: 29 db (1703); nr. 303: 27 db (1709); nr. 319: 20 db (1713); nr. 386: 11 db (1734).

¹⁶⁵ Az 1726-os nyomtatványon szerepő román vers alatt a „von Brechtenberg” kéziratos bejegyzés áll. Ez a személy minden bizonnyal a strassbougri származású Joseph Clemens Gottschalt Huldreich Brecht von Brechtenberg (1658–1730) személyét jelöli, aki 1708 és 1729 között rendszeresen írt költeményeket (én magam 19-et regisztráltam) a brassói alkalmi nyomtatványokon. Ezek alapján feltételezhető, hogy ő a román vers szerzője is. A verset korábban ismertette Gernot Nussbächer brassói helytörténész és levéltáros is. Vö. NUSSBÄCHER 2000. 150–157.

a brassói magyar iskola rektora 1688-ban Martin Albrich (1630–1694) barcarozsnyói lelkésznek Martha Hirscherinnel (1665–1718) kötött házasságára készült lakodalmi köszöntőjén (nr. 175).¹⁶⁶ A segesvári Laurez Wagner (1655?–1699) a nagyszebeni Georg Schuller (?–?) disputációja alkalmából szintén magyar verssel gratulált Wittenbergben 1677 áprilisában (nr. 88.). A brassói Martin Ziegler (1658–1716) a hohnsteini Christianus Röhrenseenek (1641–1706) és a Bars vármegyei Georg Michaelisnek (1640–1724) gratulált magyarul a filozófiai doktori fokozatszerzése alkalmából Wittenbergben 1681 májusában (nr. 111). Ezen kívül Bél Mátyás disputációján a korponai származású Georg Strba (?–?) köszönti öt magyar verssel (nr. 289), valamint Szoboszlai A. József (?–?) a nagyszebeni Johann Michael Kessler (?–?) Halléban kiadott orvosdoktori disputációján 1744-ben Lipcsében (nr. 458).

Úgy gondolom, hogy már ez a néhány nyelvi szempontú eset is jelzi az alkalmi írásokban jelenlévő kapcsolattörténeti potenciált. A dokumentumok formai bemutatása után a következőkben a művek személyi oldalát kívánom statisztikai eszközökkel bemutatni.

---

¹⁶⁶ A nyomtatványt Pukánszkné Kádár Jolán ismertette a Magyar Könyvszemle 1930/I. 142. oldalán. A Szeli család jelentős szerepet játszott a Barcaság művelődési életében. A Szeli családról bővebben: BINDER 1993. 96–104. GUNESCH 1981. 150–156.; WAGNER 1998. 292.

3. A BRASSÓI ELIT A VÁROS EMLÉKEZETÉBEN (1650–1750)

3.1 PÁRHUZAMOS ÉLETPÁLYÁK

Az eddigiekben a brassói szászokhoz kötődő alkalmi írások formai szempontú elemzésére került sor, míg a most következő fejezetben a dokumentumok tartalmi elemzésére kívánok fókuszálni. E mellett fontosnak tartom (újra) megemlíteni, hogy a kutatás során feldolgoztam a korabeli brassói szászokhoz kapcsolódó születési, házassági, halálozási anyakönyveket és genealógiákat is. Összesen 168 brassói szász család rekonstrukcióját végeztem el 1650 és 1750 között a Louis Henry (1911–1991) által kidolgozott családrekonstrukciós módszert követve,¹⁶⁷ vagyis a házasságtól az egyik fél haláláig, az összes élve született gyermek születési és halálozási időpontjainak (lehetőség szerinti) feltüntetésével.¹⁶⁸ Az így létrejövő személyi kört egészítettem ki az egyetemi és hivatali névtárakból kinyerhető, életpályájuk alakulását jelző pozíciókkal és dátumokkal annak érdekében, hogy a családi kapcsolati hálózatok és a városban betöltött pozíciók összevethetők legyenek egymással.

A dolgozat első részében a brassói szász értelmiségi életpálya nevezetesebb állomásait, a kapcsolódó forrásokból körvonalazódó tendenciákat ismertetem. Elsőként a Honterus Gimnáziumban eltöltött éveket és az ehhez az időszakhoz kapcsolódó alkalmi írásokat mutatom be. Ezt követik a peregrináció évei, ahol fontosnak tartom, hogy az egyetemi anyakönyvek és a peregrinációs névtárak alapján képet adjak arról, milyen mértékű és jellegű szokások jellemzik a brassói szászok egyetemjárását a vizsgált időszakban. Ahogy a korábbi fejezetben látható volt, számos alkalmi írás kapcsolódik életük ezen időszakához, ezért ezek bemutatására is kitérek – különös tekintettel a további karrieralakulással is összefüggést sejtető információkra (pl. ajánlásokra). Az egyetemi évek után beszélhetünk az egyéni karrier kiteljesedéséről. Ennek kapcsán elsősorban a családalapításra vonatkozó előírásokat és a korabeli házassági, gyermekvállalási szokásokat összegzem a korabeli források (anyakönyvek, alkalmi nyomtatványok) megfigyelései alapján.

---

¹⁶⁷ ANDORKA 1988. 15–64.

¹⁶⁸ A dolgozatban bemutatott elemzést Tóth Árpád és Pap József kapcsolódó munkái inspirálták. Lásd: TÓTH 2009.; PAP 2016. 468–485.

A családalapítással egy időben zajlott a hivatali ranglétrán való elindulás is a városi tisztviselők körében. Ezzel kapcsolatban a nevezetesebb hivatalokba történő átlagos belépési életkort ismertetem, mind az egyházi elit, mind a városvezető elit körében. Ezek közül is elsősorban a gimnáziumi tanári, segédlelkészi, lelkészi és esperesi kinevezéseket tekintem át, valamint a tanácsúri, jegyzői, városgazdai és városbírói pozíció betöltését. Ezek áttekintése segít átfogó képet kapnunk a brassói tisztviselők általános életpályájáról. Azonban, ha a rokonsági kapcsolati hálózatokat, illetve a városi pozíciókkal való összefüggéseket kívánjuk megfigyelni, akkor az egymás közötti presztízs megnyilvánulásának is komoly jelentősége van. Feltételezhetjük ugyanis, hogy a magas presztízzsel rendelkező személyek nagyobb kapcsolati kört tudhattak magukénak, akiknek családjai könnyebben érvényesültek az életben, mint kevésbé megbecsült társaiké. Ehhez nyújthatnak értékes segítséget az egymásról készített alkalmi írások. A fejezet második felében ezért az ezzel kapcsolatos megfigyeléseimet összegzem, és ahol lehetséges, a statisztikai módszer alkalmazására is sor kerül.

3.1.1 A MŰVELŐDÉS ÚTJAI

A *kulturális tőke* megszerzéséhez,¹⁶⁹ azaz a tanulással elsajátítható műveltséghez minden korban az iskolák elvégzésén keresztül vezetett az út, ezért az érvényesülés szempontjából jelentősége van annak is, hogy egy közösség tagjai milyen számban és milyen gyakorisággal látogattak oktatási intézményeket. Habár Erdélyben a 17. században – a korábbi századokhoz képest – megsokszorozódott a tanulók száma (elsősorban a jobbágyok révén), de továbbra is alapvető probléma maradt a tanulmányoknak az egyetemeken való lezárása, különösen a felmerülő költségek és az eltérő felkészültséget nyújtó iskolák miatt. Az erdélyi szászok számára ilyen probléma azonban nem állt fenn. Művelődési helyzetük

---

¹⁶⁹ Pierre Bourdieu (1930–2002) francia filozófus, szociológus és antropológus vetette fel, hogy egy egyén közösségben elfoglalt rangját és helyét alapvetően három tényező befolyásolja: a gazdasági, a kulturális és a társadalmi tőkéje. Az elméletnek a kapcsolat- és értelmiségtörténeti tematikájú dolgozatokban való megfontolása is indokolt, hiszen elsősorban a szellemi (műveltségi) és kapcsolati potenciáljai határozzák meg a vizsgált közösségnek az érvényesülési lehetőségeit. Bourdieu szerint az ember életében a tőke az említett három területen jelenhet meg. A gazdasági tőke az anyagi javakat jelenti, amelyek közvetlenül pénzzé konvertálható tulajdonsággal bírnak. A kulturális tőke lehet inkorporált állapotban (műveltség révén), tárgyiasult állapotban (kulturális javak, képek, könyvek, festmények stb. révén) és intézményesült állapotban (pl. iskolai titulusok megszerzéssel). A társadalmi tőke egy adott egyén vagy közösség aktuálisan rendelkezésére álló (és a potenciálisan lehetséges) erőforrásainak összessége, amelyek a kapcsolati hálók kiterjedéséből következnek – amiből ugyancsak lehet gazdasági tőke is. Hogy éppen melyik tőkealak válik uralkodóvá az ember életében, az a meglévő szellemi és anyagi környezettől, a neveléstől, valamint az adott személy motivációjától függ. Bővebben: BOURDIEU 1999. 156–177.

fejlettségéről sokat elárul, hogy a 17. század közepére lényegében már minden gyülekezetüknek volt iskolája.¹⁷⁰ Sőt, még egy szász evangélikus egyetem alapításának a gondolata is felmerült (1653-ban már a náció is gyűlést tartott róla), bár a tervek végül nem valósultak meg.¹⁷¹ A továbbtanulás azonban így sem jelentett akadályt a szászok körében, tekintve, hogy iskolarendszerük pontosan illeszkedett a németországi evangélikus iskolázás szervezetéhez.¹⁷²

A gimnáziumi évek

A brassói polgárok számára természetesen adta magát, hogy a város evangélikus (Honterus) gimnáziumába írassák be gyermekeiket, különösen, hogy Erdély művelődésének egyik legfontosabb intézménye volt a korban.¹⁷³ A brassói főtemplom közvetlen szomszédságában található intézmény már a 15. században városi-plébániai iskolaként működött, amely az egész erdélyi szász, különösen pedig a barcasági fiatalok felemelkedési lehetőségét szolgálta.¹⁷⁴ A későbbiekre nézve fontos megemlíteni, miszerint Luther azon elvét, hogy az oktatás lehetőleg minél szélesebb körre kiterjedjen, Brassóban Johannes Honterus (1498–1549) valósította meg.¹⁷⁵ 1541-ben új épületet emeltetett az újjászerveződő plébániai iskolának, egy évvel később pedig az evangélikus főtemplommal szemben egy gazdag iskolai könyvtárat is létrehozott. Ezzel is a minél alaposabb felkészülés lehetőségét és a nyugat-európai humanista iskolák színvonalát kívánta biztosítani az intézmény diákjai és leendő lelképásztorai számára.¹⁷⁶ Az intézmény könyvtárában megtalálhatók voltak az antik auktorok mellett az európai kortársak művei is, amit a szász

---

¹⁷⁰ 238 pap mellett 224 rektort írtak össze. Lásd: PÉTER 1988. 764.

¹⁷¹ A szászok folyamatosan dolgoztak az erdélyi felsőoktatás meghonosításán. Jó példa erre a nagyszebeni szász vezetésű, felekezeti egyetem megalapítására tett próbálkozás is az 1760-as években. Ennek vizsgálódása azonban kívül esik vizsgált területemen. Vö. SZÖGI 2004. 289–290.

¹⁷² PÉTER 1988. 766.

¹⁷³ Az erdélyi evangélikus iskolák két legjelentősebb intézménye a kora újkor időszakában végig a brassói és a nagyszebeni gimnázium volt. Vö. MÉSZÁROS 2005a. 323.

¹⁷⁴ A legkorábbi ismert írásos emlék a brassói iskola működéséről az 1388. évből származik. Vö. NUSSBÄCHER 2010. 11.

¹⁷⁵ Honterus reformátori munkáját Martin Luther Márton (1483–1546) is nagyra értékelte, amit ki is fejezett egy 1543. szeptember elsején keltezett levelében. Vö. VERÓK 2018a. 72.

¹⁷⁶ DÜCK 1845. 6–7.; ORBÁN 1873. 293.; NUSSBÄCHER 2007. 74–76. Honterus 1543-ban adta közre a Brassóra és a Barcaságra vonatkozó reformációs könyvét, *Reformatio Ecclesiae Coronensis ac totius Barcensis Provinciae* címmel. Ebben az „Elhívásról” című résznél is megjegyzi a megfelelő felkészültségű lelkészek szükségességét: „Miután hozzáfogtunk az egyházi rend megreformálásához, gondoskodtunk arról, hogy a jövőben mindenütt alkalmas lelkészeket alkalmazzanak, akik tevékenysége nélkül a vallás ügye nem állhat fenn.” Vö. *Quellen VIII/2*. 2017. 133.

diákok a későbbiekben folyamatosan gyarapítottak.¹⁷⁷ Ezzel együtt dolgozta ki az iskola működési szabályzatát is, amelyet 1543-ban adott közre *Constitutio Scholae Coronensis* címmel.¹⁷⁸ Ezzel megerősítette az intézmény háromtagozatos oktatási szerkezetét és a korábbiakhoz képest még nagyobb hangsúlyt helyezett a klasszikus (humanista) műveltség elsajátítására.¹⁷⁹ A protestáns felekezetekre jellemző módon Brassóban is egyetlen intézményben oktatták a legkisebbeket és a legnagyobbakat, azaz az olvasást-írást kezdő kisgyerekektől a bölcséleti alapozású teológiával ismerkedő nagydiákokat.¹⁸⁰ A szabályzattal kimondta, hogy az iskola teljhatalmú vezetője a rektor (*rector scholae*), ellenőrzési és fenyítési joggal, és az ő feladata, hogy megfelelő pedagógusokat (*lector, collega, collaborator*) vegyen maga mellé. Ehhez még hozzá kell tennünk, hogy a tanári hierarchiát eltérő megnevezéssel, valamint azonos beosztásnál sorszámozással jelölték. Külön neve volt a középső tagozat diákjaival foglalkozó tanároknak (*praeceptor, collaborator secundus*), a harmadik tagozatos kisdíákokkal foglalkozó tanároknak (*praefectus tertiae classis, junior grammaticus*), míg az iratkészítés módját – és sokszor a számolást is – a városi jegyző (*collaborator secretär*), az énekórákat pedig a templom kántora (*cantor Coronensis*) vezette.¹⁸¹ Az alkalmi nyomtatványok tanúsága szerint a tanárok mellett a diákok szószólóit is külön névvel illették (*gymnasii orator, gymnasii senior*), akik a tanáraik mellett

---

¹⁷⁷ A Honterus által fontosnak tartott tananyagra az általa kiadott tankönyvekből következtethetünk. Már a nyomda első évében, 1539-ben, latin és görög nyelvtant (ez utóbbit 1548-ban és 1549-ben megegyeszer), logikai és retorikai tankönyveket, valamint egy eretnkségekről szóló katalógust adott ki. Honterus működése idején kiadásra került még egy evangélikus énekeskönyv (1543), filozófiai tankönyv (1541, 1542), tanítói költemény (1543) és kétszer az evangélikus katekizmus (1544, 1548) is, valamennyi német nyelven. Bővebben a brassói nyomdatermékekről: BORSA 1971; BORSA 1996.

¹⁷⁸ A brassói iskolaszabályzat később mintául szolgált más erdélyi iskolák szabályzatának kialakításához is és lényegét tekintve a második világháború végéig érvényben maradt az erdélyi szász iskolákban. Vö. VERÓK 2018b. 445–456. A gimnázium szabályzatát legújabban részletesen elemzi Buzogány Dezső. Vö. BUZOGÁNY 2018. 427–437. A szabályzatról bővebben: BORSA 1996. 382–384.; DÜCK 1845. 13–43. és 123–138.; KILLYEN 1999. 191–204.; KÖNIG 1998. 9–14., RMNy 727–728.; TEUTSCH 1888. VIII–XXII; 3–12.

¹⁷⁹ A latin nyelvnek a korban erkölcsnemesítő és jellemformáló hatást is tulajdonítottak. Az ókori szerzők műveinek humanista szellemű tanulmányozását a csiszolt klasszikus stílus és az antik erkölcsi ideálok megismertetésének céljából oktatták. Vö. MÉSZÁROS 2005c. 347.; MÉSZÁROS 2005d. 360.

¹⁸⁰ Honterus is megőrizte a középkori káptalani iskolák háromtagozatú szerkezetét. A harmadik (alsó) tagozat kezdő kisdíákjai számára az olvasás- és írástanulás, a latin és anyanyelvi szópárok tanulása, valamint a latin nyelvtan elemeinek oktatása folyt. A második vagy középső tagozaton a latin és a görög nyelvtani alapozás történt meg. Végül az első (felső) tagozaton a nagydiákok már a latin és görög szerzők klasszikus műveivel, logikával és retorikával, földrajzzal, bölcséleti alapozású teológiával és a két-, illetve többszólamú éneklésmóddal foglalkoztak. Bővebben lásd: MÉSZÁROS 2001. 9–18.; MÉSZÁROS 2005a. 321–322.

¹⁸¹ MÉSZÁROS 2001. 11–12. A tanári hierarchiát és az egyes beosztásokra használt korabeli megnevezések sokszínűségét kiválóan bemutatják a jelen dolgozatban ismertett alkalmi nyomtatványok is.

verseket írhattak a nevezetesebb alkalmakra, ahogy akár némely kiválóbb diák (*Coronensis studiosus, patriae studiosus*) is.¹⁸²

Honterus szabályzatának további tanulmányozásával egy igen élénk diákélet bontakozik ki előttünk. Az iskola közösségképző szerepét növelte, hogy a diákok – akárcsak más városokban – az iskola épületében laktak. A tanórán kívül rendszeresen használhatták a gimnázium könyvtárát, az estéket pedig tanulással és énekléssel töltötték. Külön mulatságot kizárólag a rektor engedélyével tarthattak, ahogy a környező hegyekbe is így juthattak el (havonta egyszer).¹⁸³ Iskolagyűlést (*comitia*) ősszel és tavasszal tartottak, ahogy iskolai színjátékot is évente legalább kétszer rendeztek.¹⁸⁴ Ezek nem csupán a brassói, hanem a környékről érkező szász fiatalok számára is a barátság elmélyítését szolgálhatták, ezért a későbbi karrieralakulásnál is jelentősége lehet annak, hogy mely diák, kikkel járt egy időben a gimnáziumba.

Honterus legfontosabb újításai között tarthatjuk számon az alaptantárgyak (*trivium, quadrivium*) kiegészítését a földrajz tanításával,¹⁸⁵ különösen pedig az orvos- és jogtudományok oktatásához felállított tanszékeket.¹⁸⁶ Ezáltal a legfontosabb ismeretek megszerzését is lehetővé tette számukra a három tudományágban, valamint még felkészültebbé tette a nyugat-európai egyetemekre jelentkező, itt végzett diákokat. Az iskola tehát minden tekintetben az egyetemi tanulmányokra közvetlenül előkészítő intézményként működött, miközben megadta a szükséges ismereteket a városi hivatali rangrétrán való elinduláshoz is.

---

¹⁸² Az itt felsorolt megnevezésekre vö. a jelen dolgozat *Függelékében* bemutatott alkalmi írások szerzőit. Eklatáns példa a nr. 233, 245, 303 stb. leírás.

¹⁸³ MÉSZÁROS 2001. 12.

¹⁸⁴ Brassóban már 1542-ben megtartották az első iskolai előadást. Bár az adataink hiányosak, de több mint 50 bibliai tárgyú előadásról tudunk. Bővebben: KERÉNYI 2005. 330–345. Ezekről egyáltalán nem regisztráltam alkalmi írást, így feltételezhetően szóban terjedhetett a hírük.

¹⁸⁵ Honterusnak a *Rudimenta cosmographica* című tankönyve az 1530-as első kiadás óta 1649-ig már közel száz kiadást ért meg Európa neves könyvkiadási központjaiban. Vö. VERÓK 2018a. 75. A Honterus-féle kozmográfia jelentőségéről részletesebben lásd még: VERÓK 2015b. 118–128.

¹⁸⁶ Ezekre a szakokra az idősebb diákok, főleg a 17–21 év közöttiek nyertek felvételt. Lásd: P. SZABÓ 1999. 36.

Vizsgaalkalmak előfordulása a brassói nyomtatványokban

A kora újkor időszakában mindenütt szokás volt az intézmény tanárai által oktatott vizsgatételekről való disputációk és deklamációk tartása, azaz a diákok szereplése az iskola tanárai, vendégei, a városi előljárók, illetve a diáktársak előtt. A disputációkat némely esetben ki is nyomtatták. A vizsgált időszakban 1655 és 1694 között regisztráltam brassói disputációt, szám szerint 39-et. Ebből 20 disputáció Martin Albrich (1630–1694) gimnáziumi rektorságának ideje és az ő elnöklete alatt zajlott le 1655–1659 között.¹⁸⁷ Hozzátartozik még ehhez az időszakhoz, hogy az ő öt éves (1655–1660-ig tartó) rektorsága idején adták közre Brassóban újra a gimnázium tanárának, Johann Fuchsnak (1631–1686) az 1653-ban tartott wittenbergi filozófiai disputációit is.¹⁸⁸ Ez tehát egy igen élénk időszakot tár elénk a gimnáziumban tartott vizsgáztatásról. Érdeemes megjegyezni azt is, hogy ezek közül brassói származású csupán hat volt, a többiek az alábbi erdélyi településekről érkeztek: Kőhalom, Beszterce, Szénaverős, Medgyes, Segesvár és Bátos.

1660-tól 18 éven át a reformátor Honterusnak egyenesági leszármazottja (ükunokája), Johannes Honterus (1633–1691) vezette az intézményt. Az ő rektorságának idejéből csupán egy disputációt tudunk említeni: a brassói származású Caspar Rauss (1640–1707) vizsgáját 1661-ből.¹⁸⁹ 1679. március 31-től Johann Gorgias (1640–1684) vette át az intézet irányítását,¹⁹⁰ akinek az elnöklete alatt öt disputáció került megtartásra és közreadásra.¹⁹¹ A sorban következő rektor Valentin Greissing (1653–1701), aki 10 disputációt adott közre¹⁹² rektorságának hét éves ideje alatt és az ő távozásával (barcarozsnyói lelkészi kinevezésével) meg is szakad a brassói gimnáziumban tartott disputációk nyomtatott közreadása.¹⁹³ Érdekes adalékként lehet megemlíteni, hogy a medgyesi gimnázium rektora, Andreas Scharsius (1660?–1710), ezalatt az idő alatt legalább három alkalommal volt vizsgaelnök Brassóban – utoljára 1693 októberében, amikor Simon Draudt (1673–1729) – az éppen regnáló városbíró fia (lásd 30. ábra) – védett az elnöklete alatt.¹⁹⁴ Ez

---

¹⁸⁷ Vö. nr. 13., 14., 17., 20., 21., 22., 24., 25., 26., 27., 28., 30., 31., 33., 34., 35., 37., 41., 43., 44.

¹⁸⁸ Nr. 41.

¹⁸⁹ Nr. 52.

¹⁹⁰ Johann Gorgias koszorús költő volt már ekkor, aki „*Florindo*” írói álnév alatt is írt verseket. Vö. FLOOD 2006. 688–690. és a jelen *Függelékben*: nr. 80.

¹⁹¹ Nr. 101., 102., 106., 107., 108.

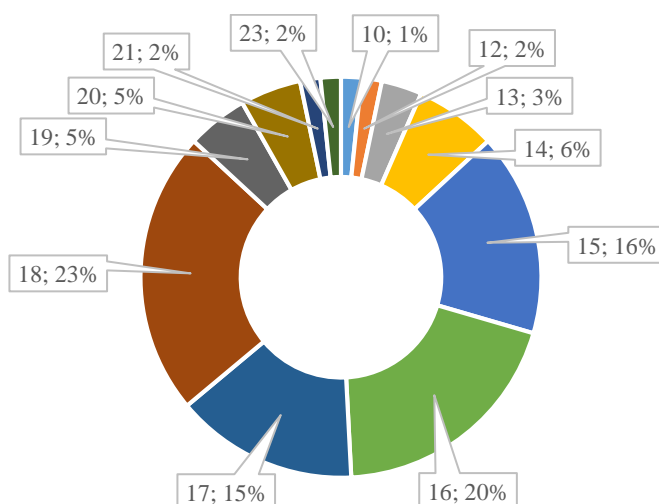
¹⁹² Nr. 166., 167., 168., 169., 171., 187., 194., 216., 224., 238.

¹⁹³ A disputációk a könyvekhez hasonlóan a legtávolabbi helyekre is könnyen el tudtak kerülni, ezért az itt bemutatott számadatok a teljességre való törekvés szándéka mellett is csupán a legfrissebb eredményeket jelentik.

¹⁹⁴ Nr. 199., 200., 233.

pedig arról is tanúskodik, hogy jó kapcsolatot ápolhattak egymással az erdélyi szász iskolák vezetői.

Azzal kapcsolatban töredékesek az ismereteink, hogy mikor kezdték meg a gimnáziumi éveiket a beiratkozott diákok. Azonban, ha rekonstruálni tudjuk az egyes brassói polgárok születési idejét (a keresztelési anyakönyvekkel, alkalmi nyomtatványokkal és a korabeli naplókkel), és ezt összevetjük az iskola anyakönyvével, akkor pontosabb képet alkothatunk erről. Az így végzett kutatás során 61 személy születési idejét és beiratkozási idejét sikerült azonosítani az 1650 és 1750 közötti időszakból. Rajtuk keresztül közelebb kerülhetünk az általános beiratkozási életkor megállapításához. Az alábbi diagramon a Honterus Gimnáziumba beiratkozott diákok életkorát és egymáshoz viszonyított százalékos megoszlását tüntetem fel.

7. ábra: A Honterus Gimnáziumba beiratkozott brassói diákok életkori megoszlása a rendelkezésre álló források tükrében (1650–1750)

Ezek alapján azt mondhatjuk, hogy az iskola növendékei általában 15–18 éves koruk között iratkoztak be az intézménybe (74%). A fennmaradó egyharmad részben beszélhetünk olyan diákokról, akik ettől eltértek. 15 év alatt hét diákot találtam: a legfiatalabban (mindössze 10 éves korában), Christian Schäeser (1671–1712), 1681-ben lett az iskola tanulója,¹⁹⁵ őt követte 1661-ben (12 évesen) Johannes Gockesch (1649–1686),¹⁹⁶

¹⁹⁵ Vö. QUELLEN VII. 460.; JEKELIUS VII. 12.; AHG I.E.145. 189.; SCHIEL 1867. 78. A neve mellett az anyakönyvben: „Udvahelyno rediens fit stud. 1684. 25. Jun.”

¹⁹⁶ Vö. JEKELIUS III. 151.; SCHIEL 1867. 69. AHG I.E.145. 189. A neve mellett az anyakönyvben: „In Diaconatu Roson. A. 1686”

1710-ben Georg Zeidner (1697–?),¹⁹⁷ 1731-ben pedig Stephan Gottlieb Fronius (1718–1751) (mindketten 13 évesen),¹⁹⁸ továbbá 1662-ben Joseph Boltosch (1648–1694)¹⁹⁹ és Georg Dietrich (1648–1672),²⁰⁰ valamint 1677-ben Johann Albrich (1663–1690)²⁰¹ lépett az iskola növendékei közé (mindhárman 14 évesen). Ami közös bennük, hogy mindannyian brassói patrícus családok tagjai voltak. Az idősebb korosztálynál viszont inkább a kevésbé jómódú családból származó,²⁰² illetve kiegészítő képzések miatt iratkozhattak be az intézménybe.²⁰³

A peregrináció időszaka

Ismert tény, hogy a kora újkori magyar protestáns diákság számára – hazai egyetem hiányában – csak a külföldre való elutazás jöhetett szóba a tanulmányok egyetemen való befejezéséhez. Az evangélikus peregrináció nagyobb részt a felvidéki és erdélyi szászokra, a bányavárosokra és a nagyobb német ajkú városokra koncentrálódott – kisebb mértékben a szlovákságra és a magyar nemességre. Jellemző gyakorlattá vált, hogy a lutheránus felekezetű líceumok elvégzése után a fiatalok a Német-római Birodalom evangélikus egyetemein folytatták tanulmányaikat. A legjelentősebb ezek közül is az 1502-ben megalapított Wittenbergi Egyetem volt, ahol többek között a reformáció két vezéralakja, Martin Luther és Philipp Melancton (1497–1560) is tanított. A 16. század végére a Wittenbergi Egyetem mintájára alakították át a korszak jelentős német egyetemeit, így ezek

---

¹⁹⁷ Vö. JEKELIUS IX. 128.; SCHIEL 1867. 92.; AHG I.E.145. 216.

¹⁹⁸ Vö. JEKELIUS III. 77.; SCHIEL 1867. 108.; AHG I.E.145. 245.

¹⁹⁹ Vö. JEKELIUS I. 78.; SCHIEL 1867. 69.; AHG I.E.145. 170. A neve mellett az anyakönyvben: „*Obiit redux factus e Germania 1673*”. Egészen pontosan 1672. december 17-én hunyt el, amit a halotti búcsúztatója alapján tudhatunk. Vö. nr. 71.

²⁰⁰ Vö. JEKELIUS I. 78.; SCHIEL 1867. 69.; AHG I.E.145. 170. A neve mellett az anyakönyvben: „*Obiit anno 1694 die 20. December ex phthisi, cum ad Pastoratum Mellimontanensem vocatus esset.*”.

²⁰¹ Vö. JEKELIUS I. 8.; SCHIEL 1867. 74.; AHG I.E.145. 186. A neve mellett az anyakönyvben: „*Obiit d. 18. Nov. 1690. in Lectoratu Coron.*”. Az előkerült kéziratot halotti búcsúztatója is alátámasztja, lásd jelen dolgozat *Függeléke*: nr. 203.

²⁰² Pl. 21 évesen a weidenbachi Lucas Römer (1663–1721), akinek az apjára csupán vidombáki lakosként hivatkoztak. A gimnáziumi anyakönyv nyomtatott kiadásában hiányzik, de az eredeti anyakönyvben olvasható a beiratkozása. Vö. SCHIEL 1867. 79.; WAGNER nr. 1794.; AHG I.E. 145. 193. A neve mellett az anyakönyvben „*Weidenbachensis, Studios. 29. Nov.*”.

²⁰³ Csupán két példa: a brassói Marcus Fronius (1659–1713) 20 évesen iratkozott be a brassói intézménybe, három évvel korábban pedig a szebeni gimnázium tanulója volt. Vö. SCHIEL 1867. 77. p; AHG I.E. 145. 189. Másik példaként említem meg a segesvári Laurenz Wagnert (1650–1699), aki 23 évesen iratkozott be a Honterus Gimnáziumba, egy évet töltött ott, majd a szebeni gimnáziumban folytatta tanulmányait. Feltételezhetően az alapozó képzést már Segesváron elvégezte. Vö. SCHIEL 1867. 73. AHG I.E. 145. 183.; WAGNER nr. 3468.

között említhetjük Tübingen, Lipcse, az Odera menti Frankfurt, Greifswald, Heidelberg, Rostock, Jéna, Margburg és Königsberg egyetemeit.²⁰⁴ Ezeken az egyetemeken fordultak meg a magyarországi evangélikus felekezeti diákok, habár a 17. század végéig Wittenbergbe iratkoztak be a legnagyobb számban.

Annak ellenére, hogy a *peregrinatio academica* intézménye mára az egyik legjobban ismert területe az európai művelődéstörténetnek, az egyetemjárás idején készült alkalmi nyomtatványokról mégis szűkösek az ismereteink. A külföldet megjáró diákok nem csupán a megszerzett végzettséggel alapozhatták meg itt későbbi karrierjüket, hanem kialakított kapcsolataik révén is.²⁰⁵ A dolgozatban elsősorban az alkalmi írások alapján írom le a megfigyeléseimet, hiszen ezek a dokumentumok világíthatnak rá leginkább arra az írói, költészeti tevékenységre, amely a diákok között kialakuló baráti kapcsolatok ápolásáról tesznek tanúbizonyságot (a hosszabb-rövidebb lélegzetvételi személyes verseik írásával pedig még érzékletesebben, mint az ezekkel egy időben készült *album amicorumok* bejegyzéseiben). Másfelől pedig az összegyűlt anyag alapján fontosnak tartom megjegyezni, hogy árnyalnunk kell a szakirodalomban a korábbi megfigyelések nyomán kirajzolódó tanulságokat is.²⁰⁶

Az erdélyi értelmiség túlnyomó többségét azok a külföldi egyetemet végzett lelkészek és tanárok alkották, akik rendszerint hazatértek fokozatuk megszerzését követően.²⁰⁷ A fiatalok többsége teológushallgatónak jelentkezett lelkészi karrierje megalapozása céljából, de többen voltak, akik jogi és orvosi végzettséget (is) szereztek.²⁰⁸ Ezek a dokumentumok azért is érdekesek, mert feltárásuk által megtudhatjuk, hogy melyik diák hol és mikor végzett, milyen témában, melyik korabeli professzor előtt vizsgázott, és kik voltak azok a diáktársak vagy kint szerzett barátok, akik számukra gratuláló versekben is kinyilvánították szívbéli jókívánságukat és/vagy együttérzésüket. Különösen érdekesek

---

²⁰⁴ BALÁZS – BITSKEY – ÖTVÖS [et al.] 2009. 126–127.

²⁰⁵ Az egyetemi kapcsolatok megfigyeléseivel foglalkozott már egy-egy peregrinus kapcsán Bujtás László Zsigmond is. Lásd: BUJTÁS 2016a. 83–96., BUJTÁS 2016b. 171–187. Értékes kapcsolattörténeti adatokat tárt fel a brassói szász peregrinációról Szabó András Péter is. Vö. SZABÓ 2007. 55–83.

²⁰⁶ Problematikusnak tartom a kora újkori erdélyi egyetemjárása jellemző tanulságokat a középkorival szemben megjegyzés nélkül átvenni, azaz, hogy az akadémitáknak a hazatértük után kezdődött volna csak meg a művelődés- és társadalomtörténeti szerepe. Vö.: TONK 1979. 121.; SZABÓ – SZÖGI 1998. 35. A peregrináció során készült alkalmi nyomtatványok egyre nagyobb számban történő megismerésével sokkal inkább azt tapasztalhatjuk, hogy rengetegen voltak, akik már ekkor vizsgáztatói, prózaírói vagy költészeti tevékenységet végeztek. Erről bővebben lásd a 4.2-es fejezetet.

²⁰⁷ A 16–17. században az ismert erdélyi diákok közül mindössze 2,4%-a maradt külföldön. Vö. PÉTER 1988. 767.

²⁰⁸ KECSKEMÉTI 2014. 18–19.

azok a nyomtatványok, amelyekben valamelyik már végzett erdélyi szász fiatal vizsgálónökként tűnik fel egy-egy nyomtatványon. A következő részben – ezek nyomán – elsőként azt tekintem át, hogy milyen mértékű volt a brassói szászok egyetemre járása, majd pedig ennek fényében milyen számban készültek (a jelenlegi ismereteink szerint) alkalmi írások életüknek ebben az időszakában? A későbbi karrierjük alakulása szempontjából pedig két dolgot tartok különösen érdekesnek megvizsgálni: először, hogy kiknek ajánlották a promoteáló diákok a nyomtatásban közreadott diputációikat, a dolgozat következő fejezetében pedig, hogy milyen kapcsolatokról árulkodnak az itt ismertetett művek?

A külföldi egyetemrejárás mértéke ma már a kiadott anyakönyvek és peregrinációs névtárak alapján egészen jól nyomon követhetők, feltéve, ha azonosítani tudjuk, hogy az egyes személynevek kiket is jelöltek pontosan. Ehhez azonban a brassói anyakönyvek és az alkalmi nyomtatványok ismételten jól hasznosíthatók. Az eddigi egyetemtörténeti kutatások bemutatták már, hogy a 16–17. század időszakában az evangélikus egyház ortodoxiájának fellegvárává váló Wittenbergi Egyetem volt a magyar protestáns felekezetű diákok egyetemjárásának elsőszámú célpontja. A Hallei Egyetem 1694-es megalakulásával, később pedig a göttingeni egyetemi képzés 1734-es megindulásával teljes egészében átvette a központi szerepet és szorította háttérbe Wittenberget.²⁰⁹

A brassói szászok körében végzett kutatásom alapján kijelenthető, hogy a barcasági diákok Wittenbergbe 1703-ig jártak rendszeresen. Ekkor szakadt meg évenkénti beiratkozásaik sorozata, és a legtöbben átpártoltak Jéna és Halle egyetemeire.²¹⁰ 1703-ig csupán néhány évet tudunk mondani, amikor nem iratkozott be barcasági fiatal Wittenbergbe. Ezek a következők: 1657, 1662, 1664, 1669, 1672, 1675–76, 1697, 1699.²¹¹ 1703-tól azonban már csak azokat az éveket érdemes megemlíteni, amikor beiratkozásuk nyomait megtaláljuk. Ezek az évek: 1708, 1711–12, 1722, 1733, 1737, 1741.²¹² Ezzel szemben Jénában 1700-ig csak egy-egy évben iratkozott be egy-egy diák, míg a 18. század kezdetétől rendszeresen, kisebb-nagyobb csoportokban látjuk a neveiket feltűnni a matrikulában. Lipcse kedetektől fogva (1409) fontos egyetemi állomás volt a wittenbergi képzés mellett.

---

²⁰⁹ BALÁZS – BITSKEY – ÖTVÖS [et al.] 2009. 127.

²¹⁰ A Wittenbergben irodalmi tevékenységet folytató erdélyi szászok 17. századi történetéhez kapcsolódik Lore Poelchau írása is, amelyben néhány példával illusztrálva mutatja be az erdélyi szászok versírásának szokásait, jellegzetes költői eszközeit. Lásd: POELCHAU 1994. 33–49.

²¹¹ Wittenbergbe 1555-ben már saját diákközösséget (*coetus*) alapítottak, amely egyúttal már a magyarországi fiatalok erős jelenlétét is jelzi, bár ebben a társaságban csak magyar anyanyelvű diákokat regisztrálhatunk. Vö. SZABÓ 2017.

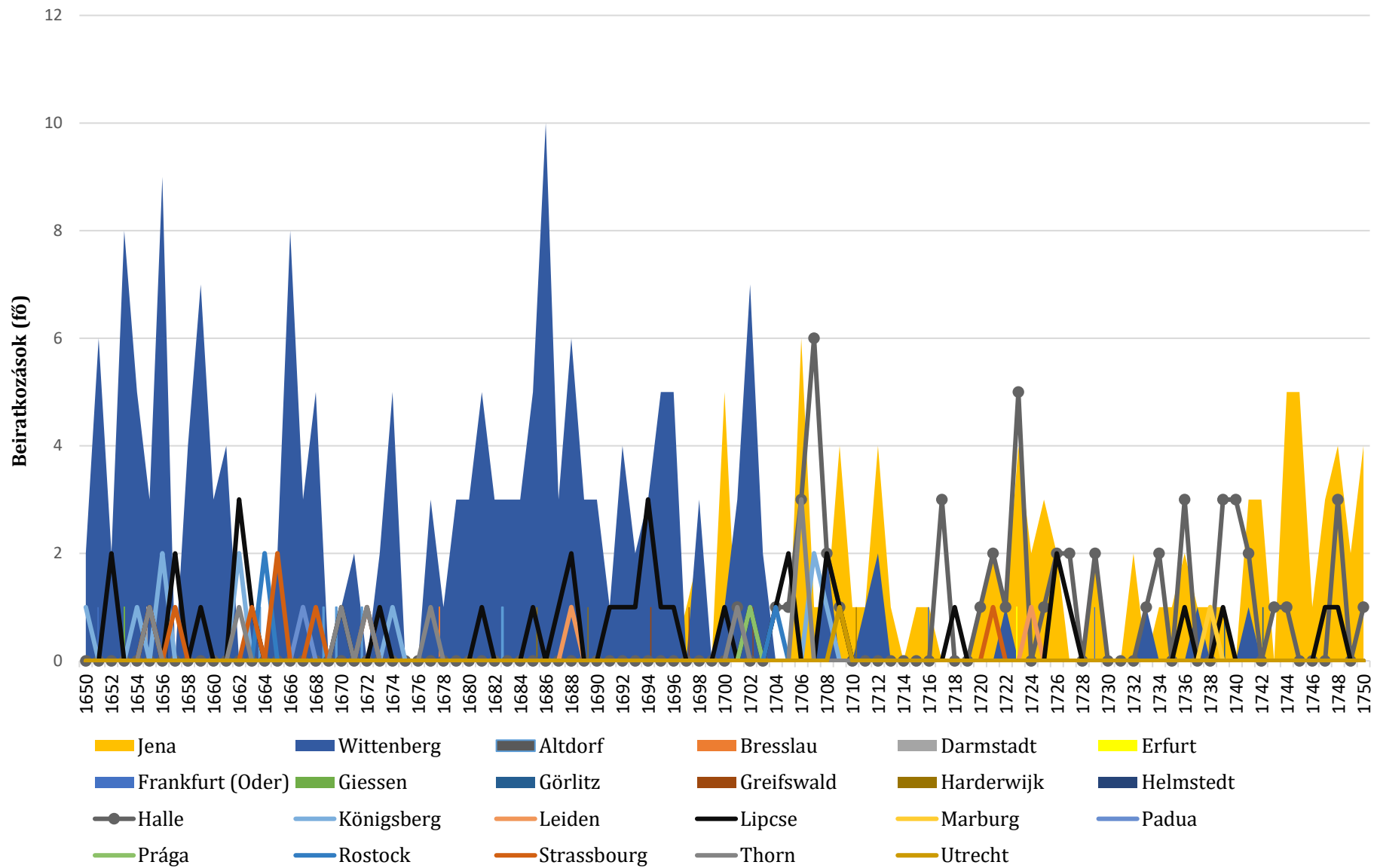
²¹² Az adatokat lásd: ASZTALOS 1931a.; SZABÓ – TONK 1992.; SZABÓ – SZÖGI 1998.; WAGNER 1998.

A 17. század közepétől a 18. század közepéig 3-4 évenként találjuk két-három fős brassói csoportok beiratkozását az egyetemi anyakönyvben. A 17. század végén megalakult Hallei Egyetemre az első brassói diák 1701-ben iratkozott be – Johann Draudt (1679–1733) –, 1704-től pedig szintén rendszeresen és csoportosan látjuk itt megfordulni a brassói fiatalokat. Ezek azonban csak a legkeresettebb egyetemek. Ha teljes képet akarunk kapni a brassói szászok egyetemjárásáról a vizsgált időszakban, akkor a 8. ábrán (a következő oldalon) látható diagramot rajzolhatjuk meg. Erről leolvasható, hogy százéves távlatban nézve is Wittenberg áll az első helyen (179 fő), ezt követi Jéna (88 fő), Halle (54 fő) és Lipcse (41 fő) egyeteme. A sorban következő egyetemek már csak egy-egy brassói diáknak voltak úti céljai: Königsberg (10 fő), Thorn (9 fő), Strassbourg (8 fő), Altdorf (5 fő), Rostock (4 fő), Greifswald (3 fő), Frankfurt/Oder (3 fő), Görlitz (2 fő), Harderwijk (2 fő), Leiden (2 fő), Darmstadt (1 fő), Erfurt (1 fő), Giessen (1 fő), Helmstedt (1 fő), Marburg (1 fő), Padua (1 fő), Prága (1 fő) és Utrecht (1 fő). Az ábra jelzi azt is, hogy mikor, milyen létszámban oszlanak meg a diákok az egyetemeken. A Wittenbergben való egyidejű nagyszámú jelenlétet épphogy csak megközelítik a 18. századi egyetemi beiratkozások, ami azt is jelenti, hogy a korábbi egypólusúról kétpólusúvá válik az egyetemjárás – Jéna és Halle vonatkozásában. Darmstadt, Altdorf, Giessen, Helmstedt, Padua, Strassbourg²¹³ a 17. század közepén volt néhány diáknak célpontja. A századforduló éveiben tűnik fel Greifswald, Harderwijk, Prága, míg Erfurt, Görlitz, Marburg és Utrecht a 18. század első felében lesz néhányaknak úti célja. A fennmaradó Königsberg, Frankfurt/Oder, Leiden, Rostock és a Thorni Akadémia látogatottsága pedig megoszlik a százéves időszakban.²¹⁴

---

²¹³ Egy 18. századi kivétel Johann Friedrich Mylius (1698–1764) brassói orvosdoktor, aki 1721-ben iratkozott be az egyetemre.

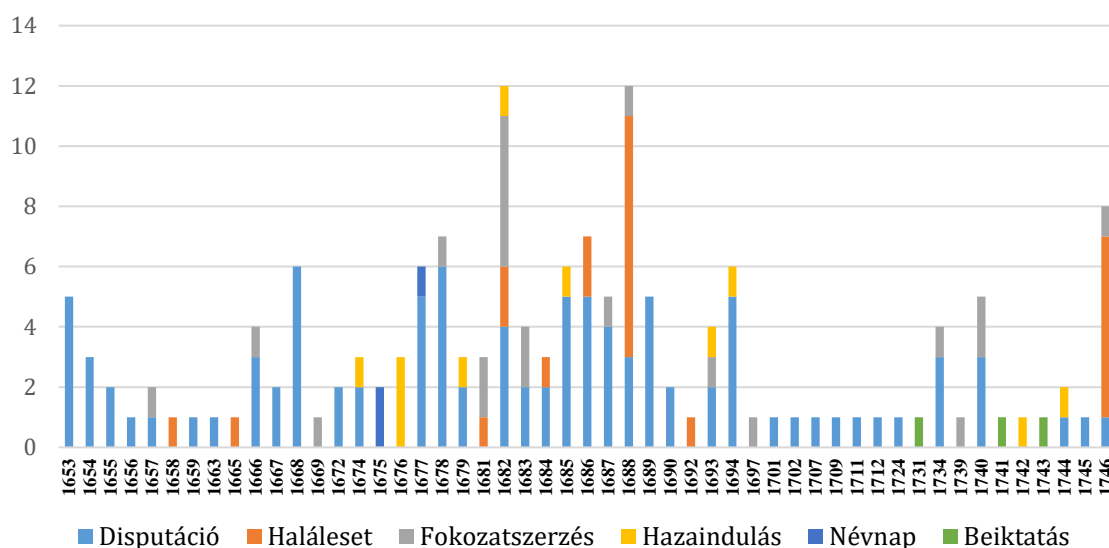
²¹⁴ Az 1720-ig Königsbergben tanuló magyaroknak és erdélyi szászoknak több mint a fele a harmincéves háború utolsó két évtizedében látogatott ide. Jelenlétüket a német egyetemi városokat is pusztító háború, a poroszokkal való nyelvi és konfesszionális közösség és a magyarországi ellenreformációs törekvések felerősödése magyarázza. Vö. VARGA 1999. 6.

8. ábra: A brassói szászok peregrinációja a beiratkozások alapján (1650–1750)

Az egyetemeken való jelenlét után érdemes áttekinteni az itt készült alkalmi írásokat is. Ezen nyomtatványok szerzői köréről elmondható, hogy elsősorban az erdélyi szász hallgatók, másodsorban pedig a professzorok és barátok voltak – gyakran igen nagy számban – a versek szerzői. Azonosításukat nagyban segíti, hogy a szerzők nevét és titulását is majdnem minden esetben megtaláljuk az írások után.

A művek elkészítését hat alkalomtípus indukálta: leggyakrabban maga az egyetemen tartott disputáció (97 db), másfelől a halálesetek (23 db), harmadrészt a fokozatszerzés ténye (22 db), majd az elutazás (11 db), végül a névnapok (3 db) és a beiktatások (3 db) adtak indokot a nyomtatványok elkészítésére. Összesességében 159 nyomtatványban regisztráltam brassói szász kötődést, ahol vagy ők voltak a szerzők, vagy ők voltak az ünnepelemek, és így információkat gyűjthetünk a velük kapcsolatos eseményekről.²¹⁵

9. ábra: A peregrináció idején készült alkalmi nyomtatványok megjelenési idő és alkalomtípus szerinti megoszlása

Ha a fent látott diagramot összevetjük a peregrinációval kapcsolatos diagrammal, akkor megfigyelhetjük, hogy összefüggnek egymással és egybeesnek a diagramok csúcserőértékei. Az egyes időpontokban előforduló két-három éves eltérések a beiratkozások időpontjából és a disputációk közreadásának időpontjának különbségéből fakadnak. Minél

²¹⁵ Fontos megjegyezni, hogy a peregrináció idején készült írásművek körében remélhetjük még a legtöbb új, korábban nem ismert nyomtatványt a jövőbeni könyvtörténeti kutatásoktól, hiszen a peregrinusok rendszerint magukkal is vitték ezeket a dokumentumokat további utazásaik során, így Európa számos gyűjteményében fordulhatnak még elő, de természetesen nemcsak a brassói szászokhoz, hanem még nagyobb számban a kortársaikhoz fűződő nyomtatványok is.

több brassói szász diák tanult egy adott évben ugyanazon az egyetemen, annál nagyobb valószínűséggel regisztrálhatunk alkalmi nyomtatványt közreműködésükkel. Megfigyelhető azonban az is, hogy a 18. század időszakából egyelőre még jóval kevesebb olyan disputációt ismerünk, amelyeket hozzájuk köthetünk. Ez egyúttal még a feltáró munka hiányát jelzi ezen a területen.²¹⁶

A peregrináció időszakában keletkezett alkalmi nyomtatványok közös vonása, hogy értékes karriertörténeti tanulságokat tartalmaznak – a bennük regisztrálható baráti és kollegiális kapcsolatok feltérképezhetőségének köszönhetően. A disputációk azonban ezek között is speciálisnak mondhatók, mert információkat nyújtanak a hallgatók műveltségéről, az egyetemi oktatás színvonaláról, a diákok tanáraitól és támogatóiról. Az egyéni karrierük további alakulásának felderítésében – a kapcsolatokról árulkodó üdvözlő verseken kívül – az ajánlások különösen izgalmasak, hiszen ezekből derülnek ki, hogy kiknek tartoztak köszönettel, egyfelől tanulmányaik előmozdítására, (akikre mecénásukként tekinthetünk), másfelől mely elöljáróikat kívánták megszólítani (esetlegesen a későbbi karrierjük előmozdítóiként)? A továbbiakban tehát a disputációk és azon belül is az ajánlások kerülnek mélyebb, elemző bemutatásra. Ezt az életük további alakulásával is összevethetjük a későbbiekben.

A vizsgaalkalmakat összegző kutatás 97 db disputációban 36 brassói disputáló személy nevét hozta eredményként (62 nyomtatványon), akik a fennmaradó kiadványokon üdvözlőversek szerzőiként fordulnak elő – többnyire erdélyi társaiknak a disputációin. A vizsgaelnökök közül kiemelkedik a wittenbergi teológusprofesszor, Johann Deutschmann (1625–1706), akinél a legtöbb wittenbergi szász diák vizsgázott (21 alkalommal). Rajta kívül említhető még Michael Wendeler (1610–1671) teológus, morálfilozófus, Christianus Donati (1640–1694) logikatanár, Balthasar Stollberg (1640–1684) filológianár, Johann Meissner (1615–1681) vagy Aegidius Strauch (1632–1682) teológianár – mindannyian a Wittenbergi Egyetem jelentős oktatói.

Lipcsében Franciscus Fabricius (1663–1738) teológianár, Conrad Samuel Schurtzfleisch (1641–1708) történelemtanár, könyvtáros és Johann Friedrich Kessler (?–?) egyetemi professzor említhető meg a nyomtatványokon előforduló vizsgáztatóként. Jében Christian Friedrich Polzius (?–?) és Johann Christoph Hundeshagen (1635–1681)

---

²¹⁶ Szembetűnő, hogy a *Régi Magyar Könyvtár* 18. századi kiegészítéseit bemutató kötetben 1750-ig csupán 8 db brassói kötődésű nyomtatványt lehet azonosítani. Vö. a jelen *Függelék* nr. 316., 339., 384., 385., 386., 425., 429., 472. leírását.

egyetemi professzorok emlelhetők ki. Halléban Friedrich Hoffmann (1660–1742) és Andreas Ottomar Goeliczke (1670–1744) orvosdoktorok, Joachim Justus Breithaupt (1658–1732) teológus, egyházi énekkszerző és Johann Heinrich Schulze (1687–1744) egyetemi professzor nevezhető meg – a jelen kutatás tanúságai szerint – a brassói diákok vizsgáztatóiként.

Esetenként előfordult az is, hogy a már végzett diákok kerültek vizsgálónői pozícióba. A brassóiak közül Valentin Greissing (1653–1701) fordul elő legtöbbször (7 alkalommal) vizsgáztatóként, aki majd hazaérkezését követően gimnáziumi rektorként még további 10 brassói disputációt adott közre (ahogy erről az előző fejezet részben már szó esett). Wittenbergben olyan diákok védtek nála, mint a drezdai Johann Hornig (?–?) (nr. 104), az otterndorffi Matthias Götzke (?–?) (nr. 86), a szászmuksznai Michael Eusero (?–?) (nr. 103), a kisdisznódi Michel Gütsch (?–?) (nr. 87) vagy a kissinki Georg Tut (?–1705) (nr. 90). Itt érdemes megemlíteni, hogy Valentin bátyja, Paul Greissing (1633–1687) is vizsgálónökként tűnt föl Strassbourghban 1655-ben (nr. 16).

Rajtuk kívül brassói származású vizsgálónök volt Wittenbergben – három alkalommal – a brassói Marcus Fronius (1659–1713) (nr. 127, 149, 150), egy alkalommal Johann Francisci (1665?–1696) (nr. 202), ahogy David Czako (1641–1681) (nr. 60) és Johann Albrich (1663–1690) (nr. 134) is. Végezetül Johann Conrad Dürr (1625–1677) említhető meg strassbourgi vizsgálónökként (nr. 56) – a nevezett személyek életének további alakulására a későbbiekben még visszatérek. A brassói kötődésű nyomtatványokon két magyar személy azonosítható vizsgálónökként: a beszercei Andreas Schuller (1662?–1694) (nr. 183) és a pozsonyi Johann Fridelius (?–?) (nr. 63, 64).

Az élénk vizsgálónői tevékenység jelzi egyfelől a diákok kiváló felkészültségét és a már ekkor kimagasló tekintélyét. Későbbi karrierjük alakulása szempontjából azonban az is megvizsgálandó kérdés, hogy mely brassói promoveáló diák mely személynek köszöni meg a támogatását azzal, hogy neki ajánlja a vizsgamunkáját? Ennek a vizsgálata érdekes összefüggéseket mutathat az érvényesülési lehetőségek vonatkozásában, ezért fontosnak tartom, hogy minden egyes személyt és pozícióját egyben és gyorsan áttekinthető formában ismertessek. Az ajánlók neve után az életük végén lévő pozícióikat tüntetem fel, az ajánlottak között pedig az adott időpontban betöltött pozícióikat jeleztem azért, hogy az érvényesülés e felsorolásban is nyomon követhetővé válhasson. Az ajánlottak sorrendje megegyezik a nyomtatványon található sorrenddel, aminek szintén presztízsértéke volt a korban. Jellemzően tipográfialag is kiemelték ezeket a személyeket.

Ajánló személy	Ajánlottak névsora
<p>1654. június 23. 1, Johann Fuchs (1631–1686) /vidombáki lelkész/ (nr. 8.)</p>	<p>1, Simon Thot (?–?) /nagycsúri teológushallgató/ 2, Martin Grossthais (?–1690) /brassói teológushallgató/ 3, Paul Gündesch (?–?) /brassói teológushallgató/ 4, Georg Lintz (?–?) /nagybaromlaki teológushallgató/ 5, Christian Gärtner (?–?) /nagyszebeni teológushallgató/ 6, Simon Wagner (?–?) /nagyszebeni teológushallgató/ 7, Paulus Lang (1628?–1658) /brassói teológushallgató/ 8, Johann Hay (?–?) /nagyszebeni teológushallgató / 9, Thomas Bikesch (?–?) /alsóbajomi teológushallgató/ 10, Johann Anthon Schwartz (?–?) /kacai teológushallgató/ 11, Johann Greissing (1631–1685) /brassói teológushallgató/ 12, Georg Herrmann (1630?–1654?) /szászmuzsnai teol. hallg./ 13, Johann Habermann (1640?–1660) /brassói teol. hallg./ 14, Matthias Schönawer (?–?) /asszonyfalvi teológushallgató/ 15, Georg Teutsch (?–1678) /brassói teológushallgató/ 16, Johannes Honterus (1633–1691) /brassói teológushallgató/ 17, Paul Neunachbar (?–1667) /brassói teológushallgató/ 18, Leonhard Martin (?–?) /jakabfalvi teológushallgató/ 19, Martin Wintz (?–?) /brassói teológushallgató/ 20, Johann Krempe (?–?) /kacai teológushallgató/ 21, Georg Guist (?–?) /segesvári teológushallgató/ 22, Christian Haas (?–?) /nagyszebeni teológushallgató/ 23, Georg Cursoris (?–?) /nagyszebeni teológushallgató/ 24, Nicolaus Sinonius (1631–1706) /feketehalmi teológushallgató/ 25, Simon Ohrend (?–?) /nagycsúri teológushallgató/ 26, Petrus Gockesch (1632?–1661) /barcarozsnyói teol. hallg./ 27, Georg Herrmann (?–?) /brassói teol. hallg./ 28, Petrus Fronius (?–?) /nagyszebeni teológushallgató/ 29, Johann Schnell (?–?) /jakabfalvi teológushallgató/ 30, Paul Greissing (1633–1687) /brassói teológushallgató/ 31, Thomas Böß (?–?) /brassói teológushallgató/ 32, Georg Valentini (1630?–?) /brassói teológushallgató/ 33, Caspar Magler (?–?) /szelindeki teológushallgató/ 34, Simon Ladislai (1633?–1673) /szászhermányi teológushallgató/</p>
<p>1654. október 28. 2, Paul Neunachbar (?–1667) /brassói gimnáziumi lektor/ (nr. 10.)</p>	<p>1, Christoph Greissing (?–1655) /brassói szenátor/ 2, Joseph Boltosch (1615–1661) /brassói szenátor / 3, Simon Dietrich (1622–1683) /brassói szenátor/ 4, Martin Herbert (?–?) /brassói szenátor/</p>
<p>1655. június 20. 3, Johannes Honterus (1633–1691) /brassói lelkész/ (nr. 15.)</p>	<p>Trostfridus Hegenitius (?–1660) /brassói orvos/</p>
<p>1655. szeptember 11. 4, Paul Greissing (1633–1687) /szászhermányi lelkész/ (nr. 16.)</p>	<p>1, Michael Goldschmidt (1579?–1659) /brassói projudex/ 2, Michael Herrmann (1602–1660) /brassói városbíró/ 3, Colmann Gotzmeister (?–1660) /brassói szenátor/ 4, Johann Greissing (1607–1656) /vidombáki lelkész/ 5, Petrus Mederus (1602?–1678) /szászhermányi lelkész/ 6, Marcus Dietrich (?–1660) /barcarozsnyói lelkész/ 7, Johann Gotzmeister (?–?) /brassói százatyák szószólója/ 8, Martin Herbart (?–?) /brassói százatya/</p>

<p>1657. októbere 5, Georg Meschner (1638?-1675) /brassói gimnáziumi lektor/ (nr. 31.)</p>	<p>1, Lucas Seuler (1617-1667) /szászhermányi lelkész/ 2, Georg Draudt (1625?-1662) /brassói diakónus/ 3, Martin Harnung (1625-1703) /brassói diakónus/ 4, Michael Draudt (?-1672) /brassói százatya/ 5, Johann Sigerus (?-?) /brassói százatya/</p>
<p>1657. decembere 6, Thomas Gräff (1636-1686) /prázsmári lelkész/ (nr. 35.)</p>	<p>1, Petrus Mederus (1602?-1678) /brassói főlelkész/ 2, Marcus Dietrich (1625?-1660) /barcarozsnyói lelkész/ 3, Martin Lassel (1622?-1659) /barcaszentpéteri lelkész/ 4, Petrus Gockesch (1632?-1661) /brassói teológus hallgató/ 5, Thomas Gräff (?-?) /brassói polgár/ 6, Petrus Theilisch (?-1675) /brassói százatya/</p>
<p>1659. október 8. 7, Martin Herrmann (1643-1692) /brassói városi orvos/ (nr. 43.)</p>	<p>1, Michael Herrmann (1602-1660) /brassói vársobíró/ 2, Petrus Mederus (1602?-1678) /brassói városi lelkész/</p>
<p>1663. május 9. 8, Andreas Schoppel (1639?-1694) /szászhermányi lelkész/ (nr. 53.)</p>	<p>1, Petrus Mederus (1602/1606-1678) /brassói főlelkész/ 2, Lucas Seuler (1617-1667) /szászhermányi lelkész/ 3, Andreas Schoppel (1617-1675) /brassói szenátor/ 4, Martin Albrich (1630-1694) /barcarozsnyói lelkész/ 5, Johann Greissing (1631-1685) /brassói prédikátor/</p>
<p>1666. június 12. 9, David Czako (1641-1681) /brassói prédikátor/ (nr. 55.)</p>	<p>1, Petrus Mederus (1602/1606-1678) /brassói főlelkész/ 2, Martin Harnung (1625-1703) /botfalui lelkész/ 3, Martin Albrich (1630-1694) /barcarozsnyói lelkész/ 4, Petrus Pfannenschmied (1633-1677) /brassói diakónus/ 5, Johannes Honterus (1633-1691) /gimnáziumi rektor/</p>
<p>1666. novembere 10, Andreas Henning (1643-1710) /szászhermányi lelkész/ (nr. 58.)</p>	<p>1, Marcus Neustädter (1594?-1684) /feketehalmi lelkész/ 2, Andreas Henning (?-1677) /brassói szenátor/ 3, Nicolaus Sinonius (1631-1706) /prázsmári lelkész/ 4, Petrus Fronius (1631-1685) /brassói diakónus/</p>
<p>1667. május 1. 11, David Czako (1641-1681) /brassói prédikátor/ (nr. 60.)</p>	<p>1, David Czako (1613-1676) /brassói városbíró/ 2, Lucas Hirscher (1613-1674) /brassói szenátor, Althann/ 3, Georg Klein (?-1677) /szenátor, támogató (<i>fautor</i>)/ 4, Michael Herrmann (1638?-1679) /brassói szószóló/ 5, Laurentius Zimmermann (1634-1680) /brassói titkár/ 5, Marcus Schunkabunk (1639-1674) /brassói titkár/ 6, Valentin Plecker (1638-1689) /brassói szenátor/ 7, Laurentius Berger (1642?-1670) /teológushallgató/</p>
<p>1677. március 31. 12, Valentin Greissing (1653-1701) /barcarozsnyói lelkész/ (nr. 87.)</p>	<p>„<i>Dnn. iudicibus atque questori in Regia Liberaque urbe Coronensium et Senatoris</i>”</p>
<p>1682. november 1. 13, Marcus Fronius (1659-1713) /brassói lelkész/ (nr. 126, 127)</p>	<p>1, Isaac Zabanius (1632-1707) /nagyszebeni gimnáziumi rektor/ 2, Petrus Fronius (1631-1685) /apja; keresztényfalvi lelkész/</p>
<p>1684. augusztus 20. 14, Johann Albrich (1663-1690) /gimnáziumi lektor/ (nr. 134.)</p>	<p>1, Martin Albrich (1630-1694) /barcarozsnyói lelkész/ 2, Johannes Honterus (1633-1691) /brassói főlelkész/ 3, Johann Gorgias (1640-1684) /br-i gimn. rektor; <i>Poeta Laureatus</i>/ 4, Valentin Greissing (1653-1701) /brassói gimnáziumi lektor/</p>
<p>1685. májusa</p>	<p>1, Martin Harnung (1625-1703) /botfalui lelkész/ 2, Georgius Closius (1630-1696) /barcaszentpéteri lelkész/</p>

<p>15, Johann Albrich (1663–1690) /gimnáziumi lektor/ (nr. 139.)</p>	<p>3, Jacob Czultner (1660?–1713) /szászmagyarósi lelkész/ 4, Petrus Fronius (1631–1685) /keresztényfalvi lelkész/ 5, Nicolaus Sinonius (1631–1706) /feketehalmi lelkész/ 6, Johann Greissing (1644–1695) /brassói gimnáziumi lektor/</p>
<p>1687. 16, Marcus Draudt (1665–1724) /barcaföldvári lelkész/ (nr. 157.)</p>	<p>1, Martin Albrich (1630–1694) /barcarozsnyói lelkész/ 2, Martin Harnung (1625–1703) /botfalui lelkész/ 3, Georgius Closius (1630–1696) /barcaszentpéteri lelkész/ 4, Johannes Honterus (1633–1691) /brassói főlelkész/ 5, Jacob Czultner (1628?–1693) /szászmagyarósi lelkész/ 6, Martin Grossthais (?–1690) /höltövényi lelkész/ 7, Paul Greissing (1633–1687) /szászhermányi lelkész/ 8, Nicolaus Sinonius (1631–1706) /feketehalmi lelkész/ 9, Jacob Jeckel (1636–1692) /prázsmári lelkész/ 10, Martin Nell (1634–1704) /szászvolkányi lelkész/ 11, Marcus Draudt (1635?–1706) /barcaföldvári lelkész/ 12, Caspar Rauss (1640–1707) /keresztényfalvi lelkész/ 13, Johann v. Draudt (1649–1720) /szászveresmarti lelkész/ 14, Marcus Francisci (1638?–1691) /vidombáki lelkész/ 15, Valentin Greissing (1653–1701) /brassói gimnáziumi rektor/</p>
<p>1687. december 14. 17, Paul Teutsch (1665?–1719) /szászhermányi lelkész/ (nr. 170.)</p>	<p>1, Valentin Greissing (1653–1701) /brassói gimnáziumi rektor/ 2, Johann Greissing (1644–1695) /brassói gimnáziumi lektor/ 3, Johann Barbenius (1649–1734) /brassói gimnáziumi lektor 3./ 4, Daniel Croner (1656–1740) /brassói teológushallgató/ 5, Jacob Czultner (1660?–1713) /brassói teológushallgató/ 6, Petrus Closius (?–1718) /brassói teológushallgató/</p>
<p>1688. január 12. 18, Paul Teutsch (1665?–1719) /szászhermányi lelkész/ (nr. 172.)</p>	<p>1, Martin Albrich (1630–1694) /barcarozsnyói lelkész, esperes/ 2, Martin Harnung (1625–1703) /botfalui lelkész/ 3, Georgius Closius (1630–1696) /barcaszentpéteri lelkész/ 4, Johannes Honterus (1633–1691) /brassói főlelkész/ 5, Jacob Czultner (1660?–1713) /szászmagyarósi lelkész/ 6, Martin Grossthais (?–1690) /höltövényi lelkész/ 7, Nicolaus Sinonius (1631–1706) /feketehalmi lelkész/ 8, Jacobus Jeckelius (1636–1692) /prázsmári lelkész/ 9, Martin Nell (1634–1704) /szászvolkányi lelkész/ 10, Marcus Draudt (1635?–1706) /barcaföldvári lelkész/ 11, Caspar Rauss (1640–1707) /keresztényfalvi lelkész/ 12, Johann v. Draudt (1649–1720) /szászveresmarti lelkész/ 13, Marcus Francisci (1638?–1691) /vidombáki lelkész/ 14, Andreas Schoppel (1639?–1694) /szászhermányi lelkész/ 15, Andreas Bogner (1640–1719) /brassói prédikátor/</p>
<p>1689. április 29. 19, Andreas Kraus (1668–1751) /barcaszentpéteri lelkész/ (nr. 192.)</p>	<p>1, Simon Draudt (1647–1693) /brassói városbíró/ 2, Michael Filstich (1625–1696) /brassói <i>Altrichter</i>/ 3, Georg Jeckelius (1635–1708) /brassói városgazda/ 4, Michael Gockesch (?–1692) /brassói szenátor/ 5, Johann Ziegler (1641?–1692) /brassói szenátor/ 6, Andreas Trepches (?–1692) /brassói szenátor/ 7, Johann Mankesch (1635–1699) /brassói szenátor/ 8, Martin Herrmann (1643–1692) /brassói szenátor/ 9, Johann Retsch (?–1708) /brassói szenátor/ 10, Stephan Letz (?–1690) /brassói szenátor/ 11, Thomas Klusch (1622?–1708) /brassói szenátor/</p>

	12, Johannes Sigerus (1646–1696) /brassói szenátor/ 13, Stephan Zimmermann (?–1689) /brassói szenátor/ 14, Andreas Tartler (1641–1695) /brassói szenátor/ 15, Johann Matthiae (?–?) /brassói szenátor/ 16, Valentin Igel (1641–1691) /brassói szenátor/ 17, Andreas Rheter (1648–1707) /brassói szenátor/
1689. október 10. 20, Lucas Seuler (1661–1735) /brassói orvos és városbíró/ (nr. 195.)	„ <i>Judicibus, ... villico, ... senatoribus patriae patribus [Coronensis]</i> ”
1690. április 16. 21, Johann Francisci (1665?–1696) /brassói lektor/ (nr. 202.)	1, Martin Albrich (1630–1694) //barcarozsnyói lelkész/ 2, Martin Hornung (1625–1703) /botfalui lelkész/ 3, Georg Closius (1630–1696) /barcaszentpéteri lelkész/ 4, Johann Honter (1633–1691) /brassói lelkész/ 5, Jacob Czultner (szászmagyarósi lelkész) 6, Martin Grossthais (?–1690) /höltövényi lelkész/ 7, Nicolaus Sinonius (1631–1706) /feketehalmi lelkész/ 8, Jacob Jeckel (1636–1692) /prázsmári lelkész/ 9, Martin Nell (1634–1704) /szászvolkányi lelkész/ 10, Marcus Draudt (1635?–1706) /barcaföldvári lelkész/ 11, Caspar Rauss (1640–1707) /keresztényfalvi lelkész/ 12, Johann Draudt (1649–1720) /szászveresmarti lelkész/ 13, Marcus Francisci (Literati) (1638?–1691) /vidombáki lelkész/ 14, Andreas Schoppel (1639?–1694) /szászhermányi lelkész/
1693. január 6. 22, Georg Nussbächer (?–1716) /temesújfalui lelkész/ (nr. 224.)	1, Martin Hornung (1625–1703) /brassói lelkész/ 2, Simon Draudt (1647–1693) /brassói városbíró/ 3, Johannes Sigerus (1646–1696) /brassói szenátor/ 4, Bartholomaeus Seuler (1649–1715) /brassói szenátor/ 5, Lucas Seuler (1661–1735) /brassói orvos és szászatyá/ 6, Paul Neidel (1650–1719) /brassói szenátor/ 7, Petrus Bartosch (?–1705) /brassói szászatyá/
1693. június 3. 23, Johann Böhm (?–1719) /brassói diakónus/ (nr. 228.)	Johann Deutschmann (1625–1706) /wittenbergi teol. professzor/
1693. október 22. 24, Simon Draudt (1673–1729) /feketehalmi lelkész/ (nr. 233.)	Simon Draudt (1647–1693) /brassói városbíró/
1694. április 19. 25, Andreas Gorgias (1670?–?) /teológushallgató/ (nr. 240.)	„ <i>Incytae Reipublicae Coronensis Senatui viris nobilissimis, amplissimis, consultissimis prudentissimis Dnn. judici, pro judici, villico, pro villico, caeterisq; senatorii collegii membris gravissimis ac spectatissimis Dominis Patronis Fautoribus</i> ”
1709. december 23. 26, Johann Albrich (1687–1749) /brassói orvos és szenátor/ (nr. 304.)	Friedrich Hoffmann (1660–1742) /hallei orvosprofesszor/
1734. májusa 27, Samuel Draudt (1706–1739) /orvosdoktor/ (nr. 386.)	1, Friedrich Hoffmann (1660–1742) /orvosdoktor, vizsgaelnök/ 2, Martin Schmeizel (1678–1747) /hallei prof./ 3, Johann Heinrich Schulze (1687–1744) /hallei prof./ 4, Daniel Birthelmer (1670–1741) /keresztényfalvi lelkész/

	5, Johannes Albrich, (1687–1749) /brassói szenátor, városi orvos/ 6, Marcus Tartler (1685–1757) /brassói diakónus/
1740. április 7. 28, Andreas Fronius (1714–1764) /orvosdoktor/ (nr. 425.)	1, Samuel Herbert (1693–1747) /brassói városbíró/ 2, Valentin Igel (1683–1751) /brassói főlelkész/ 3, Daniel Fronius (1672–1743) /szászhermányi lelkész/ 4, Johannes Albrich Dr. med. (1687–1749) /szenátor, orvos/ 5, Christoph v. Seewald (1696–1754) /brassói szenátor/ 6, Johann Friedrich Mylius (1698–1764) /városi orvos/

1. táblázat: A brassói szász ajánlók és címzettek névsora a disputációk alapján

Az ajánlók sorában elsőként felbukkanó Johann Fuchs (1631–1686) nevezi meg ajánlásában a legtöbb személyt, akik azonban még valamennyien a pályájuk elején álló fiatalok ekkor. Külön ki is emeli az ajánlása alatt, hogy mindannyian az egyetem filozófia és teológia szakos hallgatói, akik a városuk előkelő polgárai (*cives*), az ő jóakarói (*fautor*), valamint barátai (*amicus*).²¹⁷ Ha azonban az ajánlók és címzettek teljes listáján tekintünk végig, megfigyelhetjük, hogy elsősorban az idősebb előjáróknak ajánlják a műveket, főképp barcasági lelkészeknek – ami nem véletlen, ha belegondolunk, hogy a kötött karrierpályájukon ők lesznek majd az előjáróik, leendő főnökeik, és ők döntenek a hivatalok betöltéséről is. Érvényesülésüket azonban elősegíthették azzal is, hogy némely politikai hivatalnokot említik meg a nyomtatványokon. Ha ilyen előfordul, akkor a város két vezetője (a városbíró és a városgazda) került az első helyre, valamint ugyanez a tekintélyes pozíció illette meg az egykori vagy másnéven kiérdemesült városbírókat is (*Altrichter*), akinek nevét még a regnáló városgazda előtt olvashatjuk. A barcasági lelkészek csak ezt követően kerülnek felsorolásra, akik azonban még így is nagyobb tekintélynek örvendtek a sorrendiség tanulsága szerint, mint a városi magisztrátus tagjai. A hivatalokkal kapcsolatosan megemlítésre méltó, hogy akár teljes névsorokat is olvashatunk mind a szenátorok, mind pedig a barcasági káptalan lelkészeit illetően – ami tovább növeli a dokumentumtípus forrásértékét. Például Andreas Kraus (1668–1751) a teljes magisztrátusnak ajánlja a művét a brassói tűzvész (1689) idején. Ugyanígy tesz Valentin Greissing (1653–1701), Lucas Seuler (1661–1735), valamint Andreas Gorgias (1670?–?) is. Andreas Kraus és Valentin Gressing barcasági lelkészként fejezte be életét, Lucas Seuler brassói orvosként, nyomdatulajdonosként, majd városbíróként, Andreas Gorgias pedig az egyetemi taulmányok után eltűnik a brassói és barcasági források lapjairól. Érdekes azonban alaposabb vizsgálat alá

²¹⁷ Az ajánlás végén olvasható szöveg: „Omnibus in universum, Theologiae ac Philosophiae Studiosis per industrijs, Civibus, Fautoribus ac Amicis multis nominibus honorandis, respective, commensalibus, svavissimis, conterraneis ac popularibus suis perdilectis, disputanionem hanc Uranologicam, Honoris Benevolentiae, aeternumq. testandi amoris ergo inscribere voluit.” Vö. nr. 8.

venni az ajánlásokban megismert személyeket, hiszen mind az ajánlók, mind pedig a címzettek között meglévő, illetve a későbbiekben kialakuló rokoni kapcsolatoknak a vizsgálata további összefüggéseket tartogathat a brassói tisztviselők érvényesülési stratégái vonatkozásában. Ez azonban feltételezi a korabeli brassói elit rokonsági kapcsolatának feltérképezését is, egyúttal pedig a személyközi kapcsolatok közötti távolságok nyomkövetését. A feladat komplex jellegéből fakadóan az előbbiekben megismert személyek karrierjeivel való összefüggések további tanulmányozása egy későbbi fejezetben kap helyet.

3.1.2 CSALÁD ÉS KARRIER

A brassói származású akadémiták tanulmányaik befejezése után szinte kivétel nélkül hazautaztak, majd az ezt követő egy-két éven belül tanári állást kaptak egykori gimnáziumukban.²¹⁸ A teológia elvégzése után néhány évet (vagy évtizedet) tanítottak, majd többnyire egy-egy település lelkészeként fejezték be az életüket. Ezzel kapcsolatban Orbán Balázs igen lesújtóan vélekedett az egyházi értelmiségi karrier kiteljesedéséről: *„a fiatal nemzedék, a mely a németországi egyetemekről szabad eszmékkel és lelkesedéssel tér vissza, csak alárendelt és szűk hatáskörű pályát nyerhet, a nagyon jövedelmező papságra csak megélemedett korában rendszeren 50 év körül juthat el; mikor lelke rugékonyságát, erélyességét, lelkesedését elveszté, midőn tettereje megszibbadt, amikor lelkének szabad röpte megtört,; midőn a szabad eszmék terjesztésének vágyát a hosszas alárendeltség kiölte kebléből: szóval mikor nem tette, hanem befolyással van a patriciusi osztály mindenhatósága megállapítására, s a szász polgárság és nép aluszékony jellemére s gépies vezethetőségére is.”*²¹⁹ Az idézet felveti annak a kérdését, hogy milyen volt az egyházi értelmiség általános életpályája? Milyen életkorban, milyen pozíciókat töltöttek be? Ebben a fejezet részben elsőként ezen kérdések megválaszolásával kívánok foglalkozni. A karrier kiteljesedésének azonban van egy másik fontos tényezője is, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a hivatali érvényesülés vonatkozásában: ez pedig a rokonsági kapcsolatépítés. Éppen ezért szükséges azt is áttekinteni, hogy a tisztviselői elit körében milyen családépítési stratégiákat követhetünk nyomon, mikor volt az első házasságkötés átlagos időpontja, ezzel kapcsolatban pedig milyen szabályokat kellett betartaniuk? A rendelkezésre álló forrásokból kinyerhető megfigyeléseket kívánom e fejezet második részében összegezni.

---

²¹⁸ Az egyetem elvégzése után néhányan azonban külföldön maradtak és ott csináltak karriert. Ennek egyik legékeesebb példája Martin Schmeizel (1679–1747), aki brassói előtanulmányait követően Németországba peregrinált, és szülőhazájába többé vissza nem térve, előbb Jénában, majd Halléban telepedett le, és gazdag oktatói, illetve tudományos munkásságával a 18. századi európai kultúrtörténet legnagyobbjai között tartjuk számon. Vö. VERÓK 2010b. 254–256. Bővebben pedig: VERÓK 2015a. 18–95.

²¹⁹ ORBÁN 1873. 265.

Az elit általános családszerkezete

A házasság az érvényesülésnek az egyik legfontosabb mozzanata volt: az egyes személyek vagy családok így kerülhettek be a város vezető patríciusai közé, így gondoskodhattak a megszerzett pozíciók fenntartásáról, ahogy a befolyásuk növeléséről is. Éppen ezért érdemes áttekinteni, hogy a családalapításnak milyen szabályai voltak érvényben az erdélyi szászoknál a vizsgált időszakban? A források alapján – a megoszlást tekintve – mikor és milyen adataink vannak az individuális életutakat és a családi kapcsolatokat leginkább befolyásoló eseményekről: a házasságról és a halálról? Mindeközben pedig arra a kérdésre is keresem a választ, hogy a kapcsolódó alkalmi írások mikor és milyen számban állnak rendelkezésünkre ebben az időszakban?

Ha a korabeli családalapítással kapcsolatos kereteket szeretnénk megismerni, akkor az adott időszakban érvényben lévő státúumokhoz kell fordulnunk. Az erdélyi szászok szokásjogának írásba foglalója Matthias Fronius (1522–1588) brassói szenátor volt.²²⁰ Művét, a *Statuta jurium municipalium Saxonum in Transsilvania*²²¹ című jogkönyvet Báthory István (1533–1586) erdélyi fejedelem erősítette meg 1583-ban. E törvénykönyvet tekinthetjük a vizsgált időszakra vonatkozóan a meghatározó forrásnak a szász jogot illetően, amely 1853-ig volt érvényben.²²²

A házasság kérdése – ahogy minden más is – az életkori jogokhoz volt kötve. A szász fiatalok körében törvényes korúnak (*legitimae aetatis*) a fiúk már 12 éves koruktól a 20. életévük betöltéséig számítottak, míg a lányok esetében ugyanez 14 éves kortól a férjhez menetelig volt érvényes. Nembéli különbségtől függetlenül azonban ez időben is az apjuk (vagy a gyámjuk) felügyelete alatt álltak, de már jogilag felelősségre voltak vonhatók, végrendeletet készíthettek és házasodhattak.²²³ Jogi értelemben teljes korúnak (*perfectae aetatis*) számítottak a fiúk a 20. életévüktől, a lányok pedig a férjhez menetelük

---

²²⁰ Életét és munkásságát lásd: TRINGLI 2005. 223–224.; DERZSI 2017. 43–61.

²²¹ Az első szász törvénykönyvet Thomas Altemberger szász ispán nyomtatta, amely elsősorban a magdeburgi, iglauri és nürnbergi törvények alapján készült. A fejedelmi jóváhagyás előtt a vitás kérdésekről a Codex Altemberger alapján döntöttek. Vö. DIÓDVÁRALYAI 1866. 3.; P. SZABÓ 1999. 49.; CZIRÁKI 2006. 58.; FÖLDESI 2010. 115.; HORVÁTH 2018. 247–248.

²²² MOLDT 2009. 227.

²²³ A törvényes kor előtt sem a személyük, sem a vagyonuk fölött nem rendelkezettek. Ezenkívül eljegyzés szülői vagy gyámi megegyezéssel történhetett, de a házasodás meg volt tiltva. A törvényes koruk időszakában viszont, ha az apjuk vagy a gyámjuk az eljegyzésbe nem egyezett bele, de ennek ellenére házasságot kötöttek, akkor az már nem volt felbontható. Vö. DIÓDVÁRALYAI 1866. 5.

időpontjától – a nők mindaddig gyámság alatt álltak –, inentől kezdve azonban mindkét nem jogi értelemben egyenlővé vált a közösség valamennyi felnőtt polgárával.²²⁴

A házasság további feltételeit is az erdélyi szászok jogrendje határozta meg. A törvénykönyv második könyvének első pontja rendelkezik a házasságról, amelyben meghatározásra került, hogy azt negyed íztől (vagy foktól) lehet engedélyezni. A törvénykönyv az alábbi passzusában szól erről:

„Propter majorem sanguinis reuerentiam, ad quartum usque gradum inclusiuē, nuptiae non admittantur, nisi copula carnalis intercesserit, tunc enim mulcta competente, a Judice irrogata tolerabuntur.”²²⁵

Magyar fordításban:

„A vérnek feljebb való és nagyobb tekintetért a házasság negyed ízig (bé-foglalva) meg ne engedtesék, hanem ha a két személy között testi közösülés lett volna, mert így a Bíró illendő bírságot vetvén rájuk, elszenvedtettek.”²²⁶

Ezzel kapcsolatban azonban azt kellene pontosan látnunk, hogy miként tartották nyilván a szászok a rokonsági fokokat. Ehhez néhány alapfogalmat kívánok tisztázni. Rokonság alatt a vér szerinti leszármazás és/vagy házasság folytán létrejött kapcsolatot értjük.²²⁷ Ebbe beleszámítanak mind az apai, mind az anyai felmenők, ahogy az oldalági rokonok és azok utódai is. Fontos megemlíteni azt is, hogy a rokonság a befogadás (adoptáció) útján bekerült személyekre is kiterjedt. Ennek számontartása, levezetése gyakorlatilag is fontos volt, amit tudatosítottak az utódokban is, hiszen az egyéni érvényesülésnél, a családi vagyon felosztásánál (örökösödénél) nagy jelentősége lehetett.²²⁸ Az egymástól

---

²²⁴ Vö. DIÓDVÁRALYAI 1866. 5–6.; SUTSCHEK 2000. 83–84.

²²⁵ Vö. FRONIUS 1779. 18–19. A könyv egy példánya megtalálható az Egri Főegyházmegyei Könyvtárban. Jelzete: EFK K.VII. 3./2. Német fordításban az idézett rész: *„Dem Blut zu höher und zu grösserer Ehe-Beweisung, sollen die Hochzeiten und Ehen bis in das vierde Grad (mit eingeschlossen) nicht zugelassen werden /es wäre denn/ daß die zwo verwandte Personen sich einander fleischlich erkandt hätten, als denn mögen sie, mit gebührllicher Geldstraffe vom Richter gestrafft, ungeschieden geduldet werden.”* Lásd: SUTSCHEK 2000. 248.

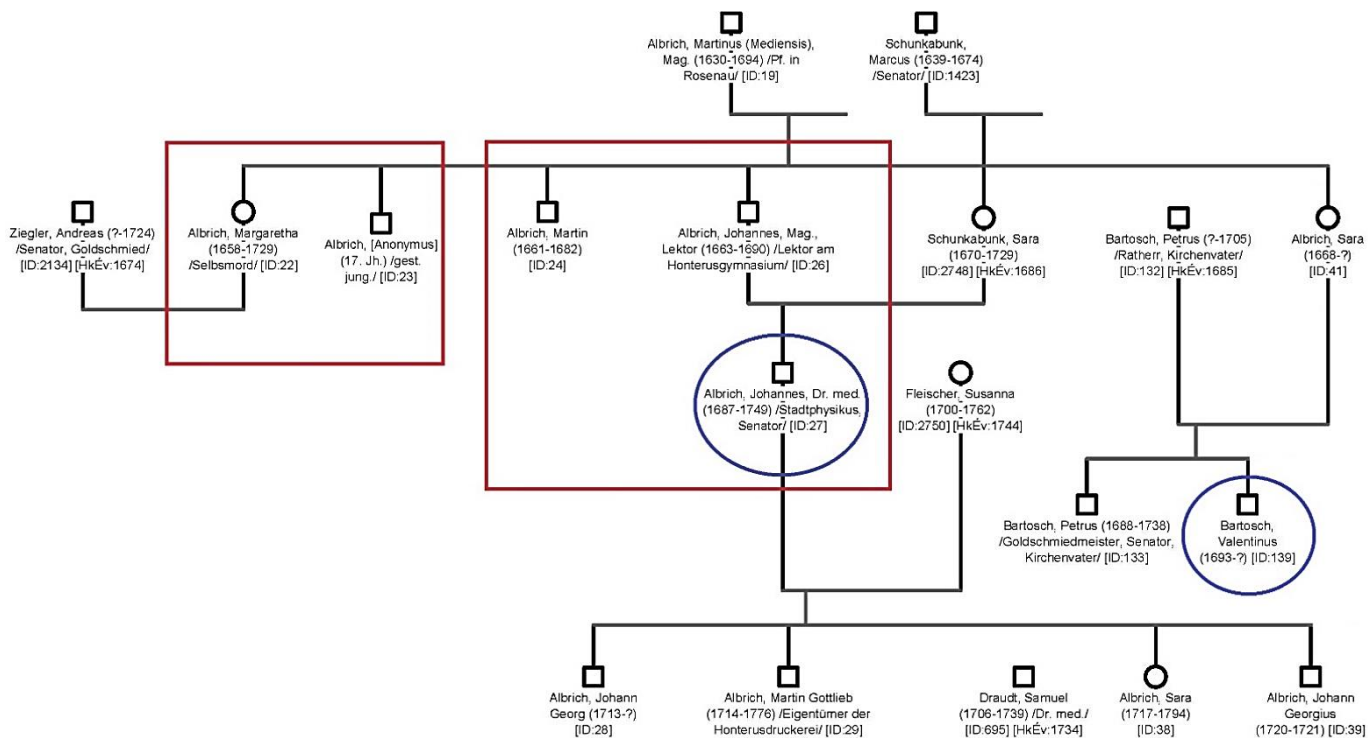
²²⁶ Vö. AHG I.A/32. 43-44.

²²⁷ A vérrokonság alatt csak az egymástól és a közös elődtől származó személyek jogilag elismert kapcsolatát értjük – ennek körébe beletartoztak az örökbefogadott személyek is. A házassági rokonságba a házasság útján létrejött rokoni kapcsolatokat soroljuk, amibe beletartozik az após, az anyós, a meny, a vő, a sógorok, a sógornők stb. és ezek rokonsága. Házasság esetén a két rokonsági csoport tagjai passzívan, elhatározásuktól függetlenül kerülnek rokoni kapcsolatba. A rokonság kapcsán fontos megemlíteni a műrokonságot is, amikor a nem vérrokon személyek szabad elhatározásukból rokoni kapcsolatot teremtenek, és ezt valamilyen aktussal megerősítik (pl. komaság vagy keresztszülőség). Vö. MORVAY 1979. 500.; MORVAY 1980. 673.

²²⁸ MORVAY 1981. 363–364.

leszármazók egyenesági, míg a közös őstől, de nem egymástól leszármazók oldalági rokonságban állnak.

Az egyéni érvényesülésnek fontos része a rokonsági fok számítása. Ennek háromféle módja is ismert: a római jogi, a kánonjogi és a germán jogi forma. Habár az 1583-tól érvényben lévő szász jogkönyv néhány elemet átvett a legrégebb német jogkönyvből, a szász tükörből (*Sachsenspiegel*) is,²²⁹ amelynek rokonsági számítása a germán formán alapult, tartalmát illetően azonban főként a római jogra támaszkodott.²³⁰ Ez alapján azonban még nem vonhatunk le egyértelmű következtetést arra, hogy melyik fok szerinti számítás volt a körükben használatos. Az említett jogkönyvből ugyanis nem lehet kiolvasni az oldalági rokonságszámítás elveit, így sem a római jogi, sem a kánonjogi számítás nem zárható teljesen ki. Érdeemes azonban röviden áttekinteni mindkét számítási módot.

10. ábra: Példa a rokonsági fokok számítására²³¹

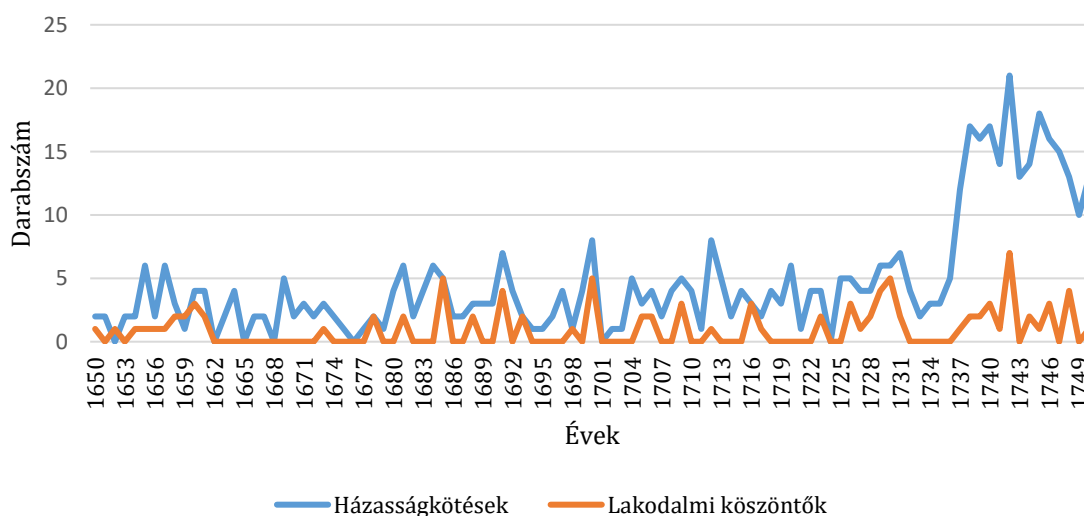
²²⁹ A szász tükör a középkori szász szokásjog első lejegyzése, amelyet 1215 és 1235 között szerkesztett össze Eike von Repgow anhalti lovag. Bővebben lásd: BLAZOVICH – SCHMIDT 2005. 5–42, 103–327.; SUTSCHEK 2000. 17.; MOLDT 2009. 209–228.

²³⁰ A római jog felé Johannes Honterus (1498–1549) jogtudósi működése óta fordultak az erdélyi szászok. A neves reformátor volt az első, aki a szász statútumokat római jogi alapon kívánta modernizálni. Ezzel kapcsolatban két jogi munkát is írt: *Sententiae ex libris Pandectarum iuris civilis decerptae* (1539) és *Compendium iuris civilis in usum Civitatum et Sedium Saxoniarum* (1544) címmel. Érdeemes megjegyezni továbbá, hogy Magyarországon és Erdélyben korábban senki sem foglalta össze ilyen alaposággal a római jogot, mint Honterus. Vö. P. SZABÓ 1999. 47–54.; HORVÁTH 2018. 248–249.

²³¹ A dolgozatban megrajzolt genealógiai táblákat a GenoPro családfa-szerkesztő program segítségével készítettem el. Az egyes személyek nevei után a születési és halálozási adatok olvashatók (amennyiben a források alapján azonosítani tudtam). Ezt követően az életük végén betöltött pozícióikat tüntettem fel – német

A római jog szerinti rokonsági fok számításának alapja a nemzések száma.²³² Egyenes ági rokonok között (apa-fiú: első fok, nagypapa-unoka: második fok stb.) még nincs különbség a jogi formák számításai között. Az oldalági rokonoknál azonban a nemzések száma (azaz a római jog) alapján a testvérek másodfokon rokonok, a nagybácsi-unokaöcs harmadfokon, az unokatestvérek negyedfokon stb. rokonai egymásnak. A kánonjogi formában ezzel szemben az ugyanazon generációhoz tartozó személyek közül a testvérek első fokon, az unokatestvérek másodfokon stb. rokonai egymásnak. A mellékágakhoz tartozó rokonok esetén azt kell eldönteni, hogy az adott két személy hány generációra (fokra, ízre) áll a közös őstől. A negyedízigleni tiltás tehát egyelőre az egyeneságon értelemeszerű, míg az oldalágon a jogi gyakorlat tisztázása még várat magára.

Ezek után adódhat a kérdés, hogy milyen adataink is maradtak fenn a brassói százszok házasságáról a korban? A jelen értekezés előkutatása során a vizsgált százéves időszakból összesen 483 olyan házasságkötést regisztráltam a brassói százsz polgárok körében, amelynek a dátumai pontosan adatolhatók. Ha ezt összevetjük a velük kapcsolatos lakodalmi köszöntőkkel (96 db) is, akkor a következő diagram rajzolódik ki.

11. ábra: A házasságkötési adatok és a lakodalmi köszöntők megoszlása

A lakodalmi köszöntők alapvetően közel azonos értékeket mutatnak az egyéb forrásokból kinyerhető házasságkötésekkel. Megfigyelhető, hogy az 1730-as évek végétől a városi házassági anyakönyvek forrásai megugranak, így a század második felében már

nyelven, mert az adatbázisban történő jegyzetelést – a források német nyelvű túlsúlya miatt – egyszerűbbnek tartottam németül végezni. A nevek végén szögletes zárójelben az egyéni azonosító számuk (ID) láthatók.

²³² BLAZOVICH – SCHMIDT 2005. 119.

jóval több brassói személy házasságkötéséről szerezhethünk tudomást. A jelen kutatás szerint azonban évente átlagosan 3-4 személy házasságának pontos dátumáról van adatunk. Azonban, ha belegondolunk, hogy ezek többségében a város tisztviselő családjaiból kerültek ki, akkor egy egészen jól dokumentált időszakról beszélhetünk. Ezzel kapcsolatban pedig nem mellékes megjegyezni azt is, hogy további 218 olyan házasságkötés dokumentálható a százéves időszakból, amelyeknek a pontos időpontja kérdéses ugyan (ezért nem szerepelnek a fenti diagramon sem), de az egyértelműen megállapítható, hogy a vizsgált időintervallumban kötöttek. Ez utóbbiaknak a jelentősége majd a házasságok és a városi pozíciók közötti összehasonlításban lesz igazán jelentős. Mindezek azonban már a lakodalmi köszöntők áttekintése során is szembetűnnek, nevezetesen, hogy a brassói polgárok elsősorban maguk között, a tekintélyes családok tagjaival kötöttek házasságot. Pontosan végigkövethető, ahogy egy szenátor egy másik szenátornak a lányát vagy egy lelkész szintén egy értelmiségi (lelkész, orvos vagy közigazgatási tisztviselő) lányát vette feleségül. Például Georg Draudt (1625?-1662) brassói diakónus (1633-1691) Georg Herrmann (1598?-1653) feketehalmi lelkész lányát vette el (nr. 2.); Stephanus Filstich (1657-1737) brassói szenátor, Marcus Schunkabunk (1639-1674) szenátor lányát vette feleségül (nr. 368.); Georg Jeckelius²³³ (1635-1708) brassói városbíró Simon Albelius brassói főlelkész lányát, Barbarát (1640-1706) vette feleségül (nr. 208.) – és a sor még hosszan folytatható. Amiért pedig még fontosak ezek a dokumentumok, az az, hogy mindezzel már nem csupán sejtethetővé, hanem bizonyíthatóvá is kezd válni a szoros rokonsági összefonódás a kora újkori brassói tisztviselők között (erről bővebben lásd a 4.3-as fejezetet).

Habár az első házasság életkorának megismerése főképpen a demográfiai vizsgálatok során releváns, mégis úgy gondolom, érdemes megvizsgálni, hogy a jelen értekezéshez feldolgozott források (főként a Jekelius-féle genealógia, a naplók és az alkalmi nyomtatványok) alapján milyen megfigyeléseket tehetünk a brassói polgárokat illetően, és természetesen az 1650 és 1750 közötti időszaka vonatkozóan. Ezzel kapcsolatban viszont lényeges, hogy a pontos születési és házassági évet kell ismernünk a vizsgált személyek körében, ezért kizártam minden olyan személyt, akinek a születési dátuma kérdéses (a minél pontosabb eredmény céljából ezért még a halál évéből levonható életkort is az is-

---

²³³ További névváltozatai a forrásokban: Jekel, Jekell, Jekkel, Jeckckel, Jäckel, Jöckel, Geckel, Gekel.

meretlen dátumokhoz soroltam). Ezen feltételek érvényesítése alapján a vizsgált időszakban 81 első házasságkötést tudok kétséget kizáróan megemlíteni. Ebből 57 a férfiaké, 24 pedig a nőké. Az alábbi életkori megoszlások alapján a következő táblázatot kapjuk.

	1650–1750			Életkori megoszlás (%)		
	<20	20–30	>30	<20	20–30	>30
Férfiak	1	53	3	1,8%	93%	5,2%
Nők	19	5	0	79%	21%	0%

2. táblázat: A brassói tisztviselők első házassági életkora a rendelkezésre álló források alapján

A fenti táblázatból kiderül, hogy a tisztviselők többségében 20 és 30 éves koruk között házasodtak,²³⁴ míg a velük házasodó nők majdnem kivétel nélkül húsz éves koruk előtt mentek férjhez – a mintában a többség 15–17 évesen.²³⁵ A városvezető elit tagjai a húszas éveik elejétől sorra házasodtak,²³⁶ míg az egyházi értelmiségiek nevei 25 éves koruktól kezdenek csak feltűnni a házassági anyakönyvek lapjain – nyilvánvalóan a peregrináció évei miatt –, de a 30-as éveik elejére már ők is mind megházasodtak.²³⁷

Születési adatok tekintetében a következő megfigyeléseket tehetjük: az első 33 évben átlagosan 6 személy születéséről van tudomásunk évente. A kezdeti években a legmagasabb regisztrált születés 1660-ban volt, ahol 15 főt ismerünk. Ők mind a brassói elit kutatásának fontos személyei, szinte kivétel nélkül a város tekintélyes családjainak tagjai: Albrich, Chrestels, Czako, Dietrich, Draudt, Filstich, Fronius, Greissing, Honterus, Jeckel, Mederus, Plecker, Seuler.²³⁸ A születési adatok megoszlásáról szóló diagramon (12. ábra)

²³⁴ Johann Blum Fronius (1712–1776) osztóbíra az egyetlen személy, akiről meg lehetett állapítani, hogy húsz éves kora előtt (18 évesen) házasodott meg.

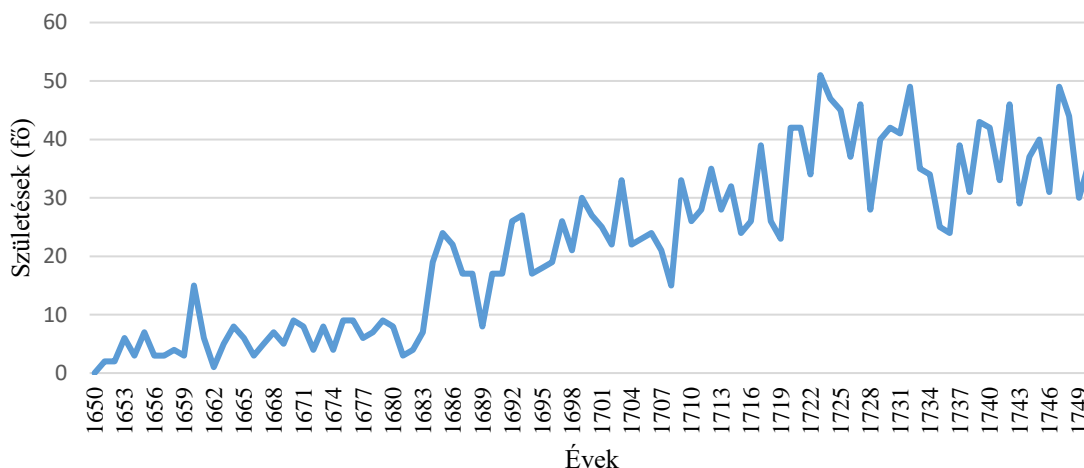
²³⁵ Az eredmények alapján 15 évesen mentek legkorábban férjhez, míg a legidősebb házasulandó nőként (25 év), Johann Fuchs (1631–1686) egykori vidombáki lelkész lányát, Sarat (1664–1716) regisztráltam.

²³⁶ Például Johann Mankesch (1635–1699) későbbi városbíró vagy Georg Rheter (1709–1757) későbbi városgazda húsz évesen házasodtak meg.

²³⁷ A mintában a legidősebb Daniel Croner (1656–1740), aki 31 évesen házasodott meg. Ő a brassói gimnázium elvégzése után Boroszlóban, majd Lipcsében és Wittenbergben mélyítette el teológiai, illetve zenei tanulmányait. Hazatértét követően gimnáziumi tanár lehetett, de életének erről az időszakáról nem találni adatokat. Feltételezhetően eközben kántorként és orgonistaként is tevékenykedett. Vö. PAPP 2004. 89–90. Érdeklődéséről és műveltségéről egyébként gazdag könyvtára is tanúskodik. Vö. VERÓK 2011a. 215–221.

²³⁸ A patrícius családok közül a legtöbb gyermek a Fronius családban született (88 fő) a vizsgált százéves intervallumban, ezt követik a Draudt (74 fő), Tartler (68 fő), Bömches (64 fő), Schaeser (49 fő), Plecker (48 fő) és a Schnell (48 fő) családok.

jól látszik, hogy 1684-től – amikortól rendelkezésünkre áll a brassói evangélikus levéltár keresztelési anyakönyve – megsokszorozódnak az adataink. Ettől az évtől kezdődően átlagosan évente 31 személy születéséről van tudomásunk. A legtöbb gyermekszületést 1723-ban regisztrálhatjuk (51 fővel), míg a legalacsonyabbat 1689-ben (8 fővel).²³⁹

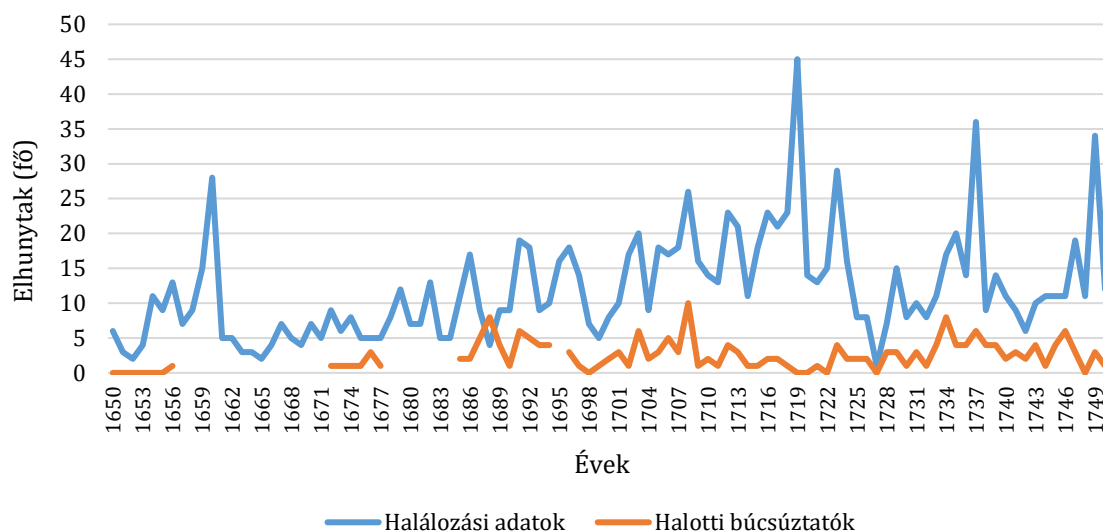

12. ábra: A születési adatok megoszlása 1650 és 1750 között

Végezetül a halálozási megoszlást érdemes röviden áttekinteni. 870 pontosan adatolható halálozási dátumot tudunk említeni a brassói polgárok körében. Kiemelkedő időszakok az 1660-as évek kezdetén, az 1717–1719-es pestis idején, 1737-ben és 1749-ben figyelhetők meg.

²³⁹ Ezenkívül természetesen további személyek létéről is tudomásunk van, de születési évük ismeretének hiányában az ő adataik nem képezik részét a diagramnak.

13. ábra: A halálozási adatok és a halotti búcsúztatók megoszlása

A feltárt alkalmi nyomtatványok egyik nagy érdeme, hogy a legtöbb esetben feltüntetik az elhunyt – és ennek kapcsán gyakran a hozzátartozók – életéveit is. Erich Jekelius a brassói anyakönyvekből összeállított genealógiájával kiegészítve a búcsúztatókon szereplő adatokat a következő megállapításokat tehetjük: a gyermekhalandóságok nem emelkednek ki a vizsgált személyek körében. Csak néhány nyomtatvány szól gyerekekről. Ebből nem vonhatunk le messzemenő következtetéseket, hiszen csak azokról a kiskorúakról írtak halotti költeményeket, akiknek a szülei komoly megbecsülésnek örvendtek a szászok körében. Ugyanakkor az adatok azt sejtetik, hogy a tizedik életévüket megélt gyermekek körében megnőtt az esélye annak, hogy megérjék a felnőtt kort.

A hivatalba lépések átlagos időpontja

Az egyházi pályát választó peregrinált akadémitáknak a politikai elithez hasonlóan kötött hivatali életutat kellett bejárnia. Ennek első állomása a Honterus Gimnázium tanári állásának elnyerése volt. Itt többféle pozíciót is betölthettek. Az egyes beosztások hierarchikusan épültek fel. Ezek sorrendben: *adjunctus*, *collega* vagy *collaborator*, *lektor*, *conrektor* és *rektor*. A tanári pályán töltött évek után választhatták őket Brassó valamely kápolnájának prédikátorává (*Prediger*), utána pedig a főtemplom diakónusává (*Diakon*). Ezek a pozíciók előzték meg a lelkésszé (*Pfarrer*) szentelésüket. Lelkészi funkciót a barcasági káptalan plébániáin töltöttek be. Ahhoz, hogy a brassói egyházi elit hivatali életútját végigkövethessük, fontosnak tartom röviden bemutatni, hogy a város mely templomaiban szolgálhattak ekkoriban.

A vizsgált időszak lelkipásztorai Brassó városának öt templomában láttak el szolgálatot. Az Óváros vagy másképpen a Bertalan városrész (*Bartholomä, Bartholomeu*) szász közösségének legrégebbi temploma a Szt. Bertalan-templom (*Bartholomaeuskirche, Biserica evanghelică Sf. Bartolomeu*) volt. Az erődtemplom már egészen korán, a Német Lovagrend Barcaságba való letelepedését követően, az 1220-as években megépült a Hosszú utca (*Langgasse, Strada Lungă*) végén.²⁴⁰ A Szt. Márton-templom (*Martinsberger Kirche, Biserica Sfântul Martin*) a róla elnevezett hegyen, a Márton-hegyen, illetve a Fellegvár nyugati oldalában, a Közép utca (*Mittelgasse, Strada de Mijloc*) fölött áll ma is.²⁴¹ Alapítási ideje nem ismert, azonban első okleveles említése 1395-ből való.²⁴² Itt volt a Honterus Gimnázium kertje is, ahol a tanulók a gyülekezeteiket tartották.²⁴³ A következő két templom a középkorban már szintén létezett, de mára elbontották, illetve átépítették. Az egyik az Ispotály-templom (*Spitalskirche*) volt, amely Brassó belvárosában (*Innere Stadt, Braşovul vechi*), a régi ispotály mellett állt, az Ispotály vagy Kórház utcánál (*Spi-talsgasse, Strada Postăvarului*). Két utcával távolabb pedig a Szt. János-templom (*Johanniskirche, Biserica Sf. Ioan*) állt, az evangélistáról elnevezett Szt. János utcában (*Johannissgasse, Strada Sfântul Ioan*). Ezek a templomok a város kisebb templomainak sorába tartoztak. Brassó főtemploma azonban a messze földön híres Fekete-templom (*Schwarze*

²⁴⁰ JEKELIUS 1928. 108.; HANNAK 1999. 277.

²⁴¹ NUSSBÄCHER 2005. 23.; ORBÁN 1873. 329.

²⁴² NUSSBÄCHER 2014. 140.

²⁴³ A forrásokban gyakorta „Mons Gymnicus” alakban fordul elő a templom megnevezése. Lásd még: NUSSBÄCHER 2005. 23.

Kirche, Biserica Neagră) volt. Az épület a 14. század végétől kezdődően, közel egy évszázadon át épült. Nevét az 1689-es tűzvész kormos falai után kapta, amikor a templom nagy része leégett.²⁴⁴ Itt szolgált a város mindenkori főlelkésze (*Stadtpfarrer*) is. A főpásztorok névsora ismeretes már a kutatók körében,²⁴⁵ azonban az egyházi hierarchiában az alacsonyabb fokozattal rendelkező prédikátorokra nem fordult még kellő figyelem. A lelkipásztorok szolgálati idejük szerinti csoportosítása jól szemlélteti, hogy míg a város kisebb templomaiban egy-egy prédikátor volt kinevezve, addig a főtemplomban a városi lelkész mellett öt prédikátor segédkezett. Ők tartották a napi istentiszteletet, keresztelték az újszülötteket, és ők temették el a városi társadalom megbecsült méltóságait is.²⁴⁶

Hogy megbízható képet kapjunk arról, hogy a végzett akadémisták átlagosan hány éves korukban töltötték be tanári pozíciót egykori gimnáziumukban, egyszerű számítást kell végeznünk: a hivatal betöltésének éve és az adott személy születésének időpontja közötti különbséget kell kiderítenünk. Kutatásom során 66 olyan személyt sikerült regisztrálnom, akiknél mindkét év kétséget kizáróan adatolható volt. Az így kapott eredmények szerint a legfiatalabbak 21 éves koruktól töltötték be lektori állást a gimnáziumban,²⁴⁷ míg a legidősebb 48 éves korában.²⁴⁸ Az említett 66 fő hivatalba kerülésének átlagát nézve azt mondhatjuk, hogy 31 éves koruk idején kerültek lektori pozícióba. Ha azonban a korábban megfigyelt ajánlók hivatalba lépését vizsgáljuk meg, akkor elmondható, hogy szinte

---

²⁴⁴ A templom történetéről bővebben: KÜHLBRANDT 1898. 5–52.; ZIEGLER 2018. 27–103.

²⁴⁵ TRAUSCH 1852. 75–77.; NUSSBÄCHER 1999. 293.

²⁴⁶ A felsoroltakon kívül Brassóban több, eltérő felekezetekhez tartozó templom is működött, mint például a Szt. Miklós-templom (*Nikolauskirche, Sfântu Nicolae*), amely Bolgárszeg (*Obervorstadt, Schei*) görögkeleti egyházközösségének temploma volt, vagy a brassói magyar evangélikusok temploma Bolonya (*Blumenau, Blumenau*) városrészben. A város templomainak sora a későbbiekben pedig bővült még. Meg kell említenem azt is, hogy a 17. században működött magyar evangélikus közösség is Brassóban, azonban velük a jelen értekezésben nem foglalkozom. Binder Pál (1935–1995) ez irányú kutatásai azonban hiánypótlóak e téren. Lásd: BINDER 1993.; BINDER 2000.

²⁴⁷ Stephan Gottlieb Fronius (1718–1751) 1739-ben (Vö. SZABÓ – SZÖGI nr. 1247) és Georg Clompe (1723–1782) 1744-ben (Vö. SZABÓ – TONK 1992. nr. 671).

²⁴⁸ Martin Rauss (1643–1712), aki a korabeli források szerint alig volt másfél éves, amikor egy betegségben elvesztette a szeme világát (Vö. AHG IV F1 To 206/II.). Mindez azonban nem akadályozta meg abban, hogy tanuljon. 1660-ban járt a Honterus Gimnáziumba (Vö. WAGNER 1998. nr. 2861.). Szorgalmával tekintélyes tudásra tett szert teológiából, és külföldi egyetemlátogatása nélkül (!) 1691-ben gimnáziumi tanárrá nevezték ki. 1694. május 24-én prédikátorrá szentelték a Szt. János utcai templomban, 1696. március 12-én pedig áthelyezték a Szt. Márton-templomba, ahonnan már nem küldték el haláláig – amiben talán a szembetegsége is szerepet játszhatott. Megjegyzik vele kapcsolatban, hogy tekintélyes könyvtárat gyűjtött össze, amelynek a tartalmát is igen jól ismerte azáltal, hogy könyvei szövegét felolvastatta magának. A prédikációit mindig lediktálta valakinek, majd visszaolvastatta, hogy az emlékezetébe vésse az istentiszteletek tartásához. A róla szóló írások szerint beszédeit csodálattal hallgatták a hívek. 1712. április 16-án hunyt el Brassóban. Vö. TRAUSCH 1868–1671. III. 83.

valamennyien az átlagnál előbb érték el a lektori állást. A legfiatalabban, 23 évesen, Johann Albrich (1663–1690) őt követi David Czako (1641–1681), Johannes Honterus (1633–1691) és Johann Fuchs (1631–1686) mindössze 26 évesen, Valentin Greissing (1653–1701) 27 évesen, Marcus Draudt (1665–1724) és Andreas Kraus (1668–1751) 28 évesen, Marcus Fronius (1659–1713) pedig 31 évesen.

A prédikátorrá való kinevezésnek az átlagos életkorát is az előbbi elvek alapján fogalmazhatjuk meg. Ebben a körben összesen 53 személy születési és lelkipásztori kinevezését sikerült forrásokkal adatolnom. Az eredmények alapján azt mondhatjuk, hogy 37 év volt az átlagos életkora a tanárságból való előléptetésnek. A legfiatalabb személy mindössze 22 évesen lett prédikátor,²⁴⁹ míg a legidősebb 51 évesen.²⁵⁰ Az előző fejezetben megismert ajánlók sorrendje: Johann Fuchs (1631–1686) 28 évesen, Marcus Draudt (1665–1724) 30 évesen, Marcus Fronius (1659–1713) 33 évesen, Andreas Kraus (1668–1751) 35 évesen, míg David Czako (1641–1681) 38 évesen lett brassói prédikátor.²⁵¹ Összességében elmondható, hogy itt is az átlagnál előbb léptek prédikatori pozícióba.

Barcasági lelkészi kinevezést elért és pontos születési évvel rendelkezők 51-en vannak a kutatásom tanúsága szerint. Az átlagot nézve 44 évesen kerültek lelkészi pozícióba.²⁵² Ismét visszatérve az ajánlókra: Johann Fuchs (1631–1686) 32 évesen, Marcus Fronius (1659–1713) 36 évesen, Marcus Draudt (1665–1724) 41 évesen, Andreas Kraus (1668–1751) 44 évesen vált lelkésszé: azaz mind az átlagnál gyorsabban. Külön érdemes megemlíteni, hogy a korabeli előmeneteltől eltérő módon már a gimnáziumi rektorsága után, 41 évesen választották meg Valentin Greissinget (1653–1701) Barcarozsnyó lelkészének. A reformátor ükunokáját, Johannes Honterust (1633–1691) szintén – életkorát tekintve néhány évvel később (45 évesen), de – Brassó főlelkészének választották meg – ugyancsak egyenesen a rektori pozícóból. Mindezek jelzik a városban őket megillető tekintélyt, ami felveti a város vezetőségével való rokoni kapcsolataik távolságának a kérdését is. Éppen ezért tartom szükségesnek összevetni a rokonsági kapcsolatokat a városi pozíciók betöltésével a 4. fejezetben.

---

²⁴⁹ Ez alkalommal is Stephan Gottlieb Froniust (1718–1751), majd őt követi Georg Clompe (1723–1782), Georg Closius (1630–1696) és Johann Gockesch (1649–1686) 24 évesen.

²⁵⁰ A legidősebb életkort betöltő továbbra is Martin Rauss (1643–1712) volt.

²⁵¹ Johann Albrich (1663–1690) azonban már nem érhetette meg a kinevezését.

²⁵² A rendkívül gyors hivatali életpályát befutó Stephan Gottlieb Fronius (1718–1751) ezúttal is az első a maga 23 életével. Őt követi Georg Cloisus (1630–1696) 29 évesen.

Az egyházi elit pályájának tetőpontját, a barcasági esperesi kinevezést is meg kell említeni, amit a korabeli források kiértékelése során 48-tól 79 éves kor között töltöttek be (13 esperes megfigyelése alapján).²⁵³ Átlagosan 62 éves korban kezdték meg a hivatalt.

A város politikai elitje kapcsán szintén a négy legfontosabb hivatalt (szenátor, jegyző, városgazda és városbíró) kívánom bemutatni abból a szempontból, hogy pozícióikat átlagosan hány éves korukban töltötték be. Ahogy a bevezetőben már szó esett róla, a város magisztrátusába a külső vagy százak tanácsából lehetett bekerülni. Pontos születési és hivatalba lépési adatot 69 szenátor körében regisztráltam. A legfiatalabb 23 évesen,²⁵⁴ míg a legidősebb 56 évesen került a város belső tanácsába.²⁵⁵ Átlagosan azonban azt mondhatjuk, hogy 38 évesen lehetett a korban tanácsúrrá válni. A város jegyzői (*Notär*) feladatait ellátók körében nyolc főt találtam, akik körében a hivatalba lépés átlagos időpontja 38 év volt.²⁵⁶ Városgazdai hivatalt 28 fő körében tudtam pontosan adatolni, ahová 38-tól 59 éves korig találhatunk hivatalba lépőket.²⁵⁷ Átlagosan pedig 50 évesen kerültek ebbe a pozícióba. Végezetül a városbíró hivatalát betöltők közül 17 főt regisztráltam pontos születési és első hivatalba lépési dátummal. Ők a 41. és a 62. életévük között kezdték meg a hivatali idejüket, míg átlagosan 52 év volt bekerülés életkora ebbe a pozícióba. Az eddig leírtakat a következő táblázatban foglalhatjuk össze.

Egyházi elit	Átlagos életkor	Városvezetői elit	Átlagos életkor
Lektor	(21–48) 31 év	Szenátor	(23–56) 38 év
Prédikátor	(22–51) 37 év	Jegyző	(30–49) 38 év
Lelkész	(29–64) 43 év	Városgazda	(38–59) 50 év
Esperes	(48–79) 62 év	Városbíró	(41–62) 52 év

3. táblázat: A brassói tisztviselők hivatalba lépésének átlagos életkora

Habár az egyéni életúttól függött, hogy ki hogyan haladt előre a hivatali ranglétrán, az általánosan elmondható, hogy az egyházi pályára készülők a tanulmányaik befejezését követően tértek haza, és kezdték meg a többségében hat évig tartó gimnáziumi időszak-

²⁵³ Legfiatalabban Marcus Fronius (1659–1713) 48 évesen, míg Daniel Croner (1656–1740) 79 évesen.

²⁵⁴ Simon Draudt (1703–1736) városkapitány (*Stadthauptmann*).

²⁵⁵ Valentin Plecker (1673–1734) súlymérő (*Wagemann*) és piacbíró (*Marktrichter*).

²⁵⁶ Legkorábban Georg Czako (1661–1726) és Georg Draudt (1654–1691) 30 évesen, míg legidősebben Andreas Enyeter (1672–1745) és Martin Seewald (1660–1721) adatolható (49 évesen).

²⁵⁷ Legfiatalabban Simon Draudtot (1647–1693), mindössze 38 évesen, míg legidősebben Bartholomäus Hirschert (1622–1682) és Caspar Rausst (1613–1674) találtam, 59 évesen.

kat. Ezt követően segédlelkészként átlagosan szintén hat évet töltöttek el a város templomaiban, majd a barcasági települések lelkészeiként fejezték be életüket. Köztük néhányan esperesi méltóságot is viseltek, amelyet a legidősebbek tölthettek be. Ezzel párhuzamosan szenátori és jegyzői feladatokat 38 évesen kezdtek ellátni, míg a város két vezető pozícióját a negyvenes–ötvenes éveikben kezdték meg.

Miután képet alkothattunk a brassói tisztviselők két fő (egyházi és világi) életpályakategóriájának párhuzamos állomásairól, a karrier- és kapcsolattörténeti elemzések során fontos, hogy megvizsgáljuk azt is, hogy ezen tisztviselői körön belül miként alakultak az egyes személyek (és velük együtt a családok) közötti megbecsülések mértéke is. A társadalmi hálózatokkal foglalkozó kutatók úgy tartják ugyanis, hogy a nagyobb presztízzsel rendelkező személyek nagyobb kapcsolati kört tudhatnak magukénak,²⁵⁸ ennél fogva pedig hozzátehetjük, hogy nagy eséllyel jelentősebb családokból származó személyekkel köthetnek házasságot, ami az egyéni, de akár a gyermekeik későbbi pozíciószerezésére is hatással lehet. A presztízs-számítás hálózatelemzési vonatkozásaival a dolgozat későbbi részében foglalkozom még, ezelőtt azonban arra a kérdésre keresem a választ, hogy a brassói szász elitre vonatkozó alkalmi írások segíthetik-e, és ha igen, akkor miként mozgathatják elő a korabeli közösségen belüli presztízs megismerését?

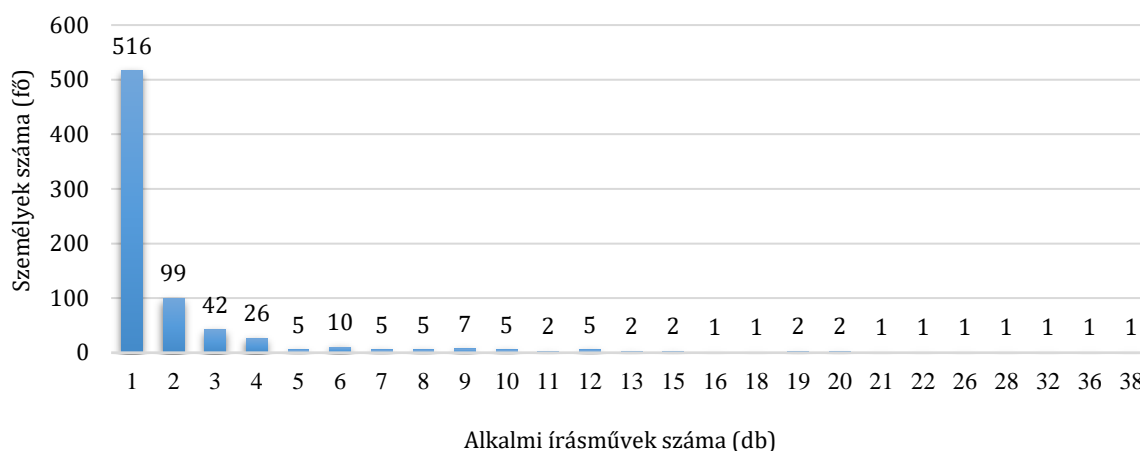
²⁵⁸ KÜRTÖSI 2011. 25.

3.2 TEKINTÉLY ÉS PRESZTÍZS

Az alkalmi nyomtatványok történeti szempontú hasznosításának bemutatásánál (1.3-as fejezet) szó volt már arról, hogy az alkalmi nyomtatványokon való megjelenésnek karrierépítési funkciója is volt (tekintve, hogy kapcsolatok építésére, ápolására és a család reputációjának emelésére is alkalmas volt). Emiatt a dokumentumokon szereplő személynevek előfordulási gyakorisága, valamint a személyek közötti kapcsolatok elemzése mindenképpen figyelmet érdemelnek.

3.2.1 SZEMÉLYEK ÉS KAPCSOLATOK

A *Függelékben* bemutatott szövegtörzsben összesen 1831 szerző található (ebből 60 személy neve kéziratban fordul elő).²⁵⁹ A brassói szász polgároknak az e dokumentumokból kiolvasható érvényesülési lehetőségeik kapcsán először azzal a kérdéssel foglalkozom, hogy hány különálló szerzőről beszélhetünk, valamint ezek közül melyek voltak a legtermékenyebb szerzők?

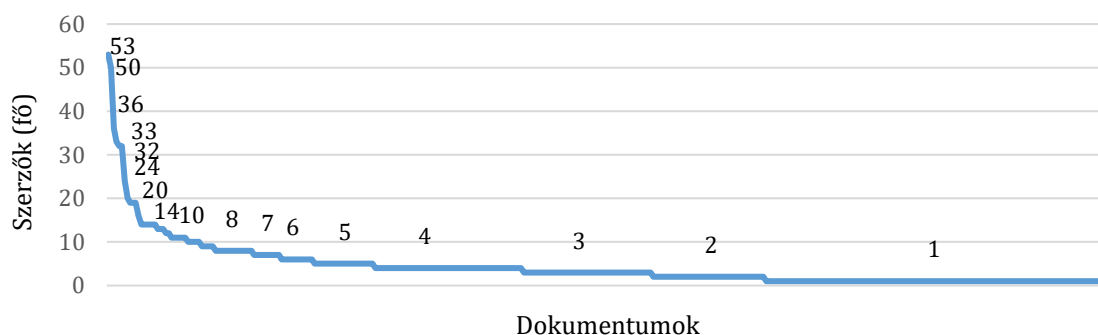
14. ábra: Az alkalmi írásművekben szerzőként szereplő személyek száma

A vizsgált dokumentumokban valamennyi (743 db) különálló szerző 70%-át az egyszöveges személyek teszik ki (516 fő), míg jelentős számban fordulnak elő a két- és háromszöveges személyek is. Mindezt azért fontos látnunk, mert ebből a három kategóri-

²⁵⁹ Mindössze három alkalommal találhatunk női szerzőt – két halotti búcsúztatóban. Vö. a nr. 282. leírást, ahol Anna Catharina Fronia (1702–1708) unokájaként búcsúzik nagymamájától (bizonyára a nevében írta valamelyik családtagja) és a nr. 291. leírásban Francisca (?–?) és Sara (?–1719) Czako von Rosenfeld ketten jegyzik az édesapjuknak írt verset egy kéziratos dokumentumon.

ából kerülnek ki a hazatérő brassói értelmiségieknek a távolabbi kapcsolatai, azok a barátok és ismerősök, akikkel nem volt alkalmuk sűrűn (vagy egyáltalán) találkozni. Éppen ezért többségében ezek a személyek a peregrináció során készült nyomtatványokon fordulnak elő.²⁶⁰ A legtöbb alkalmi mű szerzője Valentin Greissing (1653–1701) volt (38 nyomtatványon). Őt követi Thomas Tartler (1700–1770) (36 db), Martin Ziegler (1658–1716) (32 db), Georg Zultner (1688?–1765) (28 db) és Paul Neidel (1674–1735) (26 db) a legtermékenyebb szerzőként. Mindannyian az életpályájuk csúcsán, neves barcasági lelkesként fejezték be életüket.²⁶¹

A szerzői oldal elemzésével azonban nem csupán a korábban ismeretlen irodalmi alkotások szerzőinek neveiről szerezhethünk tudomást általuk,²⁶² hanem az egyes dokumentumokon előforduló szerzők személyeinek társadalmi pozíciójáról is.²⁶³ Amennyiben az alkalmi írásokon regisztrált szerzők száma az adott központi személynek a társadalmi megbecsültségét is jelzi, fontos megvizsgálnunk azt is, hogy mit mutatnak a szerzők számának különbségeiről (azaz kihez hányan írtak szöveget). Mindkét előbb említett szempont fontos indikátora a vizsgált közösségen belüli személyek presztízsének leírásához.

15. ábra: Az alkalmi dokumentumok szerzőinek szám szerinti megoszlása

A fenti diagramon a dokumentumok szerzői csoportosításának mértékét látjuk. A brassói szászokról a *Függelékben* regisztrált alkalmi írások túlnyomó többségében egyszerűs nyomtatványok találhatóak (125 db), azokat követik a kétszerzős (41 db), a háromszerzős (47 db), a négy szerzős (54 db), az ötszerzős (22 db), majd egyre szűkülő

²⁶⁰ A teljesség igénye nélkül lásd például az alábbi példányleírásokat: nr. 54., 65., 98., 109., 121., 122., 257., 289., 359., 428., 429., 445., 459.

²⁶¹ Bővebben lásd az 5. táblázat eredményeit.

²⁶² A feltáró munkával fontos kiegészítéseket tehetünk a *Régi magyarországi szerzők* eddig már megjelent első, illetve az előkészületben lévő második kötetéhez. Vö. Wix 2008.

²⁶³ A szerzők nevei után írt titulus által, hiszen nem mellékes az sem, hogy milyen pozíciót betöltő személy írása található az adott nyomtatványon.

számban a még több szerzővel rendelkező nyomtatványok. Joggal gyaníthatnánk, hogy a dokumentumokon előforduló szerzők számának emelkedése az adott nyomtatványban kitüntetett központi személy társadalmi pozíciójának emelkedésével is együtt jár, mégis, ha alaposabban megvizsgáljuk a dokumentumokat, azt látjuk, hogy sokkal inkább a presztízzsel van szorosabb kapcsolatban. Csak néhány példa: a legnagyobb számmal (53 fő) Valentin Greissinget (1653–1701) köszöntötték barcarozsnyói (*Râșnov, Rosenau*) lelkésszé történő megválasztása alkalmából – éppen azt a személyt, aki a legtermékenyebb szerzőnek is bizonyult.²⁶⁴ Őt követi – a neves Honterus család tiszteletére készített – Michael Herrmann (?–1719)²⁶⁵ és Agnetha Honterus (1671–1691)²⁶⁶, valamint az előbbi menyasszony testvére, Calixtus Honterus (1662–1707) brassói szenátor és Anna Hirscher (1669–?)²⁶⁷ tiszteletére készült lakodalmi köszöntő 1685-ben (50 fő köszönti őket).²⁶⁸ Marcus Fronius (1659–1713) brassói főlelkész Martha Hirscherrel (1665–1718)²⁶⁹ kötött házasságára 36-an gratuláltak a lakodalmi köszöntőkön.²⁷⁰ Az őket követő négy legnagyobb számú köszöntött mindegyike pedig Brassó főlelkészéhez, illetve a barcasági lelkészhez és espereshez kötődik: Marcus Fronius (1659–1713) brassói főlelkész halotti búcsúztatója (36 fő)²⁷¹, Martin Harnung (1625–1703) brassói főlelkész halotti búcsúztatója (33 fő)²⁷², Petrus Mederus (1602/1606–1678) koszorús költő, brassói főlelkész lakodalmi köszöntője (32 fő)²⁷³ és Martin Albrich (1630–1694) barcasági esperes, barcarozsnyói lelkész lakodalmi köszöntője (24 fő).²⁷⁴

Figyelemre méltó, hogy a szerzők megoszlási sorrendjében a főbb városi tisztviselők időben sokáig nem kerülnek még elő. Többen emlékeztek meg például Lucas Seuler (1693–1733) brassói magisztrátusi szószóló (24-en)²⁷⁵ vagy Johann Filstich

---

²⁶⁴ Nr. 245.

²⁶⁵ Az ő városigazgatásában betöltött pozíciója nem maradt fenn, vélhetőleg fiatalon hunyt el, és haláláig nem töltött be fontosabb tisztséget. Az apja, Michael Herrmann (1638?–1679) a brassói százak tanácsának szószólója volt.

²⁶⁶ A neves Honterus család tagja, az apja, Johannes Honterus (1633–1691) brassói főlelkész volt. Vö. JEKELIUS IV. 120–123.

²⁶⁷ Az apja Bartholomaeus Hirscher (1622–1682) brassói városgazda volt. Vö. JEKELIUS IV. 100–101.

²⁶⁸ Nr. 144–145.

²⁶⁹ Az apja neki is Bartholomaeus Hirscher (1622–1682) brassói városgazda volt.

²⁷⁰ Nr. 302–303.

²⁷¹ Nr. 317–319.

²⁷² Nr. 269–270.

²⁷³ Nr. 23.

²⁷⁴ Nr. 174–175. A felesége, Martha Hirscher (1665–1718), Bartholomaeus Hirscher (1622–1682) városgazda lánya. Gyermeküket lásd a 9. ábrán.

²⁷⁵ Nr. 374.

(1684–1743) brassói gimnáziumi rektor (14-en)²⁷⁶ haláláról, mint az első városbíróról a központi személyek sorában.²⁷⁷ Mindez azt mutatja, hogy a forrástípus alapján az értelmiségi kör tagjai szélesebb körű megbecsülésnek örvendtek – az értelmiségen belül legalábbis, hiszen a művek szerzői ebből a társadalmi csoportból kerültek ki.

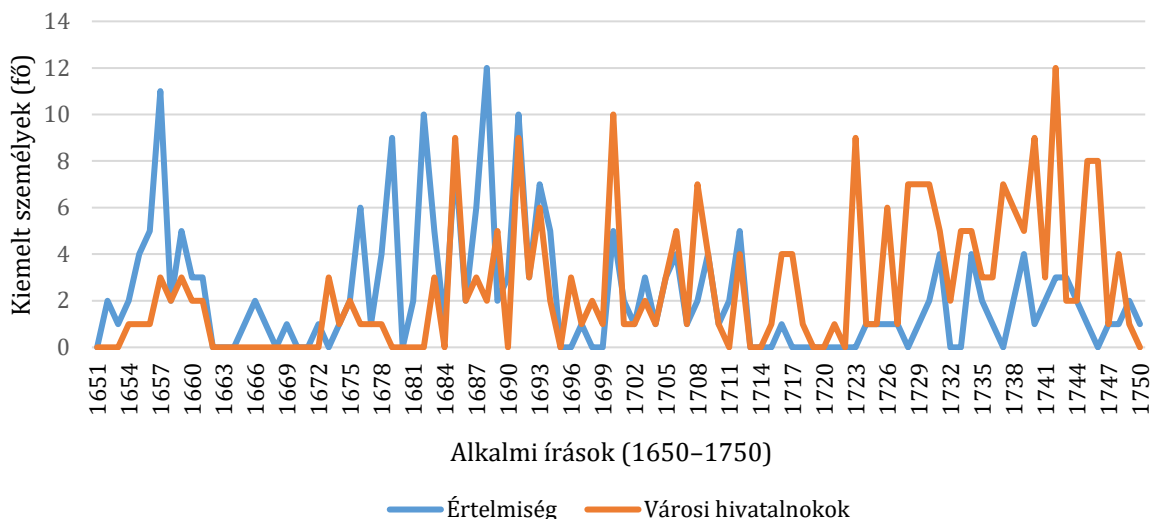
Ehhez kapcsolódóan pedig érdemes megfigyelni azt is, hogy az értelmiségi réteg (teológushallgató, tanár, prédikátor, lelkész) és a városi tisztviselők (titkár, jegyző, százatya, szenátor, városbíró, városgazda stb.) milyen mértékben fordulnak elő központi személyként az alkalmi írásokon. Ezt összegezve 183 értelmiségi és 169 tisztviselői személyről emlékeztek meg. Ehhez hozzátartozik, hogy 165 nőről és 19 gyermekről szólnak még további megemlékezések, akikről pedig épp a családi kapcsolataik révén emlékeztek meg (szinte minden esetben jelzik is a nevezetes férfiakhoz való kötődéseiket a nyomtatványok). A kapcsolódó személyek pozícióit megvizsgálva (ahol meghatározható volt) és hozzáadva a korábban kapott eredményeket, a következőket jelenthetjük ki: közel azonos arányban képviseltetik magukat a kétfajta életpálya képviselői; 224 értelmiségi és 251 tisztviselői személyről, illetve személyek kapcsán emlékeztek meg alkalmi nyomtatványokon Brassóban 1650 és 1750 között. Annak ellenére, hogy az értelmiség köréből kerültek ki az írások, a tisztviselői kör tagjai ugyanannyira (sőt, az itt kapott eredmény alapján még nagyobb számmal is) képviseltetik magukat a megemlékezettek körében.

A kétfajta életpálya képviselőinek megoszlását időbeli síkon összegezve azt látjuk, hogy a 17. század második felében sokkal inkább az értelmiség dominál, míg a 18. század első felében a tisztviselői kör tagjairól emlékeztek meg jóval nagyobb számban. Ez a közösségi emlékezés hagyományainak változására is utalhat, de a latinról a német nyelvűségre való átállással is összefüggést sejtet.

---

²⁷⁶ Nr. 454.

²⁷⁷ Lucas Seuler (1661–1735) szószóló után az első városi hivatalnok az apja, Lucas Seuler (1693–1733) brassói városbíró és orvosdoktor, akiről 9 fő (valamint unokái) emlékeztek meg, és a szerzői sorrendben csak a 35. helyen áll. Lásd: nr. 377. A sorban a következő hivatalnok Valentin Plecker (1638–1689) városgazdának a fiatalon elhunyt fiának, Valentin Pleckernek (1661–1673) a halotti búcsúztatója, ami a 40. helyen szerepel stb. Lásd: nr. 73.

16. ábra: A kiemelt személyek megoszlása az életpálya-kategóriák tükrében

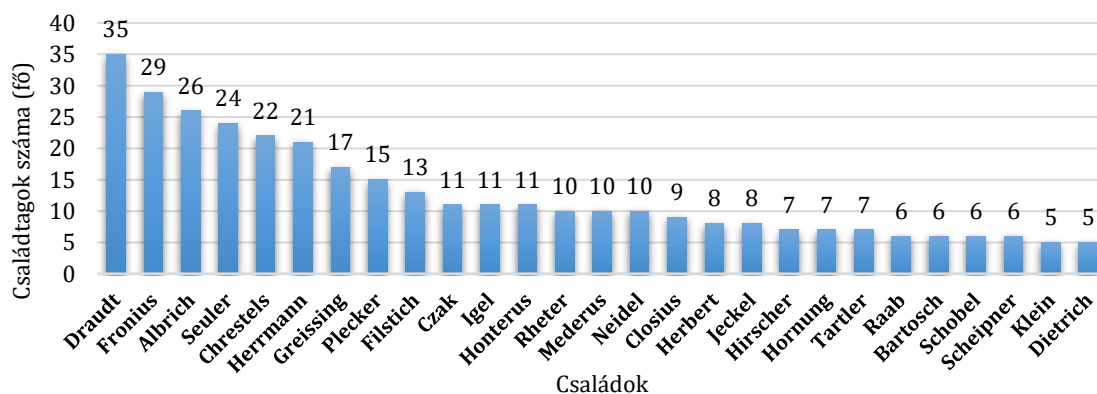
Az egyén és a család presztízserkének másik vizsgálható eleme a kiemelt személyeknek (vagyis a megemlékezetteknek) a köre. A feldolgozott adatok alapján azt mondhatjuk, hogy a 496 írásmű közül összesen 625 alkalommal fordul elő kiemelt személy, ami 377 különböző egyént jelöl – tekintve, hogy egy személyről akár több alkalmi írásműben is megemlékeztek.²⁷⁸ Érdekes megvizsgálni a nyomtatványokon való előfordulási gyakoriságukat is, hiszen az adott személynek és családjának társadalmon belüli rangjáról szintén sokat elárulnak, ha azonosítani tudjuk őket. Ezt vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a személyek többségét egyetlen nyomtatványon találjuk kiemelt személyként (270 főt). Ezt a csoportot önmagában is érdekes lesz tovább vizsgálni, de még nagyobb presztízserkéte van annak, ha egy főről többször is megemlékeztek a különböző nyomtatványokon. Éppen ezért az alábbi diagram azt mutatja meg, hogy hányszor hány főről olvashatunk valamilyen alkalmi írásművet.

²⁷⁸ Női nevek kizárólag halotti búcsúztatásokon (60 alkalommal) és lakodalmi köszöntőkön (105 alkalommal) fordulnak elő.

17. ábra: Az alkalmi írásműveken előforduló kiemelt személyek előfordulási gyakorisága

A diagram egyúttal segít képet kapni arról is, hogy milyen különbségek vannak az egyes személyek között a megemlékezettek körében. 11 db nyomtatvánnyal „kiemelkedik” Marcus Fronius (1659–1713) brassói főlelkész, akinek a disputációjáról (nr. 102), a magiszteri fokozatszerzéséről (nr. 98–101), házasságáról (nr. 257–258), névnapjáról (nr. 263) és haláláról (nr. 272–273) is megemlékeztek. Szintén kiemelkedő az a hét-hét alkalmi írás, amely Martin Albrich (1630–1694)²⁷⁹ és Anna Maria Herrmann (1679–1744)²⁸⁰ tiszteletére készült. A diagram számainak értelmezéséhez azonban még többet hozzátesz, ha összegezzük, hogy a vizsgált személyek köre hány családhoz teremt kapcsolatot:

18. ábra: Az alkalmi írásművekben előforduló, egy családhoz tartozó kiemelt személyek megoszlása

²⁷⁹ Martin Albrich (1630–1694) neve – aki barcarozsnyói lelkészként halt meg – a következő nyomtatványokon fordul elő: nr. 30, 45, 46, 100, 174, 175, 243. Életét lásd: ALBRICHSFELD 1938. 56–60.

²⁸⁰ Anna Maria Herrmann (1679–1744) neve a következő nyomtatványokon szerepel: nr. 284, 322–324, 368–369, 455. Az ő presztízst a nagyapja – Michael Herrmann (1602–1660) városbíró és nyomdatulajdonos – és négy férje is megalapozta – (1) Samuel Wallusch (?–1709) kereskedő, (2) Dr. Bartholomaeus Seuler (1649–1715) orvos és városbíró, (3) Michael Fronius (1675–1728) városgazda, (4) Stephan Filstich (1657–1737) aranyműves, városbíró. Vö. JEKELIUS IV. 57.

A fenti ábrán az egy családhoz tartozó személyek közül azokat látjuk, akik öt főnél több alkalommal szerepelnek kiemelt személyként.²⁸¹ Ezek közül a Draudt család emelkedik ki, 35 nyomtatványon való előfordulással. 20 és 30 nyomtatvány között öt család tagjai képviseltetik magukat (Fronius, Albrich, Seuler, Chrestels, Herrmann), míg 10 és 20 közötti nyomtatványon kilenc család tagjairól emlékeztek meg (Greissing, Plecker, Filstich, Czak, Igel, Honterus, Rheter, Mederus, Neidel). Végezetül 1 és 10 említés között 133 család tagjai képviseltetik magukat. Ezek közül mindet érdemes lenne a jövőben megvizsgálni, mivel a legjelentősebbeknek számítottak a közösség emlékezete szempontjából. Fontos azonban megismernünk azokat a családneveket is, amelyekkel kapcsolatban a fennmaradó részt illetően egy családon belül háromnál több személyről is megemlékeztek. Ebből a körből összesen 28 család tagjait említhetjük meg. Ezen családnevek csökkenő sorrendben a következők: Closius, Herbert, Jeckel, Hirscher, Harnung, Tartler, Raab, Bartosch, Schobel, Scheipner, Klein, Dietrich, Enyeter, Fuchs, Albelius, Gockesch, Henning, Rauss, Schneeweiss, Wolff, Boltosch, Krempe, Kraus, Gotterbarmet, Ziegler, Schunkabunk, Sinonius, Wentzel. Az itt felsorolt családok neveinek jelentősége abban áll, hogy – az alkalmi nyomtatványok feltárásai alapján – a legfőbb megbecsülésnek ők örvendtek a Barcaságon belül a vizsgált százéves időszakban. Ahhoz, hogy e következtetést próbára tegyük, a korszak városi pozícióinak betöltőivel is érdemes összevetnünk a kapott eredményeket – amelyre táblázatos formában a 3.2.2-es fejezetben, bővebben elemezve pedig a 4. fejezetben kerül sor.

Gernot Nussbächer brassói helytörténész válogatásából képet kapunk azokról a személyekről, akik 1650 és 1750 között a város legfőbb hivatalait (jegyző, városgazda, városbíró és városi lelkész) betöltötték.²⁸² Összesen 33 (28 tisztviselői és 5 lelkészi) család tagjait sorolja fel. Ha az általa összegyűjtött 33 családnevet összevetjük az alkalmi írásokból kinyert 43 családdal, akkor 9 családot nem találunk meg csupán köztük. Ha azonban kiterjesztjük a keresést a háromnál kevesebb család tagjairól való megemlékezettek körére is, akkor ezek közül még további 6 családot megtalálunk az alkalmi írásokon. Név szerint a Berger (2 db), Mankesch (2 db), Seewald (2 db), Goldschmidt (1 db), Franzen (1 db) és Böhm (1 db) családokat. Ezek egyfelől azt mutatják, hogy teljesen nem hiányoznak ők sem az alkalmi írások köréből, másfelől pedig jelzik, hogy valamilyen okból nem értek

---

²⁸¹ Ehhez hozzá kell tennünk, hogy még 9 család négy fővel, 7 család három fővel, 22 család két fővel és 83 család egy fővel képviselteti magát az alkalmi írásművekben.

²⁸² NUSSBÄCHER 1999. 286–293.

el nagyobb jelenlétet – ami fontos visszajelzés egy közösség vezető rétegének tanulmányozásakor. Az említett hatból öt család nevének alacsony előfordulási gyakoriságának magyarázata abban rejlik, hogy a vizsgált korszak elején (Berger, Goldschmidt, Fantzen) vagy a végén (Böhm, Seewald) voltak hivatali pozícióban, és így a szerepük nem mutatkozik meghatározónak a vizsgált időszak közösségi emlékezetében. A Mankesch család esetében pedig azt jelezheti, hogy nem sikerült kellőképpen megőrizni a család pozícióját a városi elitben. A források alapján azt látjuk, hogy Johann Mankeschnek (1635–1699) sikerült csak komolyabb sikereket elérnie – aki még a város legfelsőbb pozícióját is birtokolta 1694 és 1699 között. Sok esetben hiányoznak a családi kapcsolataikra vonatkozó adatok is, de ami kiolvasható, hogy a 17. század végére a családi presztízst átörökítő Mankesch férfiak többsége elhunyt (feltételezhetően többen utódok nélkül). A 18. században csak fazekas és ónöntő foglalkozást űzők körében bukkanhatunk újra a családhoz köthető személyekre.²⁸³

Végezetül három családról nem regisztráltam megemlékezésként alkalmi írást: a Trainer, Stentzel és a Zimmermann családokról. Ezen hiányzó családok mellett sem mehetünk el szó nélkül, hiszen ha helyesen véljük, hogy a korabeli alkalmi írások valóban egy közösség legrangosabb személyeinek leképeződését jelenítik meg, akkor fontos látnunk, hogy mi okból hiányozhatnak egyes fontosabb pozíciót betöltő személyek is a nyomtatványokról.

Az egyik hiányzó személy Johann Stentzel (?–1660), akinek életéről és családjáról keveset lehet tudni. 1641–1655 között tagja volt a városi tanácsnak, 1656–1658 között városgazda, majd 1659–1660 között *Althann*.²⁸⁴ A tekintélyét jelzi, hogy a segesvári Andreas Grell (17. sz.) neki és nem a város bírójának ajánlotta a disputációját.²⁸⁵ Azonban szüleiről, feleségéről vagy rokonairól semmilyen információ nem áll rendelkezésünkre, ahogy a család leszármazottai sem fordulnak elő többé a városi anyakönyvekben.

Laurentius Zimmermann (1634–1680) családi kapcsolatairól szintén hiányosak az adataink. 1664 és 1680 között városi jegyző volt, 1677 és 1680 között pedig szenátor a városi tanácsban. A brassói közösség kétségkívül tekintélyes tagja lehetett, amire a városi pozícióján kívül az is utal, hogy David Czak (1641–1681) vizsgálónökként többek között

---

²⁸³ Vö. JEKELIUS V. 162–167.

²⁸⁴ STENNER 1916. 141.

²⁸⁵ Vö. nr. 28.

neki ajánlotta a neumarkti Georg Blanckenhagen (17. sz.) disputációját 1667-ben, Wittenbergben.²⁸⁶ A családnév még egyszer felbukkan Stephan (alias Pip) Zimmermann (?–1689) ötvös személyében, aki 1683-ban a százak tanácsának szószólója volt, ezt követően pedig a városi belső tanács szenátora. Felesége Anna (1641–?), Joseph Boltosch (1615–1661) városbíró lánya. A közösség megbecsült tagja volt ő is, hiszen halálának évében Andreas Kraus (1688–1751) teológushallgató, későbbi barcaszentpéteri lelkész neki ajánlotta a disputációját.²⁸⁷ Feltételezhetően közeli rokonságban állt a két Zimmermann egymással, de a családi kapcsolatot az anyakönyvek és az alkalmi írások alapján nem lehetett pontosan rekonstruálni. Halálukat követően azonban nem találkozunk a Zimmermann család egy tagjával sem többé a forrásokban.²⁸⁸

A harmadik hiányzó személy, Petrus Trainer (1621–1683)²⁸⁹, akinek életéről és családi kapcsolatrendszeréről szintén nincsenek pontos adataink. A család több tagja a 16. században töltött be tisztséget a városban, így már régóta a patrícus elit részét képezhették.²⁹⁰ Paul Benckner (1653–1719) brassói kereskedő és szenátor azonban megemlíti a naplójában, hogy Trainer 1678 és 1680 között volt városgazda²⁹¹, majd pénzügyi visszaélésbe keveredhetett a város éves beszámolója során 1680-ban.²⁹² Részletekre a feljegyzés nem tér ki, de a következő évben még *Althann*ként segítette az új városgazdát. Valószínűsíthető, hogy az incidens miatt nem került már városbírói pozícióba.

Összességében mindhárom családnál elmondható, hogy elhalálozásukat követően eltűnnek a brassói anyakönyvekből és a krónikák lapjairól. Ezek alapján joggal feltételezhetjük, hogy nem sikerült a család fennmaradását biztosítani, idejekorán elhunytak az utódok, és a család kihalt.

---

²⁸⁶ Vö. nr. 60.

²⁸⁷ Vö. nr. 192.

²⁸⁸ Egy brassói Georg Zimmermannról (?–?) van még tudomásunk, akiről fennmaradt, hogy 1655-ben beiratkozott a Thorni Akadémiára. Ezt követően vele kapcsolatban is megszakadnak az információink. Vö. SZABÓ – TONK 1992. nr. 783.

²⁸⁹ További névváltozatok: Tray, Treyner, Treiner, Traydner, Traudner, Treitner.

²⁹⁰ Jacobus Trainer kútfelügyelő (*Schafferherr*) volt 1577-ben, Joachim Trainer egyebek mellett brassói szenátor volt 1574–1585 között, és Sander Trainer (?–?) szintén szenátor 1580-ban. Lásd: STENNER 1916. 150.

²⁹¹ *Quellen* IV. 202.

²⁹² „Herr Petrus Trainer, so zu dieser Zeit in der Honnen-Rechnung in excessu peccieret (et quidem in gradu superiori, denn die Rechnung gelaufen ex relatione fide dignorum virorum auf fl 50.466 den. 20 id est fünfzigtausend 4 hundert und 66 Gulden den 20) ist amovieret worden.” Lásd: *Quellen* IV. 204.

A címzések és a társadalmi helyzet megfeleltetése

Tekintve, hogy a feltáró munka a 16. századból csupán egy lakodalmi köszöntő regisztrálására hozta eredményként, a 19. században pedig megváltozott a városi közösségi emlékezés formája (hiszen már elmaradnak a köszöntő és üdvözlő versek írásának korábbi szokásai), ezért „csupán” a 17–18. századi brassói elitről tudunk megfigyeléseket tenni a címzések és társadalmi státuszok terén. A dokumentumok tételes átvizsgálása során megfigyelhető, hogy a hivatali és értelmiségi elit titulaturái kidolgozottabbak, mint az alsóbb státuszúaké (pl. lektor), illetve a fiatalabb családtagoké. Egymás mellé állítva pedig szemléletes végigtekinteni a címzéseken.

KÖZELI CSALÁDTAGOK

GYERMEK	zart (<i>érzékeny</i>), Hoffnungsvoll (<i>ígéretes, reménnyel teli</i>)
AKADÉMITA	tugend (<i>erkölcsös</i>), begabt (<i>tehetséges</i>), frei Kunst (<i>tudományokban jártas</i>), hochwohlgeboren (<i>nagyságos</i>)
POLGÁR ELIT	ehrenwest (<i>derék</i>)
POLGÁRI ELIT CSALÁDOK NŐTAGJAI	viel ehr(sam) (<i>erényes</i>), tugend(sam/reichen/liebend) (<i>erkölcsös</i>), gottfürchtig (<i>istenfélő</i>), gottergeben (<i>Istenben bízó</i>), wohlgeboren (<i>tekintetes</i>), liebenswürdig (<i>szeretetre méltó</i>)

ÉRTELMISÉGI ELIT

LEKTOR (LEHRER)	hochgelehrt (<i>tanult</i>), wohlgelehrt (<i>tanult</i>)
REKTOR (REKTOR)	vorachtbar (<i>megbecsült</i>), wohlerwürdig (<i>tiszteletreméltó</i>), hoch- und wohlgelehrt (<i>tanult</i>)
VÁROSI ORVOS (STADTPHYSIKUS)	ehrenwest (<i>derék</i>), wohlgelehrt (<i>tanult</i>), experimentissimus (<i>igen tapasztalt</i>), prudentissimus (<i>igen jártas</i>), doctissimus (<i>igen művelt</i>)
NYOMDÁSZ (DRUCKER)	ehrenwest (<i>derék</i>), kunsterfahren (<i>műértő</i>), sinnreich (<i>elmés, okos, értelmes</i>)
DIAKÓNUS; LELKÉSZ (DIAKON, PFARRER)	ehrenwest (<i>derék</i>), hoch- und wohlehrwürdig (<i>tiszteletreméltó</i>), großachtbar (<i>tiszteletreméltó</i>), wohlgelehrt (<i>tanult</i>), treufleißig (<i>hitben buzgó</i>), reverendissimus et dignissimus (<i>tisztelendő</i>)
ESPERESLEKÉSZ (DECHANT)	reverendissimus (<i>nagyon tiszteletreméltó</i>), venerabilibus (<i>tiszteletreméltó</i>), doctissimis (<i>igen művelt</i>), clarissimis (<i>igen neves</i>)

VÁROSVEZETŐI ELIT

VÁROSI TITKÁR (SEKRETÄR)	wohlehrenwest (<i>derék</i>) und wohlgelehrt (<i>tudós</i>)
SZÁZATYA (CENTUMVIR)	vorsichtig (<i>elővigyázatos</i>), wohlweise (<i>bölcs</i>), wohl-ansehnlich (<i>tekintélyes</i>), wollehrenweste (<i>megbecsült</i>), hoch- und wollgeachtet (<i>magasan és nagyra-becsült</i>)
CÉHTAG	kunstreichen (<i>művészi</i>)
SZENÁTOR (RATHERR)	praestantissimus (<i>igen kiváló</i>), amplissimus (<i>legmagasabb</i>), circumspectus (<i>körültekintő</i>), amplissimorum (<i>legnagyobb</i>), providorum (<i>előrelátó</i>)
VÁROSGAZDA (STADTHANN)	edel (<i>nemes</i>), nahmhaft (<i>neves</i>), vorsichtig (<i>elővigyázatos</i>), wohlweise (<i>bölcs</i>)
VÁROSBÍRÓ (STADTRICHTER)	edel (<i>nemes</i>), fürsichtig (<i>körültekintő</i>), nahmhaft (<i>neves</i>), hochweis (<i>nagyon bölcs</i>) wohlgeacht (<i>nagyra-becsült</i>)

4. táblázat: Címzések és társadalmi helyzet megfeleltetése az alkalmi írások alapján

A brassói alkalmi írásokról szerzett tapasztalataim során körvonalazódott bennem az a megállapítás, hogy kizárólag a teljes jogú városi polgárok köréből kikerülő patrícus dinasztiákról készültek az alkalmakhoz kötődő megemlékezések. A város hivatalnokai is e körből kerültek ki. Ehhez kapcsolódnak a kéziratban fennmaradt, de továbbra is az alkalmi írások műfajába sorolható szövegek is. Azaz tévedés volna azt hinnünk, hogy a kézíratos alkalmi művek csupán a kevésbé jómódú, a nyomda költségeit túl drágának találó polgárok, esetleg közrendű vagy a népi réteg termékei volnának. Az eredmények azt mutatják, hogy ugyanúgy a legrangosabb kör tagjai készítették azokat is egymásról.

3.2.2 BRASSÓ LEGTEKINTÉLYESEBB CSALÁDJAI

Az eddig bemutatott kiemelt személyeket az alábbi táblázatban foglalhatjuk össze: a szaggatott vonaltól balra találhatóak azok a nemzetségek, amelyek tiszteletére valamilyen alkalmi írást készítettek, míg a vonaltól jobbra a hivatali, illetve egyházi névtárak alapján az adott nemzetséghez kapcsolódó személyek számát találjuk. A hivatali értelmiség közé beválogattam az orvos, városi jegyző, szenátor, városgazda és városbíró pozíció betöltőit, míg az egyházi értelmiségbe a gimnázumi tanárt és rektort, a prédikátort, diakónust és a lelkészi hivatal betöltő személyeket – természetesen minden személyt csak egyszer számítva. A táblázat azon családok tagjait jelöli, amelyek között legalább egyszer volt hivatali vagy értelmiségi személy, és egyúttal alkalmi írás is szenteltek nekik. A táblázat ezáltal rávilágít arra, hogy a város legfőbb pozícióit betöltő személyek mely nemzetségből kerültek ki, és ez a névsor miként vethető össze az alkalmi írásokból kinyert személyek számával. A táblázatban az adatok a hivatali és egyházi értelmiség változói összegének csökkenő sorrendje szerint vannak rendezve azért, hogy összehasonlíthatóvá váljon a kiemelt személyekhez rendelt értékkel.

	<i>Nemzetség</i>	<i>Kiemelt személyek</i>	<i>Városi tisztviselő</i>	<i>Egyházi tisztviselő</i>	Σ
1.	Draudt	35	10	5	15
2.	Tartler	7	8	2	10
3.	Henning	4	9	1	10
4.	Gockesch	4	5	5	10
5.	Herrmann	21	6	3	9
6.	Greissing	17	4	5	9
7.	Plecker	15	7	1	8
8.	Closius	9	5	3	8
9.	Rauss	4	2	6	8
10.	Fronius	29	1	6	7
11.	Czak	11	6	1	7
12.	Neidel	10	5	2	7
13.	Ziegler	3	4	3	7
14.	Albrich	26	3	3	6
15.	Chrestels	22	6	0	6
16.	Rheter	10	4	2	6
17.	Birtheimer	3	5	1	6
18.	Trepches	1	6	0	6
19.	Schoppel	1	5	1	6
20.	Lange	1	3	3	6
21.	Benkner	1	5	1	6
22.	Seuler	24	4	1	5
23.	Roth	2	2	3	5
24.	Filstich	13	3	1	4
25.	Jeckel	8	3	1	4
26.	Herbert	8	3	1	4
27.	Schobel	6	3	1	4
28.	Bartosch	6	4	0	4
29.	Dietrich	5	2	2	4
30.	Enyeter	4	2	2	4
31.	Teutsch	2	0	4	4
32.	Croner	2	1	3	4
33.	Bogner	2	0	4	4
34.	Graeff	1	3	1	4
35.	Frantzen	1	4	0	4
36.	Wagner	1	0	4	4
37.	Igel	11	2	1	3
38.	Honterus	11	1	2	3
39.	Scheipner	6	2	1	3
40.	Wolff	4	1	2	3
41.	Boltosch	4	1	2	3
42.	Seewald	2	2	1	3
43.	Mankesch	2	2	1	3
44.	Mederus	10	1	1	2

45.	Harnung	7	1	1	2
46.	Hirscher	7	2	0	2
47.	Klein	5	1	1	2
48.	Schneeweiss	4	2	0	2
49.	Fuchs	4	1	1	2
50.	Sinonius	3	1	1	2
51.	Kraus	3	1	1	2
52.	Schunkabunk	3	2	0	2
53.	Clompe	2	0	2	2
54.	Tutius	2	0	2	2
55.	Trausch	1	0	2	2
56.	Barbenius	1	0	2	2
57.	Raab	6	1	0	1
58.	Albelius	4	0	1	1
59.	Wentzel	3	1	0	1
60.	Gorgias	2	0	1	1
61.	Berger	2	1	0	1
62.	May	1	0	1	1

5. táblázat: A brassói szász tisztviselők nemzetségei az alkalmi nyomtatványok tükrében (1650 és 1750 között)

A táblázat alapján megfigyelhető, hogy mely brassói családból került ki a legtöbb hivatali és egyházi személy. Az összehasonlítás alapján megállapíthatjuk, hogy a városi pozíciókat betöltő polgárok körében a kiemelt személyek listájával (18. ábra) pontosan megegyező családneveket látjuk. Ebből következően kijelenthetjük, hogy a kiemelt személyekhez kapcsolódó alkalmi írásokra a legtekintélyesebb családokat bemutató forrásként tekinthetünk egy adott közösségen belül. Ezen kívül egyúttal rangsort is állítanak fel a családok presztízsét illetően a bennük foglalt megemlékezések gyakorisága alapján. Az alacsony előfordulással rendelkező családok (vagy azoknak a köre, akikről egyáltalán nem szolgáltatnak adatokat), jelzés értékűnek bizonyulnak. Velük összefüggésben további adatok összegyűjtésével remélhetünk még válaszokat a hiányzó jelenlétre. Ezek alapján a társadalomtörténeti kutatások számára is egyelőre kiaknázatlan lehetőségként tekinthetünk e kútfőtípusra.

4. VÁROSI POZÍCIÓK A CSALÁDI KAPCSOLATOK TÜKRÉBEN

Ha pontosabban szeretnénk látni a brassói százsz tiszttviselők egymással való összefonódását és az egyes személyek társadalmi beágyazottságát, akkor ismernünk kell a személyek között lévő kapcsolatokat is. Az összefonódások hálózatokat alkotnak, amelyek elemzésével pontosabb képet kaphatunk a vizsgált közösségről – jelen esetben egy meghatározott tiszttviselői kör kapcsolódási pontjairól is. Az, hogy milyen kapcsolatokat kezdünk vizsgálni, az adott kutatás kérdéseitől függ. A jelen dolgozatban a brassói százszok két viszonytípusát figyelem meg: a baráti és a rokoni kapcsolatokat. A baráti viszonyok általában kevésbé adatoltak, éppen ezért a megfelelő források hiányában könnyebben vitathatók is. Ennek hagyományos formája a levelezések alapján történő rekonstrukció. Újabban azonban láthattunk már példát a régi könyvek²⁹³ és az *album amicorum*ok alapján történő baráti kapcsolatok feltérképezésére is.²⁹⁴ Ugyanakkor kevésbé ismert ennek a vizsgálati területnek az alkalmi írások alapján történő hálózatalkotás. Az alkalmi szövegek átmenetet képeznek a levelezések és a néhány soros emlékkönyvbejegyzések között (főképp a bejegyzők száma és az írás hossza tekintetében). Egy adott csoportra szűkített alkalmi írásműveknek a teljessége törekvő összegyűjtése lehetőséget nyújthat arra, hogy a baráti kapcsolatokról (is) informálódjunk. Ekképpen a kapcsolattörténeti kutatások számára is értékes tanulságokat rejthetnek az ilyen típusú írások. Az ezek alapján megismerhető kapcsolatok az érvényesülés szempontjából pedig különösen akkor beszédesek, ha össze tudjuk vetni a betöltött pozíciókkal, a családi kapcsolatokkal és a közösségben megfigyelhető presztízzsel. Ezt egészíti ki az általam vizsgált másik viszonytípus: a rokonsági kapcsolat. Itt is elmondható, hogy ha megfelelő forrásadottsággal rendelkezünk, akkor módunk van arra, hogy feltérképezzük akár egy szélesebb társadalmi csoport rokonsági összefonódásait. Ahogy az már az előző fejezetekből kiderült, a brassói hivatali elit elég jól dokumentált mind a városi anyakönyvek és hivatali névjegyzékek, mind pedig az alkalmi írások alapján. Éppen ezért fontosnak tartom, hogy a lehetőségekhez mérten rekonstruáljam a brassói „patrícius” polgárok közötti rokoni kapcsolati hálót, és azt kiterjesszem a baráti kapcsolatokra is, hogy az így kapott hálózatok alapján megfigyelhessük a város működését.

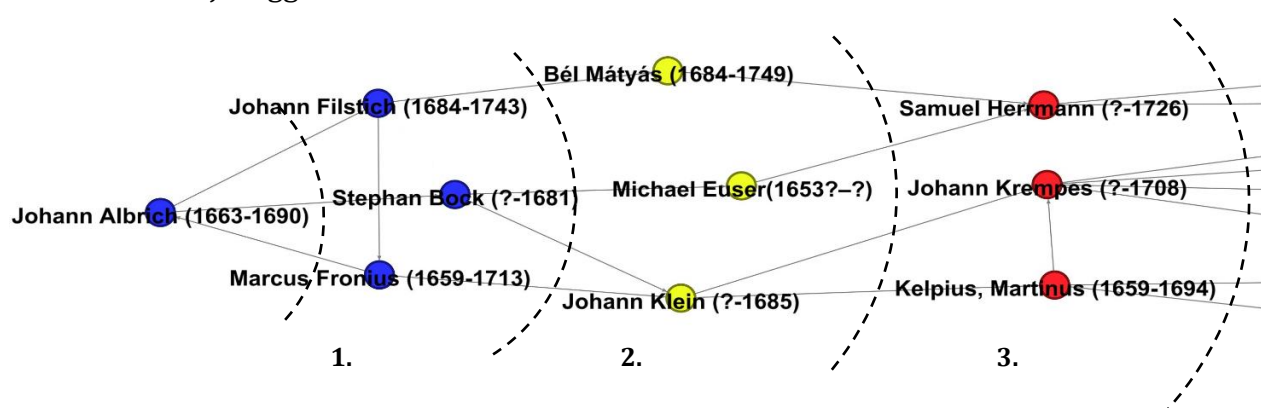
---

²⁹³ BOVELAND 2015. 97–118.

²⁹⁴ MARKÓ 2018. 55–82.

4.1 A KAPCSOLATOK ELEMZÉSE

A jelen fejezettel a korábbi kapcsolattörténeti munkák sorához csatlakozom abban a tekintetben, hogy a brassói közösség hivatali rétegének a kapcsolati körét és az ebből fakadó érvényesülési stratégiákat vizsgálom. Ahhoz azonban, hogy továbblépünk a brassói tisztviselők kapcsolatainak elemzésére, szükséges néhány hálózatelemzési alapfogalmat röviden áttekinteni. A kapcsolatok teljes körű megismerésében, valamint ezek vizualizációjában az angol és német történetírás már jelentős eredményeket tudott felmutatni. Ezek alapján végzem én is a brassói kapcsolatok elemzését. Logikájában kötődöm az egyik első kapcsolattörténeti munka vizsgálati módszeréhez, amely Wolfgang Reinhard német történész nevéhez fűződik, aki a pápai udvar politikáját irányító elit teljes feltérképezését vállalta úttörő jelleggel.²⁹⁵

19. ábra: Lépések és kapcsolódási zónák

A hálózatokban a személyeket általában (csomó)pontoknak vagy csúcsoknak (*nodes*) nevezzük, míg a kapcsolatokat éleknek (*edges*). Társadalmi hálózatoknál, amilyenek a dolgozatban is helyet kapnak, ezek szimbolizálják a vizsgált személyeket és kapcsolataikat. Reinhard az említett munkájában már elemezni kezdte a személyek közötti kapcsolódási zónákat, amelyeket általában távolságnak vagy lépésnek hívunk. A fenti ábrán Johann Albrich például két lépésre (vagy távolságra) van Béla Mátyástól, Michael Eusertől és Johann Kleintől. Az ő kapcsolatuk révén pedig három lépés távolságra található Samuel Herrmann, Johann Krempes és Martin Kelp személyétől. A lépésszám a hálózat egyik legfontosabb jellemzője, mert ez alapján képet formálhatunk az egy közösség tagjai között meglévő távolságokról és a csoport összefonódásáról.

²⁹⁵ Munkájának jelentős részében foglalkozik a kapcsolatháló-elemzés alapfogalmaival és annak módszertanával. Bővebben lásd: REINHARD 1979. 9–41.

Emellett fontos azt is megemlíteni, hogy a hálózatok lehetnek irányítottak és irányítatlanok is.²⁹⁶ Irányítottnak akkor nevezünk egy hálózatot, ha csak az egyik pontból indul egy kapcsolódás egy másik felé – míg fordítva nem. Például ilyen a lemenő, egyenes ági rokoni kapcsolat (apa→fiú→unoka), vagy ilyennek tekinthetjük, ha a lakodalmi köszöntők lapjain valaki verssel köszönti az ifjú párt (szerző→címezett). Irányítatlan a hálózat abban az esetben, ha mindkét csomópontból egymásra mutató kapcsolat figyelhető meg. Ilyen például a baráti vagy a házassági kapcsolat, ahol nincs szerepe az irányítottnak.

A hálózatok legfontosabb tulajdonsága a fokszám (*degree*), ami a pont és a hálózat többi csúcsa közötti kapcsolatok számát jelenti.²⁹⁷ A fokszámnak két fajtáját különböztethetjük meg: a bemenő (*in-degree*) és a kimenő (*out-degree*) fokszámot. A bemenő fokszám (röviden: „be-fok”) a vizsgált csomópontba beérkező kapcsolatok számát mutatja meg. Ez jelzi például a dolgozatban azt, hogy hányan írtak üdvözlő verset valakinek a disputációjára vagy egy elhunyt személytől hányan búcsúztak el a tiszteletére készített alkalmi nyomtatványok lapjain. A kimenő fokszám (röviden: „ki-fok”) ezzel szemben arra mutat rá, hogy egy adott csomópontból hány él indul ki, vagyis például egy adott személy hány-szor és kinek írt alkalmi verset az egyetemi éve során a diáktársai részére. Egy sűrűn szövött hálózat esetén megállapíthatjuk az átlagos fokszámot (*average degree*) is, ami a be-fok és a ki-fok összegének az átlaga.²⁹⁸ Ez mutatja meg például, hogy egy közösségben pontosan mely személyekhez írtak átlagosan és milyen mértékben. Ennek az ismerete a dolgozat szempontjából azért is fontos, mert egy közösség tagjai körében a meglévő presztízst is megfigyelhetjük általa. A legegyszerűbb presztízsz-mutató a fok-presztízsz (*degree prestige*), amikor egy adott személy felé irányuló kapcsolatokat vesszük számba.²⁹⁹ Ennek értelmében azokat tekinthetjük magas presztízszűnek, akiket sokan választottak (például gratulációkat írtak a tiszteletére). Egy adott személy presztízszértéke ennél fogva az adott személy be-fok értékével egyenlő.³⁰⁰

---

²⁹⁶ REINHARD 1979. 25.; BARABÁSI 2016. 61.

²⁹⁷ REINHARD 1979. 27.; BARABÁSI 2016. 61, 82.

²⁹⁸ BARABÁSI 2016. 63–65.

²⁹⁹ KÜRTÖSI 2011. 25.

³⁰⁰ A presztízsszámítás további módjaira e dolgozatban nem térek ki. A téma folytatására vonatkozóan azonban fontosnak tartom megemlíteni a szomszédsági és a rangpresztízsz jövőbeni vizsgálatát is. Ennek módszertanáról bővebben: KÜRTÖSI 2011. 22–26.

A hálózatokban útnak hívjuk az egymással kapcsolatban lévő pontok sorozatát.³⁰¹ A rokonsági kapcsolatokat bemutató hálózatoknál ez mutatja meg azt, hogy milyen családi kapcsolatokon keresztül juthatunk el az egyik vizsgált személytől a másikig. Az út hosszát pedig az utat alkotó élek (kapcsolatok) száma fejezi ki.³⁰² Egy hálózatban fontos szerepe van az átlagos úthossz (*average path length*) kiszámításának is, hiszen ez mutatja meg az összes legrövidebb úthosszok átlagát. A rokonsági kapcsolatoknál ennek jelentősége van, hiszen két tetszőlegesen kiválasztott személyhez több rokonsági úton is eljuthatunk. Például az unokatestvérek közötti kapcsolatnak a távolsága a római jog szerinti számítás alapján 4 lépés, de a hálózatban eljuthatunk például a dédapán keresztül is ugyanahhoz az unokatestvérhez, ami hosszabb utat fog eredményezni. Itt van jelentősége a legrövidebb úthossznak. Ezenfelül a rokonsági kapcsolatoknál még arra is fontos figyelemmel lenni, hogy a felmenő ágon (az elődök nyomán) végezzük a számítást és nem a még meg nem született lemenő ágon – ami feltételezi egyúttal azt is, hogy tekintettel vagyunk az adott időpontban még élő és a már elhunyt személyekre is, illetve nem vesszük számításba a még meg nem született utódokat, ahogy a még meg nem kötött házasságokat sem. Miután összeállt a hálózatunk, és meg tudjuk határozni az egymáshoz kötődő legrövidebb útvonalakat, megfigyelhetjük a hálózat átmérőjét (*diameter*) is. Ez az érték fejezi ki egy hálózatban a legrövidebb pont-pont közötti legnagyobb távolságot (másképpen ez a legrövidebb úthosszak maximuma). Ez mutatja meg számunkra azt, hogy egy városi közösségen belül ki kapcsolódik egymáshoz a legrövidebb rokonsági útvonalak közül a leghosszabb szálon a többihez viszonyítva.³⁰³

Végezetül még két fogalmat tartok szükségesnek tisztázni. Az egyik a nem összefüggő hálózat, a másik a híd fogalma. Nem összefüggő a hálózat akkor, ha van legalább két olyan pont, amelyek között nincs kapcsolat (vagy út). Rokonsági kapcsolatoknál például a keresztszülőség ilyen, ha az érintett személyek között rokoni kapcsolat nem áll fenn. A híd pedig a hálózatnak azon éle, amelynek elvágása után a hálózat megszűnik összefüggő lenni.³⁰⁴ Sok esetben egy személy tartja fenn a rokonsági kapcsolatot két család között és például válás vagy haláleset esetén ez a kapcsolat eltűnhet.

---

³⁰¹ BARABÁSI 2016. 75.

³⁰² BARABÁSI 2016. 75–76.

³⁰³ Vö. REINHARD 1979. 27.; BARABÁSI 2016. 75–78.

³⁰⁴ BARABÁSI 2016. 79–80.; SZÁNTÓ–TÓTH 2011. 8.

Mindezen rövid fogalmi bevezető után térek rá előbb a brassói szász akadémitáknak a baráti kapcsolatainak elemzésére, később pedig a városi tisztviselők rokoni kapcsolatainak bemutatására a betöltött pozíciók és a kapcsolódó alkalmi nyomtatványok középpontba állításával.

4.2 A BRASSÓI PEREGRINUSOK KAPCSOLATI KÖRE

Az egyéni karrierük kiteljesedése felé vezető úton jelentőséget kell tulajdonítanunk annak is, hogy a leendő brassói lelkészek és tanácstagok egyetemi éveik során kivel, milyen kapcsolatot ápoltak, illetve az itt regisztrált kapcsolatok hatással lehettek-e a későbbi pozícióik betöltésekor? További kérdésként merül fel, hogy voltak-e esetleg olyan akadémiták, akik tekintélyesebbnek számítottak a többiekénél, és ez kifejeződésre jutott-e az alkalmi nyomtatványok lapjain is?³⁰⁵ Ezek is a családok presztízsértékét mutatják meg számunkra, ami alapján okkal feltételezhetjük, hogy kevésbé neves társaiknak érdeke volt közelebbi kapcsolatba kerülni velük (vagy a közelükben maradni) későbbi karrierjük alakulása során. A feltett kérdések megválaszolásához külön is szükséges látnunk, hogy a peregrinusok milyen kapcsolati kört mutatnak fel a vizsgált közösség vonatkozásában. Ennek a megismerésére a következőkben a peregrináció idején írt alkalmi nyomtatványok, elsősorban a disputációk, fokozatszerzések, névnapi köszöntések, elhalálozások, valamint az elutazás alkalmából készült megemlékezéseknek a kapcsolódó személyeit helyezem vizsgálat alá.

Azt már a korábbi egyetemtörténeti kutatásokból is tudjuk, hogy az erdélyi szászok körében rendszeres volt az egyetemre járás. A legnagyobb számban a brassói és a szebeni patrícusok fordultak meg külföldi egyetemeken, és fejtettek ki alkalmi művekhez írt szerzői tevékenységet is. Ez utóbbival kapcsolatban azonban nem áll rendelkezésünkre átfogó vizsgálat. A Szabó Miklós, Szögi László és Tonk Sándor nevével fémjelzett erdélyi peregrinációs adattárak viszont a mai napig az ilyen jellegű kutatások legfontosabb kiin-

---

³⁰⁵ Azaz nagyobb számban gratuláltak nekik, vagy egy alkalom kapcsán több esetben is megemlékeztek róluk, mint a társaikról.

dulópontjának tekinthetők, mivel az életrajzokat leíró névjegyzékek között következetesen jelzésre kerültek az RMK III. köteteiből a kapcsolódó bibliográfiák.³⁰⁶ Az itt közölt adatokat azóta teljesebbé tehetjük az RMK III. pótlásainak bevonásával, a 18. századra vonatkozó kiegészítésekkel, a Petrik-kötetekkel (amelyek anyagát a névtárak összeállítói nem emelték be áttekinthető munkáikba) és az azóta közreadásra került, kapcsolódó bibliográfiákkal.³⁰⁷

A rendelkezésünkre álló könyvészeti adatok alapján ma már elég pontosan tudjuk rekonstruálni az ezekből kinyerhető baráti – elsősorban diáktársi, kollegiális, de akár mecénási kapcsolatokról árulkodó – kötődéseket is. Ebből kiderül, hogy a brassói patrícius polgárok későbbi karrieralakulása szempontjából nem csupán a tanulmányaik lezárása miatt volt fontos időszak a peregrináció, hanem kapcsolataik bővítése és a meglévők elmélyítése tekintetében éppen ugyanannyira. Ebből az okból kifolyólag fontosnak tartom bemutatni az egyetemi évek során készült alkalmi nyomtatványok által regisztrálható kapcsolati kört.

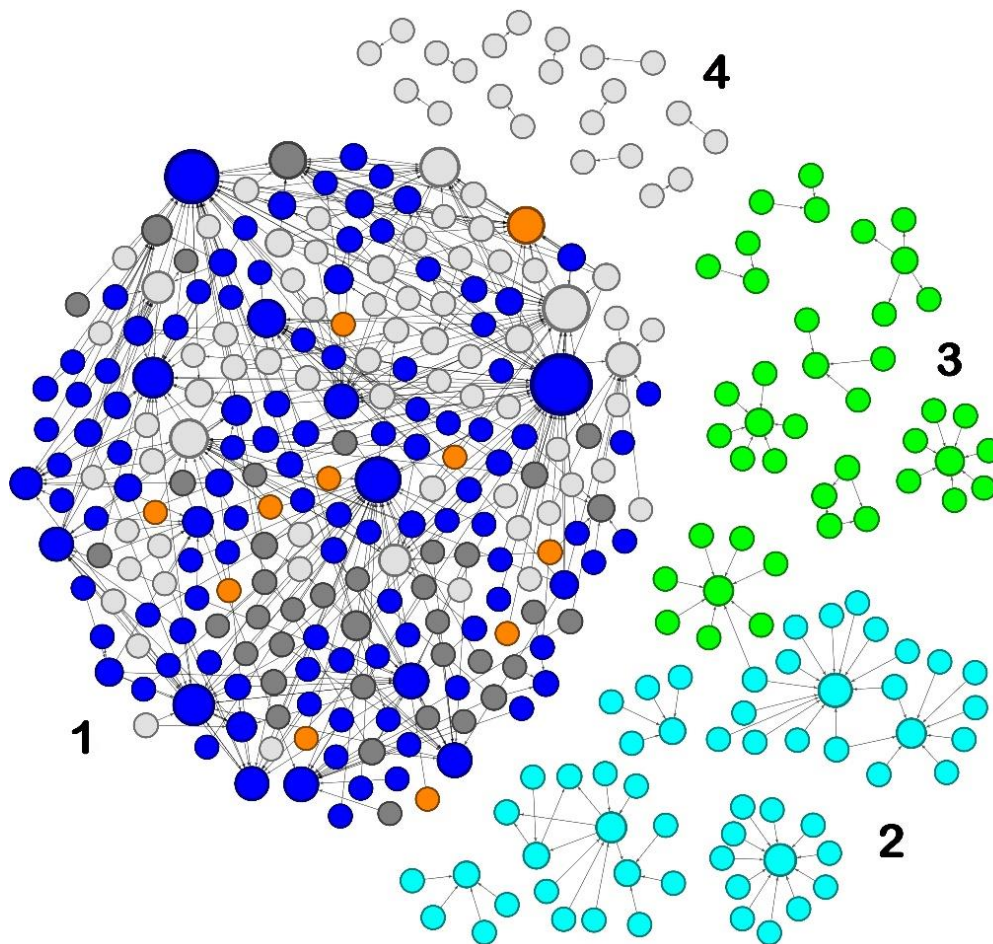
A következő ábrán (20. ábra) az egymásról megemlékező írói kört láthatjuk hálózatos formában megrajzolva. Minden egyes személy, aki a brassói századokhoz kötődő alkalmi írásokban előfordul, ábrázolva van az képen (természetesen minden személy csak egyszer szerepel). Jól látható, hogy a baráti kapcsolatok egy nagy és több kisebb hálózatcsoportra rendeződnek. Korábban nem volt ismert, hogy a közösségi emlékezés ezen hagyománya is egy sűrűn szövött hálózat képét rajzolja meg.³⁰⁸ Ezt ilyen formán látva azonban meggyőződhetünk a korabeli értelmiségi közösség egymással való szoros összetartásáról.

---

³⁰⁶ Sőt, felhasználásra kerültek az ezekből kinyerhető életrajzi következtetések is. Lásd: SZABÓ – TONK 1992.; SZABÓ – SZÖGI 1998. Természetesen ezek az adattárak sem helyettesítik a szövegek és az előforduló személyek egyenkénti újraellenőrzését, hiszen ritkán, de előfordul – főleg névegyezésnél –, hogy a személyek életrajzi adatai és/vagy RMK-számai összekeveredve találhatók az adattárban. Vö. például SZABÓ-TONK 1992. nr. 170. és a nr. 221-es leírását, ahol Andreas (I.) Bogner (1640–1719) és fia, Andreas (II.) Bogner (1678?–?) életrajzi adatai és RMK-számai keveredtek össze. Az ilyen és ehhez hasonló tévesztések az újraellenőrzésekkel kigyomlálhatók.

³⁰⁷ Ernst Wagner névtára ebből a szempontból nem nyújt kellő eligazítást, hiszen egyfelől csak az evangélikus lelkészeket és tanárokat ismerteti 1700-ig, másfelől egyáltalán nem közli a szerzői munkásságot.

³⁰⁸ A közösség általános hálózatos definíciója az, ha egy adott hálózaton belül a csoporttagok egy része több éllel kapcsolódik egymáshoz, mint a hálózat más csúcsaihoz.

20. ábra: Szerzők és kiemelt személyek a peregrináció ideje alatt készült alkalmi nyomtatványok körében (1650–1750)

A hálózatokat négy csoportba soroltam. Az elsőben a Wittenbergi Egyetemen készült nyomtatványok alapján kirajzolható személyeket és kapcsolataikat jelöltem. E csoportban a személyek származását külön színkóddal is elláttam, hogy áttekinthetőbb legyen a személyi kör: kék színnel a kutatásom számára kiemelt jelentőséggel bíró brasíóiakat jelöltem, világosszürkével az egyéb erdélyi származásúakat, ezenkívül sötétszürkével a németeket, narancssárgával pedig a magyarokat – akik főként Felső-Magyarország területéről érkeztek. A másik három csoportnál már fontosabbnak tartottam, hogy az adott csoporthoz való tartozást tegyem érzékelhetővé a színek által. Ennek elsődleges oka, hogy úgy találtam, itt nagyobb jelentősége van az egyes csoportjellemzőknek, mint a származásnak (amelyet az alábbiakban egyébként is részletezek még). Az ábrán megfigyelhető kisebb hálózatoknak a létére a kapcsolódó személyek és nyomtatványaik adnak választ. Annyi előljáróban azonban elmondható, hogy a wittenbergitől eltérő egyetemek-

hez kapcsolódó alkalmi szerzők körét figyelhetjük meg általuk. Az olyan egyetemeken kialakult csoportokat, ahová nem jártak jelentős számban, illetve nem készítették (vagy nem tártak még fel) a brassói hallgatókhoz fűződő nyomtatványokat.

Az egyes számmal jelölt és egyben a legnagyobb kiterjedésű hálózat a Wittenbergi Egyetemen töltött évekhez kötődő nyomtatványok szerzőit és címzettjeit szimbolizálják, amelyek az egyszerű, kollegiális vagy diáktársi viszonyon túl szorosabb viszonyt is jelölnek. E csoportban 233 személy 421 kapcsolata látható, amelyben a brassóiak 76 fővel (33%), az egyéb erdélyi származásúak 108 fővel (46%), a németek 39 fővel (17%), a királyi Magyarország területéről érkező magyarok pedig 10 fővel (4%) képviseltetik magukat. Hangsúlyozom, hogy ezek a számok kizárólag a brassói (barcasági) szászok egyetemi kapcsolatainak feltérképezése során született eredmények.³⁰⁹

A korábbi ábrán (20. ábra) látható hálózat csomópontjainak mérete a kapcsolatok számát (azaz a fokszámot) jelöli. Minél több kapcsolattal rendelkezik a nyomtatványon valaki, annál nagyobb az említett fokszáma. Mindez azért fontos, mert ez a szám jelzés értékű az egyén presztízsértékére vonatkozóan egy adott közösségen belül. Másképpen, azt mutatja meg, kik azok, akikhez a legnagyobb számban írtak mások. A közösséggel való összefonódást jelzi a nyomtatványon kiemelt személy névelőfordulásának (*be-fok*) és szerzői előfordulásának (*ki-fok*) az összege. A fokszámok szerint az első húsz személyre vonatkozó rangsor a következőképpen alakul:

---

³⁰⁹ Ezzel a fejezetrésszel egyúttal érvelni kívánok amellett is, hogy a jövőben érdemes lenne a teljes hungarika vonatkozású régi könyves állomány alapján feltárni a magyarországi értelmiség peregrinációja időszakában megnyilvánuló kapcsolati kört. Ez az alap kutatás a későbbiekben a karrierutakkal összevetve újabb, korábban nem látott megfigyelésekre is lehetőséget nyújthat. A peregrináció időszaka összeilleszthető az *album amicorum*okban szereplő kapcsolatokkal is, amelyek tovább árnyalnák az értelmiségi kapcsolatokról kialakult képünket. Ehhez jönnek hozzá a magánkönyvtári gyűjteményekre vonatkozó kutatások eredményei is, amelyekben lényegét tekintve egy terület teljes kulturális és tudományos kapcsolatrendszere jelen van. Vö. MONOK 2010b. 154–155.; továbbá, MONOK 2005. 83–90.; MONOK 2012. 17–46.; MONOK 2018. 43–74; 95–136.

	Megnevezés	Kiemelt személy	Szerző	Σ (fokszám)
1.	Marcus Fronius (1659–1713)	37	9	46
2.	Johann Albrich (1663–1690)	30	7	37
3.	Theodorus Mederus (1663–1688)	27	0	27
4.	Johann Francisci (1665?–1696)	16	6	22
5.	Christoph Greissing (1664–1686)	21	0	21
6.	David Czako (1641–1681)	18	0	18
7.	Paul Teutsch (1665?–1719)	11	4	15
8.	Johann Abrahami (1668?–1705)	12	2	14
9.	Marcus Draudt (1665–1724)	10	3	13
10.	Andreas Tartler (1663–1688)	5	3	8
11.	Valentin Greissing (1653–1701)	3	4	7
12.	Lucas Römer (1663–1721)	1	5	6
13.	Johann Draudt (1649–1720)	5	0	5
14.	Valentin Gockesch (?–1691)	2	3	5
15.	Paul Neunachbar (?–1667)	3	0	3
16.	Paulus Chrestels (1650?–1689)	2	1	3
17.	Michael Bell (?–1692)	0	3	3
18.	Martin Albrich (1661–1682)	1	0	1
19.	Marcus Mankesch (1670–1692)	1	0	1
20.	Petrus Sturm (?–1707)	1	0	1

6. táblázat: A brassói szászok fokszámai a disputációik alapján

A szerzők és a kiemelt személyek számainak összevetésében rögtön egy szembe-tűnő különbség figyelhető meg. Az ünneplés/megemlékezés hagyománya néhány személy körében összpontosulni látszik, tehát nem egyformán oszlik meg a diáktársak körében az egymásnak gratuláló írások száma. A névsor első fele sokkal nagyobb tisztelői kört tud felmutatni, mint az őket követő személyek. Szerzői oldalról ugyan jobban megoszlik a magasabb értékkel bíró személyek csoportja, de itt is megfigyelhető, hogy a legtöbb szerzőséget a legtöbb tiszteletet kapók körében találjuk meg.

Miután megismertük a hálózat értékeit, lehetőségünk van összevetni azokat a további, egyéni életpályák alakulásával is. A fokszámok alapján kijelenthetjük, hogy a legmélyebb társadalmi beágyazottsággal a keresztényfalvi lelkész családból származó Marcus Fronius (1659–1713) rendelkezik, aki a peregrinációjáról való hazatérést követően gyorsan lépdelt fel a hivatali ranglétrán. Mindössze két évig volt gimnáziumi lektor, ezt követően három évig a Fekete-templom diakónusa, majd höltövényi, barcarozsnyói, végül

pedig – már 44 éves korában – brassói lelkésszé választották. Ezt követően a barcasági esperesi tisztséget is betöltötte, tehát pályája csúcsára ért.

A foksámok rangsorában a második személy a barcarozsnyói lelkész családból származó Johann Albrich (1663–1690). Minden valószínűség szerint az előbbihez hasonló életutat járt volna be, amit azonban korai halála meggátolt. Tájékoztatást kapunk arról, hogy 1685 októberében indult haza Wittenbergből,³¹⁰ majd egykori gimnáziumának tanárává választották. Fiatalon, négyévnnyi lektorkodása végén, 1690. november 14-én azonban elhalálozott. A brassói társadalom részéről a megbecsültségét jelzi, hogy haláláról még lektori pozíciójában is megemlékeztek.³¹¹

A foksámok sorában a harmadik Theodor Mederus (1663–1688) – akivel az 5. fejezetben bővebben is foglalkozom még. Előljáróban annyit érdemes megjegyezni, hogy az ő esetében korai haláláról a nemzetközi (*poeta laureatusi*) hírnévre szert tevő apja miatt emlékeztek meg.³¹² Egyúttal épp fiatalkori halála az oka annak is, hogy szerzőként nem jegyzünk tőle írást.³¹³

A brassói Johann Francisci (1665?–1696) neves felmenőkkel nem rendelkezik, éppen ezért érdekes az ő esetében az előkelő helyezés. Ennek pedig az lehetett az oka, hogy jó kapcsolatot ápolt korának tekintélyes családokból származó társaival. A nyomtatványok alapján megfigyelhetjük, hogy gratulált Marcus Draudtnak (1665–1724)³¹⁴ és Paul Teutschnak (1665?–1719) disputációik közreadásakor,³¹⁵ másfelől pedig búcsúzó verset írt Christoph Greissing (1664–1686)³¹⁶ és Andreas Tartler (1663–1688) diáktársai halotti búcsúztatóin is.³¹⁷ Az ő disputációira és fokozatszerzésére készített nyomtatványokban pedig jónéhányan, köztük mindezen személyi kör is gratulált neki. Lektor korában azonban ő is elhalálozott, így a várhatóan ígéretes pályafutása nem tudott kibontakozni.

Őt követik a sorban a Greissing, Czako, Teutsch, Draudt és a Tartler családok akadémista tagjai. Nem meglepő az sem, hogy a többiekhez (vagyis a 76 barcasági személyhez)

---

³¹⁰ RMK III. 3377.

³¹¹ Lásd: nr. 203. Lektori pozícióban rajta kívül csak Joseph Bolthoschról (1676–1711) emlékeztek meg. Vö. nr. 310.

³¹² Ezt támasztja alá a halotti búcsúztatója mellett megjelentetett családi háttérre is kitérő életrajzi összefoglalója is.

³¹³ Még a peregrinációja előtt Brassóban azonban írt egy halotti búcsúzó verset (nr. 156) és egy lakodalmi köszöntőt (nr. 145) is.

³¹⁴ Nr. 157.

³¹⁵ Nr. 172.

³¹⁶ Nr. 152.

³¹⁷ Nr. 185.

képest ők rendelkeznek az említetteken kívül a jelentősebb kapcsolati értékekkel. Mindannyian jelentős felmenőkkel rendelkeznek a brassói tisztviselői és egyházi elit körében. Kivételt Paul Teutsch (1665?–1719) képez, akivel kapcsolatban nem ismerünk neves felmenőket. Ő maga azonban – vélhetőleg éppen a kapcsolatai révén – be tudott kerülni az egyházi elitbe, és ennek a státusznak a fenntartásáról eredményesen tudott gondoskodni gyermekei körében is.³¹⁸ A másik érdekes kivétel Johann Abrahami (1668?–1705), akit nem találunk meg a patrícius családok gyermekei körében, mégis tekintélyes kapcsolati értékszámot tud felmutatni. Az ő esetében megemlíthető, hogy az apja szászvárosi lelkész volt, és már brassói diák korában – Theodor Mederusszal közösen – verssel ünnepelte a tekintélyes brassói Herrmann, Honterus és Hirscher családok házassági összefonódását, valamint verssel búcsúztatta a patrícius családból származó Johann Chrestels (1653–1686) brassói titkárt is.³¹⁹ Mindent összevetve az itt ápoltságok összefüggést sejtetnek a későbbi karrier alakulásával.

A kettes számmal jelölt (világoskék) csoportban hat brassói származású személy körül kialakult kapcsolati kör figyelhető meg. Ketten vannak olyanok, akiknek négy-négy kapcsolatát látjuk: Andreas Henning (1643–1710) és Johann Kraus (1640?–1655). Andreas strassbourgi tanulmányai után Jénában disputált természetjogból 1666 novemberében,³²⁰ és neki gratulált a besztercei Georg Sattler (?–1691), a berethalmi Lucas Herrmann (?–?), a nagyszebeni Jeremias Johannis (?–?) és a medgyesi Petrus Honnius (?–?). A másik hálózat középpontjában álló Johann Krausnak pedig az egyetemi tanulmányai után bekövetkező haláláról emlékeztek meg a jördensdorfi, thürkowi, altkaleni és levezovi (Lübow) lelkész barátai az észak-németországi Güstrow városában.³²¹

Külön csoportot alkot Paul Francisci (1645?–1711), aki Strassbourg és Altdorf egyetemén tanult orvosnak és három nyomtatvány alapján rekonstruálhatjuk az egyetemhez kötődő baráti körét.³²² Újabb csoportot alkot Samuel Draudt (1706–1739) orvos-

---

³¹⁸ Vö. JEKELIUS VIII. 136–140.

³¹⁹ Vö. nr. 145. és nr. 156. Életét lásd: SZABÓ – TONK 1992. nr. 1436.; WAGNER 1998. nr. 130.

³²⁰ Vö. nr. 58. A jénai egyetemen ebben az időben nem tanult brassói diák. Vö. HERFURTH – SCHIEL 1875. 316–319.

³²¹ Nr. 54.

³²² SZABÓ-TONK 1992. nr. 2234.; TRAUSCH 1868–1871. I. 336. Nyomtatványai: nr. 61, 97–98. Az erdélyi akadémisták német egyetemeken való orvosi tanulmányaikról bővebben lásd: OFFNER 2006. 287–343. Francisci egyedülálló szakkönyvgyűjteményéről lásd VERÓK 2012b. 307–320., művelődéstörténeti szerepéről pedig lásd VERÓK 2018b. 445–456.

doktor is, aki Halléban disputált 1734-ben, amiről két nyomtatványban is megemlékeztek.³²³ Vele alkot egy hálózatot Stephan Closius (1717–1781), aki szintén Halléban disputált orvosként, hat évvel később, 1740-ben.³²⁴ Köztük a kapcsolatot (a hálózatban a hidat) Friedrich Hoffmann (1660–1742) orvosprofesszor teremti meg, aki mindkettejüket tanította, és gratulációit fejezte ki nekik. A csoport utolsóként említett hálózatát a nemesi családból származó Joseph Gottlieb Seuler von Seulen (1727–1746) baráti köre alkotja, aki a jénai egyetemen töltött joghallgatói éveiben hunyt el, és tiszteletére három halotti búcsúszó is készült.³²⁵

A hármas számmal jelzett csoportban a kevesebb kapcsolatot regisztrált hálózatokat csoportosítottam. A kisebb hálózatok egyértelmű oka, hogy némely brassói akadémista olyan helyen is megfordult, illetve olyan helyen emlékeztek meg valamely velük történt eseményről, ami honfitársainak többségéről nem mondható el. Megfigyelhető az is, hogy a vizsgált csoportra már sokkal jellemzőbb, hogy a brassóiak szerzőként jelennek meg, ezáltal pedig egyéni kapcsolataik kerülnek előtérbe. Ezt tanúsítja Bél Mátyásnak (1684–1749) az 1707-es hallei disputációján megjelenő Johann Filstich (1684–1743) brassói diák vagy a Jacob Schaller (1635?–?) strassbourgi diáknak versben gratuláló Paul Greising (1633–1687) írása. Ugyanígy említhető meg a Johann Fuchs (1631–1686) és Georg Hermann (1598?–1653) brassói hallgatók által írt gratuláció Johann Fabiger (1630?–?) wittenbergi teológushallgató disputációjára.

A negyedik csoportban az egy-egy kapcsolattal regisztrált szerzőket és a kiemelt személyeket jelöltem. Ez a kör tovább szűkíti az egyéni kapcsolatokat jelző nyomtatványok körét, és itt már a két illetőt érintő személyesebb jellegű alkalmak kerülnek előtérbe. Jellemzően ilyen volt az elutazás (csupán néhány példa: Georg Dietrichnek Wittenbergből,³²⁶ Georg Clompnak (1723–1782) vagy Johann Meilmeinek (1720?–?) Görlitzből³²⁷

---

³²³ Vö. nr. 386. Életét lásd: TRAUSCH 1868–1871 I. 266.; SZABÓ – SZÖGI 1998. nr. 950; *Quellen* V. 621. Korai halálát lásd: nr. 387, melyből kiderül, hogy egy bontásban lévő, leomló ház temette maga alá.

³²⁴ Fennmaradt az orvostudományi disputációja (nr. 428), az erre az alkalomra készült gratulációi (nr. 429) és a fokozatszerzés tényét megörökítő nyomtatványa (nr. 430). Életét lásd: GUSBETH 1884. 62–63.; PETRIK I. 426.; SZABÓ – SZÖGI 1998. nr. 679.; TRAUSCH 1868–1871. I. 225.

³²⁵ Vö. nr. 473, 476–477. Életét lásd SZABÓ – SZÖGI 1998. nr. 3663; TRAUSCH 1868–1871. III. 299.

³²⁶ Nr. 242.

³²⁷ Nr. 445.

való hazautazására készült írás). Másik jellemző eseménye a fokozatszerzés (például Johann Honterus (1633–1691)³²⁸ vagy Michael Giraldo (1720?–?) magiszteri fokozatszerzésének nyomtatványai³²⁹), de ide tartozik még a nemesi kinevezés is (például Michael Froniusnak (1675–1728) Lipcsében kelt gratuláló írása honfitársa, Georg Czako (1661–1726)³³⁰ tiszteletére).

Az erdélyi akadémiták kapcsolatrendszer

Külön figyelmet érdemel a brassói szászoknak az erdélyi peregrinusokkal való kapcsolati hálója is. Ennek rekonstruálása ugyanis lehetőséget nyújt a korabeli személyek közötti szorosabb barátságok megfigyelésére, az ebből levonható, az egyéni érvényesülések korábban nem látott összefüggéseinek, de akár további kutatási kérdések megfogalmazására is. Az alábbiakban a brassóiak és az egyéb erdélyi származású személyek kapcsolatrendszerét mutatom be az alkalmi nyomtatványok szerzői és címzettjei alapján. Hozzáteszem mindehhez, hogy a jövőben kívánatos volna az itt kapott eredményeket más forráscsoportokkal is tovább bővíteni, hiszen az egyes személyek későbbi pozícióját figyelembe véve értékes tanulságokat sejtetnek a politikai- és kultúrtörténeti vizsgálódások terén is.

Az alkalmi írások alapján megfigyelhető hálózat (21. ábra) az előbbiekhöz hasonlóan egy nagy és több kisebb irányított hálózatot alkot. Az irányítottság a dokumentum műfaji jellegéből fakad: a nyilak a szerzőktől mutatnak az ünnepelek felé. Ezek alapján a továbbiakban is megfigyelhetővé válik az egyes csomópontoknak a bemenő és a kimenő fokszámának az értéke. A be-fok értékek alapján meg tudjuk figyelni azokat a brassói polgárokat, akik kiemelkednek a többiek közül. Sorrendben Johann Albrich (1663–1690) 21-es be-fok értékkel, Marcus Fronius (1659–1713) 20-as értékkel, Christoph Greissing (1664–1686) 18-as, Theodor Mederus (1663–1688) 14-es, David Czako (1641–1681) 9-es, Paul Trausch (1665?–1719) és Samuel Draudt (1706–1739) pedig 8-as értékszámmal rendelkezik. Mindannyian a város legtekintélyesebb családjainak tagjai. Tanulságosak azonban a további értékekkel bíró személyek is, akiket az egyenkénti felsorolásuk helyett további diagramok formájában mutatok be – zöld színnel a brassóiakat, szürkével az egyéb erdélyi származásúakat jelölöm.

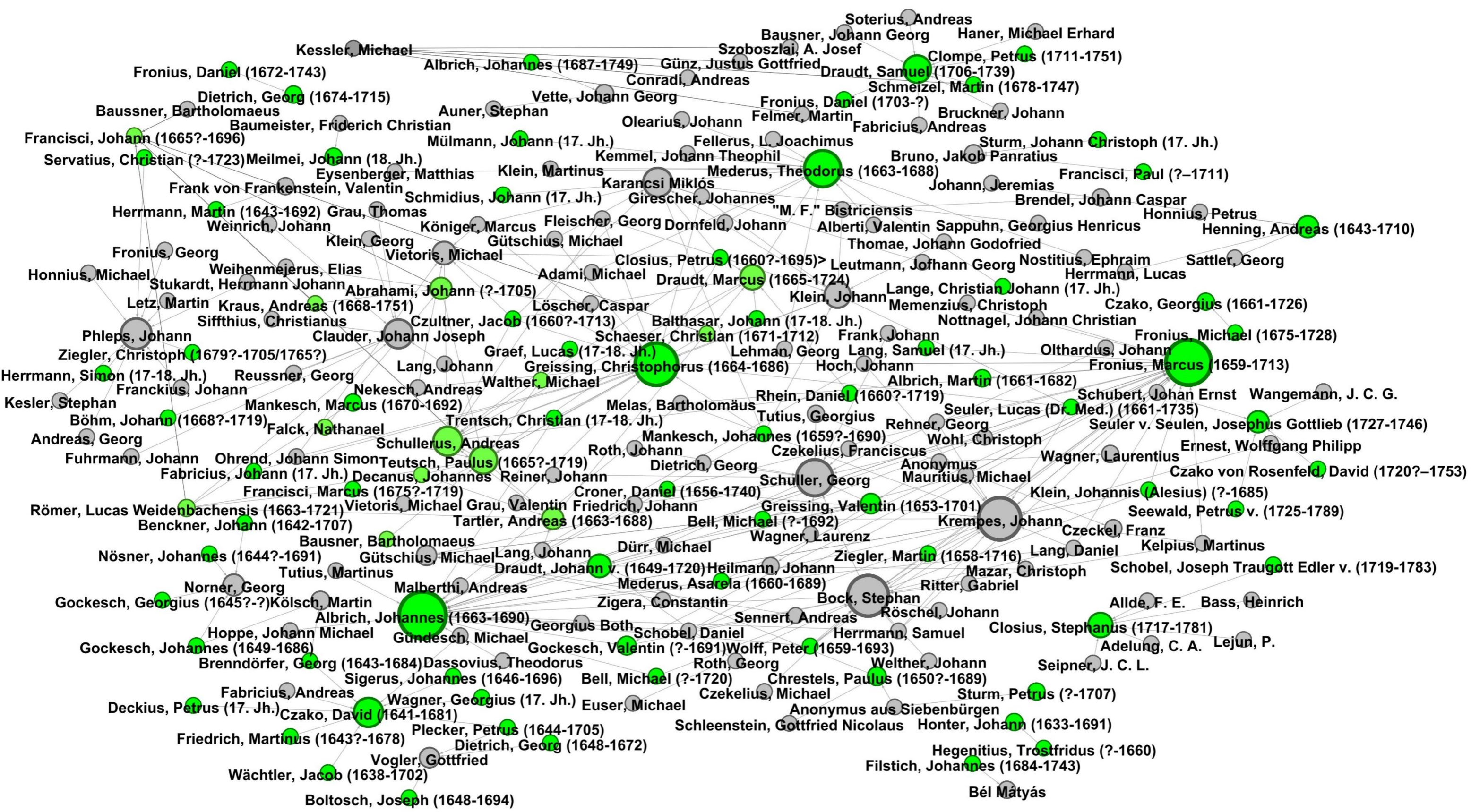
---

³²⁸ Nr. 32.

³²⁹ Nr. 480.

³³⁰ Nr. 250.

21. ábra: Erdélyi akadémiták kapcsolatrendszere a peregrináció ideje alatt készült alkalmi nyomtatványok alapján

A hálózat 209 csomóponttal (peregrinussal) és 278 éllel (kapcsolattal) rendelkezik. Az erdélyi akadémiták az alkalmi nyomtatványok alapján közel fele-fele arányban vannak jelen (98 brassói szász és 111 egyéb erdélyi peregrinus). Az átlagos úthosszra vonatkozó érték: 4.8 lépés. Ezzel kapcsolatban azonban fontos emlékeztetni, hogy ez a hálózat csak az alkalmi írások alapján fölállított baráti kapcsolatokat ismerteti. Ha ehhez a további forrásokból is ki tudnánk nyerni a barátságokról árulkodó kapcsolati adatokat, és hozzáillesztenénk az itt kapott eredményekhez, akkor nagy eséllyel csökkenne az átlagos távolság értéke is – mivel többeket még szorosabb kapcsolatban álló személyként írhatnánk le.

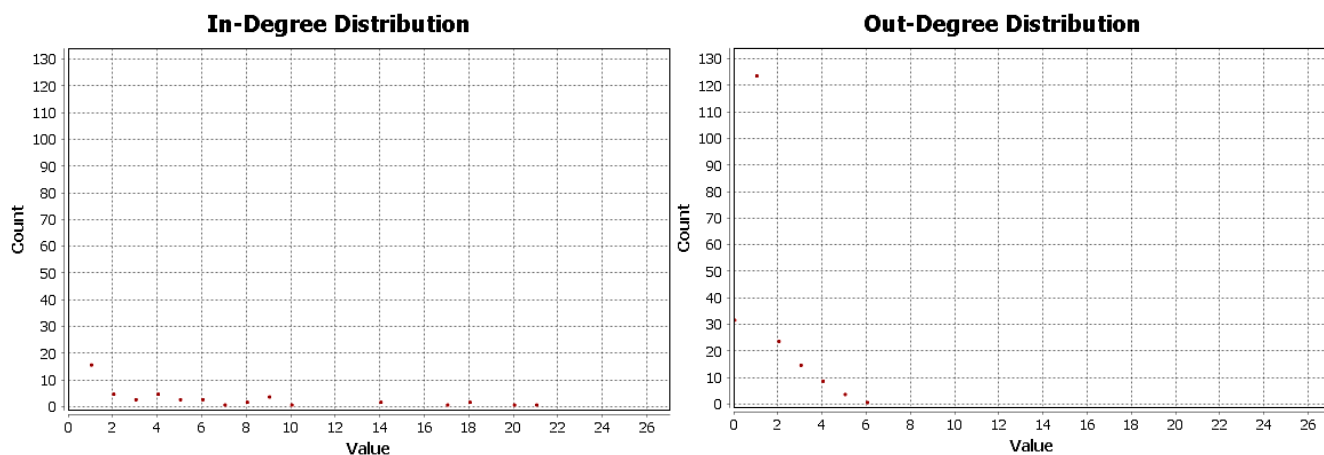
Tekintve, hogy az itt szereplő akadémiták ekkor a húszas éveik elején jártak, joggal feltételezhetjük, hogy inkább a szülők (különösen az apa) ismertsége és pozíciója miatt járt ki részükre is a nagyobb fokú tiszteletadás. Ezt támasztja alá az is, ha vizsgálat alá helyezzük a legtöbb kapcsolattal rendelkező személyek közvetlen felmenőit: kivétel nélkül a barcasági lelkészek és a város vezető tisztviselőinek leszármazottait láthatjuk (a fenti ábrán) a legtöbb kapcsolattal rendelkezni. A szürkével jelzett egyéb erdélyi származású személyek családi kapcsolatairól nem rendelkezem a dolgozat megírásakor kellő mértékű információval, ezért rájuk vonatkozóan nem tudok ilyen kijelentést tenni. A jövőbeli vizsgálatuk azonban kiegészíthetik még az itt kialakult képünket. Összességében azonban megállapítható, hogy főleg a nagyobb erdélyi szász városokból (Nagyszében, Segesvár, Beszterce, Medgyes), illetve kisebb részben a környező településekről (Márpod, Homoróddaróc, Szászveresmart, Kissink stb.) származó fiatalok képviseltetik magukat a forrástípuson.

A következő ábrán (22. ábra) az erdélyi peregrinusok között regisztrált kapcsolatokból (21. ábra) eredő bemenő és kimenő fokszámok megoszlását modellezhetjük a Gephi kapcsolatháló-elemző szoftver segítségével.³³¹ Fontos megjegyezni, hogy az erdélyiek közül csak azokat látjuk, akik a brassóiakkal valamilyen kapcsolatban álltak az alkalmi dokumentumok tanulságai szerint (tehát vagy szerző vagy kiemelt személyekként előfordultak valamelyik brassói szászokhoz köthető dokumentumon). Így a hálózatból olvasható különböző értékszámok csak ennek tudatában hasonlíthatók össze velük is. A

---

³³¹ A Gephi kapcsolatháló-elemző program egy nyílt forráskódú szoftver a nagyméretű hálózati grafikonok megjelenítéséhez és elemzéséhez.

presztízsre vonatkozóan azonban értékes megfigyeléseket tehetünk a jelen dolgozatba bevont forráscsoport alapján is.

22. ábra: Az erdélyi akadémia kapcsolati hálójának fokszámeloszlásai

A baloldali diagramon látható a bemenő fokszámok gyakoriságának száma (*count*) és az adott fokszám értéke (*value*) valamennyi jelenleg vizsgált erdélyi peregrinus körében. A legnagyobb be-fok értékkel rendelkező brassói személyekre már kitértem a korábbiakban. Az erdélyi származású peregrinusok kapcsolatait (be-fok értékét) látva azonban szembetűnő, hogy csupán a brassói közösségre irányuló kapcsolattörténeti rekonstrukció alkalmával is mennyire dominánsan vannak jelen a nagy kapcsolati körrel rendelkező erdélyi fiatalok is. Ennek okát egy rájuk fókuszáló kutatásban érdemes volna tovább vizsgálni. Most azonban megelégszem a legjelentősebb személyek felsorolásával: a szebeni Johann Kremes (?–1708) 18-as, a nádpatoki Stephan Bock (?–1681) 17-es, a szebeni Georg Schuller (1655?–1678) 14-es és a kissinki Johann Phleps (?–?) 10-es be-fok érték-számmal található a brassói szászokhoz kapcsolódó alkalmi nyomtatványok lapjain. Az őket követő személyek kevesebb értékkel és jóval többen vannak. Ebből 1-es kapcsolati értékkel 16 személy, míg be-fok szám nélkül 159 személy látható.

A jobboldali ábrán a ki-fok értékszámok megoszlásai figyelhetők meg, ami arról nyújt információt, hogy hányan és milyen mértékben voltak olyanok, akik a legtöbbet írtak a pályatársak tiszteletére. Ebben a körben Marcus Fronius emelkedik ki 6-os érték-számmal, majd 5-ös értékkel következik Lucas Römer (1663–1721), Petrus Closius (1660?–1695), Jacob Czultner (1660?–1713) és Lucas Seuler (1661–1735). A nem brassói származásúak közül a garati származású Daniel Schobel (1655?–1697)³³² és a márpodai

³³² SZABÓ – TONK 1992. nr. 405.; WAGNER 1998. nr. 3099.

származású Daniel Lang (?–1701)³³³ emelkedik ki 4-es ki-fok értékszámával. Az ettől kevesebb értékszámával egyre többen láthatóak: 1-es értékkel 124 személy, míg ki-fok nélkül 30 fő található. Mindezek – a hálózat általános leíró tulajdonságai mellett – azért is fontosak, mert a brassóiak egymáshoz viszonyított presztízserőértékét figyelhetjük meg életüknek ezen időszakában.

Az itt kapott eredményeket a 6. táblázat értékeivel összehasonlítva pedig megállapíthatjuk, hogy többségében az erdélyiekkel való kapcsolatok alkotják az alkalmi nyomtatványok alapján rekonstruálható kapcsolati kört. A fokszámok lényegesen nem változtak meg a brassói századoknak a peregrináció idején regisztrált összes kapcsolatának, illetve kizárólag az erdélyi peregrinusokkal való kapcsolatuk összehasonlításával. Továbbra is a Fronius, Albrich, Mederus, Greissing családok tagjai rendelkeznek a legjelentősebb presztízzsel a többiekhez viszonyítva. Ugyanakkor sokkal jobb eredményeket mutatnak az erdélyiek körében a Closius, Draudt, Schuller, Tartler, Teutsch, Römer, Czultner családok képviselői, míg a Francisci, Abrahami és a Gockesch családok gyermekei inkább a külföldi kapcsolattal látszanak kitűnni az alkalmi nyomtatványok alapján.

Mindent összevetve úgy vélem, hogy a baráti/kollegiális kapcsolatok feltárása a források bővítésével további értékes információkat nyújthatnak még a történeti kutatók számára. Ennek a témakörnek a tárgyalását e fejezet részben csupán megkezdeni volt módom egy jól körülhatárolható forrástípus segítségével. Azonban az itt bemutatott eredmények is rámutatnak arra, hogy a korban igen jól ismerték egymást, nem csupán az erdélyi, de a messzeföldről érkező peregrinusok is. Ezen a ponton azonban fel kívánom hívnom a figyelmet e kutatási terület további folytatására is. A dolgozat *Függelék* fejezetében – ahogy korábban láthattuk – 159 db peregrináció során készült nyomtatvány került összegyűjtésre. Bőven volna még feladat csupán ezen dokumentumok szövegeinek alaposabb vizsgálatával, hiszen általam elsősorban a kapcsolattörténeti adatok kerültek bemutatásra, kifejezetten csak a brassói személyekre fókuszálva. Az egyes személyek közötti kapcsolatok, a jellem- és életrajzok még mindig feldolgozásra várnak. Ezen kívül nincs információnk arról sem, hogy a sűrűn szövött barátságok fennmaradtak-e? Tartották-e vajon még egymással később is a kapcsolatot a szövegekből megismerhető jóbarátok?

A dolgozatban a továbbiakban azzal kérdéssel foglalkozom, hogy miként alakult az itt megismert családok tagjainak élete a hivatali pozíciók és rokoni kapcsolatok tükrében.

---

³³³ SZABÓ – TONK 1992. nr. 406.; WAGNER 1998. nr. 2455.

4.3 ROKONSÁGI HÁLÓZATOK A BRASSÓI ELITBEN

A dolgozat következő részében arra a kérdésre keresem a választ, hogy Brassó legtekintélyesebb családjai közül kik voltak azok, akik a két hivatali életpálya legmagasabb pozíciójáig eljutott? Ezen személyek között mutatható-e ki rokonsági kapcsolat és amennyiben igen, akkor milyen rokonsági távolságban álltak egymástól? Abból a feltételezésből indulok ki, hogy a tanulmányok befejezése után az egyéni karrier kiteljesítésében meghatározó szereppel bírt a házasság. Joggal feltételezhetjük azt is, hogy ha egy adott személy a városi elit részét képezte, akkor gyorsabban haladt előre a hivatali ranglétrán, mint azon társai, akik nem rendelkeztek befolyásosabb kapcsolatokkal. Éppen ezért fontosnak tartom megfigyelni a hivatalok működését a rokonsági összefonódások vonatkozásában. Konkrétabban a kapcsolattörténeti források elemzésével a város hivatali pozícióit betöltők körében kimutathatók-e egyértelmű tendenciák? Voltak-e neves hozzátartozói azoknak például, akit a város szenátusa megválasztott a vezetőjének, illetve ugyanez megfigyelhető-e az egyházi értelmiség vonatkozásában is? Ha igen, milyen gyakorisággal találunk Brassó két értelmiségi életpálya-kategóriájának csúcán lévő, azaz a városbírói, illetve a főlelkészi hivatal betöltőinek a felmenői között befolyásos pozícióval rendelkező személyeket, ami árnyaltabbá tehetné a vizsgált személyek érvényesülési lehetőségeit fürkésző kutatást? Amennyiben rekonstruálható a vezető tisztviselő elit közötti kapcsolatháló, megpillanthatjuk azokat a személyeket is, akik a legfőbb (stratégiai) személyeknek számítottak a hálózat szempontjából. Ezek azok a személyek lesznek, akikhez a legtöbb kapcsolódni fog. Habár logikusnak tűnne, mégsem lehetünk egészen biztosak abban, hogy a legmagasabb pozíciót birtokló tisztviselők körében találjuk meg őket.

4.3.1 EGYHÁZI TISZTVISELŐK

A brassói Fekete-templom lelkészi pozícióját a vizsgált időszakban nyolc különböző családból származó lelkész töltötte be.³³⁴ Az alkalmi nyomtatványok tanúsága szerint pedig valamennyien neves családok képviselői voltak, körükben pedig többen városi hivatalnokként tevékenykedtek.³³⁵ Fontos lenne látnunk azonban azt is, hogy a szóban forgó lelkészek miként viszonyultak a közösség többi jelentősebb tisztviselőjéhez, és

---

³³⁴ TRAUSCH 1852. 75–77.; NUSSBÄCHER 1999. 293.

³³⁵ A családneveket vö. az 5. táblázat eredményeivel.

mindez milyen időszakban történt. Amennyiben arra vagyunk kíváncsiak, hogy az egyes személyek között figyelhető-e meg rokonsági kapcsolat és ha igen, milyen távolságban állnak egymástól, akkor a rokonsági kapcsolatokra szűrt adatmátrix táblázata alapján tudunk vizsgálni.³³⁶ Ehhez a dolgozat záró dátumaként meghatározott, az 1750. évre már kialakult kapcsolati kör alapján vizsgálódok. Ha korábbi időpontot vizsgálnánk, akkor módosulnának az értékeink is, hiszen az egyes születések és házasságok – amelyek leginkább befolyásolják a kapcsolatokat – kérdésként jelennének meg, azaz, hogy kialakultak-e már? Éppen ezért fontos látnunk, hogy mikor, milyen kapcsolat jött létre. Az alábbiakban ezért arra is törekedni fogok, hogy a vizsgált személyeknek a hivatalba lépéskor fennálló rokonsági kapcsolatait bemutassam, és a közöttük lévő távolságot (a legrövidebb útvonal alapján) ismertessem. Mindenekelőtt azonban a brassói főlelkészeket vetem össze egymással, s ennek eredményeit az alábbi táblázatban összegzem. Az egyes személyeket egyéni azonosító számmal (ID) jelölöm.

5 = Simon Albelius   1214 = Martin Harnung
 1172 = Petrus Mederus   920 = Marcus Fronius
 1711 = Johann Plecker   2699 = Paul Neidel
 1229 = Johannes Honterus   2597 = Valentin Igel

	5	1172	1711	1229	1214	920	2699	2597	Átlag	Szórás
5	0	6	4	5	7	2	5	4	4,5	2,619
1172	6	0	9	8	10	7	4	6	6,5	3,207
1711	4	9	0	9	11	6	9	8	7	3,546
1229	5	8	9	0	5	5	6	7	5,625	2,722
1214	7	10	11	5	0	7	7	8	6,875	3,357
920	2	7	6	5	7	0	6	2	4,375	2,669
2699	5	4	9	6	7	6	0	5	5,375	2,615
2597	4	6	8	7	8	2	5	0	5	2,878

7. táblázat: Brassói főlelkészek közötti rokonsági kapcsolatok adatmátrixa 1750-ben

A fenti táblázat Brassó valamennyi főlelkészét feltünteti, aki 1650 és 1750 között került hivatalba. A szűréshez kiválasztott időpont tehát a dolgozat időintervallumának záró éve, amikor a hivatal belső működése szempontjából minden kapcsolat kialakult, és visszamenőlegesen áttekinthető. Ha alaposabban tanulmányozni kezdjük a táblázat értékeit, akkor elsőként azt vehetjük észre, hogy valamennyi lelkész rokonsági kapcsolata ki-

³³⁶ Ha egy hálózat tagjai körében teljes listát készítünk a felvett személyek között regisztrált kapcsolatokról, akkor szomszédsági vagy adatmátrixot készíthetünk a kapott úthosszak értékei alapján. Vö. BARABÁSI 2016. 66–67.

mutatható a rendelkezésre álló források alapján. Ez egyfelől jelenti a megfelelő forrásadottságot, másfelől pedig azt, hogy a hivatal betöltői egy rokonsági körhöz tartoztak. Az, hogy mekkora volt ez a rokonsági kör, és mikor jöttek létre a kapcsolatok, további vizsgáldást igényel. Az azonban kijelenthető, hogy e táblázat értékei nyomán már nem csupán gyaníthatjuk, hanem láthatjuk is az egyes főlelkészi hivatalviselők közötti egykori összefonódást.

Az összefonódás mértéke az egyes értékszámok egymáshoz való viszonyításával figyelhető meg. Az itt kapott eredmények alapján azt mondhatjuk, hogy hárman voltak a többiekhez képest nagyon közeli kapcsolatban, mindössze két lépés távolságban egymástól: Marcus Fronius főlelkész, aki egyfelől az unokája volt Simon Albeliusnak, másfelől pedig az apósa Valentin Igelnek. Ezek alapján nem meglepő az sem, hogy átlagosan Marcus állt a legközelebbi kapcsolatban (4,375 lépésnyire) a többi lelkésszel is. Nem sokkal volt távolabb a hivatalnoktársaitól Simon Albelius sem (átlagosan 4,5 lépésre). Egyre távolodva a hivatal betöltők körétől következik Valentin Igel, Paul Neidel, Johannes Honterus, Petrus Mederus, Martin Harnung és végül Johann Plecker. A szórás, azaz az egyes értékeknek az átlagtól való eltérése pontosítja az átlagot, ezért is tartom szükségesnek ismertetni. Ezek alapján pedig az itt megismert átlagértékeket kellően pontosnak mondhatjuk, hiszen a szórás értéke mindenhol 2.5 és 3.5 között található.

Az egyéni érvényesülés legbiztosabb útjának ezek alapján a jól megválasztott házasság tűnik. Ennek alaposabb tanulmányozása céljából a továbbiakban kísérletet teszek arra, hogy megvizsgáljam az egyes lelkészek és közvetlen felmenőik házasságait, és ezek alapján megfigyeljem, hogy megválasztásuk idején volt-e már bármilyen rokonsági kapcsolatuk a város éppen regnáló hivatalnokaival?

Sorrendben elsőként Simon Albeliust (1593–1654) említem meg, aki 1619-től haláláig, 35 éven keresztül látta el a város egyházi igazgatását.³³⁷ A városi elitbe való beágyazódása kapcsán megfigyelhetjük a megválasztásának időpontjában rekonstruált rokonsági kapcsolatait. Az édesapját, Marcus Albeliust (?–1602)³³⁸ Barcarozsnyó lelkészeként ismerjük, aki feleségül vette Johann Draudt (1557–1627) városbíró lányát, Annát (?–?).³³⁹ Amikor Simon a főlelkészi hivatal betöltője lett 1619-ben, Johann Chrestels (1576–1625) és

---

³³⁷ Ezalatt az idő alatt számos alkalommal töltötte be a barcasági káptalan espereslelkészi hivatalát is. Vö. AHG I.F.17. 2.; TRAUSSCH 1868–1871. I. 11.; SZABÓ – TONK 1992. nr. 2482.; WAGNER 1999. nr. 1191.

³³⁸ AHG I.F.17. 2. SZABÓ – TONK 1992. nr. 1617.; WAGNER 1999. nr. 58.

³³⁹ STENNER 1916. 32.; JEKELIUS I. 4. és JEKELIUS II. 98.

Johann Draudt (1557–1627) váltotta egymást a városbírói pozícióban.³⁴⁰ Johann Chrestelshez nem sikerült felmenői rokonsági kapcsolatot találnom,³⁴¹ de Johann Draudt (1557–1627) esetében, az apja előbb említett házassága révén bizonyítható, hogy az ő nagyapja volt.³⁴²

Simon élete során háromszor nősült meg. Először 1617-ben, amikor feleségül vette Petrus Fronius (1572–1610) prázsmári lelkésznek a lányát, Sarát (1601–1621?).³⁴³ Másodjára 1622-ben, amikor Georg Cseh (?–?) medgyesi polgármesternek a lányát, Catharinát (?–1650) vette el. Harmadjára pedig az apósa testvérének, Michael Fronius (1575–1615) brassói szenátornak a lányát, Margarethát (1603–1654), 1650-ben.³⁴⁴ Mindezek alapján azt mondhatjuk, hogy rendkívül szoros kapcsolatban állt a brassói elitel. A család befolyását a házasságai révén hatékonyan tudta tovább erősíteni. Ebből a szempontból különösen érdekes a medgyesi elithez való kötődése, hiszen házasságával nemcsak neki, hanem általa a brassói városi vezetőknek is rokoni kapcsolatai jöttek létre a medgyesiekkel. Mindez újabb lehetséges vizsgálódás felé nyit utat az erdélyi szász városok közötti elit összefonódásával kapcsolatban, amelyre az egyes városokban elvégzett rokonsági kapcsolatoknak a rekonstrukciójával, majd pedig az eredmények összehasonlító elemzésével remélhetünk válaszokat még a jövőben.

Mindent összevetve az Albelius család kapcsán megállapíthatjuk, hogy – az említett házasságokat követően – jól dokumentálttá vált a brassói anyakönyvekben. Kifejezetten lelkészi családként tekinthetünk rájuk a család tagjait és a városban betöltött pozíciókat megismerve. A családi vérvonal azonban a Simont követő generáció tagjaival – a fiúk korai elhalálása miatt – véget ért. Simon lányai viszont jelentős brassói patrícius családokkal kötöttek házasságot (főként barcasági lelkészekkel), amelyet az alábbi leszármazási táblájuk megrajzolásával mutathatunk be a legérzékletesebben.

---

³⁴⁰ Johann Chrestels először 1615 és 1619 között volt városbíró, ezt követően Johann Draudt 1620-ban, majd 1621-től 1625-ig ismét Johann Chrestels. Vö. STENNER 1916. 20–21. és 32.; JEKELIUS II. 1. és 83.

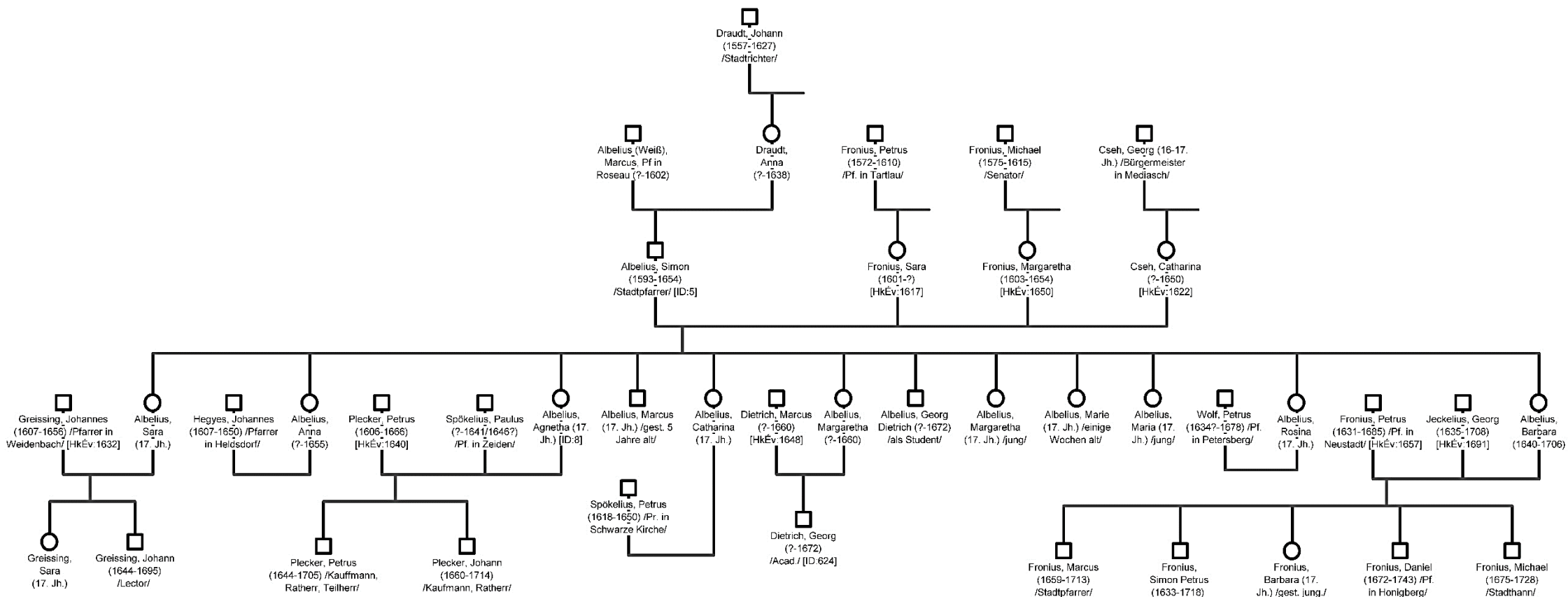
³⁴¹ A dolgozat eredményei alapján joggal gyaníthatjuk, hogy ekkor már megvolt közöttük is a rokonsági kapcsolat, de a források hiányában ez nem bizonyítható. Az azonban igen, hogy 1638-ban Simon Draudt (1615–1664) házassága révén már a *nagybátyja apósaként* leírható a kapcsolatuk. Vö. JEKELIUS II. 91.

³⁴² Vö. JEKELIUS I. 4.; JEKELIUS II. 91.

³⁴³ Vö. JEKELIUS I. 4. és JEKELIUS III. 74–75.; WAGNER 1999. nr. 1191.

³⁴⁴ Érdeemes megjegyezni, hogy a források tanúsága szerint a második feleségének halálát követő másfél hónapon belül megházasodott. Catharina 1654. április 8-án hunyt el, és Simon még ugyanazon év május 26-án harmadjára is megházasodott. Vö. JEKELIUS I. 4. és JEKELIUS III. 75.

23. ábra: Az Albelius család genealógiája

Simon Albelius halála után Johann Pleckert (1617?–1654) választották meg a város első lelkészének, 1654. augusztus 18-án. Vele kapcsolatban azonban megemlítik a források, hogy két hónappal később, október 19-én elhunyt.³⁴⁵ Ő maga a város egyik legtekintélyesebb patrícius családjának volt a tagja (ezt támasztják alá az 5. táblázat eredményei is). Az apja városbíró, az apai nagyapja pedig a belső tanács szenátora volt. Testvére idővel városgazda lett.³⁴⁶ Feleségéről keveset tudunk, de annyi bizonyos, hogy Sara Spöckeliusnak (?–1655) hívták.³⁴⁷ Ha az előbb tárgyalt Albelius család genealógiai tábláját újra megfigyeljük, akkor feltűnhet, hogy Simon Albelius lányai közül ketten is a Spöckelius család egy-egy tagjával kötöttek házasságot, ezért joggal gyanítható, hogy általuk (is) rokonságba került egymással az Albelius és a Plecker család. A rokonság azonban egészen pontosan bizonyítható Petrus Pleckernek (1606–1666) Simon Albelius Agnetha nevű lányával való házasságkötése révén is (lásd a 23. ábrát), aki a fivére volt a lelkésszé megválasztott Johannak. Simontól így egészen pontosan 4 rokonsági lépésre volt megválasztása évében, ami a jelen esetben azt jelenti, hogy Simon lányának, Agnethának (?–?) a sógora volt.³⁴⁸

Johann Plecker korai halálát követően új helyzet állt elő a lelkészválasztás gyakorlatában, hiszen Petrus Mederus (1602?–1678) személyében egy olyan lelkész nyerte el a hivatalt, aki nem rendelkezett tekintélyes felmenőkkel. Megválasztása idején sem volt semmilyen kapcsolata a brassói elit egyetlen tagjával sem, éppen ezért életének bemutatása rendhagyó mintául szolgálhat a brassói szász elitbe való bekerüléshez is – ebből az okból egy külön fejezetet szenteltek a család felemelkedésének az 5. fejezetben.

A sorban következő lelkész az erdélyi szász történelem egyik legjelentősebb lelkész családjának a sarja, a neves reformátor ükunokája, Johann Honterus (1633–1691) volt. A patrícius körhöz való tartozása egy pillanatig sem lehet kérdéses, ha a családjának

---

³⁴⁵ *Quellen* V. IX., 20., 108.; SZABÓ – TONK nr. 1224.; WAGNER nr. 2830.

³⁴⁶ Valentin Plecker (1638–1689) 35 évesen szenátorként kezdte a hivatali ranglétrát (1673–1683), majd *divisor* lett (1681–1682), ezt követően pedig városgazda 1683. december 26-tól 1685-ig, később *Althann* (1686–1689). 1680–1683 között és 1688-ban erdélyi országgyűlési követ volt. Életútjából arra következtethetünk, hogy városbíró is lehetett volna, ha nem hal meg viszonylag korán, 1689. január 8-án, amiről búcsúztatóval is megemlékeztek (nr. 188). Családjáról szintén szerezhethetünk információkat a korabeli nyomtatványokból: egyfelől a feleségéről – a tiszteletére írt halotti búcsúztatóból (nr. 320), amelyből kiderül, hogy Marthának hívták –, illetve fiáról, Lucas Pleckerről, akinek a búcsúztatójából arról értesülünk, hogy egészen fiatalon, mindössze 18 évesen hunyt el (nr. 163, 164). Jekelius tévesen a születésének évét jelöli a halála éveként. Lásd: JEKELIUS VI. 127.

³⁴⁷ JEKELIUS VI. 119.

³⁴⁸Vö. JEKELIUS I. 4. és JEKELIUS VI. 119.

többi tagját is megismerjük: apja, illetve apai ágon a nagyapja és a dédapja szenátor volt Brassóban, míg az anyai nagyapja városbíró – Johann Greissing (?–1614) személyében.³⁴⁹ Megválasztása időpontjában (1678-ban) Simon Dietrich (1622–1683) töltötte be a városbírói hivatalt, aki a források tanúsága szerint az unokatestvérének – Margaretha Greissingnek (?–1680) – volt a férje.³⁵⁰ Életútját és családi kapcsolatait figyelve azt lehet mondani, hogy biztosítva volt a helye az evangélikus főtemplomban.³⁵¹ Ő egyébként az egyetlen a Honterus a családban, aki még betöltötte ezt a hivatalt, annak ellenére, hogy a család későbbi tagjai között is találunk még lelkészeket.³⁵² Ennek okát a család és a korabeli vezető elit alakulásának további elemzésével lesz majd módunk megérteni.

Ezt követően Martin Harnungot (1625–1703) választották meg Brassó főlelkésznek, akivel kapcsolatban azonban a vizsgált lelkészek közül a legkevesebb információval rendelkezünk.³⁵³ Feltételezhető, hogy 1647-ben a Königsbergi Egyetemen tanult, amire Georgius Colbius (?–?) wittenbergi akadémista disputációja alapján következtethetünk, mivel többek között neki is („*Martin Harnung Corona-Transylvanus*”) ajánlja a művét.³⁵⁴ Érdeemes megjegyezni, hogy a nyomtatvány alapján baráti kapcsolatban állhatott a kor egyik jelentős brassói patrícius családjából származó diáktársával, Marcus Dietrich (1625?–1660) leendő barcarozsnyói lelkésszel is, mivel ugyanez a nyomtatvány őt is ajánlottként nevezi meg. Ezenkívül Martin korabeli megbecsültségét jelzi, hogy már diakónusként neki ajánlottak egy gimnáziumi disputációt (nr. 31), majd botfalui lelkészként még további öt alkalommal tűnik fel címzett személyként a neve (lásd az 1. táblázat eredményeit).³⁵⁵ A források alapján egy egyszerűbb, vélhetőleg iparos családból származó lányt vett feleségül Martha Servatius (1633–1707) személyében, de pontos információk nem maradtak fenn.³⁵⁶ Feltételezhető azonban, hogy a Servatius család érvényesülése Martinnak is köszönhető, mert többen indultak el később a családból értelmiségi pályán is. Ennek legszembetűnőbb példája Martin Christian Servatius (1675?–1723), aki

---

³⁴⁹ Vö. STENNER 1916. 55–56. és 71.; JEKELIUS III. 199.; JEKELIUS IV. 120.

³⁵⁰ Vö. STENNER 1916. 29.; JEKELIUS II. 79.; JEKELIUS III. 206.

³⁵¹ Gimnáziumi tanulmányai után egy évig volt lektor, majd 18 évig rektora az intézetnek, ezt követően pedig közvetlenül főlelkésznek nevezték ki. Vö. SZABÓ – TONK 1992. nr. 1289.; TRAUSSCH 1868–1871. II. 219.; WAGNER 1999. nr. 2194.

³⁵² AHG I.F.17. 54–55.; AHG IV.F.1.Tq.157.I/33.

³⁵³ JEKELIUS IV. 125.; AHG I.F.17 44.; WAGNER 1999. nr. 2197.

³⁵⁴ Lásd: AHG IV.F.1.Tf.12.I. (számozatlan).

³⁵⁵ Vö. nr. 139, 157, 172, 202.

³⁵⁶ Vö. a család férfitagjainak iparúzó foglalkozásait: JEKELIUS VIII. 24–41.

Martin főlelkészi éveiben végezte el teológiai tanulmányait, majd hazatérve megkezdte egyházi pályafutását.³⁵⁷ Martin feleségének komoly tekintélyét is jelzi, hogy a város legelőkelőbb személyeinek kijáró nyomtatványban emlékeztek meg a halálakor.³⁵⁸ A Harnung és Servatius családokkal kapcsolatos további kutatások céljából meg kell említenem azt is, hogy 1695-ben a városi tanács tagja volt egy másik Martin Harnung (?-?) nevezetű személy, akivel rokonsági kapcsolatot nem regisztráltam, de nem zárható ki, hogy rokonai voltak egymásnak.³⁵⁹ Martin halotti búcsúztatója jelenlegi tudásunk szerint nem maradt fenn. Martin Ziegler (1658–1716) gimnáziumi rektortól azonban egy kéziratos búcsúzóbeszédet regisztráltam 1703-ból.³⁶⁰

Martint követően ismét egy tekintélyes brassói család sarja került a lelkészi hivatal élére, Marcus Fronius (1659–1713) személyében. Apja a barcasági Keresztényfalva lelkésze volt, apai nagyapja kereskedő Nagyszebenben, anyai nagyapja pedig brassói városbíró.³⁶¹ Számos alkalmi írás szerzőjeként és többszörös vizsgálónökként is megtaláltuk, sőt azt is megállapítottuk korábban, hogy neki tulajdonítható a brassói szászok egyetemi évei során regisztrált legnagyobb fokszám is (lásd a 6. táblázat eredményeit). Ezenkívül a brassói ajánló akadémiták névsorában is feltűnt, ahol egykori szebeni gimnáziumi rektorát és lelkész apját említi – ami alapján arra következtethetünk, hogy az ő támogatásukért volt a leghálásabb a fiatal korában (lásd: 1. táblázat). Mindezek alapján tehát nem meglepő, hogy gyorsan haladt előre a hivatali pályáján, és a főlelkészi pozíciót is elérte.

29 éves korában feleségül vette Stephan Letz (?–1690) szenátor lányát, Catharinát (?–1695). A Letz család felmenőiről nincsenek adataink a városi anyakönyvekben. Az azonban, hogy Stephant bevásztották a belső tanács tagjai közé, fontos szereplőjévé válhatott a városi elitnek. Erre utal Marcusnak Catharina lányával való házasságkötése, másfelől pedig Martha (?-?) lányának Martin Closiussal (1655–1691) való házassága is,³⁶² akiknek a gyermeke városbírói pozíciót töltött be a 18. század negyvenes éveiben.³⁶³ A család többi tagjáról azonban hallgatnak a források.

---

³⁵⁷ SZABÓ – SZÖGI 1998. nr. 3655.

³⁵⁸ Lásd: nr. 290.

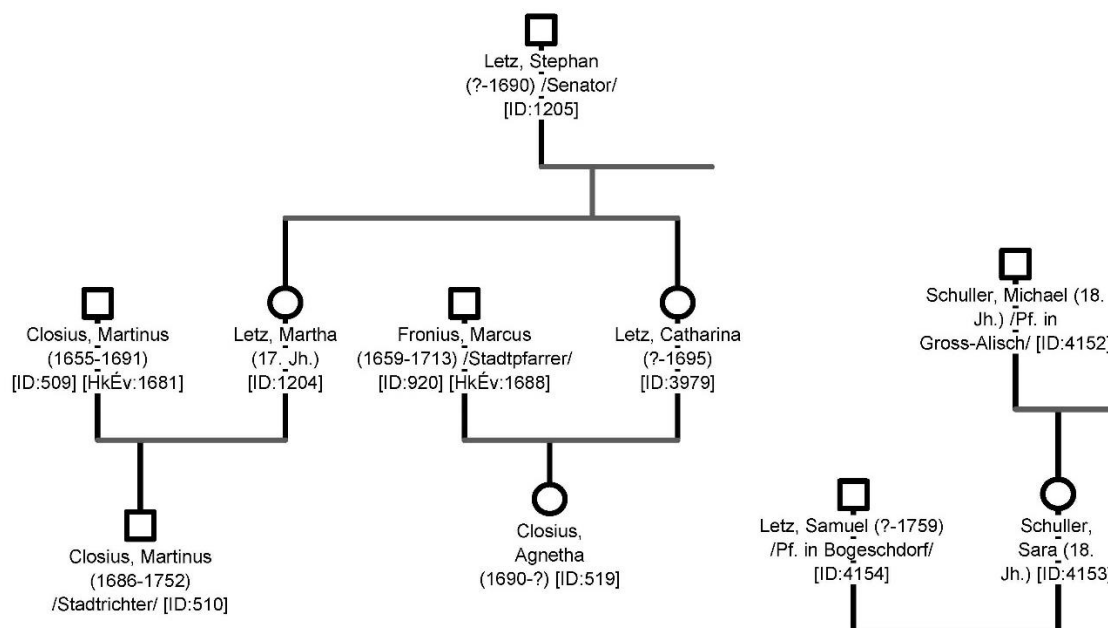
³⁵⁹ STENNER 1916. 60.

³⁶⁰ Vö. nr. 271.

³⁶¹ JEKELIUS III. 76.; ZIKELI 2001. 64–68.

³⁶² Lakodalmi köszöntőjük: nr. 110.

³⁶³ Martin (II.) Closius (1686–1752) lipcsei és jénai tanulmányai után bejárta a hivatali ranglétrát, és a 18. század első felének egyik legbefolyásosabb személyévé vált a városban.

24. ábra: A Letz család genealógiája

Nem sokkal Catharina korai halálát követően újra megházasodott (feltételezhetően 1696-ban), amikor feleségül vette a keresztényfalvi lelkész, Caspar Rauss (1640–1707) lányát, Margarethát (1668–1708). Házassági stratégiáját az alkalmi nyomtatványok alapján is megpróbálhatjuk rekonstruálni, hiszen új apósa tekintélyét jelzi, hogy hárman is neki ajánlották a disputációjukat,³⁶⁴ illetve az, hogy haláláról Brassóban is megemlékeztek (nr. 288). Nem mellékes adalék az sem, hogy az apja városgazdai méltóságig jutott a hivatali ranglétrán.³⁶⁵ Margaretha halála után egy évvel pedig még egyszer megnősült, feleségül vette Bartholomäus Hirscher (1622–1682) egykori városgazda lányát, Marthát (1665–1718). Erről a házasságról pedig két lakodalmi köszöntő is előkerült (lásd: nr. 302–303).

1703-as hivatalba lépésekor az éppen városbíróként regnáló Andreas Rheterrel (1648–1707) viszonylag távoli rokonságban álltak (6 lépés távolságban, ami esetükben egyszerű rokoni terminológiával nem írható le). Ha azonban Georg Jeckellel (1635–1708) figyeljük meg a rokonsági kapcsolatát, aki 1700-ban, illetve 1707–1708 között is városbíró volt, akkor azt találhatjuk, hogy az édesanyja második férje volt, tehát az ő mostohaapja.³⁶⁶ Ennélfogva a jelentős rokoni kapcsolat megléte az ő esetében is azonosíthatóvá vált.

³⁶⁴ Vö. nr. 157, 172, 202.

³⁶⁵ Vö. STENNER 1916. 109.; JEKELIUS VI. 153.

³⁶⁶ Vö. STENNER 1916. 73.; JEKELIUS I. 5.; JEKELIUS IV. 169.

A sorban következőként Paul Neidel (1674–1735) töltötte be a főlelkészi hivatalt. Vele kapcsolatban meg kell említeni, hogy a család nem tekintett vissza hosszú múltra Brassóban még ebben az időben, hiszen a család nem sokkal korábban (1590) Nürnbergből költözött át Brassóba. Feltételezhető azonban, hogy gazdag patrícius polgárként érkeztek, hiszen Paul apját már a brassói szenátus tagjává választották a század második felében.³⁶⁷ Ezenkívül feleségül vette előbb Martin Harnung (1625–1703) városi lelkész lányát, majd – vélhetőleg 1674 körül – Simon Draudt (1615–1664) városbíró lányát, Agnethát (1651–1719) is. Ezekkel a felmenőkkel és társadalmi beágyazottsággal kezdte meg az ifjú Paul az előtanulmányait Brassóban, 1692-ben.³⁶⁸ Az itt töltött éveiben már egy lakodalmi köszöntőhöz,³⁶⁹ egy halotti búcsúztatóhoz³⁷⁰ és egy disputációhoz írt verset.³⁷¹ Ezt követően végezte el a Wittenbergi Egyetemet, majd az egyházi értelmiség ismert életútját járta végig.³⁷² Korábban már megállapítottuk vele kapcsolatban, hogy az egyik legtermékenyebb szerzője volt az alkalmi nyomtatványoknak.³⁷³ Mindezek értékes kapcsolatokról árulkodnak a korabeli elit tagjai körében, de a legfontosabb, hogy egykori gimnáziumi rektorának, Valentin Greissingnek (1653–1701) a tiszteletét is kivívhatta azáltal, hogy hozzáadta lányát, Sarát (1681–1767).³⁷⁴ Hivatalba lépésekor (1713-ban) az ekkor regnáló Georg Draudt (1661–1728) városbíróval is rokonsági kapcsolatban állt már, igaz, viszonylag távolabbiban, hiszen a sógora feleségének a testvére volt.³⁷⁵

---

³⁶⁷ STENNER 1916. 98.; JEKELIUS VI. 9.

³⁶⁸ AHG I.E. 145. 197.; SCHIEL 1867. 80.

³⁶⁹ Nr. 208.

³⁷⁰ Simon Draudt (1647–1693) városbíró halálára, aki az ő nagybátyja volt. Vö. nr. 230.

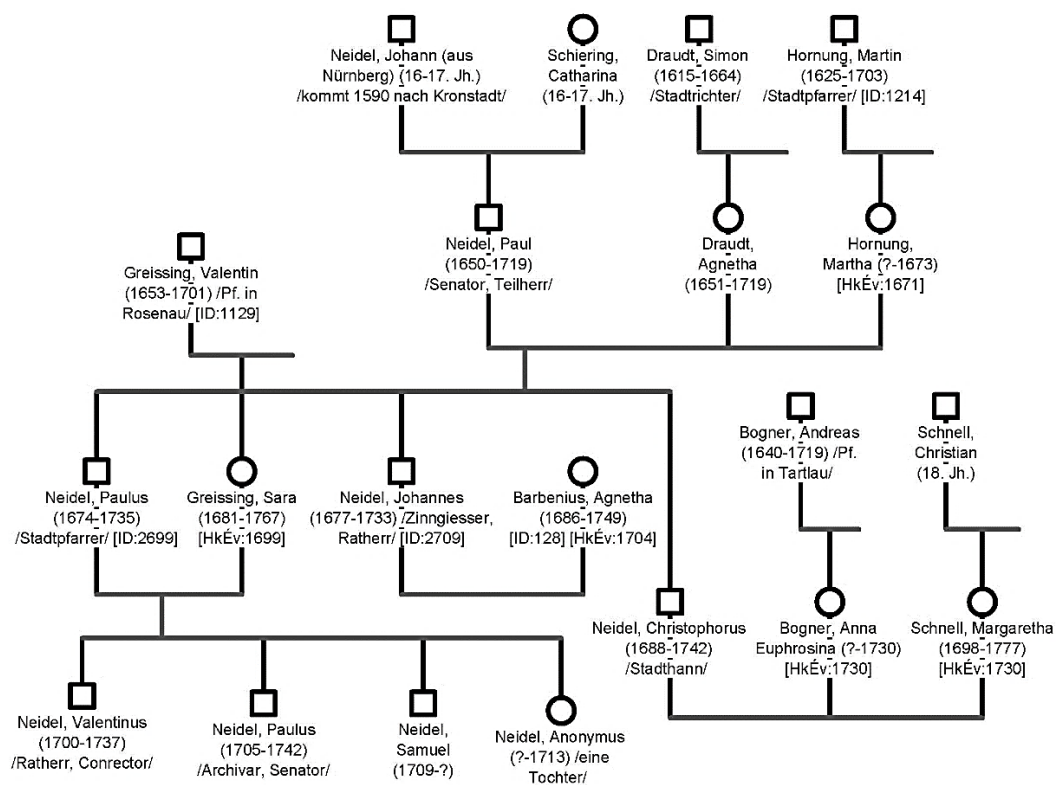
³⁷¹ Nr. 233.

³⁷² SZABÓ – TONK 1992. nr. 2256.

³⁷³ Lásd a 14. ábrát és a hozzá kapcsolódó magyarázatot.

³⁷⁴ JEKELIUS III. 209.; JEKELIUS VI. 9.

³⁷⁵ STENNER 1916. 31–32.; JEKELIUS II. 99.

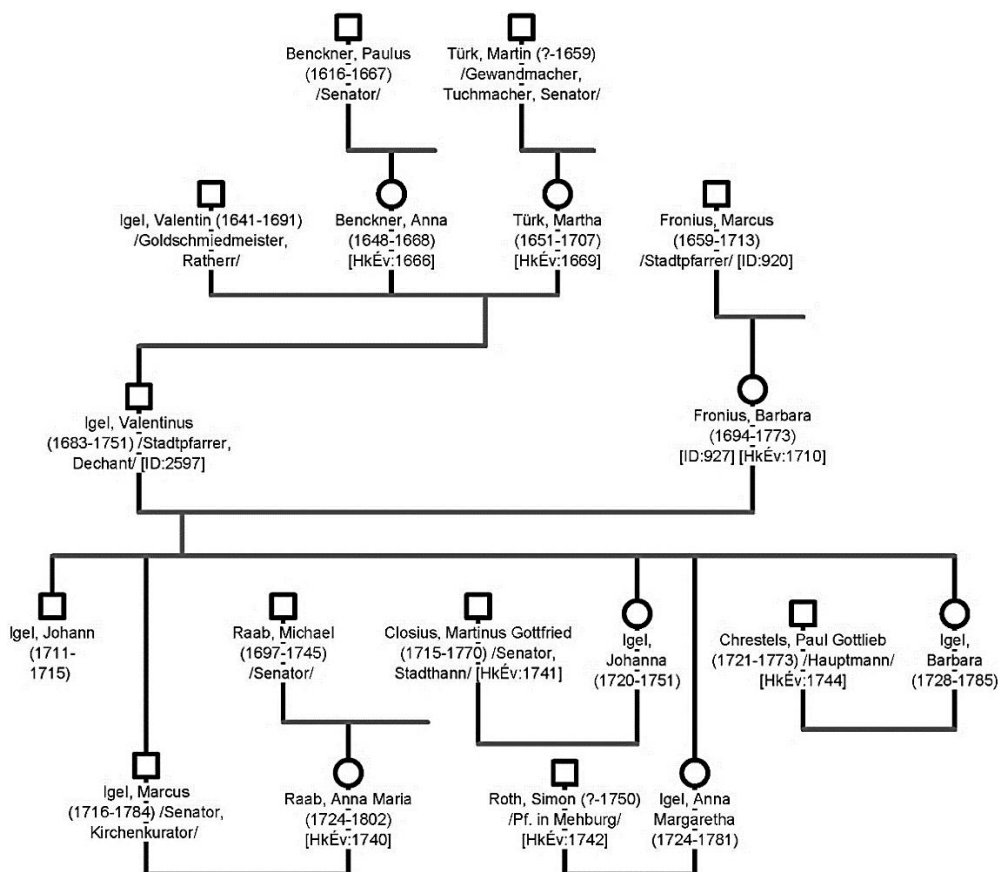
25. ábra: A Neidel család genealógiája (részlet)

Végezetül Valentin Igel (1683–1751) töltötte be a város lelkészi pozícióját a vizsgált időszakban, 1735 és 1751 között. A család felmenői generációkon át ötvösmesterek és szenátorok voltak, első ismert tagja Johann Maximilian Igel (?–?), aki a 16. században költözött Iglauból Brassóba. Apja, Valentin (1641–1691), szenátor volt, aki mindkétszer a város belső tanácsának tagjainak lányai közül választott feleséget magának, előbb Paul Benckner (1616–1667) lányát, majd Martin Türk (?–1659) szenátornak a lányát vette feleségül – ez utóbbi házasságából származott a főlelkésszé választott Valentin is.³⁷⁶ Ezzel a tekintélyes családi háttérrel rendelkezve kezdhette meg brassói előtanulmányait, ezt követően Jénában tanult, majd pedig a korabeli szokás szerint egykori gimnáziumának tanári karába került.³⁷⁷ Az alkalmi nyomtatványok tanúsága szerint ezekben az években írt búcsúzó verset Marcus Fronius városi lelkész halálára (nr. 317), akinek a lányát, Barbarát (1694–1773) néhány évvel később feleségül is vette. Ezenkívül egyike volt azoknak, akiknek – ekkor már elhunyt apósának az unokaöccse – Andreas Fronius (1714–1764) a tiszteletére ajánlotta disputációját (lásd az 1. táblázatot, illetve a nr. 425. nyomtatványt).

³⁷⁶ JEKELIUS IV. 136–138.

³⁷⁷ AHG I.E. 145. 204.; SCHIEL 1867. 84.; SZABÓ – SZÖGI 1998. nr. 1814.

A hivatalba lépésekor városbírói funkciót betöltő Stephan Filstichhel (1657–1737) szintén rokoni kapcsolatban állt, habár a források tanúsága szerint viszonylag távol egymástól, hat lépésnyire volt. A gyermekei kiházasításáról eredményesen sikerült gondoskodnia, hiszen mindannyian a város tekintélyes tisztviselő családtagjaival és a város jelentős hivatali pozícióit betöltő személyeivel kerültek rokoni kapcsolatba.

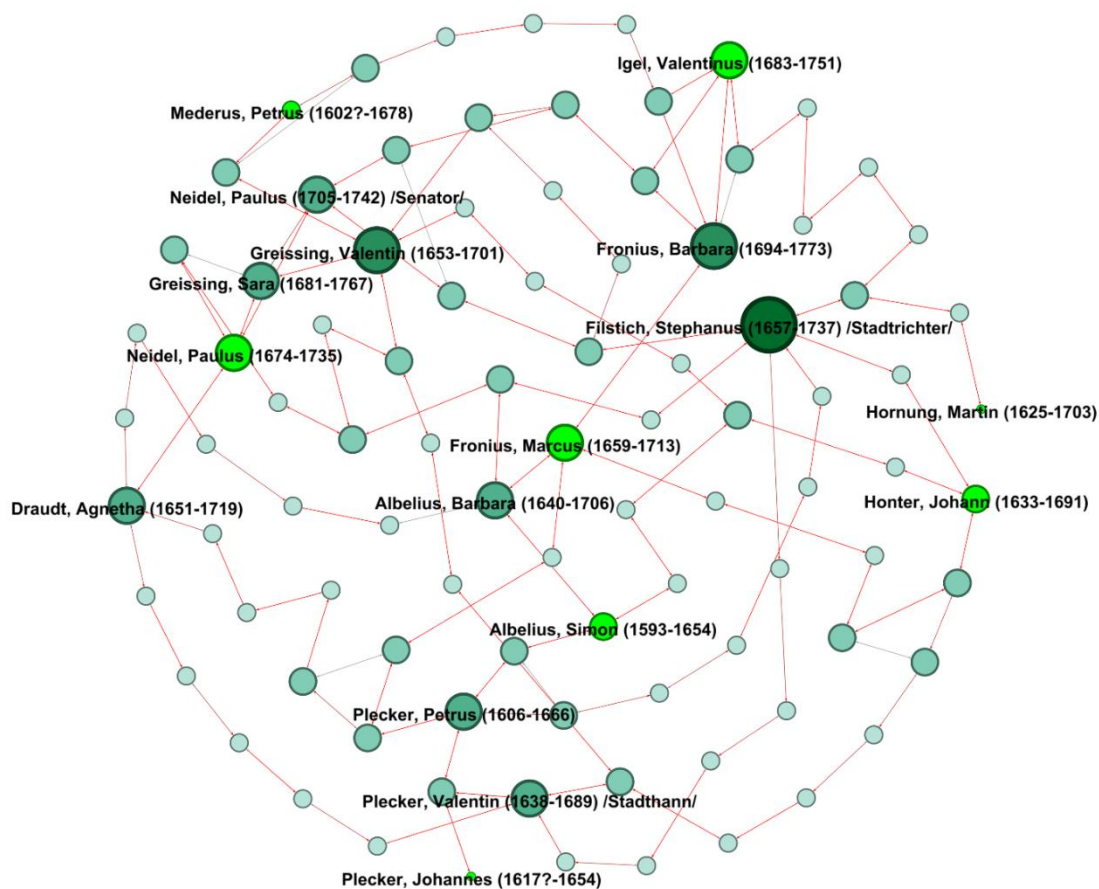

26. ábra: Az Igel család genealógiája (részlet)

Mindent összevetve valamennyi lelkészi tisztviselő rokonsági kapcsolata kimutatható a város főlelkészeként való megválasztásukkor. Szinte kivétel nélkül a város legtekintélyesebb családjainak valamelyik tagjára esett a választás. Nekik a számukra kijelölt életutat kellett bejárniuk, amihez minden anyagi és kapcsolati tőke rendelkezésre állhatott már. A lelkészek rokonságának vizsgálatakor azonban kiderült, hogy ketten a többiektől eltérő érvényesülési életutat jártak be: Martin Harnung és Petrus Mederus. Ugyan ez utóbbi családok felemelkedése is az elitbe való beházasodással ért révbe, de fontos volna azt is látnunk, hogy mi tette érdekessé őket az elittel való házasságkötésre.

Összegésképpen pedig érdemes a vizsgált lelkészek közötti rokoni kapcsolatokat hálózatos formában is megrajzolni, hiszen ennek tanulmányozása a megválasztott lelkészek érvényesülésének eddig nem látott összefüggéseire is rávilágíthat. Az alábbiakban (27. ábra) tehát a brassói lelkészek egymással való rokonsági hálóját figyelhetjük meg. A csomópontok méretét a kapcsolatok száma (fokszámok) alapján látjuk eltérőnek.³⁷⁸ A több kapcsolattal rendelkező személyeknek ezúttal is jelentősége van, mert rámutatnak arra, hogy kik azok, akik a lelkészek között az érvényesülés számára stratégiai szempontból is fontos, összekötő, híd funkciót töltek be. Ez alapján láthatóvá válik Stephan Filstich (1657–1737) városbíró (6), Valentin Greissing (1653–1701) barcarozsnyói lelkész (5) és Barbara Fronius (1694–1773) (5) személyének jelentősége, akik ezt a rokonsági kört a leginkább összetartották. Rajtuk kívül kiemelt kohéziós szerepet tulajdoníthatunk az alábbi személyeknek: Valentin Plecker (4), Petrus Plecker (4), idősebb és fiatalabb Paul Neidel (4-4), Valentin Igel (4), Sara Greissing (4), Marcus Fronius (4), Agnetha Draudt (4) és Barbara Albelius (4).³⁷⁹

27. ábra: A brassói lelkészek közötti rokonsági útvonalak (1650–1750)

³⁷⁸ Zöld színnel a brassói főlelkészeket jelöltem, sötétszürkével és névvel pedig a hálózat fontos személyeit.

³⁷⁹ A nevek utáni zárójelben a fokszámértéket jelzem.

4.3.2 POLITIKAI TISZTVISELŐK

Az egyházi vezetés mellett fontosnak tartom megvizsgálni az időszak világi, politikai vezetőinek családi kapcsolatait is. Ennek a kutatása egy külön területet nyit meg a későbbi társadalom- és politikatörténeti vizsgálatok számára, hiszen a rokonsági kapcsolatok feltérképezésével összehasonlíthatóvá válik az egyes koalíciók közötti versengés.³⁸⁰ Feltételezhetjük, hogy politikai jelentősége is volt a feleség kiválasztásának a város vezetését elnyerni kívánó családok számára. Ugyanígy a város vezető pozíciójának megtartásában jelentősége lehetett annak is, hogy milyen rokonsági viszonyban voltak a barcasági lelkészekkel, akik a közösség nagy tiszteletnek örvendő tagjaiként hatást gyakorolhattak Brassó és vidéke gondolkodására. Éppen ezért fontos mindkét életpálya képviselőinek a családi kapcsolataival foglalkozni, hiszen láttuk az eddigiekben is, hogy az egymás közötti házasságaik révén szervesen kötődtek egymáshoz. Az egyházi és a világi vezetők rokonsági hálózatának összehasonlításával pedig joggal feltételezhetjük, hogy további, korábban nem ismert összefüggésekre derülhet még fény.

E fejezetben tehát azt a célt tűzöm ki magam elé, hogy kísérleti jelleggel a város vezető pozícióját elnyerő tisztviselők között a rokonsági kapcsolatokat feltárjam, és azok távolságait számszerűsítsem. Ezek alapján pedig célozom rámutatni azokra a személyekre, akik a legmeghatározóbbként rajzolódnak ki a legfelsőbb vezetői kör között kialakult kapcsolati háló összetartásában. Az előbbieken láthattuk, hogy a hálózat legfontosabb személye (a kapcsolatok száma alapján): Stephan Filstich, Valentin Greissing és Barbara Fronius volt. Nem tudjuk azonban, hogy ezen személyek ugyanígy dominánsak-e a városbírók rokoni hálózatának körében is. Az így kapott válaszokat végül az alkalmi írások korpuszából kiolvasható eredményekkel vetem össze.

Mindenekelőtt szükségesnek tartom ismertetni a vizsgált időszak városbírjait hivatalviselési éveikkel, illetve a további elemzéshez használt jelzőszámokkal.³⁸¹

---

³⁸⁰ Izzalmas kérdést vet fel Erich Jekelius, amikor Johann Hermannal (1648–?) kapcsolatban megjegyzi az alábbiakat: „*Er privatisiert, weil seine 2 älteren Brüder vor ihm in den Magistrat gekommen und er deswegen nicht angekommen konnte, obgleich er seiner Geschicklichkeit wegen gerühmt wird.*” Vö. JEKELIUS IV. 56. Ennek alapján feltételezhetjük, hogy a brassói tanácsban kialakult koalíciókkal – akár egymás közötti házasságkötésekkel is – növelték az adott családok befolyását a tanácsban, tekintve, hogy ugyanazon családból csupán két személy lehetett egy időben tanácsstag.

³⁸¹ Az 1648–1653 között, illetve az 1656. évben nem tudjuk, hogy ki töltötte be a városbírói hivatalt. A többi adatot lásd: NUSSBÄCHER 1999. 289–292.; STENNER 1916.

ID	Városbíró	Hivatali évek	Fokszám
1372	Herrmann, Michael (1602–1660)	1653-55; 1659-60	4
4382	Goldschmidt, Michael (1579?–1659)	1657-58	0
372	Boltosch, Joseph (1615–1661)	1661	1
579	Czako, David (1613–1676)	1662-63, 1665, 1668, 1670-72, 1675-76	1
688	Draudt, Simon (1615–1664)	1664	7
456	Chrestels, Georg (1616–1672)	1666-67, 1669	2
615	Dietrich, Simon (1622–1683)	1673-74, 1677-79	3
723	Draudt, Georgius (1633–1687)	1680-85	4
781	Filstich, Michael (1625–1696)	1686-88, 1691	2
691	Draudt, Simon (1647–1693)	1688–1690, 1692-93	5
1419	Mankesch, Johann (1635–1699)	1694-99	3
1216	Jeckelius, Georg (1635–1708)	1700, 1707-8	4
1765	Rheter, Andreas (1648–1707)	1701-7	3
2067	Seuler, Bartholomaeus (1649–1715)	1709-10	3
725	Draudt, Georgius (1661–1728)	1711-14, 1718-19, 1721, 1724-27	4
783	Filstich, Stephanus (1657–1737)	1715-17, 1720, 1722-23, 1728-32, 1734-36	6
1414	Seuler, Lucas (1661–1735)	1733	5
2171	Herbert, Samuel (1693–1747)	1737-40, 1743-44, 1746-47	2
446	Chrestels, Paulus (1679–1745)	1741-42, 1745	5
510	Closius, Martinus (1686–1752)	1748-49	5
2161	Seewald, Christoph (1696–1754)	1749-54	1

8. táblázat: A brassói városbírók névsora és hivatali ideje

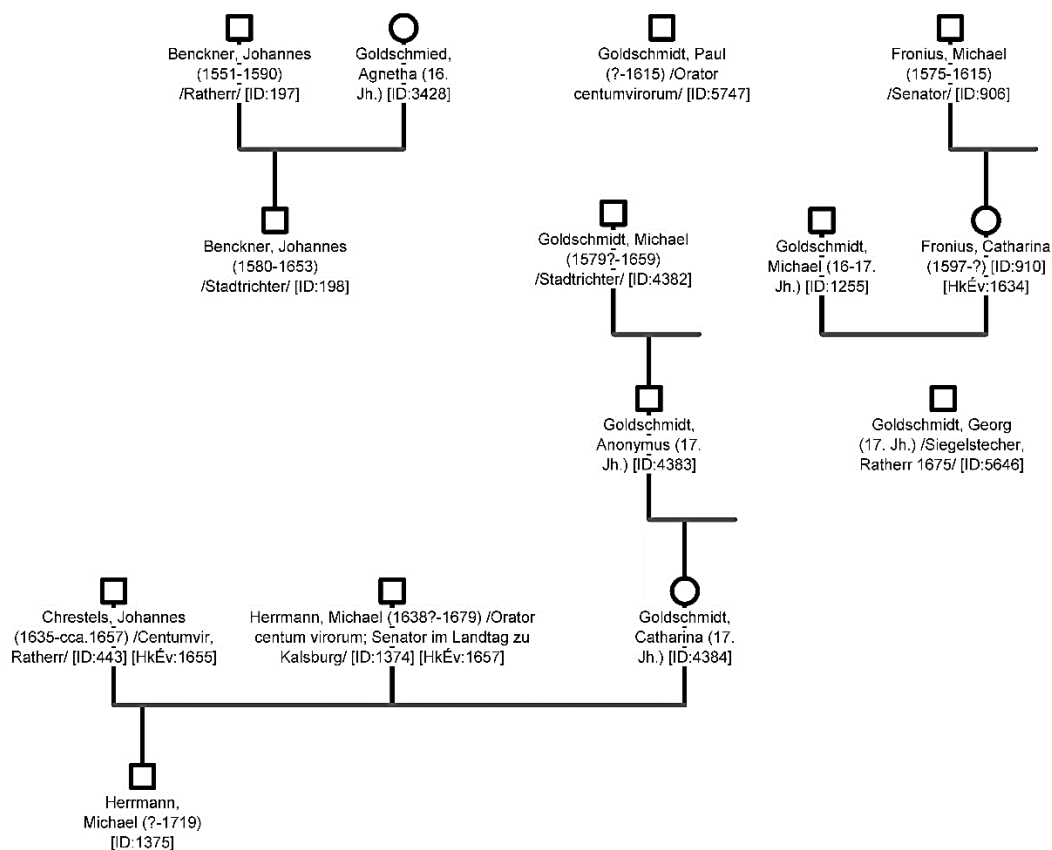
A vizsgált időszakban 21 személy 16 különböző családból töltötte be a városbírói hivatalt Brassóban. Az első tíz évben a Herrmann és a Goldschmidt család azonos keresztnévű tagja látja el a városvezetői szerepet haláláig. Az ezt követő évtizedekben újabb koalíció alakul ki a Czako, Draudt, Chrestels, Dietrich és Filstich családok részvételével, amiből a Draudtok és a Filstichek a 18. század első felében is meg tudták őrizni a befolyásukat. A Mankesch, Jeckelius és a Rheter családok dominanciáját a századforduló éveiben láthatjuk kibontakozni, míg a 18. század közepére a Herbert, Chrestels (újra), Closius és a Seewald családok tagjai erősödnek meg. A rokonsági kapcsolatok felfejtésével arra a kérdésre keresem a választ, hogy a regnáló városbírók között kik voltak azok a személyek, akikhez a legtöbben kötődnek, és így vélhetőleg a tisztviselők háttérében megbújva fontos stratégiai szerepet töltöttek be a városbírói érvényesülések tekintetében is. Ennek kiderítéséhez a korábbiakban már használt kapcsolattörténeti adatmátrixot kell megalkotnunk (9. táblázat).

	1372	372	579	688	456	615	723	781	691	1419	1216	1765	2067	725	783	1414	2171	446	510	2161
1372	0	8	8	5	9	8	3	4	5	7	5	7	3	4	3	5	8	6	6	9
372	8	0	9	5	12	7	8	6	6	9	9	7	7	8	5	7	10	9	9	12
579	8	9	0	6	11	7	8	6	5	7	3	3	6	7	7	6	8	6	6	9
688	5	5	6	0	7	7	3	7	1	4	5	4	4	4	6	4	7	5	5	8
456	9	12	11	7	0	10	10	10	8	10	8	9	10	9	9	9	9	9	6	10
615	8	7	7	7	10	0	8	7	6	4	6	4	8	7	6	7	9	8	8	10
723	3	8	8	3	10	8	0	5	4	7	5	6	5	1	4	6	7	6	5	9
781	4	6	6	7	10	7	5	0	6	7	5	6	3	5	1	5	7	6	5	8
691	5	6	5	1	8	6	4	6	0	3	6	3	5	5	5	5	8	4	4	7
1419	7	9	7	4	10	4	7	7	3	0	4	6	6	6	6	6	6	6	6	7
1216	5	9	3	5	8	6	5	5	6	4	0	4	4	4	4	6	6	6	6	6
1765	7	7	3	4	9	4	6	6	3	6	4	0	7	5	5	7	8	4	4	7
2067	3	7	6	4	10	8	5	3	5	6	4	7	0	4	2	2	5	5	6	8
725	4	8	7	4	9	7	1	5	5	6	4	5	4	0	4	5	8	5	6	8
783	3	5	7	6	9	6	4	1	5	6	4	5	2	4	0	4	6	5	4	7
1414	5	7	6	4	9	7	6	5	5	6	6	7	2	5	4	0	3	3	4	8
2171	8	10	8	7	9	9	7	7	8	6	6	8	5	8	6	3	0	5	4	9
446	6	9	6	5	9	8	6	6	4	6	6	4	5	5	5	3	5	0	4	6
510	6	9	6	5	6	8	5	5	4	6	6	4	6	6	4	4	4	4	0	5
2161	9	12	9	8	10	10	9	8	7	7	6	7	8	8	7	8	9	6	5	0

9. táblázat: A brassói városbírók rokonsági kapcsolatainak adatmátrixa 1750-ben

Az előző fejezethez hasonlóan ez alkalommal is azt a módszert követem, hogy a vizsgált időszak végdátumától vezetem vissza a rokonsági kapcsolatokat. A táblázatot vizsgálva megállapíthatjuk, hogy egyedülként Michael Goldschmidthez nem sikerült rokonsági kapcsolatot találni a regnáló városbírók sorában. Az összefonódás tényéről vele kapcsolatban sincs okunk azonban kételkedni, habár a források hiányában egyelőre ez nem bizonyítható. Az azonban biztosra vehető, hogy a Goldschmidt család több tagja a város belső tanácsában játszott szerepet a 16–17. század fordulóján.³⁸²

³⁸² Ezenkívül adatunk van arról, hogy az egykori városbíró, Johann Benckner (1580–1653) édesanyja szintén a Goldschmidt család tagja volt a 16. században. Vö. a 28. ábrával, illetve JEKELIUS I. 48.; STENNER 1916. 51–52.

28. ábra: A Goldschmidt család rekonstruált genealógiája

Ha arra vagyunk kíváncsiak, hogy a dolgozat vizsgálati időszakában regnáló városvezetőknek milyen mértékű volt az egymás közötti rokonsági távolsága, akkor a 9. táblázat eredményeiből immár ki tudunk indulni. Az eredmények alapján megállapíthatjuk, hogy a többiekhez legközelebb Stephan Filstich (1657–1737) (4,65) állt, őt követte Simon (II.) Draudt (1647–1693) (4,8) és Simon (I.) Draudt (1615–1664) (4,85).³⁸³ Legtávolabb a többiektől Georg Chrestels (1616–1672) (8,75) mutatható ki. A távolsági adatok szórási értékei 1,8 és 2,6 érték között található, tehát a jelzett átlagokat kellően pontosnak tekinthetjük.

Az itt megfigyelt értékek alapján a Filstich és a Draudt család tagjait vizsgálom meg alaposabban, mivel a legközelebbi átlagos távolsági értékek alapján az ő közvetlen rokonságukban fordul elő a legtöbb korabeli tisztviselő. Ezenkívül pedig az elit általános házassági szokásait e két család példáján keresztül meg lehet ismerni.

³⁸³ A zárójelben átlagos lépéstávolságaikat jelölöm.

Elsőként a Filstich³⁸⁴ család két városbírói tisztséget betöltő tagjával foglalkozom. Az első Filstich, akivel a névsorban találkozunk, Michael (1625–1696). Apja és apai nagyapja brassói szenátor volt, anyai ágon nagyapjának testvére a krónikáiról is ismeretes Michael Weiss (1569–1612) brassói városbíró, a dédapja pedig a medgyesi városgazda, Andreas Kemmel (?–?) volt. Kétségünk sem lehet afelől, hogy a születésekor már a korabeli városi elit részét képezte, tekintélyes felmenőkkel. Fialat éveiről keveset tudunk. Tekintve, hogy foglalkozása szerint ötvös volt, ezért minden bizonnyal a céhlegények általános útját járhatta.³⁸⁵ Életében háromszor nősült. Első házassága mindössze másfél évig tartott a felesége korai halála miatt.³⁸⁶ A második felesége halálára készült halotti búcsúszatóból megtudhatjuk,³⁸⁷ hogy 1651-ben Thomas Gokesch lányát, Annát vette feleségül – így közvetlen rokoni kapcsolatba került a tekintélyes Gokesch családdal, amelyből többen a városi szenátus tagjai voltak. Feltételezhetően innentől a karrierje is kijelölt úton haladt már. Erre utalnak a hivatali ranglétrán bejárt pozíciói is. A százatyák tanácsába 1656-ban választották be.³⁸⁸ 1673-ban a magisztrátus szenátori tisztséggel ruházta fel, amelyet 1682-ig viselt. Vagyonmegosztási ügyek intézője három évig volt, 1677-ben és 1681–1682-ben. 1682-ben Bartholomäus Hirscher³⁸⁹ váratlan halála miatt helyettes városgazdává választották (*substitutus villicus*), majd 1683-ban újráválasztották.³⁹⁰ Ezt követően a városgazda tanácsadója volt (*Althann*) két évig (1684–1685), majd elődjét, Georg Draudt városbíró (gyaníthatóan annak ekkor már jelentkező betegeskedése okán – lásd később) váltotta fel tisztségében 1685. szeptember 26-án. Ezt a hivatalt 1688-ig, illetve 1691-ben egy évig szintén betöltötte. Ismeretes, hogy több évig erdélyi országgyűlési követként (1674, 1677, 1682, 1685–1687, 1689) is dolgozott. Fennmaradt vele kapcsolatban az is,

---

³⁸⁴ A család életéről: AHG IV.F.1.Tq.100. 315–316. Különböző névváltozatai: Filstick, Felstech, Pfilstich, Vielstich.

³⁸⁵ JEKELIUS III. 11.; GYÁRFÁS 1912. 121.

³⁸⁶ 1649. május 24-én vette feleségül Johann Türk (?–?) lányát, Anna Mariát. Vö. Jekelius III. 11.

³⁸⁷ Nr. 221.

³⁸⁸ AHG IV.F.1.Tq.137.I/12.

³⁸⁹ Bartholomäus Hirscherről (1622–1682) alkalmi nyomtatvány nem maradt fenn, de a brassói anyakönyvekből tudjuk, hogy apja, Christian Hirscher (1578–1641) városgazda, valamint városbíró volt (Vö. JEKELIUS IV. 100.). 1664-ben feleségül vette Petrus Closius szenátor lányát, Catharinát. Ettől az évtől kezdve 1667-ig szenátor, 1668–1670 között városi szónok (*orator*), majd 1671–1680 között ismét szenátor. Ezt követően választották meg városgazdának 1680. december 26-án, majd egy évvel később újráválasztották (vö. *Quellen IV.* 204., 207). 1682. június 12-én szélütést kapott, ami után már beszélni sem tudott, majd öt nappal később, június 17-én elhunyt (vö. *Quellen IV.* 208.).

³⁹⁰ *Quellen IV.* 210.

hogy 1688-ban a Caraffa tábornok vezette császári zsoldosok Brassót is megszállva, városbíróként bebörtönözték és halálra ítélték – mivel nem volt hajlandó átadni a várost. Rendkívüli szerencséjére egy, a börtön közelébe csapódó ágyúgolyó menekülőutat biztosított számára.³⁹¹ Élete utolsó éveiben a városbíró idős támogatójaként (*Altrichter*) (1689–1690, 1692–96) segédkezett.

Harmadik házasságát 68 évesen kötötte, amikor 1693-ban feleségül vette Martin Harnung városi lelkész lányát, Rosát.³⁹² Ezzel kapcsolatban megjegyezhetjük, hogy 1691-ben már gratulációt írt leendő apósának brassói lelkésszé való megválasztása alkalmából. Tekintve, hogy ekkorra már jelentős személyiséggé vált a városban, házassága alkalmából egy nyomtatvány³⁹³ is készült, majd felesége 1694. szeptember 30-án bekövetkezett haláláról szintén megemlékeztek.³⁹⁴ Végül Michael halálának néhány további részlete is megismerhető az őt búcsúztató két nyomtatványból,³⁹⁵ illetve a róla szóló kéziratból.³⁹⁶ Ebből megtudjuk, hogy egészen idős koráig jó egészségnek örvendett, ám 1691-ben egy négynapos láz uralkodott el rajta, amelynek szövődményei hatására – habár betartotta az orvosi előírásokat, mégis –sokat betegeskedett. Mindez nem akadályozta meg abban, hogy hivatalával járó feladatait továbbra is személyesen végezze. 1696. május 4-én a hazájához való hűségéért I. Lipót nemesi rangra emelte őt és családját.³⁹⁷ Néhány héttel később azonban, június 20-án betegsége kiújult, majd napról napra gyengébb lett. Bő egy hónappal később, július 25-én délután hat és hét óra között halt meg – két hónappal 71. életévének betöltése előtt. A halálát követő második napon helyezték végső nyughelyére a Fekete-templomban.

Michael második feleségétől született Stephan Filstich (1657–1737) aranyműves, városbíró, a család másik vizsgálendő személye. Stephan, az apja nyomán szintén ötvösnek készült.³⁹⁸ 1678-tól kezdte el a céhlegények vándorútját járni, amely négy évig tartott.³⁹⁹ Hazatértekor, 25 évesen házasodott meg, amikor feleségül vette az akkor már városi lelkészi hivatalban lévő Johannes Honterus lányát, Marthát – ami feltehetőleg a két

---

³⁹¹ JEKELIUS III. 11.

³⁹² Ez az egyetlen ismert alkalmi írás tőle. Vö. nr. 214.

³⁹³ Nr. 226.

³⁹⁴ Nr. 244.

³⁹⁵ Nr. 247–248.

³⁹⁶ AHG IV.F.1.Tq.137.I/12.

³⁹⁷ GYÁRFÁS 1911. 161.

³⁹⁸ Életét lásd: AHG IV.F.1.To.206/I. 197–198.

³⁹⁹ GYÁRFÁS 1912. 121.

szülő hivatali presztízsből következett. Ezt követően ötvösként dolgozhatott. 1692-ben, 23 évesen azonban elhunyt a felesége, amiről alkalmi nyomtatvány is készült.⁴⁰⁰ Az elhunyról még elsősorban a városi lelkész apja miatt emlékeztek meg. Stephannal kapcsolatban a nyomtatvány azonban elárulja, hogy ekkor már a százak tanácsának a tagja volt. Alig fél évvel később pedig feleségül vette az akkor már másfél éve özvegy Sarat (1670–1729), Marcus Schunkabunk (1639–1674) egykori szenátor lányát.⁴⁰¹ 1693-tól választották be a városi tanács tagjai közé. Eközben már számos kisebb presztízssű városi hivatalt is viselt. 1709–10 között előbb városgazda, majd 1714-ben pályája csúcsára érve nyerte el a városbírói tisztséget.⁴⁰² Második feleségének haláláról szintén megemlékeztek, ahol már kifejezetten Stephant említik, mint neves hozzátartozóját.⁴⁰³ 1731-ben újra megházasodott, amikor feleségül vette Michael Herrmann (1602–1660) nyomdatulajdonos és városbíró⁴⁰⁴ unokáját, az özvegy Anna Mariát (1679–1744). A feleség házasságai alapján megállapítható, hogy a Herrmannok a 18. században is komoly presztízsnak örvendtek, pedig a család tisztviselő tagjai ekkor már rég nem éltek.⁴⁰⁵

A Filstich család leszármazását és házasodási stratégiáit a következő ábrán (29. ábra) foglalhatjuk legegyszerűbben össze. A könnyebb áttekinthetőség érdekében szükségesnek találtam még további színekkel is jelölni a különféle városi pozíciókat betöltő személyeket: zölddel a szenátori, sárgával a lelkészi, pirossal a városbírói hivatalokat. Az ábrára pillantva így már hamar megállapítható, hogy a Filstichek valóban szervesen kapcsolódtak a város egyházi és politikai tisztviselő családjaihoz. A két városbírói pozícióig eljutó Filstich (apa és fia) is – pályájuk csúcsán a brassói főlelkészek lányait vette feleségül. Miközben az apának ez csupán a harmadik házasságára tudott megvalósulni, amikor ő maga is hivatalba került, addig a fiának már az első házasságával megkötött ez a frigy – elősegítve a fiú további presztízst. Ez azonban a feleség korai halála miatt hamar véget ért, így újabb házasságot kellett kötnie. A Schunkabunk család presztízstértékét jelzi, hogy rájuk esett a választás. Ezt követően pedig (Stephan immár városbíróként) az előbbieken említett Herrmann család özvegyasszonyát vette feleségül – ezzel alighanem hozzásegítve őket a jövőbeni vezető pozícióba való visszatérésükhöz.

---

⁴⁰⁰ Nr. 211.

⁴⁰¹ JEKELIUS III. 12.

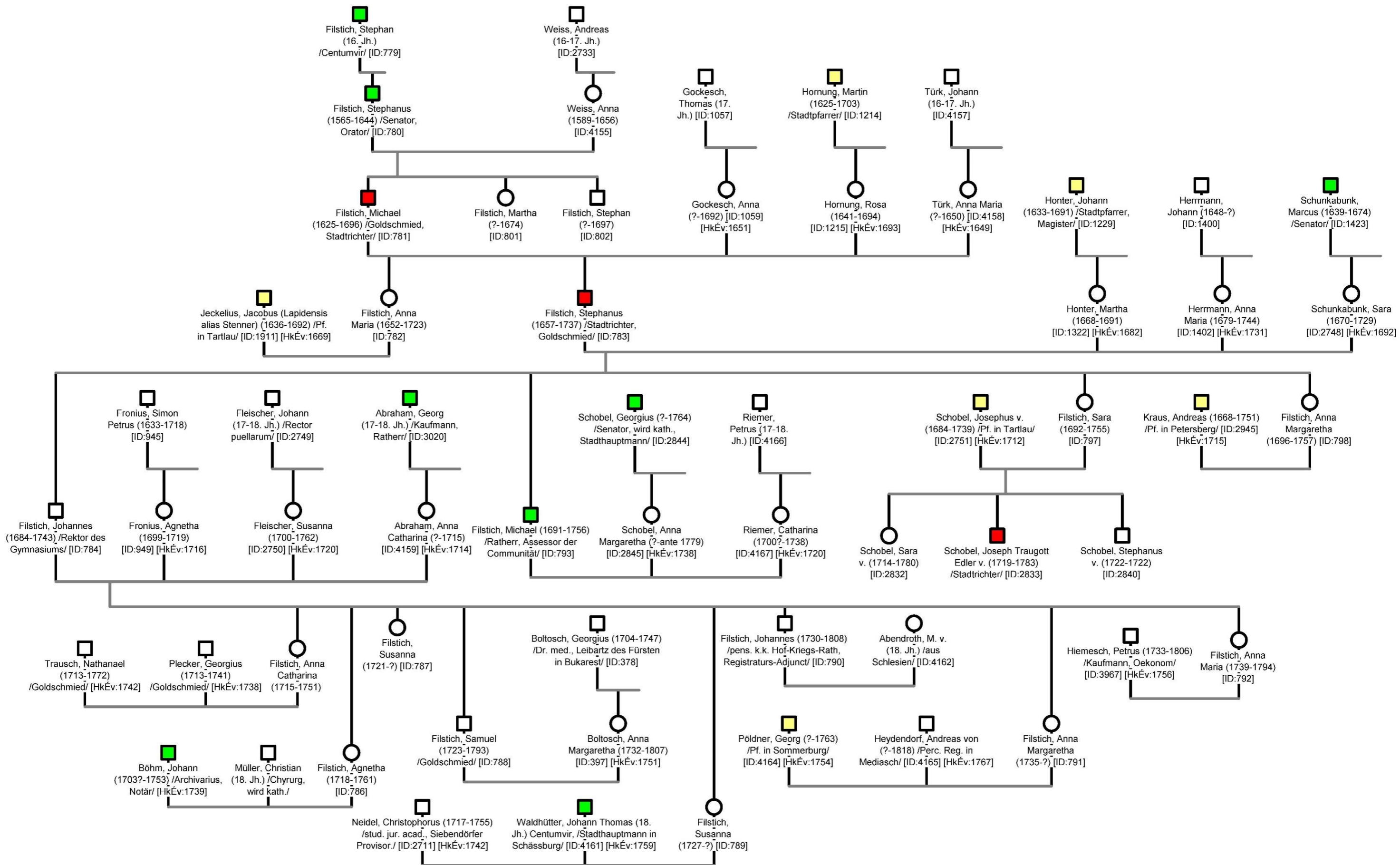
⁴⁰² STENNER 1916. 39–40.

⁴⁰³ Vö. nr. 355.

⁴⁰⁴ Életéről és nyomdai munkásságáról bővebben TONTSCH 1933. 37–39.

⁴⁰⁵ Anna Maria Herrmann házasságait lásd a 280. lábjegyzetben. A Herrmann családnak a legfelsőbb városvezetői hivatalt 1757-ben sikerült újra megszereznie. Vö. JEKELIUS IV. 54.; STENNER 1916. 64.

29. ábra: A Filstich család genealógiája (részlet)

A Filstichekkel kapcsolatban azonban érdemes azt is megemlíteni, hogy csak a városbírók rokonsági kapcsolatainak hálózatában érték el a legkiválóbb eredményt. Az alkalmi nyomtatványokkal kifejezhető értékük csak a 9. helyre volt elég.⁴⁰⁶ Magyarán a brassói „patrícusi” elit körében nem a legbefolyásosabb családként tekinthetünk rájuk. Ha azonban újra rápillantunk az alkalmi nyomtatványok, illetve a hivataltörténeti kutatásokat összegző táblázat eredményeire (5. táblázat), akkor a Draudt családot pillanthatjuk meg az (abszolút) első helyen. Emellett a városbírók kapcsolati hálójának adatmátrixában is csak alig kimutatható különbséggel maradt el a két városbíró Draudt személye Stephan Filstichtől. Tegyük ehhez hozzá, hogy a vizsgált időszak városbíráinak sorában összesen négy Draudtot is találhatunk, vagyis a dominanciájuk már ebből is kiviláglik (habár érdekes, hogy a vezetők rokoni hálójában még ez sem volt elég az átlagos kapcsolattávolságok első helyének megszerzéséhez).

A Draudt családnév a 16. század közepe óta fordul elő a város politikai életének meghatározó szereplői körében.⁴⁰⁷ Jelen esetben a Draudt család két ágából származó tisztviselőiről van szó.⁴⁰⁸ A táblázat eredményei által kiemelendő városbíró, a fiatalabbik Draudt-ágból származó ifjabb Simon Draudt (1647–1693) volt.⁴⁰⁹ Apja, idősebb Simon Draudt (1615–1664) szintén bejárta a hivatali ranglétrát és 1664-ben a városbírói tisztségig is eljutott.⁴¹⁰ Anyja, Agnetha Johann Chrestels egykori városbíró lánya volt. A családi háttér tehát jó anyagi körülményeket biztosíthatott az induláshoz. Gimnáziumi tanulmányait szülővárosában végezte,⁴¹¹ miközben magánoktatásban is részesült. A magyar nyelv megtanulásának céljából a Marosvásárhelyi Református Kollégiumba küldték. Ezt követően Nagyenyedre utazott, és beiratkozott az 1662 óta már ott működő Bethlen Gábor Kollégiumba.⁴¹² Vélhetőleg ekkortájt ismerkedett meg Bethlen János (1613–1678) kancellárral is, aki az iskola főgondnoka volt. 1667-ben Apafi Mihály fejedelmi udvarában Bethlen János felügyelete alatt vették fel a kancelláriára, ahol négy évet töltött. Brassóba

---

⁴⁰⁶ Vö. a 18. ábra, illetve az 5. és a 9. táblázat eredményeit.

⁴⁰⁷ Vö. NUSSBÄCHER 1999. 288–289.; JEKELIUS II. 99.

⁴⁰⁸ AHG IV.F.1.Tq.100. 313–315.

⁴⁰⁹ Halálának időpontját Stenner hibásan 1793. augusztus 27-re teszi. Lásd: STENNER 1916, 34.

⁴¹⁰ Életét lásd: AHG IV.F.1.To.206/I. 162–163.

⁴¹¹ A Honterus Gimnázium matrikulájában az 1662-es évről olvashatjuk a nevét. l. AHG I E 145, 170.

⁴¹² Életét lásd: AHG IV.F.1.To.206/I. 163–164.

való hazatérését követően, 1672. február 28-án megnősült. Házasságáról való megemlékezés nem maradt ugyan fenn, de egy 1717-es halotti búcsúztatóból⁴¹³ mégis szerezhettünk információkat egykori feleségéről és családjáról. Ebből megtudjuk, hogy egy vélhetőleg hasonló anyagi helyzettel rendelkező család leányát, az egykori brassói szenátor, Petrus Bartosch tizenhét éves lánygyermekét, Sarát (1655–1717) vette feleségül.

A névsorban megtalálható az idősebb ágból származó Georg Draudt (1633–1687) városbíró is, akinek az apai nagyapja, Georg, a szász tanácsának tagja volt. Apja, Jacob Draudt, brassói szenátor volt, anyja, Sara pedig Jacob Fischer barcaföldvári lelkész családjából származott. A Trausch-gyűjtemény IV.F.1.To.206/I. jelzetű kéziratos életrajzi vázlatok között találunk néhány feljegyzést a szóban forgó személy életéről. Ebből kiderül, hogy édesanyját fiatalon, nyolcévesen vesztette el, 1640-ben. Ezt követően ínséges időket kellett megtapasztalnia, habár nővérei, Martha és Anna anyja helyett is gondoskodtak róla.⁴¹⁴ 1641-től a brassói Honterus Gimnáziumban tanult.⁴¹⁵ Igen korán, már 16 évesen megkezdte vándoréveit, amiről a szűkszavú forrás annyit elárul, hogy járt Alsó-Magyarországon, és hosszú időt töltött Sibrik Györgynél és gróf Batthyány Ádámnál, akiknek udvarában magyarul is megtanult. 1656 novemberében tért vissza Brassóba, majd egy évvel később feleségül vette Stephan Greissing városi szónok lányát, Marthát (1632–1687).⁴¹⁶ 1660-tól már a szász tanácsának tagja volt, 1667-től pedig a város egyik szenátora és *divisora (Theilungsherr)* lett. Ezen tisztségének keretében vagyonszerzési ügyekkel is megbízták. 1672–1687 között erdélyi országgyűlési követ volt. 1676-ban szenátori tisztségéből városgazdának választották meg, az 1678. év végétől 1685-ig pedig a városbírói címet viselte. Az 1685. évi kolozsvári gyűlésen már gyengélkedéséről olvasni, majd szeretett kedvesének 1687. április 7-i haláláról a Fogarasi-hegyekben értesült, ami annyira megrázta, hogy egészsége tovább romlott, végül augusztus 5-én, 54 évesen hunyt el. Mindkettejük halálára egy-egy alkalmi nyomtatvány is készült.⁴¹⁷ A nyomtatványok fejlécei elárulják, hogy földi maradványaikat a Fekete-templomban helyezték örök nyugalomra – a templom oltárának északi oldalán.⁴¹⁸

---

⁴¹³ Nr. 329.

⁴¹⁴ AHG IV.F.1.To.206.I/148.

⁴¹⁵ Megtaláljuk a nevét az iskola matrikulájában. Vö. AHG I.E.145. 143.

⁴¹⁶ Előző férje a lessesi Johann Homer segédlelkész (1624–1655) volt.

⁴¹⁷ Ezekben felesége váltakozó rosszulleteiről és többéves ágyban fekvéséről olvashatunk, illetve Georg szinte váratlanul jelentkező betegségéről. Vö. nr. 158, 161.

⁴¹⁸ GUSBETH 1886. 17–19.; ZIEGLER 2018. 272–273.

Két gyermekük született, Simon (1673–1729) és Johann (1679–1733). Az előnyös házasság vélhetőleg Simon Draudt további előmenetelét is előmozdíthatta. Ezt mutatja az is, hogy hivatali pályafutása házasságának évében kezdődött, amikor titkárrá vált (*Ordinario Secretario*, 1672–1679), egyúttal a százatyák tanácsába is bekerült. 1680-ban pedig beválasztották a városi magisztrátusok közé (1680–1681, 1684–1685). Ezzel egy időben jegyzőként is dolgozott (1680–1683). Városgazdának 1685. december 26-án választották meg. Hivatalát 1688. december 26-ig töltötte be. Éppen abban az évben, amikor a várost Caraffa tábornok emberei elzárták, városbíróknak kérték fel, amely tisztséget három és fél évig (1689–1690) – a források szerint ellenérzéseivel küzdve⁴¹⁹ – vállalta el. Elődeihez hasonlóan 1691-ben kiérdemesült bíróként működött utódja, Michael Filstich mellett, majd a rákövetkező évben újból megválasztották városbíróknak (1692–1693). Mindeközben a szász nemzetgyűlés követe is volt (1675–1677, 1680, 1682–1685, 1689–1690).⁴²⁰

Személyéhez kapcsolódóan három alkalmi nyomtatvány került elő. Kronológiai sorrendben elsőként Nicolaus Müller brassói nyomdász köszöntötte őt az újév alkalmából.⁴²¹ Haláláról egy latin⁴²² és egy német⁴²³ nyelvű nyomtatvány szól. 1693. augusztus 27-én halt meg, 46 éves korában. Felesége előbb idézett búcsúztatójának címéből kiderül, hogy túlélte férjét, özvegyként halt meg 1717. november 15-én.

A Draudt család leszármazási táblájának megalkotása nem kis feladat elé állítja a velük foglalkozó kutatókat – még Jekelius genealógiája és az alkalmi nyomtatványok alapján sem. A családfa megrajzolásával azonban minden korábbinál áttekinthetőbbé válik az egyébként rendkívül bonyolult és igen szövevényes rokonsági kapcsolatoknak az ágrajza (30. ábra). A minél egyszerűbb áttekinthetőség érdekében a Filsticheknél már használt színek kódokat használok, kiegészítve a szürke (városgazda) és a kék (egyéb városbírók) színekkel. Meg kell jegyezni, hogy az ábrázolt családfán csak a városi tisztviselők felüntetéseinek jutott hely, ugyanakkor fontosnak tartottam a házassági stratégiák nyomomonkövethetősége érdekében, hogy a feleségeknél fel legyenek tüntetve az apák is a pozíciójukkal együtt.⁴²⁴

---

⁴¹⁹ AHG IV.F.1.To.206.I. 163.

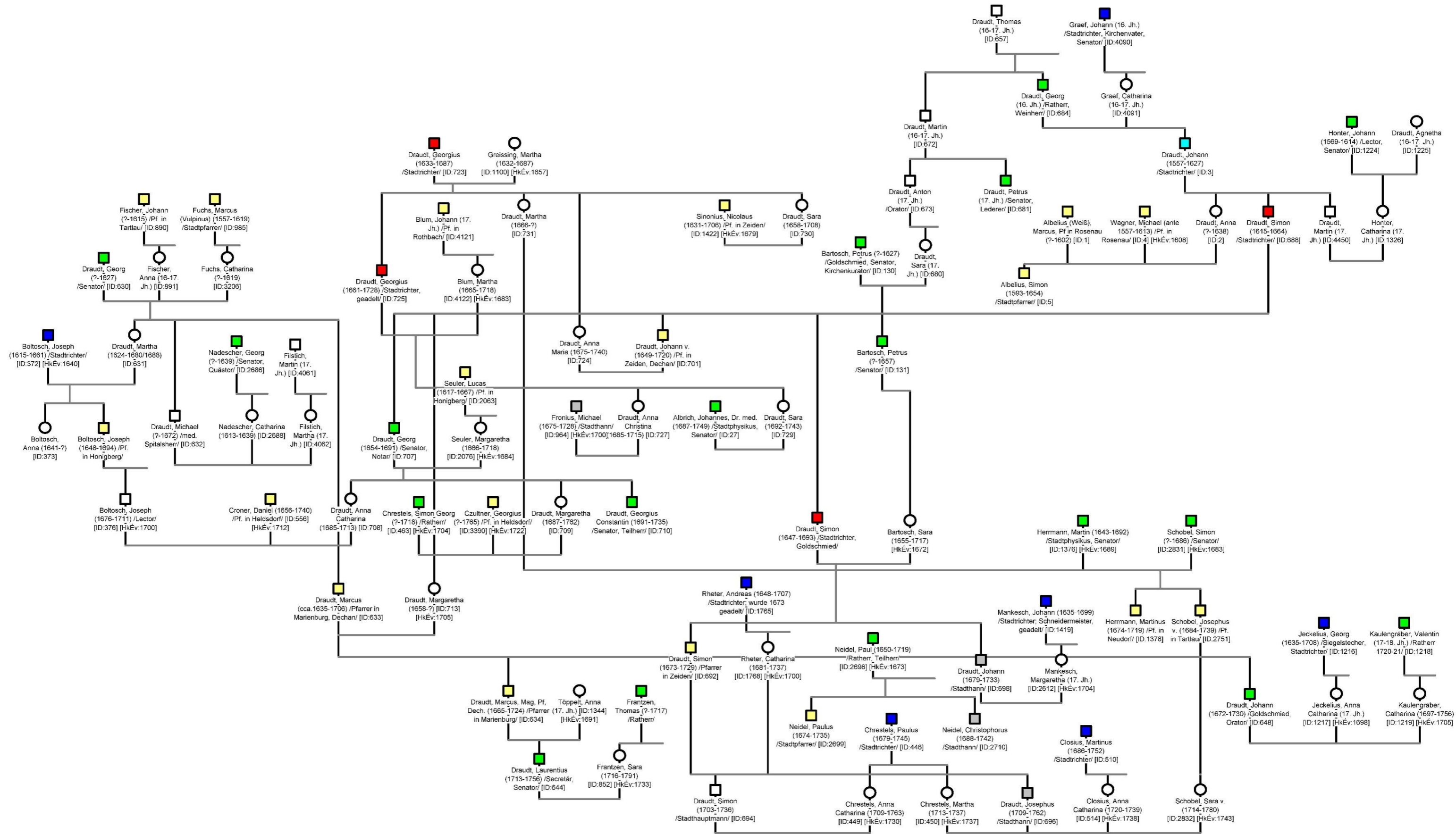
⁴²⁰ Trausch kéziratos feljegyzése szerint együttérző és jóságos ember volt, különösképpen a szegényekkel és az özvegyasszonyokkal szemben, valamint hivatali ideje alatt különös gondot fordított az egyházra és a gyermekek iskoláztatására is. Vö. AHG IV.F.1.To.206.I. 163.

⁴²¹ Nr. 215.

⁴²² Nr. 230.

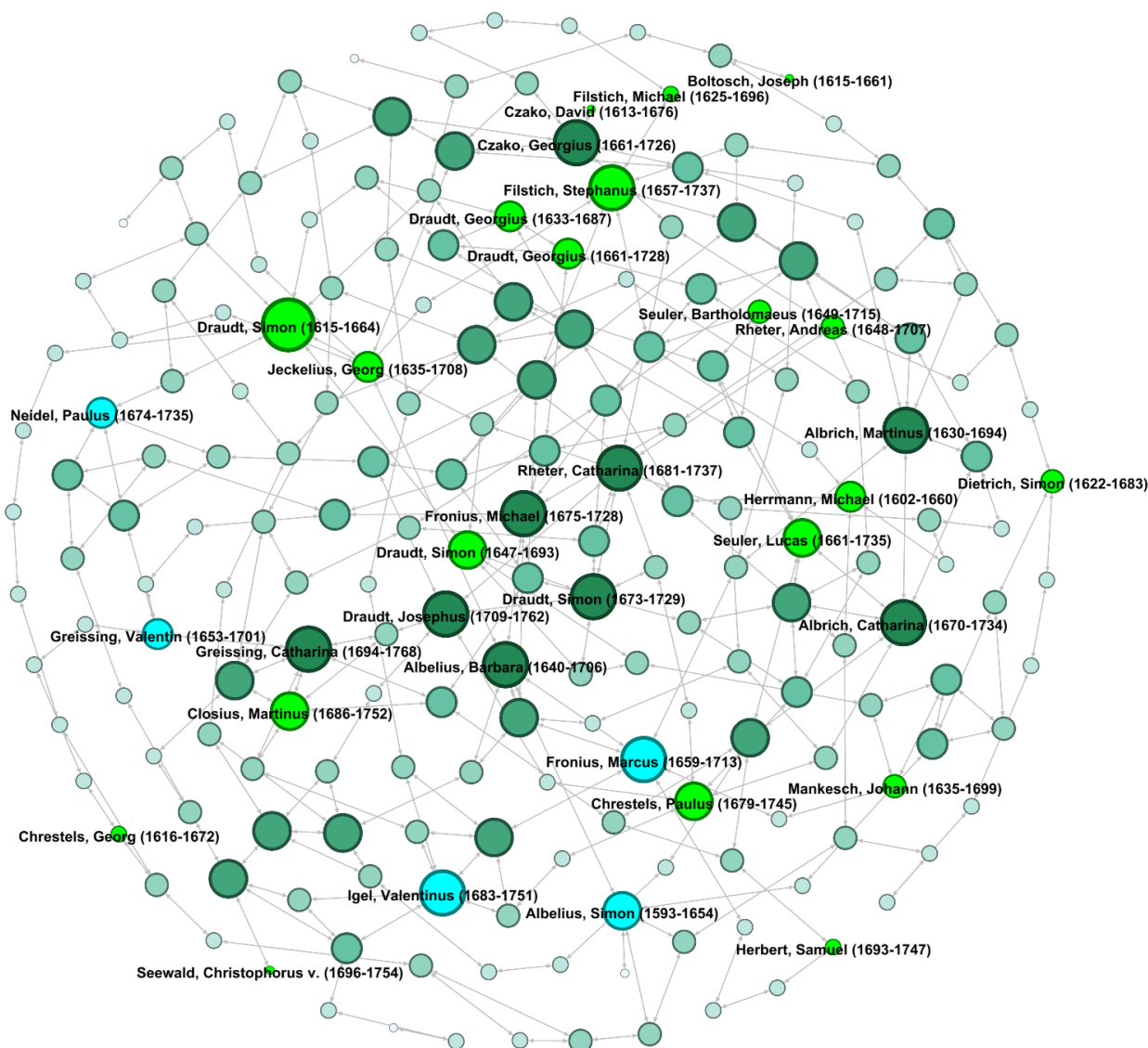
⁴²³ Nr. 229.

⁴²⁴ A család terebélyessége miatt kénytelen voltam eltekinteni attól, hogy időben az egy generációhoz tartozó személyeket egyvonalban ábrázolva mutassam be.

30. ábra: A Draudt család genealógiája (részlet)

A család genealógiai ábrázolásával megfigyelhető a két Draud-ág tagjainak egymás között meglévő kapcsolatai ugyanúgy, ahogy számos egyéb brassói tisztviselővel való kapcsolatuk is. Látható, hogy kifejezetten a legjelentősebb brassói (és barcasági) méltóságokkal kötöttek házasságokat, amellyel világosabbá válik az alkalmi nyomtatványokon való kiemelt szerepük is. Annak ellenére, hogy a Draudtok és a Filstichek nem kötöttek egymással házasságot,⁴²⁵ a városbírók közötti rokonsági kapcsolatok hálójában (31. ábra) közöttük is kimutatható egy távolabbi kapcsolatuk. Megfigyelhetők továbbá azok a személyek is, akikre a közöttük lévő rokonsági háló legfőbb összetartó személyeiként tekinthetünk. A csomópontok mérete ezúttal is a kapcsolatok számától függ.

31. ábra: A brassói városbírók egymás közötti rokonsági hálózata

⁴²⁵ Egy kivételtől eltekintve: Michael Draudt (?-1672) malombiztos (*Mühlherr*) a 17. század első felében feleségül vette Martin Filstich (?-?) lányát, Marthát (?-?). Vö. JEKELIUS II. 83.

A megrajzolt hálózat⁴²⁶ alapján Simon (I.) Draudt (1615–1664) városbíró személye rendelkezik a legtöbb (7 db) kapcsolattal.⁴²⁷ Hat kapcsolattal látjuk Simon (III.) Draudt (1673–1729) feketehalmi lelkészt és Joseph Draudt (1709–1762) városgazdát, Stephan Filstich (1657–1737) városbíró, Michael Fronius (1675–1728) városgazdát, Marcus Fronius (1659–1713) városi lelkészt, Valentin Igel (1683–1751) városi lelkészt, Georg Czako (1661–1726) városgazdát és Martin Albrich (1630–1694) barcarozsnyói lelkészt is. E névsort látva nemcsak egyértelművé válik, hogy az eleve zárt patrícusi körön belül a legtekintélyesebb pozíciót betöltők elsősorban egymással kötöttek házasságot, hanem egy belső körön belüli kör meglétét is mutatja. Az itt felsorolt valamennyi személlyel találkoztunk már az ajánlottak körében (1. táblázat), egy részükkel pedig a legtekintélyesebb brassói peregrinusok körében (6. táblázat) és az alkalmi nyomtatványok szerzőinek elemzése kapcsán is (18. ábra).⁴²⁸

Érdekes, hogy a város több női tagja is a hálózat ugyanolyan fontos összekötő elemeiként jelenik meg, mint a legbefolyásosabb városbírók, városgazdák és lelkészek. Az eddigiekkel azonos fokszámmal (6 db kapcsolattal) látjuk ugyanis az előbb említett Martin lányát, Catharinát (1670–1734); Simon Albelius városi lelkész lányát, Barbarát (1640–1706);⁴²⁹ Andreas Rheter (1648–1707) városbíró lányát, Catharinát (1681–1737);⁴³⁰ illetve Valentin Greissing (1653–1701) barcarozsnyói lelkész lányát, Catharinát (1694–1768) is.⁴³¹ Fontosak lehetnek még a további kutatások számára az öt kapcsolattal rendelkező hölgyek is a hálózatban. A névsoruk a következő: Georg Draudt (1633–1687) városbíró lánya, Martha (1666?–); Stephan Filstich városbíró lánya, Sara (1692–1755); Marcus Fronius (1659–1713) városi lelkész lánya, Barbara (1694–1773); Marcus Schunkanunk (1639–1674) szenátor lánya, Sara (1670–1729); Georg Jeckelius (1635–1708) városbíró lánya, Martha (1667–1708); Lucas Seuler (1617–1667) szászhermányi lelkész lánya, Margaretha (1666–1718); Martin Seewald (1660–1721) nótárius lánya, Martha (1711–1779); végül pedig Valentin Igel (1641–1691) szenátor lánya, Martha (1676–1745). Ez tehát azoknak a brassói asszonyoknak a névsora, akik a város vezető tisztviselői

---

⁴²⁶ Zöld színnel az elemzett városbírókat, kékkel a lelkészeket, sötétszürkével egyéb, a hálózat szempontjából fontos személyeket jelöltem.

⁴²⁷ Itt jegyzem meg, hogy a 8. táblázat jobb oldali „fokszám” oszlopában az itt látható kapcsolati értékeket soroltam fel.

⁴²⁸ Lásd még a 3.1.1-es fejezet *Vizsgaalkalmak előfordulása az alkalmi nyomtatványokban* című részt.

⁴²⁹ Vö. a 23. és a 27. ábra eredményeit.

⁴³⁰ Vö. 8. táblázat; nr. 256., 409.

⁴³¹ Vö. a 6. táblázat és a 15., 27. ábra eredményeit.

körében rekonstruálható hálózat legfontosabb személyei voltak. Befolyásos kapcsolataik révén házasságkötéskor kiemelt jelentőségű helyzetben lehettek.

Adódik a kérdés, hogy a dolgozatban megvizsgált két vezetői kör hálózatában voltak-e olyanok, akik mindkét csoportban kiemelkedtek a kapcsolataik alapján? A válasz igen, a felsoroltak közül két brassói polgárosszonyt említhetünk meg: Barbara Albeliust (1640–1706), akinek előbb Petrus Fronius (1635–1708)⁴³² keresztényfalvi lelkész volt a férje, később pedig Georg Jeckel (1635–1708)⁴³³ városbíró; valamint Barbara Froniust (1694–1773), akinek Valentin Igel (1683–1751) főlelkész, barcasági esperes volt a férje. A kapcsolattörténeti források alapján azt mondhatjuk, hogy ők rendelkeztek a legtöbb rokoni kapcsolattal a vizsgált időszak főlelkészi és városbírói tisztviselők körében.

Az eddig megfigyelteket azzal foglalhatjuk össze, hogy a város lelkészei és bírói egyértelműen a patríciusi rétegből kerültek ki, akik a legbefolyásosabb felmenőkkel rendelkeztek a korban. A legtekintélyesebb pozíciókban lévő családok tagjai egymással kötöttek házasságot: azaz egy városbíró szívesen kötött házasságot a brassói főlelkész lányával, illetőleg egyéb barcasági lelkész család hölgy tagjával, másfelől a további tekintélyes családokból kikerülő szenátorok női leszármazottaival – és fordítva. Mindez a házassági szokásaikban jól nyomon követhető. Kivételt Petrus Mederus és Martin Harnung jelent az eddigi kutatás tanúsága szerint. Éppen ezért az előbbi személlyel és családjával esetpélda gyanánt a következő fejezetben részletesen is foglalkozom. A városi tisztviselők körében azonban ilyen kivételeket egyelőre nem látni. Mindez rámutat arra is, hogy a jövőben érdemes volna a város további hivatalnokait is a vizsgálat középpontjába állítani.

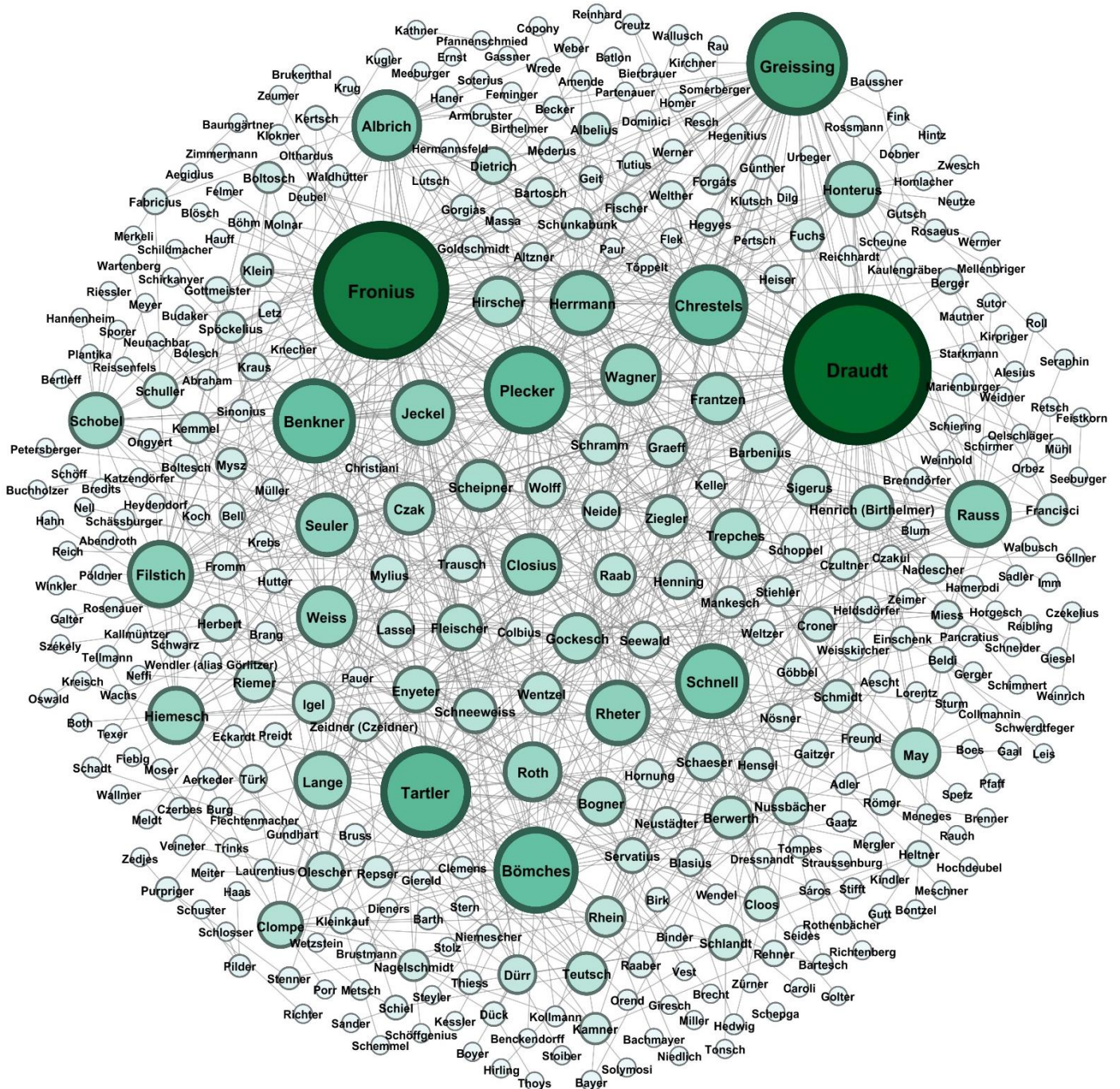
---

⁴³² TRAUSCH 1868–1871. I. 349, 366.; SZABÓ – TONK 1992. nr. 2353. WAGNER 1998. nr. 1795. Halotti búcsúztatóját lásd: nr. 143.

⁴³³ Georg Jeckel (1635–1708) személyéről nem adnak hírt az eddig megjelent életrajzi összefoglalók. A Trausch-gyűjteményben azonban megtaláljuk egyoldalas halotti búcsúztatóját (nr. 298), valamint az AHG IV.F.1.To.206/II. jelzetű kéziratos életrajzi vázlatokban szintén megemlítik. Ezekből kiderül, hogy 1635. szeptember 11-én született Brassóban. Fiatal éveiről nem sokat tudunk (még a brassói gimnázium anyakönyvében sem fordul elő a neve). 1670-ben, 35 évesen lett a százatyák közösségének tagja, 1675. január 14-től pedig a városi tanács szenátora. 1673 és 1688 között a brassói tanács tagja volt, ezt követően 1689. december 26-tól városgazdává választották, amely hivatalt 1690-ig viselte. 1687 augusztusában a brassói zsoldos sereg hadnagyaként (*Feldhauptmann*) kísérte el embereivel I. Apafi Mihály erdélyi fejedelmet a magyarországi hadjárataira, és még ugyanazon év október 29-én szerencsésen visszatért Brassóba. 1691–1699 között *Althann* volt, majd 1700 és 1708 között Brassó városgazdája. 1678-tól többször volt az erdélyi országgyűlés követe is (a hivatali éveit lásd: Stenner 1916. 73.) Kétszer nősült, előbb feleségül vette Catharina Mühlmann (?–1690), majd 1691. július 22-én Simon Albelius brassói lelkész lányát, Barbarát (1640–1706). Első házasságából három leánygyermek született, Martha, Susanna és Anna Catharina. Második házassága gyermektelen volt. Meghalt 1708. július 27-én, 73. életében (vö. *Quellen* VI. 371.; JEKELIUS IV. 169.).

Tekintve, hogy a dolgozatban a korabeli kapcsolatépítések nyomán igyekszem megismerni a város patrícius családjait, fontosnak tartom összegzően bemutatni azt is, hogy a brassói szász polgárok a rendelkezésre álló források alapján, nemzetségekre lebontva, mely családokkal kötöttek leginkább házasságot? Ennek megválaszolása céljából az alábbi ábrán valamennyi brassói családot feltüntettem, amelyhez házassági adatot regisztráltam. A csomópontok mérete a korábban már megszokott fokszámok (jelen esetben tehát a házasságok) különbségeit fejezi ki.

32. ábra: A brassói családok házasságkötési preferenciái (1650–1750)

Az előző ábrán 385 család házasságkötése látható, amely könnyen áttekinthető formában foglalja össze a házasságkötések során leginkább preferált brassói családokat – kvázi a korabeli érvényesülési (házasodási) stratégiákat. Az egyes családokat szimbolizáló csomópontok mérete a közösség legnépszerűbb családjait összegzi, amelyet hívhatunk másképpen fok-presztízsnak is. A legnagyobb értékszámmal a Draudt családot láthatjuk 72 házassági kapcsolattal. Őket követi a Fronius (65), a Gressing (46), a Tartler (40), a Plecker (38), a Bömches (37), a Benkner (36), a Chrestels (34), a Schnell (31), az Albrich (29), a Filstich (27) és a Rauss (27) család stb. Az itt kapott értékeket érdemes összehasonlítani a 18. ábra és az 5. táblázat eredményeivel. Szembetűnő, hogy a Draudt családé mindhárom helyen az első pozíció, tehát mind az alkalmi nyomtatványokat, mind a hivatali pozíciókat és mind a házassági stratégiákat vizsgálva őket tekinthetjük az időszak legkiemelkedőbb családjának. A többi familiával kapcsolatban már nehezebb egyértelmű rangsort felállítanunk. Az alkalmi nyomtatványok alapján a Fronius, az Albrich, a Seuler és a Chrestels családokat látjuk a legkiemelkedőbbnek, míg a tisztviselők előfordulásának rangsorában a Tartler, a Henning, a Plecker, a Herrmann és a Czako családokat figyelhetjük meg a lista élén. A házasságok preferencia-megoszlása vonatkozásában szintén ugyanezen családok találhatóak meg az élvonalban. Magyarán a különböző szempontok szerint megfigyelt értékszámuk alapvetően egy jól körülhatárolható csoportot írnak le, amelyek nyomán kijelenthetjük, hogy a korabeli társadalom legtekintélyesebb családjait tártuk fel.

Végezetül a már többször hivatkozott 1., 5. és 6. táblázat, valamint a 18., 27. és a 31. ábrában való előfordulás a brassói szász elit általános érvényesülési módszerét körvonalazza előttünk. Láttuk, hogy az érvényesülés alapja a tekintélyes felmenők voltak az eliten belül. Ennek figyelhettük meg következményeként azt, hogy a fiatalok akár már korai éveiben is szerepelhettek az alkalmi írások lapjain. Konkrétabban a peregrináció idejére fókuszáló vizsgálatokban láttuk, hogy a felmenőiktől függött az akadémiták presztízse, amelyet kiemelt személyként való gyakoriságuk (be-fok értékük) alapján vizsgáltunk. A tekintélyes felmenőkkel rendelkező személyeket így nagyobb fokszám értékkel találtuk meg, mint a többieket. A tanulmányok befejezése után továbbra is az apa presztízstől (és hivatalától) függött az, hogy kivel házasodhatott össze a karrierútja elején járó fiatal. Az alkalmi nyomtatványokból rendszerint kiolvashatónak bizonyult az is, hogy az adott ifjont a saját érdemei miatt tisztelik-e már vagy még az apja miatt emlékeztek meg róla (tehát hivatkoznak-e nyomtatványokon a felmenőire vagy már kizárólag az ő érdemeit

méltatták – főként a lakodalmi köszöntőkön és a halotti búcsúztatókon). Természetesen az életkor előrehaladtával és a magasabb pozíció elnyerésével már sokkal inkább az adott egyéntől függött, hogy sikerült-e növelni a befolyását, ezzel együtt pedig a presztízsét, mely utóbbi az alkalmi írásokból szintén kiolvashatónak bizonyult.

Ez tehát a kora újkori brassói elit általános érvényesülési pályája a rokonsági és baráti/kollegiális kapcsolatok (első lépésben történő) megközelítésével. Az érvényesülési lehetőségeknek az eddig leírtakat kiegészítő megismerése már további kutatást tesz szükségessé – különösen a város további pozícióit betöltő tisztviselőire fókuszálva. E további kutatásnak a legérdekesebb részét, véleményem szerint főként az átlagtól eltérő érvényesülési mód feltérképezése fogja majd jelenteni. Dolgozatom zárásaként ezért ebbe az irányba is lépést kívánok tenni, amelyet a következő fejezetben mutatok be – a kapcsolódó alkalmi nyomtatványok mélyfúrászerű elemzésével.

5. AZ ÉRVÉNYESÜLÉS ELTÉRŐ MÓDJA: A FEKETEHALMI MEDERUS CSALÁD ESETPÉLDÁJA

Az alábbi fejezetben egy olyan család példáján keresztül kívánom bemutatni a brassói elitbe való bekerülés lehetőségét, amelynek korai felmenői nem töltöttek be rangos pozíciókat a brassói városi elitben, a 17. század végére mégis sikerült mindent elérniük ahhoz, hogy a legtekintélyesebb brassói polgárok között említsük őket. Ennek érdekében elemzem, hogy a vizsgált személyek (a család tagjai) mikor, milyen kapcsolati körrel rendelkeztek, hogyan bővítették ezt, továbbá hogyan gondoskodtak a család által betöltött hivatali pozíciók fenntartásáról, amikor gyermekeik sorsáról (taníttatásukról, kiházásításukról) döntöttek? Mindeközben arra a kérdésre is keresem a választ, hogy mindezen szempontok, hogyan tükröződnek az alkalmi nyomtatványok lapjain.

A család első ismert tagjának élettörténete egy Brassótól 15 km-re fekvő településről, Feketehalomról (*Codlea, Zeiden*) indult, és szerény anyagi körülmények közül indulva – néhány évtized leforgása alatt – bekerült a város legmagasabb köreibe, így a családi vérvonal elindulhatott a – korabeli Erdélyben értelmezett – patríciussá válás útján. A brassói polgárság számára az ismeretlenül csengő Mederus családnév hamarosan mindenki által jól ismertté vált.⁴³⁴ Az ismertséget Petrus Mederus (1602?–1678) alapozta meg, aki 24 éven keresztül szolgált Brassó főlelkészeként, ezalatt az idő alatt összesen 16 évig volt a barcasági káptalan esperese, és a családi vérvonal fennmaradásáról hét gyermekkel gondoskodott. Emellett házasságkötéseivel biztosítani tudta a városi pozíciók megőrzését maga és a gyermekei számára. A családi vérvonal őt követően azonban nem volt hosszú életű, mindössze három generációt ért meg. Mégis, az ismeretlenség homályából a legelőkelőbb pozíciókig jutó család története mintául szolgálhat a korabeli érvényesülési karrier bemutatásához, választ nyújthat a dolgozat bevezetőjében feltett kérdésekre: milyen szempontokat érvényesítettek az egyes családok a brassói elitbe való bekerüléshez, és miként gondoskodtak a megszerzett pozíciókról, valamint a család fennmaradásáról?

---

⁴³⁴ Nem csupán az erdélyi szászok körében, hanem még mindig az a mai magyar, német és szász irodalomtörténeti kutatásokkal foglalkozók számára is.

Petrus Mederus (1602?-1678)

A brassói anyakönyvek tanúsága szerint az első Mederus, akivel a családi genealógia elindult, Petrus Mederus volt. Mivel nincs más megegyező nevű családnév a brassói polgárok körében,⁴³⁵ kizárhatjuk a más családokkal való összetévesztés lehetőségét.⁴³⁶ Georg Gotthelf Zell városmonográfiájában vele kapcsolatban megjegyzi,⁴³⁷ hogy a feketehalmi személyneve Peter Med lehetett, és a felmenői földművesek voltak. George Michael Gottlieb von Herrmann (1737–1807) Brassó történetéről összeállított munkájában⁴³⁸ szintén arról tájékoztat, hogy a szóban forgó Petrus szegény szász felmenőktől született Feketehalmon. Nevének említése nem marad el az általános irodalom- és művelődéstörténeti munkákból sem. Ezek azonban igen tömörek, gyakran hiányosak, és néhány helyen pontatlanok is. Már a születési időpontját illetően is eltérések mutatkoznak köztük. Korábban az 1602-es, újabban az 1606-os évet találjuk megjelölve születési évként – egész pontosan Friedrich Wilhelm Seraphin (1861–1909) tanulmánya óta.⁴³⁹ Testvéreiről semmit nem tudunk, kivéve azt, hogy egy fivére bizonyosan volt.

Szintén szegény származására utal az is, hogy szolgáldeákként tanult a brassói gimnáziumban,⁴⁴⁰ tehát a kor szokásához híven némi fizetségért szolgának szegődött a gazdag diákok mellé.⁴⁴¹ Ennek fejében pedig maga is részt vehetett a gimnáziumi oktatáson. Az iskola anyakönyvében – vélhetőleg éppen ebből az okból – nem szerepel a neve, így nem tudjuk, hogy pontosan mikor járt oda. Egyetlen adat ismert ebből az időből: Trausch az írói lexikonában azt írja, hogy az említett gimnázium tanulójaként kisbeszédet tartott 1628-ban.⁴⁴² Ebből következően az iskolatársainál már jó pár évvel idősebb lehetett. A

---

⁴³⁵ JEKELIUS V. 186.

⁴³⁶ A felmenőkről csak a név etimológiai vizsgálatával tudunk feltételezésekbe bocsátkozni. Elsőként a „Meder” névalakból német származásra is következtethetünk, amely egy általános latin „-us” végződést kapott. A nevet megvizsgálta már Hans Bahlow (Vö. BAHLOW 1967.), Paul Cascorbi és Albert Heintze (Vö. CASCORBI – HEINTZE 1967.) nyelvész is, és mindhárman a kaszás (*Mäher*) szóra vezették vissza a név eredetét. Ha ezt elfogadjuk, akkor egy kétkezi munkást képzelhetünk el az család egykori ősapjaként. Max Gottschald szerint azonban a „Meder” név kialakulhatott a sörfőző (*Metbrauer*) elnevezésből is, amely a 16. században előfordult „*Medbrauer*” alakban is (Vö. BINDER 2003. 142–152.). Ennek a rövidített alakja lehetett a „*Med*”, illetve a „*Meder*” név. Mindent összevetve, egyik esetben sem beszélhetünk jó módú, igazán tekintélyes felmenőről.

⁴³⁷ ZELL 1994. 216.

⁴³⁸ HERRMANN 2010. 391.

⁴³⁹ SERAPHIN 1890. 190–214.

⁴⁴⁰ Herrmann „*Medicant*”-ként nevezi meg, mint koldus diákot. Vö. HERRMANN 2010. 391.

⁴⁴¹ MÉSZÁROS 2005b. 327.

⁴⁴² A kézirat címe: *Oratiuncula de Corona Transylvaniae urbe habita 1628*. Lásd: AHG IV.F.1.Tq.160.II/1.; TRAUSCH 1868–1871. II. 404.

gimnázium elvégzése után a jómódú családok gyermekeihez hasonlóan peregrinációra indult.⁴⁴³ Külföldi tanulmányait 1633-ban az észak-lengyelországi Toruńban (*Thorn*) kezdte, majd 1634 márciusától Gdańskban (*Danzig*) folytatta, végül 1635 májusában Rostockba költözött, és az ottani egyetemen tanult teológiát, illetve filozófiát.⁴⁴⁴ 1637-ben szerezte meg bölcsletdoktori oklevelét, rá egy évre, 1638. április 25-én pedig nem kisebb dolog történt vele, mint hogy művészi, világi témájú gáláns költészeti tevékenységéért Hadrian von Mynsicht (1588–1638) választófejedelem koszorús költővé, *poeta laureatus*sá avatta.⁴⁴⁵ Eredményességére a jeles alkalomra készült *Gratulationes*⁴⁴⁶ című alkalmi nyomtatvány segíthet válaszokat adni, amely alapján képet alkothatunk némely nevezetesebb kapcsolatáról is, úgy mint a mecénásáról, a támogatóiról és a barátairól („à *Mecenate, Patronis, Fautoribus et Amicis deproperate*”), akik versek formájában gratuláltak neki. Az első versből kiderül, hogy a mecénása, aki anyagilag is támogatta tanulmányait, a rostocki vezérőrnagy (*Generalmajor*) és parancsnok (*Kommandant*), Wilhelm von Calcum Lohausen (1584–1640) volt. Rostock melletti földbirtokosként házitanítói állást is biztosított neki. Feltételezhetjük, hogy talán az ő közbenjárása is segített abban, hogy a kor legelismertebb költőinek sorába léphessen.⁴⁴⁷ Rajta kívül további kapcsolatairól is tudomást szerezhetünk. Így például támogatójaként ismerjük meg egykori tanárát, Peter Lauremberget (1585–1639), a rostocki egyetem professzorát is, aki egy hatsoros latin verset írt a tiszteletére. Ezenkívül többen barátaiként gratuláltak neki: Georg Kruge (?–?) orvosdoktor, Daniel Friderici (1584–1638), a rostocki Máriatemplom (*Marienkirche*) kántora⁴⁴⁸ és a stralsundi származású Johann Michaelis (?–?) is. A versek tanúsága szerint két koszorús költővel is közeli viszonyt ápolt, név szerint Jacob Gartnerrel (?–?)⁴⁴⁹ és Pancratius Amsellel (1593–1654).⁴⁵⁰ Ezután következnek Lorenz Heinrich von Meltzing

---

⁴⁴³ Arról nem sikerült információt találnom, hogy miként sikerült a kellő mennyiségű anyagi fedezetet megszereznie külföldi tanulmányútjához. Feltételezhető, hogy előrejutását mecénások segítették (pl. a brassói egyházközség vagy a magisztrátus).

⁴⁴⁴ JÜGELT 1993. 570.; 577.; SZABÓ – TONK 1992. 230.; WAGNER 1998. nr. 2642.

⁴⁴⁵ FLOOD 2006. 1272.; TRAUSCH 1868–1871. II. 401.; WAGNER 1927. 158.

⁴⁴⁶ *Gratulationes in lauream Poeticam M. Petri Mederi, Saxonis Transylvani, quae ei Rostochii in aedibus Petri Laurembergii, Anno 1638. die 25. Aprilis, St. Vet. est collata, a Maecenate, Patronis, Fautoribus, & amicis deproperatae. Quibus omnibus praefixum est Poeticum Priuilegium.* Rostochii, literis Nicolai Kili, Acad. Typog. A. M. DC. XXXVIII. 12r. Lásd: TRAUSCH 1868–1871. II. 403. Petrus Mederus költői tevékenységéről lásd még: WAGNER 1999. 255–258.

⁴⁴⁷ FLOOD 2006. 1272.; TRAUSCH 1868–1871. II. 401.; WAGNER 1927. 158.

⁴⁴⁸ A nyomtatványon magára „*Musicus Rostochiensis*”-ként hivatkozik.

⁴⁴⁹ FLOOD 2006. 626–627.

⁴⁵⁰ FLOOD 2006. 64–65.

(1615–?)⁴⁵¹ és az osnabrücker Justus Brawe (1615–1665) költeményei, majd teológushallgatóként gratulált neki Samuel Müller (?–?), az ohrdrufi (Türingia) Georg Nicolaus Erasmus (?–?), és nem utolsósorban a brassói honfitárs, Andreas Ziegler (1612–1638) is – aki azonban június 3-án, 26 évesen elhunyt.⁴⁵²

Fontos megemlíteni, hogy még ebben az évben kiadta első latin verseskötetét, amelyben az egyetlen ismert magyar nyelvű verse is megjelent – és amelyben szintén az előbb említett munkaadóját és mecénását köszönti.⁴⁵³ Ebből derül ki, hogy barátja volt a rostocki Szent Miklós-templom lelkipásztora („*Pastoris Eccles. apud Rostoch. Nicol.*”), Johann Stein (?–?), valamint a kassai származású königsbergi diák, Semtei Benedek (?–?) is.⁴⁵⁴ Mindezek arra engednek következtetni, hogy komoly elismerésnek örvendett pályatársai körében, illetve korábbi tanulmányainak támogatójára is fény derült. Ezt követően került sor hazautazására.

Brassóban, mint ismeretes (de ahogy a dolgozatból is kiderült már), a városi elit a leggazdagabb kereskedőkből és iparosokból álló polgárságból tevődött össze. Az értelmiségi elitben is ezeknek a családoknak a tagjai fedezhetők fel. Petrus esetében a meghatározó épp a tanulás volt. Miután peregrinációja befejeztével visszatért szülőföldjére, komoly nemzetközi hírnévnek örvendett, amely magyarázatként szolgál arra is, hogy miként indult meg olyan gyorsan hivatali előmenetele. 1638 őszétől már egykori gimnáziumának *lector* fokozatú tanára, majd egészen hamar, 1640. április 19-től az iskola 53. rektorává választották. Ezt a tisztséget 1644. március 29-ig viselte.⁴⁵⁵ Ezt követően brassói másodpap volt 1649-ig, majd lelkészként szolgált Szászhermányban (*Härman, Honigberg*) 1653-ig. Később szülőfalujában, Feketehalmon folytatta lelkészi hivatását 1654. november 19-ig, mikor Brassó városának első papjává választották. Ebben a tisztségében élete végéig megmaradt. 1660 és 1678 között pedig még a barcasági evangélikus egyházmegye esperesi címét is betöltötte.⁴⁵⁶

---

⁴⁵¹ A nyomtatványon „*Eques Lunaeb.*” megjelöléssel.

⁴⁵² JÜGELT 1993. 577.

⁴⁵³ *Anagrammatum libri tres in quibus Partim Vitia hujus seculi ut belli Causae breviter perstringuntur. Partim Encomia et Laudes Generosi, Magnifici ac Nobilissimi Viri, Dn Gulielmi à Calheim cognomento Lohausen delineantur*, Rostock, 1638. 12r. (60 számozatlan levél) Vö. RMK III. 1543.; TRAUSCH 1868–1871. II. 402.; SZINYEI 1981. VIII. 955.; VERÓK 2017. nr. 1917.

⁴⁵⁴ VARGA 1999. 12.

⁴⁵⁵ I.E.145. 142–144.

⁴⁵⁶ Életéről készült életrajzi összefoglalók: BINDER 1989. 57–67.; NUSSBÄCHER 2013a. 84.; ORLOVSZKY 2007. 356.; PÉTER 2000. 1458.; SERAPHIN 1890. 190–214.; STOLL 1977. 626–627.; SZABÓ – TONK 1992. nr. 2340.; TRAUSCH II. (1870). 400–406.; WAGNER 1998. nr. 2642.; WIX 2008. 528.; ZOVÁNYI 1997. 396–397.

A brassói közösségen belüli presztízsének megalapozását kétséget kizáróan a műveltségének és kapcsolatainak köszönhetette. Társadalmi megbecsültségét pedig nyomon követhetjük a házasságain keresztül is, amire a család presztízsének másik fontos előre mozdítójaként tekinthetünk. Petrus kétszer is megnősült. Első felesége a Schramm családból származó Margaretha (?–1656) volt. Róla és a vele való házasságról azonban hallgatnak a források. Gyaníthatjuk azonban, hogy ezzel a friggyel már – szegről-végről – valamilyen rokoni kapcsolatba kerülhetett a korabeli brassói elit tagjaival.⁴⁵⁷ Egy közös gyermekük születéséről tudunk, kizárólag Petrus saját feljegyzéseiből, ahol az 1641-es évnél a következőt olvashatjuk: „*Die 23. Novembris ist uns eine Tochter Namens Anna geboren.*”⁴⁵⁸ Ebből az is következik, hogy első házasságának időpontját 1638 és 1640 közé tehetjük. Naplójában az 1651. évnél pedig már a következőt adatot találjuk: „*Anno 1651 die 14. Aprilis moritur filia mea Anna circa 11.*”⁴⁵⁹ Mindebből kiderül, hogy első gyermekét Anna Mederusnak (1641–1651) hívták, aki a 10. életévében hunyt el – vélhetőleg Szászhermányban. Eközben hunyt el Petrus testvére (?–1643)⁴⁶⁰ és édesanyja (?–1649)⁴⁶¹ is, akikről nem állnak rendelkezésre további információk.

Petrus már brassói főlelkészként szolgált, amikor 1656. július 28-án elvesztette feleségét.⁴⁶² Négy hónappal később azonban újra megházasodott: 1656. november 28-án feleségül vette Valentinus Forgáts brassói szenátor és a korabeli Brassó egyik legtekintélyesebb patrícius családjából származó Catharina Draudt lányát, az ekkor már egy éve özvegy Margarethát⁴⁶³ (1632–1686).⁴⁶⁴ Az így kialakult kapcsolati kör feltérképezéséhez feltétlenül érdemes a második házasságkötéséről megemlékező lakodalmi köszöntőn (nr. 23.) szereplő gratulálók névsorát alaposabban is megvizsgálni,⁴⁶⁵ hogy pontosabban lás-

---

⁴⁵⁷ Schramm vezetéknevvel hárman is töltöttek be szenátori tisztséget a 16–17. század fordulójának évtizedeiben. A legvalószínűbb, hogy Georg Schramm (?–1634?) brassói szenátor lányát vette feleségül. Vö. STENNER 131–132.; JEKELIUS VII. 146.

⁴⁵⁸ *Excerpta ex calendariis Magistri Petri Mederi, pastoris Coronensis (1641–1664).* Vö. *Quellen* 1915. 69.

⁴⁵⁹ Vö. *Quellen* 1915. 70.

⁴⁶⁰ „*Anno 1643. Die 2. Maii mortuus est frater meus inter horam 7. et 8. matutinam.*” Vö. *Quellen* 1915. 69.

⁴⁶¹ „*Anno 1649. (...) die 25. [Maii] moritur mater mea intra horam 7. et 8. matutinam.*” Vö. *Quellen* 1915. 70.

⁴⁶² JEKELIUS V. 186.

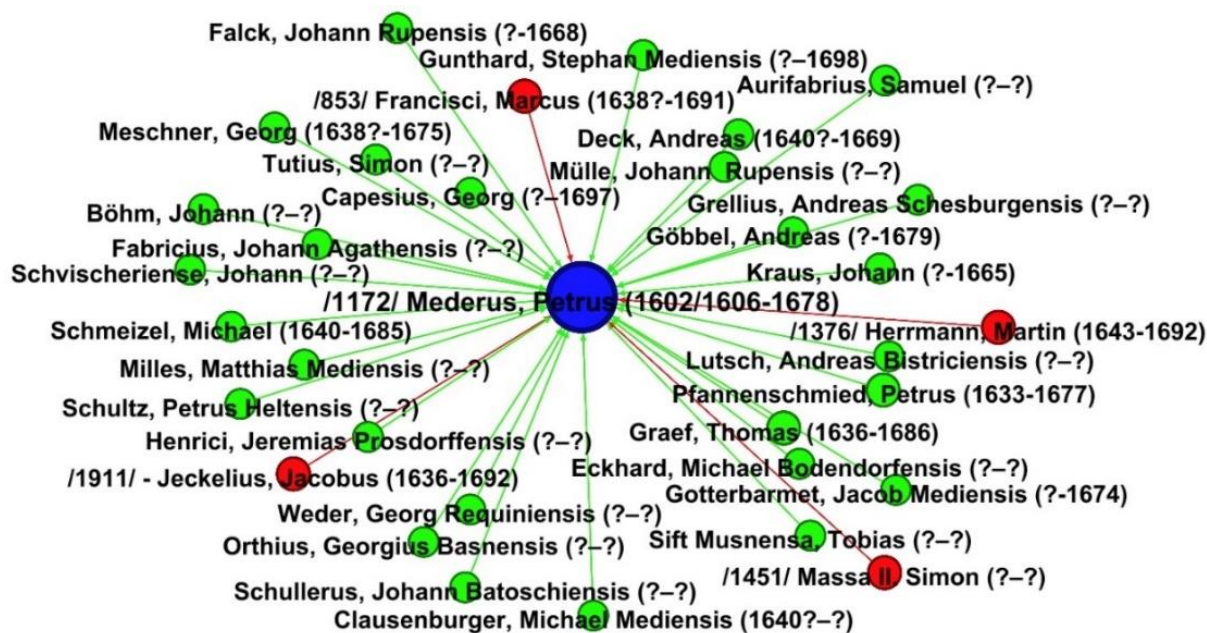
⁴⁶³ Első férje Christophorus Greissing (?–1655) brassói szenátor, akinek már a harmadik felesége volt Margaretha. Vö. JEKELIUS V. 186.

⁴⁶⁴ Érdekes adalék, hogy a Greissing család felé már korábban (segédlelkészként) is kifejezte tiszteletét, amikor 1646-ban – felesége első férjének unokatestvéréhez – Stephan Greissing (?–1647) házasságára köszöntőt írt. Vö. RMNy 2137.

⁴⁶⁵ Sajnálatos módon Petrusnak szóló más alkalmi nyomtatvány nem maradt fenn. Versszerzőként pedig hét helyen regisztráltam a munkáját: 1638-ban a korábban neki is gratuláló Semtei Benedekhez (?–?) írt verset

suk Petrus helyét az elitben, másfelől a nyomtatvány jelentőségét a korban. Az első szem-
betűnő érdekesség, hogy feltűnően sokan, 32 fő köszönti őket házasságuk alkalmából.
Azonban a személyek egyenkénti azonosításával világossá válik, hogy a lelkészi életpályát
a húszas éveik elején járó fiatal értelmiségiek írták. Pontosán megállapítható ez az alábbi
személyek körében: Georg Mescher (1638?-1675) és Andreas Deck (1640?-1669), akik-
ből később gimnáziumi tanár lett, Petrus Pfannenschmied (1633-1677), akiből brassói
nyomdatulajdonos és városi prédikátor lett, Michael Schmeizel (1640-1685) szintén
brassói prédikátorrá vált. Élete végén a lelkészi hivatalt az alábbi településeken töltötték
be az alábbi személyek: Thomas Graef (1636-1686) Prázsmár, Jacob Gotterbarmet (?-
1674) Szentágota, Jacob Jeckel (1636-1692) Prázsmár, Marcus Francisci (1638?-1691)
Vidombák, Stephan Gunthard (?-1698) Medgyes, Johann Falck (?-1668) Kőhalom, Georg
Capesius (?-1697) pedig Szénaverős lelkésze lett.

33. ábra: Petrus Mederus (1602?-1678) kapcsolati hálója lakodalmi köszöntője alapján

A fenti képen Petrusnak azon kapcsolatai láthatók, akik az imént említett lakodalmi
köszöntőn gratuláltak neki (és feleségének). Az egyes személyek származási helye a ne-
vük után olvasható latinul, ahogy megadták maguk is a nyomtatványon, brassói száрма-
zásúak pedig azok, akiknél nem találunk településre vonatkozó adatot az adott név után.

(RMK III. 1544.). 1646-ban Stephan Greissing (?-1647) brassói szenátor és Margaretha Herrmann (?-?) la-
kodalmára készített német nyelvű köszöntőt (RMNy 2137.; SCHULLER 1902. 281.). 1648-ban egy 218 sor
terjedelmű nagyvívú dicsőítő, sirató gyászverset írt I. Rákóczi György (1593-1648) halotti búcsúztatójára
(Vö. RMK II, 681.; AHG IV.F.1.Tq.135/4), valamint lásd a jelen *Függelék* nr. 2, 36, 45, 50. leírásait.

Ebből megtudjuk, hogy Erdély-szerte voltak tisztelői. Nevezetesen Kőhalom (2 fő), Medgyes (4 fő), Segesvár, Beszterce, Szászbuda, Szászmuzsna, Bátos, Pérpostfalva, Höltövény és Szentágota településeiről érkeztek a diákok, valamint 16 fő brassói származású volt.

A kapcsolattörténeti kutatásoknál érdekes tanulságokkal szolgálhat annak a vizsgálata is, hogy az alkalmi nyomtatványok szerzői mutatnak-e rokonsági kapcsolatot a mű ünnepelt személyeivel? A vizsgált nyomtatványnál pirossal jelöltem a rokonsági kapcsolatban lévő személyeket az ünnepeltekkel. Ha Petrus és Margaretha köszöntőinek névsorát összevetjük az 1656. év végéig rokoni kapcsolatba kerülő brassói személyek körével, akkor a következő táblázatot kapjuk.

	1172	1911	1451	1376	853	1174
1172	0	13	9	9	11	1
1911	13	0	10	12	11	12
1451	9	10	0	7	4	8
1376	9	12	7	0	9	8
853	11	11	4	9	0	10
1174	1	12	8	8	10	0

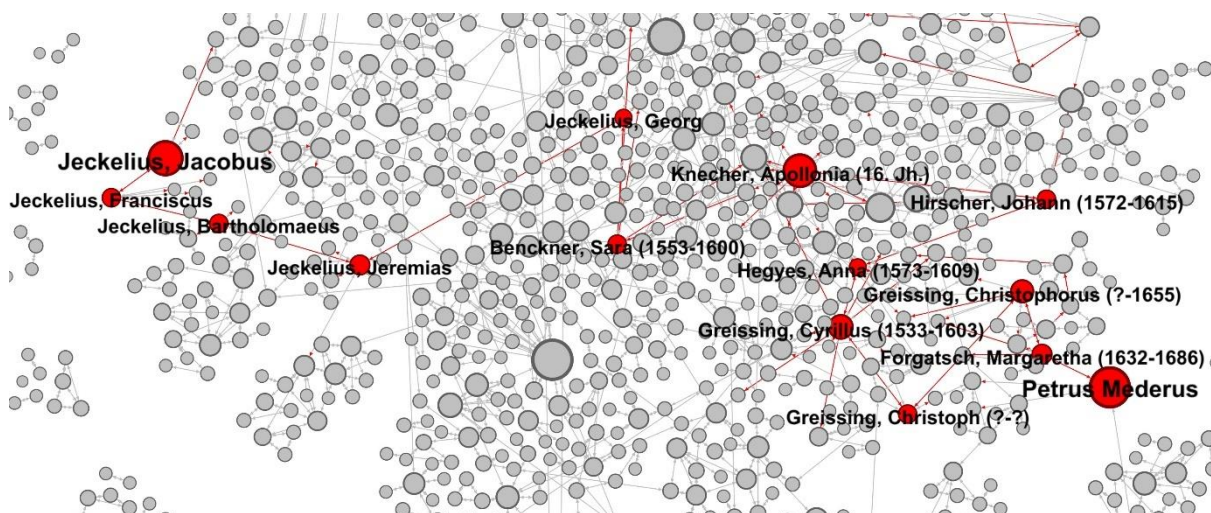
10. táblázat: Rokonsági kapcsolatok adatmátrixa a Petrus Mederus (1602?-1678) és Margaretha Forgáts (1632-1686) lakodalmi köszöntőjén szereplő gratulálók körében (AHG IV.F.1.Tf.51.I/3)

A táblázatban a rokonsági kapcsolatok távolságát láthatjuk számokban kifejezve. Minden esetben a legrövidebb rokoni útvonalat tüntettem fel. 1172-es azonosító számmal Petrust jelöltem, 1174-gyel pedig Margarethát. A korból rendelkezésre álló kapcsolattörténeti források alapján azt mondhatjuk, hogy a 32 gratulációt író személy közül négyen van rokonsági kapcsolata a két ünnepeltnek: 1911= Jacob Jeckel (1636-1692); 1451= Simon (II.) Massa (?-?); 1376= Martin Herrmann (1643-1692); 853= Marcus Francisci (1638?-1691). Mind a négyen brassói származásúak voltak. Ha megnézzük a táblázat értékeit, azt láthatjuk, hogy a szerzők és az ünnepeltek rokonsági fokon igen távoli kapcsolatban álltak egymással, ehhez pedig tegyük hozzá, hogy a szerzők egymáshoz képest sem voltak különösebben közeli rokonságban.⁴⁶⁶ Ez alapján kivételt képez Marcus Francisci (1638?-1691) és Simon (II.) Massa (?-?) 4 lépésből álló távolsága, ami egy egészen közeli kapcsolatot jelöl.⁴⁶⁷

⁴⁶⁶ Vö. az 10. táblázatban az 1911-gyel, 1451-gyel, 1376-tal és a 853-mal jelzett személyek egymáshoz viszonyított kapcsolati távolságát.

⁴⁶⁷ Marcus Francisci (1638?-1691) apósának, Laurentius Berger (1617-1654) városi jegyzőnek a felesége első házasságából származó fia volt Simon (II.) Massa (?-?).

Jól látszik az is, hogy Petrus a második feleségén keresztül kapcsolódik mind a négy személyhez (Margaretha egy lépéssel közelebb található mindegyikükhöz). Ugyanez figyelhető meg a legnagyobb számú kapcsolati távolság útvonalán is, ahol Jacob Jeckelnek (1636–1692) és Petrusnak a 13 lépésből álló kapcsolati hálója figyelhető meg – Margaretha meglévő kapcsolatai nyomán és a 16. századi felmenőkön át juthatunk el a keresett személyhez:

34. ábra: A Jacob Jeckel (1636–1692) és Petrus Mederus (1602?–1678) közötti legrövidebb rokonsági kapcsolat útvonala

Mindez alátámasztja azt a feltételezést is, hogy Petrus a második házasságával már betagozódott a brassói elitbe. Ráadásul a patrícusnak számító Greissing családdal is szoros kapcsolatba került, hiszen új feleségének, Margarethának első férje, Christoph Greissing (?–1655) brassói szenátor volt. A nő pedig három gyermeket (részben mostohagyereket) hozott magával a Petrussal kötött házasságába. Név szerint: Paul Greissinget (1633–1687), Valentin Greissinget (1653–1701) és Margaretha Greissinget (?–1717).⁴⁶⁸ A lakodalmi köszöntője alapján pedig kijelenthető, hogy nem a rokoni szálak miatt köszöntötték őket ennyien, hanem sokkal inkább Petrus személyes elismertsége okán.

Petrus a második házasságkötésekor már az ötvenes éveiben járt, és nem volt élő utódja, aki tovább vihette volna a család hírnevét. Pedig ekkor már sokkal kedvezőbb tanulási feltételeket tudott volna biztosítani gyermekeinek, mint amilyeneket ő maga élt

⁴⁶⁸ SERAPHIN 1890. 207.

meg. A korabeli forrásokot kutatva azonban azt találjuk, hogy új házasságából hamar megfogant első gyermeke: 1657. augusztus 31-én megszületett Rebecca (1657–1660) nevű kislánya.⁴⁶⁹ Petrus feljegyzéséből kiderül, hogy szintén tragikusan korán, mindössze 3 évesen halt meg ő is, 1660. július 27-én.⁴⁷⁰ A bejegyzés azonban elárulja azt is, hogy két nappal később, július 29-én született meg első fia, akinek a bibliai hangzású Asarela nevet adta.⁴⁷¹ Ezt követően pedig, 1663. július 19-én ikrei is születtek: Theodorus és egy órával később Asnath – akinek a neve szintén bibliai eredetű.⁴⁷² Őket követte Debora,⁴⁷³ akinek a születési éve vitatott, végül pedig Petrus halála előtt egy évvel, 1677. március 20-án jött világra utolsó gyermekük, Marbel Mederus. Ezzel kialakult a brassói Mederusok névsora.

A család történetének folytatásához kiváló segítséget nyújtanak a feltárt alkalmi nyomtatványok. Elsőként Asarela Mederus kislányának, Margarethának a halotti búcsúztatóján szereplő két német nyelvű gyászvers.⁴⁷⁴ A nyomtatványt Nicolaus Müller (1632–1702),⁴⁷⁵ a brassói Hermann nyomda faktora készítette 1692-ben.

A *Függelékben* közölt barokkos körmondatú címből kiderül, hogy Asarela Mederus, 1692. április elsején este 7 óra körül, 4 évesen elhunyt kislányának emlékére készült a nyomtatvány. Ezt követi Valentin Greissing gyászverse, akiről korábban említettem, hogy Petrusnak a második házasságából érkezett mostohagyermeké volt. A vers írásakor 39 éves, és a Honterus Gimnázium rektora volt. Hexameterben íródott versét olvasva egy egész családfára bukkanhatunk, amely részletekbe menően pótolja az életrajzi munkákat – egyúttal pedig mintát nyújt a családtörténeti kutatásokhoz.

1   Muß den[n], (hilfflieber GOtt!) das wohlbenahmte Haus /
                       So von MEDERUS (a) her den Ursprung hat genommen /
                       In so gar kurtzen Zeit gerottet werden aus?
                       Zwar Herr MEDERUS ward / durch Alter überkommen /
 5   Vor Vierzehn Jahren fast (b) entrissen dieser Welt.

⁴⁶⁹ „Anno 1657. die 31. Augusti wird unsere Rebecca geboren (...)” Vö. *Quellen* 1915. 70.

⁴⁷⁰ „Die 27. Julii inter horam 11. et 12. moritur mea Rebecca annorum duorum, mensium non plane 11. Die 28. spelitur. Coniux mea parturientis dolore decumbit et circa 12. meridianam filium peperit, die 29. baptizatus vocaturus Asarela.” Vö. *Quellen* 1915. 71.

⁴⁷¹ Vö. *Biblia* 1 Krón 25.2.

⁴⁷² Vö. *Biblia* Ter 41.45.

⁴⁷³ Lásd jelen dolgozat *Függelékét*: nr. 218.

⁴⁷⁴ Lásd jelen dolgozat *Függelékét*: nr. 218.

⁴⁷⁵ Nicolaus Müller (1632–1702) korának egyik legtermékenyebb szerző-nyomdásza volt (TONTSCH 1933. 40–46.; *Quellen* VII. 223.). A legfrisebb szakirodalom nyolc művét ismeri. Vö. SZINNYEI 1981. IX. 466.; WIX 2008. 561.; FAJT 2010. 401.; SIENERTH 2007. 290–291. A *Függelékben* közzétett alkalmi írások alapján azonban ezt a számot 15-re módosíthatjuk. Vö. nr. 24, 36, 46, 47, 89, 143, 198, 207, 210, 215, 219, 247, 248, 253, 263.

Wie balde aber sind Sein Hoffnungs-volle Söhne /
 Drey an der Zahl / gefolgt hinauff ins Himmels-Zelt!
 Der Jüngste (c) ward zu erst auß diesem Welt-Gethöne
 Zu GOtt genommen bin: Drauff folgte THEODOR (d)
 10 Vnd ASARELA (e) dann / ein Mann von raren Gaben /
 Der einst mit Nutz der Stadt hätt können stehen vor.
 Die Andre (f) Weiber Art / sind längst vorher begraben.
 Von denen Eine noch / Frau ASNATH (g) übrig ist.
 Vnd diesesmahl stirbt auch / so noch war überblieben
 15 Von H[err]n. MEDERUS her; ein Kind ohn' Argelist /
 So oft mit seinem Witz / die Zeit uns hat vertrieben.
 Nun / nun / das Kind ist hin! Wir aber bleiben hier
 In diesem Jammer-Thal⁴⁷⁶ / so lang es GOtt gefällt.
 Ach! daß doch Jeder mögt ob achten sein Gebühr /
 20 Vnd dann das übrige GOtt lassen heimgestellet!

- (a) H[err] M[agister] Petrus Mederus P[oeta] L[aureatus] C[oronensis] 24. Jähriger Kron-Städter Pfarrer.
- (b) Starb Anno 1678. den 11. Jun. 77. Jahr alt.
- (c) Marbel starb Anno 1682. 31. Mart. seines Alters 5 Jahr.
- (d) Theodorus S[acro]S[anctae] Th[eologiae] Stud[iosus] starb zu Leipzig 1688. 5. Jun. seines Alters 24. Jahr.
- (e) H[err] Asarela J[ur]ius U[triusque] Stud[iosus] 1689. d. 20. Dec. seines Alters 29. Jahr.
- (f) Rebecca starb 1660. 14. Jun. Debora starb 1682. d. 6. Jun.
- (g) Des H[err]n Pauli Waldhütters Amanuens[is] Reip[ublicae] Cib[iniensis] Haus-Ehre.

M[agister] VALENT[in] GREISSING, Rector.

Valentin nem ismerhette, vagy nem akart írni Petrus első házasságából származó kislányáról, és ez lehet az oka annak, hogy nem találjuk Annát megemlítve az írásban. A család történetének folytatása előtt azonban ismerjük meg a nyomtatvány második versét is, melyet Marcus Draudt,⁴⁷⁷ Valentin egykori gimnáziumi tanítványa és Asarela feleségének második férje szerzett, szintén hexameterben:

1 Gleich wie des Jonæ Kürbs, den eine Nacht gebohren,
 So bald es Morgen war, von eines Würmleins Stich.
 Den zarten Stock gelegt, das stoltze Blat verlohren,
 Darüber Jonas (a) murrert, erzürnt und quälte sich.

⁴⁷⁶ Utalás a Zsoltárok könyve 23.4-re.

⁴⁷⁷ Mederusokról szóló versének írásakor Marcus Draudt (1665–1724) 27 éves volt. Egy éve tért vissza külföldi peregrinációjából, hiszen 1686–88 között Wittenbergben, 1688–90 között Lipcsében tanult – Theodorus Mederusszal együtt. Hazatérése után, 1691. október 14-én feleségül vette Asarela egykori feleségét, a medgyesi származású Lorenz Töppelt (1641?–1670) lányát, Annát (?–?). Így válhatott nevelőapjává a kislánynak – amire az aláírásában is utalt –, mindössze fél évre.

5 Ach eben so, mein Kind! du edle Tugend-Rebe, (a) *Jon. 4 / 6. 7. 8.*
 Wie du gewachsen warst an Tugend und Verstand
 In solcher kurtzen Zeit, daß ich dir billig gebe
 Den Tittel: Kluges Kind. Ists auch mit dir bewandt.
 Nicht Wunder wars, daß du mit Tugend warst begabet,
 10 Der Stamm, wo von du bist entsprossen in die Welt,
 War eben dieser Art: Der Weisheit Duell Ihn labet,
 Er war gantz wie Er war, ein weittes Tugend-Zelt.
 Der Edle ASAREL; das Muster kluger Sinnen,
 Die Zierde unser Stadt. Ach aber / Er ist hin!
 15 O Schade! kan iemand sich annoch wohl besinnen
 Wer sein Herr Vater war? Ein Weisheits-voller Sin[n],
 Bey unsrer grossen Kirch ein theurer GOTTes Lehrer,
 Fast 24. Jahr. (b) Wer die Frau Mutter war,
 Weiß diese gantze Stadt, voraus die Musen-Ehrer (b) *H[err] Petrus Mederus*
P[oeta] L[aureatus]
 20 Auff unsrer Schulen; ja es ist gantz offenbahr
 Wer Sie gewesen sey: von Adlichem Geblüthe.
 Sie war dem Nahmen nach ein Edle Forgatschin,
 Einrechtes Tugend-Weib von Thaten und Gemüthe;
 Vnd gleich wol heisst mit Ihr: Sie aber ist auch hin!
 25 Erst schiens, als wolte GOTT in diesen Stammen ätzen
 Das Alter erster Welt: weil der Herr Pfarrer war
 Ein hochgelebter Mann, als Ihn GOTT wolt versetzen
 Von hier ins Paradeiß, (c) zur Engelischen Schaar.
 Sie, die Fr. FORGATSCHIN war auch nit jung von Jahren
 30 Als Sie der grosse GOTT von hinnen fodert ab. (d)
 Mit ihren Kindern wird auff andre weis verfahren
 Rebeccam (e) Deboram (f) legt' man sehr früh' ins Grab;
 Denn eilet (g) Marbel auch zur kühlen Todes-Kammer,
 Eh' Er zur helffte kaum der Kinder-Jahre schreit.
 35 Herr Theodorus (h) stirbt in Deutschland weg. O Jammer!
 Vnd als man meynete, es sey schon allbereit
 Des Todes Rachen satt, musst Herr AS'RELA (i) sterben,
 Dein Vater, hertzigs Kind, mit Ihm der Meder Nahm
 In Männlichem Geschlecht; den niemand mehr kan erben!
 40 Ein zweig Fr. ASNATHA, grüne noch an diesem Stamm.
 So ist der MEDER Stamm bey nahe gantz zerissen,
 So fället ein Geschlecht, das (k) Andre kommet auff.
 Im kurtzen wird man nichts von denen MEDERN wissen,
 Weil Sie sich alle früh' verfügen Himmel auff.
 45 Ach Kind! Du warest noch vom ASARELA blieben,
 Ein recht Mederisch Blut, an Tugend und Verstand.
 Wie solt' ich Dich denn nicht, als Vater, hertzlich lieben,
 Den Dir, nach jenes Tod, zufügte GOTTes Hand?
 Ach ja. Doch kurtze Zeit, weils GOTT also gebotten,
 50 Vnd trennet uns von dir. So nimm zu guter Nacht,

Mein Kind, noch diesen Reim, in Thränen abgesotten.
 Ich dencke deiin, O Schatz! biß mich auch folge macht
 Der bleiche Sensen-Mann: Ich rühme deine Gaben,
 Ich rühme deine Lieb' zu mir; die Kinder-Tren,
 55 Die ich von dir geschmeckt. Ach muß ich sich begraben,
 O Kind! daß ich nicht mehr sein Pflege-Vater sey:
 So! so! du eilest weg, und wenn wir schon zu fliesen
 In einem Thränen-Bach, so kehrest du doch nicht,
 Wir kommen wol zu dir, (l) wenn unsre Tag' verschiessen.
 60 GOTT helff', daß wir Dich auch bald sehn im Himmels-Liecht.

(c) Starb A[nno] 1678. d[ie] 11. Jun[ii] ætat 77.⁴⁷⁸

(d) Stirbt Anno 1686. d[ie] 5. Maji[i] ætat 54.

(e) Stirbt Anno 1660. 3. Jahr Alt.

(f) Anno 1672. 3. Jahr und 3 Monat alt.

(g) Anno 1682. 31. Mart[iii] 5 Jahr alt.

(h) Anno 1638. 24. Jahr alt.

(i) Anno 1689. 29. Jahr alt.

(k) Eccl. 1/4.

(l) 2 Sam 12/23.

Also bedauerte und betrauerte
 sein werthes Töchterlein
 dessen Treu gesinnter
 Pflege-Vater

MARCUS DRAUDT S[acro] S[anctae] Th[eologiae] Stud[iosus]

A család tagjai közül előbb a Mederus fiúgyermek sorsára térek ki, hiszen a nyomtatvány megjelenésekor már egyikük sincs életben: „*A legfiatalabb volt az első, ki a világ zajából Istenhez vétetett*”⁴⁷⁹ – azaz Marbel, aki 1682. március 31-én, öt évesen hunyt el. „*Majd következett Theodor és Asarela, egy ritka tehetséggel áldott férfiú, ki még előljáró is lehetett volna a város javára.*”⁴⁸⁰ A következőkben röviden az ő életüket ismertetem, ezúttal is segítségül hívva az alkalmi nyomtatványokat.

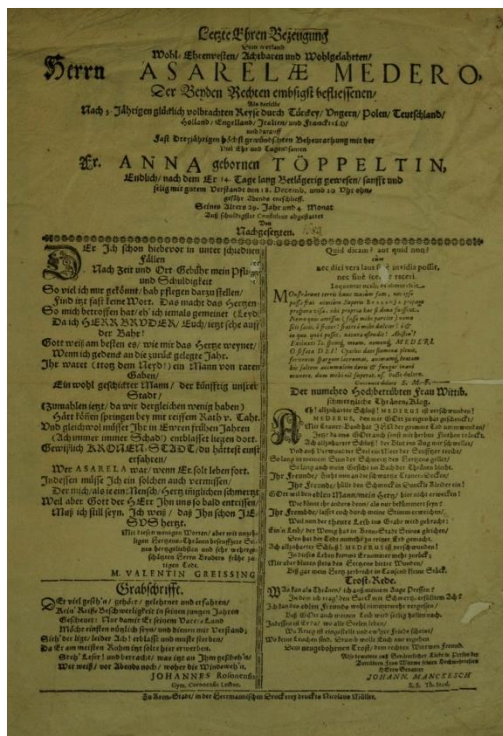
⁴⁷⁸ A nyomtatványon sincs jelölve az *a*, és a *b*, pont.

⁴⁷⁹ Első idézett vers, 8. sor.

⁴⁸⁰ Első idézett vers, 9–11. sor.

Asarela Mederus

Az elsőként született fiúgyermek, Asarela 1676-tól Brassóban végezte előtanulmányait,⁴⁸¹ majd 1682-ben Wittenbergbe peregrinált – gimnáziumi osztálytársával, a brassói Lucas Seulerrel (1661–1735) együtt.⁴⁸² Mindkettejük versét meg is találjuk az 1682. április 27-én, a szebeni Johann Kremesnek (?–1708)⁴⁸³ és a brassói Marcus Froniusnak (1659–1713)⁴⁸⁴ a tiszteletére készült gratulációs nyomtatványon. Bizonyos, hogy 1683 tavaszán még mindketten Wittenbergben tartózkodtak, mert április 24-én gratuláltak Johann Albrich (1663–1690) sikeres vizsgájához is.⁴⁸⁵ Ezt követően a két honfitárs útja elvált egymástól,⁴⁸⁶ hiszen Asarela korai halálára készült két búcsúztatójából⁴⁸⁷ pontosan kiderül, hogy Európa szinte minden országában megfordult az 1683-ban kezdődő és öt évig tartó tanulmányútja során. Jól összefoglalja mindezt Nicolaus Müller (1632–1702) brassói nyomdász is a halálára írt versében (lásd a következő oldalon található vers 25–29. sorát). Az alábbi versből, illetve a halálára készült másik nyomtatvány szövegéből kiderül, hogy tanulmányútja idején megfordult Prágában, Páduában, Rómában és Velencében, valamint olyan országokban, mint Német-, Francia-, Török-, Lengyel- és Magyarország, továbbá Poroszország, Itália, Hollandia és Anglia.⁴⁸⁸ Ezzel

5. kép: Asarela Mederus (1660–1689) brassói magisztrátusi titkár halotti búcsúztatója (Archiv und Bibliothek der Honterus-gemeinde, IV.F.1.Tf.51.II/2)

⁴⁸¹ AHG I.E.145. 185.; SCHIEL 1867. 73.

⁴⁸² ASZTALOS 1931. 140.

⁴⁸³ Nr. 119.

⁴⁸⁴ Nr. 120.

⁴⁸⁵ Nr. 130.

⁴⁸⁶ Lucas már 1683. május 10-én Lipcsében volt, de az ottani egyetemre csak az 1685. év végén iratkozott be (vö. FABINI – TEUTSCH 1872. 396.). 1686-ban Wittenbergben megjelent egy műve (vö. nr. 148.), 1688. február 27-én Leidenben kezdte meg orvosi tanulmányait (Vö. TEUTSCH 1880. 218.), 1689. október 10-én pedig Harderwijkben doktorált (RMK III. 3560.). Lásd még: SZABÓ – TONK 1992. nr 1601.

⁴⁸⁷ Nr. 197–198.

⁴⁸⁸ Szinnyei József életrajzi lexikonában még Oroszországot is megemlíti az állomásai között, de erre utaló forrást nem találtam. Vö. SZINNYEI 1981. 954.

alighanem az egyik első brassói polgár volt, aki a külföldi nemesekre jellemző kavalierstourral felérő körúton vehetett részt. Szülővárosába visszatérve, 1687. április 13-án feleségül vette Annát (?-?), a medgyesi Lorenz Töppelt (1641?-1670)⁴⁸⁹ lányát. Szintén csupán a halotti búcsúztatójából derül ki, hogy tagja lett a százak tanácsának, ezzel együtt pedig a hazaérkezésének évétől a város titkári (*secretarius*) feladatait látta el.⁴⁹⁰ Joggal feltételezhetjük, hogy hivatali előmenetele gyorsan haladhatott volna előre, sőt, felkészültsége révén, idővel akár városbíró is válhatott volna belőle – erre utal az első vers előbb idézett sora is. 1689 decemberében azonban egy betegség verte le a lábáról, majd 14 nap ágyban fekvés után, december 18-án, 29 évesen, ő is elhunyt. Halálára Valentinus Greissing (kétszer is), Johannes Rosonensis (?-?), Michael Fronius (1675–1728), Johannes Mankesch (1659?-1690) és Nicolaus Müller (1632–1702) írt gyászverset.⁴⁹¹

- 1 Herr Mederus, unser Pfarr / ist zwar noch vor zwölfth-halb Jahren
 Aus dem Labyrinth der Welt (a) zimlich Alt / zu Gott gefahren /
 vnd der Seelen nach gelanger in das Himmlisch Paradeis /
 Da man Halleluja singet / ewig / Gott zu Lob und Preis.
- 5 Dieser Tod war uns nicht lieb! Wir beweynten Ihn mit Schmertzen /
 Gleich wie dort (b) Elisa thät. Gleichwol dachten wir im Hertenzen /
 Er sey noch nicht gar erstorben / ob Er gleich dem Leibe nach
 In der Erden seelig ruhet / frey von allem Vngemach.
 Denn Er lässet hinter Ihm wohlgeschichte (c) Leibes-Erben /
- 10 Fort zu pflanzen seinen Stamm / die sich werden stets bewerben
 Ihm in allem nachzuahnen / und Ihm / auch nach seinem Tod
 Seinen Lorbeer-Krantz erfrischen. Aber / Ach der grossen Noht!
 Es hat nicht zulang gewärt / denn der Tod hat Sie genommen
 In der zarten Jugend-Bluth / welche schon dahin sind kommen
- 15 Wo Er selber triumphierer vor des Höchsten Angesicht /
 Biß daß Jesvs unser Heiland wird erscheinen zum Gericht.
 Erstlich hat das zarte Kind / das man (d) Marbel hat genennet /
 Müssen sterben / weil der Tod ihm das leben hat getrennet /
 Nach dem stirbt auch die Frau Mutter / (e) das beliebte Tugend-Weib /
- 20 (Eine Mutter vieler Armen / nenn ich Sie / der ich bis schreib.)
 Aber auch bey diesem Tod ist es leyder / nicht geblieben /
 Es hat bald der Senses-Mann (f) Theodorum auffgerieben /
 Der zu Leiptzig hat studiret, Heute stirbt Herr Asarel'
 Vnd wird auch zu einer Leiche. Ach die Gott ergebne Seel!
- 25 [Er] Hat so manches Land durchreist: Pohlen / Preussen und Holländer /
 Frankreich hat er auch erfahrn / auch die tapffren Engländer /

⁴⁸⁹ Érdekes életére és munkásságára lásd: VERÓK 2011b. 99–100.

⁴⁹⁰ STENNER 1916. 94.

⁴⁹¹ Nr. 196–198. Az idézett vers a nr. 198. nyomtatványon található.

Er ist auch zu Rom gewesen / zu Venedig und zu Prag /
 Teutschland hat Er auch erfahren / sampt der Türckey. / Und wer mag
 Alle Länder / die Er selbst hat durchreiset / hier beschreiben.
 30 Gleichwol musst sein Vater-Land Ihm das Allerliebste bleiben.
 Er kam wieder zu den Semen. Vnd nach abgelegter-Reis
 Ist Er endlich (g) Ehlich worden / und regiert sein Haus mit Fleiß.
 Wir verhofften das Er noch wird dem Vaterlande nutzen /
 Mit der Zeit auch endlich wird eine Ehren-Stell besitzen /
 35 Aber nein! es ist gefehlt! Morta hats Ihm nicht gegönnt:
 Diese machts / daß Er ist und hält bey Jesv sein Advent.
 So ist das Mederisch Blut schon beynahe gar vergangen!
 Gleichwol soll Mederi Ruhm hie zu Kron-Stadt länger prangen.
 Denn wer Christlich hat gelebet / der stirbt nicht / wenn Er gleich stirbt.
 40 Tugend lebt auch nach dem Tode / und mit nichten gar verdirbt.
 Die Frau Asnath lebt zwar noch / doch im trüben Wittwen-Stande /
 Die viel Vngemach austeht sampt dem armen Vater-Lande:
 Jesv! komm auch Ihr zu Hülffe / auch der Wittwen sampt dem Kind /
 Die itzt traurig Advent haltend / sehr betrübt im Hertzen sind.

- (a) Anno 1678. den 11. Jun.
- (b) IV. Regum 2/12.
- (c) Sir. 30/4.
- (d) Anno 1682. den letzten Apr.
- (e) Marg. Forg. Anno 1686. den 5. May.
- (f) Anno 1688. im Monat Jun.
- (g) Anno 1687.

Nicolaus Müller, Buchdr[ucker]

Theodorus Mederus

6. kép: Christian Romstet (1640–1721):
Theodorus Mederus (1663–1688) arcképe. 1688.
(Archiv und Bibliothek der Honterusgemeinde,
IV.F.1.Tf.53.II/1.a)

ezért hazautazott. Miután meggyógyult, újra a tanulás felé fordult, és igyekezett behozni lemaradását. Gimnáziumi tanulmányait végül Nagyszébenben fejezte be. Ezt követően, Lengyelországon és Szilézián keresztül, 1687. április 16-án Lipschébe érkezett, ahol beiratkozott az ottani egyetemre. Alig egy évvel később újra rosszulére panaszkodott, ami csakhamar ágyrak döntötte, és ezután még 5 hétig kínozza. Egyre inkább elhatalmasodó lázát az orvosok sem tudták már kezelni, majd 1688. június 5-én, 24 éves korában elhunyt.

Halálára hat (!) búcsúztató nyomtatványt készítettek – valamennyit Lipschében. Legrangosabb személyként Johann Benedickt (II.) Carpzov (1639–1699) egyetemi professzor és a lipcsei Szent Tamás-plébánia akkori lelkésze búcsúzott tőle. 1688. június 10-i temetésén ő mondta el a prédikációt az elhunyt felett, amelynek nyomtatott közreadásában

Theodorus életét a legteljesebben a lipcsei egyetem teológusprofesszora, Johann Benedict Carpzov (1639–1699) ismerteti a halálára írt prédikációja végén.⁴⁹² Ebből megtudjuk, hogy általános előtanulmányait a brassói városi iskolában végezte. Az apja ekkor már a város nagy tiszteletnek örvendő lelkésze volt, aki anyagilag is megengedhette, hogy fiatal éveiben otthon házitanítók is foglalkozhassanak vele. Szorgalmas diák lévén, tanulmányait dicsérettel végezte. 1678-ban eltöltött egy rövid időt a székelyeknél is, hogy magyarul tanuljon, de apja halálakor hazahívták. Gimnáziumi tanulmányait Brassóban⁴⁹³ kezdte, majd az enyedi fejedelmi kollégiumban folytatta. Itt azonban tartósan lebetegedett, és akarata ellenére is egészségére kellett gondot fordítania,

⁴⁹² Nr. 176.

⁴⁹³ Nevét megtaláljuk az iskola anyakönyvében is az 1678-as évnél. Lásd: AHG I.E.145. 187. Rövid életét lásd még: SZABÓ – TONK 1992. nr. 2715.; Trausch 1868–1871 II. 401. Költészeti munkássága nem ismert. Azonban egy lakodalmi köszöntőverse (nr. 145.) és egy halotti búcsúzóverse a Trausch-gyűjteményből előkerült (nr. 156.).

Theodorról metszet is készült (ami egyedüli példa a brassói polgárok alkalmi nyomtatványai körében, és ami szintén jelzi a család és az elhunyt kimagasló presztízsét). Mellette szólalt fel a neuruppini származású Joachim Christian Westphal (?-?) akadémiai rektor is, aki jóbarátjaként nevezi meg az elhunytat. Külön nyomtatványt készítettek részére honfitársai, tisztelői és barátai (*patronis, fautoribus, amicis*) is. A külföldiek közül Joachim Feller (?-?), a lipcsei akadémia könyvtárosa, Georg Lehman (?-?) szuperintendens, Valentin Alberti (?-?) egyháztanácsos (*consistorialis*), August Pfeiffer (1640–1698) teológus és orientalista, Johann Christian Lange (?-?) orvosdoktor, valamint számos barátja búcsúzott tőle verses formában.⁴⁹⁴ A magyarországi származásúak közül a korponai gimnázium rektora, Georg Lani (?-?), a kolozsvári Paul Michael Regheni (?-?), teológushallgatóként pedig a liptóteplai (*Liptovská Teplá, Bad Liptsch*) Johann Sinapius (1657–1725), a zsolnai (*Žilina, Sillein*) Ephraim Nostitius (?-?), a soproni Georgius Serpilius (1668–1723), a lesesi (*Sulumberg, Schönberg*) Martin Klein (?-?), a medgyesi Michael Adami (?–1716) vagy a nagyszombati Matthias Eysenberg (?-?) – mindannyian jelentős életutat jártak be.⁴⁹⁵ Egyedüli brassóiként jóbarátja és lipcsei tanulóútasa, Marcus Draudt (1665–1724) búcsúzott tőle egy külön nyomtatványban.⁴⁹⁶

Valentin Greissing

Arra pedig, hogy miként segítik a kapcsolati szálak felfejtését az alkalmi nyomtatványok, jó példa Valentin Greissing (1653–1701) halotti búcsúztatójának megismerése. Valentin, ahogy a dolgozat korábbi fejezeteiben már többször szó volt róla, tekintélyes brassói család sarjaként született Brassóban.⁴⁹⁷ Édesapja, Christoph Greissing (?–1655) brassói szenátor volt, anyja pedig Margaretha Forgatschin (1632–1686),⁴⁹⁸ akit – az apja halála után – feleségül vett Petrus Mederus és, akinek a házassága betöltötte a híd szerepet a brassói elit szövevényes hálózatában. Valentin anyai nagyapja Valentin Forgatsch (1591–1640) brassói városgazda volt. Mellette pedig a Greissing család számos ponton érintkezik a korabeli brassói patrícius polgárság tekintélyes tagjaival. A dolgozatban – helyhiány miatt – csupán a család egy részletét mutatom be a 35. ábrán, amely a már a dolgozatban megszokott módon érzékelteti a család rokonsági kapcsolatait.

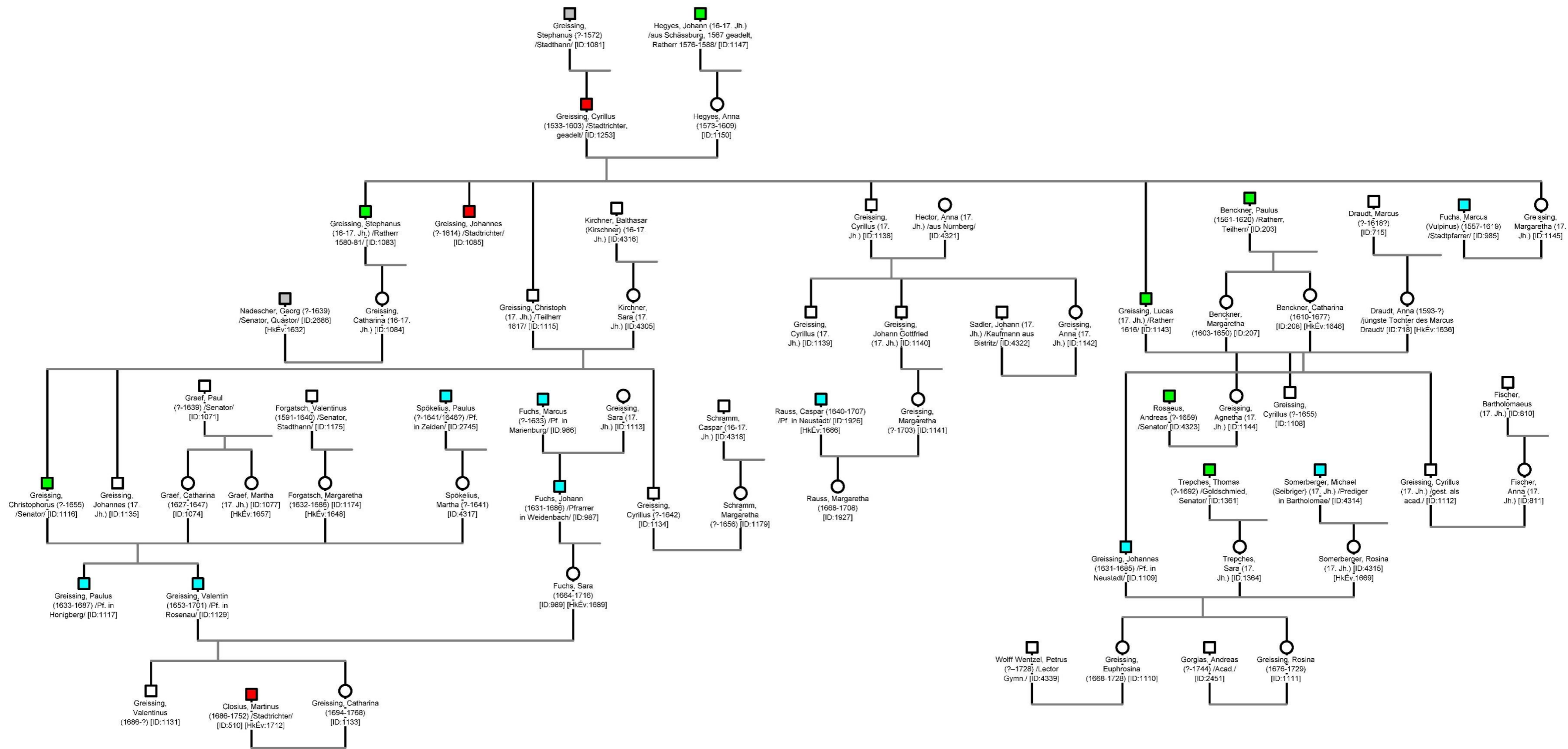
⁴⁹⁴ A szerzők teljes listáját lásd a *Függelékben*: nr. 178.

⁴⁹⁵ A szerzők teljes listáját lásd a *Függelékben*: nr. 179.

⁴⁹⁶ Nr. 180.

⁴⁹⁷ A család összefoglalóját lásd: AHG IV.F.1.Tq.100. 317–318.

⁴⁹⁸ JEKELIUS III. 208–209.

35. ábra: A Greissing család genealógiája (részlet)

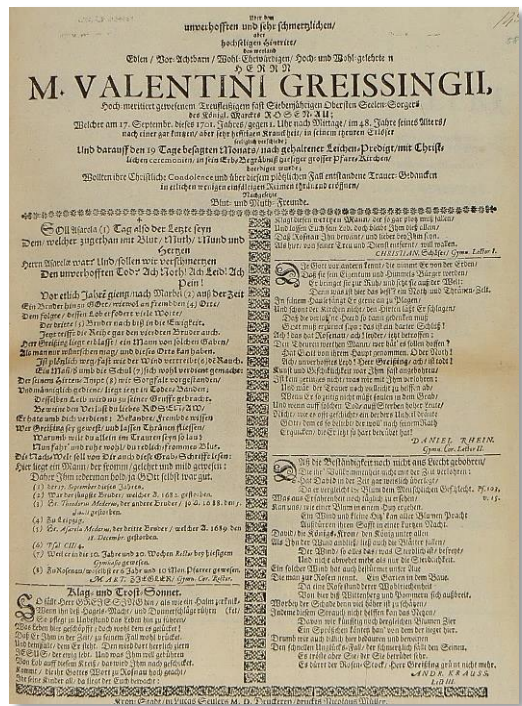
Ezen kívül Valentin azért is kapcsolódik szorosan a családhoz, mivel apjaként tekintett Petrusra. Erre utal a Johannes Honterus (1633–1691) halálára írt alábbi versrészlet is:

„(...) Mein Vater / Herr Meder / (c) geschieden todt von hinnen
 Wie dies' empfangen Post mich hoch betrübet hat /
 Kan leichtlich Jedermannehn meine Schrift ersinnen. (...)”

(C) M. Petrus Mederus obiit Anno Pastoratus Coron. XXIX. Decanatus Barcensis XVIII. Aetatis LXXVII. Christi 1678. 11. Junii.

Valentin nevét már ajánlóként megtaláljuk (1. táblázat) az 1677-ben Wittenbergben a kisdisznódi Michael Gütsch (?-?) által megvédett doktori disputációban (nr. 87) – amikor a teljes szenátusnak („Dnn. *judicibus atque questori in Regia Liberaque urbe Coronensium et Senatoris*”) ajánlotta a művét. Ez a jelen dolgozatban bemutatott kapcsolattörténeti kutatások alapján nem meglepő, hiszen gyakorlatilag valamennyi szenátorhoz kötötte valamilyen rokoni kapcsolatot. Éle-tének további alakulása kapcsán elmondható, hogy wittenbergi évei után,⁴⁹⁹ 1680–1684 között gimnáziumi lektor volt Stettinben (*Szczecin*), majd innen hazaérkezve már nem kellett lektori fokozatot sem betöltenie, 1684-től tíz éven át egykori gimnáziumának volt a rektora. Az ő ideje alatt több disputációt is kiadtak a gimnáziumban, ahogy arról szó esett a 3.1.1-es fejezetben. Rek-torsága után, 1694. november 11-én pedig barcarozsnyói lelkésszé szentelték – kihagyva a kor szokása szerint segédlelkésszé eltöltendő időszakot. Ezt a hivatal haláláig töltötte be. Erről – valamennyi alkalmi nyomtatvány közül a legtöbben – meg is emlékeztek (nr. 245) – szám szerint 53-an. Ezt már ismertettem a 3.2-es fejezetben.

Halotti búcsúztatójának tanúsága szerint Barcarozsnyón bekövetkezett haláláról Brassóban is megemlékeztek. A kiadvány fejlécéből kiderül, hogy 1701. szeptember 17-

7. kép: Valentin Greissing (1653–1701) halotti búcsúztatója (Archiv und Bibliothek der Honterusgemeinde, IV.F.1.Tf.51.I/58)

⁴⁹⁹ 1679. április 12-én a filozófiai tudományok mestere, ezután pedig a Wittenbergi Egyetem bölcsészeti karán adjunktusként dolgozott. Lásd: ASZTALOS 1931b. 248.

én hunyt el, délután egy óra tájban, mindössze 48 évesen, egy egészen gyors lefolyású betegségben. 19 nappal később, a brassói Fekete-templom altemplomában helyezték örök nyugalomra. További érdekességeket rejtene a versek, különösen az első, amelyet Martin Ziegler, a Honterus gimnázium akkori rektora írt (nr. 264), és amelyben a Mederusokhoz fűződő szoros kapcsolatát emelik ki.

1   Soll Asarela (1) Tag also der Letzte seyn
Dem, welcher zugethan imt [sic!] Blut, Muth, Mund und Hertzen
Herrn Asarelae war: und, sollen wir verschmertzen
Den unverhofften Tod: Ach Noth! Ach Leid! Ach Pein!
5   Vor etlich Jahre gieng, nach Marbel (2) auß der Zeit
Ein Bruder [3]⁵⁰⁰ hin zu Gott, wiewol an frembden (4) Orte,
Dem folgte, dessen Lob erfodert viele Worte,
Der dritte (5) Bruder nach biß in die Ewigkeit.
Jetzt trifft die Reihe gar den vierdten Bruder auch.
10   Herr Greissing liegt erblasst, ein Mann von solchen Gaben,
Als man nur wünschen mag, und dieses Orts kan haben.
Ist plötzlich weg, fast wie der Wind vertreibt (6) de[n] Rauch.
Ein Man[n], 8 umb die Schul (7) sich wohl verdient gemacht:
Der seinem Hirten-Ampt (8) mit Sorgfalt vorgestanden,
15   Vnd männiglich gedient, liegt ietzt in Todes-Banden;
Desselben Leib wird zu seiner Grufft gebracht.
Veweine den Verlaufft du liebes Rosenaw,
Er hats umb dich verdient: Bekandte, Fremde wissen
Wer Greissing sey gewest, und Lassen Thränen fliessen,
20   Warumb wilt du allein im Trauren seyn so laut
Nun fahr' und ruh wohl, du redlich-frommes Blut.
Die Nach-Welt soll von Dir auch diese Grab-Schrift lesen:
Hier liegt ein Mann, der fromm, gelehrt und mild gewesen:
Daher Ihm iedermann hold, ja Gott selbst war gut.

(1) der 17. September dieses Jahres

(2) War der jüngste Bruder, welcher A[nno] 1682 gestorben

(3) H[e]r[r] Theodorus Mederus, der andere Bruder, so A[nno] 1688. den 5. Junii gestorben

(4) Zu Leipzig.

(5) H[e]r[r] Asarela Mederus, der dritte Bruder, welcher A[nno] 1689 den 18. Dezemb[e]r gestorben

(6) Psal. C II/4.

(7) Weil er in die 10. Jahre und 20. Wochen Rector bey hiesigem Gymnasio gewesen

(8) Zu Rosenau, woselbst er 6 Jahr und 10 Mon[at] Pfarrer gewesen.

Mart[in] Ziegler, Gymn[asii] Cor[onensis] Rector

---

⁵⁰⁰ A nyomtatványon található versben lemaradt a 3. jegyzetnek a sorszáma.

Asnath Mederus

A verseket olvasva a család hölgy tagjairól is tájékozódunk: „*Rebecca és Debora idő előtt feküdt a sírba; s aztán sietett Marbel is a zord halotti kamrába*”.⁵⁰¹ Az alkalmi nyomtatványok értékét emeli, hogy Debora semmilyen más forrásban sincs megemlítve, csak a fentebb idézett versekben. Deborának azonban a két versben eltérőek az életrajzi adatai. Ennek alighanem a nyomdász figyelmetlensége volt az oka. Valószínűleg hibásan nyomtatta egyik helyen a számokat. A két verssel mégis össze tudjuk rakni a helyes számadatokat. A választ éppen az előbb idézett rész adja meg: azaz Marbel, Debora után hunyt el. Ez csak akkor képzelhető el, ha Debora 1672. június 6-án halálozott el, 3 évesen és 3 hónaposan. Tehát, 1669 márciusában született. Másrésztől, tíz évvel később megfogannia sem lett volna lehetősége Petrus halála miatt.

Egy hölgyről nem beszéltünk még: „*Asnath asszony ága még virágzik e fán, de a Meder törzs már csaknem elszáradt*.”⁵⁰² – írja Marcus Draudt. Az idézett sorból is kiderül, hogy a vers írásakor már csak Asnath volt életben a Mederusok közül.

Thomas Tartler naplójából⁵⁰³ kiderül, hogy igen művelt asszony volt, rendszeresen látogatta a brassói gimnázium nyilvános előadásait, valamint Asarelától és Valentinus Greissingtól latinul is kiválóan megtanult. Első férjével, Johannes Chrestels (1653–1686) brassói titkárral, 1680. június 16-án házasodott meg. Első gyermekéről, Sámuelről két halotti búcsúztató is tájékoztat: egy kéziratos⁵⁰⁴ és egy nyomtatott⁵⁰⁵ dokumentum. A kéziratból kiderül, hogy 1691. március 3-án hunyt el, 7 évesen, 4 hónaposan és 3 napon. Ebből következően 1683. október 31-én született. Második gyermekük, Johannes, 1686. augusztus 4-én született.⁵⁰⁶ Életéről csak annyi tudunk, amennyit Samuel kéziratos búcsúztatójából kikövetkeztethetünk: már nem élt, mikor Sámuel elhalálozott. Asnath első férje 1686. augusztus 24-én hunyt el. Az 1688. év elején egy rejtélyes dolog sejlik fel, amiről semmi többet nem tudunk, csak azt, hogy azon év december 11-én megszületett Euphrosina, egy házasságon kívüli török kislány. Azt feltételezhetjük, hogy az ő élete sem lehetett hosszú, mert nem említik a későbbiekben. Második férjével, a szebeni Paul Waldhütterrel 1691-ben házasodott meg. Asnath ekkor költözhetett át Nagyszebenbe, de

---

⁵⁰¹ Második idézett vers, 32–33. sor.

⁵⁰² Második idézett vers, 40–41. sor.

⁵⁰³ *Quellen* 1918. 218–219.

⁵⁰⁴ Nr. 165.

⁵⁰⁵ Nr. 166.

⁵⁰⁶ JEKELIUS III. 6.

új házassága sem tartott sokáig, mert egy évvel később, 1692-ben második férje is elhunyt. Valószínűleg Szebenben találkozott az ifjabb Köleséri Sámuellel (1663–1732) is, aki ekkor már az erdélyi bányászat felügyelője volt, és annak újjászervezésén dolgozott. 1695-ben vette feleségül a magára maradt Asnath asszonyt. Köleséri korának egyik legműveltebb embere volt, de tetteit sokszor még jóakarói sem dicsérték. Trausch szerint pazarló élete és meddősége miatt vált el tőle Asnath, 1715-ben.⁵⁰⁷ Ezt követően Bécsben telepedett le, és katolizált. Köleséri halála után vagyonát és pompás könyvtárát is megörökölte.⁵⁰⁸ 1736 májusában visszatért Nagyszebenbe, és számos örökösöt megnevezve végrendelkezett vagyonáról. Halála előtt Brassóba költözött, majd 1738. november 11-én, 75 évesen, utódok nélkül hunyt el. Halálával véget ért a brassói Mederus család története. Abban azonban nem lett igaza a költőnek, amikor azt írta, „*hamarosan ismeretlen név lesz a Meder, midőn túl korán hazatértek az égbe, mind.*”⁵⁰⁹

Végezetül Petrus Mederus születési és halálozási időpontjának kérdéséhez kívánok visszakanyarodni. Mind a hazai, mind a külföldi szakirodalomban vegyesen fordul elő halálának dátuma. A leggyakoribbak ezek közül is az 1678. január 11. és az 1678. június 11. Ha a korabeli forrásokat alaposan szemügyre vesszük, akkor azt találjuk, hogy a halálának időpontját négy kortársa is 1678. június 11-re tette. Név szerint Johann Benedict Carpzov,⁵¹⁰ Nicolaus Müller,⁵¹¹ Valentin Greissing és Marcus Draudt (az említett versek végén), valamint találunk egy korabeli feljegyzést erről a brassói evangélikus egyház aktaiban is.⁵¹² A január 11-ét elsőként Herrmann-nál találjuk leírva a 18. század végén – azaz egy forrás sem említi –, ezért kétségünk sem lehet arról, hogy ez a hibás dátum és vélhetőleg pusztán félreolvasás (jan/jun.) eredménye.⁵¹³

---

⁵⁰⁷ TRAUSCH 1868–1871. II. 282.

⁵⁰⁸ GYÁRFÁS 1909. 154. A Köleséri-könyvtárról és későbbi sorsáról, amely sokat elárul a tulajdonos világszemléletéről is lásd még a következő irodalom kapcsolódó részét a történeti kontextus figyelembevételével: VERÓK 2010a. 49–81.

⁵⁰⁹ Második idézett vers, 43–44. sor.

⁵¹⁰ Nr. 176.

⁵¹¹ Nr. 198.

⁵¹² *Quellen* 1926. 211.

⁵¹³ Sajnálatos, hogy a legújabban közreadott művelődéstörténeti lexikonba is hibásan került be halálának dátuma. Vö. ORLOVSZKY 2007. 356.

**8. kép: Ismeretlen festő, 1664?:
Petrus Mederus (1602?-1678) családjával
(Evangelische Kirche A. B. in Kronstadt,
Schwarze Kirche, Inv. Nr. III/49)
(A kép forrása: Nemzeti Portré-
tár, www.npg.hu)**

szerint 1664-ben készült. Ebből levonva az 58-at, megkapjuk az 1606-os dátumot.

A probléma ezzel véleményem szerint az, hogy ha hihetünk a brassói anyakönyveknek – és nemkülönben a fentiekben közölt halotti búcsúztató második vers „d” pontjának –, és Margaretha csakugyan 1632. július 10-én született, akkor 32 évesnek kellene lennie a képen, és nem 26-nak. Ha pedig ebben eltérés van, akkor joggal kérdőjelezhető meg Petrus életkorának hitelessége is – ezzel együtt pedig Seraphin érvelési logikája is. A másik kérdéses dolog pedig az, hogy ha Asnathnak ikertestvére is volt (Theodorus),⁵¹⁴ akkor adódik a kérdés, hogy miért nem látjuk őt is a képen? Végül a festmény hátoldalán található feliraton elmaszátolva látjuk a születési év korábbi utolsó számjegyét,⁵¹⁵ melyet valamikor a múltban átírtak hármásra. Bizonyára jóval később került oda a felirat, de az elmosódás már Seraphin idejében is megvolt, hiszen ő is jelezte a problémát.⁵¹⁶

Születési évének problémája már nehezebben oldható meg. Friedrich Wilhelm Seraphin brassói helytörténész 1890-ben írt tanulmányában fejti ki gondolatai arról, hogy Petrus 1606-ban született. Véleménye szerint a brassói evangélikus egyház káptalantermében található életnagyságú festmény, amelyen Petrus Mederus a családjával látható, adja meg a választ Petrus születési évére. A jobb válla fölött ugyanis a következőt olvashatjuk: „Aet[as]: 58”. Mellette láthatjuk második feleségét, Margarethát, akinél az „Aet[as]: 26” szöveg van írva. Közöttük áll a gyermekük, akinél pedig az „Asnath 1” felirat olvasható (10. kép). Tekintve, hogy tudjuk Asnath születési dátumát (1663. július 19.), a festmény Seraphin

⁵¹⁴ Ez bizonyítható Theodorus búcsúztatójából: nr. 176.

⁵¹⁵ A következő felirat olvasható: „PETRUS MEDERUS Zeidæ 1603 nat: relicto aratro / Gymn: tum Acad: Rostoch: presso pede petens Magist: / et Poëtæ lauream reportavit Lect: 1638 tum Rector. / Past: Mellim: 1649. Zeid: 1653. Cor: 1654. Obiit 1678.”

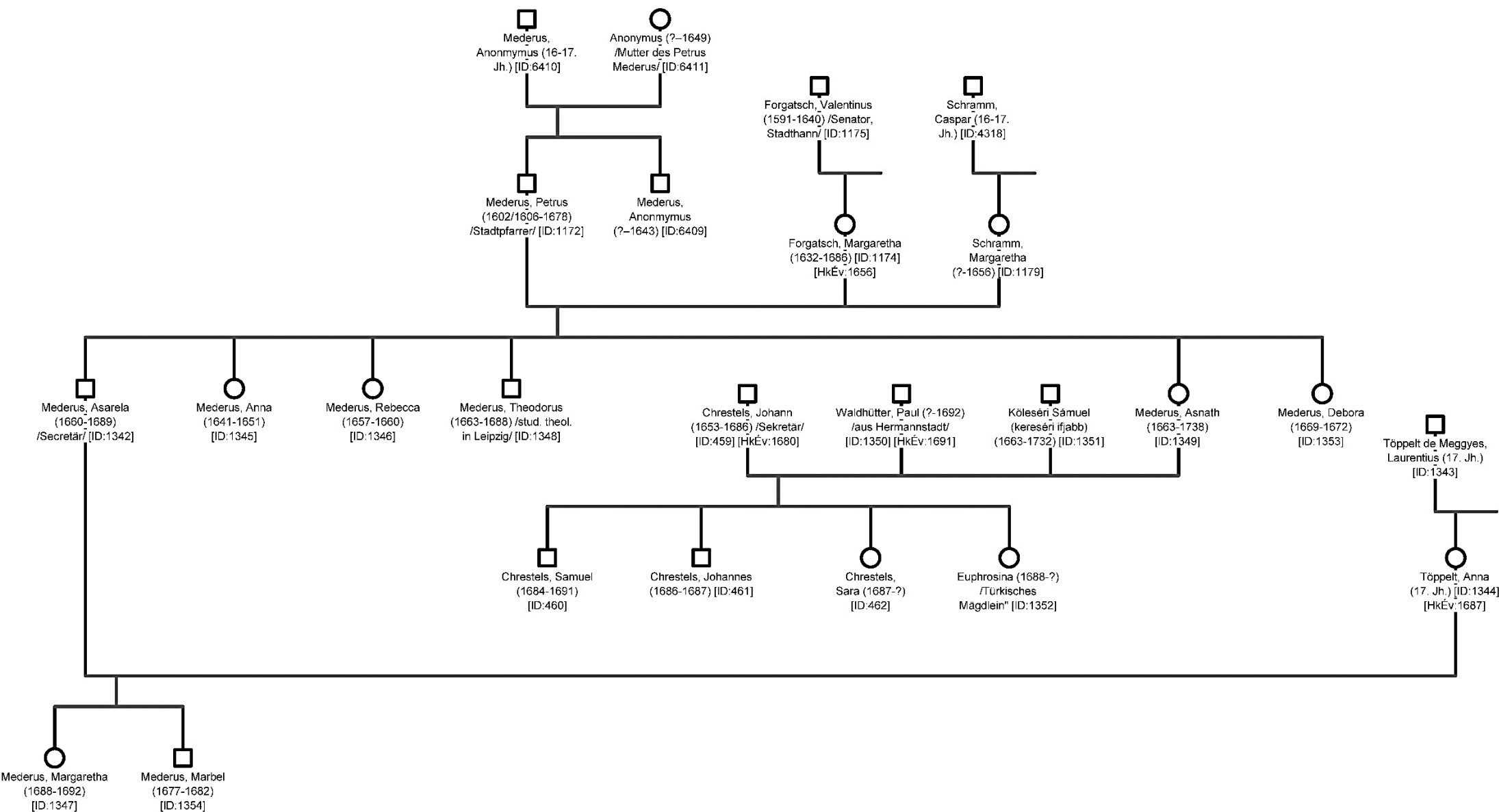
⁵¹⁶ SERAPHIN 1890. 195.

Ezzel szemben az első két idézett költemény végén azt olvashatjuk, hogy Petrus 77 éves volt, mikor elhalálozott. Mai ismereteink szerint Margaretha Mederus két gyászverse a legközelebbi forrás mind közül. Petrusnak a sírfeliratán, amelyet ma a brassói Fekete-templomban találhatunk meg, és az említett versektől bizonyosan később készítettek el, szintén ez a dátum szerepel.⁵¹⁷ A következő forrás a 18. század végéről ismeretes: George Michael Gottlieb von Herrmann közlése szerint Petrus Mederus 76 évesen hunyt el.⁵¹⁸ A későbbi, Petrusszal foglalkozó munkák mind Herrmann vagy Seraphin munkájára hivatkoznak. Seraphin azonban nem ismerhette a Mederus családtagok valamennyi halotti búcsúztatóját, – ahogy Margaretháét sem – mert: (1) nem említi a munkájában; (2) nem ír Margaretha és Debora Mederusról, illetve Asnath kisfiáról, Sámuelről sem, (3) valamint Petrus halálának időpontját is 1678. január 11-re tette – amit tévesen Herrmanntól vett át. Mindent összevetve tehát a korabeli források alapján sokkal valószínűbbnek vehetjük Petrus 1602-es születési évét, mint az újabban használatos 1606-os dátumot.

---

⁵¹⁷ A felirat szövege: „M. Petrus Mederus ... 1678 AET 77”. Az utólagos vizsgálatok szerint legkorábban 1703-ban készülhetett. Lásd: BINDER 2003. 143–144.; GUSBETH 1886. 24–27.; ZIEGLER 2018. 271.

⁵¹⁸ HERRMANN 2010. 392.

36. ábra: A Mederus család genealógiája

6. ÖSSZEGZÉS

A jelen dolgozatban a brassói szász érvényesülési stratégiák bemutatására tettem kísérletet az alkalmi nyomtatványok segítségével. A dolgozat készítése során abból az előzetes hipotézisből indultam ki, hogy a közösségi emlékezésnek ezen formája nagy hatékonysággal állítható a történeti kutatások szolgálatába. Ennek érdekében kezdtem meg feltáró munkámat évekkkel ezelőtt egy olyan helyen, ahol előzetesen már ismert volt a forrástípus nagyszámú jelenléte. Így esett a választás Erdély egyik leggazdagabb helytörténeti gyűjteményére, Joseph Trausch honismereti gyűjtő és irodalomtörténész kéziratgyűjteményére. Arról azonban nem rendelkezünk semmilyen előzetes információval, hogy milyen számban és milyen jellegű, illetve alkalmakra készült nyomtatványok találhatóak a gyűjteményben. A brassói Fekete-templom levéltárában autopszia alapján végzett – hosszabb-rövidebb megszakításokkal –, több évig tartó feltáró munka során ezernél több alkalmi mű került regisztrálásra a 16–19. század időszakából. A feltárt dokumentumokról megállapítottuk, hogy 33 különböző nyomdahelyről kerültek kiadásra, és valamennyi Erdély történelméhez, különösen pedig az erdélyi szászokhoz, és azon belül is főleg a brassói szász polgárokhoz kötődtek. Kiderült az is, hogy az emberi élet nevezetesebb eseményeiről emlékeztek meg, elsősorban a fokozatszerzésről (disputációkról), a peregrinációról való hazautazásról, a házasságkötésekről, kinevezésekről és a halálesetekről. Megfigyeltük azt is, hogy ritkábban, de előfordult az is, hogy név- és születésnapokról, újévről, illetve olyan ritkaságszámba menő eseményekről is megemlékeztek, amelyek érdeklődésre tarthatnak számot az utókor részéről – mint például egy szabad szemmel megfigyelhető üstökös leírása, az 1689-es brassói tűzvész vagy az evangélikus főtemplom nagyharangjának leesése.

A dolgozat szempontjából azonban annak a felismerése különösen fontos volt, hogy a dokumentumok gazdag életrajzi vonatkozásokat és kapcsolattörténeti adatokat tartalmaznak. További vizsgálódásaimat ezt követően szűkítettem egy kisebb közösségre: a brassói szász polgárokra. Így alakultak ki a dolgozat bevezető részében megfogalmazott kérdéseim. Elsőként az, hogy milyen mértékben köthetünk alkalmi nyomtatványokat a brassói szász polgárokhoz? Másodsorban, hogy a közösségi emlékezésnek ezen formája milyen módon és hatékonysággal állítható a hivatal- és kapcsolattörténeti kutatások szolgálatába? Harmadrészt pedig, hogy milyen szempontokat tartott szem előtt a brassói elit az egyéni és családi karrierépítéseik során? Ez utóbbihoz kapcsolódóan az is érdekelt,

hogy az örökölt és szerzett, rokoni és baráti kapcsolati körök, illetve a karrier alakulásai között látszik-e összefüggés. Ezt követően ki kellett jelölnöm a dolgozat időhatárait is, amelyeket az alkalmi nyomtatványok középpontba állításával, nyomdászattörténeti alapon határoztam meg. A Trausch-gyűjteményben végzett előzetes feltáró munkám eredményei nyomán és az adatokat a *Régi magyarországi nyomtatványok* kapcsolódó köteteivel összevetve, az 1650. évet találtam megfelelő kiindulópontnak, mivel a brassói százszokról főként ettől az évtől kezdődően regisztráltam alkalmi műveket. A vizsgálat kérdéseit illetően pedig százéves időintervallumot választottam a társadalmi folyamatok megfigyeléséhez és az érdemi változások bemutatásához.

Ezt követően szélesítettem ki a dolgozat szempontjából fontos alkalmi írásoknak a gyűjtőkörét. Mindenekelőtt a már megismert Trausch-gyűjteményen kívül található alkalmi forráshelyekkel, a Brassó Megyei Állami Levéltárban őrzött anyaggal, a Brassó Megyei Történeti Múzeum gyűjteményével, továbbá a nagyszebeni Brukenthal Múzeum, az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának a brassói százszokhoz kötődő anyagaival. Ezek mellett a magyar retrospektív nemzeti bibliográfia köteteit néztem át. Ezek között Szabó Károly *Régi Magyar Könyvtárának* kötetei, illetve Petrik Géza könyvészeti gyűjteménye jelentett komoly segítséget. Rajtuk kívül pedig természetesen átnéztem valamennyi kiegészítésüket és pótlás köteteiket, valamint a kapcsolódó bibliográfiai feldolgozásokat. Az így összegyűlt anyagot egészítettem ki végül Verók Attila hallei és Hegyi Ádám erlangeni kutatásai során előkerült releváns adataival is. Ezek mind érdemben gazdagították a már összegyűjtött anyagot. A hosszadalmas kutatómunka eredményeként jött létre a brassói százszok karrierútjainak emlékezetét bemutató kézíratos és nyomtatott alkalmi írások szövegtárhelye, amelyet az előzetes hipotézisek céljából formai és tartalmi szempontból is feldolgoztam.

A dolgozat megírása szempontjából azonban szükséges volt, hogy más forrástípussal is kiegészítsem a feltárt könyves dokumentumokat, amelyeket egyúttal kontrollforrásként is alkalmazni tudtam. Ennek folyamán kezdtem tanulmányozni a brassói polgárokhoz kapcsolódó anyakönyveket, naplókat és genealógiákat. Témám szempontjából felbecsülhetetlen értékű volt Erich Jekelius 9 kötetes genealógiai munkája a brassói családokról. Ezt egészítettem ki valamennyi kapcsolódó és rendelkezésre álló lelkészi és tisztviselői névtárral, melynek nyomán egy sokezer töredékinformációból álló pozopográfiai adatfeldolgozás kezdődött meg.

Ezzel kapcsolatosan azonban jelentős módszertani akadályokkal is meg kellett küzdenem. Elsősorban a töredékadatokkal rendelkező források – mint amilyenek például az alkalmi írások – adatainak hatékony eltárolását kellett megoldanom. A cédulákon, füzetekben, majd táblázatokban történő jegyzetelési mód – ahogy a kutatás első éveiben dolgoztam –, nem vezetett eredményre. A több ezer szerző és az ehhez kapcsolódó több száz ünnepelt vagy kiemelt személy embertpróbáló azonosító munkája, nem beszélve a sok ezer egyéb életrajzi adatról és regisztrált kapcsolatokról, szükségessé tette az adatok megfelelő formában történő eltárolását. Ehhez nyújtott felbecsülhetetlen segítséget számomra a Microsoft Access relációs adatbázis-kezelő program. Ehhez meg kellett figyelni, hogy milyen adatelemekre lehet felbontani az alkalmi dokumentumokat ahhoz, hogy történeti vizsgálódásokra is alkalmasak legyenek. A vizsgált dokumentumoknak a megfelelő elemekre való bontása tette lehetővé számomra azt, hogy az adatbázisban való rendszerezést megoldhassam, az egymáshoz kapcsolódó, de a különböző forrásokban megbújó adatelemeket pedig egymással összefűzhessem. A kutatás során olyan alapváltozókat gyűjtöttem össze, mint a brassói polgárok születési és halálozási helye, illetve időpontja. Ezen kívül a nem, a nemzetség, a szülők személyeinek, valamint a házasságkötés idejének, számának, valamint a férj(ek)nek és feleség(ek)nek az azonosítására törekedtem. Ezt egészítettem ki az egyéni életút összeállításával, azaz többségében azzal, hogy ki, mikor milyen gimnáziumba és egyetemre iratkozott be, valamint ugyancsak az adott személyre lebontva ki, mikor, milyen időtartamban és milyen pozíciókat töltött be – mind az egyetemet járt személyek, mind pedig a politikai értelmiség körében Brassó és a Barcaság vonatkozásában. Ezeken kívül az életrajzi és az egyéni életútra vonatkozó adatok mellett fontosnak tartottam rögzíteni az alkalmi dokumentumokról leolvasható különféle kapcsolatoknak és kapcsolattípusoknak a tényét is. Így tehát fontossá váltak az adott alkalomhoz írt vers(ek) szerzőinek és az ünnepelt személy(ek)nek a regisztrálása, amelyet minden esetben egy azonosítás előzött meg a már rendelkezésre álló források alapján. Enélkül az azonosítás nélkül nem lettek volna értelmezhetőek az egyes személyek előfordulásai a dokumentumokon. Habár sokszor maga a forrás is segítette a pontos azonosítást, mégis minden esetben ellenőrizni volt szükséges az egyes személyeket a kapcsolódó kontrollforrások alapján. Ugyanígy jártam el a disputációkból és disszertációkból előkerült ajánlásoknál is, ahol a vizsgálónök vagy a vizsgázó személy ajánlotta és köszönte meg a támo-

gatást a karrierjét segítő személyeknek – főképpen az egyházközség tagjainak, a tanároknak és lelkészeknek, valamint a városi magisztrátus szenátorainak. Ezek váltak adatbázisom legfontosabb építőelemeivé.

Az adatbázis összeállításával korábban nem látott megfigyeléseket tehattünk az alkalmi nyomtatványok történeti hasznosításával kapcsolatban is. A dolgozatban megfogalmazásra került: Trausch, korának kiváló irodalomtörténészeként pontosan látta, hogy az elmúlt századok jelentéktelennek tűnő írásainak összegyűjtésével számos – más forrásból meg nem ismerhető – összefüggést figyelhetünk meg a kora újkor időszakából. A dolgozatban vizsgált alkalmi nyomtatványokkal kapcsolatban összefoglalóan a következő észrevételeket tehetjük: (1) főleg a brassói szász elit rétegéről közölnek adatokat (kisebb részben a szebeni és medgyesi szászokról); (2) kiegészítik, megerősítik vagy cáfolják az eddig ismert életrajzi adatokat, genealógiákat; (3) anyakönyvi forrásként is hasznosíthatók (főként házassági és halotti anyakönyvi forrásokat helyettesíthetnek), ezáltal ismeretlen családtagokról és hozzátartozókról kapunk információkat; (4) számos más ismeretlen személyről is tudomást szerezhethetünk, mint például közelebbi és távolabbi rokonok és barátok; (5) adalékot nyújtanak a peregrináció idején szerzett személyes kapcsolatokról, amiből kapcsolati hálót készítve megismerhetővé válik az akadémiták korábban nem látott kapcsolati köre és annak kohéziós ereje; (6) adalékot nyújtanak az erudíció vizsgálatához, főképpen a disszertációk témái, az írások szerzőinek irodalmi munkássága és az egyéb művekre történő hivatkozásaik alapján; (7) forrásértékük megbízható, mivel az események idején készültek, szerzőik pedig személyesen ismerték a címzett személyeket; (8) a gondolkodás és ízlésbeli összetartozás emlékeiként is tekinthetünk rájuk. Mindezek alapján azt mondhatjuk, hogy a korabeli kéziratos feljegyzések mellett az alkalmi nyomtatványok beemelése a társadalomtörténeti kutatásokba különösen fontosnak bizonyult, hiszen újabb adalékokkal egészítik ki a már rendelkezésünkre álló ismereteket. Az alkalmi nyomtatványok forrásértékéről pedig joggal feltételezhetjük, hogy a bennük szereplő adatok helytállóak – mert az események idején készültek egy városi közösség számára, ahol a szerzők (gyakran hozzátartozókként) pontosan ismerték a nyomtatványban érintett személyt vagy személyeket –, ezért ezek összegyűjtése és feltárása a történeti kutatások számára is hasznos lehet. A versek szerzői a legtöbb esetben a település iskolájának tanárai, diákjai, de előfordul, hogy a helybeli vagy környékbeli lelkészek – nagyobb reputációjú családok esetében mindkettő egyszerre. A dokumentumok egymás mellé állításával pedig egy hajdan élt közösség is körvonalazódni látszik. Elsősorban azonban az erdélyi szászok

történetére vonatkozó kutatásokat folytató, illetve a kora újkori erdélyi politikai és társadalomtörténeti kutatásokat végző szakemberek számára válnak nélkülözhetetlen forrássá.

A brassói szász patríciussággal kapcsolatban a korábbi kutatások alapján megállapítottuk, hogy a városvezető elit, amely a gerébek után magukhoz tudta ragadni a hatalmat, rokoni összefonódásokkal igyekezett megőrizni pozícióját. Az összefonódás mértékéről azonban mindeddig nem rendelkezünk semmilyen képpel. Ahogy nem voltak információink arról sem, hogy mikor, mennyire volt közeli a város tisztviselői közötti rokonsági kapcsolat, mint ahogy az sem, hogy ezek milyen összefüggéseket mutatnak a betöltött pozíciókkal. Éppen ezért a dolgozat harmadik fejezetében a brassói szász értelmiségi életpálya nevezetesebb állomásait, a kapcsolódó forrásokból körvonalazódó tendenciákat ismertettem. Elsőként a Honterus Gimnáziumban eltöltött éveket és az ehhez az időszakhoz kapcsolódó alkalmi írásokat mutattam be. Ezt követték a peregrináció évei, ahol fontosnak tartottam, hogy az egyetemi anyagkönyvek és a peregrinációs névtárak alapján képet adjak arról, milyen mértékű és jellegű szokások jellemezték a brassói szászok egyetemjárását a vizsgált időszakban. Ahogy az már a második fejezetben látható volt, számos alkalmi írás kapcsolódik életük ezen időszakához, ezért ezek bemutatására is kitértem – különös tekintettel a további karrieralakulással is összefüggést sejtető információkra (pl. ajánlásokra). Az egyetemi évek után szót kellett ejteni az egyéni karrier korabeli szokásoknak megfelelő kiteljesedéséről. Ennek kapcsán elsősorban a családalapításra vonatkozó előírásokat és a korabeli házassági, gyermekvállalási szokásokat összegeztem a korabeli források (anyagkönyvek, alkalmi nyomtatványok) nyomán kirajzolódó megfigyelések alapján.

A családalapítással egy időben zajlott a hivatali ranglétrán való elindulás is a városi tisztviselők körében. Ezzel kapcsolatban a nevezetesebb hivatalokba történő átlagos belépési életkort ismertettem, mind az egyházi elit, mind a városvezető elit körében. Ezek közül is elsősorban a gimnáziumi tanári, segédlelkészi, lelkészi és esperesi kinevezéseket tekintettem át, valamint a tanácsúri, jegyzői, városgazdai és városbírói pozíció betöltését. Ezek áttekintése segít átfogó képet kapnunk a brassói tisztviselők általános életpályájáról. Azonban ha a rokonsági kapcsolati hálózatokat, illetve a városi pozíciókkal való összefüggéseket kívánjuk megfigyelni, akkor az egymás közötti presztízs megnyilvánulásának is komoly jelentősége van. A dolgozatban feltételeztem, hogy a magas presztízzsel rendelkező személyek nagyobb kapcsolati körrel rendelkeznek, akiknek családjai könnyebben

érvényesültek az életben, mint kevésbé megbecsült társaik. Ehhez aztán értékes segítséget nyújtottak a nevezett társadalmi csoporton belül egymásról készített alkalmi írások. A harmadik fejezet második felében éppen ezért az ezzel kapcsolatos megfigyeléseimet összegeztem, és ahol lehetséges volt, statisztikailag is elemeztem a brassói tisztviselő személyek és a hozzájuk kapcsolódó alkalmi írások összefüggéseit.

Ezt követően tértem rá a baráti (diáktársi) és a családi (rokon) kapcsolatok rekonstruálására. Az egyéni karrierek kiteljesedése felé vezető úton fontos jelentőségét éreztem annak, hogy megfigyeljük, hogy a leendő brassói lelkészek és tanácstagok egyetemi éveik során kivel, milyen kapcsolatot ápoltak, illetve a regisztrált kapcsolatok hatással lehettek-e későbbi hivatali pozícióik betöltésekor? További kérdésként merült fel bennem, hogy voltak-e esetleg olyan akadémiták, akik tekintélyesebbnek számítottak a többiekénél, és ez kifejeződésre jutott-e az alkalmi nyomtatványok lapjain is?⁵¹⁹ Ezek is a családok presztízsértékét mutatták meg számunkra, ami alapján okkal feltételezhetjük, hogy kevésbé neves társaiknak érdeke volt közelebbi kapcsolatba kerülni velük későbbi karrierjük alakulása során. A feltett kérdések megválaszolásához külön is megvizsgáltam, hogy a peregrinusok milyen kapcsolati kört mutattak fel a vizsgált közösség vonatkozásában. Ennek a megismerésére a peregrináció idején írt alkalmi nyomtatványok, elsősorban a disputációk, fokozatszerzések, névnap-i köszöntések, elhalálozások, valamint az elutazás alkalmából készült megemlékezések kapcsolódó személyeit vizsgáltam meg.

Azt már a korábbi egyetemtörténeti kutatásokból is tudtuk, hogy az erdélyi szászok körében rendszeres volt az egyetemre járás. A legnagyobb számban a brassói és a szebeni patrícusok fordultak meg külföldi egyetemeken, és fejtettek ki alkalmi művekhez írt szerzői tevékenységet is. Ez utóbbival kapcsolatban azonban nem állt rendelkezésünkre átfogó vizsgálat a dolgozat megírása előtt. A Szabó Miklós, Szögi László és Tonk Sándor által készített erdélyi peregrinációs adattárakról a mai napig az ilyen jellegű kutatások legfontosabb kiindulópontjainak tekinthetők, mivel az életrajzokat leíró névjegyzékek között következetesen jelzésre kerültek a Szabó Károly-féle *Régi Magyar Könyvtár* sorozat III. köteteiből a kapcsolódó bibliográfiák. Ezt egészítettem ki az azóta közreadásra került, kapcsolódó bibliográfiákkal is.

A rendelkezésünkre álló könyvészeti adatok segítségével rekonstruáltam az ezekből kinyerhető baráti – elsősorban diáktársi, másodsorban a mecénási kapcsolatokról

---

⁵¹⁹ Azaz nagyobb számban gratuláltak nekik vagy egy alkalom kapcsán több esetben is megemlékeztek róluk, mint a társaikról.

árulkodó – kötődéseket. Mindebből kiderült, hogy a brassói patrícus polgárok későbbi karrierjük alakulása szempontjából nem csupán tanulmányaik lezárása miatt volt fontos időszak a peregrináció, hanem kapcsolataik bővítése és elmélyítése szempontjából éppen ugyanannyira. Ebből az okból tartottam fontosnak bemutatni az egyetemi évek során készült alkalmi nyomtatványok által regisztrálható kapcsolati kört.

Ezután tértem rá a brassói vezető tisztviselők rokoni kapcsolatainak a bemutatására. Ezzel kapcsolatban Brassó főlelkészeinek családi kapcsolatait vetettem vizsgálat alá, akik 1650 és 1750 között kerültek hivatali pozícióba, és rajtuk keresztül törekedtem a nevesebb városvezetőket is ismertetni. A vizsgálat során elsősorban arra fókuszáltam, hogy a személyek rokonsági kapcsolatainak bemutatásakor korabeli kapcsolataiknak a távolságát (a legrövidebb útvonalát) ismertessem. Ennek eredményeképpen valamennyi lelkész rokonsági kapcsolata kimutathatóvá vált a rendelkezésre álló forrásaink alapján. Ez egyfelől jelentette a megfelelő forrásadottságot, másfelől pedig a hivatali működés gyakorlatát. A vizsgált személyek közül pedig Marcus Fronius volt a legközelebbi kapcsolatban a többi lelkésszel, ami a Fronius család további kutatását serkentheti majd.

Összefoglalóan azt mondhatjuk a brassói tisztségviselők életét vizsgálva, hogy az egyes patrícus családok gyermekei tudatosan készültek a hivatali pályára, minden fiatalkori tanulmányuk, tanulmányútjuk ennek elősegítését célozta. Látható, hogy majdnem mindenki külső, majd belső tanácstagként kezdte hivatali pályafutását, eközben váltak az erdélyi országgyűlés képviselőivé is, egyesekből osztóbíra, magisztrátusi titkár, szószóló vagy városi jegyző lett, a legbefolyásosabb családokból származók pedig városgazdává, majd városbíróvá is válhattak. Áttekintve a tisztviselők névsorát és hivatali pozícióit, adódhat a kérdés, hogy miért nem lett mindenki városbíró, akit korábban városgazdának is kineveztek? A vizsgált időszakban mindig az egyéni életsors – a legtöbb esetben a korai halál – adja meg a választ. Ezenkívül azonban folytonosnak látszik az átmenet a hivatalok között. A halotti búcsúztatók lajstromba állításával megfigyelhető az is, hogy az egykori városgazdákat, városbírókat, sőt még a feleségeket is egy helyre, a kiemelkedően szimbolikus jelentőségű plébániatemplomban helyezték örök nyugalomra.

Végezetül még néhány aktuális részeredményt szeretnék megosztani a későbbi kutatások továbbgondolására. Összesen 496 darab, brassói szászokhoz kötődő alkalmi írás került általam feldolgozására az 1650 és 1750 közötti időszakból. 1831 szerző azonosítása történt meg, közülük 337 ünnepelt vagy másképpen kiemelt személyé. Közöttük

1585 személyes kapcsolat került meghatározásra, amiből 799 rokon kapcsolat, a fennmaradó 786 pedig baráti, kollegiális, illetve diák társi viszonyt jelöl. Ezeknek a kapcsolatoknak a kiértékelése csupán a brassói szász polgárokat érintő alkalmi nyomtatványok vonatkozásában is még jelentős munkát igényel. Ha ennek analógiájaként hozzávesszük az eddig még fel nem tárt dokumentumokat is, kijelenthetjük, hogy csupán a jéghegy csúcsát látjuk. A dokumentumok további külföldi és hazai levéltárakban végzett feltáró munkájának eredményeivel a forrástípus jelenleg ismert száma nagymértékben emelhető meg. A források feldolgozása a rendelkezésre álló informatikai lehetőségekkel pedig megoldható. Így e kútfőtípusnak a jövőbeni használatával a történeti hálózatkutatás számára még további, ez idáig nem ismert összefüggések feltárását is remélhetjük a jövőben.

IRODALOMJEGYZÉK

A. Levéltári források

Románia

Archiv der Honterusgemeinde Kronstadt (AHG)

- I.A.32. NÁDORI Ferenc: *Az erdélyi szászságnak tulajdon haza-törvényei avagy statutumai, mellyek a német nyelven lévő világos és könnyű értelemmel való be-vett fordítás szerint magyarra fordítottanak, és a mostani Törts-Vári Articularis confirmatus Castellan, Tit: Mattheides Mihály Ur hasznára le is irattattanak Brassóban 1766. eszt.* Jelzete: AHG I.A.32.
- I.E.145. *Matrikel des ev. Gymnasium A. B. in Kronstadt 1544–1810.* [Kézirat]. Jelzete: AHG I.E.145.
- I.F.17. MORRES, Eduard: *Buzenländer Gedenkbuch.* 1939. [Kézirat]. Jelzete: AHG I.F.17.
- I.F.18. MORRES, Eduard: *Lehrkräfte der Honterusschule (1544–1944)* [Kézirat]. Jelzete: AHG I.F.18.
- IV.F.57. JEKELIUS, Erich: *Genealogie Kronstädter Familien.* Kronstadt, [Gépirat], 1965, I–IX, Jelzete: AHG IV.F.57.
- IV.F.97. *Sammelband mit Hochzeits- und Leichengedichten 1695–1825.* Jelzete: AHG IV.F.97.
- IV.F.248. *Sammelband mit 67 Kronstädter Leichen-, Hochzeits- und Gelegenheitsgedichten.* Jelzete: AHG IV.F.248.
- IV.F.1.Tf.35. TRAUSCH, Joseph Franz: *107 genealogische Tafeln der vorzüglichen Familien der Sachsen ausserhalb Kronstadts, nebst alphabetischem Register vom Herausgeber.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tf.35.
- IV.F.1.Tf.51/I *Kronstädter Leichen-Gedichte vom J[ahr] 1654 bis 1825. nebst einigen Hochzeits-Gedichten. Gesammelt, chronologisch-geordnet und verzeichnet von Joseph Franz Trausch.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tf.51/I.
- IV.F.1.Tf.51/II. *Kronstädter Leichen-Gedichte u. a. m. vom Jahr 1681–1870. nebst einigen Hochzeits-Gedichten. Gesammelt, chronologisch-geordnet und verzeichnet von Joseph Franz Trausch.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tf.51/II.

- IV.F.1.Tf.52. *Siebenbürgische besonders Kronstädter Hochzeits- und Gelegenheits-Gedichte [1623–1825]. Gesammelt von Joseph Franz Trausch.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tf.52.
- IV.F.1.Tf.53/II. *Siebenbürgische besonders Kronstädter Leichen-Rede und Gedichten [1688–1825]. Gesammelt von Joseph Franz Trausch.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tf.53/II.
- IV.F.1.Tf.53/III. *Trauergedichte u[nd] Reden [1674–1741].* Jelzete: AHG IV.F.1.Tf.53/III.
- IV.F.1.Tf.53/IV. *Hochzeits-gedichte [1731–1795].* Jelzete: AHG IV.F.1.Tf.53/IV.
- IV.F.1.Tf.53/V. *Leichengedichte [1725–1801].* Jelzete: AHG IV.F.1.Tf.53/V.
- IV.F.1.Tf.53/VI. *In Kronstadt gedruckte Leichenkarten u[nd] anderen [1679–1747].* Jelzete: AHG IV.F.1.Tf.53/VI.
- IV.F.1.To.206/I TRAUSCH, Joseph Franz: *Kronstädter Lebensläufe beschrieben. Erster Band A–F.* Jelzete: AHG IV.F.1.To.206/I.
- IV.F.1.To.206/II. TRAUSCH, Joseph Franz: *Kronstädter Lebensläufe beschrieben. Zweiter Band G–Z.* Jelzete: AHG IV.F.1.To.206/II.
- IV.F.1.To.208. TRAUSCH, Joseph Franz – FILTSCH, Johann: *Siebenbürgische Biographische Skizzen. Ein Pendant zur Soterius-Felmerischen Transsilvania celebris.* Jelzete: AHG IV.F.1.To.208.
- IV.F.1.Tq.100. Tartler, Thomas: *Collectanea zu einer Particulär-Historie von Cronstadt aus unterschiedlichen Dokumenten zusammengebracht. Anno 1741. I. Band. Fortgesetzt und Vermehrt mit einem zweite Bande von Joseph Franz Trausch.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tq.100.
- IV.F.1.Tq.135. *Siebenbürgische besonders Kronstädter Hochzeits- und andere Gratulations sowie Leichen-Gedichten [1581–1829]. Gesammelt von Joseph Franz Trausch.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tq.135.
- IV.F.1.Tq.136/I. *Siebenbürgische Leichen- und ander Gelegenheits-Gedichte und Reden [1655–1845]. Erster Band. Gesammelt von Joseph Franz Trausch.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tq.136/I.
- IV.F.1.Tq.138. *Siebenbürgische und zum Theil Kronstädter Leichen- u[nd] andere Gelegenheits-Reden [1628–1818]. Gesammelt von Joseph Franz Trausch.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tq.138.
- IV.F.1.Tq.139. *Dissertationes academicae Saxonum Transsilvanorum collectae per Jos[eph] Fr[anz] Trausch. Patris I [1655–1770].* Jelzete: AHG IV.F.1.Tq.139.

- IV.F.1.Tq.140/II. *Dissertationum academicarum Saxonum Transsilvanorum per Jos[eph] Fr[anz] Trausch collectarum. Pars IIda [1654–1772].* Jelzete: AHG IV.F.1.Tq.140/II.
- IV.F.1.Tq.157/I. TRAUSCH, Joseph Franz: *Onomasticon virorum de utraque republica in M. Principatu Transsilvanie et praecipue de L. R. Civitate Coronensi bene meritorum collectum per Josephum Fr. Trausch.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tq.157/I.
- IV.F.1.Tq.160/II. TRAUSCH, Joseph Franz: *Analecta scholastica Transsilvanica potissimum Coronensia. Volumen IIdum.* Jelzete: AHG IV.F.1.Tq.160/II.

Arhivele Naționale ale României, Filiala Brașov (ANR FB)

- ANR FB IV F2. *Divisorats-Protocoll (1681–1702).* [Kézirat], Jelzet: Brașov, Arh. Primăriei municipiului Brașov. IV F2
- ANR FB IV G1. *Häuser-Schätzung. (1573–1683).* [Kézirat], Jelzet: Brașov, Arh. Primăriei municipiului Brașov. IV G1
- ANR FB IV Hd 10/1. *Irger Zunftbuch (1661–1768).* [Kézirat], Jelzet: Brașov, Arh. Primăriei municipiului Brașov. IV Hd 10/1
- ANR FB IV G2. *Liber Publicus der Stadtbuch (1615–1702).* [Kézirat], Jelzet: Brașov, Arh. Primăriei municipiului Brașov. IV G2
- ANR FB IV Hd 14/1. *Register der Kürschnerzunft (1629–1824)* [Kézirat], Jelzet: Brașov, Arh. Primăriei municipiului Brașov. IV Hd 14/1
- ANR FB III B 25. *Socoteli Alodiale Brasov (1682–1734).* [Kézirat], Jelzet: Brașov, Arh. Primăriei municipiului Brașov. III B 25.

B. Kiadott források

- ARZ 1990–1999. ARZ, Gustav (Bearb.): *Series pastorum. Die Pfarrer der evangelischen Gemeinde A. B. in der Rumänischen Volksrepublik von der Reformation bis zu Gegenwart.* In: *Siebenbürgische Familienforschung. Mitteilung der Sektion Genealogie im Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde e. V. Heidelberg.* Köln–Wien. Böhlau Verlag, 1990–1999.
- ASZTALOS 1931a. ASZTALOS Miklós: *A Wittenbergi Egyetem magyarországi hallgatóinak névsora 1601–1812. = Studenten aus Ungarn und Siebenbürgen an der Wittenberger Universität 1601–1812.* Budapest. Sárkány-Nyomda Részvénytársaság, 1931.

- BORSA 1971. Borsa Gedeon (szerk.) [et al.]: *Régi magyarországi nyomtatványok I. 1473–1600*. Budapest. Akadémiai Kiadó, 1971.
- BORSA 1996. BORSA Gedeon (Hrsg.): *Alte siebenbürgische Drucke (16. Jahrhundert)*. Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 1996. (Schriften zur Landeskunde Siebenbürgens; 21)
- BORSA 2000. Borsa Gedeon (szerk.) [et al.]: *Régi Magyarországi Nyomtatványok III. 1636–1655*. Budapest. Akadémiai Kiadó, 2000.
- BRIEBRECHER 1909/1911 BRIEBRECHER, Rudolf: *Mitteilungen aus der Nagyszebener (Hermannstädter) Gymnasialmatrikel*. In: *Programm des evangel. Gymnasiums A. B. und der damit verbundenen Realschule zu Nagyszeben (Hermannstadt) für das Schuljahr 1909/10*. 1–26.; 1910/11. 25–78.
- CSEPREGI 2015. CSEPREGI Zoltán: *Die Hungarica Sammlung der Franckeschen Stiftungen zu Halle. Teil 2A–B: Handschriften*. Budapest. MTA Könyvtár és Információs Központ, 2015. (Adattár a XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez; 39/1–2.)
- DÖRNYEI – SZÁLKA 1991. DÖRNYEI Sándor – SZÁLKA Irma: *Régi Magyar Könyvtár III-dik kötet. Magyar szerzőktől külföldön 1480-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. Pótlások, kiegészítések, javítások. 2. füzet*. Budapest. Országos Széchényi Könyvtár, 1991.
- DÖRNYEI – SZÁLKA 1992. DÖRNYEI Sándor – SZÁLKA Irma: *Régi Magyar Könyvtár III-dik kötet. Magyar szerzőktől külföldön 1480-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. Pótlások, kiegészítések, javítások. 3. füzet*. Budapest. Országos Széchényi Könyvtár, 1992.
- DÖRNYEI – SZÁLKA 1993. DÖRNYEI Sándor – SZÁLKA Irma: *Régi Magyar Könyvtár III-dik kötet. Magyar szerzőktől külföldön 1480-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. Pótlások, kiegészítések, javítások. Pótlások, kiegészítések, javítások. 4. füzet*. Budapest. Országos Széchényi Könyvtár, 1993.
- DÖRNYEI – SZÁVULY 2005. DÖRNYEI Sándor – SZÁVULY Mária: *Régi Magyar Könyvtár III/XVIII. század. Magyarországi szerzők külföldön, nem magyar nyelven megjelent nyomtatványai. 1. kötet: 1712–1760 = Alte Ungarische Bibliothek III/XVIII. Jahrhundert im Ausland erschienene, fremdsprachige Werke Ungarländischer Autoren. Band I: 1712–1760*. Budapest. Országos Széchényi Könyvtár, 2005.
- FABINI – TEUTSCH 1872. FABINI, Theodor – TEUTSCH, Friedrich: *Die Studierenden aus Ungarn und Siebenbürgen auf der Universität Leipzig von der Grün-*

- derung derselben 1409 bis 1872.* In: *Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde. Neue Folge. Zehnter Band. III. Heft.* Hermannstadt. Gedruckt in der Buchdruckerey der v. Closius'schen Erbin, 1872. 386–416.
- FRONIUS 1779. FRONIUS, Matthias: *Statuta jurium municipalium saxonum in Transylvania: Opera Matthiae Fronii revisa, locupletata et edita, denuo ad exemplar Coronense anni 1583.* Recusa Claudiopoli, Typis Coll. Reform. 1779.
- GROSS 1886. GROSS, Julius: *Kronstädter Drucke 1536–1886. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte Kronstadts.* Kronstadt. Johann Gött et Sohn Heinrich, 1886.
- HEGYI 2019. HEGYI Ádám: *Hungarica in der Dissertationssammlung des Nürnberger Naturforschers und Arztes Christoph Jacob Trew (1695–1769). Katalog. 1582–1765.* Budapest. Herausgegeben von Klaus CEYNOWA – Zsolt K. LENGYEL – István MONOK. 2019. (*Bavarica et Hungarica III.*)
- HEIGL – REZAC – ŞINDILARIU 2016. HEIGL, Bernhard – REZAC, Petra – ŞINDILARIU, Thomas (Hrsg.): *Archivführer zur Geschichte der Deutschen in Kronstadt und dem Burzenland. Wegweiser durch die Bestände des Staatsarchivs Kronstadt/Braşov und des Archivs der Honterusgemeinde unter besonderer Berücksichtigung der Handschriften.* Oldenbourg. De Gruyter, 2016.
- HEIGL – ŞINDILARIU 2017. HEIGL, Bernhard – ŞINDILARIU, Thomas (Hrsg.): *Bibliographia Gernot Nussbächer Coronensis Transsilvanus = Gernot Nussbächer – Bibliografia lucrărilor istorice publicate = Gernot Nussbächer – Bibliographie seiner Publikationen.* Kronstadt. Aldus Verlag, 2017.
- HELTAI 2012. HELTAI János [et al.]: *Régi magyarországi nyomtatványok 1656–1670.* Budapest. Akadémiai Kiadó, 2012.
- HERFURTH – SCHIEL 1875. HERFURTH, Franz – SCHIEL, Georg: *Verzeichniß der auf der Universität zu Jena immatriculirten Ungarn und Siebenbürger.* In: *Archiv des Vereines für Siebenbürgische Landeskunde. Neue Folge. Zwölfter Band. 2. Heft.* Hermannstadt. Gedruckt in der Buchdruckerei der v. Closius'schen Erbin, 1875. 312–353.
- HIENZ 1960. HIENZ, Herrmann: *Bücherkunde zur Volks- und Heimatforschung der Siebenbürger Sachsen.* München. Verlag R. Oldenbourg, 1960. (Buchreihe der Südostdeutschen Historischen Kommission; 5.)

- HIENZ 1995. HIENZ, Hermann Adolf: *Schriftsteller-Lexikon der Siebenbürger Deutschen. Bio-Bibliographisches Handbuch für Wissenschaft, Dichtung und Publizistik. Begründet von Joseph Trausch, fortgeführt von Friedrich Schuller und Hermann A. Hienz. Band V. A–C.* Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 1995.
- IOVA 1980. IOVA, Mariana (red.): *Tipărituri românești 1539–1750 existente la Brașov. Catalog.* Brașov. Bibliotheca Centrală de Stat a Republicii Socialiste România, 1980.
- JÜGELT 1993. JÜGELT, Karl-Heinz: *Die Ungarländischen Studenten an der Universität Rostock.* In: BÉKÉSI Imre [et al.]: *Régi és új peregrináció. Magyarok külföldön, külföldiek Magyarországon. II.* Budapest–Szeged. Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság – Scriptum Kft., 1993. 565–588.
- KOMJÁTHY 1971. KOMJÁTHY Miklósné (szerk.): *Magyarország bibliographiája 1712–1860. V. Pótlások. Petrik Géza Magyarország bibliográfiája 1712–1860 című művéhez. 1712–1800 között megjelent magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) nyomtatványok.* Budapest. Országos Széchényi Könyvtár, 1971.
- KOVÁCS – V. ECSEDY 2017. KOVÁCS Eszter – V. ECSEDY Judit (szerk.): *Magyarország bibliographiája 1712–1860. IX. Pótlások. Petrik Géza Magyarország bibliográfiája 1712–1860 című művéhez. 1701–1800 között megjelent magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) nyomtatványok.* Budapest. Országos Széchényi Könyvtár, 2017.
- MARKOS 1972. MARKOS Béla (szerk.): *Magyarország bibliographiája 1712–1860. VI. Nyomda- és kiadástörténeti mutató az 1–5. kötetben közreadott magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) 1712–1800 között megjelent nyomtatványokhoz.* Budapest. Országos Széchényi Könyvtár, 1972.
- MONOK – ÖTVÖS – VERÓK 2001. MONOK István– ÖTVÖS Péter – VERÓK Attila: *Erdélyi szász intézményi és magángyűjtemények 1578–1750. Könyvjegyzékek bibliográfiája.* Szeged. Scriptum Rt. 2001. (Könyvtártörténeti füzetek X.)
- MONOK – ÖTVÖS – VERÓK 2004. MONOK István – ÖTVÖS Péter – VERÓK Attila: *Erdélyi könyvesházak IV/1–2 = Bibliotheken in Siebenbürgen IV/1–2. Lesestoffe der Siebenbürger Sachsen 1575–1750. Bistritz, Hermannstadt, Kronstadt, Schäßburg, Kleinere Orte.* Budapest. Országos Széchényi Könyvtár. 2004. (Adattár a XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 16/4.1–2)

- NETOLICZKA 1898–1903. NETOLICZKA, Oskar: *J. F. Trauschs Handschriften-Katalog. Teil 1–3*. Kronstadt. Honterusdruckerei Johann Gött's Sohn, 1898–1903.
- OFFNER 2005. OFFNER, Robert: *Studierende aus Ungarn und Siebenbürgen an der Universität Erfurt in der Neuzeit (1521–1816)*. In: *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*. 28. (99.) Jahrgang. Heft 2. 2005. 129–138.
- PAVERCSIK 1989. PAVERCSIK Ilona (szerk.): *Magyarország bibliographiája 1712–1860. VII. Pótlások Petrik Géza Magyarország bibliográfiája 1701–1800 című művéhez. 1712–1800 között megjelent magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) nyomtatványok*. Budapest. Országos Széchényi Könyvtár, 1989.
- PETRIK 1888–1892. PETRIK Géza: *Magyarország bibliográfiája 1712–1860. Könyvészeti kimutatása a Magyarországon s hazánkra vonatkozólag külföldön megjelent nyomtatványoknak. I–IV. köt.* Budapest. Dobrowsky Ágost – Pallas Részvénytársaság Nyomdája, 1888–1892.
- PÉTER 2000. PÉTER László (főszerk.): *Új magyar irodalmi lexikon I–III. Második, javított, bővített kiadás*. Budapest. Akadémiai Kiadó, 2000.
- QUELLEN IV. 1903. *Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó*, IV. Bd. Kronstadt, 1903.
- QUELLEN V. 1909. *Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó*, V. Bd. Kronstadt, 1909.
- QUELLEN VI. 1915. *Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó*, VI. Bd. Kronstadt, 1915.
- QUELLEN VII. 1918. *Quellen zur Geschichte der Stadt Brassó*, VII. Bd. Kronstadt, 1918.
- SCHIEL 1867. SCHIEL, Friedrich: *Matrikel des ev. Gymnasium A. B. in Kronstadt 1544–1810*. [Kronstadt]. [s. typ.], [1867].
- SCHULLER 1889. SCHULLER, Franz: *Siebenbürger Studierende an der Universität in Frankfurt an der Oder*. In: *Archiv des Vereines für Siebenbürgische Landeskunde. Neue Folge. Zweiundzwanzigster Band. 2. Heft*. Hermannstadt. In Kommission bei Franz Michaelis, 1889. 405–412.
- SCHULLER 1902. SCHULLER, Friedrich: *Schriftsteller-Lexikon der Siebenbürger Deutschen. IV. Band. Ergänzungsband zu J. Trausch, Schriftsteller-Lexikon oder biographisch-literarische Denkbücher der Siebenbürger Deutschen*. Hermannstadt. Druck und Verlag von W. Krafft, 1902.
- STENNER 1916. STENNER, Friedrich: *Die Beamten der Stadt Brassó (Kronstadt) von Anfang der städtischen Verwaltung bis auf die Gegenwart*. Brassó, Schneider et Feminger, 1916.
- STOLL 1977. Stoll Béla: *Régi Magyar Költők Tára XVII. század. 9. A két Rákóczi György korának költészete (1630–1660)*. Budapest. Akadémiai Kiadó, 1977.

- TRAUSCH 1868–1871. TRAUSCH, Joseph: *Schriftsteller-lexikon oder biographisch-literarische Denk-blätter der Siebenbürger Deutschen. I–III. Bd.* Kronstadt. Verlag von Johann Gött et Sohn Heinrich, 1868–1871.
- SZABÓ 1879. SZABÓ Károly: *Régi Magyar Könyvtár I. Az 1531–1711. megjelent magyar nyomtatványok könyvészeti kézikönyve.* Bp. MTA, 1879.
- SZABÓ 1885. SZABÓ Károly: *Régi Magyar Könyvtár II. Az 1473-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű hazai nyomtatványok könyvészeti kézikönyve.* Bp. MTA, 1885.
- SZABÓ – HELLEBRANDT 1896–1898. SZABÓ Károly – HELLEBRANDT Árpád: *Régi Magyar Könyvtár III. Magyar szerzőktől külföldön 1480-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványok könyvészeti kézikönyve.* Bp. MTA, 1896–1898.
- SZABÓ – TONK 1992. SZABÓ Miklós – TONK Sándor: *Erdélyiek egyetemjárása a korai újkorban 1521–1700.* Szeged, JATE, 1992 (Fontes Rerum Scholasticarum; 4.)
- SZABÓ – SZÖGI 1998. SZABÓ Miklós – SZÖGI László: *Erdélyi peregrinusok. Erdélyi diákok európai egyetemeken 1701–1849.* Marosvásárhely. Mentor Kiadó, 1998.
- TEUTSCH 1880. TEUTSCH, Friedrich: *Die Studierenden aus Ungarn und Siebenbürgen an der Universität Leyden 1575–1875.* In: *Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde. Neue Folge. Sechzehnter Band. I. Heft.* Hermannstadt. In Commission bei Franz Michaelis, 1880. 204–226.
- TONK 1979. TONK Sándor: *Erdélyiek egyetemjárása a középkorban.* Bukarest. Kriterion Könyvkiadó, 1979.
- VERÓK 2017. VERÓK Attila: *Die Hungarica Sammlung der Franckeschen Stiftungen zu Halle. Alte Drucke 1495–1800. Bd. I–II.* Hrsg. v. Brigitte KLOSTERBERG und István MONOK. Budapest. MTA Könyvtár és Információs Központ, 2017. (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez = Materialien zur Geschichte der Geistesströmungen des 16.–18. Jahrhunderts in Ungarn; 40/1–2)
- V. ECSEDI 1991. V. ECSEDI Judit (szerk.): *Magyarország bibliographiája 1712–1860. VIII. Függelék. Hazai, 18. századi színlapok, gyászjelentések és szentképek bibliográfiája. Nyomda- és kiadástörténeti mutató az 1701–1800 között megjelent magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) nyomtatványokhoz (a VI. kötet kiegészítése).* Budapest. Országos Széchényi Könyvtár, 1991.

- WAGNER 1998. WAGNER, Ernst (szerk.): *Die Pfarrer und Lehrer der Evangelischen Kirche A.B. in Siebenbürgen. I. Band: Von der Reformation bis zum Jahre 1700.* Köln – Weimar – Wien – Böhlau Verlag, 1998. (Schriften zur Landeskunde Siebenbürgens; 22/1.)
- WIX 2008. WIX Györgyné (szerk.): *Régi magyarországi szerzők I. A kezdetektől 1700-ig (RMSZ).* Budapest. Országos Széchényi Könyvtár, 2008.
- WURZBACH 1856. WURZBACH, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche 1750 bis 1850 im Kaiserstaate und in seinen Kronländern gelebt haben.* Wien. Verlag der Universitäts-Buchdruckerei von L. C. Zamarski (vormals J. P. Sollinger), 1856.
- ZIMMERMANN – WERNER 1892. ZIMMERMANN, Franz – WERNER, Carl: *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen I.* Hermannstadt. 1892.
- ZIMMERMANN – WERNER 1897. ZIMMERMANN, Franz – WERNER, Carl: *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen II.* Hermannstadt. 1897.
- ZOVÁNYI 1977. ZOVÁNYI Jenő: *Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon.* Budapest. Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, 1977.

C. Szakirodalom

- ACSÁDY 1891. ACSÁDY Ignác: *Halotti búcsúztató 1633-ból.* In: *Irodalomtörténeti Közlemények.* 1891/1. 131–136.
- ALBRICHSFELD 1938. ALBRICHSFELD, Otto v.: *Magister Martinus Albrichius.* In: *Mitteilungen des Burzenländer Sächsischen Museums.* Kronstadt–Braşov. Verlag des Burzenländer Sächsischen Museums. 1938 (3. Jg.) 1-2 Heft. 56–60.
- ANDORKA 1988. ANDORKA Rudolf: *A családrekonstrukció vizsgálata módszerei.* Budapest. MTA Történeti Demográfiai Bizottsága, 1988. (A Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutató Intézetének Történeti Demográfiai Füzetei; 4.)
- ASZTALOS 1931b. ASZTALOS Miklós: *Személyi vonatkozású adatok a wittenbergi egyetem erdélyi hallgatóiról (1554–1750).* In: *Erdélyi Múzeum. Új folyam.* 1931. 2. (36) 7–9. szám. 240–250.

- BAHLOW 1967. BAHLOW, Hans: *Deutsches Namenlexikon. 15000 Familiennamen und Vornamen nach Ursprung und Sinn erklärt*. Bayreuth. Gondrom Verlag, 1967.
- BALÁZS – BITSKEY – ÖTVÖS [et al.] 2009. BALÁZS Mihály – BITSKEY István – ÖTVÖS Péter – VISKOLCZ Noémi: „Peregrináció” szócikk. In: KŐSZEGHY Péter (szerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon I. Középkor és kora újkor*. Budapest. Balassi Kiadó, 2009. 123–131.
- BARABÁSI 2016. BARABÁSI Albert-László: *A hálózatok tudománya*. Budapest. Libri Kiadó, 2016.
- BÁTORI 1975. BÁTORI, Ingrid: *Das Patriziat der deutschen Stadt. Zu dem Forschungsergebnissen über das Patriziat besonders der süddeutschen Städte*. In: *Zeitschrift für Stadtgeschichte, Stadtsoziologie und Denkmalpflege*. 1975/2. 1–30.
- BIELZ 1936. BIELZ, Julius: *Porträtkatalog der Siebenbürger Sachsen*. In: *Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde*. 49. Bd. 1. Heft. Hermannstadt. Krafft und Drotleff, 1936.
- BINDER 1982. BINDER Pál: *Az erdélyi szász polgári öntudat kialakulása (XVI–XVII. század)*. In: *Korunk*. 1982/4. 287–293.
- BINDER 1991. BINDER, Hermann: *Az erdélyi szászok múltja és egyházuk mai helyzete*. In: *Keresztény Magvető*. Kolozsvár. Unitárius Egyház, 1991. 97. évf. 1. sz. 33–37.
- BINDER 1993. BINDER Pál: *Az erdélyi magyar evangélikus egyházközségek és iskolák története és névtára (1542–1860)*. Brassó. [s. n.], 1993.
- BINDER 1995. BINDER Pál: *A középkori erdélyi városok patríciussága*. In: *Erdélyi Múzeum*. Kolozsvár. Erdélyi Múzeum-Egyesület, 1995. 1–2. 141–142.
- BINDER 2000. BINDER Pál: *Brassói magyar krónikások és barcasági evangélikus egyháztörténészek (1550–1800)*. Szecseleváros, [s. n.], 2000.
- BINDER 1989. BINDER Rolf: *Der Kronstädter Stadtpfarrer Petrus Mederus in nomenkundlichem Zusammenhang*. In: *Siebenbürgische Familienforschung. Mitteilungen der Sektion Genealogie im Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde e. V. Heidelberg*. Köln – Wien. Böhlau Verlag, 1989. Nr. 2. (6. Jg.) 57–67.
- BINDER 2003. BINDER, Rolf: *Der Kronstädter Stadtpfarrer Petrus Mederus in nomenkundlichem Zusammenhang*. In: *Denken und Dienen*. Hermannstadt – Heidelberg. Hora und AKSL, 2003. 142–152.

- BIRÓ 1936. BIRÓ Miklós: *Nyomdászati lexikon*. Budapest. Biró Miklós kiadása, 1936.
- BLAZOVICH – SCHMIDT 2005. BLAZOVICH László – SCHMIDT József: *A Szász tükör*. Szeged. Pólay Elemér Alapítvány–Csongrád Megyei Levéltár, 2005.
- BÓDINÉ 2003. BÓDINÉ Dr. BELIZNAI Kinga: „*Andreanum*” szócikk. In: KÓSZEGHY Péter (szerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon I. Középkor és kora újkor*. Budapest. Balassi Kiadó, 2003. 108.
- BOURDIEU 1999. BOURDIEU, Pierre: *Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke*. In: ANGELUSZ Róbert: *A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok*. Budapest. Új Mandátum Könyvkiadó, 1999.
- BOVELAND 2015. BOVELAND, Christoph: "Wer kennt wen? Versuch der Rekonstruktion von Bekanntschaftsnetzwerken aus Daten des VD 17". In: *Wolfenbüttler Notizen zur Buchgeschichte* 2015/1-2. 97–118.
- BUJTÁS 2016a. BUJTÁS László Zsigmond: *Adalékok Köleséri Sámuel hollandiai peregrinációjához és kapcsolatrendszeréhez*. In: BALÁZS Mihály – FONT Zsuzsa – KOVÁCS András: *Köleséri Sámuel és az európai korai felvilágosodás. Tanulmányok és szövegek*. Kolozsvár. Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2016. 83–96.
- BUJTÁS 2016b. BUJTÁS László Zsigmond: *Magyar vonatkozású levelek Gerard Hamel Bruyninx levéltárából (1676–1677)*. In: *Lymbus. Magyarságtudományi Forrásközlemények*. Budapest. Balassi Intézet – MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2016. 171–186.
- BUZOGÁNY 2018. BUZOGÁNY Dezső: "Kertész az egyház veteményeskertjében". *A 16. századi szász iskolarendszer mint analógia a magyar számára*. In: KOLUMBÁN Vilmos József (szerk.): *A reformáció öröksége. Egyháztörténeti tanulmányok*. Kolozsvár: Protestáns Teológiai Intézet, 2018. 427–437. (Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek; 24).
- CASCORBI – HEINTZE 1967. CASCORBI, Paul – HEINTZE, Albert: *Die deutschen Familiennamen, geschichtlich, geographisch, sprachlich*. Hildesheim. Georg Olms Verlag, 1967.
- CRONER 2008. CRONER, Michael: *Geschichte der Siebenbürger Sachsen* (Band I–II.). Nürnberg. Verlag Haus der Heimat Nürnberg, 2008.
- CZIRÁKI 2006. CZIRÁKI Zsuzsanna: *Az erdélyi szászok története. Erdélyi szász irodalomtörténet*. Kozármisleny. Imedias Kiadó, 2006.
- CZIRÁKI 2010. CZIRÁKI Zsuzsanna: „*Senkinek pénzen vött rabjai nem voltunk sem nem vagyunk*”. *Brassó és a fejedelmi hatalom viszonya a város fejedelmi szolgáltatásai tükrében, Bethlen Gábor uralkodása idején*.

- Doktori disszertáció. Szegedi Tudományegyetem BTK Történelemtudományi Doktori Iskola. Szeged. 2010.
- CZIRÁKI 2011. CZIRÁKI Zsuzsanna: *Autonóm közösség és központi hatalom. Udvar, fejedelem és város viszonya a Bethlen-kori Brassóban*. Budapest. ELTE, 2011. (Udvar történet kötetek; 3.)
- DIÓDVÁRALYAI 1866. DIÓDVÁRALYAI György (szerk.): *Az erdélyi szászok köz- és magánjoga*. Kolozsvár. Gámán János Könyvnyomdája, 1866.
- DERZSI 2017. DERZSI Júlia: *Párhuzamos életrajzok: Thomas Bomelius és Matthias Fronius. Értelmiségi pályák a közösség szolgálatában*. In: BOGDÁNDI Zsolt – FEJÉR Tamás: *Hivatalnok értelmiség a kora újkori Erdélyben*. Kolozsvár. Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2017. 43–61. (Erdélyi Tudományos Füzetek; 287.)
- DÉZSI 1895. DÉZSI Lajos: *Halotti emlékvess Bethlen Elek fölött és Tótfalúsi Kis Miklós ismeretlen műve 1697-ből*. In: *Irodalomtörténeti Közlemények*. 1895. 334–358.
- DRASKÓCZY 2000. DRASKÓCZY István: *A tizenötödik század története*. Budapest. Pannonica Kiadó, 2000. (Magyar századok)
- DÜCK 1845. DÜCK, Joseph: *Geschichte des Kronstädter Gymnasiums*. Kronstadt. Johann Gött, 1845.
- ENNEN 1972. ENNEN, Edith: *Die europäische Stadt des Mittelalters*. Göttingen. Vandenhoeck & Ruprecht, 1972.
- FAJT 2010. FAJT, Anita: *Nicolaus Müller, brassói könyvnyomtató kiadói programjához*. In: *Magyar Könyvszemle*. Budapest. Argumentum Kiadó, 2010/3. 398–404.
- FLOOD 2006. FLOOD, John: *Poets Laureate in the Holy Roman Empire. A Biographical Handbook. I–III*. Berlin. De Gruyter, 2006.
- FLÓRA 2008. FLÓRA Ágnes: *A kora újkori kolozsvári elit portréja*. In: *Urbs. Magyar Várostörténeti Évkönyv. III*. Budapest. [s.n.], 2008. 133–144.
- FLÓRA 2012. FLÓRA Ágnes: *Hivatal vagy hivatás? Városi jegyzők a kora újkori Erdélyben*. In: DÁNÉ Veronka–OBORNI Teréz–SIPOS Gábor (szerk.): *„... éltünk mi sokáig 'két hazában'...” Tanulmányok a 90 éves Kiss András tiszteletére*. Debrecen. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012. 123–134.
- FÖLDESI 2010. FÖLDESI Ferenc: *A Szász Universitás statútumai. Egy újabban felbukkant kézirat*. In: *Magyar Könyvszemle*. Budapest. Argumentum Kiadó, 2010/1. 115–118.
- GÖRÖG 1901. GÖRÖG Ferenc: *Egylevelés nyomtatványok*. In: *Irodalomtörténeti Közlemények*. 1901/1. 89–105.

- GRANASZTÓI 1972. GRANASZTÓI György: *Társadalmi tagozódás Brassóban a XV. század végén*. In: *Századok*. 1972/2. 350–399.
- GROSS 1884. GROSS, Julius: *Eine Biographie des Magister Johannes Honterus jun.* In: *Korrespondenzblatt des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde*. Hermannstadt. Verlag von Franz Michaelis, 1884. (7. Jg.) 1–4.
- GYÁRFÁS 1909. GYÁRFÁS Tihamér: *Czímereslevelek Brassó város levéltárában*. In: ÁLDÁSY Antal (szerk.): *Turul. A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság Közlönye*. Budapest. Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság, 1909. 150–160.
- GYÁRFÁS 1911. GYÁRFÁS Tihamér: *Egyéb brassai címeres levelek. A brassai nemes családok jegyzéke*. In: ÁLDÁSY Antal (szerk.): *Turul. A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság Közlönye*. Budapest. Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság, 1911. 159–166.
- GYÁRFÁS 1912. GYÁRFÁS Tihamér: *Brassai czimeres levelek és nemes családok*. Budapest. Franklin-Társulat, 1912.
- GYULAI 2013. GYULAI Éva: *A besztercebányai Kraudy család öröksége. Egy polgárcsalád a 17–19. században*. In: *Történeti Muzeológiai Szemle*. Budapest. Magyar Múzeumi Történész Társulat, 2013. (12. évf.) 7–24.
- GUNESCH 1981. GUNESCH, Hans: *Ein evangelischer Ungar als Königsrichter des Groß-Schenker Stuhles*. In: *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*. 1981/2. 150–156.
- GUSBETH 1886. GUSBETH, Christof: *Die Grabsteine in der Westhalle der evangelischen Stadtpfarrkirche in Kronstadt*. In: KORODI, Ludwig (Hrsg.): *Programm des evangelischen Gymnasiums A. B. zu Kronstadt und der damit verbundenen Lehranstalten. Am Schlusse des Schuljahres 1885/86 veröffentlicht*. Kronstadt. Druck von Johann Gött & Sohn Heinrich, 1886. 1–27.
- GUSBETH 1884. GUSBETH, Eduard: *Zur Geschichte der Sanitäts-Verhältnisse in Kronstadt*. Kronstadt. Verlag des Verfassers [Eduard Gusbeth], 1884.
- GÜNDISCH 1974. GÜNDISCH, Konrad Gustav: *Patriciatul orășenesc medieval al Bistriței pînă la începutul secolului al XVI-lea (Beszterce középkori patríciussága a kezdetektől a 16. századig)*. In: *File de istorie*. 1976/4. 147–193.
- GÜNDISCH 1984. GÜNDISCH, Gustav: *Zur Geschichte und Genealogie siebenbürgisch-sächsischer Geschlechter. 3. Die Gotzmeister*. In: *Siebenbürgische Familienforschung*. 1. (1984). 2–14.

- GÜNDISCH 1987a. GÜNDISCH, Gustav: *Aus Geschichte und Kultur der Siebenbürger Sachsen. Ausgewählte Aufsätze und Berichte*. Köln – Wien. Böhlau Verlag, 1987.
- GÜNDISCH 1987b. GÜNDISCH, Konrad Gustav: *Die Führungsschicht von Klausenburg (1438–1526)*. In: *Forschungen über Siebenbürgen und seine Nachbarn. Festschrift für Attila T. Szabó und Zsigmond Jakó*. München. Ungarisches Institut, 1987. 67–92.
- GÜNDISCH 1993. GÜNDISCH, Konrad Gustav: *Das Patriziat Siebenbürgischer Städte im Mittelalter*. Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 1993. (Studia Transylvanica; 18)
- HADRY 2005. HADRY, Sarah: *Quellen. Der Tod in Kronstadt 1717–1719. Ein Augenzeugenbericht zur letzten großen Pestepidemie Siebenbürgens*. In: *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*. 28 (2005) Heft 1. 57–69.
- HAJDÚ 2001. HAJDÚ Farkas-Zoltán: *Székelyek és szászok. A kölcsönös segítség és intézményei a székelyeknél és az erdélyi szászoknál*. Marosvásárhely. Mentor Kiadó, 2001.
- HANNAK 1999. HANNAK, Christof: *Die alten Kronstädter Gassennamen*. In: ROTH, Harald (Hrsg.): *Kronstadt. Eine siebenbürgische Stadtgeschichte*. München. Universitas Verlag, 1999. 268–285.
- HELLEBRANT 1882. HELLEBRANT Árpád: *Ismeretlen brassói egylevelű nyomtatvány a 17. századból*. In: *Magyar Könyvszemle*. 7. évf. 1–4. füzet. (1882) 95–99.
- HELTAI 2008. HELTAI János: *Műfajok és művek a XVII. század magyarországi könyvkiadásában (1601–1655)*. Budapest. Universitas, 2008. (Res Libraria 2.)
- HERRMANN 2010. HERRMANN, George Michael Gottlieb von: *Das alte Kronstadt: Eine siebenbürgische Stadt- und Landesgeschichte bis 1800*. Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 2010.
- HERRMANN 1883–1887. HERRMANN, George Michael Gottlieb von: *Das alte und neue Kronstadt I–III*. Hermannstadt. Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde, 1883–1887.
- H. NÉMETH 2018. H. NÉMETH István: *Pozsony centrális szerepköreinek hatásai és jellegzetességei a magyarországi városhálózatban*. In: *Történelmi Szemle*. 2018/2. 171–199.
- HORVÁTH 2018. HORVÁTH Attila: *Az Erdélyi Fejedelemség magánjoga*. In: VERESS Emőd (szerk.): *Erdély jogtörténete*. Kolozsvár. Forum Iuris, 2018. 229–251.

- HUSZÁR 1977. HUSZÁR Tibor: *Fejezetek az értelmiség történetéből*. Budapest. Gondolat, 1977.
- JAKAB 1882. JAKAB Elek: *A 19. századi erdélyi halotti beszédek bibliographiájához*. In: *Magyar Könyvszemle*. 1882. 1–4. füzet. 102–113.
- JAKAB 1884. JAKAB Elek: *Ujabb adalék az erdélyi halotti beszédek bibliographiájához*. In: *Magyar Könyvszemle*. 1884. 1–6. füzet. 120–142.
- JAKÓ 1976. JAKÓ Zsigmond: *Írás, könyv, értelmiség. Tanulmányok Erdély történelméhez*. Bukarest. Kriterion Könyvkiadó, 1976.
- JAKÓ 2016. JAKÓ Zsigmond: *Írás, levéltár, társadalom. Tanulmányok és források Erdély történelméhez*. Budapest. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont – Történettudományi Intézet, 2016. (Magyar történelmi emlékek. Értekezések)
- JEKELIUS 1928. JEKELIUS, Erich [et al.]: *Das Burzenland. Kronstadt*. Kronstadt. Verlag Burzenländer Sächs. Museum, 1928.
- JEKELIUS 1938. JEKELIUS, Erich: *Die Familienforschung in Kronstadt*. In: *Mitteilungen des Burzenländer Sächsischen Museums*. Kronstadt. Verlag des Burzenländer Sächsischen Museums. 1938 (3. Jg.) 1-2 Heft. 61–63.
- KAINDL 1907. KAINDL, Raimund Friedrich: *Geschichte der deutschen in den Karpathenländern*. Gotha. Perthes, 1907.
- KECSKEMÉTI 1998. KECSKEMÉTI Gábor: *Prédikáció, retorika, irodalomtörténet. A magyar nyelvű halotti beszéd a 17. században*. Budapest. Universitas Kiadó, 1998. (Historia Litteraria; 5.)
- KECSKEMÉTI 2014. KECSKEMÉTI Gábor: *Értelmiségi pályák a kora újkori Magyarországon: a tipikus és az egyéni*. In: BIRÓ Annamária–BOKA László (szerk.): *Értelmiségi karriertörténetek, kapcsolathálóok, írócsoportosulások*. Nagyvárad–Budapest. Partium Kiadó – Reciti, 2014. 13–30.
- KERÉNYI 2005. KERÉNYI Ferenc: *„Iskolai színjátszás”* szócikk. In: KŐSZEGHY Péter (szerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon IV. Középkor és kora újkor*. Budapest. Balassi Kiadó, 2005. 330–345.
- KILLYEN 1984. KILLYEN, Franz: *Die Anfänge der Stadtwerdung Kronstadts*. In: PHILIPPI, Paul (Hrsg.): *Beiträge zur Geschichte von Kronstadt in Siebenbürgen*. Köln – Wien. Böhlau Verlag, 1984. 35–90.
- KILLYEN 1999. KILLYEN, von Hansgeorg: *Das Kronstädter Schulwesen*. In: ROTH, Harald (Hrsg.): *Kronstadt. Eine siebenbürgische Stadtgeschichte*. München. Universitas, 1999. 191–204.

- KIS 1900. Kis Bálint: *Az erdélyi szászság múltja vagyoni önkormányzatára vonatkozólag*. Gyulafehérvár. Püspöki Lyceumi Könyvnyomda, 1900.
- KOVÁCS I. 2007. KOVÁCS I. Gábor: *Prozopográfiai források és módszerek felhasználása a magyar társadalomtörténetben*. In: *Acta Papensia. A Pápai Református Gyűjtemények Közleményei*. VIII. évf. 2007/1–2. szám. 63–72.
- KÓSA 2006. KÓSA László (szerk.): *Magyar művelődéstörténet*. Budapest. Osiris, 2006.
- KÖKÉNYESI 2015. KÖKÉNYESI Zsolt: *„Vég nélkül való Nagyság”*. *Reprezentáció és önkép a 18. századi főúri halotti beszédekben*. In: *Aetas*. 30. évf. (2015) 1. sz. 162–183.
- KÖNIG 1998. KÖNIG, Walter: *Johannes Honterus und seine Schule*. In: *Die Honterusschule zu Kronstadt. Streiflichter aus dem Leben einer Schule*. München. Verlag Neue Kronstädter Zeitung, 1998. 9–14.
- KRAMER 2006. KRAMER, Rainer: *Die Handschriften-Sammlung Trausch*. In: *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*. Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 2006. Heft 1. 1–19.
- KRONER 2008. KRONER, Michael: *Geschichte der Siebenbürger Sachsen. Wirtschafts- und Kulturleistungen. Band. II*. Nürnberg. Verlag Haus der Heimat Nürnberg, 2008.
- KÜHLBRANDT 1898. KÜHLBRANDT, Ernst: *Die ev. Stadtpfarrkirche A. B. in Kronstadt. 1. Heft*. Kronstadt. Honterusdruckerei Johann Gött's Sohn, 1898.
- KÜRTÖSI 2011. KÜRTÖSI Zsófia: *A társadalmi kapcsolatháló-elemzés módszertani alapjai*. In: TAKÁCS Károly (szerk.): *Társadalmi kapcsolathálózatok elemzése*. Budapest. BCE Szociológia és Társadalompolitika Intézet, 2011. 19–31.
- MADAS – MONOK 2003. MADAS Edit – MONOK István: *A könyvkultúra Magyarországon. A kezdetektől 1800-ig*. Budapest. Balassi Kiadó, 2003.
- MAKKAI 1988. MAKKAI László: *Erdély a középkori Magyar Királyságban (896–1526)*. In: KÖPECZI Béla (főszerk.): *Erdély története I. A kezdetektől 1606-ig*. Budapest. Akadémiai Kiadó, 1988. 235–408.
- MARKÓ 2018. MARKÓ Anita: *Hálózatok a 16–17. századi album amicorumokban: az 1500 és 1700 közötti hungarika jellegű emlékkönyvbejegyzések hálózatelemzése az Inscriptiones Alborum Amicorum adatbázis alapján*. In: *Digitális Bölcsészettudomány*. 2018/1. 55–82.
- MELZER 1997. MELZER, Roland: *Familienwappen von Mederus*. In: *Siebenbürgische Familienforschung. Mitteilungen der Sektion Genealogie im*

- Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde e. V. Heidelberg.* Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 1997. Nr. 1. (14. Jg.) 21.
- MELTZL 1892. MELTZL Oszkár: *Az erdélyi szászok ipara a 14–15. században.* In: *Századok.* 1892. (26. évf.) 633–657.
- MEZEY 2018. MEZEY Barna: *Erdély a Magyar Királyságban (1000–1540).* In: VERESS Emőd (szerk.): *Erdély jogtörténete.* Kolozsvár. Forum Iuris, 2018. 99–111.
- MÉSZÁROS 2001. MÉSZÁROS István: *Honterus és a brassói iskola.* In: W. SALGÓ Ágnes – STEMLER Ágnes (szerk.): *Honterus-émlékkönyv. Emlékezés és kiállítás Johannes Honterus halálának 450. évfordulója alkalmából az Országos Széchényi Könyvtárban.* Budapest. OSZK – Osiris Kiadó, 2001. 9–18.
- MÉSZÁROS 2005a. MÉSZÁROS István: „*Iskolahálózat*” szócikk. In: KŐSZEGHY Péter (szerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon IV. Középkor és kora újkor.* Budapest. Balassi Kiadó, 2005. 316–325.
- MÉSZÁROS 2005b. MÉSZÁROS István: „*Iskolai élet*” szócikk. In: KŐSZEGHY Péter (szerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon IV. Középkor és kora újkor.* Budapest. Balassi Kiadó, 2005. 325–329.
- MÉSZÁROS 2005c. MÉSZÁROS István: „*Iskolai tantárgyak*” szócikk. In: KŐSZEGHY Péter (szerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon IV. Középkor és kora újkor.* Budapest. Balassi Kiadó, 2005. 347–351.
- MÉSZÁROS 2005d. MÉSZÁROS István: „*Iskolarendszer*” szócikk. In: KŐSZEGHY Péter (szerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon IV. Középkor és kora újkor.* Budapest. Balassi Kiadó, 2005. 358–361.
- MIKA 1893. MIKA Sándor: *Weiss Mihály 1569–1612. Egy szász államférfiú a XVII. századból.* Budapest. Magyar Történelmi Társulat, 1893.
- MOLDT 2009. MOLDT, Dirk: *Deutsche Stadtrechte im mittelalterlichen Siebenbürgen. Korporationsrechte, Sachsenspiegelrecht, Bergrecht.* Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 2009. 227.
- MONOK 2005. MONOK István: *Az olvasott örökség – hagyomány és megújulás.* In: GYÖRGY Péter – KISS Barbara – MONOK István (szerk.): *Kulturális örökség – társadalmi képzelet.* Budapest. Országos Széchényi Könyvtár – Akadémiai Kiadó Rt., 2005. 83–90.
- MONOK 2010a. MONOK István: *A Kárpát-medence magyar levéltári, kézirat- és könyvgyűjteményeinek kutatása: Virtuális állományegyesítés – a magyarországi szellemi alkotások egykori erőterének bemutatása.* In: TARNÓCZY Mariann (szerk.): *Programtervezetek. Melléklet a „Magyar-magyar interdiszciplináris kutatások, intézményi*

- együttműködések lehetősége (Új közelítés az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság Kárpát-medencei stratégiájában)” c. kiadványhoz.* Budapest. Magyar Tudományos Akadémia, 2010. 31–35.
- MONOK 2010b. MONOK István: *A magánkönyvtárak és az olvasás a korai újkorban. Vázlat az elmúlt ötven év európai kutatástörténetéről.* In: *Magyar Könyvszemle.* 2010/2. 141–157.
- MONOK 2012. MONOK István: *A művelt arisztokrata. A magyarországi főnemes-ség olvasmányai a XVI–XVII. században.* Budapest – Eger. Kossuth Kiadó – Eszterházy Károly Főiskola, 2012. (Kulturális örökség; 1.)
- MONOK 2018. MONOK István: *A hagyományos világ átváltozásai. Tanulmányok a XVIII. századi magyarországi könyvtárak történetéhez.* Budapest – Eger. Kossuth Kiadó – Eszterházy Károly Egyetem, 2018. (Kulturális örökség; 8.)
- MORVAY 1979. MORVAY Judit: „házassági rokonság, affiniális rokonság” szócikk. In: ORTUTAY Gyula (főszerk.): *Magyar néprajzi lexikon. Második kötet. F–Ka.* Budapest. Akadémiai Kiadó, 1979. 500.
- MORVAY 1980. MORVAY Judit: „műrokonság” szócikk. In: ORTUTAY Gyula (főszerk.): *Magyar néprajzi lexikon. Harmadik kötet. K–Né.* Budapest. Akadémiai Kiadó, 1980. 673.
- MORVAY 1981. MORVAY Judit: „rokonság” szócikk. In: ORTUTAY Gyula (főszerk.): *Magyar néprajzi lexikon. Negyedik kötet. Né–Sz.* Budapest. Akadémiai Kiadó, 1981. 363–364.
- MÓRÉ 2016. MÓRÉ Tünde: *A wittenbergi peregrinus diákok búcsúztatása Szikszai Fabricius Balázshoz és Mágócsy Andráshoz 1562-ből.* In: BITSKEY István [et. al.]: *In via eruditionis. Tanulmányok a 70 éves Imre Mihály tiszteletére.* Debrecen. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2016.
- MÜLLER 1934. MÜLLER, Georg Eduard: *Die deutschen Landkapitel in Siebenbürgen und ihre Dechanten 1192–1848. Ein rechtsgeschichtlicher Beitrag zur Geschichte der deutschen Landeskirche in Siebenbürgen.* Herrmannstadt. Krafft & Drotleff, 1934.
- MÜLLER 1941a. MÜLLER, Georg Eduard: *Stühle und Distrikte als Unterteilungen der Siebenbürgisch-Deutschen Nationsuniversität (1141–1846).* Herrmannstadt. Krafft et Drotleff, 1941.
- MÜLLER 1941b. MÜLLER, Georg Eduard: *Die sächsische Nationaluniversität in Siebenbürgen. Ihre verfassung- und verwaltungsrechtliche Entwicklung 1224–1876.* In: *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde.* (44) 1928. 227–424.

- MÜNCH 2006. MÜNCH, Roger: „*Druckmedien*” szócikk In: JAEGER, Friedrich (Hrsg.): *Enzyklopädie der Neuzeit 4. Bd.* Stuttgart – Weimar. Verlag J. B. Metzler, 2006. 1151–1160.
- NAGY 2013a. NAGY Andor: *Kora újkori erdélyi alkalmi nyomtatványok művelődéstörténeti tanulságai.* In: BÍRÓ Melinda (szerk.): *A 30. Országos Tudományos Diákköri Konferencia díjazott hallgatóinak dolgozatai.* Eger. Líceum Kiadó, 2013. 75–99.
- NAGY 2013b. NAGY Andor: *A brassói Mederus család története egy halotti búcsúztató tükrében.* In: *Doromb: Közköltészeti tanulmányok 2,* szerk. CSÖRSZ RUMEN István. Budapest. Reciti, 2013. 35–48.
- NAGY 2016. NAGY Andor: *A Trausch-gyűjtemény alkalmi nyomtatványai.* In: *Magyar Könyvszemle.* 132 (3) (2016) 271–283.
- NAGY 2017a. NAGY Andor: *Gelegenheitsdrucke in der Handschriftensammlung „Joseph Franz Trausch” in Kronstadt.* In: *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde.* 110 (39) (2017) 163–174.
- NAGY 2017b. NAGY Andor: *A könyvkiadó egri Líceum tevékenysége a statisztikai adatok tükrében (1755–1949).* In: MIZERA Tamás – NAGY Andor – VERÓK Attila: *A könyvkiadó egri Líceum. Történet és kiadványjegyzék (1755–1949) I–II.* Budapest – Eger. Kossuth Kiadó – Líceum Kiadó, 2017. (Kulturális örökség; 7/1–2.) 37–54.
- NUSSBÄCHER 1999. NUSSBÄCHER, Gernot: *Kronstädter Stadtrichter, Stadthannen und Bürgermeister.* In: ROTH, Harald (Hrsg.): *Kronstadt. Eine siebenbürgische Stadtgeschichte.* München. Universitas Verlag, 1999. 286–299.
- NUSSBÄCHER 2000. NUSSBÄCHER, Gernot: „*Valentinul Ku Kатуza*”. *Rumänische Hochzeitverse Gedruckt in Kronstadt 1726.* In: *Aus Urkunden und Chroniken. Beiträge zur siebenbürgische Heimatkunde. 5. Bd.* Braşov. Aldus Verlag, 2000. 151–157.
- NUSSBÄCHER 2005. NUSSBÄCHER, Gernot: *Bástyák, árkok, várfalak. Séta a középkori Brassóban.* [Kronstadt], Aldus, 2005.
- NUSSBÄCHER 2006. NUSSBÄCHER, Gernot: *Caietele Corona. Contribuții la istoria Braşovului. Caietul 5.* Braşov. Editura Aldus, 2006.
- NUSSBÄCHER 2007. NUSSBÄCHER, Gernot: *Nagyszebeni diákok a brassói Honterus Gimnáziumban a 16. században.* In: *Korunk.* 2007/1. 74–76.
- NUSSBÄCHER 2010. NUSSBÄCHER, Gernot: *Beiträge zur Honterus-Forschung 1991–2010.* Dritter Band. Kronstadt. Aldus Verlag, 2010.

- NUSSBÄCHER 2011. NUSSBÄCHER, Gernot: *Brassó és a Barcaság közigazgatása a kora-újkor küszöbén*. In: *Aetas. Történettudományi Folyóirat*. (26) 2011/2. 170–177.
- NUSSBÄCHER 2013a. NUSSBÄCHER, Gernot: *Note biografice = Biographischer Hinweis*. In: *Portretele patriciatului săsesc din Braşov. Un capitol de artă transilvăneană = Bildnisse sächsischer Patrizier aus Kronstadt. Ein Kapitel siebenbürgischer Kunst*. Braşov. Editura Muzeului de Artă Braşov, 2013. 83–95.
- NUSSBÄCHER 2013b. NUSSBÄCHER, Gernot: *Von „Cron” zu „Cronstadt”. Kronstadt in Urkunden des 14. und 15. Jahrhunderts*. In: *Aus Urkunden und Chroniken. Beiträge zur siebenbürgischen Heimatkunde*. Bd. 13. Erster Teil. Kronstadt. Aldus Verlag, 2013. 35–41.
- NUSSBÄCHER 2014. NUSSBÄCHER, Gernot: *Aus Urkunden und Chroniken. Beiträge zur siebenbürgischen Heimatkunde*. Bd. 14. Kronstadt Zweiter Teil. Kronstadt. Aldus Verlag, 2014.
- OFFNER 2006. OFFNER, Robert: *Deutsche Universitäten als Ausbildungsstätten siebenbürgischer Mediziner von den Anfängen bis zum Jahr 1850*. In: FATA Márta – KURUCZ Gula – SCHINDLING, Anton (Hrsg.): *Peregrinatio Hungarica. Studenten aus Ungarn an deutschen und österreichischen Hochschulen vom 16. bis zum 20. Jahrhundert*. Stuttgart. Franz Steiner Verlag, 2006. 287–343.
- OLÁH 2015. OLÁH Róbert: *Geleji Katona István disputációjának fogalmazványa David Pareus autográf kéziratában*. In: *Egyháztörténeti Szemle*. 16. 103–105. (2015)
- OLÁH 2016. OLÁH Róbert: *Adalék Geleji Katona István és Friedrich Spanheim kapcsolatahoz*. In: *Egyháztörténeti Szemle*. 4. 123–126. (2016)
- ORBÁN 1873. ORBÁN Balázs: *A Székeföld leírása. Történelmi, régészeti, természetrajzi s népismereti szempontból*. 6. kötet. Budapest. Tettey Nándor és Társa Bizománya, 1873.
- ORLOVSZKY 2007. ORLOVSZKY Géza: *„Petrus Mederus” szócikk*. In: KŐSZEGHY Péter (főszerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon VII. Középkor és kora újkor*. Budapest. Balassi Kiadó, 2007. 356.
- PACH 1975. PACH Zsigmond Pál: *A Levantei-kereskedelem erdélyi útvonala I. Lajos és Zsigmond korában*. In: *Századok*. 1975/1. 2–32.
- PACH 1986. PACH Zsigmond Pál: *Magyarország és a levantei kereskedelem a XIV–XVII. században*. Budapest. MTA Történelemtudományi Intézet – Országos Pedagógiai Intézet, 1986. (Előadások a Történelemtudományi Intézetben; 4.)

- PAP 2016. PAP József: Rokonok. *Családi kapcsolati hálózatok a dualizmus kori Heves vármegye főszolgabírói karában*. In: PAP József – TÓTH Árpád: *Vidéki élet és vidéki társadalom Magyarországon*. Budapest. Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület, 2016. 468–485. (Rendi társadalom–polgári társadalom; 28.)
- PAPP 2004. PAPP Ágnes: „Croner, David” szócikk. In: KŐSZEGHY Péter (főszerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon II. Középkor és kora újkor*. Budapest. Balassi Kiadó, 2004. 89–90.
- PERGER 2017. PERGER Péter: *Régi magyarországi csillagászati nyomtatványok*. In: „Üstököst látni”. *Az 1680. évi üstökös művelődés- és tudománytörténeti emlékei*. Budapest. MTA Könyvtár és Információs Központ – Jaffa Kiadó, 2017. (Lichniae ex Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungariae. Érdekességek az MTA könyvtárából)
- PÉTER 1980. PÉTER Katalin: *Az erdélyi társadalom élete a 17. század első felében*. In: *Századok*. 1980. 4. szám. 575–599.
- PÉTER 1988. PÉTER Katalin: *A fejedelemség virágkora (1606–1660)*. In: KÖPECZI Béla (főszerk.): *Erdély története II. Budapest. 1606-tól 1830-ig*. Akadémiai Kiadó, 1988. 617–783.
- PHILIPPI 1984a. PHILIPPI, Maja: *Die Bevölkerung Kronstadt im 14. und 15. Jahrhundert. Siedlungsverhältnisse und ethnische Zusammensetzung*. In: PHILIPPI, Paul (Hrsg.): *Beiträge zur Geschichte von Kronstadt in Siebenbürgen*. Köln – Wien. Böhlau Verlag, 1984. 91–155.
- PHILIPPI 1984b. PHILIPPI, Maja: *Die Sozialkultur Kronstadts im Mittelalter*. In: PHILIPPI, Paul (Hrsg.): *Beiträge zur Geschichte von Kronstadt in Siebenbürgen*. Köln – Wien. Böhlau Verlag, 1984. 156–178.
- PHILIPPI 1984c. PHILIPPI, Maja: *Der Bürgeraufstand von Kronstadt 1688. Ein Beitrag zur Geschichte Siebenbürgens am Ende des 17. Jahrhunderts*. In: PHILIPPI, Paul (Hrsg.): *Beiträge zur Geschichte von Kronstadt in Siebenbürgen*. Köln – Wien. Böhlau Verlag, 1984. 225–333.
- PHILIPPI 1986. PHILIPPI, Maja: *Die Bürger von Kronstadt im 14–15. Jahrhundert*. Bukarest. Kriterion, 1986.
- POELCHAU 1994. POELCHAU, Lore: *Zum Abschied Siebenbürgischer Studenten aus Wittenberg. Lateinische und Deutsche Gelegenheitsgedichte aus dem 17. Jahrhundert*. In: *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*. Bukarest. Verlag der Rumänischen Akademie, (37). (1994: 2). 33–49.
- PUKÁNSZKY 2006. PUKÁNSZKY Béla: *Az erdélyi szászok és magyarok*. Máriabesenyő – Gödöllő. Attraktor, 2003. (Historia incognita)

- P. SZABÓ 1999. P. SZABÓ Béla: *A jogtudós Honterus – az európai „ius commune” közvetítője*. In: W. SALGÓ Ágnes – STEMLER Ágnes (szerk.): *Honterus- emlékkönyv. Emlékezés és kiállítás Johannes Honterus halálának 450. évfordulója alkalmából az Országos Széchényi Könyvtárban*. Budapest. OSZK – Osiris Kiadó, 2001. 28–56.
- REINHARD 1979. REINHARD, Wolfgang: *Freunde und Kreaturen. „Verflechtung” als Konzept zur Erforschung historischer Führungsgruppen. Römische Oligarchie um 1600*. München. Verlag Ernst Vögel, 1979. (Schriften der Philosophischen Fakultäten der Universität Augsburg; 14.)
- ROTH 1987. ROTH Harald: *„Leichenzettel” als familiengeschichtliche Quelle*. In: *Siebenbürgische Familienforschung. Mitteilung der Sektion Genealogie im Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde e. V. Heidelberg*. Köln – Wien. Böhlau Verlag, 1987–1. 33–36.
- ROTH 2010. ROTH, Harald: *Kronstadt in Siebenbürgen. Eine kleine Stadtgeschichte*. Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 2010.
- SCHENK 1992. SCHENK, Annemie: *Deutsche in Siebenbürgen. Ihre Geschichte und Kultur*. München. Beck, 1992.
- SCHLÖZER 1979. SCHLÖZER, August Ludwig: *Kritische Sammlungen zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*. Unveränderter Nachdruck der Ausgabe Göttingen 1795–1797. Köln – Wien. Böhlau Verlag, 1979. (Schriften zur Landeskunde Siebenbürgens; 3.)
- SCHULLER 1897a. SCHULLER, Richard: *Andreas Beuchel. Ein Beitrag zur Bistritzer Stadtgeschichte in Zeitalter des Thronstreites zwischen Ferdinand I. und Zápolya*. In: *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*. (23) 1890. 5–72.
- SCHULLER 1897b. SCHULLER, Richard: *Das Patriziergeschlecht der Polner in Schäßburg. Zur Kultur und Geschichte der Siebenbürger Sachsen in dem Zeitalter der Auflösung des ungarischen Reiches*. In: *Archiv des Vereins für siebenbürgische Landeskunde*. (23) 1890. 344–407.
- SCHULLER 1889–1890. SCHULLER, Richard: *Wolfgang Forster. Bistritzer Stadtgeschichten aus dem Anfang des 16. Jahrhunderts*. In: *Programm des ev. Gymnasiums A. B. in Schässburg*. Schässburg. Buchdruckerei und Buchbinderei Brüder Jördens, 1889–1890. 3–41.
- SCHULLER 2003. SCHULLER, Richard: *Siebenbürgische Sächsische Pfarrer. Eine Kulturgeschichte*. Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 2003. (Schriften zur Landeskunde Siebenbürgens; 27.)

- SERAPHIN 1890. SERAPHIN, Friedrich Wilhelm: *Sieben Gedichte des Petrus Mederus, eines sächsischen „Poeta Laureatus“ des 17. Jahrhunderts*. In: *Archiv des Vereines für siebenbürgische Landeskunde*, 1890. 190–214.
- SIENERTH 2007. SIENERTH, Stefan: *Leseangebot und Buchzirkulation in Siebenbürgen*. In: HABERLAND, Detlef (Hrsg.): *Buch- und Wissenstransfer in Ostmittel- und Südosteuropa in der Früher Neuzeit*. München, 2007. 290–291.
- SIENERTH 2008. SIENERTH, Stefan: *Siebenbürgisch-deutsche Gelegenheitsgedichte des 17. Jahrhunderts*. In: *Studien und Aufsätze zur Geschichte der deutschen Literatur und Sprachwissenschaft in Südosteuropa. I. Band. Theoretische Reflexionen und Überblicksarbeiten. Beiträge zur deutschen Literatur in Siebenbürgen im 17. und 18. Jahrhundert und zur Geschichte der siebenbürgisch-sächsischen Germanistik*. München. IKGS Verlag, 2008. 158–173.
- ŞINDILARIU 2004. ŞINDILARIU, Thomas: *Enteignung von Archivgut aus dem Besitz evangelischer Gemeinden A. B. in Rumänien nach 1944 am Beispiel des Archivs der Honterusgemeinde in Kronstadt*. In: *Aus evangelischen Archiven*. Karlsruhe. Verband kirchlicher Archive, 2004. Nr. 44. 95–114.
- ŞINDILARIU 2005. ŞINDILARIU, Thomas: *Kriegsverluste, Wiederaufbau und Enteignung. Zur Archivgeschichte der Honterusgemeinde in Kronstadt ab 1944*. In: *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*. Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 2005. Heft 1. 40-56.;
- STOCKHORST 2006. STOCKHORST, Stefanie: „*Gelegenheitsdichtung*“ szócikk In: JAEGER, Friedrich (Hrsg.): *Enzyklopädie der Neuzeit 4. Bd.* Stuttgart – Weimar. Verlag J. B. Metzler, 2006. 354–362.
- STOLL – VARGHA 1964. STOLL Béla – VARGHA Imre: *A népszerű reneszánsz irodalom*. In: KLANICZAY Tibor (szerk.): *A magyar irodalom története II.* Budapest. Akadémiai Kiadó, 1964. 91–110.
- STRAUSSENBURG 1944. STRAUSSENBURG, Albert Arz v.: *Zur Genealogie und Heraldik der Kronstädter Geschlechter Drauth und Albrich*. In: *Mitteilungen des Burzenländer Sächsischen Museums*. Kronstadt. Burzenländer Museum, 1944 (5. Jg.) 1–4 Heft. 55–57.
- SUTSCHEK 2000. SUTSCHEK, Felix: *Das deutsch-römische Recht der Siebenbürger Sachsen Eigen – Landrecht*. Stuttgart. Constant SRL, 2000. (Aus der Rechtsgeschichte Siebenbürgens)
- SZABÓ 1867. SZABÓ Benő: *Az erdélyi szászok*. Győr. [s. n.], 1867.

- SZABÓ 2007. SZABÓ András Péter: *Adalékok az erdélyi szász peregrináció XVII. századi történetéhez. Martin Hermann levelei.* In: *Lymbus. Magyarságtudományi Forrásközlemények.* Budapest. Balassi Bálint Magyar Kulturális Intézet – Klebelsberg Kuno Alapítvány–Magyar Országos Levéltár – Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság – Országos Széchényi Könyvtár, 2007. 55–83.
- SZABÓ 2014. SZABÓ Bálint: *Adatbázis fejlesztés és üzemeltetés I.* Eger. Líceum Kiadó, 2014.
- SZABÓ 2017. SZABÓ András: *Coetus Ungaricus – A wittenbergi magyar diáktársaság, 1555–1613.* Budapest. Balassi Kiadó, 2017.
- SZÁNTÓ – TÓTH 2011. SZÁNTÓ Zoltán – TÓTH István György: *A társadalmi hálózatok elemzése.* In: TAKÁCS Károly (szerk.): *Társadalmi kapcsolathálózatok elemzése.* Budapest. BCE Szociológia és Társadalompolitika Intézet, 2011. 1–22.
- SZEGEDI 2001. SZEGEDI Edit: *A városi történetírás kezdetei Brassóban.* In: *Erdélyi várostörténeti tanulmányok.* Csíkszereda. Pro-Print Könyvkiadó, 2001. (Múltunk könyvek; 16.) 98–118.
- SZEKFŰ 1943. SZEKFŰ Gyula: *Az erdélyi szász történetírás.* In: *Magyarországtudomány.* 1943. 2. évf. 2. sz.
- SZINNYEI 1981. SZINNYEI József: *Magyar írók élete és munkái I–XIV.* Budapest. Magyar Könyvkiadók Egyesülete, 1981.
- SZIRTES 2015. SZIRTES Zsófia: *Az erdélyi szászok érdekérvényesítése az átmeneti korszakban (1690–1711).* Pázmány Péter Katolikus Egyetem. Doktori (PhD) értekezés, 2015.
- SZÖGI 2004. SZÖGI László: „Egyetemalapítási tervek a 18. században” szócikk. In: KŐSZEGHY Péter (szerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon II. Középkor és kora újkor.* Budapest. Balassi Kiadó, 2004. 289–290.
- TAKÁCS 1998. TAKÁCS Károly: *Az elit szociológiai fogalmáról.* In: *Szociológiai Szemle. A Magyar Szociológiai Társaság folyóirata.* 1998/1. 139–148.
- TEUTSCH 1925. TEUTSCH, Georg Daniel: *Geschichte der Siebenbürger Sachsen für das sächsische Volk. I. Band. Von den ältesten Zeiten bis 1699.* Hermannstadt. Druck und Verlag vom W. Krafft, 1925.
- TEUTSCH 1888. TEUTSCH, Friedrich: *Die Siebenbürgisch-sächsische Schulordnungen mit Einleitung, Anmerkung und Register. Erster Band. 1543–1778.* Berlin. Hofmann et Comp., 1888.

- TONTSCH 1933. TONTSCH, Hermann: *Die Honteruspresse in 400 Jahren. Festschrift der Buchdruckerei Johann Göttts Sohn*. Kronstadt. Johann Göttts Sohn, 1933.
- TÓTH 2009. TÓTH Árpád: *Polgári stratégiák. Életutak, családi sorsok és társadalmi viszonyok Pozsonyban 1780 és 1848 között*. Pozsony. Kalligram, 2009. (Pozsony város története)
- TRAUSCH 1852. TRAUSCH, Joseph: *Geschichte des Burzenländer Capituls*. Kronstadt. Johann Gött, 1852.
- TRINGLI 2005. TRINGLI István: „Fron, Matthias” szócikk. In: KÖSZEGHY Péter (főszerk.): *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Középkor és kora újkor. III. falkonéta–halászat*. Budapest. Balassi Kiadó, 2005. 223–224.
- VARGA 1999. VARGA András: *A königsbergi egyetem magyar diákjai (1548–1715)*. In: MONOK István – PETNEKI Áron: *Lymbus. Művelődéstörténeti tár VI*. Szeged. Scriptum Rt., 1999. 1–34.
- VERÓK 2008. VERÓK Attila: *„Es blickt die halbe Welt auf deinen Lebens-Lauff, Und nimmt das, was Du schreibst, mit grosser Ehrfurcht auf.” Martin Schmeizel (1679–1747) élete és munkássága*. Szegedi Tudományegyetem. Doktori értekezés, 2008.
- VERÓK 2010a. VERÓK Attila: *Az első magyar történeti szakkönyvtár? Martin Schmeizel és történeti hungarikumai*. In: MISKEI Antal (szerk.): *Acta Academiae Agriensis: Nova series Tom. XXXVII: Sectio historiae*, Eger, Líceum Kiadó, 2010 [2011!], 49–81.
- VERÓK 2010b. VERÓK Attila: „Schmeizel, Martin” szócikk. In: KÖSZEGHY Péter (főszerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon X. Középkor és kora újkor: reneszánsz–Szeben nyomdászata*. Budapest. Balassi Kiadó, 2010. 254–256.
- VERÓK 2011a. VERÓK Attila: *Asztrológiai érdeklődésű orgonista lelkész? Egy érdekes kolligátumkötet a brassói Daniel Croner (1656–1740) könyvtárából*. In: SIMON Melinda – PERGER Péter (Szerk.): *Crescit eundo. Tisztelgő tanulmányok V. Ecsedy Judit 65. születésnapjára*. Budapest. Argumentum, 2011. (A Magyar Könyvszemle és a Mokka-R Egyesület Füzetei; 4.).
- VERÓK 2011b. VERÓK Attila: „Töppelt, Lorenz” szócikk. In: KÖSZEGHY Péter (főszerk.): *Magyar művelődéstörténeti lexikon XII. Középkor és kora újkor: Teutsch–vízjel*. Budapest. Balassi Kiadó, 2011. 99–100.
- VERÓK 2012a. VERÓK Attila: *Kulturelle Emigration? Versuch zur Erklärung eines Phänomens des 18. Jahrhunderts am Beispiel des Polyhistor Martin Schmeizel*. In: Benedek, Andrea [et al.] (Hrsg.): *Interkulturelle*

- Erkunden. Leben, Schreiben und Lernen in zwei Kulturen. Theil 1.* Frankfurt am Mayn [u. a.]. Peter lang Verlag, 2012. (Großward-einer Beiträge zur Germanistik. Schriftenreihe des Lehrstuhls für Germanistische Sprach- und Literaturwissenschaft der Christlichen Universität Partium; Bd. 1).
- VERÓK 2012b. VERÓK Attila: *A gyógyítás szolgálatában a Barcaságtól Frankóniáig. Paul Francisci orvosi könyvtárának jegyzéke a 18. század elejéről.* In: Kaleidoscope. Művelődés-, tudomány- és orvostörténeti folyóirat. Online kiadvány. 3. évfolyam, 5. szám, 2012/12. 392
- VERÓK 2014. VERÓK Attila: *Egy magyarországi értelmiségi európai tudományos karrierje a 18. században. Martin Schmeizel és a polihisztorizmus.* In: BIRÓ Annamária – BOKA László (Szerk.): *Értelmiségi karriertörténetek, kapcsolathálók, írócsoporthatóságok.* Nagyvárad–Budapest. Partiumi Keresztény Egyetem. Reciti, 2014. 55–70.
- VERÓK 2015a. VERÓK Attila: *Martin Schmeizel (1679–1747).* Eger. Líceum Kiadó, 2015.
- VERÓK 2015b. VERÓK Attila: (ism.) „*Offner, Robert – Roth, Harald – Şindilariu, Thomas – Wien, Ulrich Andreas (szerk.): Johannes Honterus: Rudimenta Cosmographica. Grundzüge der Weltbeschreibung (Corona/Kronstadt 1542). Ins Deutsche, Rumänische und Ungarische übersetzte und kommentierte Faksimile-Ausgabe. Hermannstadt – Bonn: Schiller Verlag, 2015. 364, [2]* ” In: *Magyar Könyvszemle*, 2016/1. 118–124.
- VERÓK 2018a. VERÓK Attila: *Luther és Honterus emlékezete az erdélyi szászoknál a kora újkorban.* In: FAZAKAS Gergely Tamás – IMRE Mihály (szerk.): *A reformáció emlékezete. Protestáns és katolikus értelmezések a 16–18. században.* Debrecen. Debreceni Egyetemi Kiadó, 2018. (Loci memoriae Hungaricae; 7). 71–78.
- VERÓK 2018b. VERÓK Attila: *Barcasági szász peregrinusok európai egyetemeken. Oktatás, könyvkultúra, tudomány.* In: KOLUMBÁN Vilmos József (szerk.): *A reformáció öröksége.* Kolozsvár. Kolozsvári Protestáns Teológia Kiadója, 2018. 445–456. (Erdélyi Református Egyháztörténeti Füzetek; 24).
- WAGNER 1927. WAGNER József: *A Magyarországi német irodalom története.* In: VOINOVICH Géza (szerk.): *Budapesti Szemle.* Budapest. Franklin-Társulat, 1927. 152–160.
- WAGNER 1999. WAGNER, Udo Peter: *Das dichterische Werk des Petrus Mederus.* In: WITTSTOCK, Joachim – SIENERTH Stefan (Hrsg.): *Die deutsche Literatur Siebenbürgens. Von den Anfängen bis 1848. I. Handbuch.* München. Verlag Südostdeutsches Kulturwerk, 1999. 255–258.

- WEISZ 2012. WEISZ Boglárka: *Vásárok és lerakatok a középkori Magyar Királyságban*. Budapest. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont – Történettudományi Intézet, 2012.
- WIRTH-POELCHAU 1990. WIRTH-POELCHAU, Lore: *Die Leichengedichte auf den Kronstädter Stadtpfarrer Marcus Fronius (1713) (1. Theil). Ein Beitrag zur Person des Verstorbenen, zu den Gedichten und den Dichtern*. In: *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*. Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 1990. Heft 1. 39–61.
- WIRTH-POELCHAU 1991. WIRTH-POELCHAU, Lore: *Die Leichengedichte auf den Kronstädter Stadtpfarrer Marcus Fronius (1713) (2. Theil). Ein Beitrag zur Person des Verstorbenen, zu den Gedichten und den Dichtern*. In: *Zeitschrift für Siebenbürgische Landeskunde*. Köln – Weimar – Wien. Böhlau Verlag, 1991. Heft 2. 164–191.
- WIRTH-POELCHAU 1992. WIRTH-POELCHAU, Lore: *Glückwunschgedichte zur Magisterpromotion des Marcus Fronius 1682 in Wittenberg*. In: *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*. București. Bd. 35. Verlag der Rumänischen Akademie, 1992. 81–97.
- ZELL 1994. ZELL, Georg Gotthelf: *„Zeiden - eine Stadt im Burzenland“: Heimatbuch einer siebenbürgischen Gemeinde: unter Mitwirkung der Heimatortsgemeinschaft Zeiden*. Innsbruck. Wort und Welt, 1994.
- ZIEGLER 2018. ZIEGLER Ágnes: *A brassói Fekete templom – reformáció és renováció*. Brassó – Budapest. Martin Opitz Kiadó, 2018.
- ZIKELI 2001. ZIKELI, Daniel: *„Ach schläfst du Siebenbürgen noch?“ Der siebenbürgisch-sächsische Pfarrer Markus Fronius (1659–1713) Studien zu Leben und Werk*. Basel. Evangelischen Akademie Siebenbürgen, 2001. (Seria Akademia; 6.)
- ZOVÁNYI 1891. ZOVÁNYI Jenő: *A Harderwijki Egyetem magyarországi hallgatói*. In: *Irodalomtörténeti Közlemények*. 1891/4. 443–436.
- ZOVÁNYI 1895. ZOVÁNYI Jenő: *Egyleveles nyomtatványok s irodalomtörténeti adatok a kolozsvári reformátusok belső templomában*. In: *Irodalomtörténeti Közlemények*. 1895/5. 82–95.

FÜGGELÉK

A BRASSÓI SZÁSZOK ALKALMI ÍRÁSAINAK KÖNYVÉSZETI JEGYZÉKE (1650–1750)

Az alábbiakban kronologikus sorrendben teszem közzé a brassói szászokhoz kötődő kézíratos és nyomtatott alkalmi írások bibliográfiai leírásait. A válogatás célja, hogy képet kapjunk a közösség mindennapjairól, a jelentősebb eseményekről, amelyekről ők maguk (vagy róluk mások) fontosnak tartottak megemlékezni. A korpusz részét képezi valamennyi kézíratos és nyomtatott alkalmi írásmű, amelyben szerzőként, kiemelt személyként (promoveált diákként, ünnepltként, elhunytként stb.) vagy akár említett személyként előfordulnak.⁵²⁰

A munka a teljesség igényével, autopszia alapján készült, mindenekelőtt a brassói Fekete-templom Levéltára (*Evangelische Kirche A. B. Kronstadt – Archiv und Bibliothek der Honterusgemeinde*) anyagai alapján. Az ismertetésre kerülő művek alapját a Joseph Franz Trausch (1795–1871) brassói helyismereti gyűjtő és irodalomtörténész egykori magántulajdonába tartozó kollekció képezi, amelynek fontos és a mai napig alig ismert részét a különféle eseményekhez fűződő dokumentumok jelentik. Minden egyes dokumentumleírásnál jelölöm a levéltári jelzetet is, ezért egyúttal a gyűjtemény alkalmi írásainak katalógusát is jelenti e függelék tartalma. Ezt egészítettem ki a levéltár Trausch-gyűjteményén kívül található alkalmi művekkel,⁵²¹ valamint a Brassó Megyei Állami Levéltár (*Arhivele Naționale ale României Filiala Brașov*), a Brassó Megyei Történeti Múzeum (*Muzeul Județean de Istorie*), a nagyszebeni Brukenthal Múzeum (*Muzeul Național Brukenthal*), az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára brassói szászokhoz kötődő anyagaival. Az így létrehozott bibliográfiát vetettem össze és konkordanciaként jelöltem a magyar retrospektív nemzeti bibliográfia köteteivel, nevezetesen az RMK- és RMNy-kötetek, továbbá Petrik Géza, Julius Gross, Oskar Netoliczka, Mariana Iova

---

⁵²⁰ A brassói származású Martin Schmeizelhez (1679–1747) írt alkalmi nyomtatványok közül csak azok kerültek bele az itt ismertett könyvjegyzékbe, amelyekről egyértelműen megállapítható, hogy a szerzők között brassói szász személyek is voltak. Schmeizel azonban az egyetemi éveit után már nem tért vissza szülőföldjére és a brassói honfitársaitól jelentősen eltérő életútjában sokkal kiterjedtebb kapcsolati körre is szert tett, ezért ennek bővebb tárgyalása már szétfeszítené a jelen dolgozat kereteit. Életéről és a vele kapcsolatos alkalmi nyomtatványokat lásd: VERÓK 2015. 133–250.

⁵²¹ Két ilyen anyagcsoportot találtam az alábbi levéltári jelezetek alatt: AHG IV.F.97. és az AHG IV.F.248.

és Verók Attila munkáinak tételeivel.⁵²² Legfrissebben ehhez az anyaghoz társítottam a Hegyi Ádám erlangeni kutatásai során (Trew-gyűjtemény) előkerült releváns adatokat is, amely kéziratot a szerző még a kötet megjelenése előtt rendelkezésemre bocsátott – melyet ezúton is hálásan köszönök. Szíves közreműködésükkel felhasználtam az Országos Széchényi Könyvtár Könyv- és Művelődéstörténeti Kutatások Osztálya régi könyvekről készült jegyzékeit is, amelyért pedig V. Ecsedy Juditnak és P. Vásárhelyi Juditnak tartozom feltétlen köszönettel. Az itt regisztrált példányokat „OSZK belső nyilvántartása”-ként jelöltem. Ezzel együtt az egyes tételek levéltári jelzetét és az előforduló duplumokat is közlöm.

A további kutatást és az áttekinthetőséget szeretném megkönnyíteni azzal, hogy minden egyes példányleírást egy univerzális címmel láttam el, amelyben jelölöm az alkalom jellegét, helyét és időpontját, valamint a kapcsolódó személyeket. A művekben előforduló személyeket – az életrajzi dátumuk alapján – azonosítottam.

Az egyes dokumentumleírásokat betűhív átírásban közlöm. Ugyanígy a dokumentumon előforduló személynevek során azt a névalakot használom, ahogy az adott művön is olvasható. A személyneveket egymástól hosszú gondolatjellel választottam el, ha azonban összefüggenek a hozzá tartozó titulusok, abban az esetben vesszővel választottam el a neveket egymástól – érzékeltetve, hogy a kiegészítő szöveg mindannyiukra vonatkozik.

A könyvjegyzékben a bibliográfiai leírásoknál használatos jelzéseket követem: a relációs jelek közötti szövegrészek a dokumentum sérüléséből fakadó hiányosságokat jelölik, kerek zárójelben az életrajzi dátumok, szögletes zárójelben pedig az egyéb, általam kiegészített információk olvashatók. Dőlt betűkkel, idézőjelben közlöm az adott szerzőknek a dokumentumon használt titulusait,⁵²³ valamint a dolgozat végén található helynévmutatóban az előforduló települések német, román, latin és magyar változatait.

A gyakran előforduló rövidítéseket az alábbiakban egy külön jegyzékben oldom föl. Ettől abban az esetben térek el, ha félreérthetővé válna a rövidített névalak meghagyása (pl. személy- és helyneveknél). A megjegyzéseknél „hiányzó példány”-ként jelölöm azt, ha egy dokumentumból ma már nincs ismert példány, továbbá itt jelzem azt is, ha a mű kéziratot dokumentum. A *Függelék*et végül a hely- és a személynév, illetve a konkordanciák mutatójával zárom.

---

⁵²² Az említett művek könyvészeti adatait lásd a disszertáció irodalomjegyzékei között.

⁵²³ A tanároknál a hierarchia: *adjunctus*, *collega* vagy *collaborator*, *lector*, *conrector*, *rector*. Azonos beosztásnál számozással jelölték a rangsort. A nyomtatványokon a költemények sorrendje is kifejezi a tanári hierarchiát. Az első hely rendszerint az adott nyomtatvány szerzői közül a legmagasabb státuszúé, majd sorrendben következnek az alacsonyabb rangú személyek.

A forráshelyek rövidítései

- AHG Braşov (Brassó), Arhivă și biblioteca comunității bisericii evanghelice de confesiune augustană „Honterus” (Dokumentar-Archiv und Bibliothek der Evangelischen Stadtpfarr-gemeinde des Augsburger Bekenntnisses)
- APPONYI APPONYI, Alexander: *Hungarica. Ungarn betreffende im Auslande gedruckte Bücher und Flugschriften. I-IV.* München, 1903–1927.
- Braşov, Arh. Braşov (Brassó), Arhivele Statului Braşov
- Braşov, Muz. Braşov (Brassó), Muzeul Judeţean de Istorie
- FS Halle VERÓK Attila: *Die Hungarica Sammlung der Franckeschen Stiftungen zu Halle. Alte Drucke 1495–1800. Bd. I–II.* Hrsg. v. Brigitte KLOSTERBERG und István MONOK. Budapest. MTA Könyvtár és Információs Központ, 2017. (*Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez = Materialien zur Geschichte der Geistesströmungen des 16.–18. Jahrhunderts in Ungarn; 40/1–2*)
- GROSS GROSS, Julius: *Kronstädter Drucke 1535–1886. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte Kronstadts.* Kronstadt. Zeidner, 1886.
- HEGYI HEGYI Ádám: *Hungarica in der Dissertationssammlung des Nürnberger Naturforschers und Arztes Christoph Jacob Trew (1695–1769).* Katalog. 1582–1765. Budapest. Hereusgegeben von Klaus CEYNOWA – Zsolt K. LENGYEL – István MONOK. 2019. (*Bavarica et Hungarica III.*)
- OSZK Budapest, Országos Széchényi Könyvtár
- NETOLICZKA NETOLICZKA, Oskar: *J. F. Trausch Handschriften-Katalog. Bearb., erg. und fortgesetzt von Oscar Netoliczka.* Tom. 1–3. Kronstadt. Gött, 1898–1903.
- PETRIK PETRIK Géza: *Magyarország bibliographiája 1712–1860.* I–IV. köt. Bp. 1888–1892 – V. köt. *Pótlások.* Szerk. Komjáthy Miklósné. Bp. 1971. VI. köt. *Nyomda- és kiadástörténeti mutató.* Szerk. Markos Béla. Bp. 1972. VII. köt. *Pótlások.* Szerk.: Pavercsik Ilona. Bp. 1989. VIII. köt. *Függelék. – Nyomda- és kiadástörténeti mutató.* Szerk. V. Ecsedy Judit. Bp. 1991.
- RMK SZABÓ Károly: *Régi Magyar Könyvtár I. (1531–1711 megjelent magyar nyomtatványok).* – II. (1473–1711 megjelent nem magyar nyelvű hazai nyomtatványok). Bp. MTA, 1879–1885. – III. *Magyar szerzőktől külföldön 1480-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványok könyvészeti kézikönyve.* Bp. MTA, 1896–1898. – III/2. *Pótlások, kiegészítések, javítások. 2. füzet.* Bp. OSZK, 1991. – III/3. *Pótlások, kiegészítések, javítások. 3. füzet.* Bp. OSZK,

1992. – III/4. *Pótlások, kiegészítések, javítások. 4. füzet.* Bp. OSZK,
 1993. – III/XVIII. század. *Magyarországi szerzők külföldön, nem magyar nyelven megjelent nyomtatványai. 1. kötet: 1712–1760.*
 Bp. OSZK, 2005.
- RMNy *Régi magyarországi nyomtatványok.* 3. köt. 1636–1655. (Szerk. HELTAI János) Bp. Akad. K., 2000., 4. köt. 1656–1670. Szerk. P. VÁSÁRHELYI Judit) Bp. Akad. K., 2012.
- Sibiu, Bruk. Sibiu (Nagyszeben), Muzeul Național Brukenthal
- TR Braşov IOVA, Marian (redactor): *Tripărituri Româneşti 1539–1750 existente la Braşov. Catalog.* Braşov. Bibliotheca Centrală de Stat a Republicii Socialiste România, 1980.
- UB Univeritätsbibliothek Erlangen-Nürnberg (Erlangen)
- VERÓK VERÓK Attila: *Martin Schmeizel (1679–1747).* Eger. Líceum Kiadó, 2015.
- VERÓK–QUELLEN VERÓK Attila: *Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt* [Megjelenés előtt].

Gyakran használt rövidítések

Ampl. Fac. Phil.	Amplissimis Faculatis Philosophiae
Cant.	Cantor
Coll.	collega, collaborator
Coll. 4tae Class.	collaborator 4tae (tertia) classis
Conr.	Conrector
Cor.	Corona/Coronensis
Cor. Stud.	Coronensis Studiosus
C. C.	Collega Coronensis
C. G. P. R.	Coronensis Gymnasii Patriae Rector
Cult.	Cultor/Cultoris
Diac.	Diaconus
Dn.	Dominus
Dnae	Dominae
D. P. et L. Pr.	Doctor Patriae et Lector Primarius
D. P. P.	Doctor Professor Patriae
D. P. u. L. C.	Doctor Professor und Lector Coronensis
Eccl.	Ecclesia/Ecclesiae
G. C. C.	Gymnasii Coronensis Collega
G. C. L.	Gymnasii Coronensis Lector
G. C. R.	Gymnasii Coronensis Rector
G. P. L.	Gymnasii Patriae Lector
Hn.	Herrn
J. U. C.	Juris Utriusque Coronensis
L.	Lector
L. C.	Lector Coronensis
L. S.	Lector Secundus
M.	Magister
Med. Coron.	Medicus Coronensis
Med. St.	Medicus Studiosus
Orat.	Orator
P. C.	Patriae Coronensis
P. G. L.	Patriae Gymnasii Lector
P. L. C.	Poeta Laureatus Coronensis
Praef.	Praefectus
Prof.	Professor
Rect.	Rector
R. G. C.	Rector Gymnasii Coronensis
Rect. Hung. Cor.	Rector Hungariae Coronensis
Rect. Sch. Min.	Rector Scholae Minoris
R. S. P.	Rector Scholae Patriae

s. a.	sine anno
S. C. R.	Scholae Coronensis Rector
S. G. C.	Scholae Gymnasii Coronensis
S. P. A.	Scholae Patriae Adolescentum
S. P. L.	Scholae Patriae Lector
S. P. R.	Scholae Patriae Rector
S. P. S(t).	Scholae Patriae Studiosus
S. S. Th. St.	Sacro Sanctae Theologiae Studiosus
Secret.	Secretarius
s. typ.	sine typographia
St. Acad.	Studiosus Academicus
Tran(s).	Transylvanus

Brassói szász alkalmi kéziratok és nyomtatványok bibliográfiája
(1650–1750)

1650

1.

<Lakodalmi köszöntő Paul Lange? és felesége tiszteletére – Brassó, 1650?>

Epithalamia in honorem nuptiarum domini Lange.

Coronae: [Herrmann], [1650?].

A vers szerzője: Trostfired Hegenitus (?–1660), „*med. Coron.*”

Megjegyzés: töredékes példány. Feltételezhető, hogy Paul Lange (1628?–1658) brassói gimnáziumi tanár lakodalmi köszöntőjéről van szó.

Konkordancia: RMNy 2312.

1652

2.

<Lakodalmi köszöntő Georg Draudt (1625?–1662) brassói diakónus és Catharina Herrmann (?–1671) tiszteletére – Brassó, 1652>

Epithalamium in Auspicatissimas Nuptiarum solennitates Pii Reverendi ac Devoti Viri, Dn. Georgii Draudt Coronensis, ... Catharinae Hermannidae Admodum Reverendi et Dignissimi Viri, Dn. Georgii Herrmanidis, etc. ...: celebratas anno 1652.

Coronae: [typis Michaelis Hermannii], 1652.

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/5

A versek szerzői: Petrus Mederus (1602?–1678), „*etc. Pastor Honspergen [Honigberg]*” – Paulus Neunachbar „*Coronensi*” (?–1667).

Konkordancia: GROSS 1139; RMNy 2413.

1653

3.

<A brassói Johann Fuchs (1631–1686) disputációja Johann Weissen (?–?) elnöklete alatt – Wittenberg, 1653. május 18.>

Collegii Metaphysici Disputatio II. proponens Axiomata affectionis entis disjunctas partim primarias, partim secundarias concernentia. Praeside M. Johanne Weissen, Isennaco-Thuringo, Ampl. Fac. Philos. Adjuncto d. 18. Maii

Wittebergae: literis exscribebat Joh. Röhnerus, 1653.

41, [8] p.

Konkordancia: RMK III. 1854.

4.

<A brassói Johann Fuchs (1631–1686) disputációja Josias Christoph Neander (1630–1679) elnöklete alatt – Wittenberg, 1653. június 25.>

Exercitatio Metaphysica de ratione Entis in ordine ad inferiora, Qvam Ente entium annuente sub praesidio M. Iosiae Christophqri Neandri Lubena-Lusati publice ventilandam sistit Johannes Fuchs ad diem 25. Junii.

Wittebergae: typis Michaelis Wendt, 1653.

41, [10] p.

Konkordancia: RMK III. 1855.

5.

<A wittenbergi Johann Fabiger (?–?) disputációja Johann Meisner (1615–1681) elnöklete alatt – Wittenberg, 1653. július>

Disputationum antipapisticarum decima sexta de conciliis quam sub praesidio ... Johannis Meisneri ... publico modestoquae, eruditorum submittit examini M. Johannes Fabiger Wittebergensis in Majori Theologorum Auditorio ad d. ... Julij, horis matutinis.

Wittebergae: typis Michaelis Wendt, 1653.

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/6

A művet Johann Fabiger (?–?) „*Wittenbergensis*” a következő személyeknek ajánlja: Johann Fuchs (1631–1686) et Petrus Wolf (1634–1678) et Petrus Fromm (?–?) et Georg Herrmann (1598?–1653) et Johann Habermann (?–1660) „*Corona Transylvanus*”.

A versek szerzői: Johannes Fuchsius (1631–1686), „*Corona-Transsylvanus*” – Petrus Frommius (?–?), „*Corona-Transyloanus*” [sic!] – Georgius Hermann (1598?–1653), „*Corona-Transylvanus*”.

Konkordancia: *nem regisztrált*

6.

<A brassói Johann Fuchs (1631–1686) disputációja Johann Friedrich Tatinghoff (?–?) elnöklete alatt – Wittenberg, 1653. július 13.>

Exercitationam Physicarum Disputatio Secunda De Causis Corporis Naturalis in genere, et in specie de materia. Bono cum Deo In illustri Leucorea ad ventilandum publice placido Eniditorum examini proposita Praeside M. Johanne Frid. Tatinghoff Enchusa-Batavo. Respondente Johanne Fuchsio, Corona-Transylvano, In Auditorio Philosophorum, Ad d. 13. Julij.

Wittebergae: Typis Michaelis Wendt, 1653.

41, [10].

Konkordancia: RMK III. 1856.

7.

<A brassói Johann Fuchs (1631–1686) disputációja Aegidius Strauch (1632–1682) elnöklete alatt – Wittenberg, 1653. július 13.>

De Constitutione Metaphysicae Dissertatio, Quam Sub Praesidio M. Aegidii Strauchs, Witteb. publicae ventilationi submittit, Johannes Fuchsius, Corona-Transsylvanus. In Auditorio. Collegii Veteris, Ad diem 10. Augusti, Horis matutinis.

Wittebergae: Excudebat Johannes Röhnerus Acad. Typogr., 1653.

Konkordancia: RMK III. 1857.

1654

8.

<A brassói Johann Fuchs (1631–1686) Johann Friedrich Tatinghoff (?–?) elnökletele alatt – Wittenberg, 1654. június 23.>

Jehova feliciter concedente! De Coelo ex physicis praeside Viro Clarissimo, atq. Prae-Eximio Dn. M. Johanne Frid[ericus] Tatinghoff, Enchusa-Batavo, Ampl. Fac. Philos. Adjuncto meritiss. Fautore ac studiorum suorum Promotore honoratissimo: Publice disputabit Johannes Fuchsius Corona-Transylvanus, Aut-Resp. In Auditorio Majori Ad diem 23. Junij

Wittebergae: Typis Michaelis Wend, 1654.

[10] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/20

A művet Johann Fuchs (1631–1686), „*Aut. Resp. Philos. Stud.*” a következő személyeknek ajánlja: Johann Schell (?–?), „*Jacobitano*” – Georg Hermann (1598?–1653), „*Coronensi*” – Simon Wagner (?–?), „*Cibiniensi*” – Georg Hermann (?–?), „*Muschnensi*” – Matthiae Schönawer (?–?), „*Frauentorfensis*” – Martin Großthays (?–1690), „*Coronensi*” – Simon Ohrend (?–?), „*Horreano*” – Paul Gündesch (?–?), „*Heltensi*” – Georg Lintzio (?–?), „*Wormlochensi*” – Christian Gärtner (?–?), „*Cibiniensi*” – Johann Habermann (?–1660), „*Coronensi*” – Paul Lang (1628?–1658), „*Coronensi*” – Paul Greissing (1633–1687), „*Coronensi*” – Johann Krempe (?–?), „*Katziensi*” – Johann Anthon Schwartz (?–?), „*Katziensi*” – Simon Thot (?–?), „*Horreano*” – Thomas Bikesch (?–?), „*Bonesdorffensis[is]*” – Leonhard Martin (?–?), „*Jacobitano*” – Martin Wintzio (?–?), „*Coronensi*” – Johann Greissing (1631–1685), „*Coronensi*” – Paul Newnachbar (?–1667), „*Coronensi*” – Johann Honter (1633–1691), „*Coronensi*” – Georg Teutsch (?–1678), „*Weidenbacensi*” – Johann Hay (?–?), „*Cibiniensi*” – Georg Valentini (?–?), „*Coronensi*” – Christian Haaß (?–?), „*Cibiniensi*” – Georg Cursoris (?–?), „*Cibiniensi*” – Nicolaus Sinonius (1631–1706), „*Czeidensi*” – Simon Ladislai (1633?–1673), „*Honigbergensi*” – Petrus Gagesch (1632?–1661), „*Rosonensis*” – Georg Guist (?–?), „*Schesensi*” – Petrus Fronius (?–?), „*Cibiniensi*” – Caspar Magler (?–?), „*Stolzemburgensi*” – Thomas Böß (?–?), „*Coronensi*”.

Konkordancia: RMK III. 1913.

9.

<Lakodalmi köszöntő Georg Closius (1630–1696) és Catharina Schneeweiss (?–1713) tiszteletére – Brassó, 1654. július 7.>

Hochzeit-Lied zu Ehren vnd wollgefallen deß Nahmhafften vnd wollweissen H[errn] Petri Closii Rathsgeschwornen allhier zu Cronstadt Sohn. Als derselbe mit der Ehr- vnd Tugendreichen Jungfrawen Catharina Schneeweissin deß Weyland wollgeachten Nahmhafften vnd Wollweisen Herrn Martini Schneeweiß Wollbestellete Honnens allhier, nunmehr in Gott ruhenden Ehleiblicher Tochter Hochzeit gehalten zu Cronstadt den 7. Julii im Jahr 1654. Auß schuldiger Glückwünschung auffgesetzt.

[Kronstadt]: [typis Michaelis Hermanni], [1654].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/1

A versek szerzői: P[etrus] Wolff (1634?-1678), „L. C.”

Konkordancia: GROSS 1140; RMNy 2515.

10.

<A brassói Paul Neunachbar (?-1667) disputációja Josias Christoph Neander (1630-1679) elnöklete alatt - 1654. október 28.>

Disputatio ethica de liberalitate et magnificentia. ... praeside M. Josia Christophoro Neandro, SS. Theol. Stud. publice ventilanda propunit Paulus Newnachbar, Corona-Transylvanus, in auditorio minori ad d. 28. Octobr. horis pomeridianis.

Wittebergae: Typis Jobi Wilhelmi Fincelii, 1654.

[8] p.

A művet Paul Neunachbar (?-1667) a következő személyeknek ajánlja: Christoph Greising (?-1655) [brassói szenátor] – Joseph Bolthos (1615-1661) [brassói szenátor és városi jegyző] – Simon Dieterich (1622-1683) [brassói szenátor] – Martin Herbert (?-?).

A versek szerzői: Michael Vvendelaerus (1610-1671) „D. et P. P.” – [Josias Christoph Neander (1630-1679)] „praeses” – M. Friedericus Viccius (?-?), „Si L.”.

Konkordancia: RMK III. 1922; RMK III/2. 6335; VERÓK-Quellen HB 53.

11.

<A brassói Johann Honter (1633-1691) disputációja Friedrich Viccius (1629-1697) elnöklete alatt - Wittenberg, 1654. december 13.>

Collegii Aretologici Disputatio Ethica VIII. de modestia et magnanimitate, Qvam praeside M. Friderico Viccio Sil. defendet Johannes Honterus Corona-Transylvanus. Ad diem 13. Dec. in Audit Maj.

Wittebergae: Typis Jobi Wilhelmi Fincelii, 1654.

[12] p.

Konkordancia: RMK III. 1915; VERÓK-Quellen HB 54.

1655

12.

<Lakodalmi köszöntő Peter Wolff (1634?-1678) brassói gimnáziumi lektor és Martha Schunkabunk (?-?) tiszteletére - Brassó, 1655. május 25.>

Nuptiis Florentissimorum Sponsorum Viri Praestantissimi et Doctissimi D. Petri Wolffii p. t. Lectoris Scholae Coronensis. Industrij atque Virginis Lectissimiae Marthae Schankabankin Viri Amplissimi ac circumspecti Dn. Georgii Schankabank Senatoris quondam Reipublicae Coronensis Spectatissimi Filia XXV Maij anni MDCLV pie celebrandis gratulatur. [Kronstadt]: Typis Michaels Hermanni, [1655].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/2

A versek szerzői: M[artinus] Albrichius (1630–1694), „*Phil. Magi. et p. t. Rector Scholae Coron.*”.

Duplum: AHG IV.F.97/68,

Konkordancia: GROSS 1141; RMNy 2570.

13.

<A besztercei Stephan Dechan (?–1682) disputációja a medgyesi Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1655. június 7.>

Disputatio de natvra et constitutione logicae in celebri Gymnasio Coronensi praeside Martino Albrichio phil. magistro et p. t. Scholae Coron. rectore respondente Stephano Dechano Bistriciense, scholae ejusdem alumno publice proposita. Ad diem 7. Junij horis matutinis Coronae: Typis Michaëlis Hermanni, [1655].

[29] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/6

A művet Stephan Dechan (?–1682) „*respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Martin Schulz (?–?) et Georg Böhm (?–?) „*Inclytae Civitatis Bistriciensis Iudicibus gravissimis*” – Johann Wallendorff (?–?) „*Reipublica Bistriciensis Senatoris et Notario*” – Georg Dechan (?–?) „*Reipublicae Bistriciensis Senatori, Patri honorandis*” – Johann Seuffner (?–?) „*Pastori Ecclesiae Dipschensis vigilantissimo*” – Matthiae Rhoner (?–?) „*Archidiacono Ecclesiae Bistriciensis fidelissimo*”.

Konkordancia: RMK II 820; RMNy 2568.

14.

<A kőhalmi Bartholomaeus Falck (1633–1679) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1655. június 12.>

Theses de Coena magna Luc. 14. a vers. 16. ad vers. 24 descripta, quas auspice Deo publice ventilandas proponit praeses Martinvs Albrichivs phil. mag. et p. t. schol. Coronen. rector respondente Bartholomae Falck Rupense in ... gymnasio Coron. ad diem 12 Junij. horis matuitinis.

Coronae: typis Michaelis Hermanni, 1655.

[4] fol.

Konkordancia: RMK II 821; RMNy 2572.

15.

<A brassói Johann Honter (1633–1691) disputációja Michael Wendeler (1610–1671) wittenbergi professzor elnöklete alatt – Wittenberg, 1655. június 20.>

Disputatio Politica De Republica Hebraeorum. Qvam praeside Michael Wendelero, Doct. et Profess. Publ. publice propunit Johannes Honterus, Corona Transylvanus, die 20. Junij, horis matutinis, in auditorio majori.

Wittebergae: Typis Jobi Wilhelmi Fincelii, 1655.

[12] p.

A művet Johannes Honterus (1633–1691) a következő személynek ajánlja: Trostfried He-genitius (?–1660), „*Inclutae Coronensium Civitatis Medico felicissimo, domino, affini, atq. patrono meo*”.

Konkordancia: RMK III. 1949; VERÓK-Quellen HB 56.

16.

<Jacob Schaller (?–?) disputációja a brassói Paul Greissing (1633–1687) elnöklete alatt – Strassbourg, 1655. szeptember 11.>

Disputatio solennis de Aytoxeipia. Qvam [...] praesidente ... Dn. Jacobo Schallero, SS. Theol. Doct. et in Argent. ... in silenni congressu eruditorum examini exponit Paulis Greissing von Cronstadt Transylv. ad diem XI. mens. Sept. H. L. Q. S.

Argentorati: è Chalcographeo Eberhardi Welperi. Anno q. hæC terra VaLDè Mota est. [1655].

[4], 1-36 p.

A művet Paul Greissing (1633–1687) a következő személyeknek ajánlja: Michael Goldschmidt (1579?–1659), Michael Herrmanni (1602–1660), Colmann Gotzmeister (?–1660) „*in inclyta Regia Civit. Coronensis Republica qvae est in Transylvania judicib. et c. aeqviss. integerrimis.*” – Johann Greissingh (1607–1656) „*Ecclesiastae Ecclesiae, qvae est in Weidenbach, vigilantissimo*” – Petrus Mederus (1602?–1678) „*Ecclesiae in Honig-berg Pastori longe meritissimo*” – Marcus Dieterici (?–1660) „*Ecclesiae Rosonensium Parocho fidelissimo, atqve integerrimo*” – Johann Gotzmeister (?–?) „*in celebritissima Transyvanorum Metropoli olim oratori c[entum] virorum disertissimo*” – Martin Herbart (?–?) „*Clvi et Negotiatori Stephanopoleus Primario, c[en] tumqve vivorum numero ad-dicto pereximio*”.

A versek szerzői: Johannes Schmidt (?–?) „*Theol Doct. Prof. Ordin. Conventus Eccles. Prae-ses.*” – [Paul Greissing (1633–1687)] „*praeses*” – Ioh[ann] Conrad Dannhauser (?–?), „*S.S. Th. D.*” – Baltasar Scheid (?–?) „*Theol. D. L. L. Hebraeae Graecaeque Prof.*” – Hans Wilhelm Reudeln (?–?), „*Nobil. Hass.*” – Christofle Erich (?–?), „*Estud és Droicts*” – Simon Johann Rihelius (?–?) „*de Szeben Transylv.*”

Konkordancia: RMK III.1940; VERÓK-Quellen I 4314.

17.

<A brassói Johann Klein Alesius (?–1685) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1655. december>

Disputatio theologica De Invocatione Sanctorum. Quam Auspice Deo solo invocando Publicé ventilandam proponit, Praeses Martinvs Albrichivs Philos. Mag. et p. t. Schol. Coron. Rector. Respondente Iohanne Kleinio Alesio Coronense Scholae ejusdem Alumno. In celebri Gymnasio Coronensi, Ad diem Decemb. Horis antemeridianis.

Coronae: Typis Michaelis Hermanni, [1655].

[16] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/7

A versek szerzői: Stephanus Dechanus (?-1682) „*Bistriciensis*” – Petrus Fanneschmidt (1633-1677) „*Coronensis*” – Marcus Draudt (1635?-1706) „*Coronensis*” – Iohannes Scharfius (?-?) „*Mediensis*”.

Konkordancia: RMNy 2569.

1656

18.

<A brassói Paul Neunachbar (?-1667) disputációja Michael Wendeler (1610-1671) wittenbergi professzor elnöklete alatt – Wittenberg, 1656. április 28.>

Disputatio Politica De Officio magistratus circa religionem et reipublicae defensionem. Qvam, praeside Michaelē Wendelero D. et P. P. publice proponit Paulus Newnachbar, Corona Transylvanus die 28. Aprilis, horis matutinis, in auditoro majori.

[Wittebergae]: Apud Jobum Wilhelmum Fincelium, 1656.

[10] p.

Konkordancia: RMK III. 1976; VERÓK-Quellen HB 55.

19.

<Halotti búcsúztató a lessesi Johann Homer (1624-1655) brassói segédlelkész emlékére – Brassó, 1656. augusztus 2.>

Threni lvgvbres, quibus obitum praematurum, beatum tamen viri reverendi praestantissimi D. Ioannis Hommeri, Purimontani, qui cum annum integrum et ultra gravissime decubisset, et omnibus viribus exhaustus esset, pie in invocatione Filii Dei ex hac miseriarum valle, beneplacito supremi numinis, evocatus, in patriam Coelestem magno cum desiderio videndi Deum, alacritate vera Christiana, migravit, Anno aetatis XXXII. functus offi ciis Coronae, Lectoratus annis fere duobus, Rectoratus duobus et dimidio, Diaconatus uno et dimidio. Anno MDCLVI. ipso die exequiarum qui fuit 2. Augusti Mensis defl everunt. Coronae: Prelo Michaelis Hermanni Judicis Coronensis, [1656].

[1] fol.

Megjegyzés: a származási helyét (Purimontanus) az RMNy 2633 leírásával ellentétben – ahol kérdőjelesen a pomerániai, esetleg a szászországi vagy a sziléziai Reinberget jelölték meg – a Szeben megyei Schönberget (*Dealu Frumos; Lesses*) tartom helyesnek. Továbbá véleményem szerint hibásan jelzik az elhunyt családnevét (Sommer), hiszen a brassói gimnázium anyakönyvének tanúsága szerint Johannes Homerus Purimontanusnak hívták a gimnázium egykori rektorát, aki 1655-ben brassói segédlelkész lett (Vö. AHG I.E.145. 6. és 156-158.)

Konkordancia: GROSS 1143; RMK II 847; RMNy 2633.

20.

<A medgyesi Jacobus Gotterbarmet (?–1674) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1656. szeptember 11.>

Theses miscellaneae, quas in ... Coronensium gymnasio praeside m. Martino Albrichio, gymnasii ejusdem rectore publice defendendas suscipit Jacobus Gotterbarmet Mediensis, scholae ejusdem alumnus, die ... Septembris horis matutinis.

Coronae: caractere Herrmanniano, [1656].

[2] fol.

Konkordancia: RMK II 845; RMNy 2630.

21.

<A brassói Petrus Pfanneschmied (1633–1677) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1656. október 27.>

Disputatio II. de ente ejusq(ue) distinctionibus nominalibus, quam ... proponit in ... gymn. Coronensi praeside m. Martino Albrichio, ... rectore respondens Petrus Fannenschmiedius Coronensis ad diem (27) Octobr. horis matutinis.

Coronae: prelo Herrmanniano, 1656.

[1] + 9–26.

Konkordancia: RMNy 2628.

22.

<A szénaverősi Georgius Capesius (?–1697) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1656. november>

Disputatio III. de principio entis, affectionvmqve essentia, quam ... proponit in ... gymn. Coronensi praeside m. Martino Albrichio, p. t. scholae ejusdem rectore respondens Georgius Kapesius Szenavereschensis, anno MDCLVI. ad diem ... Novemb. horis matutinis.

Coronae: Stanno Michaelis Herrmanni, [1656].

[3] + 27–38.

A versek szerzői: Jacobus Gotterbarmet (?–?) „*Mediensis*” – Andreas Lutschius (?–?) „*Bistriciensis*” – Andreas Grellius (?–?) „*Schesburg[ensis]*” – Jeremias Henrici (?–?) „*Prosdorffiensis*” – Simon Keyserus (?–?) „*Filletelkensis*”.

Konkordancia: RMNy 2629.

23.

<Lakodalmi köszöntő Petrus Mederus (1602?–1678) és Margaretha Forgátsch (1632–1686) tiszteletére – 1656. november 28.>

Vota, viro plurimum reverendo atqve clarissimo M. Petro Medero, Poetae Laureato Caesareo, et p. t. Ecclesiae Coronensis Pastori vigilantissimo, ad secunda Vota transeunti, sponso; nec non, virtuosae ac vere honestissimae oeminae, D. Margarethae Forgatschianae relictae viduae viri amplissimi D. Christophori Greissing, senatoris quondam reipubl. Coronensis spictatissimi sponsae: ipso die nuptiarum, qui est 28. Novembris, anno MDCLVI Nunquam intermoritur gratitudinis ergo oblata.

[Kronstadt]: [typis Michaelis Hermanni], 1656.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/3

A versek szerzői: Johanne[s] Schvischeriensis (?-?) – Johannes Müller „*Rupensis*” (?-?) – Petrus Schultzius „*Heltensis*” (?-?) – Tobia[s] Sift „*Musnensis*” (?-?) – Petrus Fanenschmid „*Coronensis*” (?-1677) – Jacob Gotterbarmet „*Mediensis*” (?-?) – Andreas Lutschius „*Bistriciensis*” (?-?) – Johan. Fabricius „*Sz. Agathensis*” (?-?) – Jacob Jekelius „*Lapidensis*” (1636–1692) – Georg Kapesius „*Szenavereschensis*” (?-1697) – Johan[n] Falck (?-1668) „*Rupensis Stud. Sch. Conron.*” [sic!] (?-?) – Thomas Graffius „*Coronensis*” (1636–1686) – Mich[ael] Clausenburgerus „*Mediensis*” (1640?-?) – Andr[eas] Grellius „*Schesburgensis*” (?-?) – Georg Orthius „*Basnensis*” (?-?) – Jeremias Henricus „*Prosdorff[ensis]*” (?-?) – Georg Meschner „*Coronensis*” (?-?) – Marcus Francisci „*Coronensis*” (?-1691) – Johann Schvlerus „*Batoschiensis*” (?-?) – Samuele Aurifaber „*Coronensis*” (?-?) – Michael Eckhardus „*Bodendorff[ensis]*” (?-?) – Matthias Milles „*Mediensis*” (?-?) – Andreas Deckius „*Coronensis*” (?-?) – Georg Werderus „*Requiniensis*” (?-?) – Steph[an] Gunthardus „*Mediensis*” (?-1698) – Simon Tutius „*Coronensis*” (?-?) – Johann Böhm „*Coronensis*” (?-?) – Joh[ann] Kravs „*Coronensis*” (?-1665) – Simon Massa „*Coronensis*” (1640?-?) – Andreas Göbelius „*Coronensis*” (?-1679) – Martin Herrmann „*Coronensis*” (1643–1692) – Michael Schmeitzel „*Coronensis*” (1640–1685).

Konkordancia: GROSS 1142; RMNy 2634.

1657

24.

<A beszercei Andreas Lutsch (?-?) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1657>

Disputatio septima de dependente et independente, creato et increato, finito et infinito, corruptibili et incorruptibili, quam ... proponit in ... gymn. Coronensi praeside m. Martino Albrichio, p. t. scholae ejusdem rectore respondens Andreas Lutschius Bistriciensis, ad diem ... horis matutinis.

Coronae: caractere Herrmanno, 1657.

[4] + 121–136.

A művet Andreas Lutsch (?-?) „*respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Georg Totschner (?-?), „*antistiti ecclesiae ... Bistricianae ... ejusdem districtus capituli decano*” – Martin Schultz (?-?), „*projudici reipublicae urbis praefatae*” – Johann Wallendorff (?-?) „*senatori ejusdem reipublicae*” – Gregor Fuhrmann (?-?) „*pastori ecclesiae Demetriensis*” – Georg Broser (?-?), „*senatori curiae patriae ..., patronis*”.

A versek szerzői: Jac[ob] Gotterbarmet „*Mediensis*” (?-1674), „*frater adoptivus*” – Andr[eas] Grellius „*Schesb[urgensis]*” (?-?), „*frater adoptivus*” – Michael Roth „*Rupensis*” (?-?) – Johannes Schulerus „*Bathoschensis*” (?-?) – Nicolaus Müllerus (1632–1702) „*typogr.*”

Konkordancia: RMNy 2696.

25.

<A medgyesi Jacob Gotterbarmet (?–1674) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1657>

Disputatio octava de principio et principiato, causa et causato, quam ... proponit in ... gymn. Coronensi praeside m. Martino Albrichio, p. t. scholae ejusdem rectore respondens Jacobus Gotterbarmet Mediensis, ad diem (22. Sept.) horis matutinis.

Coronae: caractere Herrmanniano, 1657.

[4] + 137–162.

A művet Jacob Gotterbarmet (?–1694) „respondens” a következő személyeknek ajánlja: Johann Scharsius (?–?), „antistiti eccl. urbis ... Mediensis” – Johann Graffius (?–?), „pastori eccl. Requinensis” – Matthias Barth (?–?), „pastori ecclesiae Bogacsiensis” – Joseph Boltosch (1615–1661), „urbis ... Coronensis notario ... ejusdem curiae senatori” – Michael Gotterbarmet (?–?), „senatori curiae Mediensis” – Matthias Czekescher (?–?), „praefatae curiae senatori ... fautoribus”.

A versek szerzői: Andr[eas] Lutschius (?–?) „Bistric[iensis]”, „frater adoptivus” – Georg Kapesius (?–1697) „Szenaverechen[sis]” – Joh[ann] Falck (?–1668) „Rupensis”, „frater adopt.” – Michael Clausenburger (1640?–?) „Mediensis” – Andr[eas] Grellius (?–?) „Schaszburgen[is]”, „frater adoptivus et contubernalis” – Michael Roth (?–?) „Rupens[is]”.

Konkordancia: TR Braşov 81; RMK II 876; RMNy 2697.

26.

<A medgyesi Michael Clausenburger (1640?–?) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1657. február>

Disputatio IV. de affectionibus entis in genere et perfectione ejus in specie, quam ... proponit in ... gymn. Coronensi praeside m. Martino Albrichio, p. t. scholae ejusdem rectore respondens Michael Clausenburgerus Mediensis, ad diem ... Febr. horis matutinis.

Coronae: caractere Herrmanniano, 1657.

A művet Michael Clausenburger (1640?–?), „respondens” a következő személyeknek ajánlja: Michael Simon (?–?), „reipub. Mediensis consuli” – Johann Czekel (?–?), „pastori ecclesiae Eibesdorfiensis et decano capituli Schelkensis” – Paul Czekel (?–?), „pastori eccl. Kisdensis” – Simon Czekel (?–?), „pastori eccl. Alesiensis” – Franz Czekel (?–?), „pastori ecclesiae Örmischensis” – Michael Rukesch (?–?), „senatori reipublicae Mediensis”.

A versek szerzői: Petrus Fanneschmidius „Coronensis” (1633–1677) – Jacobus Gotterbarmet „Mediensis” (?–1674) – Andreas Lutschius „Bistriciensis” (?–?) – Georgius Kapesius „Szenavereschensis” (?–1697) – Georgius Orthius „Basnen[is]” (?–?) – Andreas Grellius „Scheszburg[ensis]” (?–?) – Andreas Göbelius „Coronensis” (?–1679).

Konkordancia: RMNy 2693.

27.

<A kőhalmi Johann Falck (?–1668) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1657. március>

Disputatio V. de vnitate et veritate, quam ... proponit in ... gymn. Coronensi praeside m. Martino Albrichio, p. t. scholae ejusdem rectore respondens, Johannes Falck Rupensis, ad diem ... Mart. horis matutinis.

Coronae: caractere Herrmanniano, 1657.

[4] + 63–86.

Konkordancia: TR Braşov 80; RMK II 876; RMNy 2694.

28.

<A segesvári Andreas Grell (?–?) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1657. április>

Disputatio VI. de bonitate, dvratione et vbietate, quam ... proponit in ... gymn. Coronensi praeside m. Martino Albrichio, p. t. scholae ejusdem rectore respondens Andreas Grellius Schaszburgensis, ad diem ... Apr. horis matutinis.

Coronae: caractere Herrmanniano, 1657.

[4] + 87–104.

A művet Andreas Grellius „*Schaszburgensis*” (?–?) a következő személyeknek ajánlja: Michael May (1592–1658), „*ecclesiae Naystadiensis, quae est in Bartia, pastori ... ac capituli Bartsensis seniori*” – Johann Scharsius (?–?), „*antistiti ecclesiae Mediensis*” – Johann Stentzelius (?–1600), „*Coronensium reipublicae villico*” – Georg Grelle (?–?), „*Schasburg. senatori primario ... parenti suo*” – Laurentz Kusch (?–?), „*centumvirorum reipubl. Coronensis haud postremo, avunculo suo*” – Bartholomae Bausner (?–1670), „*ecclesiae Schaszburgensis diacono*”.

A versek szerzői: Jacobus Gotterbarmet (?–1674) „*Mediensis*”, „*frater adoptivus et contubernalis*” – Andreas Grellius (?–?) „*Scheszburgensis*” – Andr[eas] Lvtschivs (?–?) „*Bistriciensis*”, „*frater adoptivus*” – Georg. Kapesivs (?–1697) „*Szenavereschensis*” – Mich[ael] Clavsenbvrgervs (1640?–?) „*Mediensis*”.

Konkordancia: TR Braşov 82; RMK II 876; RMNy 2695.

29.

<A brassói Johann Honter (1633–1691) disputációja Michael Wendeler (1610–1671) elnöklete alatt – Wittenberg, 1657. július 8.>

Collegii domestici qvinti disputationem primam de quibusdam positionib(us) ad caput primum problematum ethicorum de libero arbitro et actionibus humanis, libri III. sectionis I. Philosophiae sobriae dn. d. Balthasaris Meisneri pertinentibus, praeside Michael Wendelero, ss. th. d. et p.p. proponit respondens Johannes Hontervs Coronâ Transylvanus, ad diem 8. Julii in auditorio privato, horis antemeridianis.

Wittebergae, typis Jobi Wilhelmi Fincelii, 1657.

[2] p.

Konkordancia: RMK III/2. 6364.

30.

<Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor vizsgatételeinek gyűjteménye – Brassó, 1657. október 1.>

Opvscvlvm metaphysicvm, in quo primo: praecepta in debita sua universalitate sunt proposita et ... explicata; secundo: controversiae ... breviter decisae ...; tertio canones utiliores limitati, confirmati et exemplis illustrati; quarto ubique ferme usus, quem [...] in theologia

habent, insinuatus, adornatum a m. Martino Albrichio Mediense Transylvano, p. t. gymnasii Coronensis rectore.

Coronae: typis Michaelis Herrmanni, 1657.

[10] p.; + [2] + 8 fol.; + [1] + 9–26; + [4] + 27–38; + [4] + 39–62; + [4] + 63–86; + [4] + 87–104; + [4] + 109 [recte 105]–120; [4] + 121–136; [4] + 137–162; [4] + 163–184; [4] + 185–204; [4] + 205–219 + [1] p.

A művet Martinus Albrichius (1630–1694) a következő személyeknek ajánlja: Lvcae Herrmann (?–?), „*pastori eccl. Birthalbensis, ecclesiarumque per Transylvaniam superintendenti*” – Georg Fabricius (?–?), „*pastori eccl. Muschnensis ... capitulique generalis decano*” – Petrus Mederus (1602?–1678), „*p.l.c., nec non pastori eccles. Coronensis ... scholaeque ejusdem inspectori*” – Johann Scharsius (?–?), „*pastori eccles. Mediensis ... scholaeque ejusdem inspectori ... fautoribus et patronis*”.

A versek szerzői: Trostfridus Hegenitius (?–1660), „*medicus Coronensis Ad clarissimum autorem*” – Mart[in] Groszthays (?–1690), „*lector*” – Johannes Fuchsius Coronensis (1631–1686), „*ejusdemque gymn. lector*” – Martin Albrich (1630–1694) – Georgius Clossius (1630–1696), „*s.s. th. et ph. studiosus*”.

Konkordancia: TR Braşov 79; RMK II 876; RMNy 2702.

31.

<A brassói Georg Meschner (1638?–1675) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1657. október>

Disputatio nona de necessitate et contingentia, actu et potentia, quam ... proponit in ... gymnasio Coronensi praeside m. Martino Albrichio, p. t. ejusdem gymn. rectore respondens, Georgius Meschner Coronensis, ad diem ... Octobr. horis matutinis.

Coronae: typis Michaelis Herrmanni, 1657.

[4] + 109 (recte 105)–120.

A művet Georgius Meschner (1638?–1675), „*respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Lvcaș Seiler (1617–1667), „*pastori ecclesiae Mellimontanae*” – Georg Dravdt (1625?–1662), „*p. t. diaconorum ecclesiae Coronensis seniori*” – Martin Harnvng (1625–1703), „*p. t. diacono ejusdem ecclesiae*” – Mich[a]el Dravdt (?–1672), „*centumvirorum reipubl. Coronensis praeeximio*” – Johann Sigerus (?–?), „*centumvirorum ejusdem reipubl. praefatae conspicuo ... patronis*”.

A versek szerzői: Thomas Graffius „*Coron.*” (1636–1686) – Johannes Fuchsius „*Coron.*” (1631–1686) – Jacobus Gaal „*Coron.*” (1639?–1709) – Marcus Literati „*Coron.*” (?–1691) – Samuel Sylvanus „*Coron.*” (?–?) – Johannes Gorgias „*Coron.*” (1640–1684) – Johannes Böhmius „*Coron.*” (?–?) – Simon Massa „*Coron.*” (1640?–?).

Konkordancia: TR Braşov 83; RMK II 876; RMNy 2698.; VERÓK-Quellen II 1207.

32.

<Gratuláló vers a brassói Johann Honter (1633–1691) magiszteri fokozatszerzése alkalmából – Boroszló, 1657. október 15.>

Sacris Magisteriis Honoribus, Quos, Deo Duce atq[ue] Auspice, Clarissimus et Excellentissimus Vir Dn. Andreas Sennertus, Sanctae et Or. LL. P. P. p. t. Facultatis Philosophicae Decanus Spectabilis, Praestanti Doctrina, Pietate et Humanitate conspexuo Viro Juveni Dn. Johanni Hontero, Corona Transylvano, In Electorali Academia VVittebergica, 15, 25 die Octobris, Anno 1657. publice et solenniter conferabat.

[Vratislaviae]: Typis, Baumannianis exprimebat Gottfried Gründer, [1657].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/4

A vers szerzője: Trostfridus Hegentitius (?–1660), „*Med. Coronens.*”

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/1.

33.

<A bátosi [Kolozs megye] születésű Johannes Schuller (?–?) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1657. október>

Dissertatio X. de affectionibus disjunctis primarijs mediatis: completo et incompleto, simplici et composito, eodem et diverso, naturali et artificiali, permanente et successivo, definito et indefinito, quam in ... Coronensium gymnasio publicae censurae subjicit praeside m. Martino Albrichio, p. t. scholae ejusdem rectore respondens, Johannes Schullerus Bathoschensis, ad diem ... hora locoque consuetis.

Coronae: caractere Herrmanniano, 1657.

[4] + 163–184.

A művet Johannes Schuller (?–?), „*respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Michael Herrmann (1602–1660), „*reipublicae Coronensium pro-judici*” – Paul Christels (1614–1660), „*centumvirorum praenominatae reipublicae primario*” – Valentin Ahend (?–?), „*centumvirorum quoque minime postremo ... patronis*”.

A versek szerzői: Ioannes Meint „*Schvischeriensis*” (1635?–1695) – Jacobus Gottermbarmet „*Mediensis*” (?–1674) – Andreas Lutsch „*Bistricien[sis]*” (?–?) – Andreas Grellius „*Schesburg[ensis]*” – Samuel Sylvanus „*Coronensis*” (?–?) – Michael Eckardus „*Budaj.*” (?–?) – Martinus Hermannus „*Coro[nensis]*” (1643–1692).

Konkordancia: TR Braşov 85; RMK II 876; RMNy 2699.

34.

<A kőhalmi Michael Roth (?–?) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1657. október>

Dissertatio XI. de absoluto et respectivo, subjecto et adjuncto, signo et signato, mensura et mensurato, quam ... proponit in ... gymnasio Coronensi praeside m. Martino Albrichio, p. t. ejusdem gymn. rectore respondens, Michael Roth Rupensis, ad diem ... Octobr. horis matutinis.

Coronae: apud Michaellem Herrmannum, 1657.

[4] + 185–204.

A művet Michael Roth (?–?), „*respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Johanni Windisch (?–?), „*antistiti ecclesiae Rupensis*” – Petrus Roth (?–?), „*judici ejusdem loci ...*”

parenti suo” – Georg Pellioni (?–?), „*consuli oppidi praefati*” – Martin Falck (?–?), „*sedis curiae praedictae judici*” – Zachariae Weyrauch (?–?), „*pastori ecclesiae Homorodiensis ... affini*” – Georg Schobelius (?–?), „*pastori ecclesiae Lapidensis*” – Michael Maurer (?–?), „*diacono ecclesiae Rupensis*” – Christian Weis (?–?), „*notario oppidi Rupensis ..., patronis*”.

A versek szerzői: Joh[ann] Meint (1635?–1695) „*Schwischeriensis*” – Jacobus Gotterbarmet (?–1674) „*Medien[sis]*” – Andr[eas] Lutschius (?–?) „*Bistriciensis*” – Jacobus Jekelius (1636–1692) „*Lapidensis*”, „*con-frater et contuber*” – Joh[ann] Falck (?–1668) „*Rupensis*” – Andr[eas] Meint (?–?) „*Lapidensis*”.

Konkordancia: TR Braşov 84; RMK II 876; RMNy 2700.

35.

<A brassói Thomas Gräff (1636–1686) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1657. december>

Disputatio XII. de expressioribus essendi rationibus ad certas classes revocandis, subsistentia et inhaerentia, quam ... proponit in ... gymnasio Coronensi praeside m. Martino Albrichio, p. t. ejusdem gymn. rectore respondens, Thomas Graffi us Coronensis, ad diem ... Decembr. horis matutinis.

Coronae: typis Michaelis Herrmanni, 1657.

[4] + 205–219. + [1] p.

A művet Thomas Gräff (1636–1686) „*respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Petrus Mederus (1602?–1678), „*p. l. c., nec non pastori ecclesiae Coronensis ... scholaeque ejusdem inspectori*” – Marcus Deidricus (1625?–1660), „*pastori ecclesiae Rosonensis*” – Martin Lassel (1622?–1659), „*pastori ecclesiae Petri-Montanae*” – Petrus Gokesch (1632?–1661), „*cultori ... civitatis Coronensis*” – Thomas Graff (?–?), „*incolae civitatis ejusdem*” – Petrus Tellyesch (?–1675), „*centumvirorum ejusdem reipublicae praefatae ... conspicuo ..., patronis*”.

A versek szerzői: Michael Clausenburgerus „*Mediensis*” (1640?–?) – Georgius Meschner „*Coronensis*” (1638?–1675) – Marcus Literati „*Coronensis*” (?–1691) – Georgius Molitoris „*Ceidenensis*” (?–?) – Johannes Böhmius „*Coronensis*” (?–?) – Andreas Deckius „*Coronensis*” (1640?–1669) – Casparus Raus „*Coronensis*” (1640–1707) – Martinus Herrmannus „*Coron.*” (1643–1692).

Konkordancia: RMNy 2701.

36.

<Lakodalmi köszöntő Michael Herrmann (1602–1660) brassói városbíró és Martha Dominici (?–?), valamint Michael Herrmann (1638?–1679) brassói szenátor és Catharina Goldschmied (?–?) tiszteletére – Brassó, 1657. december 4.>

Nuptiis viri generosi, amplissimi ac circumspecti Michaelis Herrmanni senioris, projudicis florentissimae reip. Coronensis gravissimi, sponsi ad secunda vota transeuntis, cum integerrimi, moribusque matronalibus ornatissima D. Martha Dominici [sic!] relicta amplissimi quondam et circumspecti D. Johannis Chrestels, reipub. ejusdem villici spectatissimi

vidua sponsa ut et nomilitate et eruditione praestantissimi, D. Michaelis Herrmanni junioris, magni parentis non degeneri filii, sponsi, jungentis sibi honestissimum et pudicissimam. D. Catharinam Goldschmiedin, relictam praestantissimi quondam reipub. hujus centum-viri D. Johannis Chrestels viduam sponsam, illius autoritate, hujus aetate, utriusque rara prosperitate florentissimi. Anno 1657. die 4. Decembr[is] solenniter celebrandis Coronae consecratum.

Coronae: ibidem expressum manibus Nicolai Mülleri, 1657.

[12] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/8

A versek szerzői: Petrus Mederus (1602?-1678) „*Pastor eccl. Coron.*” – E. P. T. (?-?) – Ismeretlen szerző verse – Johannes Müllerus „*Rupensis*” (?-?) – Ismeretlen szerző verse – Mart[inus] Herrmannus „*Coronensis*” (1643-1692) – Nicolaus Müllerus „*Moravus*” (1632-1702).

Megjegyzés: Töredékes példány.

Konkordancia: GROSS 1144; RMNy 2706.

37.

<A kőhalmi Johann Müller (?-?) disputációja Martin Albrich (1630-1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1657. december 8.>

Disputatio prima de natvra metaphysicae, quam ... proponit in ... gymnasio Coronensi praeside m. Martino Albrichio, ... ejusdem gymn. rectore respondens Johannes Müllerus Rupensis, ad diem 8. Decembr. horis matutinis.

Coronae: typis Michaelis Herrmanni, 1657.

[2] + 8 fol.

A művet Johann Müller (?-?) „*respondens*” a következő személyeknek ajánlja művét: „*Jacobus Schylerus (?-?) „pastori ecclesiae Almakerekensis ... nec non decano capituli Laszlenensis*” – Michael Sutorius (?-?) „*antistiti ecclesiae Laszlenensis*” – Johann Klein (?-?) „*sacrae aedis Keresdiensis ecclesiastae*” – Jacob Ohrend (?-?) „*pastori eccles. Peschensis ... affini ... patronis*”.

A versek szerzői: „*Respondenti ... scripserunt*” Bartholomaeus Falck „*Rupensis*” (1633-1679), „*orator sch. Cor.*” – Jacobus Gotterbarmet „*Medienensis*” (?-?) – „*Dialogismus anagrammatico-votivus*” – Andr[eas] Lutschius „*Bistriciensis*” (?-?) – „*Palindromon anagrammatice duplici votivum*” Matthias Milles „*Medien[sis]*” (?-?) – David Czackius „*Coronensis*” (1641-1681).

Konkordancia: RMNy 2692.

1658

38.

<Erdélyi hallgatók gyászverse Johann Sperling (1603-1658) professzor halálára – Wittenberg, 1658. augusztus 15.>

Lamenta acerbissima Super obitum Viri Clarissimi, Amplissimi atq[ue] Excellentissimi Dn. Johannis Sperlingii, Physicae Professoris Publici, hactenus per 25. fere Annos in Academia

Wittenbergensi longe lateq; pertotam Europam celeberrimi, et p. t. Rectoris Magnifici, Dn. Praeceptoris fidelissimi, diligentissimi atq[ue] felicissimi Qui ut praematura ita perquam beata morte, non sine singulari Eruditorum dolore in saluberrima cognitione Salvatoris sui Jesu Christi extremum vitae suae efflavit halitum, Anno, Mense, Die, bls senos soLes aVgVstVs aDIVIt Vt hVCC: sperLIngII Vltae VInCVLa Lassa CaDVnt. In Solennibus Exequiis die 15. ejusdem Mensis, ex debito affectuerga Excellentissimum et fidelissimum Dn. pra-ceptorem a Transylvanis ibidem Studiorum gratia commorantibus ingeminata. Wittenbergae: Typis Michaelis Wendt, [1658].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/5

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/2.

39.

<Lakodalmi köszöntő Andreas May (?-1683) brassói akadémista, valamint Martha Seuler (1645-1677) tiszteletére – Brassó, 1658. november 13.>

<...> Praestantis <...> And<reae Maii> ss. theol. et phil. studiosi, viri plurimum reverendi atque clarissimi Michaelis Maii, pastoris eccles. Neapolitanae vigilantissimi hactenus capituli Barcensis decani et ejusdem p. t. senioris spectatissimi, filii, spo[n]si cum lectissima prudentissima, virgine Martha Sevleriana viri admodum reverendi ac doctissimi Dn. Lvcae Sevleri pastoris eccl<es.> Honigsbergensis <...> <f>ilia sponsa anno <...> MDCLVIII. pridie Idus IXbris celebrandis. Fausti ac felicitis connubii omnia haec et vota solennia singularis benovelentiae ergo accinunt fautores et amici.

Coronae: caractere Hermanniano, 1658.

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/9

A versek szerzői: Martinus Albrich (1630-1694), „*Scholae Coron. Rector*” – Johann Fabiger von „*Wittenb.*” (?-?) – Johannes Fuchsius (1631-1686), „*Scholae Patriae Lector*” – Johannes Greissingius (1631-1685), „*olim Faecundum ut felix sit tibi conjugium*” – M. Joh[ann] Honterus (1633-1691) – Simon Ladislai (1633?-1673), „*Tertiae Classis Collega*” – Lucas Seulerus (1643-1660), „*junior*” – Johannes Kuschius „*Coronensis*” (?-?).

Konkordancia: GROSS 1146; RMNy 2757.

40.

<Lakodalmi köszöntő Johann Hermann (?-1660?) és Martha Berger (?-?) tiszteletére – Brassó, 1658. november 17.>

Epithalamium, in splendidissimas nuptiarum solennitates egregii et praestantissimi viri juvenis Dn. Iohannis Herrmanni viri plurimumreverendi atq. clarissimi Dn. Georgii Herrmanni, Ecclesiae Ceidensis quondam antistitis dignissimi filii sponsi, ut et lectissimae et prudicissimae virginis Marthae Bergerianae, viri amplissimi ac circumspecti Dn. Laurentii Bergeri, reip. Coronensis quondam assessoris gravissimi, nec non notarii meritissimi filiae sponsae celebrandas Coronae anno reperatae salutis MDCLVIII. die 17. Novembris, concinnatum ab amicis et affinibus.

Coronae: caractere Hermanniano, [1658]

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/7

A versek szerzői: Michael Clausenburger „*Mediense*” (1640?-?) – Simon Massa (1640?-?), „*sponsae frater*” – Martinus Hermannus „*Coronensis*” (1643-1692) – „*euer Bruder*” Marcus Herrmann (?-?) – Laurentius Bergerus (1617-1654), „*sponsae frater*”.

Konkordancia: GROSS 1145; TR Braşov 87; RMNy 2755; VERÓK-Quellen II 1561.

1659

41.

<A brassói Johann Fuchs (1631-1686) wittenbergi disputációinak újra közreadása Michael Goldschmied (1579?-1659) brassói városbírónak ajánlva – Brassó, 1659. február 18.>

Fasciculus Disputationum philosophicarum, quem ... in electorali ad Albim Academia Wittebergensi ... publici academici exercitii gratia ... Philosophantium examini exposuit in Auditione Philosophorum C. 1653. et 1654. J[ohannes] F[uchs] Coronensis.

[Kronstadt]: Typis Michaelis Herrmanni, 1659.

[2] fol.

Megjegyzés: A RMNy 2821 tanúsága szerint a kiadvány tartalma a brassói Johann Fuchs (1631-1686) filozófiai disputációi, amelyeket 1653. május 18-án Johann Weissen (?-?) elnöklete alatt, 1653. június 25-én Josias Christophorus Neander (?-?) elnöklete alatt, 1653. július 23-án Johann Tatinghoff (?-?) elnöklete alatt, 1653. augusztus 10-én Aegidius Strauch (1632-1682) elnöklete alatt, 1654 februárjában Christoph Graumüller (?-?) elnöklete alatt és 1654. június 23-án Johann Tatinghoff elnöklete alatt Wittenbergben védett meg.

Konkordancia: RMK II 925; RMNy 2821.

42.

<A medgyesi Jacob Gotterbarmet (?-1674) disputációja Johann Deutschmann (1625-1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1659. június>

Methodica Augustanae Confessionis repetitio, cujus disputationem XXXV. ex articulo XXIV. de Missa praeses Johannes Deutschman, S. S. Theol. D. ejusdemque Prof. publ. extraord. et respondens Jacobus Gotterbarmet, Media Transylvanus proponent, die jun. horis locoq. consvetis

Wittenbergae: Literis Johannis Haken, 1659.

[8] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/22

A művet Jacob Gotterbarmet (?-1674) „*respondens*” az alábbi személyeknek ajánlja: Georg Fabricius (?-?), „*Ecclesiae quae Christo colligitur Muschnae in Transylvania*” – Stephan Adami (?-1679), „*Ecclesiae Mediensis ... fautori sou omni observantia venerando*” – Johann Orth (?-?), „*Ecclesiae Waldheidensis Pastori dignissimo, fidelissimo, praeceptorum quondam, et promotori suo multis nominibus honorando*” – Martin Albrich (1630-1694),

„Gymnasii Coronensis celeberrimi Rectori meritissimo atque industrio, preceptori ac promotori suo semper et ubique quovis observantiae et gratitudinis officio prosequendo” – Matthias Czekescher (?-?), „Senatori Reipub. Mediensis circumspecto, affini et nutricio suo sinceritate et amore jugiter honorando”.

A vers szerzője: Johann Deutschmann (1625–1706) „*praeses*”.

Konkordancia: *nem regisztrált*

43.

<A brassói Martin Herrmann (1643–1692) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1659. október 8.>

Canones logici selectiores, quos in celebri gymn. Coronensi tempore examinis publici praeside m. Martino Albrichio, rectore gymnasii ejusdem ad disputandum proponit respondens Martinus Herrmannus Coronensis, ad diem 8. Octob. anno 1659. horis matutinis.

[Kronstadt]: typis Herrmannianis repraesentat, 1659.

[4] fol.

A művet Martinus Herrmannus Coron. (1643–1692) a következő személyeknek ajánlja: Michael Herrmann (1602–1660), „*judici ... rei p. Coronensis ..., Transylvaniae principis consiliario intimo, ... parenti*” – Petrus Mederus (1602?–1678), „*p.l.c. ..., pastori ecclesiae Coronensis, ut et scholae inspectori ..., nec non p.t. decano capituli Barcensis*”.

A versek szerzői: Andr[eas] R. Lutschius „*Bistriciensis*” (?-?) – Michael Clavsenbvergervs „*Mediensis*” (?-?), „*frater adoptivus*” – Johannes Groh „*Bistr[iciensis]*”, „*contubernalis*” – Andr[eas] Schoppelius, „*Coron.*” (1617–1675), „*contubernalis domino respondentis*”.

Konkordancia: TR Braşov 90; RMK II 922; RMNy 2818.

44.

<A bátosi [Kolozs megye] Johann Schuller (?-?) disputációja Martin Albrich (1630–1694) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1659. október 8.>

Disputatio de consummatione seculi, quam ... in ... gymn. Coronensi tempore examinis publici praeside m. Martino Albrichio, rectore gymnasii ejusdem publice defendendam suscepit respondens Johannes Schulerus Batoschensis, ad diem 8. Octob. anno 1659. horis matutinis.

[Kronstadt]: typis Herrmannianis, 1659.

[2] fol.

Konkordancia: TR Braşov 91; RMK II 923; RMNy 2819.

45.

<Lakodalmi köszöntő Martin Albrich (1630–1694) és Sara Schneeweiss (1632–1678) tiszteletére – Brassó, 1659. november 30.>

Quod autor conjugii coelitus secundet et auspiciatum esse jubeat vir clariss. ac literatissimis Dn. M. Martinvs Albrichivs Mediensis, p. t. rector scholae Coronensis fidelissimus secundum sponsus cum lectissima morumque probitate spectatissima foemina Sara, honestissimi quondam et integerrimi Dn. Iohannis Crestels, civis et patritii Coronensis honoratissimi ac florentissimi relicta vidua sponsa, sacra nuptiarum fausto omine et solemni

ritu celebrabat prid[ie] Calend[ae] Decembr[is]. MDCLIX, quibus fautores ac amici honoris amoris et dextrae acclamationis ergo ex animo applaudebant.

Coronae: apud Michaellem Hermannum, p. t. iudicem Coronensem, [1659].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/10.a

A versek szerzői: M. Petrus Mederus (1602?–1678) „*P. L. C. Pastor Ecclesiae Coronensis*” – Trostfridus Hegenitius (?–1660), „*Medicus Coronensis*” – F[uchs] J[ohann] (1631–1686) – Nicolaus Sinonius (1631–1706) – Paulus Greißing (1633–1687), „*Lector*” – Johann Greißing (1631–1685) – M. Joh[annes] Honterus (1633–1691) – Joh[annes] G[orgias] (1640–1684), „*c[ollaborator] c[lassis] t[ertiae]*” – Matthias Boldissius Bassn[er] (1630?–1660), „*2. Class[is] Coll.*” – Simon Ladislai (?–?), „*Tert[iae] Class[is] Coll[ega]*” – Jacobus Seeligstädter (?–?), „*Rector minoris Scholae*”.

Konkordancia: GROSS 1147; RMNy 2823.

46.

<Lakodalmi köszöntő Martin Albrich (1630–1694) és Sara Schneeweiss (1632–1678) tiszteletére – Brassó, 1659. november 30.>

Taedae secundis, utinam secundis! Nuptiarum solennitatibus, viri pereximii, clarissimi atque doctissimi Dn. M. Martini Albrichii, rectoris gymnasii Coronensis emeritissimi, solertissimi sponsi ut et foeminae honestissimae Sarae, viri quondam egregii Dn. Iohannis Crestels, concivis urbis praefatae integerrimi, viduae, sponsae secunda Calendar. Decembris solita celebrandis pompa; amoris, moris et observantiae ergo a nonnullis classis primae discipulis accensae, anno MDCLIX.

Coronae: caractere Hermanniano repraesentata, [1659].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/10.b

A versek szerzői: Johannes Meint „*Schwischer[iensis]*” (?–?) – ismeretlen – Andreas Lutsch „*Bistriciensis*” (?–?) – Michael Czelg „*Kundensis*” (?–?) – Johannes Schuler „*Bathoschensis*” (?–?) – Michael Eckard „*Bodendorffensis*” (?–?) – Georgius Franck „*Bistriciensis*” (?–?) – Johannes Groh „*Bistriciensis*” (?–?) – Andreas Meinth „*Lapidensis*” (?–?) – Andreas Schoppel „*Coronensis*” (1617–1675) – Caspar Raus „*Coronensis*” (1640–1707) – Michael Schmeitzel „*Coronensis*” (1640–1685) – Martinus Herrmann „*Coronensis*” (1643–1692) – David Czack „*Coronensis*” (1641–1681) – [Nicolaus Müller] (1632–1702).

Konkordancia: GROSS 1148; RMNy 2824.

1660

47.

<Lakodalmi köszöntő Georg Spöckelius (1635?–1660) és Anna Schildmacher (?–?) tiszteletére – Brassó, 1660. január 4.>

Votivae acclamationes pro auspicato conjugii successu eximio et praestantissimo viro juveni Dn. Georgio Spöckelio, sacrarum et humaniorum literarum studioso, sponso, viri quondam honesti ac integerrimi Dn. Georgii Spöckelii, inter seniores centum-viri filio, nec

non lectissimae ac pudicissimae virgini Annae Schildmacherin, sponsae viri vera pietate praediti Dn. Thomae Schildmachers filiae, anno 1660. die 4. Januarii a fautoribus et amicis decumanis dedicatae et consecratae.

Coronae: typis Michaelis Hermanni ejusd. reip. judicis, [1660].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/11

A versek szerzői: Martinus Albrichius (1630–1694) „*Scholae Coronensis Rector*” – M. Johannes Honterus (1633–1691) – Paulus Newnachbar (?–1667) – T. R. S. G. (?–?) – Q. T. X. C. (?–?) – Andreas Lutsch „*Bistriciensis*” (?–?) – Johann Schuller „*Bathoschensis*” (?–?) – Martinus Herrmannus „*Coronensis*” (1643–1692) – Nicolaus Müller (1632–1702) „*Buchdrucker*”.

Konkordancia: GROSS 1149; RMNy 2897.

48.

<Lakodalmi köszöntő Valentin Plecker (1638–1689) és Agnetha Hirscher (?–?) tiszteletére – Brassó, 1660. május 2.>

Acerra votiva templo honorum nuptialium viri-juvenis praestantissimi, politissimi Dn. Valentini Pleckeri, viri, olim prudentissimi, amplissimi, circumspecti, Dn. Petri Pleckeri, reipub. Coronensis aristocraticae villici meritissimi, filij, sponsi, nec non castissimae, pudicissimae, hujusq. sexus virtutibus conspicuae virginis, Agnethae Hirscherin, viri generosi, amplissimi, consultissimi, Dn. Lvcae Hirscheri dicasterij adsectoris dignissimi, filiae, sponsae consecrata ab amicis in pense congratulantibus anno Castra In Transilvania tenente Dno Marte mensis Maij 2. die.

[Kronstadt]: [typis Michaelis Hermanni], [1660].

[6] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/12

A versek szerzői: Georgius Lahmius (?–?) „*Coronensis*” – Marcus Draud (1625–1706) – Petrus Pfannenschmiedt (1633–1677), „*SS. Theol. et LL. AA. Stud.*” – Johannes Schulerus „*Bathoschen[sis]*” (?–?) – Martinus Herrmann (1643–1692) – Laurentius Bergerus (?–1670) „*Coronensis*”.

Megjegyzés: a kiadás évét a címbe rejtett kronosztikon jelzi.

Konkordancia: GROSS 1150; RMNy 2894.

49.

<Lakodalmi köszöntő Marcus Draudt (1635?–1706) és Sara Plecker (?–1664) tiszteletére – Brassó, 1660. július 18.>

Elenchus votorum nuptialium ... Marci Draud, s.s. theologiae et philosophiae stud. ... Michaelis Drauds, centum viri ... filij sponsi, pariter ... Sarae Pleckerin ... Johannis Pleckeri, primum ecclesiae Rosonensis post vero Coronensis vocati pastoris ... filiae sponsae. Ab amicis, fautoribusque bene cupientibus congestarum. Anno quo MarCVs DraVt fLoret. die 18 Mensis Julij.

Coronae: [typis Michaelis Hermanni], [1660].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/13

A versek szerzői: M. Martinus Albrichius (1630–1694), „*Schol[ae] Coron. Rector*” – Georgius Spöckelius (1635?–1660) „*Coronensis*” – S. G. C. (?–?) – Martinus Nell (1634–1704) – Petrus Pfannenschmiedt (?–1677), „*A. A. Stud.*” – Johannes Schul[lerus] „*Bathoschen-sius*” (?–?) – Andreas Lutschius „*Bist[riciensis]*” (?–?), „*Patriam repetiturus*” – Andreas Schopelius „*Coron.*” (?–?) – Casparus Raus „*Coronensis*” (1640–1707) – Martinus Herrmann „*Coron.*” (1643–1692) – Johannes Seltenreich (?–?).

Konkordancia: GROSS 1151; RMNy 2895.

1661

50.

<Lakodalmi köszöntő Paul Greissing (1633–1687) és Anna Chrestels (?–1682) tiszteletére – Brassó, 1661. feburár 8.>

Elegia in honorem ac nuptiarum celebritates ... Pavli Greissing, ministri p. t. Montis Gymnici ... Christophori Greissingh, jvrati civis reipvb. Coronensis filij, sponsi, nec non ... Annae Christelidos ... Georgii Christels, jurati civis reipvb. patriae ... sponsae celebratas Dominica 5. post Epiphan. h. e. 8. Iduum Februarij.

[Kronstadt]: [typis Michaelis Hermanni], [1661].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/14

A versek szerzői: Petrus Mederus (1602?–1678), „*etc., past. Coronen.*” – Iohannes Fuchsius (1631–1686), „*ecclesiae patriae diaconus*” – Johannes Greissing (1631–1685), „*Pre-diger zu S. Bartholm.*” – Johannes Honterus (1633–1691), „*Rector Gimnasi. Cor.*” – Ismeretlen „*von einem guten Freund*” – Johannes Schulerus „*Bathosch[ensis]*” (?–?) – Martinus Herrmann „*Coron.*” (1643–1692).

Konkordancia: GROSS 1152; RMK II. 965a; RMNy 2964.

51.

<Lakodalmi köszöntő Johann Alesius (?–1668) és Martha Berger (?–?) tiszteletére – Brassó, 1661. február 13.>

Mnemosynon nuptiale in honorem ... Iohannis Alesii, ss. theolog. et ll. aa. stud. viri, olim ... Iohannis Alesii ecclesiae Honigbergensis ephori ... fi lij, sponsi, pariter ... Marthae Bergeri-anae ... Iohannis Herrmanni societatis centum-virilis commembri ... relictæ viduae, nunc sponsae erectum ab Euryalo et Niso anno MDCLXI. d. Feb. 13.

Coronae: [typis Michaelis Hermanni], [1661].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/15

A versek szerzői: J[ohann] G[orgias] „*C[ollaborator] C[oronensis]*” (1640–1684) – Petrus Pfannenschmiedt (?–1677), „*Lector Coronensis*” – Martinus Nellius (1634–1704) – Jacobus Jeckelius (1636–1692) – Casparus Raus „*Cor.*” (1640–1707).

Konkordancia: GROSS 1153; RMNy 2967.

52.

<A brassói Caspar Rauss (1640–1707) disputációja Johann Honter (1633–1691) brassói iskolai rektor elnöklete alatt – Brassó, 1661. március 24.>

De necessario et contingenti, Praeside M. Joh. Hontero Rect. Coronensi disputavit Casparus Rauss Stud. Cor. die 24. Mart. 1661.

Coronae: [typis Michaelis Hermanni], [1661].

Konkordancia: RMK II 965; RMNy 2965.

1663

53.

<A brassói Andreas Schoppel (1639?–1694) disputációja Johann Friedrich Kessler (?–?) elnöklete alatt – Lipcse, 1663. május 9.>

Diatribē Metaphysica Posterior De Supposito et Persona, Quam Auxiliante Sacrosancta Triade et Benivole Consentiente Philosophica Facultate Incluta In hoc Lipsiensi Athenaeo Dnn. Prae-ceptorum meorum et reliquorum strenue Philosophantium examini publico Subjiciebam M. Johannes Fridericus Kesslerus Themara-Francus et Alumn. Elect. Respondente Andrea Schoppelio Corona Transilvano Ad diem 9. Maji. A. O. R. 1663.

[Leipzig]: Typis Johannes Baueri, 1663.

10 p.

A művet Andreas Schoppel (1639?–1694) a következő személyeknek ajánlja: Petrus Merderus (1602?–1678) – Lucas Seuler (1617–1667) – Andreas Schoppel (1617–1675) – Martin Albrich (1630–1694) – Johann Greissing (1631–1685).

Konkordancia: RMK III. 2208.

1665

54.

<Halotti búcsúztató a brassói Johan Kraus (?–1665) tiszteletére – Güstrow, 1665. szeptember 6.>

Tröstliche Zuschrift an die hochbetrübten Eltern und sämptliche Freunde des ... Johan Krausen, Bürtig von Cronstadt aus Siebenbürgen, der Heiligen Schriffe beflissenen: als nach frühzeitigem aber sehligem ... Hintrit desselben erblassterer Körper Christlichem Gebrauch nach den 6. Septembris lauffenden 1665. Jahrs, in der Kirchen zu Altkahlen beygesetzt ward. Gesetzt von hertzlich mitleidenden guten Freunden.

Güstrow: gedruckt bey Christian Scheippeln, [1665].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/16

A versek szerzői: Henricus Neusenius (?–?) „*Pastor Levetzoviensis in praefectura Gustroviensi*” – Elias Weinholt (?–?), „*Pastor in Altenkaalen*” – Michel Blancke „*Pastor zu Türckow*”.

Megjegyzés: A címlapon olvasható az alábbi feljegyzés: „*Kauffe ich Wein von dem Mate Resteßkull N[umero] 91 Eimer*”. Ezt követően Mate Resteßkull (?-?) román nyelvű, cirill betűs feljegyzése olvasható.

Konkordancia: *nem regisztrált*

1666

55.

<A brassói David Czack (1641–1681) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1666. június 12.>

Disputatio publica De Mystero Praedestinationis, Qvam in samigeratissima ad Albim Leucorea Sub Auspicio Salutis fontis Jesu Christi clementer adspirantis et Praesidio Viri Plurimum Reverendi Amplissimi et Excelentissimi Dn. Johannis Deutschmann, S. S. Theol. D. ejusdemq. Facultatis, Professoris Publ. longe famigeratissimi, Electoralium item Alumnorum Ephori gravissimi, spectatissimi Dn. Patroni, Hospitis, studiorum suorum Promotoris Optimi Maximi et in aeternum venerandi Publice defendendam sumsit Respondens David Czack, Corona Transil. In Auditorio Majori Ad diem 12. Junii A. O. R. M. D. C. LXVI.

Witte[n]b[erg]: Typis Johannis Borckardi, [1666].

[49] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/10

A művet David Czack (1641–1681) a következő személyeknek ajánlja: Petrus Mederus (1602?–1678), „*P. L. C.*” – Martin Harnung (1625–1703), „*Ecclesiae Brandofrinae Pastori longe Vigilantissimo*” – Martin Albrich (1630–1694), „*Ecclesiae Ros. Pastori Dignissimo Doctissimo facundissimo*” – Petrus Pfannenschmied (1633–1677), „*verbi divini ministro ut solertissimo ita Vigilantissimo*” – Johann Honter (1633–1691), „*Patrii Gymnasii Ephoro ac Rectori lagacissimo*”.

A versek szerzői: Abraham Calovius (1612–1686), „*D[octo]r*” – Johannes Deutschmann (1625–1706), „*D.*” – M. Simon Frid[rich] Frenzelius (1636–?), „*Facult. Philos. Adj.*” – M. Georgius Vvagnerus (?-?), „*Fac. Phil. Adj.*” – M. Jacob Wächtler (1638–1702), „*Fac. Phil. Adj.*” – M. Caspar Schön (?-?), „*Eper. Fac. Phil. Adj.*” – Michael Clausenburgerus (1640?–?), „*Media Transylvanus S. S. Theol. Phil. Stud.*” – Ferdinandus Khien (?-?), „*Hung. Medicin. Cultor*”.

Konkordancia: *nem regisztrált*

56.

<A nagyszebeni Valentin Frank (1643–1697) disputációja Johann Conrad Dürr (1625–1677) elnöklete alatt - Altdorf, 1666. szeptember 8.>

Exercitatio Philosophica De quitate Quam Divino Favente Numine Praeside Viro Plurim. Rever. Ampl. atq. Excell. M. Joh. Conrado Dürrio S. S. Theol, Et Moral. P. P. h. t. Facultatis Philos. Decano Spectatissimo, Fautore Et Praeceptore suo plurimum observando In Incluta Altdorffina Publice tuebitur Valentinus Franck Cibinio-Transylvanus Avtor et Respondens. Mens. Sept. d. 8. A. O. R.

Altdorffi: Typis Viduae Georgi Hagen, Universitatis Typographi, [1666].

[12] p.

A művet Valentin Frank (1643–1697) a következő személyeknek ajánlja: Johann Simonius (?–?) [szebeni polgármester] – Andreas Fleischer (?–?) [szász ispán, szebeni királybíró] – Michael Artz (?–?) [szebeni bíró] – Jacob Kapp [alpolgármester és első tanácsos] – Stukardt Menyhárt Hermann (?–?) – Matthias Semrigger (?–?) [szebeni tanácsos] – Georg Armbruster [szebeni tanácsos] – Christoph Gotzmeister (?–?) [szebeni jegyző].

A vers szerzője: Martin Hermann (1643–1692).

Konkordancia: RMK III. 2320.

57.

<Gratuláció David Czack (1641–1681) számára – Wittenberg, 1666. október>

Palmam philosophicam quam Rectore Magnifico viro Plurimum Reverendo Amplissimo atq. Excellentissima Domino Michaelae Vveldenelero, S. S. Theol. Doct. ejusde aq; P. P. Extraordinario Facultatis Theol. Assessore, et Moralis Philosophiae P. P. Ordinario Celeberimo á liberali manu Decani spectabilis viri Amplissimi atque Preclarissimi Dn. Heinrici Baumanni SS. Th. Licentia. Ampliss. Fac. Phil. Adj. Meritissimi Gym. Coburg. vocati Direct. et S. S. Th. P. P. dignissimi Vir Juvenis Virtutis atque Eruditionis Nobilate Praestantissimus: Dn. David Czackius, Corona. Transylv. ibid. Octobr. Anno M DC LXVI reportabat Congratulantur Conterranei.

Wittenbergae: Typis Johannis Borchardi, 1666.

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/17

A versek szerzői: Michael Clausenburgerus (1640?–?), „*Media Transylvanus S.S. Theol. et Phil. Stud.*” – Andreas Fabricius (?–1681), „*S.S. Theol. et Phil. Stud.*” – Michael Gündesch (?–?) „*Cibinio Transylv. L. I. Stud.*” – Petrus Deckius (?–?), „*Corona Transylvanus S. S. Th. St.*” – Georgius Brendorffius (?–?), „*von Krohn-Stadt [sic!] auß Sieben-bürgen*” – Petrus Pleckerus (1644–1705), „*Corona Transylv.*” – Johannes Greissingius (1644–1695), „*Corona Transylvanus*” – Johannes Sigerus (?–?), „*von Kronstadt aus Siebenbürgen*” – Martinus Friedrich (1643?–1678), „*Corona Transylvanus*” – Georgius Colbius (?–1685), „*Corona Transylvanus*” – Martinus Maurer (1645?–1700), „*Kis-Schenkino-Transylvanus*”.

Konkordancia: RMK III/3. 6521.

58.

<A brassói Andreas Henning (1643–1710) disputációja Johann Christoph Hundeshagen (1635–1681) elnöklete alatt – Jéna, 1666. november>

Disputatio Academica De Jure Naturali, Quam Dei et Superiorum Indultu Praeside M. Johanne Christophoro Hundeshagen, Fac. Phiiosoph. Adjuncto. Publico Eruditorum Examini exhibet Respondens Andreas Henning, Corona-Transilvanus. Ad d. ... Novembr. In Acroaterio Philosophorum H. L. Q. C.

Jenae: Typis Georgii Legenwaldi, 1666.

[8] p.

A művet Andreas Henning (1643–1710) a következő személyeknek ajánlja: Marcus Neustädter (1594?–1684) – Andreas Henning (?–1677) – Nicolaus Sinonius (1631–1706) – Petrus Fronius (1631–1685).

A versek szerzői: Georg Sattler [Bistriciensis] (?–1691) – Lucas Herrmann [Birthälmer] (?–?) – Jeremias Johann [Cibiniensis] (?–1684) – Petrus Honnius [Mediensis] (?–?)

Konkordancia: RMK III. 2332.

1667

59.

<A brassói David Czack (1641–1681), a rózsahegyi Christoph Parschitz (1643–1713) és a kissinki Martin Maurer (1645?–1700) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1667.>

Apologia Augustanae Confessionis Anti-Crociana, hoc est, Vindiciae Hoëanae ... Exercitis Academicis in Studiosae Juventutis aedificationem adornata.

Wittebergae: Typis et Impensis Johannis Borckardi, 1667.

[2], 1–332, [6] p.

Megjegyzés: David Czack (1641–1681) [Resp.] „*Coronâ Transylvanus*” disputációja a 17–32. oldalon található és az alábbi címmel kezdődik: Quaestio Tertia Generalis Utrum Controversiae hucusq[ue] Nos inter et Reformatos agitatae merc sint verbales, non autem fundamentales, aut reales?

Konkordancia: FS Halle 884.

60.

<A neumarki Georg Blanckenhagen (?–?) disputációja a brassói David Czack (1641–1681) elnöklete alatt – Wittenberg, 1667. május 1.>

Disputatio publica, de Ratione existendi entis finiti, ad mentem scholasticorum, In Florentissima ad Albim Academia Consensu Facultatis Philosophicae exposita Praeside M. Davide Czack, Corona-Transyl. et Respondente Georgio Blanckenshagen, Schivelbenensi Neo-Marchico, Ad D. 1. May Anno M. DC. LXVII. In Auditorio Minori

Wittebergae: Typis Johannis Borckardi., [1667].

[9] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/11

A művet David Czack (1641–1681) „*praeses*” a következő személyeknek ajánlja: David Czack (1613–1676), „*Florentissimae Reipublicae Coronensium Judici meritissimo*” – Lucas Hirscher (1613–1674), „*ejusdem Reipubl. Syndico dexterrimo, Dno. Patrono ac Fautori singulariter honorando*” – Georg Klein (?–1677), „*Senatori ibid. toletissimo, Fautori ac Amico pariter colendo*” – Michael Hermann (1638?–1679), „*Centum-Viro Reipublicae Coronensis fagacissimo*” – Laurentz Czimmermann (1634–1680), „*Reipubl. Patriae Secretario fidelissimo*” – Marcus Schankebank (1639–1674), „*ibidem Notario Publico*” – Valentin Plecker (1638–1689), „*Reipubl. ejusdem Centum-Viro*” – Laurentz Berger (?–1670).

Konkordancia: RMK III. 2405.

1668

61.

<A brassói Paul Francisci (1645?-1711) disputációja Johann Albert Sebisch (1614-1685) elnöklete alatt – Strassbourg, 1668. február>

Disputationem Medicam De Vertigine, Deo Clementer Adsisistente, Praeside Viro Nobilissimo, Excellentissimo atqve Experientissimo Dn. Joh. Alberto Sebizio, Med. D. ac Professore Celeberrimo, Dno. Praeceptore ac Promotore summe semper atque devote venerando. Solenniproponit examini Paulus Francisci, Corona-Transsilvanus. Ad diem ... Februar.

Argentorati: Literis Johannis Welperi, 1668.

[24] fol.

A versek szerzői: Johann Albertus Sebizi (1614-1685), „*D. et P. P.*” – Georgius Francus (1643-1704) „*Med. D. et C. P. Cas.*” – Andreas Henning (1643-1710) „*von Kronstadt aus Siebenbürgen der H. Schrift Ergäbner*” – Petrus Melas (?-?) „*S. S. Theol. Stud.*” – Ioannes Czekelius (?-?), „*Cruce Transyl. Ph. Stud. gratulabundus apposuit*”.

Megjegyzés: A mű elején Brassó szenátusát köszönti Paulus Francisci (1645?-1711) Vö: HEGYI 322.

Konkordancia: HEGYI 326; RMK III. 2443.

62.

<A kissinki Martin Maurer (1645?-1700) disputációja Johann Meisner (1615-1681) teológiai professzor elnöklete alatt – Wittenberg, 1668. április>

Exercitatio Theologica De Sessione Christi ad dextram dei patris, qvæst. L. et LI. Catechismi Palatini examinans. Quam in Alma Leucorea praeside ... Dn. Johanne Meisnero ... Publicae placidaeq. eruditorum disquisitioni sistit Martinus Maurer, Kis-Schenkino Transilvanus ... ad d. Mens. April. Anno, quem sequens exprimit votum: fLoreat et VIreat VVitebergae aCaDeMIa! Papaae Ipsa et CaLVInI DogMata Vana fVgat.

[Wittenberg]: Typis Michaelis Wendt, [1668].

[22] p.

A művet Martin Maurer (1645?-1700) „*respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Paul Graffius (?-1671) „*Pastori Ecclesiae, quam sibi Deus Schässburgi colligit*” – Georg Kelp (?-1685) „*Ecclesiae, quae est in Dandorff, Pastori meritissimo*” – Johann Falck (?-1668) „*Ecclesiastae apud Rupensies Dignissimo et Scholae Patriae Inspectori dexterrimo*” – Martin Falck (?-?) „*Ecclesiae Seyburgensis Pastori*” – Martin Streitförder (?-?) „*Inclytæ Reipublicae Schässburgensis Divisori Ordinario*” – „*Parentis instar observando et colendo Egregiis Ornatissimisq. Viris*” Johann Maurer (?-?) et Colmann Maurer (?-?) „*Aurifabris solertissimis, ac Civibus Reipublicae ante laudatae honestissimis, suis Fatribus germanis dulcissimis, amantissimis.*”

A versek szerzői: Abr[aham] Calovius (1612-1686), „*D. P. P. primar. Superint. General*” – Johannes Meisnerus (1615-1681), „*D.*” – Johannes Andreas Quenstedt (1617-1688), „*D.*” – Michael Wendelerus (1610-1671), „*Facultatis Theologicae Assessor*” – Michael

Waltherus (1638–1692), *P. P. et h. t. Fac. Ph. Dec.* – Johannes Fridelius (?–?), „*D.*” – M. Johannes Simon (?–?), „*Facult. Philos. Adj. et Schol. opp. Rect.*” – M. Simon Frider. Frenzelius (1636–?), „*Facult. Philos. Adj.*” – M. Johann Peißker (1631–1711), „*P. L. C.*” – M. Carolus Ludovicus Stromeyer (?–?), „*Ulmensis*” – Michael Clausenburgerus (1640?–?) „*Medieso Transylv. Theol. Cult.*” – M. Georgius Fridericus Magnus (?–?) „*Posonio-Hungarus*” – Christophorus Parschitius (1643–1713) „*[Rosenberga] Hungarus*” – Paulus Pfaff (?–?) „*Teutoprona Hungarus, SS. Theol. St.*” – Georgius Colbius (?–1685) „*Corona Transylv.*” – Johannes Schuller (?–?) „*Prodens-Transylv. SS. Th. Stud.*” – Martinus Kölsch (?–?) „*von Schesburg aus Siebenbürgen, der Artzneykunst Beflissener*”.

Konkordancia: VERÓK-Quellen II 541.

63.

<A segesvári Martin Kölsch (?–?) disputációja a pozsonyi Johannes Fridelius (?–?) elnöklete alatt – Wittenberg, 1668. április>

Disputatio medica de pleuritide, quam deo direttore supremo in alma Wittebergensi. – Wittebergae: Typis Johannis Haken, [1668?].

[28] fol.

A versek szerzői: Michael Clausenburgerus (1640?–?) „*Med. Transylv. Theol. Cult.*” – Johannes Schindlerus (?–?) – Michael Gundesch (?–?) „*Cibinio Transylvanus*” – Georgius Brendorffius (1643–1684) „*Corona Transylvanus*” – Johannes Greissingius (1644–1695) „*Corona Transylvanus*” – Georgius Colbius (?–1685) „*Corona Transylvanus*” – Martinus Maurer (1645?–1700) „*Kis-Schenckino Transylvanus Ss. Th. St.*” – Johannes Schüllerus (?–?) „*Prodensis Transylv. S. S. Th. St.*” – Joannes Marthius (?–?) „*N. H. Med. Cultor.*” – Johannes Gockesch (1649–1686) „*Corona Transylv.*”.

Konkordancia: HEGYI 129.; RMK III. 2454.

64.

<A segesvári Martin Kölsch (?–?) disputációja a pozsonyi Johannes Fridelius (?–?) elnöklete alatt – Wittenberg, 1668. április>

Dissertatio medica de hydrope. qvam indultu amplissimae Facultatis Medicae sub praesidio Johannis Fridelii Posonio-Hungari, med. doctoris in Academia Vvittebergensi veritatis eruendae causa examinandam proponit Martinus Kölsch, Segesvvariâ Transylvanus, med. cultor, autor et respondens ad d... April. horis pomeridianis in auditorio medicorum.

Wittebergae: In Officina Finceliana excudebat Michael Meyer, 1668.

[36] fol.

A versek szerzői: Conradus Victor Schneiderus (1614–1680), „*p. t. rector Philos. et Med. D. P. P. Serenissimorum Saxon ac Brandenb. Electorum nec non Celsiss. Princip. Anhalt. Archiater et Facultatis Medicae Senior.*” – Johannes Deutschamnn (1625–1706), „*D.*” – Johannes Strauch (?–?), „*Philosoph. et Med. D. Anatom et Botanic. P. P. p. t. Facultatis Medicae Decanus*” – Johannes Fridelius (?–?) „*praeses*” – Georgius Wagnerus (?–?), „*Colleg. Phil. Adj.*” – Jeremias Deutschmann (?–?), „*Juterboc.*” – M. Müller (?–?), „*M. C.*” – Petrus Stamm von Halberstadt (?–?), „*der Göttlichen Weißheit Ergebener*”. – „*Ita*

praestantiss. Dn. Kölschio Amico et Conterraneo per dilecto secundam in Medicis Cathedram volante calamogrtul", Michael Clausenburgerus (16470?-?), „*Media Transylv. Theol. Cult.*” – „*Eximio Dn. Respondenti naturae doctrinaq. cultori solertissimo gratulatur*” Andreas Henning (1643–1710), „*Corona Transylv.*” – Johannes Jeremiae (?–1684), „*Cib, S. S. Theol. et Phil. Studios.*” – „*Brevi hoc metrico sermone mentem magis, quam Musam habeas Tui Conterranei*” Martini Maurer (1645?–1700), „*Kis-Schenkino Transyl. SS. Theol. St.*” – „*Praestantissimo Dn. Resp. Conterraneo, Amico et Contubernali suo dilectissimo his applaudit l. mq.*” Johannes Schuller (1640?–1689), „*Prodens. Transylv. SS. Theol. Studios.*” – Joannes Marthius (1645?–?), „*N. H. Med. Cultor*”.

Konkordancia: HEGYI 128.; RMK III. 6557.

65.

<A strassbourgi Johann Henrich Ager (?-?) disputációja Johann Rudof Saltzmann (1611–1678) orvosdoktor elnökte alatt - Strassbourg, 1668. szeptember 12.>

Disputatio physica de coctionibus qvam ... sub praesidio Johannis Rudolphi Saltzmanni ... Johannes Henricus Agerius Argent. Ad diem 12. Septemb. horis-locoq. solitis.

Argentorati: literis Georgii Andreae Dolphii: imprimebat Johannes Schütz, 1668.

[2] fol., 14 p., [1] fol.

A versek szerzői: Johannes Faustus (?-?) „*S. Th. D. Logic. et Metaph. P. P.*” – „*Hisce volebat adfectum promum ergo Nobilis Dn. Respondentem amico dulcem demonstrare*” Paulus Francisci (1645?–1711) „*Corona-Transylv. Med. Cult.*” – „*Amicus*” M. Joh. Adolph. Ferber (?-?) – Johannes Seidelius (?-?) „*Argentinensis*”.

Konkordancia: HEGYI 289.

66.

<A drezdai Gottfried Vogler (?-?) disputációja Johann Ernst Hering (?-?) elnökte alatt - Wittenberg, 1668. november>

Septenarium Quaestionum Moralium, Publicae disputationi expositum, in Celeberrima Witebergensi, sub Praesidio Viri Praecellentis atqve Clarissimi Dn. M. Joh. Earnesti Hering, Ampl. Facultatis Philos. Adjuncti, dignissimi, Praeceptoris atq. Studiorum meorum Promotoris, aeternum colendi, pro virili defendam Respondens, Gottfried Vogler Dresdensis. In Auditorio Majori ad diem Novembr. A. AE. V. M DC LXVIII.

[Wittenberg]: Typis Matthaei Henckelii, Acad. Typogr., [1668].

[20] p.

A versek szerzői: Petrus Plecker (1644–1705) „*Corona Transylv.*” – Johannes Greissingius (1644–1695) „*Corona Transylvanus*” - Johannes Marthius (1645?–?) „*Modr. Hung.*” - Georgius Dietericus (1648–1672) „*Corona Transylvanus*” - Josephus Bolthoser (1648–1694) „*Corona Transylvanus*”.

Konkordancia: RMK III/3. 6560; MKSZ 1926. 381.

1669

67.

<Gratuláció a szászországi Georg Norner (?-?) számára – Wittenberg, 1669. április 27.>

Verba votiva quibus summos in Philosophia honores rectore magnifico viro ... Johanne Andreae Quenstedt, ... á decano spectabili viro ... Balthasare Stolbergio, Mittvveyda Misnico ... Georgio Nornero, Cygnea-Misnico ... in florentissima Alma Leucoréa d. XXVII. Aprilis A. O. R. M. DC. LXIX. publica solennitate collatos ...

Wittebergae: typis Hakianis, [1669].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/18

A versek szerzői: Johannes Andreas Quenstedt (1617–1688), „*s.s. theol. d. et prof. publ. h. t. acad. rector*” – Michael Vvendelerus (1610–1671), „*d. et p. p.*” – Aegidius Strauch (1632–1682), „*coll. theol. assess. p. p.*” – A[ugust] Pfeiffer (1640–1698), „*extraord. lingg. et coeterarum orientarium p. p.*” – Conrad Samuel Schurzfleisch (1641–1708) – M. Sam[uel] Benedictus Carpzov (1647–1707) – Michael Clausenburgerus (1640?–?), „*Media Transylv. theol. cult.*” – Johannes Voigt „*von Delitzsch aus Meissen*” (?–?), „*Alten Schuel Freund*” – Johannes Gockesch (1649–1686), „*Corona Transylvanus*” – Johannes Bencknerus (1642–1707), „*Corona Transylv.*” – Georgius Gockesch (1645?–?), „*Corona Transylvanus*” – Johannes Nößner (1644?–1691), „*von Krohn-Stadt aus Siebenbürgen*” – Georg Seidel (?–?), „*phil. et s.s. theol. stud.*” – Johannes Paulus Thiel (?–?), „*Cygn. Misnicus [Meissen]*”.

Konkordancia: *nem regisztrált*

1672

68.

<Halotti búcsúztató Michael Herrmann (?–1719) brassói szenátor 11 éves fia, Johann Herrmann (1664?–1675?) emlékére – Brassó, 1672–1677 között>

Schmerzliche Jammer-Thränen, welche vergossen wurden, Bey dem Frühzeitigen, aber doch seligen Hintritt, Des Tugend-Edlen, und zur Großmüthigkeit gebornen Jünglings, Johannis Hermanni, des Jüngern. Des Hoch-Edlen, Vorsichtigen, Nahmhafften und Wohlweisen Herrn Michaelis Hermanni, Hochansehnlichen und viel betrauten Raths-Geschwornen der Königlichen Kron-Stadt, Hertzgeliebten Söhnchens. Als dasselbe nach land erduldeten Leibes-Schmertzten, mit sehnlichem Verlangen nach dem Tode, in hertzlicher Ergebung seiner Seelen Kristo seinem Erlöser und Seligmacher selig verschiede, den 3. Martii, zwischen 6. und 7. Uhr des Morgens. Seines Alters 11. Jahr, 6. Monat. Gott erfreue seine Seele mit unaussprechlicher Freude in seinem Schos, und gönne eine sanfft und selige Ruhe seinem abgelebten Körper in der Erde, bis zur allgemeinen Aufferstehung alles Fleisches.

Kron-Stadt: in der Pfannenschmiedischen Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [s.a.]

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.248/12

A vers szerzője: Johann Gorgias (1640–1684).

Konkordancia: *nem regisztrált*

69.

<A weimari Jacob Severus John (?-?) disputációja – Altdorf, 1672. január 9.>

Dissertatio Inauguralis Medica De Menstruis Immodicis ... Jacobus Severus John, Vinaria-Thurinusa, ad d. IX. Januari A. C. MDC.LXXII.

Altdorphi: typis Johannis Henrici Schönnerstaedt, 1672.

16 p.

A versek szerzői: Jacobus Pancratius Bruno (1629–1709) „*Phil. et Med. D. hujusq. P. P.*” – „*l. mq. dedit*” Paulus Francisci (1645?–1711), „*Corona-Transylv. Med. Addictus.*”.

Konkordancia: HEGYI 207.

70.

<A windsheimi Georg Sigismundus Petz (?-?) disputációja Jacob Pancratius Bruno (1629–1709) elnökölete alatt – Altdorf, 1672. január 20.>

Remorae ac impedimenta purgationis: exercitationibus aliquot ex scriptis Hippocratis detecta, perque vera artis medicae principia confirmata, quarum primam de natura purgantium nocua. Praeside Jacobo Pancratio Brunone ... Georgius Sigismundus Petz, Windshemio-Francus. ...

[Altdorf]: ex officina Henrici Meyeri, 1672.

[1] fol., 24 p., [1] fol.

A vers szerzői: Joh. Christophorus Sturmius (?-?), „*Phys. et Mathem. P. P. Ord. Phil. p. t. Decanus.*” – Paulo Francisci (1645?–1711), „*Corona-Transilvano, Med. Addicto.*”.

Konkordancia: HEGYI 67.

71.

<Halotti búcsúztató Georg Diedrich (1648–1672) akadémia emlékére – Brassó, 1672. december 17.>

Wehmüthige Thränen, Welche Bey dem unverhofften und allzufrühen, doch seligen Hingang des ... Georgii Deidricii, Der H. Schrifft Höchstbefliessenen. Als nemlich derselben den 17. Decembris, im Jahr 1672. nachden er 6. Tage kranck gelegen, mit unnachlässlichen Hertzenseufftzen Selig in dem Herrn entschieffe. Seines Alters 24. Jahr, 3. Monaten schmerzlich vergossen worden. Durch Seinen mitleiden und hochbetrübten Schwager, Franciscum Rhetherum, SS. Theologiae Studiosum.

Kron-stadt: in Petri Pfannenschmidts und Jacobi Jeckelii Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1672].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/6

A versek szerzői: Franciscus Rhether (1641–1679), „*S.S. theologiae studiosum*”.

Konkordancia: GROSS 1154; RMK II 1291c

1673.

72.

<Lakodalmi köszöntő a brassói Simon Dietrich (1651–1680) és Margaretha Amende (?–?) tiszteletére – Brassó, 1673. július 2.>

Avspicatissimo hymenaeo, Nobilis, Generosi, Ornatissimique Viri, Dni. Simonis Deitricii, Amplissimi, Sapientissimique viri, Dni. Simonis Deitricii, Iudicis Inclytæ, Regiæque Urbis Radici Coronatæ, Meritissimi, filii. Contrahentis, cum Virtuosissima Virgine Margaretha; Amplissimi, Circumspectissimique Viri, Dni. Valentini Amende, filia. Anno, Mense, Dieque, notatis: faVste, Sponse Die, IVLI sVDante seCVnDa, DItrIChIMon oVas, perpetVoqVe Va-
Les.

[Kronstadt]: [Typis Herrmannianis], 1673.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/7

A versek szerzői: Daniel Nera (?–?), „*Vates Lauriger*”.

Konkordancia: GROSS 1155; RMK II 1315c

73.

<Halotti búcsúztató a brassói Valentin Plecker (1661–1673), az idősebb Valentin Plecker (1638–1689) brassói városgazda fia emlékére – Brassó, 1673. november 26.>

Wehmütige-Thränen. So bey dem Hoch-schmerzlichen, Früh-Zeitigem, doch aber Seeligem hintritt auß dieser Welt, des in den Schul-Exercitiis ziemlich geübten, wie auch mit allerhandt Sitten und Tugenden ... Gemüthes gezirten Junglings, Valentini Pleckeri, Des Woll Ehren-Vesten, Nahmhafften, und Vorsichtigen Weysen-Herrn Valentini Pleckeri, Unsers Cron-Städtischen Consistorii Wollverdienten Mitgliebes, Eheleiblichen, Hertzgeliebten Sohns, als derselbige im Jahr 1673. den 26. November, hart gegen Abendt seines Alters 12. Jahr und 4. Monat, sein Seelchen nach vorhergegangener Christlicher vorbereitung zum Tode in die bände seines Erlösers Christi oberlieffert und ecommendieret hatte: Auß Höchst-Schuldigster condolentz, von etlichen gutthertzigen Freuden vergossen wurden.

Coronae: Typis Herrmannianis, [1673].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/8

A versek szerzői: Martinus Rausz (1643–1712), „*C. S. P. A.*” – Michael Rhenerus „*Betul[ensis]*” (?–?), „*Scholae Coronensis Orator*” – ismeretlen – Valentinus <...> – Georgius Löprich (?–?) – Michael Dürrius (?–1707) „*Mell[imontanensis]*” – Stephanus Sturm (?–?), „*Aagnet. Praeceptor indignus*” – Martin[us] Closius (1655–1691), „*Coronensis*”.

Konkordancia: GROSS 1156; RMK II 1315d

1674

74.

<Halotti búcsúztató Marcus Schunkabunk (1639–1674) emlékére – Brassó, 1674. március 16.>

Wehemütige Schuldigkeit bey seligem Hintritt des ... Herrn Marci Schunkabvnks ... als nemlich derselbe den xvi. Tag Martii, im Jahre Christi, M. DC. LXXIV. zwischen 5. und 6. Uhr nach Mittag in dem Herren verschieden: In geringsfügigen Reimen abgelegt Einem Leidtragenden Freunde.

Cronstadt: bey Michael Herrmann, 1674.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.III/1

A vers szerzője: „*einem Leidtragenden Freunde*”.

Konkordancia: GROSS 1157; RMK II 1334

75.

<A brassói Paul Francisci (1645?-1711) disputációja Jacobus Pancratius Bruno (1629-1709), az altdorfi egyetem rektorának elnöklete alatt – Altdorf, 1674. április>

Remorae ac impedimenta purgationis: exercitationibus aliquot ex scriptis Hippocratis detecta, perque vera artis medicae principia confirmata, quarum quartam de morbis capitis et pectoris purgantia non desiderantibus. Ad d. April. Anno Aerae Christianae 1674.

[Altdorf]: ex officina Henrici Meyeri, 1674.

[4] fol., 73 - 98.

A versek szerzői: Mauricius Hoffmann (?-?), „*D. et P. P. Sereniss. Elect. Brand. et Reip. Nor. Archiater*” – „*Nobiliss. et Doctissimo Dn. Respondenti, Amico suavissimo, sic vovet*” Paulus Francisci (1645?-1711), „*Corona Transilvanus M. S.*”.

Konkordancia: HEGYI 68.

76.

<A brassói Johann Draudt (1649-1720) Wittenbergből való hazaindulásának emlékére – Wittenberg, 1674. október 10.>

Cum Praeeximius, atqve Clare Doctus juvenis-vir Dn. Johannes Draudt, Corona-Transylvanus, s.s. Theol. deditissimus illustri ad albim Academiae post exantlatum cursum Academicum longum vale diceret meditaturus natale solum, abiturientem piis votis proseqvebatur d. X. Oct. st. V. MDCLXXIV. concives et amici.

Wittenbergae: Literis Matthaei Henckelii, [1674].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.97/[számozatlan]

A versek szerzői: Paulus Chrestels (?-1689) „*Corona-Transylv. S. S. Theol. Stud.*” – Valentin Greißing (1653-1701) „*von Kronstadt aus Siebenbürgen*” – Georgius Rhodius [Roth] (?-1695) „*S.S. Theol. Stud.*” – Christoph Mazar (?-?) „*Hung. SS. Th. et Ph. Stud.*” – Michael Dürrius (?-1707) „*M[ellimontensis] Trans. S. S. Th. et Ph. Stud.*”.

Konkordancia: NETOLICZKA 1209/4.

77.

<Az ulmi Carol Ludovic Funck (?-?) disputációja Jacobus Pancratius Bruno (1629-1709), az altdorfi egyetem rektorának elnöklete alatt – Altdorf, 1674. december 5.>

Remorae ac impedimenta purgationis: exercitationibus aliquot ex scriptis Hippocratis detecta, perque vera artis medicae principia confirmata, quarum quintam et ultimam de morbis abdominis purgantia non tolerantibus. Praeside Jacobo Pancratio Brunone ... publice ventilandam offert philiatrois Carolus Ludovicus Funck, Ulmensis. Ad d. 5. Decembr. ...

[Altdorf]: ex officina Henrici Meyeri, 1674.

[1] fol., 97–126.

A versek szerzői: [Jacobus Pancratius Bruno (1629–1709)], „*praeses*” – „*In Nomen Nobilissimi atq., Doctissimi Dn. Respondentis, amici honoratissimi, bono omine alludens de properab. hoc*” Paulus Francisci (1645?–1711) „*Med. St.*”

Konkordancia: HEGYI 69.

1675

78.

<A tamásfalvi Christoph Mazar (?–?) névnapi gratulációja a brassói Paul Chrestels (?–1689) tiszteletére – Wittenberg, 1675.>

Wittenbergae: typis Iohannis Wilkii, 1675.

Megjegyzés: hiányzó nyomtatvány.

Konkordancia: NETOLICZKA 1209/2.

79.

<A szászhermányi Michael Dürr (?–1707) névnapi köszöntőverse Valentin Greising (1653–1701) tiszteletére – Wittenberg, 1675. február 14.>

Wittenbergae: [typis Iohannis Wilkii], 1675.

Megjegyzés: hiányzó nyomtatvány.

Konkordancia: NETOLICZKA 1209/5.

1676

80.

<Halotti búcsúztató Thomas Trepches (1607–1676) emlékére – Brassó, 1676. január 10.>

Trube Witwen-Thränen, Welche vergossen worden, Als der Wohl-Ehrenveste, Vorsichtig-Nahmhafft - und Wohlweise Herr Thomas Trepches, Weiland wohlverdienter Her Honn bey dieser Königlichen Kronstadt, itzt aber hoch ansehlicher Senior eines Ehrsamen, weisen Senats, unsrer Königlichen Republic, et Nach langem und vielfältigen Leyden, welches Er nach seiner angebornen Frömmigkeit mit hertzlicher Gedult verschmertzet, endlich aber im Anfang dieses 1676. Jahres, den 10. Januar umb 3. Uhr früh, seine Seele mit schmerzlichen Thränen und tieften Hertzens-Seuffzern Kristo seinem Erlöser heim-befehlend, selig verschiede. Seines Alters im 69. Jahre. Gott tröste seine liebe Seele mit allen auserwehlten Seelen im Himmel.

Kronstadt: in Petri Pfannenschmieds Druckerey, durch Nicolaum Müllern, 1676.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/9

A vers szerzője: „aus sonderbaren Mitleiden setzte diß Wenige eilig Florindo”.

Megjegyzés: A „Florindo” név alatt a vers szerzője Johann Gorgias (1640–1684) koszorús költő lehetett. Vö. FLOOD 2006. 688–690.

Konkordancia: GROSS 1158; RMK I. 1375c.

81.

<Gottfried Nicolaus Schleenstein (?-?) búcsúzó költeménye a brassói Paul Chrestels (?-1689) tiszteletére – Wittenberg, 1676. október 4.>

Wittenberg: gedruckt bei Johann Sigismund Ziegenhein, 1676.

Megjegyzés: hiányzó nyomtatvány.

Konkordancia: NETOLICZKA 1209/6.

82.

<Erdélyi honfitársak búcsúzóverse a brassói Paul Chrestels (?-1689), Johann Itali (?-?), Peter Sturm (?-1707), Michael Czekelius (?-?) és Johannes Herbert (?-?) hazaindulásának emlékére – Wittenberg, 1676. október 4.>

Wittenberg: mit Johann Borckardts Universitäts-buchdruckers Schriften, druckt's Simon Lieberhirt, 1676.

Megjegyzés: hiányzó nyomtatvány.

Konkordancia: NETOLICZKA 1209/7.

83.

<Valentin Greissing (1653–1701) búcsúzóverse a besztercei Johann Heilmann (?-?) Jénába való elutazása alkalmából – Wittenberg, 1676. december 11.>

Wittenberg: mit Joh. Borckardts Universitäts-Buchdruckers Schriften, druckt's Simon Lieberhirt, 1676.

Megjegyzés: hiányzó nyomtatvány.

Konkordancia: NETOLICZKA 1209/9.

1677

84.

<A brassói Valentin Greissing (1653–1701) disputációja Balthasar Stolberg (1640–1684) elnöklete alatt – Wittenberg, 1677. február 7.>

Positionvm philologicarvm decas, quam in illustri Wittebergensium Academia praeside viro nobilissimo, amplissimo, excellentissimoque dn. Balthasare Stolbergio, Graecarum lingvarum professore publ. ordinario longe celeberrimo, dn. patrono, praeceptore, studio-rumque promotore aetatem devenerando publicae disquisitioni exhibet M. Valentinus Greissing Coronensis Saxo-Transylvanus, ad diem VII. Febr. anno Christiano MDCLXXVII. in auditorio maj.

[Wittebergae], aere publico Matthaei Henckelii Acad. typogr., [1677].

[2] p.

Konkordancia: RMK III/3. 6721.

85.

<A kisdisznódi Michael Gütsch (?-?) névnap-i köszöntőverse a brassói Valentin Greissing (1653–1701) tiszteletére – Wittenberg, 1677. február 14.>

Megjegyzés: hiányzó nyomtatvány.

Konkordancia: NETOLICZKA 1209/3.

86.

<Az otterndorfi Matthias Götzke (?-?) disputációja a brassói Valentin Greissing (1653–1701) elnöklete alatt – Wittenberg, 1677. február 24.>

Exercitatione Philosophica erutum declaratumq. In illustri Wittebergensium Academia publice disquisitioni submitunt Praeses M. Valentinus Greissing, Coronensis Transsylvaniae et Respondens Matthias Götzke, Otterndorffio Hadelensis. Ad diem 24. Febr. Anno Christiano 1677. in Auditorio Veteris Collegii.

[Wittenberg]: Matthaei Henckelii, Acad. Typogr., 1677.

[10] fol.

Konkordancia: RMK III. 2680.

87.

<A kisdisznódi Michael Gütsch (?-?) disputációja a brassói Valentin Greissing (1653–1701) elnöklete alatt – Wittenberg, 1677. március 31.>

Disquisitio Philosophiae Naturalis De Partu septimestri Quam, in alma ad Albim Leucirea Duce ipso Naturae Parente, ac Natura Praesule, Sub Praesidio Viri ... Valentini Greissing, ... Patroni ac Conterranei singulari observantiae cultu prosequendi, publicae Sobrie philosophantium subijcit limae Michael Gütschius Kisdino Transsylv. SS. Th. et Philos. Stud. Anno Aerae Christianae M. DC. LXXVII. ad diem XXXI. Martii. H. L. Q. S.

Wittebergae: Typis Christiani Schrödteri, [1677].

[12] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/25

A művet Valentin Greissing (1653–1701), „*praeses, sereniss. Elect. Sax. Alumnus*” a következő személyeknek ajánlja: „*Dnn. iudicibus atque questori in Regia Liberaque urbe Coronensium longe gravissimis, spectatissimisque, ut et Caeteris Ordinis Senatoris adsesoribus multo meritissimis*”.

A vesek szerzői: Andreas Sennertus (?-?), „*P. P. Academ. Sen. et h. t. Decanus*” – Constantinus Ziegra (?-?), „*D. P. P.*” – M. Valentinus Greissing (1653–1701), „*Coronensis Transsylv. Praeses*”.

Konkordancia: HEGYI 138; RMK III. 2861; RMK III/3. 7743.

88.

<A szebeni Georg Schuller (?-?) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1677. április 6.>

Dissertatio Theologica De Petrina Abnegatione, ex Matth. XXVI. V. 69. usque 75. Qvam Praeside Rectore Magnifico Viro Maxime Reverendo, atqve Excellentissimo Dn. Johanne Deutschmann, SS. Theol. Doct. ejusdemque Prof. Publ. Celeberrimo nec non Alumnorum Electoralium Ephoro Gravissimo, Dn. Patrono Praeceptore ac Promotore filiali cultu ac observantia aetatem prosequendo die 6. Aprilis A. Ae. C. M. DC. LXXVII. In Auditorio Theologorum horis consuetis Publice defendendam suscepit Respondens Georgius Schulerus, Cibinio-Transylvanus.

Wittebergae: Typis Johannis Borcardi, Acad. Typ. Excudebat Simon Liberhirt, [1677].
[20] p.

A művet Georg Schuller (?-?) a következő személyeknek ajánlja: Jacob Schnitzler (?-?) [szebeni elsőpap] – Georg Armbruster (?-?) [szebeni polgármester] – Matthias Semrigger (?-?) [szebeni királybíró és szász ispán] – Hermann Menyhárt (?-?) [szebeni bíró].
A versek szerzői: Georg Dietrich (?-?) – Valentin Greissing (1653–1701) – Michael Dürr (?–1707) – Johann Reiner (?-?) – Christoph Wohl (?-?) – Stephan Böck (?–1681) – Johann Oltard (1655?–1704) – Johann Friedrich (1655?–?) – Michael Güts (?-?) – Franz Czekelius (1655?–1701) – Lorenz Wagner (1650–1699) – Johann Franck (1655?–1707) – Georg Tutius (?–1705) – Johann Roth (1655?–?).

Konkordancia: RMK III. 2873.

89.

<Halotti búcsúztató Petrus Pfannenschmied (1633–1677) fődiakónus emlékére – Brassó, 1677. november 21.>

Als Der Ehrwürdige, Achtbar und Wohlgelehrte Herr Petrus Pfannenschmied Treu- fleißiger Archi-Diaconus bey der Pfan-Kirchen dieser Königlichen Kron-Stadt, den 21. Tag Novembris, Anno 1677. seines Alters 44. Jahr, weniger 4. Monat, aus dieser streitenden, in die triumphierende Kirche Gottes ist beruffen, und darauff folgende Tage bey Volkreicher Bersammlung der Erden vertrauet worden Bezeigete seine schuldige Con- dolentz, Dessen gewesener Buchdrucker, Nicolaus Müller
[Kronstadt]: [druckts Nicolaus Müller], 1677.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/10

A vers szerzője: Nicolaus Müller (1632–1702).

Konkordancia: GROSS 1159; RMK II 1395a.

90.

<A kissinki Georg Tut (?–1705) disputációja a brassói Valentin Greissing (1653–1701) elnöklete alatt – Wittenberg, 1677. december 18.>

Exercitatio academica posterior de Atheismo, Opposita inprimis Renato des Cartes, et Matthiae Knutzen. Qvam in illustri ad Albim Universitate ... praeside M. Valentino Greis- sing, Corona Transylvano, seren. elect. sax. alumno. Fautore ac amico honorando, populari contuberbaliq. suo aestumatissimo, publico eroditorum examini sistit Georgius Tutius Kis-Schenckino Transylvanus Saxo. Ad diem 18. Decembr. a. o. r. M DC LXXVII. in auditorio veteris collegii.

Wittebergae: Literis Johannis Wilckii, [1677]

[8] fol.

A vers szerzője: Johannes Deutschmann (1625–1706) „D.”

Konkordancia: VERÓK-Quellen HB 424 [2]

1678

91.

<Nicolaus Johannes Michaelis (?-?) disputációja brassói Valentin Greissing (1653–1701) elnöklete alatt – Wittenberg, 1678.>

Immolatio Liberorum Molocho Facta, Juxta Levit. xx. Comm. 2. Exercitatione Philologica, Publicae ... ventilationi proponitur Praeside M. Valentino Greissing, Corona Transsylv. Ser. Elect. Saxon. Alumno, et Respondente Nicolao Johanne Michaelis, Revalia Liv. SS. Th. et Philol. Stud. Autore, In Auditorio Collegij Veteris, Anno 1678. Ad D. Meni.

Wittebergae: Typis Christiani Schrodteri.

[8] p.

Konkordancia: RMK III. 2948.

92.

<A brassói Valentin Greissing (1653–1701) disputációja Johann Detschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1678.>

Disputatio Theologica de aeterna verbi Dei duratione, ut et de vera justitia, juxta Matth. V. comm. 18-20. Praeside Joh. Deutschmann.

Wittebergae: [s. typ.], 1678.

[16] p.

Konkordancia: RMK III. 2951.

93.

<A rackithai Johannes Nicolaus Werther (?-?) disputációja brassói Valentin Greissing (1653–1701) elnöklete alatt – Wittenberg, 1678. április 24.>

Exercitatio Academica Ex Theologia Naturali De Potentia Dei, Qvam In Illustri Electorali ad Albim Academia praeside Viro Praeclarissimo atq. Doctissimo Dn. M. Valentin Greissing Coronensi Transsylvano ac Sereniss. Elect. Saxon. Alumno. Placidae ... disquisitioni subjicit resp. Johannes Nicolaus Werther Rackitha Saxo, Sereniss. Elect. Saxon. Alumn. Ad diem 24. Aprilis. Anno 1678. In Auditorio Veteri Horis consvetis.

Wittebergae: Literis Johannis Wilckii, [1678].

[8] p.

Konkordancia: FS Halle 1288.; RMK III. 2950.

94.

<A brassói Valentin Greissing (1653–1701) disputációja Christian Friedrich Braun (?-?) elnöklete alatt – Wittenberg, 1678. január 12.>

Exercitatio academica de geognwsia naturali, quam Deo duce in electorali ad Albim Athenaeo sub praesidio viri praeclarissimi atque doctissimi, dn. m. Valentini Greissing Coronensis Transylvani ac sereniss elect. Sax. alumni placidae filosofwntwn disquisitioni subjicit auctor et respondens m. Christianus Fridericus Braunius Mügelensis Misnicus, sereniss. elect. Sax. alumnus, ad diem XII. Januar. an. aer. v. MDCLXXVIII.

Wittebergae: typis Joh. Sigismundi Ziegenheins, [1678].

[8] p.

Konkordancia: RMK III/3. 6746.

95.

<A brassói Valentin Greissing (1653–1701) disputációja Johann Detschmann (1625–1706) elnököle alatt – Wittenberg, 1678. április 18.>

Disputatio de .... poenitentiali. Praeside Joh. Deutschmann. die 18. April

Wittebergae: [s. typ.], 1678.

Konkordancia: RMK III. 2949.

96.

<Lakodalmi köszöntő Paul Trausch (1648–1691) és Barbara Benckner (?-?) tiszteletére – Brassó, 1678. május 22.>

Zucker-süßes Blumen-Spiel, Welches Dem Ehrenvesten und Wollgelehrten Herrn Paulo Trauschen, Der Heiligen Schrifft Befliessenen, als Hn. Brautigam: Und der viel Ehr- und Tugendsamen Jungfer Barbarae, Des weiland Woll-Ehrenvesten, Hoch- und Wollgeachten Herrn Pauli Benckners, gewesen vornehmen Mit-Bürgers und Mit-Glieds einer Hochlöblichen Hundertmannschafft in Cron-Stadt, hinterlassenen Tochter, als J. Braut. An deroselben Hochzeitlichen Ehren-Tage, betreffend den 22. Tag Maji, im Jahr Christi 1678. Auß sonderlicher Affection entworffen, und in folgenden einfältigen Weyen-Lied glückwünschend vorgestellt hat der Cronstädtische Filinor.

Kron-Stadt: bey der Verwittibten Martha Pfannenschmiedin, druckts Nicolaus Müller, [1678].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/12

Konkordancia: GROSS 1160; RMK II 1418b.

97.

<A brassói Paul Francisci (1645?–1711) orvosdoktori disputációja – Altdorf, 1678. június 27.>

Disputationem Inauguralem De Paralysi Ex Colica Pro Summis in Arte Medica Honoribus et Privilegiis Doctoralibus legitime impetrandis, Solemni examini proponit Paulus Francisci, Corona Transilvanus, Politater Wunsidlensis. d. 27. Jun. A. R. S. M. DC. LXXIIX.

Altdorfi: Typis Johannis Henrici Schönnerstaedt, [1678].

[2], 28 p.

Konkordancia: RMK III. 2888.

98.

<Gratuláló versek a brassói Paul Francisci (1645?-1711) orvosdoktori kinevezéséhez – Altdorf, 1678. június 29.>

Ehren-Preis welchen der Edel, Vest und Hochgelahrte Herr Paulus Francisci, aus Cronstatt in Siebenbürgen, ... Physicus auf der Nürnbergischen hohen Schul zu Altdorf, durch die ihm öffentlich-zuerkan[n]te Arznei-Doctors-Würde, den 29. Junii dieses 1678sten Christ-Heil-Jahrs ruhmwürdig erlanget, beglückwünschet Vom Geistlich-Wunsiedlischen Collegio und guten Freunden.

Altdorf: Druckts Johann Heinrich Schönnerstädt, [1678].

[2] p.

A versek szerzői: M. Johannes Conradus Saher (?-?), „*Past. Prim. daselbst, und er Sechs-Amptischen Dioeces Superintend.*” – Joseph Fridericus Heusingerus (?-?), „*a Waldegg, Wunsideliens. Ecclesiae Archi-Diaconus, ac venerandi Capituli Camerarius*” – M. Joh. Fried. Peuschelius (?-?), „*Diac. Wonsid.*” – M. Christoph Ernst. Wohnius (?-?) „*Ecclesiae n. t. Syn-Diac.*” – M. Joh. Georgius Pertschius (?-?), „*Rect. Scholae ibid.*”.

Konkordancia: UB „H00/DISS.ALTD.ANH 10”

99.

<Gratuláló vers Johannes Honterus (1633-1691) brassói gimnáziumi rektor segédlelkészi kinevezésére – Brassó, 1678. augusztus 24.>

Annos tolle duos, ex quator ipsee videbis Honterum lustris scepra tulisse Scholae ...

[1] fol.

Jelzet: AHG I.E.145 (187)

A vers szerzője: [Franciscus Rhetherus] (1641-1679).

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

100.

<Lakodalmi köszöntő Martin Albrich (1630-1694) és Sara Greissing (?-1687) tiszteletére – Brassó, 1678. november 13.>

Hochzeitliche Ehren-Gebühr. Womit bediener wurde Der Hoch- und Wohl-Ehrwürdige, Groß-Achtbare und Wohlgelahrte Herr M. Martinvs Albrichivs, Treufleißiger und in Gott eiffinger Obrister Seelen-Sorger im Königl. Marckt Rosenau, 20. Als derselbe mit hertzlichem Vergnügen zu der dritten Ehe schritte. Mit der viel Ehr und Tugend Begabtesten Fr. Sara gebornen Greissingin, Des Weiland Vorsichtig Namhafft- und Wohlweisen Herrn Marci Schunkabunks, Eines Hochweisen Senats bey unsrer Königl. Kron-Stadt vielbetrauten Mit-Glieds, seel. hinterlassenem Wittwe. Vnd Ihr ansehnliches Hochzeit-Gepräng mit einem volckreichen Comitatz öffentlich freudig beglengen in Kron-Stadt. Im Jahr Krist [sic!]: 1678. den 13. Nov.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1678].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/13

A vers szerzője: Joh[ann] Gorgias (1640-1684), „*M. P.*”

Konkordancia: GROSS 1161; RMK II 1418a.

1679

101.

<A besztercei Georgius Leps (?-?) disputációja a brassói Johann Gorgias (1640–1684) elnöklete alatt – Brassó, 1679. április>

Disputatio II. de praedicamentis, quam ... praeside m. Joanne Gorgia deendet Georgius Leps Bistriciensis, ad diem ... Aprilis

Coronae: typis Hermannianis, 1679.

Konkordancia: TR Braşov 114; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1439d.

102.

<A sárkányi Georgius Mathesius (1649?–1706?) disputációja a brassó Johann Gorgias (1640–1684) elnöklete alatt – Brassó, 1679. április>

Gemma quaestionaria ex Snopsi logica ... exhibita praeside Johann Gorgias ... respondente Georgio Mathaesio Sarkanyio, ad diem ... Aprilis ...

Coronae: typis Hermannianis, 1679.

Konkordancia: GROSS 103; TR Braşov 115; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1439g.; VERÓK-Quellen HB 974 [2].

103.

<A szászmuksnai Michael Eusero (?-?) disputációja Valentin Greissing (1653–1701) elnöklete alatt – Wittenberg, 1679. április>

Controversiarum Selectarum. Ex Philosophia Rationali Sylloge Prima Qua Locum In Amp-lissima Philosophica Facultate benigne sibi concessum pro more vindicabit Praeses M. Valent. Greissing Corona Transylvanus Respondente Michaelae Eusero Muschna Transylvano. ad diem ... Apr. A. 1679. In Auditorio Majori.

Wittebergae: Typis Joh. Borckardi Acad. Typogr. Excudebat Simon Lieberhirt, 1679.

[10] p.

Konkordancia: RMK III. 3012.

104.

<A drezdai Johann Georg Hornig (?-?) disputációja Valentin Greissing (1653–1701) elnöklete alatt – Wittenberg, 1679. április>

Controversiarum Selectarum. Ex Philosophia Rationali Sylloge Altera. Qua Locum In Amp-lissima Philosophica Facultate benigne sibi concessum pro more vindicabit Praeses M. Valent. Greissing Corona Transylvanus Respondente Joh. Georgio Hornigio, Dresdensi. ad diem .. Apr. A. 1679. In Auditorio Majori.

Wittebergae: Typis Joh. Borckardi Acad. Typogr. Excudebat Simon Lieberhirt, 1679.

[8] p.

Konkordancia: RMK III. 3012.

105.

<Búcsúzó vers a brassói Valentin Greissing (1653–1701), a medgyesi Franz Czekel (1655?–1701), a segesvári Lorenz Wagner (1650–1699) és a kissinki Georg Tutius (?–1705) hazaindulásának alkalmára – Wittenberg, 1679. április 13.>

Cum Viri-Juvenes praecellens, atqve prae-clarissimus Dn. M. Valentinus Greißing, Coronensis Ampliss. Philosophorum Ordini in Inclyta Wittenbergensium Academia Adscriptus, et SS. Th. Candidatus longe dignissimus, Nec non per-eximii, politissimi, atqve longe doctissimi Dn. Franciscus Czeckelius, Mediensis Dn. Laurentius Wagner, Schasburgensis Dn. Georgius Tutius, Kis-Schenckensis Isq. Poet. Laureat. Caesar. Transylvani, Anno M DC LXXIX. Prid Idus Aprilis Faustum felixq; iter in Patriam dilectissimam ingrederentur, Divinum ipsis praesidium, Angelicosque comitatus, ex animo precari atq; De exantlatis multo cum fructu laboribus Academicis impense gratulari voluerunt Amici et Conterranei. Vvittebergae: Typis Christiani Schrödteri, [1679].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/14

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/1

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/4.

106.

<Martinus Jung (?-?) disputációja a brassói Johann Gorgias (1640–1684) elnöklete alatt – Brassó, 1679.>

Disputatio III. De enuntiatione quam ... praeside M. Joanne Gorgia ... defendet respondens ... Martinus Jung

Coronae: Nicolaus Molitor, 1679.

Konkordancia: GROSS 103; TR Braşov 113; RMK II 1439c; VERÓK-Quellen HB 974 [4].

107.

<A feketehalmi Thomas Rothmann (?-?) disputációja a brassói Johann Gorgias (1640–1684) elnöklete alatt – Brassó, 1679. június 10. és 12.>

Disputatio IV. de syllogismo, quam ... in ... Coronensium gymnasio ad disputandum exhibuit praeside m. Joanne Gorgia ... respondens Thomas Rothmann Czidensis, ... ad diem 10. et 12. Junii.

Coronae: typis Hermannianis, 1679.

Konkordancia: GROSS 103; TR Braşov 116; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1439f; VERÓK-Quellen HB 974 [5]

108.

<Martinus Jeckelius (?-?) disputációja a brassói Johann Gorgias (1640–1684) elnöklete alatt – Brassó, 1679.>

Disputatio V. De Doctrina Topica quam ... praeside M. Johanne Gorgia, examini subjicit respondens ... Martinus Jeckelius

Coronae: Nicolaus Molitor, 1679.

Konkordancia: GROSS 103; TR Braşov 112; RMK II 1439b; VERÓK-Quellen HB 974 [6].

1681

109.

<Christoph Pomarius (?-?), a boroszlói gimnázium rektorsegédének székfoglaló beszéde – Boroszló, 1681. március 27.>

Pontificem Maximum Christum Jesum, sub Solennibus Virlingianis in Gymnasio Vratislavinsium Magdalenaes, a. d. ... pro tempore considerandum indicit M. Christophorus Pomarius, Conrector.

Vratislaviae: in Heredum Baumannianorum Officina, 1681.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.III/1.a

A dokumentumban említett személyek: Ernestus Christianus Bryckner, „*Vratislaviensis*” (?-?) – Christianus Mauritius „*a Titzenstein*” (?-?) – Balthasar Bartsch, „*Neodorfiensis Silesius*” (?-?) – Sigismundus Gotofredus ab Heugel (?-?) – Henricus Cnollius „*Festenberg a Silesi*” (?-?) – Christianus Adolphi, „*Lesna Polon*” (?-?) – Carolus Henricus ab Alemann. (?-?) – Henricus Leonhardus a Thader (?-?) – Johannes Casparus Crantzius, „*Boleslaviensis Sil.*” (?-?) – Christianus Hempelius, „*Vratislaviensis*” (?-?) – Daniel Nieblig, „*Grosburgensis Sil.*” (?-?) – Johannes Bauer, „*Vratislaviensis*” (?-?) – Christianus Gotfrid Kyhn, „*Megagloviensis*” (?-?) – Daniel Luge „*Vratislaviensis*” (?-?) – Johannes Bauer, „*Vratislaviensis*” (?-?) – Daniel Cronerus (1656–1740), „*Corona Transylvanus*” – Johannes Christophorus Albinus (?-?) – Johannes Georgius Blischky (?-?) – Henricus Copsich (?-?) – Wolfgangus Pauggenheider, „*Vratislaviensis*” (?-?) – Daniel Triller, „*Vratislaviensis*” (?-?) – Johannes Urbanus Holst (?-?) – Christianus Wilhelmus Schytz (?-?) – Georgius Christophorus Mitmann (?-?) – Samuel Koornichen, „*Vratislaviensis*” (?-?) – Johannes Friederius „*a Schweinischen*” (?-?) – Jacobus Trauberus, „*Vratislaviensis*” (?-?) – Johannes Gotofredus Getlachius, „*Schlichtingheimensis Polonus*” (?-?) – Jeremias Gottlib Titius, „*Steina Silesius*” (?-?) – Zacharias Machnitzky, „*Militiensis Sil.*” (?-?) – Gotfrid Strelitz (?-?) – Johannes Umminger (?-?) – Gottfrid Binner (?-?) – Michael Hybscher (?-?) – Johannes Georgius Ulke, „*Vratislaviensis*” (?-?) – Johannes Henricus Unger, „*Vratislaviensis*” (?-?).

Konkordancia: *nem regisztrált*

110.

<Lakodalmi köszöntő Martin Closius (1655–1691) és Martha Letz (?-?) tiszteletére – Brassó, 1681. május 4.>

Aggratulatio votiva, in Solennes Nuptiarum Ferias Egregii, aequae atque Politissimi Juvenis Martini Closii, Admodum Reverendi Dignissimiq. Viri, Domini Georgii Closii, p. n. Pastoris Ovilis in Petri montibus indefesse vigilantis, Filii sponsi, cum Castissima, Pudicissimaque Virgine Martha, Amplissimi, Prudentis [circumspecti Viri] Domini Stephani Letz, Jurati inclytae Regiaeque Urbis Coronensis Assessoris meritissimi, Filia, Sponsa. Celebratas Anno 1681. die 4. Maji. Decantata per Infra Scriptos.

Coronae: Typis Herrmannis, praesentavit Nicolaus Molitor, [1681].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/15

A versek szerzői: Bartholomaeus Fischer (?-?) – Laurentius Letz (?-?), „*Germanus Sponsae Frater*” – Petrus Closius (1660?-1695), „*Schola Patria Stud.*”.

Konkordancia: GROSS 1162; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1476b.

111.

<Gratuláció a hohnsteini Christianus Röhrensee (1641–1706) és az alsókői (Stein) Georg Michaelis (1640–1724) filozófiai doktori fokozatszerzésére – Wittenberg, 1681. május 7.>

Summos In Philosophia Honores, Qvos, Rectore Magnifico, Viro Summe Reverendo, Amplissimo, atq. Excellentissimo, Dn. Johanne Andrea Qvenstedio, SS. Theol. D. famigeratissimo, ejusdemq. in alma Leucorea Profess. Publ. celeberrimo, Alumnor. Electoralium Ephoro praecipuo, Amplissimae Facultatis Philosophicae Decanus Spectabilis, Vir Nobilissimus, Amplissimus Excellentissimusq., Dn. Christianus Röhrensee Philos. Pract. Prof. Publ. celeberrimus, Prae-Eximio atq. Clarissimo Viro Juveni, Dn. Georgio Michaelis, ab Also-Kö in Hungaria, in Illustrissima Electorali ad Albim Universitate, VII. Kai. Maj. Anno 1681. solenniter conferebat, felicissimos apprecabatur Natio Transilvano-Saxonica.

[Wittenberg]: Typis Matthaei Henckelii, Acad. Typogr., 1681.

[4] p.

A versek szerzői: Stephan Bockius (?-?) – Michael Czekelius (?-?) – Stephan Bockius (?-1681) – Gabriel Ritter (?-?) – Johannes Weltherus (?-?) – Martin Czigler (1658–1716) – Daniel Schobelius (1655?-1697) – Martin Kelp (1659–1694) – Johann Krempe (1658–1708) – Johann Klein (?-1685) – Daniel Langius (?-1701) – Valentin Gokoesch (?-1691) – Petrus Wolf (1659–1693) – Marcus Fronius (1659–1713) – Michael Bell (?-1720) – Johann Albrich (1663–1690) – Samuel Hermann (?-1726).

Megjegyzés: Martin Czigler (1658–1716) két verset írt magyar és erdélyi szász nyelven.

Konkordancia: RMK III. 3153.

112.

<Halotti búcsúztató a rohrbachi Stephan Bock (?-1681) emlékére – Wittenberg, 1681. június 5.>

Supremum Honoris Monumentum, Qvod Viro-Juveni PerEximio, Praestantissimo Doctissimoq. Dn. Stephano Bockio, Rhorbachino-Transilvano, SS. Theol. et Phil. Cultori indefesso, raro et morum cultiorum et pietatis exemplari, Cum post exantlatos forti patientia vehementissimos, qvibus extorqvebatur, corporis dolores, victor tandem miseriarum omnium evaderet, placideq. iterum iterumq. vocato nomine Jesu, obdormiret, Anno 1681. V. Kai. Jun. hora 6. matut. AEtatis suae xxx. Annorum, hebdom. IV. et V. dierum, In solennibus Exeqviis III. Kalend. Junii celebratis, debiti officii contestandaeq. ... ergo statuebant: Dn. Patroni, Fautores, Populares, et Amici.

Wittenbergae: Typis Matthnei Henckelii, Acad. Typogr., 1681.

[6] p.

A versek szerzői: Johann Röschel (1652–1712) – Michael Czekelius (?–?) – Michael Euser (1653?–?) – Gabriel Ritter (?–?) – Johann Welther (?–?) – Martin Czigler (1658–1716) – Daniel Schobelius (1655?–1697) – Martin Kelp (1659–1694) – Johann Krempe (?–1708) – Johann Klein (?–1685) – Daniel Lang (?–1701) – Valentin Gokesch (?–1691) – Petrus Wolf (1659–1693) – Marcus Fronius (1659–1713) – Michael Bell (?–1720) – Johann Albrich (1663–1690) – Samuel Hermann (?–1726).

Konkordancia: RMK III. 3155.

113.

<Lakodalmi köszöntő Johann Hintz (?–?) és Margaretha Greissing (?–?) tiszteletére – Brassó, 1681. augusztus 10.>

Der Heilige Ehe-Stand, in einem Ehren-Stand Bey dem Hochzeitlichen Freuden-Tag welchen Der Ehrenveste und Wohlgeachtete Herr Johannes Hintz Des weyland vorsichtigen und Wohlweisen Hn. Matthiae Hintz, gewesenenen ältesten Mit-Glieds eines hochweisen Senats in Kron- Stadt, hinterlassener Sohn, als H. Brautigam, mit der Edlen, viel Ehr- und Tugend-belobten Jungfer Margaretha, Des Edlen, Groß-Achtbaren und Wohl-Ehrwürdigen Hn. Pauli Greissing, ietzo wohlmeritierten Pfarrers der Christlichen Gemeine zu Honig-Berg, einig hertzgeliebten Tochter, als Jungfer Braut, am 10. Augusti 1681. Jahrs höchstfeyerlich begieng; In einfältigen Keymen, nach Anweisung Ebr. 13,4. (Die Ehe sol ehrlich gehalten werden bey Allen) entworfen von Des Wohl-Ehrwürdigen Herrn Hochzeit-Vaters Dienstwilligsten Bruder M. Valentin Greissing, der hochlöblichen Philosophischen Facultät in Wittenberg weyland Adjuncto.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1681].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/16

A vers szerzője: Valentin Greissing (1653–1701), „*der hochlöblichen Philosophischen Facultät in Wittenberg weyland Adjuncto*”.

Konkordancia: GROSS 1164; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1476a.

114.

<Halotti búcsúztató Martin Draudt (1678–1681) emlékére – Brassó, 1681. december 30.>

Christ-Schuldigste Trost-Schrift, An den Groß-Achtbaren und Wohl-Ehrwürdigen Herrn Marcvm Dravd. Treufleißigen und im Geist sehr eiverigen Predigern, bey der grossen Pfarr Kirchen in Kron-Stadt: wie auch an die Edle, viel Ehr- und Tugendsame Frau Mart- ham geborne Greissingin, Beyde ietzo höchst-betrübte Eltern wegen der allzufrüh erblassten Bindheit Des Knabens Martini Als derselbe Den 30. Dec. des ietzt zum ende lauffenden 1681. Jahres, seines alters 3. Jahr und 2. Monat, dem befürchtenden Trübsaal entrissen wurde. Zu Bezeugung der Schwägerlichen Condolentz, außgefertiget von M.Valentin Greissing.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, [1681].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/1

A vers szerzője: M. Valentin Greissing (1653–1701).

Konkordancia: GROSS 1163; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1476c.

1682

115.

<A brassói Marcus Fronius (1659–1713) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1682.>

Dissertatio de ... primorum N, T. fidelium, ante publicum Christi Praeconium. Praeside Joh. Deutschmann.

Wittebergae: [s. typ.], 1682.

[8] p.

Konkordancia: RMK III. 3212.

116.

<A brassói Valentin Gockesch (?–1691) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1682. január 12.>

Dissertatio theologica De Causa materiali SS. Theologiae. Praeside Johanne Deutschmann, D. 12. Januarii 1682.

Wittebergae: [s. typ.], 1682.

[10] p.

Konkordancia: RMK III. 3216.

117.

<Búcsúzó vers Valentin Gokesch (?–1691) hazaindulásának emlékére – Wittenberg, 1682. február 19.>

Illibatae Synceritatis Tekmhpion, qvo suum Pereximio Praestantiss. Dn. Valentino Gokesch, Corona Transylvano, Exantlatis Academicae vitae laboribus patriam qvietem Anno M. DC. XXCII. D. 19. Kal. Febr. St. V. repetenti, animum commendabat biga popularium Marcus Fronius Johannes Albrich S. S. S. S. S. S.

[Wittenbergae]: [s. typ.], 1682.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/17

A vers szerzője: Marcus Fronius (1659–1713), Johannes Albrich (1663–1690) „S. S. S. S. S.”

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/5

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/5.; RMK III. 3217.

118.

<Beszámoló üstökös megfigyeléséről – Brassó, 1682. március 5. >

Eigentlicher Abriß und warhafftiger Bericht von dem Wunder-Stern, welcher sich den 5. Tag Martii, dieses 1682. Jahr, zu Wienn in Oesterreich hat sehen lassen.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, [1682].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/18,

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/6.

119.

<Erdélyi honfitársak gratulációja a szebeni Johann Krempe (?-1708) részére – Wittenberg, 1682. április 27.>

Plausus Votivus quo supremos in philosophia honores, rectore magnifico, viro ... Dn. Michaelae Sennerto, ... viro ... Dn. Christiano Donati ... viro-juveni Prae-eximio atque clarissimo Dn. Johanni Krempe, Cibinio Transylvano in illustrissima Leucorea d. 27. Apr. Anno M.DC.LXXXII. solenniter collatos ...

Wittenbergae: Literis Brüningianis, [1682]

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/21

A versek szerzői: Martinus Zieglerus (1658–1716), „*Corona-Transylvanus ss. th. et phil. stud.*” – Daniel Schobelius (1655?–1697), „*Lapidensis Transylvanus s. s. th. et ph. st.*” – Martinus Kelpius (1659–1694), „*Holdvilagino-Transylvanus ss. theol. stud.*” – Johannes Kleinius (?–1685), „*Purimont[anus] Trans. ss. th. st.*” – Daniel Lang „*Marpodinensis Trans.*” (?–1701), „*ss. th. stud.*” – Petrus Wolffius (1659–1693), „*Corona-Trans. der H. Schrift Ergebener*” – Marcus Fronius (1659–1713), „*Corona-Trans. ss. th. stud.*” – Mich[ael] Bell (?–1692), „*Cor[ona] Trans.*” – Johannes Albrich (1663–1690), „*Corona-Trans. ss. t. et ph. cultor.*” – Samuel Herrmann (?–1726), „*Darocino-Trans. ss. th. et ph. cultor.*” – Daniel Kroner (1656–1740), „*von Kronstadt aus Siebenbürgen der Weltweißh[heit] Befl[iessener]*” – Georgius Rhener (?–1712), „*Trans. ss. th. et phil. cultor.*” – Johannes Hoch (?–1713), „*Trans. ss. th. et phil. studios.*” – Simon Schwartz (?–1694?), „*Tatarlakiensis-Trans. ss. phil. et th. stud.*” – Asarela Mederus (1660–1689), „*von Krohnstat [sic!] aus Siebenb. L. L. Stud.*” – Lucas Seuler (1661–1735), „*von Krohnstadt [sic!] aus Siebenb[ürger] der H[eiligen] Schrift Ergebener*” – Bartholomäus Melas (1662–1734), „*Lebnekino Trans. ss. th. et phil. stud.*” – Michael Mauritius (?–?), „*Media Trans. ss. theol. et phil. stud.*” – Johannes Dürr (?–1711), „*Corona-Trans. ss. th. stud.*”.

Konkordancia: *nem regisztrált*

120.

<Erdélyi honfitársak gratulációi Marcus Fronius (1659–1713) magiszteri fokozatszerzéséhez – Wittenberg, 1682. április 27.>

Supremam in Phliosophia lauream rectore magnifico, viro ... Michaelae Sennerto, ..., viro ... Christiano Donati, ... per-eximio et clarissimo viro ... Marco Fronio, Corona-Transylvano, in illustri ad Albium Universitate d. XXVII. April. Anno MDCLXXXII solenniter conferente ...

Wittenbergae: typis expressit Augustus Brüning, [1682].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/23

A versek szerzői: Martinus Ziegler (1658–1716), „*Corona-Transylv. ss. theol. et phil. cultor*” – Daniel Schobelius (1655?–1697), „*ss. theol. et phil. stud.*” – Martinus Kelpius (1659–1694), „*Holdvilagino-Trans. ss. theol. et phil. stud.*” – Johannes Krempe (?–1708), „*Cibin. Transylvanu. ss. theol. stud. et phil. cand.*” – Johannes Klein (?–1685), „*Purimontano-Trans. ss. theol. et phil. stud.*” – Daniel Lang (?–1701), „*Marpodino-Transylv. ss. theol. et phil. stud.*” – Petrus Wolff (1659–1693), „*von Cronstadt aus Siebenbürgen, der Heiligen Schrift und Welt-Weißheit Ergebener*” – Michael Bell (?–1692), „*Corona-Transylv. ss. theol. stud.*” – Johannes Albrich (1663–1690), „*Corona-Trans. ss. theol. et phil. cult.*” – Samuel Herrmann (?–1726), „*Daroczino-Transylv. ss. theol. et phil. stud.*” – Daniel Croner (1656–1740), „*von Kronstadt aus Siebenbürgen, der Welt-Weißheit Ergebener*” – Georgius Rhener (?–1712), „*Transylvanus, ss. theol. et phil. stud.*” – Johannes Hoch (?–1713), „*Media-Transylv. ss. th. et phil. stud.*” – Simon Schwartz (?–1694?), „*Tatarlakino-Trans. ss. theol. et phil. stud.*” – Azarela Mederus (1660–1689), „*Corona-Transylv. ll. stud.*” – Lucas Seuler (1661–1735), „*Corona-Transylvanus, ss. theol. et phil. stud.*” – Bartholomäus Melas (1662–1734), „*Lebnekino-Transylv. ss. theol. et phil. stud.*” – Michael Mauritius (?–?), „*Media-Transylv. ss. theol. et phil. stud.*” – Johannes Dürr (?–1711), „*Corona-Transylv. ss. theol. stud.*”.

Konkordancia: RMK III. 3223.

121.

<Gratuláció a brassói Marcus Fronius (1659–1713) doktori fokozatszerzéséhez – Wittenberg, 1682. április 27.>

Io, cum Rectore magnifico viro ... Michaele Sennert ..., viro ... Christiano Donati, ..., vir-juvenis Dn. Marcus Fronius Corona Transs. Philosophiae Doctor, D. 27. April. Anno M DCXXCII. in solenni Eruditorum concessu ac Panegyri, publice renunciaretur ...

VWittebergae: ex officina Finceliana, [1682].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/22

A versek szerzői: Abraham Calovius (1612–1686), „*D.*” – Johannes Andreas Quenstedt (1617–1688), „*D.*” – Johannes Deutschmann (1625–1706), „*D.*” – Christianus Donati (1640–1694), „*P. P. h. t. ord. Phil. Dec.*” – G[eorg] C[aspar] Kirchmajerus (1635–1700) – Michael VValther (1638–1692), „*P. P.*” – Paulus Gottfried Sperling (1652–1709), „*D.*” – Christianus Vater (1651–1732), „*D.*” – Johann Christian Nottnagel (?–?) – J[ohann] G[eorg] Neumann (1661–1709), „*Belt. Saxo.*” – M. Samuel Lange (?–?) – Theodorus Demarenata (?–?), Benjamin Wilgandejus (?–?), „*B et S. T. T. SS. Th. St. St. Fratres si non germani utiqve Germani*” – Christophorus Memenczius (?–?), „*Med. Stud.*” – Johannes Abrahamus Deutchmann (?–?) – Abrahamus Henricus Deutschmann (1667–?).

Konkordancia: *nem regisztrált*

122.

<Christianus Donati (1640–1694) wittenbergi professzor gratulációja a brassói Marcus Fronius (1659–1713) és diáktársai tiszteletére – Wittenberg, 1682. április 27.>

Viris atqve juvenibus ...

Wittenbergae: Literis Matthaei Henckelii, Acad. Typogr., [1682].

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/20

A vers szerzője: Christianus Donati (1640–1694)

A dokumentumban említett személyek: Johannes Fridericus Bremerus (?-?), „*Vratislaviensis Silesius*” – Joachim Schültz (?-?), „*Stralesundensis Pomeranus*” – Johann Christophorus Chenius (?-?), „*Magdeburg Saxonus*” – Joachim Witstock (?-?), „*Dorpat Livonus*” – Christian Andreas Siberus (?-?), „*Scandaviensis Misnicus*” – Paul Friderich Gerhard (?-?), „*Berolinensis Marchiacus*” – Zacharias Cubea (?-?), „*Budissa Lusatus, Gorsdorffensium Pastor*” – Thuroni Liebmannus (?-?), „*Melmogia Scanus*” – Paul Balthasar Röber (?-?), „*Ortrando-Misnicus*” – Henrich Vollmar (?-?), „*Servesta-Anhaltinus*” – Christian Zimmermann (?-?), „*Sachsdorffensis Misnicus*” – Johannes Christophorus Avenarius (?-?), „*Radeburgensis Misnicus*” – Johann Christian Röger (?-?), „*Cygne-Misnicus*” – Augustin Flader (?-?), „*Prato-vallensis Misnicus*” – Ehrenfried Weber (?-?), „*Politanus Misnicus*” – Heinrich Palm (?-?), „*Lubecensis*” – Johann Christian (?-?) „*Eccard, Vvittenbergensis*” – Adam Guth (?-?), „*Bitterfeldensis Saxonus*” – Johann Michel Hoppe (?-?), „*Vratislaviensis Silesius*” – Michael Friderich (?-?), „*Stapell, Molna Lubecensis*” – Christian Potsch (?-?), „*Briga Silesius*” – Johann Krempe (?-?), „*Cibiniensis Transylvanus*” – Valentin Gottfried Ulmann (?-?), „*Laebavia Lusatia*” – Marcus Fronius (?-?), „*Corona Trasnyvanus*” – Johann Georg Klimper (?-?), „*Chemnicensis Misnicus*” – Johann Christoph Lehmann (?-?), „*Senftenberga-Misnicus*” – Fabian Peschel (?-?), „*Freibergensis Misnicus*” – Christianus Beatus Kentzelmann (?-?), „*Trebiza-Saxonus*” – Johann Christian Buder (?-?), „*Zitta-Lusatus*” – Daniel Springer (?-?), „*Vratislaviensis Silesius*” – Adam Kruber (?-?), „*Strela Silesius*” – Samuel Gerlach (?-?), „*Sligtingheimensis Polonus*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/6

Konkordancia: *nem regisztrált*

123.

<Gratuláció Johann Krempe (?–1708) és Marcus Fronius (1659–1713) fokozatszerzéséhez – Wittenberg, 1682. május 5.>

Havete magisi qvuum Rectore Magnifico viro ... Dn. Michaelae Sennerto ... spectabilis decanus vir ... Dn. Christianus Donati, ... clarissimis, juvenibus literatissimisque Dn. Johanni Krempe, Cibinio, Dn. Marco Fronio Corona Traensylvanis. summos in Philosophia Honores, V. Kal. Maji Anno MDCXXCII in publica Panegyri solenniter conferret ...

VVittebergae: ex officina Finceliana, [1682].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/24

A versek szerzői: Johann Peißker (1631–1711), „*P. L. Caes. et Lycei Wittenb. rectore et directore*” – Wolfgang Philipp Ernestus (1656–1712), „*Pappenhemens.*” – M. J[ohann] G[eorg] Neumann (1661–1709), „*Belt. Saxo.*” – M. Abraham A. F. Calovius (1612–1686).

Konkordancia: *nem regisztrált*

124.

<Halotti búcsúztató a brassói Martin Albrich (1661–1682) emlékére – Wittenberg, 1682. július 15.>

Lacrumae Germanae super improvisum casum Juvenis ingenua morum nobilitate eximii Martini Albrich Corona Transylvani Jur. in Aula patr. Stud. non infelicis inter lavandum gurgite haustus. d. 15. Jul. Anno MDCIXXXII. effusae, excipiente moestissimo si non fratre certe fratris infatigante M. Marco Fronio Corona Transylvano. Wittenbergae Anno M D C XXCII v. Non. Octob.

Wittenberg: [s. typ.], 1682.

[2] p.

A mű szerzője: Marcus Fronius (1659–1713).

Konkordancia: RMK III. 3213.

125.

<Halotti búcsúztató a brassói Johann Albrich (1661–1682) emlékére – Wittenberg, 1682. június 15.>

Undae Lustrales in infelici Mercurio, queis Dn. Martinus Albrichius Jur. Studiosus in Aula . . . inter lavandum, mersus die 15 Julii 1682. florentissimam vitam cum improvisa morte commutavit.

Wittebergae: [s. typ.], 1682.

[2] p.

Konkordancia: RMK III. 3208.

126.

<A brassói Marcus Fronius (1659–1713) disputációja Christan Donati (1640–1694) elnöklete alatt – Wittenberg, 1682. november 1.>

<Dissertatio Metaphysica De Distinctione qvam Praeside Nobilis. Ampliss. Excellentissimoqve Dn. Christiano Donati Log. et Met. hic P. P. Patrono Promotoreq. suo aeternum devenerando> M. Marcus F<ronius> Corona Transs. In alma ad albim Leucore<a> publicae eruditorum examini, horis locoqve consvetis, Kal. Nov. A M D C XXCII. Exponit.

Vvittenbergae: Typis Christiani Fincelii, [1682].

[19] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/17

A művet „*N. T. C. obseqviosissimus Cliens M.*” M[arcus] F[ronius] (1659–1713) a következő személynek ajánlja: Isaac Zabanius (1632–1707), „*Gymnasiorum olim Epperiensis in Hungaria, hodie Cibir. Transs. Metr. Prof. Publ. jam etiam Rect. graviter merito, Patrono mihi Patris instar suspiciendo*”.

Megjegyzés: a nyomtatvány címlapjának jelentős része hiányzik.

Konkordancia: RMK III. 3215.

127.

<A baráthelyi Johann Hoch (?–1713) disputációja a brassói Marcus Fronius (1659–1713) elnöklete alatt – Wittenberg, 1682. november 1.>

Totius et patrium distinctio. Praeside M. Marco Fronio Corona-Transylvano, respondente Johanne Hoch, Parathia Transylv. publicae ventilationi exposita Wittenbergae Kal. Nov. anno M DC XXCII.

Wittenbergae: typis viduae Augusti Brüningii, [1682].

[8] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/18.[a],

A művet „*ad Patrem meliore filio dignum M.*” Marcus Fronius (1659–1713), „*Th. St.*” a következő személynek ajánlja: Petrus Fronius (1631–1685), „*Ecclesiae Jesu Neapolitanos in Barzia Transylvanorum collectae Antistiti graviter vigilantanti, Patri mihi nunquam sine veneratione nominando, salutem, speiq; temere juxta et pie conceptae optatum colophona.*”.

Konkordancia: RMK III. 3214.; RMK III/3. 7764.

1683

128.

<A kissinki Martinus Tutius (?–1702) orvosdoktori disputációja Jeremias Lossi (?–?) elnöklete alatt – Wittenberg, 1683. március>

Dissertationem Medicam de Arthritide sub praesidio viri ... Dn. Jeremiae Lossi, phil. Et med. doct. Anatom. Et botan. Prof. Publ. Longe celeberrimi, h. t. decani spectabilis, Dni. Patroni, praeceptoris ac promotoris omni honore aeternum devenerandi, publico eruditorum examinis exponit autor Martinus Tutius, Kis-Schenckino Transylvanus. Ad. d. Martii Anno M. DC. LXXXIII. in auditorio medicorum.

Wittenbergae, Typis Viduae Augusti Bruningii, [1683].

[15] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.140.II/21

A művet Martinus Tutius (?–1702), „*Transilv.*” a következő személyeknek ajánlja: Marcus Fronius (1635–?), „*antistiti Ecclesiae qvae colligitur in Rothberg vigilantissimo dignissimo*” – Jeremias Henrich (?–?), „*Kis-Schenckensis Pastori meritissimo*” – Samuel Bausner (1639–?), „*Pastori in Wald-Huten vigilantissimo*” – Georg Tut (?–?), „*P. L. C. publ. verbi Dei ministro in Schasburg optime merito*” – Johannes Barbenius (1649–1734), „*SS. Th. et Ph. St.*” – Martinus Kilschius (?–?), „*Medico felicissimo, et Reipubl. Schasburgensis Centum Viro meritissimo*” – Andreas Gobbel (?–1714?), „*Reipubl. Centum Viro dignissimo*”.

Konkordancia: RMK III. 3268.

129.

<Gratuláció a brassói Johann Albrich (1663–1690) doktori fokozatszerzéséhez – Wittenberg, 1683. április 24.>

Lauream Apollineam, Rectore Magnifico, ... Johanne Deutschmanno, ... á Decano Spectabili, ... Dn. Theodoro Dassovio, ... viro juveni Prae-Eximio atque Clarissimo Dn. Johanni Albrichio, Corona-Transilvano in solenni Eruditorum Panegyri d. XXIV. Aprilis Anni post Verbum incarnatum MDCLXXXIII. ...

Wittenbergae: Typis Matthaei Henckelii, [1683].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/26

A versek szerzői: Johannes Deutschmann (1625–1706) „*D. p. t. acad. rector.*” – Theodorus Dassovius (1648–1721), „*p. p. p. t. decanus*” – Balthasar Stolberg (1640–1684), „*p. p.*” – Christianus Donati (1640–1694), „*p. p.*” – Christianus Vater (1651–1732), „*D.*” – M. Johann Peisker (1631–1711), „*p. l. caes. Lic. Wittenb. rector, ac laudatissimae societate uton addictus*” – Christian Trentsch (?–?) „*Wittenberger*” – Johann Michael Hoppe (?–?), „*von Breßlau*” – G. C. F. (?–?)

Konkordancia: *nem regisztrált*

130.

<Erdélyi honfitársak gratulációja a brassói Johann Albrich (1663–1690) tiszteletere – Wittenberg, 1683. április 24.>

Syncharmata, quae, cum Rectore Magnifico, Dn. Johanne Deutschmanno, ... Decano Spectabili ... Dn. Theodoro Dassovio, ... virum Prae-Eximium atque Clarissimum Dn. Johannem Albrichium Corona-Transilvanum Sophia ad pileum vocaret deproperabant populares, Anno post Verbum incarnatum MDCLXXXIII. d. XXIV. Aprilis.

Wittenbergae: Typis Matthaei Henckelii, [1683].

[6] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/27

A versek szerzői: Georgius Both (?–?), „*Musna Transylv. ss. th. stud.*” – Daniel Schobelius (1655?–1697), „*Lap. Transylv. ss. th. et phil. cultor.*” – Johann Krempe (?–1708), „*Cib. Trans.*” – Daniel Lang (?–1701), „*Marpodino Transylv.*” – Petrus Wolff (1659–1693), „*von Cronstadt aus Siebenb.*” – M. Marcus Fronius (1659–1713), „*Corona Transylv.*” – Michael Bell (?–1692), „*Corona-Transylv.*” – Samuel Hermann (?–1726), „*Darotzino-Transylv.*” – Martinus Tutius (?–1702), „*Kis-Schenkino Trans. medic. stud.*” – Daniel Croner (1656–1740), „*von Cron-Stadt aus Siebenbürgen*” – Johannes Hoch (?–1713), „*Media Transylv. ss. th. stud.*” – Simon Schwartz (?–1694), „*Tatarlackino Transylv. s. s. th. st.*” – Asarela Mederus (1660–1689) – Lucas Seuler (1661–1735), „*von Cronstadt auß Siebenbürgen*” – Bartholomaeus Melas (1662–1734), „*Lebneckino-Transylv. ss. th. st.*” – Michael Mauritius (?–?), „*Media Transylv. ss. th. st.*” – Johannes Durrius (?–1711), „*Agatho Transylv. ss. th. et phil. st.*” – Andreas Malberthi (?–?), „*Corona Transylv. ss. th. st.*” – Johannes Manckesch (1660–1690), „*Corona Transylv. ss. th. st.*” – Andreas Scharsius (?–1710), „*Media Transylv. ss. th. st.*”.

Konkordancia: RMK III. 3267.

131.

<A brassói Johann Albrich (1663–1690) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1683. szeptember>

Disputatio Theologica ex Augustanae Confessionis Methodica repetitione, De Confessione, Quam Numine Divino clementissime annuente Sub Praesidio Summé Reverendi, Mag-

nifici, Amplissimi, Excellentissimiq; Viri Domini Johannis Deutschmanni, SS. Th. Doct. famigeratissimi, ejusdem P. P. longe celeberrimi, ut et Alumnorum Electoralium Ephori gravissimi, h. t. Decani spectatissimi, Dni Patroni, Praeceptoris ac Promotoris sui, eo, quopar est, cultu, devenerandi, suspiciendi In Alma Leucorea publice defendet M. Johannes Albrichius Corona Transylvanus. Horis consvetis in Auditorio Majori, Anno M DC LXXXIII. Mens. Septemb. ad d.

Wittenbergae: Typis Viduae Augusti Bruningii, [1683].

[10] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/2

A művet Johann Albrich (1663–1690), „*SS. Theol. Stud.*” a következő személynek ajánlja:

Martin Albrich (1630–1694), „*Ecclesiae Christi, quae Rosis colligitur, antistiti fidelissimo, meritissimo Dno Patri, studiorumq; meorum Promotori*”.

A versek szerzői: Johannes Deutschmann (1625–1706), „*D[octo]r*” – Petrus Wolffius (1659–1693), „*Transil. SS. Th. Stud.*” – Michael Bell (?–1720), „*Corona Transylvanus SS. Theol. Stud.*”.

Konkordancia: RMK III. 3260; VERÓK-Quellen II 495

132.

<Johann Ulich (1634–1712) lipcsei kántor megzenésített verse Daniel Croner (1656–1740) hazaindulásának emlékére – Wittenberg, 1683. október 29.>

Sehnlicher Nachruff mit welchem als der ... Daniel Croner, von CronStadt aus Siebenbürgen, der heiligen Schrifft und der Welt-Weißeheit eyfrigst Ergebener ... von der Weltberühmter Universität Wittenberg in sein Beliebttes Vaterland zu reysen entschlossen, in folgender Musicalischer Ode, Aus sonderbahrer Wohlgewogenheit zum stetswährenden Andencken begleiten wolte, Johann Ulich von Leipzig ... dero Zeit in Wittenberg Cantor und Chori Musici Director, wie auch bey der Pfarr-Kirchen daselbst Organist.

[4] fol.

Wittenberg: druckts Matthaeus Henckel. Univers. Buchdr., 1683.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.III/3/4

A vers szerzője: Johann Ulich (1634–1712).

Duplum: AHG IV.F.248/1

Konkordancia: *nem regisztrált*

1684

133.

<A brassói Johann Albrich (1663–1690) disputációja Christian Donati (1640–1694) wittenbergi professzor elnöklete alatt – Wittenberg, 1684. augusztus 20.>

Ex Theologia Naturali De Nomine Dei Nomine Dei, Sub Praesidio Viri Nobilissimi, Amplissimi, Excellentissimi, Dn. Christiani Donati, Log. ac Met. Prof. Publ. h. t. Acad. Rectoris, Disputabit publice M. Johannes Albrichius, Coronensis Transylvanus, D. 20. Aug. Anno M D C LXXXIV. Horis locoq. consvetis.

Wittebergae: Ex Officina Brüningiana Viduae, [1684].

[2] p.

Jelzet: IV. F.1.Tq.139/3

Konkordancia: RMK III. 3316.

134.

<A besztercei Andreas Sattler (?–1715) disputációja a brassói Johann Albrich (1663–1690) elnöklete alatt – Wittenberg, 1684. augusztus 20.>

Dissertatio pneumatica, de Spiritu in communi, Quam, Amplissima Facult. Philos. Consentiente, In Celeberrima ad Albim Academia, Publicae Eruditorum Ventilationi submittit Praeses M. Johannes Albrichius, Coronensis Transylvanus, respondente Andrea Sattlero, Bistriciense Transylv. SS. Th. et Ph. St. in auditorio Minori, D. 20. August. Anno M DC LXXXIV. Horis Convets.

Wittenbergae: Ex Officina Brüningiana Viduae, [1684].

[10] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/4

A művet Johann Albrich (1663–1690) a következő személyeknek ajánlja: Martin Albrich (1630–1694) „*Ecclesiae Rosonensis Antistiti meritissimo*” – Johann Honter (1633–1691) „*Ecclesiae Cathedralis Coronensium Pastori Primario vigilantissimo*” – Johann Gorgias (1640–1684) „*Poet. Laur. Caes. Gymnasii Coronensis Rectori dexterrimo*” – Valentin Greissing (1653–1701) „*de Republica literaria optime semper merenti*”.

A versek szerzői: Christianus Donati (1640–1694), „*P. P. h. t. Acad. Rector*” – Johannes Deutschmann (1625–1706), „*D[octo]r*”.

Megjegyzés: Az RMK III 3317. leírásánál hiányzik az ajánlás és a versek szerzőinek ismeretése.

Konkordancia: RMK III. 3317.

135.

<A brassói Lucas Seuler (1661–1735) költeménye Jeremias Lossi (1643–1684) orvosdoktor tiszteletére – Wittenberg, 1684. november 13.>

Ultimum simul ac debitum officium Qvod In Viri Nobilissimi, Amplissimi, Excellentissimi ac Experientissimi Dn. Jeremiae Lossii, Phil. et Med. Doct. Anat. et Botan. Profess. Publ. hactenus longe celeberrimi, praematurum inopinatumqve obitum cum v. Idus Novembris in Alma Leucorea ferale ejus Exeqviae celebrarentur Dn. Patrono, Praeceptorum aeternum devenerando, a ... conferre volebat. L. Seuler, Cor. Transylv.

Wittenberg: Typis Christiani Fincelii, [1684].

Konkordancia: RMK III. 3323.

1685

136.

<A brassói Petrus Closius (1660?–1695) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1685.>

Dissertatio de Mysterio SS. Trinitatis a primis N. T. Fidelibus ante publicum Christi praeconium cognito et credito, ex Baptismi Christi Deductione, Praeside Johanne Deutschmann.

Wittebergae: [s. typ.], 1685.

[8] p.

Konkordancia: RMK III. 3369.

137.

<A brassói Johann Mankesch (1635–1699) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1685. május>

ΤριαδοΓνωσιαν, primorum N. T. fidelium, Ante Publicum Christi praeconium, Ex Angelica Conceptionis Christi Salvatoris Annunciatione erutam, Deo trinuno auspice, sub praesidio, Viri Summe Rever., Magnifici, Ampliss. atque Excellentiss. Dn. Joh. Deutschmanni, SS. Th. Doct. ejusdemq; Prof. Publ. jam dudum longe Celeberimi, Alum. Elect. Ephori gravissimi, Dn. Patroni, Praeceptoris, studiorumque suorum Promotoris, summa animi observantia et reverentia sanctissime colendi, suspiciendi, Publicae Eruditorum ... exponet Johannes Manckesch, Corona Transsylv. SS. Th. Phq; Stud. In Auditorio Majori, ad d. Maji. An. M. DC. LXXXV.

Wittebergae, Literis Bruningianis, [1685].

[9] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/32

Konkordancia: RMK III. 3374.

138.

<A medgyesi Andreas Scharsius (1660?–1710) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1685. május>

ΤριαδοΓνωσιαν, Primorum N. T. fidelium. Ante Publicum Christi proeconium, Ex Cantici Mariae Consideratione Luc. I. V. 47-55, Praeside Summe Keverend Magnifico, et Excellentissimo, Dn. Johanne Deutschmann, S. S. Theol. Doctore, ejusdemq. Facultatis in Alma hac ad Albim Academia PP. famigeratissimo, et Electoralium Alumnorum Ephoro gravissimo, Dn. Patrono, Praeceptore, atque Benefactore Jugi honore colendo, demonstrabit Andreas Scharsius, Media-Transylvanus SS. Theologiae et Philol. Stud. In Auditorio Majori, ad diem ... Maji, currentis M. DC. LXXXV. Horis matutinis consvetis.

Wittebergae: Literis Bruningianis, [1685].

[8] p.

Konkordancia: RMK III. 3376

139.

<A brassói Johann Albrich (1663–1690) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1685. május>

ΤριαδοΓνωσιαν, primorum N. T. fidelium, Ante Publicum Christi praeconium, Ex Conceptionis Johannis Angelica Denunciatione, Praeside, Summe Reverendo, Magnifico, Dn. Jo-

hanne Deutschmann, S. S. Th. D. et P. P. celeberrimo Alumnorum Electoralium Ephoro Gravissimo, Domino Patrono, ac studiorum suorum Promotore observantissime colendo, expendet M. Johannes Albrichius, Corona-Transsylvanus, Anno M. DC. LXXXV. D. Maji. Wittebergae: Literis Bruningianis, [1685].

[9] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/5

A művet Johann Albrich (1663–1690), „respondens” a következő személyeknek ajánlja: Martin Harnung (1625–1703), „*Ecclesiae Brendorffensis Antistiti meritissimo, Capituli Barzensis Pro-Decano Spectabili*” – Georg Closius (1630–1696) „*Ecclesiae, qvae Petrimonti Christo sacra, Pastori vigilantissimo, Capitoli Barzensis Seniori Gravissimo*” – Jacob Czultner (1660?–1713) „*Ecclesiae Nusbachensis Angelo fidelissimo*” – Petrus Fronius (1631–1685) „*Ecclesiae Neopolitanae Praesuli dignissimo*” – Nicolaus Sinonius (1631–1706) „*Ecclesiae Czeidensis Pastori optime merito*” – Johann Greissing (1644–1695) „*Gymnasii Coronensis Lectori primario dignissimo*”.

Konkordancia: VERÓK-Quellen HB 588.

140.

<A brassói Jacobus Czultner (1660?–1713) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1685. július 3.>

ΤριαΔοΓνησιαν, primorum N. T. fidelium, Ante Publicum Christi praeconium, Ex Johannis Baptistae Praedicatione, In illustri Academia Wittenbergensi, sub Praesidio Viri Summe Reverendi, Magnif. Amplissimi et Excellentissimi, Dn. Joh. Deutschmanni, S. S. theol. Doct. et P. P. longe Celeberrimi, Alumnorum Elect. Ephori Gravissimi, Dn. Patroni, Praeceptoris, studiorumqve suorum Promotoris jugiter dev...erandi, Publicae disquisitioni submittit Jacobus Czultnerus, Corona-Transsylvanus SS. Th. Stud. In Auditorio Majori, ad diem 3. Jul. A. C. M. DC. LXXXV.

Wittenbergae: Literis Bruningianis, [1685].

[9] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/12

Konkordancia: RMK III. 3370.

141.

<Lakodalmi köszöntő a brassói Peter Bartosch (?–1705) és Sara Albrich (1668–?) tiszteletére – Brassó, 1685. július 15.>

Zulässiger und Gott wohl-gefälliger Schmuck eines Ehe-Weibes, bey dem Hochzeitlichen Ehren-Tag, welchen der Wohl-Ehrbare und Kunst-erfahrne H. Peter Barthesch des weyl-land fürsichtigen und Wohlweisen Hn. Peter Barthesch gewesenenen wohlverdienten Raths-Geschwornen hiesiger Republic in Kron-stadt hinterlassener Sohn, als Bräutigam. Mit der Viel Ehr- und Tugendsamen Jungfer, Sara, des Wohl-Ehrwürdigen, Groß-Achtbaren und Hochgelahrten Hn. M. Martini Albrichii, wohlbestellten und viel Jahre hero höchst-meritierenden Ober Seelen, Sorgers des Königl. Marckts Rosen-aw, wie auch ietziger Zeit eines Venerandi Cap. Barcensis ansehlichen und würdigen H. Decani, Eheleiblichen Jungf. Tochter, als Braut, am 15. Juli des ietzt lauffenden 1685. Jahre, in höchster

Vergnügung begieng. Nach Umleitung des Trempels Sara, Abrahams Weib, aus den Worten 1 Pet. 3, 3. seqq. Der Weiber Schmuck soll nicht außwendig seyn mit Gold umbhängen oder Kleider anlegen; sondern mit sanfftem und stillen Geiste. Dem also haben sich auch vor Zeiten die heilige Weiber geschmückt, Die ihren Männern unterthan waren, wie die Sara Abraham gehorsam war, und hieß Ihn Herr. Reimweis gezeiget von M. Valentin Greissing, des Kron-Städtischen Gymnasii Rectore.

Kron-Stadt: in Michael Hermanns Druckerey, Druckte Nicolaus Müller, 1685.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/11

A versek szerzői: Valentin Greissing (1653–1701), „*des Cron-Städtischen Gymnasii Rectore*” – Johannes Greissing (1644–1695), „*Weidenbachio-Corona Transylvanus*”.

Konkordancia: GROSS 1167; RMK II 1557.

142.

<Lakodalmi köszöntő a brassói Peter Bartosch (?–1705) és Sara Albrich (1668–?) tiszteletére – Brassó, 1685. július 15.>

Als Der Wohl-Ehrbare und Kunst-erfahrne Petrus Barthesch, des weyland Vorsichtigen und Wohl weisen Hn. Petri Barthesch, gewesenen wohlverdienten Raths-beschwornen hiesiger Republic in Kron-Stadt, hinterlassener Sohn, als Bräutigam, mit der viel Ehr- und tugendsamen Jungfer, Sara, des Wohle-Ehrwürdigen, Groß-Achtbaren und Hochgelahrten Hn. M. Martini Albrichii, wohlbestellten und viel Jahre hero Höchst-meritierenden Ober Seelen-Sorgers des Königl. Marckts Rosenav, wie auch ietziger Zeit eines Venerandi Cap. Barcensis ansehlichen und würdigen H. decani, Eheleiblichen Jungf. Tochter, als Braut, Sein hochzeitliches Beylager, Am 15. Juli, des ietzt lauffenden 1685. Jahres, in höchster Vergnügung gehalten. Congratulierte demselben wohlmeinend Lazarus Bonamicus.

Kron-Stadt: in Michael Hermanns Druckerey, Druckte Nicolaus Müller, 1685.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/12

A versek szerzői: Lazarus Bonamicus (?–?) – Simon Draudt (1673–1729), „*junior*”.

Konkordancia: GROSS 1167; RMK II 1556.

143.

<Halotti búcsúztató Petrus Fronius (1631–1685) keresztényfalvi lelkész emlékére – Brassó, 1685. augusztus 28.>

Letzte Ehren-Pflicht, Dem weyland Wohl-Ehrwürdigen, Vor-Achtbaren, und Wohlgelahrten Hn. Petro Fronio, Gewesenen wohlbestelleten, und 19. Jahre lang wohlverdienten Pfarrern der Christlichen Gemeine zur New-Stadt, wie auch eines Wohl-Ehrwürdigen Burtzen-Ländischen Capitels ansehnlichem Assessori, Als derselbe nach langwäriger baufälliger Gesundheit, seelig im Herrn entschieff, seines Alters 54. Jahr und 4. Monath, im Jahr nach Christi Menschwerdung 1685. den 28. Augusti, und den 3. Tag drauff bey volkreicher Begleitung beerdiget wurde. Zu Bezeugung herzlicher Condolentz, abgestattet Von Nachgesetzten.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, [1685].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/19

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*des Kron-Städtischen Gymn. Rector*” – Josephus Bolthosch (1648–1694), „*P. G. L.*” – „*Des Buchdruckers Zulatz*” [Nicolaus Müller] (1632–1702).

Konkordancia: GROSS 1165; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1557b.

144.

<Lakodalmi köszöntő Michael Herrmann (?–1719) és Agnetha Honterus (1671–1691), valamint Calixtus Honterus (1662–1707) és Anna Hirscher (1669–?) tiszteletére – Brassó, 1685. szeptember 30.>

Hochzeitliche Freuden-Gebühr, als der Edle und Wohlgeachtete Junge Herr Michael Herrmann, ... als Brautigam. Mit der viel Ehr- und Tugend-Belobten Junfer Agnetha, des ... Johannes Honteri ... Tochter, als Braut. Wie auch ... Calixtus Hontervs ... als Brautigam. Mit der ... Anna des ... Bartholomaei Hirschers ... Tochter, als Braut. ... von M. Valentin Greissing, des Kron-Städtischen Gymn. Rectore.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, druckts Nicolaus Müller, 1685.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/5

A vers szerzője: Valentin Greissing (1653–1701)

Konkordancia: GROSS 1166; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1557a.

145.

<Lakodalmi köszöntő Michael Hermann (?–1719) és Agnetha Honterus (1671–1691), valamint Calixtus Honterus (1662–1707) és Anna Hirscher (1669–?) tiszteletére – Brassó, 1685. szeptember 31.>

Vota et Omina, quibus Solennes Nuptiarum Solennitates Nobilissimi atque Ornatissimi Juvenis, Dn. Michaelis Hermanni, Nobilissimi quondam Amplissimi atque Circumspecti Viri Dn. Michaelis Hermanni, Reipub. Coron. Senatoris spectatissimi, unicè relictæ Fili, Sponsi. In casti thori Socian sibi sumentis, Forma, atque Pudicitæ ornatissimam Virginem, Agnetham Honterianam, Viri admodum Venerabilis atque Clarissimi, Dn. M. Johannis Honter, Pastoris Ecclesie Coronensis vigilantissimi, etc. Filiam, Sponsam, ut et Prosapia, Virtute et Eruditime conspicui Juvenis, Dn. Calixti Honteri, <...> mnaicadilecti Fili<...> Magni veró quondam betissimæ re<...> onis M. Johannis Honteri Senioris, post ortam Euangellii Lueem, primi Ecclesiarum Transylvania <...> ..., ipso Luthero teste, <...> mi Euangelistæ Atnepotis, sponsi, Jungentissibi Casissimam ac Pudicissimam Virginem, Annam Hirscherianam, Amplissimi quondam ac Circumspecti Viri, Dn. Bartholomaei Hirscheri, Reipubl. Patriæ Quaestoris, dum viveret solertissimi, Filiam, Sponsam, celebrates Anno, Mense et Die: Ter Deno CVrsVs SepteMber soLe peregrIt; VIVE noVIs pVbes HonterIana torls'. Prosequēbatur Gymnasium Coronense.

Corona: Typis Hermannianis mandavit Nic[olaus] Molitor, [1685].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/7

A versek szerzői: M. Valent[in] Greissing (1653–1701), „*Gymn. Coron. Rector*” – Josephus Bolthosch (1648–1694), „*G. P. L.*” – Paulus Trausch (1648–1691), „*G. P. Lector*” – Petrus Wolffius (1659–1693), „*Gymn. Cor. Lect.*” – Thomas Rothmann „*Cziden[is]*” (?–?), „*Gymn. Coron. Praefect.*” – Mart[inus] Jeckelius (?–?) „*Purimont[anus]*” – Mart[in] Victoris (?–?) „*Seeligladen.*” – Georg[ius] Theilesius (?–?) „*Martinian.*” – Johan[n] Schönauer „*Muschnen.*” (?–?), „*Schol. Cor. Orator.*” – Georg[ius] Adami (?–?) „*Kirtschen.*” – Matthias Sartoris (?–?) „*Rohrbachen.*” – <...> Metter Szen<...> (?–?) – Johan[nes] Schobelius (?–?) „*Martinian.*” – Abraham Klein (?–?) „*Schajoviensis*” – Theodorus Mederus (1663–1688) „*Coronensis*” – <...> Bind<...> (?–?) – Johan[n] Balthasar (?–1717) „*Neopolit[anus]*” – Joh[annes] Solyman (??) „*Schönen[is]*” – Georg[ius] Norharik (?–?) „*Brenndorff[ensis]*” – Petrus Sängel (?–?) „*Almadien[is]*” – Christian <...> „*Coronensis*” (?–?) – Marcus Draudt (1665–1724) „*Coronen[is]*” – Andreas Tartlerus (1663–1688) „*Coronensis*” – Paulus Teutsch (1665?–1719) „*Cor<onensis>*” – Martin Klein (?–?) „*Purimont[anus]*” – Thomas Keslerus (?–?) „*Abadien[is]*” – Laurent[ius] Seylerus (?–?) „*Keresdien.*” – <...> di T <...> rra <...> (?–?) – Thomas Plegner (?–?) „*Heldsdorffien[is]*” – Daniel Rhein „*Brenndorff[ensis]*” (1660?–1719) – Lucas Fernagelius (?–?) „*Albae-Eccles.*” – Michael Meneges (1665?–?) „*Kisselck[ensis]*” – <...> – Stephanus Heusler (?–?) „*Ravasdi*” – <...> fffius <...> (?–?) – Lucas Römer (1663–1721) „*Weidenb[achensis]*” – Johannes Gottzmeister (?–?) „*Kirtschensis*” – Johannes Helg. (?–?) „*Peschensis*” – Marcus Mankesch (1670–1692) „*Coronensis*” – Andreas Gorgias (?–?) „*Coronensis*” – Christianus Schäser (1671–1712) „*Coronensis*” – Michael Klein (?–?) „*Kis-Schenk*” – Johannes Sift (?–?) „*Mediensis*” – Johannes Abrahami (1668?–1705) „*Prasmariensis*” – Andreas Schnell (?–?) „*Lapidensis*” – Simon Wester (?–?) „*Lapiden[is]*” – Martinus Magnus (?–?) „*Coronen[is]*” – Georgius Waad (?–1719) „*Schönensis*” – Michael Jobi (?–?) „*Streitford[ensis]*” – Jacobus Tutius (?–1745?), „*Rex Adol[escentum]*”.

Konkordancia: GROSS 1166; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1560.

146.

<A brassói Johann Albrich (1663–1690), a medgyesi Michael Mauritius (?–?) és a szebeni Andreas Malberth (?–?) Wittenbergből való hazaindulásának emlékére – Wittenberg, 1685. október 8.>

Theseo Navigando feliciorib. Clariss. Per-Ex. Praestantiss. M. Iohan. Albrich Corona; Michaeli Mauritio Media; Andreae Malberth Cibinio Transs. A portu Academico solventib. Ao. M D C XXCV. IIX. Eid. Oct. plena vela Pharumpatrine clarissimam, Conterranei apprecabantur.

Wittebergae: [s. typ.], 1685.

[1] fol.

Konkordancia: RMK III. 3377.

147.

<Halotti búcsúztató Johann Klein (?–1685) brassói gimnáziumi tanító emlékére – Brassó, 1685. október 29.>

Honos Extrem, qvo exeqvias Viri Praest. Humanissi juxta ac Doctissi D. Iohannis Klein, Classis quartae Gymn. Coron. Collegae optimé meriti, dumis pié et placide in Chro diem suum obiret. A[nn]o] 1685. die 29. Octobr. Prosequabant nonnulli ludi literarii Coron. Studiosi Cives.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/20

A versek szerzői: Theodor[us] Ateder[us] „C[oronensis]” (?-?) – Marcus Draud „C[oronensis]” (1665–1724) – And[reas] Tartler (1663–1688), „S. P. S.” – Mart[inus] Klein „P[urimontanus]” (?-?) – Dan[iel] R[h]ein „Bren[ndorfensis]” (1660?–1719) – Daniel Birthelmer (?–1705) „S. P. Adol.”.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/7.

1686

148.

<A beszercei Johann Klein (?–1717) disputációja Johann Caspar Brendel (?–?) elnöklete alatt – Wittenberg, 1686. február>

Exercitatione juridica inofficiosi testamenti querelam, ... praeside, Dn. Joh. Casparo Brendel, philos. et j. u. d. publico examini sistit Johannes Klein, Bist. Transylv. ... ad diem Febr. anno M D C L X X X V I.

Wittenbergae: Typis Johannis Borckardi, [1686].

[18] p.

A versek szerzői: „Praeses” [Johann Caspar Brendel (?–?)] – „Patriae, tibi, suoque M. F.” – Joh. Chr. Ellingshausen (?–?) „Wittenbergensis” – „Honoris et affectus ergo scribat” Lucas Seuler (1661–1735) – Joh[ann] Manckesch (1660?–1690) „Corona Transylv.” – „amico et commensali svavissimo” Joh. Godofr. Thome (?–?), „L. L. Studiosus” – Constantinvs Rothe (?–?) – „...fautori suo atque amico...” Andreas Schullerus (?–?) „B. Trans. S. S. Th. et Ph. Studiosus” – Johannes Girescher (1660?–?), „Bist. T. SS. Th. et Ph. S.” – Georgius Fleischer (1661–1724) „Bist. Transs. Ph. S.”.

Konkordancia: VERÓK-Quellen HB 365; RMK III. 3418.

149.

<A szebeni Andreas Neckesch (?–?) disputációja Marcus Fronius (1659–1713) elnöklete alatt – Wittenberg, 1686. február 3.>

Eccur prae se ferat aliud, aliud animo destinet, Deus opt. Max. praeside M. Marco Fronio. Andreas Neckesch, Cibiniens. Transylv. Propugnabit Anno M DC LXXXVI. D. III. Februar. In Auditorio Minori, Hor. Antemerid.

Wittebergae: Typis expressit Martinus Schultze, [1686].

[7] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/18.[b],

Konkordancia: RMK III. 3419.

150.

<A szebeni Andreas Neckesch (?-?) disputációja Marcus Fronius (1659–1713) elnöklete alatt – Wittenberg, 1686. február 3.>

Eccur prae se ferat aliud, aliud animo destinet, Deus opt. Max. praeside M. Marco Fronio. Andreas Neckesch, Cibiniens. Transylv. Propugnabit Anno M DC LXXXVI. D. III. Februar. In Auditorio Minori, Hor. Antemerid.

Wittebergae: Typis expressit Martinus Schultze, [1686].

[12] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/19

Megjegyzés: Az AHG IV.F.1.Tq.139/18.[b] jelzetű nyomtatvánnyal azonos címdallal rendelkező, de tartalmában eltérő.

Konkordancia: RMK III. 3416.

151.

<A szebeni Michael Vietoris (1660?-?) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1686. március 19.>

Mysterium Mysteriorum, h. e. Deiim Triunum In Theologia Deuteronomio Mosaica reuelum Assistente, ipsis Triunus Dei, gratia Sub Praesidio Viri Summe Reverendi, Magnifici, Amplissimi, Excellentissimi, Dn. Joh. Deutschmanni, SS. Theol. Doct. et Prof. Publ. celebrissimi, Alumnorum Electoralium Ephori Gravissimi, etc. Domini Patroni, Evergetae, Benefactoris, Studiorumq. Promotoris, et Praeceptoris, omni observantiae cultu ad tumulum usq. devenerandi, colendi etc. Ex Cathedra In Alma Ad Albim Leucorea, ostendet Michael Vietoris, Cibinio-Transylv. S. S. Theol. et Phil. Stud. In Auditorio Majori, horis consvetis, ad D. XIX. Mart. A. O. R. M. DC. IXXXVI.

Wittenbergae: Imprimebat Johannes Wilckius, [1686].

[16] p.

A művet Michael Vietoris (1660?-?) a következő személyeknek ajánlja: Johann Leonhard (?-?) [szebeni pap] – Christian Reichart (?-?) [szebeni polgármester] – Johann Haupt (?-?) [szebeni királybíró és szász ispán] – Andreas Waldhülter (?-?) [szebeni bírós].

A versek szerzői: Andreas Scharsius (1660?–1710) – Marcus Königer (?-?) – Jacob Czultner (1660?–1713) – Petrus Closius (1660?–1695) – Andreas Nekesch (1660?–?) – Johann Simon Ohrendius (1660?–?).

Konkordancia: RMK III. 3421.

152.

<Halotti búcsúztató a brassói Christoph Greissing (1664–1686) teológushallgató emlékére – Wittenberg, 1686. április 2.>

Die glücklich vollbrachte Reise nach der himmlischen Academie, Des Weiland Edlen, Ehrenvesten und Wohlgelehrten Herrn Christophori Greissings, der Weltweisheit und heiligen Schrifft Beflissenen, des Wohl-Edlen, HochEhrwürdigen und Hochgelehrten Herrn Pauli Greissings, ietziger Zeit Hochverdienten und Treufleissigen Ober-Pfarrers in

dem Königlichen Marckt Honig-Berg in Siebenbürgen Eheleiblichen Sohns, Zum rühmlichen Andencken fürgestellt und auff Begehren zum Druck befördert Von M. Johanne Fabricio, bey der Pfarr-Kirchen in Wittenberg Archidiacono.

Wittenberg: druckt's Martin Schultze, 1686.

A művet Johann Fabricius (?-?) az alábbi személynek ajánlja: Paul Greissing (1633–1687)
A versek szerzői: Marcus Fronius (1659–1713) – Christian Trentsch (?-?) – Lucas Seuler (1661–1735) – Johann Manckesch (1660?–1690) – Andreas Scharsius (1660?–1710) – Marcus König (?-?) – Johann Klein (?–1717) – Jacob Czultner (1660?–1713) – Petrus Closius (1660?–1695) – Andreas Schullerus (1662?–1694) – Michael Vietoris Cibinien-sis (1660?–?) – Andreas Neckesch (1660?–?) – Johann Girescher (1660?–?) – Johann Simon Ohrend (1660?–?) – Georg Fleischer (1661–1724) – Michael Vietoris Mediensis (1660?–?) – Michael Gütsch (1660?–1709) – Valentin Grau (1660?–1716) – Georg Herbert (1661–1731) – Johann Francisci (1665?–1696).

Konkordancia: NETOLICZKA 1209/10.; RMK III. 3415.

153.

<Wittenbergi professzorok és diáktársak halotti búcsúztatója a brassói Christoph Greissing (1664–1686) teológushallgató emlékére – Wittenberg, 1686. április 2.>

Wittenberg: druckt's Martin Schultze, 1686.

Megjegyzés: hiányzó nyomtatvány.

Konkordancia: NETOLICZKA 1209/11.

154.

<Az erdélyi származású Karancsi Miklós (?-?) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1686. június 27.>

Disputatio Theologica, De Mysterio electionis, ex Epheseos I. Cap. v. 4. Qvam praeside Magn. Rev. ac. Doctissimo Domino Dn. Johanne Deutschmann. SS. Theolog. Doct. ejusdemque Facultatis in alma Leucorea P. P. Alumnorum Electoralium Ephoro Gravissimo, Dn. Patrono, et Praeceptore suo aeternum colendo, Publice defendet Nicolaus Karancsi, Transsylvanus Hungarus. In Auditorio B. D. Lutheri, die 27. Junii, Anno 1696.

Wittenbergæ: Literis Schultzianis, [1686].

[12] p.

A versek szerzői: Georg. Henricus Sappuhn (?-?) „*antehac eccl. Epperies Diaconus et in Illustri Coll. Orat. Prof. h. t. Exul.*” – Johan. Manckesch (1660?–1690) „*Corona Transyiv.(!) S.S. Theoil. Stud.*” – Andreas Scharsius (1660?–1710) „*Media-Transylv.*” – Marcus Königer (?-?) „*Cib. Transylv.*” – Johannes Klein (?–1717) „*Bistr. Tr.*” – Jacobus Czultnerus (1660?–1713) „*Corona-Transylvanus, S.S. Theol. Cultor*” – Petrus Closius (?–1695) „*Corona-Transylvanus(!) SS. Theoil. Stud.*” – Joh[ann] Georg. Leutmann (?-?) „*Wittenb.*” – Joh. Girischerus (?-?) „*Bist. Transylv. Th. et Ph. cultor*” – Michaël Gütschius (?-?) „*Schæsburgo-Transsylv. S.S. Theoil. et Ph. Stud.*” – Johannes Francisci (1665?–1696) „*Corona-Transylv. Phil. Stud.*”.

Konkordancia: RMK III. 3417; VERÓK-Quellen II 507.

155.

<Halotti búcsúztató Johann Fuchs (1631–1686) emlékére – Brassó, 1686. július 15.>

Schuldigstes Trauer-Gedicht, welches über den plötzlichen und unverhofften Todes-Fall, des Wohl-Achtbaren, Ehrwürdigen, Hoch- und Wohl-gelahrten Herrn Iohannis Fvchsii, Bißher treufleißigen, und biß in das 24. Jahr wohlverdienten Pfarrers der Christlichen Gemeine Weidenbach. Als derselbe Den 15. Julii, des itzlauffenden 1686. Jahrs, zwischen 12. und 1. Uhr des Nachts, nach dem Er eine geraume Zeit mit mancher Leibes-Kranckheit beschweret gewesen, sanfft und selig im Herrn entschlaffen, seines Alters im 55. Und denn, den andern Tag darauff, als den 17. vorgedachten Monats, auff gehaltene Leichen-Sermon, mit herrlichen doch Christlichen Ceremonien in seine Schlaff-Kammer hin getragen und beygesetzt wurde. Auffgeseget von Paulo Trauschio, des Kron-Städtischen Gymnasii Lectore.

[1] fol.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, gedruckt durch Nicolaum Müllern, [1686].
Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/13

A vers szerzője: Paul Trausch (1648–1691), „*des Kron-Städtischen Gymnasii Lectore*”.

Konkordancia: GROSS 1168; RMK II 1579.

156.

<Halotti búcsúztató Johann Chrestels (1653–1686) brassói városi titkár emlékére – Brassó, 1686. szeptember 24.>

Klag-und Trost-Rede, mit welcher Der Edle, Ehren-veste und Wohlgelahrte Herr Johannes Chrestels, einer Hoch-ansehlichen Kron-Städtischen Respublic, Vormahls treufleißig gewesener Secretarius, als derselbe nach vielen ausgestandenen Schmerzen, in seinem Kranck-Bette, seine Seele Christo Jesu befehlend, wiewohl sehr frühzeitig iedoch selig entschlaffen, im Jahr 1686. den 24. September, seines Alters 33. Jahr. Und darauff den 26. dieses in der Pfarr-Kirchen nach vorhergehenden Leichen-Gepräng zur Erden bestattet wurde, zu Grabe begleitet ward. Von Nachgesetzten.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1686].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/14

A versek szerzői: Theodorus Mederus (1663–1688), „*Stud. Gymn. Patrii*” – Marcus Draudt (1665–1724), „*Coronensis*” – Paulus Teutsch (1665?–1719), „*Coron. Gymn. Patr. t. t. St.*” – Martinus Klein (?-?), „*Purim[ontanus]*” – Daniel Rhein (1660?–1719), „*Bren-dorff[ensis]*” – Christianus Schäser (1671–1712), „*Stud. Coron.*” – Johann Abrahami (1668?–1705), „*Prasmar[iensis]*”.

Konkordancia: GROSS 1169; RMK II 1578.

1687

157.

<A brassói Marcus Draudt (1665–1724) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnökölete alatt – Wittenberg, 1687.>

De Officio Christi Dissertatio Theologica, Qvam Divina favente gratia praeside Viro Summe Reverendo, Magnifico, Amplissimo atq. Excellentissimo, Dn. Johanne Deutschmann, S. S. Theol. D. ac P. P. ejusdemq. Facultatis Decano longe Celeberimo, Alumnorum Electoralium Ephoro gravissimo, Dn. Patrono, Benefactore studiorumq. meorum Promotore aevum colendo, Disquisitioni eruditorum publicae submittit respondens Marcus Draudt, Corona Transsylv. S. S. Theol. ac Phil. Studiosus in auditori, Anno M. DC. LXXXVII. Die Mensis Horis matutinis consvetis.

Wittenbergae: Literis Johannis Wilckii, [1687].

[16] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/14

A művet Marcus Draudt (1665–1724), „*Corona Transsylv.*” a következő személyeknek ajánlja: Martin Albrich (1630–1694), „*Ecclesiae, quae Rosonii colligitur Antisti longe solertissimo, ut et Capit. Barcensis Decano Spectabili*” – Martin Harnung (1625–1703), „*Ecclesiae Brendorffensis Pastori vigilantissimo, nec non Capituli Barcensis Pro-Decano gravissimo*” – Georg Closius (1630–1696), „*Ecclesiae Petrimontanae*” – Johann Honter (1633–1691), „*Ecclesiae Coronensis*” – Jacob Czultner (?–1693), „*Ecclesiae Nusbacensis*” – Martin Grostais (?–1690), „*Ecclesiae Hölteveniensis*” – Paul Greissing (1633–1687), „*Ecclesiae Honigbergensis*” – Nicolaus Sinonius (1631–1706), „*Ecclesiae Czeydensis*” – Jacob Jeckelius (1636–1692), „*Ecclesiae Prasmariensis*” – Martin Nell (1634–1704), „*Ecclesiae Wolckensis*” – Marcus Draudt (1635? –1706), „*Ecclesiae Marienburgensis, Parebti pariter omni observantiae simul ac filiali cultu devener ando*” – Caspar Rauss (1640–1707), „*Ecclesiae Neopolitanae*” – Johann Draudt (1649–1720), „*Ecclesiae Rottbacensis*” – Marcus Literati [alias Francisci] (?–1691), „*Ecclesiae Weidenbacensis*” – Valentin Greissing (1653–1701), „*Facult. Philos. ante hac in alma ad Albim Universitate Adjuncto, p. n. Celeberrimi Gymnasii Coronensis Rectore*”.

A versek szerzői: Johannes Deutschmann (1625–1706), „*D[oc]tor*” – M. Jo[hann] Georg Neumann (1661–1709), „*Fac. Phil. Adj.*” – Jacobus Czultnerus (1660?–1713), „*Corona Transsylv. S. S. Theol. St.*” – Petrus Closius (?–1695), „*Corona Transsylvanus, S. S. Theol. St.*” – Joh[ann] Francisci (1665?–1696), „*Corona Transsylv. S. S. Theol. St.*” – Joh[ann] Baltazar (?–1717), „*Neapolitano Transsylv. S. S. Th. St.*” – Georgius Schertfoes (?–?), „*Corona Transsylv. S. S. Theol. St.*” – Andreas Tartlerus (1663–1688), „*Coron. Transsylv. SS. Th. St.*” – Paulus Teutsch (1665?–1719), „*Corona Transsylv. S. S. Theol. Stud.*” – Daniel Rheinius (1660?–1719), „*Brenndorffio Transsylv. S. S. Th. St.*”

Konkordancia: RMK III. 3469.

158.

<Halotti búcsúztató Martha Draudtin (1632–1687), szül. Greissing emlékére – Brassó, 1687. április 7.>

Letzte Ehren-Bezeugung, Der weyland Edlen, viel Ehr- und Tugendsamen Matronen, Fr. Marthae gebohrnen Greissingin Des Edlen, Nahmhafften, fürsichtigen und Wohlweisen

Hn. Georgii Dravdt, höchstverdienten ältern Hn. Richters bey unser Kron-Städtischen Republic, gewesenen Ehe-Liebsten. Als dieselbe nach viel-jährigem Bett- Lager und abgewechselter Leibes Vnpäßlichkeit, seelig im Herrn entschieff, den 7. April, des ietz-lauffenden 1687ten Jahres, Ihres Alters im 54. Jahr, 5. Monath, 19. Tage. Vnd darauff den dritten Tag nach gehaltener Leichen-Predigt, in der grossen Pfarr-Kirchen, bey volckreicher Versammlung beerdiget wurde. Zur Bezeugung schuldigster Condolentz, abgestattet von Nachgesetzten.

Kron-Stadt: bey Michael Herrmann, druckts Nicolaus Müller, [1687].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/15

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*des Kron-Städtischen Gymn. Rector*” – Petrus Wolff (1659–1693), „*Gymn. Cor. Lector*” – M. Joh[annes] Albrichius (1663–1690), „*Gymn. Patrii Lector*” – I[osephus] B[oltosch] (1648–1694), „*K. L.*”.

Konkordancia: GROSS 1171; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1608.

159.

<Gratuláló versek a besztercei Andreas Schuller (1662?–1694) magiszterre avatásának emlékére – Wittenberg, 1687. április 28.>

Laurus Qvam, Rectore Magnifico Domino Johanne Andrea Qvenstedt, Et Amplissimae Facultatis Philosophiae Decano Spectabili Viro Nobilissimo, Amplissimo atq. Excellentissimo, Domino Christiano Röhrensee, Philos. Pract. Prof. Publ. longe celeberrimo, Magisteriali Dignitati Juvenis Clarissimi atq. Doctissimi Dn. Andreae Schuleri, In Electorali ad Albim Universitate D. XXIIIX. April. M DC LXXXVII. consecrat Transylvania Lutherana.

Wittenbergae: Literis Johannis Wilckii., [1687].

[2] fol.

A versek szerzői: Jacob Czultner (1660?–1713) – Petrus Closius (1660?–1695) – Michael Vietoris (1660?–?) – Georg Fleischer (1661–1724) – Simon Lyntzius (?–?) – Michael Binder (?–?) – Valentin Grau (1660?–1716) – Johann Francisci (1665?–1696) – Michael Kühler (?–?) – Samuel Spelner (?–?) – Johann Balthasar (?–1717) – Georg Schörtfes (?–?) – Marcus Draudt (1665–1724) – Andreas Tartler (1663–1688) – Paul Teutsch (1665?–1719) – Daniel Rhein (1660?–1719) – Johann Albrich (1663–1690) – Michael Gross (?–?) – Lucas Graff (1667–1736) – Michael Schweischer (?–?).

Konkordancia: RMK III. 3474.

160.

<Halotti búcsúztató Paul Greissing (1633–1687) szászhermányi lelkész emlékére – Brassó, 1687. június 25.>

Letzte Ehren-Pflicht, Dem weyland Edlen, Achtbaren und Wohl-Ehrwürdigen Herrn Pavlo Greissing, gewesenen vieljährigen, wohlmeritireten und im Geist sehr eifferigen Ober Seelen-Sorgen und Pfarrern der Christlichen Gemeine zu Honig-berg, Als derselbe Den 25. Jun. dieses 1687sten Jahrs, sanfft und seelig entschieff, nachdem derselbe unterschiedliche Ehren-Aempter Staffel-weise betreten, als das Lectorat 3. Viertel Jahr, das Prediger-

Ampt zu St. Martin 2. Jahr, bey der grossen Pfarr-Kirchen 6. Jahr, das Pfarrer-Ampt zu Honig-Berg biß in das 21ste Jahr; Seines Alters 54. Jahr. Vnd dann den dritten Tag drauff, als den 27. vorgedachten Monats, nach gehaltenen Leichen-Predigt, mit Christlichen Ceremonien in die grosse Pfarr-Kirche beygesetzt wurde. Zu Bezeugung schuldiger Condolenz gebührender massen abgestattet von Nachgesetzten.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, [1687].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/22

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*des Cron-Städtischen Gymn. Rect.*” – Petrus Wolff (1659–1693), „*Gymn. Cor. Lect.*” – M. Joh[ann] Albrichius (1663–1690), „*G. C. L.*” – Johannes Rosenauer (?–?), „*G. C. L.*”.

Konkordancia: GROSS 1170; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1607c.

161.

<Halotti búcsúztató Georg Draudt (1633–1687) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1687. augusztus 5.>

Letzte Ehren-Pflicht, Dem weyland fürsichtigen, Nahmhafften, und Hochweisen Herrn Georgio Dravd, Höchst-verdienten ältesten Hn. Richtern bey unser Kron-Städtischen Republic. Als derselbe von vielen schweren und fast unerträglichen Ampts-Bürden überhuffet, zum öfftern in unvermuthene gefährliche Krackheiten gerathen, und endlich in hertzlicher Anruffung seines Heylandes und Erlösers Jesu Christ seelig entschlief den 5. August, des ietzt lauffenden 1687. Jahrs, Seines Alters 54. Jahr. Vnd dann den dritten Tag drauff, als den 7. vorgedachten Monats, nach gehaltenen Leichen-Predigt, in der grossen Pfarr-Kirchen, bey volkreicher Begleitung, mit ansehlichen Ceremonien beerdigt wurde. Zu Bezeugung schuldiger Condolentz gebührender massen abgestattet von Nachgesetzten.

[Kronstadt]: [in der Herrmannischen Druckerey], [1687].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/23

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*des Cron-Städtischen Gymn. Rect.*” – Petrus Wolff (1659–1693), „*Gymnasii Coron. Lector.*” – M. Joh[hannes] Albrichius (1663–1690), „*G. C. L.*” – Johannes Rosenauer (?–?), „*Gymn. Cor. Lector.*”.

Konkordancia: GROSS 1172; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1607b.

162.

<A gdański Nathanael Falck (1663–1693) és a brassói Johann Francisci (1665?–1696) disputációja – Wittenberg, 1687. augusztus 17.>

Angelum in Assumpta Corpore Apparentem, Dissertatione Pneumatica Consentiente Ampliss. Ordine Philos, publicae considerationi sistunt M. Nathanael Falck, Gedanens. et Johannes Francisci, Corona-Tranfsylv. H. L. Q. C. D. XVII. August. A. O. R. M. DC. XXVII.

Wittebergae: Typis Martini Schultzii, 1687.

[8] p.

Konkordancia: RMK III. 3470.

163.

<Halotti búcsúztató a brassói Lucas Plecker (1669–1687) gimnáziumi tanuló emlékére – Brassó, 1687. augusztus 28.>

Lessvs, quo Beatum quidem, ast prohi nimium maturum obitum, Non minus Nobilitate, quam pietate et modestia Clari Juvenis, Lvcae Pleckeri, Artium Liberalium in Gymnasio Coron. Studiosi, hactenus industrii. Viri Nobilissimi, Amplissimi atque Circumspecti, Dni. Valentini Pleckeri, Reip. Coronensis Pro-Quaestoris optimé meriti, filii dilecti. Cum Exantlato gravissimo morbo, magno cum Suorum gemitu, tandem placidé ac pié vitam suam finiret Anno M. DC. LXXXVII. 28. Augusti, et 30. hujus, Corpus ejus Terae mandaretur. AEtat: 18, Mens. dierum 17 Debitae condolentiae testandae causa prosequ<...> coetus stu<dio>orum.

Stephanopoli: Charactere Michaelis Herrmanni, mandavit Nicolaus Molitor, [1687].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/24.a

A versek szerzői: „*Coetus studiosorum*”.

Konkordancia: GROSS 1173; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1607a.

164.

<Halotti búcsúztató a brassói Lucas Plecker (1669–1687) gimnáziumi tanuló emlékére – Brassó, 1687. augusztus 28.>

Christ-schuldigstes Mitleyden, welches über den früh-zeitigen, iedoch seeligen Todes-Fall, Mit schönen Tugenden begabten, Edlen, und den Freyen Künsten eiffrigst ergebenen Jünglings, Lvcae Pleckeri, unsers Kron-Städtischen Gymnasii gewesenenen sehr fleißigen und Gottsfürchtigen studiosi. Des Edlen, Nahmhafften, Vorsichtigen und Wohlweisen Hn. Valentini Pleckeri, Hoch-meritierten ältern Hn: Honnens bey unser Kron-Städtischen Republic, hertzliebsteb Sohnes. Als derselbe den 28. Augusti, dieses 1687. Jahrs, in seinem Erlöser sanfft und seelig entschlieffe: Seines Alters im 18. Jahre, 3. Monat, und 17. Tage. Vnd hierauff den 30. ejusdem, mit ansehnlichem Leichen-Begängniß in seine Ruhe-Stäte gesetzt wurde. Denen hoch leyd-tragenden zu Troste bezeuget von Nachgesetzten.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, durch Nicolaum Müllern, [1687].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/24.b

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*des Kronst. Gymn. Rect.*” – Petrus Wolff (1659–1693), „*Gymn. Cor. Lect.*” – M. Joh[ann] Albrichius (1663–1690), „*G. C. L.*” – Johannes Barbe[nius] (1649–1734), „*Gymn. Cor. Lect.*”.

Konkordancia: GROSS 1173; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1608b.

165.

<A brassói Johann Francisci (1665?–1696) disputációja – Wittenberg, 1687. október 19.>

Positiones Selectas Ex Pnevmaticis De Anima Separata, adversus Recentiores inpr. qvoddam Philosophos, eorvmqve Argumenta directas, Consentiente Amplissima Facultate

Philosophica, Publicae ventilationi proponunt M. Nathanael Falck, Gedanens. et Johannes Francisci, Corona-Transsylv. H. L. Q. C. Ao. O. R. M DC XXCVII. d. XIX. Octobr. Wittebergae: Imprimebat Matthaeus Henckelius Acad. Typogr., [1687].

[6] p.

Konkordancia: RMK III. 3471.

166.

<A lessesi Martin Jeckel (?-?) disputációja Valentin Greissing (1653–1701) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1687. november 18.>

In B. D. Leonh. Hvttteri Compendium Locorum Theologicorum Disputatio Exegetico-Polemica, Eaque Praeliminaris prima. Quam in gymnasio Coronensi publice ventilandam proponit Praeside M. Valentino Greissing, Patrii Gymnasii Rectore, Respondens Martinus Jeckelius Purimontanus, praenominati Gymn. hactenus Praefectus nunc Ministerii Candidatus. Ad diem 18. Novembr. horis matutinus.

Coronae: Typis Michaelis Herrmanni, Anno salutiferi partus, 1687.

[4] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/26

A művet Martin Jeckelius (?-?), „*vocatus Diaconus Prasmariensis, respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Jacob Jeckelius (1636–1692), „*Ecclesiae Prasmariensis in Barcia*” – Andreas Henning (1643–1710), Joseph Bolthosch (1648–1694), Paul Trausch (1648–1691), „*Diaconis Ecclesiae Coronen. Cathedralis longe vigilantissimis*” – Georg Draudt (1661–1728), „*juniori*”, Paul Benckner (1653–1719), Calixtus Honterus (1662–1707), „*incluti Centum Viratus Coronensis Assessoribus dignissimus, solerissimis*”.

Konkordancia: *nem regisztrált*

167.

<A lessesi Martin Jeckel (?-?) disputációja Valentin Greissing (1653–1701) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1687. november 18.>

In B. D. Leonh. Hvttteri Compendium Locorum Theologicorum Disputatio Exegetico-Polemica, Eaque Praeliminaris prima. De titulo sive inscriptione compendii. Quam in gymnasio Coronensi publice ventilandam proponit Praeside M. Valentino Greissing, Patrii Gymnasii Rectore, Respondens Martinus Jeckelius Purimontanus, praenominati Gymn. hactenus Praefectus nunc Ministerii Candidatus. Ad diem 18. Novembr. horis matutinus.

Coronae: Typis Michaelis Herrmanni, Anno salutiferi partus, 1687.

[4] p.

Jelzet: VERÓK-Quellen HB 442 [1]

Megjegyzés: a mű belső címdalán az alábbi kéziratos bejegyzés olvasható: „*Viro Per-Eximio, ac Politissimo, Dno. Paulo Bencknero [1653–1719], incluti Centum-Viratus Coronensis assessori vigilantissimo, nunc Fautori, Compatri ac Amico multo honoratissimo, hoc, quicquid est chatacei muniris, amicitiae pirenantis ΣΥΜΒΟΛΗΝ esse voluit Issis nonis Januariis MDCLXXXIX ... M[agister] Greissing.*”

Konkordancia: Gross 105; TR Braşov 130; RMK II 1605

168.

<A prázsmári Johannes Abrahami (1668?–1705) disputációja Valentin Greissing (1653–1701) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1687. november 18.>

In B. D. Leonh. Hvttteri Compendium Locorum Theologicorum Disputatio Exegetico-Polemica, Eaque Praeliminaris Altera, De Theologia. Quam in Gymnasio Coronensi publice ventilandam proponit Praeside M. Valentino Greissing, Patrii Gymnasii Rectore, Respondens Johannes Abrahami, Prasmariensis, ad illustriores Scholas, quas Academias vocant, propediem, Deo duce, abiturus. Ad diem 18. Decembr. l[oco] h[ora] q[ue] consvetis.

Coronae [Kronstadt]: Typis Michaelis Herrmanni, 1687.

[4] fol.

Jelzet: VERÓK-Quellen HB 442 [2]

Konkordancia: TR Braşov 128; RMK II 1606; Gross 106.

169.

<Lucas Fernengel (?–?) disputációja Valentin Greissing (1653–1701) brassói rektor elnöklete alatt – Brassó, 1687. november 18.>

In B. D. Leonh. Hvttteri Compendium Locorum Theologicorum Disputatio Exegetico-Polemica, Eaque Praeliminaris Tertia, De Religione. Quam in Gymnasio Coronensi publice ventilandam proponit Praeside M. Valentino Greissing, Patrii Gymnasii Rectore, Respondens Lucas Fernengel, Alb. Ecclesiensis, vocatus Patriae Scholae rector. Ad diem 24. Decembr. l[oco] h[ora]q[ue] consvetis.

Coronae [Kronstadt]: Typis Michaelis Herrmanni, 1687.

[5] fol.

Jelzet: VERÓK-Quellen HB 442 [3]

Konkordancia: TR Braşov 129; RMK II 1607; Gross 107.

170.

<A brassói Paul Teutsch (1665?–1719) disputációja Gottfried Arnold (1666–1714) elnöklete alatt – Wittenberg, 1687. december 14.>

Locutionem Angelorum eruditis contemplandam sistit praeses M. Godofredus Arnoldi, Annaeberga-Misn. Respondente Paulo Teutsch, Corona-Trans. Ad d. XIV. Decemb. Anno 1687. horis pomeridianis. In Auditorio Minori.

Wittenbergae: Typis Christiani Fincelii, [1687].

[8] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/44

A művet Paul Teutsch (1665?–1719) „respondens” a következő személyeknek ajánlja: Valentin Greissing (1653–1701), „*Facult. Philosoph. ... celeberrimi Gymnasii Coronensis Rectori*” – Johann Greissing (1644–1695), „*per aliquot annos Gymnasii ejusdem Lectori fidelissimo*” – Johann Barbenius (1649–1734), „*Gymnasii ejusdem Lectori Tertio meritisimo*” – Daniel Croner (1656–1740), „*SS. Theol. Stud.*” – Jacob Czultner (1660?–1713), „*SS. Theol. Stud.*” – Petrus Closius (?–1718), „*SS. Th. St.*”.

Konkordancia: FS Halle 241; RMK III. 3481; RMK III/3. 6938.

171.

<A prázsmári Johann Abrahami (1668?–1705) disputációja Valentin Greissing (1653–1701) brassói gimnázumi rektor elnöklete alatt – Brassó, 1687. december 18.>

In B. D. Leonh. Hvttteri Compendium Locorum Theologicorum Disputatio Exegetico-Polemica, Eaque Præliminaris Altera, De Theologiæ Prolegomenis. Qvam in Gymnasio Coronensi pblice ventilandam proponit praeside M. Valentin Greissing patrii Gymnasii Rectore, respondens Johann Abrahami Prasmariensis ... Ad diem 18. decembr. ....

Coronae: Typis Michaelis Herrmanni, 1687.

[4] p.

A művet Johann Abrahami (1668?–1705) „respondens” az alábbi személyeknek ajánlja: Johann Abrahami (?–1704) „*Gregis mytici, qui Sarosini Christo colligitur, Pastori fidelissimo, nec non Capt. Nagy-Schenkckensis Decano spectatissimo*” – Thomas Dengelius (?–1688) „*Eccl. Nagy-Schenckensis antistiti vigilantissimo, ejusdemque Capituli Seniori gravissimo*” – Johann Artzt (?–?) „*Eccles. Brullyensis Pastori indes optime merenti*” – „*Prudentibus, prae-eximiis et politissimus Viris*” Bartholomæus Seuler (1649–1715) – Georg Draudt (1654–1691) „*juniori*” – Asarala Mederus (1660–1689) „*J. U. Candidato*” – Michael Herrmann (?–1719) – Michael Salmen (?–?) – Martin Obel (?–?) „*Concivi Coronensi.*”.

Konkordancia: VERÓK-Quellen I 4226.

1688

172.

<A brassói Paul Teutsch (1665?–1719) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1688. január 12.>

Dissertationem Theologicam, de Aeterna permissionis lapsus oeconomia, ... praeside Rectore ... Joh. Deutschmanno, ... respondens Paulus Teutsch, Corona-Transylvanus, SS. Th. Stud. in Auditorio Majori. Anno M D C XXCIIX. Die XII. Cal. Jan. Horis consvetis.

Vvittebergae: Typis Christiani Schrödteri, Acad. Typ., [1688].

[12] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/43

A művet Paul Teutsch (1665?–1719) „respondens” a következő személyeknek ajánlja: Martin Albrich (1630–1694), „*Ecclesiae qvae Rosini colligitur antistiti longe solertissimo, ut et Decano Capit. Barcensis spectabili*” – Martin Harnung (1625–1703), „*Ecclesiae Brendorffensis Pastori vigilantissimo, nec non Capituli Barcensis Pro-Decano gravissimo*” – Georg Closius (1630–1696), „*Ecclesiae Petrimontanae*” – Johann Honter (1633–1691), „*Ecclesiae Coronensis*” – Jacob Czultner (?–1693), „*Ecclesiae Nusbacensis*” – Martin Grostais (?–1690), „*Ecclesiae Hölteveniensis*” – Nicolaus Sinonius (1631–1706), „*Ecclesiae Czeydensis*” – Jacob Jeckelius (1636–1692), „*Ecclesiae Prasmariensis*” – Martin Nell (1634–1704), „*Ecclesiae Wolckensis*” – Marcus Draudt (1635?–1706), „*Ecclesiae Marienburgensis*” – Caspar Rauss (1640–1707), „*Ecclesiae Neopolitanae*” – Johann Draudt (1649–1720), „*Ecclesiae Rottbacensis*” – Marcus Literati [alias Francisci]

(?-1691) „*Ecclesiae Weidenbacensis*” – Andreas Schoppel (1639?-1694), „*Ecclesiae Honigbergensis*” – Andreas Bogner (1640-1719), „*Templi S. Bartholomaei, qvoud Coronae exstat, ministro verbi divini fidelissimo vigilantissimo*”.

A versek szerzői: Johannes Deutschmann (1625-1706), „*D. p. t. Acad. Rector.*” – Michael Waltherus (1638-1692), „*D[octor]*” – M. Nathanael Falck (1663-1693), „*Facult. Phil. Adj.*” – M. Godofredus Arnoldi (1666-1714), „*Annaeberga-Misnicus.*” – M. Joh[ann] Francisci (1675-1696), „*Corona-Transylv.*” – Johannes Decani (?-?), „*Bistr. Trans. SS. Theol. et Phil. Stud.*” – Lucas Römer (1663-1721), „*Veidenbachio Transylv. SS. Theol. Stud.*” – Joh[ann] Abrahami (1668?-1705), „*P[rasmariensis] T[ransylvanus] AA. LL. C.*” – Christianus Schäser (1671-1712), „*Corn. Tr. SS. Theol. et Phil. Stud.*” – Andreas Kraus (1668-1751), „*Corona Transylv.*” – Bartholomaeus Bausnerus (?-?), „*Birthalbino-Transylv. SS. Theol. Stud.*”.

Konkordancia: RMK III. 3533.

173.

<Gratuláló versek a brassói Johann Francisci (1665?-1696) magiszteri fokozatszerzése alkalmából – Wittenberg, 1688. május 5.>

Colossus Qvem, Cum Rectore Magnifico Viro Excellenti Nobilissimo atque Experientissimo Dn. Michaelae Sennerto, Med. Doctore felicissimo ejusdemque Facultatis Seniore, et P. P. et Decano Spectabili Viro Excellenti Amplissimo et Nobilissimo Dn. Christiano Donati, Log. et Metaph. P. P. celeberrimo Summum in Philosophia gradum ex indultu Ejusdem Ordinis benevolo consequeretur Per-eximius et Doctissimus Dn. Johannes Francisci, Corona-Transylvanus, Nomini et honori ejus Wittebergae, An. MDC LXXXVIII. V. Cal. Maji, posuerunt Populares.

Wittebergae: Typis Martini Schultzii., [1688].

[2] p.

Konkordancia: RMK III. 3518.

174.

<Lakodalmi köszöntő Martin Albrich (1630-1694) és Martha Hirscher (1665-1718) tiszteletére – Brassó, 1688. május 9.>

Schuldigste Ehren-Pflicht, bey dem Hochzeitlichen Freuden-Fest, Welches Der Groß-Achtbare, Wohl Ehr-würdige, und Hochgelahrte H. M. Martinvs Albrichivs, Ietzo wohl meriti-renderer Ober Seelen-Sorger des Königlichen Marckts Rosenau, wie auch eines Ehr-würdigen Burtzländischen Capitels hochansehnlicher HErr Prodecanus, als Bräutigam. Mit der viel Ehr und Tugendsamen Fr. Martha gebornen Hirscherin. Des Weyland Vorachtbahren, und Wohl-Ehrwürdigen H. Pavli Greissing, Gewesenen vieljährigen wohlverdienten Pfarrers, der Christlichen Gemeine zu Honigberg, hinterlassenen Frau Wittwin als Braut. Am 9. Maij, des ietzt lauffenden 1688. Jahrs wohl vergnügt begienge; In einfältigen Reymen Dienst-willigst abgestattet von Nachgesetzten.

Kron-Stadt: bey Michael Herrmann, [1688].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/16

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*des Kronst. Gymn. Rector*” – Johannes Rosenauer (?–?), „*Lect. Gymn. Cor.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/17

Konkordancia: GROSS 1176; RMK II 1633.

175.

<Lakodalmi köszöntő Martin Albrich (1630–1694) és Martha Hirscherin (1665–1718) tiszteletére – Brassó, 1688. május 9.>

[Votivae acclamationes in nuptias Martini Albrichius et Marthae Hirscherin]

Stephanopoli: [bey Michael Herrmann], [1688].

[1] fol.

A versek szerzői: Matthias Schulerus „*Filletelckensis*” (?–?) – Andreas Schulerus „*Coronensis*” (1670?–1716) – Simon Weesther „*Lapidensis*” (?–?), „*Gymn. Cor. Orator*” – Georgius Adami „*Kirtschensis*” (?–?) – Abrahamus Klein „*Schajoviensis*” (?–?) – Laurentius Schulerus „*Keresdiensis*” (?–?) – Iohannes Graffius „*Mediensis*” (1667?–1704) – Iohannes Helgy „*Peschensis*” (?–?) – Martinus Pildner „*Magariensis*” (?–?) – Marcus Manekesch „*Coronensis*” (1670–1692) – Andreas Gorgias „*Coronensis*” (?–?) – Michael Klein „*Kis Schenckensis*” (?–?) – Georgius Waad „*Schoenensis*” (?–1719) – Laurent. Pleckerus „*Coronensis*” (?–?) – Martinus Abrahami „*Streitford[ensis]*” (?–?) – Tobias Werner „*Coronensis*” (?–?) – Simon Roth „*Mariae Vallensis*” (?–?) – Georgius Seulerus „*Peschensis*” (?–?) – Andreas Kaunz Budai (?–?) – Johannes Böhm „*Coronensis*” (1668?–1719) – Michael Textoris „*Appostorffensis*” (?–?) – Isaacus Szeli (?–1704), „*Rector Hungarus*”.

Megjegyzés: Egylapos nyomtatvány könyvtáblából kiáztatott töredéke hat darabban. A nyomtatványt Pukánszky Kádár Jolán ismertette a Magyar Könyvszemle 1930/I. 142. oldalán. Benne Szeli Izsák magyar nyelvű verse olvasható.

Konkordancia: az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1633a.

176.

<Halotti búcsúztató Theodor Mederus (1663–1688) emlékére – Lipcse, 1688. június 10.>

Jesus Christus als der herrschende Herr im Himmel, bey Christlicher Leichbestattung Des WohlEdlen, VorAchtbaren und Wohlgelehrten Herrn Theodor Mederi, von Cronstadt aus Siebenbürgen, der heiligen Schrifft Studiosi auff der Universität Leipzig, am Fest der heiligen Dreyfaltigkeit, war der 10. Junii, Anno 1688. in damahliger Leichpredigt, aus dem Spruch Phil. III, 20. 21. (Unser wandel ist im himmel, von dannenA.) in der Academischen Pauliner Kirchen, woselbst sein Leichnam mit Christlichen Ceremonien beygesetzt worden, vorgestellt von Jo. Benedicto Carpov. der heiligen Schrifft Doctore und Professore Publico, des größern Fürsten-Collegii Praeposito, und zu St. Thomas Pastore.

Leipzig: gedruckt bey Christian Scholvien, [1688].

[2], 3–48, ill.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/1.a

A mű szerzője: Jo[hann] Benedicto Carpzov (1639–1699), „*der heiligen Schrifft Doctore und Professore Publico, des größern Fürsten-Collegii Praeposito, und zu St. Thomas Pastore*”.

A beszéd szerzője: M. Joachim Christian Westphal (?–?), „*aus neuen Ruppin in der Marck*”.
Konkordancia: NETOLICZKA 1210/1.

177.

<Halotti búcsúztató Theodor Mederus (1663–1688) emlékére – Lipcse, 1688. június 10.>

Rector Academiae Lipsiensis ad exequias Viri Juvenis natalium Splendore, doctrina, moribusq; ornatissimi DN. Theodori Mederi, Corona Transylvani, Philos. ac Theol. Studiosi hactenus industrii, Post horam III. frequenti comitatu cohonestandas Proceres Civesq; Academicos humaniter amanterq; invitat.

Lipsiae: Excudebat Christianus Scholvinus, [1688].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/1.b

A mű szerzője: ismeretlen.

Konkordancia: NETOLICZKA 1210/2.

178.

<Halotti búcsúztató Theodor Mederus (1663–1688) emlékére – Lipcse, 1688. június 10.>

Epidcedia, Piis beatisq;ve manibus, Viri-Juvenis, nobilissimi, ac Doctissimi, Dn. Theodori Mederi, Corona-Transylvani, SS. Theol Stud. Solertissimi, Feria tertia Pentecostes, quae in die 15,5 Junii Anni 1688. inciderat in Domino suo Jesu Christo pie placideq; obdormivit, et die 20,10 ejusdem mensis, in Aede Divi Pauli Academica, ritu solemni est sepultus, consecrata a Patronis, Fautoribus, Amicis.

Lipsiae: Literis Christiani Scholvinii, [1688].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/1.c

A versek szerzői: L. Joachimus Fellerus (?–?), „*Poes. P. P. Academ. Bibliothecarius, ejusq;ve jam tertium Rector.*” – Jo[hann] Olearius (?–?), „*D. et P. P. Ecclesiae Collegiatae Cizensis Canonicus, Alumn. Elect. Ephorus, Colleg. Maj. Princip. Collegiatus, et Facult. Theol. h. t. Decanus*” – Georgius Lehman (?–?), „*P. P. et Superint.*” – D. Val[entin] Alberti (?–?), „*P. P. et Consistorialis*” – Augustus Pfeiffer (1640–1698), „*D. P. P. et Ecclesiastes.*” – Christianus Johannes Lange (?–?), „*Phil. et Med. D.*” – L. Tilemann Andreas Rivin (?–?), „*Vesper-Prediger zu S. Thomas*” – L. Joh[ann] Schmidius (?–?), „*P[astor] P[rofessor]*” – Gottlob Fridericus Seligman (?–?), „*Lic.*” – M. Johannes Dornfeld (?–?), „*Vesper-Prediger der Kirche zu St. Nicolai*” – M. Immanuel Horn (?–?), „*SS. Th. Baccal. et ad D. Thomae Ecclesiastes*” – M. Johannes Gottlieb Hardt (?–?), „*Assessor Facult. Philos.*” – M. Christianus Zoega (?–?).

Konkordancia: NETOLICZKA 1210/3.

179.

<Halotti búcsúztató Theodor Mederus (1663–1688) emlékére – Lipcse, 1688. június 10.>

Naeniae Qvas Viro-Juveni nobilissimo, per-eximo ac doctissimo Dn. Theodoro Medero, Corona-Transylvano, SS. Th. Cultori Studiosissimo, Amico suo, dum in vivis erat, Candidissimo, Nunc Desideratissimo, D. 15,5 Junii in ipso aetatis vere ac pulcherrimo studiorum cursu pientissimé denato, ac 20,10. ejusdem mensis Anno MDC LXXXVIII. non sine insigni Academica pompa Templo Paulino Lipsiae illato, In condolentiae et debiti amoris contestationem decantavit Decas conterraneorum Lipsiensium.

Lipsiae: Excudebat Christianus Scholvinus, [1688].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/1.d

A versek szerzői: M. Georgius Lani (?-?), „*SS. Th. Baccalaureus, qvodam Gymnasii Carponensis in Hungaria Rector, nunc Scholae Nicolaitanae Collega*” – Paulus Michael Regheni (?-?), „*Claudiop. Transyl. Lipsiae*” – Daniel Hestert (?-?) – Johannes Sinapius (1657–1725), „*S.S. Hung. Theol. Stud. et Sereniss. ac Potentiss. Elect. Sax. A.*” – Ephraim Nostitius (?-?), „*Solnens. Hung. S. S. Theol. Stud.*” – Martinus Klein (?-?), „*Schönberga Trans. Saxo. SS. Th. Cult.*” – Georgius Serpilius (1668–1723), „*Sempronio. Hung. SS. Th. et Phil. St.*” – Michael Adami (?–1716), „*T. SS. Th. Stud.*” – Joh[ann] Theoph[il] Kemelius (?-?), „*L. H.*” – Mathias Eysenberger (?-?), „*Cibinio Transylvanus.*”

Konkordancia: NETOLICZKA 1210/4.

180.

<Halotti búcsúztató Theodor Mederus (1663–1688) emlékére – Lipcse, 1688. június 10.>

Letzt vergossene Freundes-Thränen, Durch welche Als Der Wohl Edle, Vor-Achtbare und Wohlgelehrte Herr Theodorus Meder, von Cronstadt auß Siebenbürgen, der Heil. Schrifft Geflissener, Auff der Weltberühmten Univeristät Leipzig erkräncket, und nach außgestandener 5. wöchlicher grosser Leibeschwachheit, dieses ietzt lauffenden 1688. Jahres den 5,15 Junii Abends um 5. Uhr auff vorhergehende wohlgefaßete Todes-Bereitschafft, in Christo Jesu, seinem Sünden-Träger schlaffend verschieden; Seines Alters 24. Jahr weniger 6. Monat, und also, der Seelen nach den Himmel geerbet, der Leib aber, biß zu allgemeiner Erweckung der Todten, Bey Hochansehnlichem Leichen-Gepränge den 10,20 Junii in der Pauliner Kirchen bestattet wurde, Sein mitleidendes Freundes-Hertze erweisen wolte, Dessen naher Anverwandter Marcus Draudt, von Cronstadt auß Siebenb. der Heil. Schrifft Geflissener in Leipzig.

[Leipzig]: Gedruckt bey Christian Scholvien, [1688].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/1.e

A vers szerzője: Marcus Draudt (1665–1724), „*aus Siebenbürger der Heil. Schrifft Beflissener*”

Konkordancia: NETOLICZKA 1210/5.

181.

<Halotti búcsúztató Theodor Mederus (1663–1688) emlékére – Lipcse, 1688. június 10.>

Die erlangte Himmels-Freyheit und Freude, bey Christlicher beerdigung Des Edlen und Wohlgelahrten Herrn Theodori Mederi, von Crohnstadt aus Siebenbürgen, SS. Th. Höchstfleissigen Studiosi, den 10. Junii des 1688. Jahres, seiner Schuldigkeit nach, in nachfolgenden schlechten Zeilen eilend und kürztlich angeführet Von M. Johann Mülmann.

Leipzig: gedruckt bey Christian Scholvien, [1668].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/1.f

A vers szerzője: Johann Mülmann (?-?)

Konkordancia: NETOLICZKA 1210/6.

182.

<Halotti búcsúztató Martha Pfannenschmied (1639?–1688) szül. Kathner emlékére – Brassó, 1688. szeptember 12.>

Als die Tugendsame und Gottfürchtige Fr. Martha Pfannenschmiedin, geborne Kathnerin, des weyland Wohl-Ehrwürdigen, Groß-Achtbahren und Wohlgelahrten Herrn Petri Pfannenschmiedii, Treufleissigen Archi-Diaconi bey unser Kronstädtische[n] Pfarr-Kiche[n] hinterlassene Wittwe, Nach 14 tägiger Leibes-Schwachheit, den 12. Sept. Anno 1688. Ihres Alters ungefehr 49. Jahr, in Christo sanfft und selig verschieden, und des folgenden Tages mit Christ üblichen Ceremonien zur Erden bestattet ist worden. Nach deme- Sie beynahe 11. gantzer Jahr im Wittwen-Stande gelebet hat. Begleitete Sie zu Ihrer Ruhe-Kammer mit folgenden schlechten Reimen

[Kronstadt]: Nicolaus Müller, [1688].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/26

A vers szerzője: „Ihr danckbarer Client.”

Konkordancia: GROSS 1175; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1632c.

183.

<A prázsmári Johann Abrahami (1668?–1705) disputációja a besztercei Andreas Schuller (1662?–1694) elnöklete alatt – Wittenberg, 1688. október 13.>

De Susceptoribus, Ex Historia Ecclesiastica, Consentiente Amplissima Facultate Philosophica disputabunt Praeses M. Andreas Schulerus, Bistr. Transilvanus. et Respondens Johannes Abrahami, Prasmar. Transilv. S. S. Theol. et Phil. Stud. Ad d. XIII. Octobr. Anno M DC LXXXVIII. horis Pomerid. L. C.

Wittenbergae: Praelo Matthaei Henckelii, Acad. Typogr., [1688]

[8] p.

A verset Johann Abrahami (?–1705) a következő személyeknek ajánlotta: Johann Abrahami (?–1704) – Johann Artz (?–?) – Petrus Helner (?–?) – Georg Dengel (?–?) – Martin Jung (?–?) – Johann Klein (?–1717) – Paul Abrahami (?–?).

A versek szerzői: Nathanael Falck (1663–1693) – Andreas Kraus (1668–1751)

Konkordancia: RMK III. 3532.

184.

<Johann Deutschmann (1625–1706) wittenbergi professzor halotti búcsúztatója Andreas Tartler (1663–1688) peregrinus halálára – Wittenberg, 1688. október 22.>

Rector Academiae Wittenbergensis Johannes Deutschmann, SS. Th. doct. et professor publ. ejusdemque collegii senior, et alumnor. elect. Ephorus, civibus academicus S. P. D. [Wittenberg]: [s. typ.], [1688].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/7

A nyomtatvány szerzője: Johann Deutschmann (1625–1706)

A dokumentumban említett személyek: Andreas Tartler (1663–1688) – Johann Gorgias (1640–1684) – Valentin Greissing (1653–1701) – Anna Olendia (?–?) – Walther Schurtzfleisch (?–?) – Neumann Falck (?–?) – D. Sperling (?–?) – M. Hartung (?–?).

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/5.

185.

<Halotti búcsúztató a brassói Andreas Tartler (1663–1688) peregrinus emlékére – Wittenberg, 1688. november 6.>

Threni Quos In Exequiis Prae-Eximii, Praestantissimi, Eruditissimique Juvenis Dn. Andreae Tartleri, Corona Transylv. SS. Theol. et bonarum artium cultoris hucusque perindustrii, Die VI. Kai. Novembris, A. O. R. M. DC. LXXXVIII. Sacro solennique ritu peractis fundebant Ejusdem Populares Et Amici.

Wittebergae: Typis Martini Schultzii, [1688].

[2] p.

A versek szerzői: Johann Francisci (1665?–1696) – Paul Teutsch (1665?–1719) – Johann Lang Rupensis (1665?–1730) – Johann Dechan (?–?) – Lucas Römer (1663–1721).

Konkordancia: RMK III. 3534.

186.

<A brassói Johann Francisci (1665?–1696) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1688. december 10.>

Exercitationem Theologicam, De aeterna paradisiacae conversationis oeconomia, Ex Prov. IIX. 31. Sub Moderamine Rectoris h. t. Magnifici, viri summe Reverendi, Amplissimi at Q. Excellentissimi Domini Joh. Deutschmanni, SS. Th. Doct. Celeberrimi, ejusdem Facultatis Senioris, Alumn. Electoral. Ephori gravissimi, Domini Patroni, Praeceptoris, et Hospitis aeternum colendi, Publicae disquisitioni exponit, respondens M. Johannes Francisci, Corona-Transylvanus. Ad Diem X. Decemb. Anni M DC LXXXIIX. In auditorio Majori Horis Matutinis.

Vvittebergae: Typis Christiani Schrödteri, Acad. Typ., [1688].

[11] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/16

A versek szerzői: M. Godofr[ied] Arnoldi (1666–1714), „*Annaeberg. Misn.*” – Paulus Teutsch (1665?–1719), „*Cor. Tr. S.S. Th. Stud.*” – Lucas Römer (1663–1721), „*Cor. Trans. S.S. Th. Stud.*” – Johann Abrahami (1668?–1705), „*P[rasmariensis] Tr[ansylvanus] S.S. Theol. Cultor*” – Christianus Schäßer (1671–1712), „*S.S. Theol. et Phil. Stud.*” – Andreas Krauß (1668–1751), „*Corona-Trans.*” – Bartholomaeus Bausnerus (?–?), „*Birthalbino-Trans.*”.

Konkordancia: RMK III. 3521.

187.

<A medgyesi Andreas Conradi (?–?) disputációja Valentin Greissing (1653–1701) – Brassó, 1688. december 20.>

In B. D. Leonh. Hvttteri Compendium Locorum Theologicorum Disputatio Exegetico-Polemica, Eaque Praeliminaris Quarta, de Articvlis Fidei. Qvam in Gymnasio Coronensi publice ventilandam proponit Praeside M. Valentino Greissing, Patrii Gymnasii Rectore, Respondens Andreas Conradi Mediensis, Academiæ propediem O. salutaturus. Ad diem 20. Decembr. A. O. R. M. DC. LXXXVIII.

Coronae: Typis Michaelis Herrmanni, [1688].

[5] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/27.a

A művet Andreas Conradi (?–?) „*t. t. respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Franciscus Czekelius (?–1692), „*Ecclesiae Muschnensis, nec non Capituli Decano spectatissimo*” – Martin Albrich (1630–1694), „*Ecclesiae Roson. et Capit. Barcensis Pro-Decano gravissimo*” – Valentino Kiszling (?–?), „*Eccl. Oltzonensis, Capitulique Leschkirchensis Decano longe meritissimo*” – Lucas Herrmann (?–?), „*Eccl. Med. Capituli*” – Johann Cunrado (?–?), „*Ecclesiae Leschkirchensis*” – Samuel Cunrad (?–?), „*Consuli.*” – Matthias Thines (?–?), „*Regio-Judici*” – Johann Weinhold (?–?), „*Sedis-Judici Reipublicae Mediensis dexterimis*” – Barthomomaeus Seuler (1649–1715), Andreas Cziegler (?–?), Georg Draudt (1654–1691), Samuel Wallusch (?–1720?), „*incluti Centum-Viratus Coron. Assessoribus optime merentibus*”.

A versek szerzői: [Valentinus Greissing (1653–1701)] „*Praeses*” – Petrus Wolff (1659–1693), „*Gymn. Cor. Lect.*” – M. Joh[ann] Albrichius (1663–1690), „*Gymn. Cor. Lect.*” – Johannes Rosenauer (?–?), „*Gymn. Cor. Lector*”.

Konkordancia: Brasov Arh. I. 4227; GROSS 108.; RMK II 1632; TR Braşov 133; VERÓK-Quellen HB 442 [4].

1689

188.

<Halotti búcsúztató Valentin Plecker (1638–1689) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1689. január 8.>

Letzter Ehren-Dienst, dem weyland Edlen, Nahmhafften, Vorsichtigen, Wohl-Weisen und Gelahrten Herrn Valentino Plecker Der Kron-Städtischen Respubl. gewesenem wohlmeritierten Mit-Richter. Als derselbe Den 8. Januarii, zwischen 12 und 1 Uhr, des jetzt neulich (Gottgebe glücklich!) angetretenen neuen 1689. Jahres, in Christo seinem Heyland sanfft und seelig verschieden. Seines Alters 50. Jahr, 8. Monat. Und den dritten Tag darauff in der grossen Pfarr-Kirchen mit Christ-üblichen Ceremonies zu seinem Ruhe-Bettlein gebracht worden. Zu Bezeugung Christlichen Mit-Leydens, abgestattet von Nachgesetzten.

Kron-Stadt: in Michael Herrmans Druckerey, druckts Nic[olaus] Müller, [1689].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/27

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*des Kron-Städt. Gymn. Rector*” – Petrus Wolff (1659–1693), „*Gymn. Lector*” – M. Johann. Albrichius (1663–1690), „*G. C. L.*” – Johannes Rosenauer (?–?), „*Gymn. Coron. Lector*”.

Konkordancia: GROSS 1177; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1643a.

189.

<A vidombáki Lucas Römer (1663–1721) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnököle alatt – Wittenberg, 1689. február 22.>

Disputatio Theologiae Biblicae, De Aeterna Redemptionis Oeconomia, Ex i. Pet. L 18. 19. 20. Qvam Sub Praesidio Rectoris Academicae Magnifici, Viri Plurimum Reverendi, Magnifici, Amplissimi, Excellentissimiq, Dn. Jo. Deutschmanni, SS. Theol. Doct. et Prof. Publ. longe celeberrimi, Alumnorum Electoralium Ephori gravissimi, Dn. Patroni, Fautoris, et Praeceptoris sui, omni honoris cultu prosequendi, publice defendet Respondens Lucas Römer, Veidenbachio-Transylvan. AA. LL. Cultor. In Auditorio Majori, Horis Matutinis. Ao. M DC LXXXIX. d. 22. Febr.

Witteberga: Typis Christiani Schrödteri, Acad. Typ., [1689].

[8] p.

Konkordancia: RMK III. 3592.

190.

<A prázsmári Johann Abrahami (1668?–1705) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnököle alatt – Wittenberg, 1689. március 1.>

Syn Theo! Aeternam Praedestinationis oeconomiam, Ex Eph. I. 4. Praeside Rectore h. t. Magnifico, Viro Summé Reverendo, Amplissimo, pariter atq. Excellentissimo, Dn. Joh. Deutschmann, SS. Th. Doct. Omni elogio majore P. P. celeberrimo, Venerandae Facult. Theol. Seniore Spectatissimo, Alumnorum Electoralium Ephoro Gravissimo, Dn. Praeceptore, Patrono, Fautore item atq. studiorum Juorum Promotore, omni observantia pietatisq. vultu aeternum prosequendo, suspiciendo, Publico eruditorum examini subiciet, respondens, Johannes Abrahami, Prasmar. Transylv. SS. Th. et Phil. Stud. In Acroaterio Majori, H. L. Q. C. Ao. M DC XXCIX. D. I. Mart.

Wittenbergae: Typis Christiani Schrödteri, Acad. Typ. [1689].

[13] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/1

A művet Johann Abrahami (1668?–1705) a következő személynek ajánlja: Marcus Fronius (1659–1713) „*Phil. Magistro communi Eruditorum fuffragio multo celeberrimo, praeceptorum nuper ut fidelissimo, dexterimque; ita desideratissimo, nunc Fautori et Patrono meo ex optimis praecipuo, sacrum dicatumque esto!*”.

A versek szerzői: Caspar Löscher (1636–1718), „*D[oc]tor] et Superintend. General.*” – Michael Waltherus (1638–1692) – Theodorus Dassovius (1648–1721), „*P. P. et p. t. Decanus*” – G[eorg] C[aspar] Kirchmajerus (1635–1700), „*P. P.*” – Paulus Gottfried Sperling (1652–1709), „*D[oc]tor]*” – Jeremias Deutschmann (?–?), „*Ecclesiastes*” – Nathanael Falck (1663–1693), „*Facult. Phil. Adj.*” – Johann. Peißker (1631–1711), „*P[oeta] L[aureatus] Caes. Lyc. Witteb. Rector C. et Illustr. Soc. Teuton. addictus.*” – M. Joh[ann] Christoph Ernesti (?–?), „*Keula Thuringus*” – M. Elias Weißenmejerus (?–?), „*Ulmensis*” – M. Abraham Henr[ich] Deutschmannus (1667–?), „*Wittenbergensis*” – Andreas Kraus (1668–1751), „*Cor. Trans.*”.

Konkordancia: RMK III. 3579; RMK III/3. 6961.

191.

<Emlékvers a brassói tűzvész alkalmából – Brassó. 1689. április 29.>

Ein neues Klag-Lied oder traurige Relation von der erschrocklichen Feuer-Brunst.

Kron-Stadt: Müller, 1689.

[4] fol.

Konkordancia: TR Braşov 134; RMK II 1643.

192.

<A brassói Andreas Kraus (1668–1751) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1689. április 29.>

De Aeterna justificationis oeconomia, ex esa. XLV. 20. 21-25. praeside Rectore h. t. Magnifico, Viro Summe Reverendo, Amplissimo, juxta atq. Excellentissimo, Dn. Johanne Deutschmann, SS. Th. Doct. et P. P. intra, et extra Germaniam longé, multumque celeberrimo, Venerandae Facultatis suae Seniore Spectatissimo, et Alumnorum Electoralium Ephoro gravissimo, Dn. Mœcenate, Patrono, Praeceptore, ac Promotore studiorum suorum aeternum observando, venerandoq. disputabit publice respondens Andreas Krause, Corona-Transylv. SS. Th. et Phil. Stud. In Auditorio Majori, H. L. Q. C. Ao. M. DC. LXXXIX. d. XXIX. April.

Wittebergae: Typis Christiani Schrödteri, Acad. Typ., 1689.

[10] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/30

A művet Andreas Kraus (1668–1751) „*respondens*” a következő személyeknek ajánlotta: Simon Draud (1647–1693), „*inclytæ Reipubl. Coron. Administratori Aeqvissimo, primario Judici*” – Michael Vielstich (1625–1696), „*laudatæ Reipubl. Coronensis pro-judici*” – Georg Jeckel (1635–1708), „*qvæstori ibidem longe dignissimo*” – Michael Gockesch (?–1692), Johann Ziegler (1641?–1692), Andreas Trepches (?–1692), Johann Manckesch (1635–1699), Martin Herrmann (1643–1692) „*Med. Doct. experientissimo*”, Johann

Retsch (?–1708), Stephan Letz (?–1690), Thomas Klusch (1622?–1708), Johann Sigerus (1646–1696), Stephan Zimmermann (?–1689), Andreas Tartler (1641–1695), Johann Matthiae (?–?), Valentin Igel (1641–1691), Andreas Rheter (1648–1707), „*Amp-lissimi Senatus Coronensis assessoribus dignissimis, consultissimis*”.

Konkordancia: RKM III. 3588.

193.

<A brassói Marcus Draudt (1665–1724) disputációja – Lipcse, 1689. május 8/18.>

Transilvania subscribens Leopoldo I. Germanorum Imperatori Augustissimo, etc, etc. eo, quo superiori Anno, ejus corona capta est, die, Publica Oratione defensa. Lipsiae a Marco Draudt, Coronensi, S. S. Theol. Stud. Anno M. DC. XXCIX. d. 8/18 Maj.

[Lipsiae]: Typis Christophori Fleischeri, [1689].

[8] p.

A művet Marcus Draudt (1665–1724) Brassó város tanácsának és közönségének ajánlja.

Konkordancia: RMK III. 3564.

194.

<A garati Simon Westher (?–?) kőhalmi jegyző disputációja Valentin Greissing (1653–1701) elnöklete alatt – Brassó, 1689. augusztus 20.>

In B.D. Leonh. Hvttteri Compendium Locorum Theologicorum Disputatio Exegetico-Polemica, (Eaque Quinta,) De Scriptura Sacra in genere Quam in Gymnasio Coronensi publice ventilandam proponit Praeside M. Valentino Greissing, Patrii Gymnasii Rectore, Respondens Simon Westher, Lapidensis, Praenominati Gymnasii hactenus Orator, nunc Reipub. Rupensis Notarius. Ad diem 20. Augusti, Anno aerae Christiana M DC LXXXIX.

Coronae: Typis Michaelis Herrmanni, 1689.

[2] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/27.b

A művet Simon Westher (?–?) „*p. t. respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Simon Draudt (1647–1693), „*Judici Urbis Coronensis*” – Martin Jacob (?–?), „*Judici Regio*”, Georg Niemenz (?–?), „*Consuli*”, Andreas Helwig (?–?), „*Sedis Judici, Reipublicae Rupensis dexterrimis*” – Andreas Henning (1643–1710), Joseph Bolthosch (1648–1694), „*Diaconis Eccl. Coronensis Cathedralis*” – Andreas Bogner (1640–1719), „*Ecclesiae S. Bartholomaei Ministro solertissimo*” – Paul Neydel (1650–1719), „*Aedituo Coronensi*” – Martin Draudt (1655–1696), Petrus Barthesch (?–1705), „*incluti Centum-Viratus Coron. Assessoribus optime in dies merentibus*”.

A vers szerzője: Valentinus Greissing (1653–1701) „*Praeses*”.

Konkordancia: RMK II 1642.

195.

<A brassói Lucas Seuler (1661–1735) orvosdoktori disputációja – Harderwijk, 1689. október 10.>

Disputatio medica inauguralis, de febribus quam favente Deo ter opt. max. ex Auctoritate magnifici D. rectoris, D. Iohannis Meyeri ... pro gradu doctoratus, summisque in Medicina

honoribus et privilegiis solitis rite consequendis, Eruditorum Examini subicit Lucas Se-
üler, Corona-Transylvanus. Ad diem 10 Octob. horis locoque solitis.

Hardervici: apud Albertum Sas, Academiae Ducatus Gelriae et Comitatus Zutphaniae
Typogr., 1689.

[10] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.140.II/19

A művet Lucas Seuler (1661–1735) a következő személyeknek ajánlja (verses formában):

„... judicibus, ... villico, ... senatoribus patriae patribus”.

Possessor: *„Dem Nahm-hafften Vorsich[tigen] und Wohlweisen H[err]n H[err]n Johannes
Ma[nckesch] emeritierten u[nd] Wohlbestallten des Ehrsammen und Wohlweisen R[ates]
in Cronstadt, seinem besond[eren] H[err]n besonderer, übersendet seines geringen
fürnehmens Gottlie[b] Johann Gorgias ... Wohl-ergehen. Dero Nahmh[afft] Vorsicht[ig] ...
Cronstadt d[ie] 25. Febr[uar]ii”.*

Konkordancia: RMK III. 3560.

196.

**<Halotti búcsúztató Rosa Gorgias (1616–1689) emlékére – Brassó, 1689. november
5.>**

Der ietzo Seelig-sterbenden Glück-Seeligheit. Bey dem seeligen Hintritt der weyland viel
Ehr- und Tugend-reichen Matronen, Fr. Rosae gebornen Gorgiasin, Des auch weyland Ed-
len und Wohl-Ehrenvesten Hn. Johannis Greissing, Einer löblichen Hundert-Mannschafft
hiesiger Kron-Städtischen Respubl. wohlverdienten Mit-Gliedes, hinterlassenen Fr. Witt-
bin. Als die-selbe nach abwechselnden Leibes und Gemüths Vnpäßlichkeiten seelig im
Herrn entschlief, den 5. Novembr. des jetzt zum Ende lauffenden 1689. Jahres. Ihres Al-
ters 73. Jahr. In einfältigen Reimen eilfertigst entworffen von M. Valentino Greissing.

Kron-Stadt: in Michael Herrmans Druckerey, druckts Nic[olaus] Müller, [1689].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/28

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701).

Konkordancia: GROSS 1179; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1643c.

197.

**<Halotti búcsúztató Asarela Mederus (1660–1689) emlékére – Brassó, 1689. dec-
ember 18.>**

Letzte Ehren Bezeugung Dem ... Asarelae Medero Der Beyden Rechten embsigst befliesse-
nen, Als derselbe Nach 5. Jährigen glücklich volbrachten Reyse durch Türckey, Ungern,
Polen, Teutschland, Holland, Engelland, Italien, und Frankreich, und darauff fast
Dreyjährigen höchstgewünschten Beheurathung mit der Viel Ehr und Tugendsamen Fr.
Anna gebornen Töppeltin, Endlich, nach dem Er 14. Tage lang Betlägerig gewesen, sanffte
und selig mit gutem Verstandt den 18. Decemb. umb 10 Uhr ohne gefähr Abends
entschlief. Seines Alters 29. Jahr und 4 Monat Auß schuldigster Condolenz abgestattet
Von Nachgesetzten.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey druckte Nicolaus Müller, [1689].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/2

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701) – Johannes Rosonensis (?–?), „*Gym. Coronensis Lector*” – S. M[ichael] F[ronius] (1675–1728) – Johann[es] Manckesch (1659?–1690), „*S.S. Th. Stud.*”

Konkordancia: GROSS 1178; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1643b.

198.

<Halotti búcsúztató Asarela Mederus (1660–1689) emlékére – Brassó, 1689. december 18.>

Als Der Wohl-Ehrenveste, Wohl-gelahrte und Wohl-erfahrne Herr Asarela Medervs der bey den Rewten emsig Befliessener, und wohl-ansehlicher Hundert-Mann der Könighlichen Kron-Stadt, Seinen Christlichen Lebens-Lauff, (welcher sich in die 29. Jahre und 4. Monat erstrecker hat,) Anno 1689 den 18. Decembris, des Abends ungefehr umb 10. Uhr in Christo sanfft und seelig beschlossen; und darauff den 20. dieses, mit Christ-üblichen Ceremonien, in der grossen Pfarr-Kirchen allhier beerdiget worden. Begleitete denselben zu einer seeligen Ruhe Stadt, mit folgenden schlechten Alexandrinischen Reimen, auß Christlicher Condolentz Nicolaus Müller, Buchdr.

Kron-Stadt: in der Herzmannischen Druckerey druckts der Author, [Nicolaus Müller], [1689].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/29

A versek szerzői: Nicolaus Müller (1632–1702).

Konkordancia: GROSS 1180; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1643d.

1690

199.

<A szászmuzsnai Thomas Scharsius (1660?–1723) disputációja Andreas Scharsius (1660?–1710) medgyesi gimnáziumi rektor elnöklete alatt – Brassó, 1690.>

Disputationis theologico-logicae solennioris Musis Mediensibus in Exordio anni paulo post nobis inituri, qui Epochae Bedianae M.DC.XC. numerabitur ... praeside ... Andreas Scharsius ... respondente Thoma Scharsio.

Stephanopoli: Typis Michaelis Herrmanni, [1690].

[5] fol.

Jelzet: IV.F.1.Tq.139/37

Thomas Scharsius (?–1723) a következő személyeknek ajánlja a művét: Stephan Gunt-hard (?–1698) „*Ecclesiae Sabesiensis Antistiti meritissimo, ejusdemque Capituli Decano Gravissimo*” – Isaac Zabanius (1632–1707) „*Philosophiae Doctori, ante hac Gymnasii Cibiniensis Prof. Publ. celeberrimo, nunc Eccl. Orbacennsis Pastori vigilantissimo*” – Michael Adami (?–1695) „*Ecclesiae Kis-Schelckensis Parochopervigilii ejusdemq. Capituli Seniori gravissimo*” – Georg Capesius (?–1697) „*Ecclesiae Szenaverösensis Pastori dignis-*

simo, Capitulique Bogaziensis Decano meritissimo – Andreas Romer (?–1704), „*Ecclesiae Fülletelkensis Pastori fidelissimo, Capituliq. Bogaziensis Surrogato bene merenti*” – Stephan Scharschius (?–?), „*Ecclesiae Martinianae Pastori fidelissimo*” – Johann Auner (?–?), „*Senatus Mediensis Inclyti Assessori haud postremo*” – Peter Auner (?–?), „*Notario Mediensi publico expeditissimo*”.

Konkordancia: az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1656.

200.

<Valentinus Filkenius (?–?) disputációja Andreas Scharsius (?–1710) megyesi gimnáziumi rektor elnöklete alatt – Brassó, 1690.>

Positiones theologicae-dialecticae de essentia Dei ... preside Andreas Scharsius ... Valentino Filkenio ...

Coronae: [Herrmann], 1690.

Megjegyzés: Seivert: Nachrichten 357. Trausch: Schrifsteller-Lex. III. 161.

Konkordancia: RMK II 1657.

201.

<A brassói Johann Francisci (1665?–1696) disputációja Konrad Samuel Schurzfleisch (1641–1708) elnöklete alatt – Lipcse, 1690. március 29.>

Daciam Consvlare. Disputatio XLVII. ... praes. Konras Samuel Schurzfleisch ... reps. Johann Francisci Corona-Transylv. ...

Lipsiae: Apud Nicolavm Scipionem, 1698.

[2] p.

Megjegyzés: a nyomtatvány tanúsága szerint a védésre 1690. március 29-én került sor, míg a nyomtatására csak 1698-ban.

Konkordancia: FS Halle 2660.; RMK III. 3650 és RMK III. 4092.

202.

<A megyesi Thomas Scharsius (1660?–1723) disputációja a brassói Johann Francisci (1665?–1696) elnöklete alatt – Wittenberg, 1690. április 16.>

Memorabilia Aliqvot Transylvaniae, In Alma Leucoiea Publico, placidoq. eruditorum examini exponent Praeses M. Johannes Francisci, Corona-Transylv. et Respondens Thomas Scharsius, Media-Transylv. D. 16. April. Anno m dc xc. H. L. Q. C.

Wittebergae: Typis Christiani Schrödteri, Acad. Typ., [1690].

[8] p.

A művet Johann Francisci (1665?–1696) a következő személyeknek ajánlotta: Martinus Albrichius (1630–1694) – Martinus Harnung (1625–1703) – Georgius Closius (1630–1696) – Johannes Honterus (1633–1691) – Jacobus Czultnerus (1628?–1693) – Martinus Grossthais (?–1690) – Nicolaus Sinonius (1631–1706) – Jacobus Jeckelius (1636–1692) – Martinus Nellius (1634–1704) – Marcus Draud (1635?–1706) – Caspar Raus (1640–1707) – Johanne Draud (1649–1720) – Marcus Literati (1638?–1691) – Andreas Schoppel (1639?–1694).

Konkordancia: APPONYI 2762; RMK III. 3651.; RMK III/3. 6975.

203.

<Halotti búcsúztató Johann Albrich (1663–1690) brassói gimnáziumi tanár emlékére – Brassó, 1690. november 19.>

Supremum officium, viro ad commoda Patriae nato. Clarissimo ac Doctissimo Dno. M. Iohan[n]i Albrichio Gymn. Cor. Lect. quo ad per valetudinem licebat, insigniter merito nunc, ad Academiam coelestem translato Anno 1690 die 19 Novembr. Testandae pietatis ergo exhibitus, nonnulli suorum discipulor.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/30

A versek szerzői: Daniel Birthelmer (?–1705) „*Cor.*” – Simon Roth (?–?) „*Mariaev[alensis]*” – Johannes Böhm (1668?–1719) „*Cor.*” – Georgius Nußbächer (?–1716) „*Cor.*” – Georgius Czelch (?–?) „*Roson[ensis]*” – Petrus Pertsch (1673?–1720) „*Cor.*” – Christian Henning (1671–1705) „*Cor.*”.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/9.

1691

204.

<Lakodalmi köszöntő Marcus Draudt (1665–1724) és Anna Töppeltin (?–?) esküvőjére – Brassó, 1691. január 14.>

Vota et omina, quibus Per-Eximini ac Praestantissimi Viri Dn. Marci Draudt, junioris, ... Dni. Marci Draudt, Antistitis Ecclesiae Mariaemontanae longe vigilantissimi, Filii, item Ornatissimae ac Pudicissimae Foeminae Dn Annae Töppeltinae spons. Nobilis quondam, ac laude nostra majoris Dn. Asarelae Mederi J. U. Stud. Relicte viduae. Auspicatissima Nuptiarum auspicia sub auspiciis recens ineuntis ... Toto affectus prosequerentur Fautores et Amici.

Corona: typis Michaelis Hermanni, [1691].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/8

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*Gymn. Cor. Rector*” – Petrus Wolff (1659–1693), „*Gymn. Cor. Lector*” – Marti[nus] Ziegler (1658–1716), „*SS. Theol. et Phil. St.*” – Jac[ob] Czultner (1660?–1713), „*SS. Th. St.*” – M. J. F (?–?).

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.34,2.a

Konkordancia: GROSS 1187; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1681d.

205.

<Halotti búcsúztató Samuel Chrestels (1684–1691) emlékére – Brassó, 1691. március 3.>

Dum summae expecta[tio]nis puer Samuel Circumspecti quondam ac Doctissimi Viri Dni Johannis Chrestes Reipub Patriae Secretarii meritissimi item Ornatissimae ac Pudicissimae Foeminae Dnae Asnatae Mederianae Filiolus unice dilectus. Placide in Domino obiret ipsa

3tia Mart Ano 1691. anno nat 7. demptis 4 mensib ac tertio abhinc die corpusculum ejus in Basilica nostra terrae mandaret et Singularem suam: [sympatheian] quoque poterant modo testari voluerunt.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/31.a

A versek szerzői: Georgius Waad „*Schön[ensis]*” (?–1719) „*Ora[tor]*” – Daniel Henrich „*Cor.*” (1670–1741) – Simon Roth „*Mariaevall[ensis]*” (?–?) – Johannes Böhm „*Coro.*” (1668?–1719) – Georgius von Nußbäch[er] „*Cor.*” (?–1716) – Georg Vietoris (?–?) – Petru[s] Pertsch „*Cor.*” (1673?–1720) – Joh[ann] Czekelius „*Martin[imontensis]*” (?–?).

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: GROSS 1181; NETOLICZKA 1206/10.

206.

<Halotti búcsúztató a brassói Samuel Chrestels (1684–1691) emlékére – Brassó, 1691. március 3.>

Als des überauß seine, und unserer Orthen fast unvergleichlicher knabe Samuel, Herrn Iohannis Chrestels, gewesenem wohlverdienten Secretarii bey hiesiger Kron-Städtischen Respubl. Hinterlassener Wie auch: Der viel Ehr- und Tugendreichen Fr. Asnathae gebornen Medervsin, ietzo hertzlich bekümmerten Fr. Mutter, einzig überbliebener Sohn und Kind, Sein liebes Seelchen, Gott, dessen Schöpffer, in höchst-verwundern den Gedult und Ergebenheit, zu guten treuen Händen anvertrauete, den 3 Mart. Abends umb 8 Uhr, dieses ietzt-lauffenden 1691sten Jahrs. Seines Alters im 7. Und den dritten Tag darauff Christ-löblichem Gebrauche nach, bey Volckreicher Begleitung, beerdiget wurde. Solten und wolten ihr Hertzliches Mitleyden schuldigster massen bezeugen Nachgesetzte.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, druckts Nicolaus Müller, 1691.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/31.b

A versek szerzői: M. Valent[in] Greißing (1653–1701), „*Rector*” – Marti[nus] Ziegler (1658–1716).

Konkordancia: GROSS 1181; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1681i.

207.

<Lakodalmi köszöntő Georg Abraham von der Heyden (?–?) és Agnetha Dietrich (?–?), szül. Plecker tiszteletére – Brassó, 1691. május 20.>

Schuldige Ehren-Pflicht Dem Hoch-Wohl-Edelgebornen Ritter und Herrn, Herrn Georgio Abraham von der Heyden Unter Dero Röm. Käyserl. Mayestät Militz gestandenen Leut-henandten, zc. Als derselbe mit der viel Ehr-und Tugend-begabten Frauen Agneta Dieterichin gebornen Pleckerin, Seinen hochzeitlichen Ehren-Tag den 20. May, des itzt lauf-fenden 1691sten Jahres, in Kron-Stadt höchst vernüget hielte; abgestattet.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, druckts Nicolaus Müller, 1691.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/9

A versek szerzői: „*Ein Bekandter und auffrichtiger Diener*” – M[arcus] F[rancisci] (1675?–1719) „*C[oronensis]*” – Nicolaus Müller (1632–1702)

Duplum: AHG IV.F.248/45

Konkordancia: GROSS 1188; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1681c.

208.

<Lakodalmi köszöntő Georg Jeckelius (1635–1708) városbíró és Barbara Froniusin (1640–1706), szül. Albeliusin, valamint Simon Petrus Fronius (1633–1718) és Agnetha Klein (?–1751) tiszteletére – Brassó, 1691. július 22.>

Glück zu ruffende Hochzeit-Gedichte mit welchen Den ... Georgivm Ieckelivm, wohl-verdienenden und sehr sorgfältigen Alten Hn. Honnen, und Die ... Fr. Barbaram geborne Albelivsin, Des ... Hn. Petri Fronii ... hinterlassene Fr. Wittibin. Wie auch Den ... Simon Petrvm des ietzt in Ehren erwehnten Seeligen Hn. Petri Fronii, etc. nachgelassenen Sohn. Die ... Jungf. Agnetam, Des ... Johannes Kleins, gewesenem vieljährigen treufleißigen Rect. Sch. Min. hinterbliebene einzige Tochter. Da Sie Ihren hochzeitlichen Ehren-Tag ... feyerlich beginnen. Schuldigst beehrten Nachgesetzte.

Kron-Stadt: druckts Nicolaus Müller, [1691].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/10

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701) – Petrus Wolff (1659–1693), „*Gymn. Cor. Lect.*” – Petrus Closius (?–1695), „*Gymn. Cor. Lector*” – Daniel Birtheimer (1670–1741), „*Stud[ent]*” – Christ[ian] Henning (1671–1705) – Michael Roth (?–1716), „*Rex Adol[escentum]*” – Simon Draudt (1673–1729), „*Logica Stud.*” – Paulus Neydel (1674–1735) – Martinus Herrmannus (1674–1719), „*junior*” – Michael Fronius (1675–1728).

Duplum: AHG IV.F.248/46

Konkordancia: GROSS 1182; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1681b.

209.

<Lakodalmi köszöntő a brassói Georg Jeckel (1625–1708) és Barbara Albelius (1640–1706), illetve a brassói Simon Petrus Fronius (1633–1718) és Agnetha Klein (?–1751) házasságára – Brassó, 1691. július 22.>

Das verneuerte An[n]dencken Derer Groß-Achtbaren Ehrwürdigen Hnn. Simons Albelius und Petrvs Fronivs welches Der Nahmhaffte, Vorsichtige, Wohl-weise Herr Georgivs Ieckelivs Wohl verdierter alter Hr. Hann unserer Republ. Erwecket, in deme derselbe Jenes Tochter, dieses Witwe, Die Gott-ergebene und Tugendsame Frau Barbara; Wie auch derselben vielgelibter Sohn Simon Petrvs Fronivs, Die Tugendsame Jungfer Agneta Des Ehrenvesten, Wohlgelahrten Hn. Johannes Kleins, Rect. Sch. Min allhier hinterlassener Jungfer Tochter, mit Christlicher Solennität zu künfftigen Ehe-Gemahlen heimführen wolten den 22 Julii. An. 1691.

Kron-Stadt: In Michael Herrmanns Druckerey, druckts Nicloaus Müller, [1691].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/32

A versek szerzői: M. Franc[iscus] Rosonensis (?–?), „*Ciro-Magus*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.51.I/32.a

Konkordancia: GROSS 1182.

210.

<Halotti búcsúztató Agnetha Herrmann (1671–1691) szül. Honterus emlékére – Brassó, 1691. augusztus 7.>

Trauer- und Trost-Worte, welche über den plötzlichen und unverhofften, doch seligen Hintritt der weyland Viel Ehr- und Tugend-reichen Frauen Agnetha gebornen Honterusin; Des Edlen, Ehrenvesten und Wohlgeachteten Herrn Michaelis Herrmanni einer löblichen Kron-Städtischen Hundert-Mannschaft wohl vertrauten Mit-Gliedes Hertz getreuen Ehe-Liebsten. Als dieselbe nach einer kurtzen Unpäßlichkeit am 7. Augusti, dieses 1691sten Heil-Jahres, gegen Abend umb 6. Uhr, gantz plötzlich und selig im Herrn entschieffe, nach dem Sie Ihr wohlgeführtes Leben in dieser Zeitlichkeit auff 20. Jahr, weniger 1. Monat, 12. Tage gebracht hatte; Am 9. Aug. itztgemeldten Jahres, als am Tage Ihrer ansehnlichen und volck-reichen Beerdigung, führeten, und denen Hoch-betrübten sämplichen Leid-tragenden überreichten Nachgesetzte mitleidige Hertenzen.

Kron-Stadt: in des Hn. Wittibers Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1691].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/33

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*Rectorr*” [sic!] – Martin Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Cor. Lector vocatus*” – Nicolaus Müller (1632–1702).

Konkordancia: GROSS 1183; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1681h.

211.

<Halotti búcsúztató Martha Filstichin (1668–1691), szül. Honterus emlékére – Brassó, 1691. augusztus 8.>

Als des Groß-Achtbahren, Wohl-Ehrwürdigen und Hochgelahrten Herrn M. Iohannis Honteri Hoch-ansehnlichen Ober-Seelen-Sorgers und Pfarrers in Kron-Stadt Hertz-geliebte ältere Tochter, Die weyland viel Ehr- und Tugendreiche Junge Frau Martha Des Wohl-Ehrenvesten und Kunstreichen Herrn Stephani Vielstichs, wohlbestellten Hundert-Mannes und Weine-Herrn allhier, gewesene Ehe-Liebste. Die Ihrer Fr. Schwester Fr. Agneta Herrmannin, den andern Tag drauff, das ist, den 8. Augusti dieses 1691sten Jahres, nacheilete, und seelig im Herrn verschiede ihres Alters 23. Jahr, 9. Monat. Sollten und wolten ihre Christ-schuldigste Gebühr mitleydend abstaten Nachgesetzte.

Kron-Stadt: in Michael Herrmanns Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1691].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/34

A versek szerzői: „M.” Valentin Greissing (1653–1701), „*Rector*” – Martinus Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Cor. Lector vacatus*”.

Konkordancia: GROSS 1184; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1681g.

212.

<Halotti búcsúztató Johann Honterus (1633–1691) brassói városi lelkész emlékére – Brassó, 1691. augusztus 31.>

Letzte Ehren Bezeugung, welche als der weyland Groß-Achtbare, Wohl-Ehrwürdige und Hochgelahrte Herr M. Iohannes Hontervs, des höchst-seeligen Grossen Theologi, Hn. M. Iohannis Honteri, der Evangelischen Kirchen in Siebenbürgen Reformatoris, (so im Jahr Christi 1540 seelig gestorben) über-über-Enckel. Gewesener Dreyzehen-Jähriger wohlverdienter Ober-Seelen-Sorger und Pfarrer in Kron-Stadt wie auch dieses Orts Gymnasii wachsamer Inspector, nach viel-jähriger, stettig umb wechslender Unpäßlichkeit, endlich in seinem Erlöser CHristo Jesu, mit dem letzen Augustus-Tag sein Leben beschloß. Und den dritten Tag drauff, das ist den 2. Sept. mit Christ-üblichen Ceremonien in Volckreicher Begleitung, nach gehaltener Leichen-Predigt zur Erden bestattet wurde, Seines Alters 58 Jahr, 6 Monat, weniger 2 Tage zur Bezeugung Ihres Hertz-schmerzlichen Mitleydens, aus obliegender Schuldigkeit abstatteten Nach-gesetzte.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1691].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/35

A versek szerzői: M. Valentin Greissng (1653–1701), „*Rector*” – Martinus Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Cor. Lector*”.

Konkordancia: GROSS 1185; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1681f.

213.

<Halotti búcsúztató Johannes Honterus (1633–1691) brassói városi lelkész emlékére – Brassó, 1691. augusztus 31.>

Epicidivm in beatissimum obitum Viri quondam Maximè Venerabilis, ac Clarissimi Dni M. Iohannis Honteri ... Dum Post varias morbi vicissitudiens feliciter superatas, piè ac placidè è vivis excederet Anno, Mense Die sequente Chronodistico inclusis: Avugvsti sol ter Decles surrexerat, artus Honteri busta in Mors rablosa rapit. Ac tertia abhine die ritu solenni in populosa hominum Concione humaretur, Annos natus 58. cum dimidio. Testandi summi doloris causa scriptum communi scholarium coronensium nomine.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey druckts Nicolaus Müller, [1691].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/3

A vers szerzője: „*Communi Scholarium Coronensium nomine*”.

Konkordancia: GROSS 1186; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1681e.

214.

<Gratuláció Martin Harnung (1625–1703) brassói városi lelkészé választásához – Brassó, 1691. szeptember 12.>

Feliciter! Feliciter! Quum Vir Reverenda dignitate, Doctorinae excellentia, variarumque rerum usu Dn. Martinvs Harnvng, Pastor hactenus Ecclesiae Brendorffensis tres et triginta annos prae-clare meritus, ac almi Capituli Barcensis Decanus gravissimus, communi Senatus, Patrumque Conscriptorum suffragio, totiusque Urbis applasu, in solenni Panegyri Antistes Basilicae, Caeterarumq; filialium ecclesiarum quae Coronae Christo colliguntur,

Gymnasiae Inspector, publice renunciaretur, ac inaugurarentur. Anno, Mense et Die: Vt noVVs AntIstes nostra se si steret Vrbe OcTobrIs MeDIo LVX Iterabat Iter. toto affectu applandebant Gymnasiae Coronensis Rector et Lectores.

Stephanopoli: Typis Herrmannianis, mandavit Nicolaus Molitor, [1691].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/36

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701) – M[ichael] F[ilstich] (1625–1696) – Petr[us] Closius (?–1695) – Mart[inus] Ziegler (1658–1716).

Duplum: AHG IV.F.97/30.

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/11; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1671a.

1692

215.

<Nicolaus Müller (1632–1702) brassói nyomdász újévi üdvözlése Simon Draudt (1647–1693) városbíró tiszteletére – Brassó, 1692. január 1.>

Als Der Wohlgeachte, Vorsichtige und Wohl-weise Herr Simon Dravdth Wohl-meritierender Herr Richter der Königlichen Kron-Stadt, das Sechszehnen-hunderte, zwey und neuntzigste Jahr nach der heilsamen Geburth unseres eintzigen Herrn und Heilandes Jesu Christi, sampt seiner gantzen Familie Gott Lob und Danck, glücklich angetreuen hat. Wolte seine schuldigst-gehorsamste Congratulation mit folgenden schlechten Alexandrinischen Reimen ablegen.

[Kronstadt]: Nicolaus Müller, [1691].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/37

A versek szerzői: Nicolaus Müller (1632–1702).

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/12; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1707d.

216.

<A lessesi Georg Waad (?–1719) gimnáziumi szószóló disputációja Valentin Greissing (1653–1701) brassói gimnáziumi rektor elnöklete alatt – Brassó, 1692.>

Paradoxa logica quadeaginta passim observata ad ventilandum proposita in gymnasio Coronensi ... praeside Valentinus Greissing ... respondente Georgio Waad Schönensi ... gymnasii oratore.

Coronae: Charactere Herrmaniano, 1692.

Konkordancia: TR Braşov 138; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1705.

217.

<Halotti búcsúztató Martin Herrmann (1643–1692) brassói orvos és szenátor emlékére – Brassó, 1692. március 24.>

Letzte Ehren-Bezeugung Dem weyland Wohl-Edlen, Weisen und hoch-gelahrten Herrn Martino Herrmanno der Artzeney berühmten Doctori, wie auch eines Ehrsamten Senats hiesiger Respublic sehr nützlichen und wohl-meritierten Mit-Gliede. Als derselbe Am 24.

Martii des ietztlauffenden 1692. Jahres, in Christo seinem Heylande, nach Sechs-Tätiger Leibes-Unpäßigkeit, sanfft und seelig verschieden, seines Alters 48 Jahr und 5 Monath, üblichen Ceremonien in volckreicher Begleitung zu seinem Ruhe-Bettlein gebracht wurde. Auß schuldigster Pflicht mittleydern abgestattet von Nachgesetzten.

Kron-Stadt: gedruckt bey Michael Herrmann, [1692].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/38

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*Rector*” – Petr[us] Closius (?–1695), „*Gymn. Cor. Lector I.*” – Mart[in] Ziegler (1658–1716), „*G. C. Lect. 2.*” – Jac[obus] Czultnerus (1660?–1713), „*Gymn. Cor. Lector 3.*” – Christianus Schäser (1671–1712).

Konkordancia: GROSS 1189; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1707c.

218.

<Halotti búcsúztató Margaretha Mederus (1688–1692) emlékére – Brassó, 1692. április 1.>

Als Das Zarte Hoffnungs-volle Jungfräulein Margareta [1688–1692] Des ... Hn. Asarelae Mederi, I. V. Cand. hinterlassenes Kind und Einziges Töchterlein ... Abends um 7. Uhr, sanfft und seelig entschieff, seines Alters 4. Jahr, weniger eines Monats, Und den dritten Tag darauff zu seinem Ruhe-Kämmerlein volckreicher Begleitung, mit Christ-üblichen Ceremonien beygesetzt ward, Sollten und wollten hie[r]mit ihre herz-schmerzliche Condolenz abstatten Nachgesetzte.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey druckts Nicolaus Müller, [1692].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/4

A versek szerzői: M. Valent[in] Greissing (1653–1701), „*Rector*” – Marcus Draudt (1665–1724), „*S.S. Th. Stud.*”.

Konkordancia: GROSS 1193; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1705a.

219.

<Halotti búcsúztató Johann Ziegler (?–1692) brassói szenátor emlékére – Brassó, 1692. április 4.>

Als Der weyland Nahmhafte, Vorsichtige und Wohlweise Herr Iohannes Ziegler, eines Ehrsamten Wohlweisen Senats hiesiger Respubl. Über 17 Jahr wohl-meritierter und hochansehn-licher Assessor, auch zuletzt Senior, nach außgestandener schweren Kranckheit, am 4 April, dieses 1692. Jahres, bey der Nacht gegen 11. Uhr, in seinem Erlöser Jesu Christo sanfft und seelig einschlieffe, seines Alters 50. Jahre, 9. Monat, 5 Tage: Und darauff am 6. dieses, als am H. Oster-Tage, in der grossen Pfarr-Kirche, nach vorher gehaltener Leichen-Predigt, Christlicher wise, unter Volckreicher Begleitung zu seinem Ruhe-Kämmerlein gebracht wurde; Wollten ihr hertzliches Middleiden gegen die sämmtliche hochbekümmerte Leid-Tragende aus Christlicher Schuldigkeit hiemit abstatten Deroselben Betrübete Blut-Freunde.

Kron-Statdt: in der Herrmannischen Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1692].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/39

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*Rector*” – Martinus Ziegler (1658–1716), „*G. C. Lect. 2.*” – Marcus Draudt (1665–1724), „*SS. Th. Stud.*” – Nicolaus Müller (1632–1702).

Konkordancia: GROSS 1190; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1707b.

220.

<Halotti búcsúztató Rosina Sinonius (1686–1692) emlékére – Brassó, 1692. április 26.>

Der Unvermuthliche Iedoch Seelige Tod des Wohlgezogenen, und mit allerhand schönen Tugenden wohlgezierten Jungfräuleins Rosinae, Als dasselbe Den 26 April, erst Bettlägerig worden, und noch den Tag Abends sanfft und seelig entschlaffen, Seines Alters 6 Jahr, 16 Wochen und 4 Tage, und darauff den dritten Tag dieses lauffenden 1692 Jahres, bey volkreicher Begleitung, nach gehaltener Leichen-Predigt, Christ-löblichem Gebrauch nach, im Königlichen Marckt beyden, beerdiget ward, Denen beyden höchst-bekümmerten Eltern, als Dem Groß-Achtbaren, Wohle-Ehrwürdigen und Wohlgelahrten Hn. Nicolao Sinonio, Des Königlichen Marchts Beyden wohl-bestellten und treu-fleißigen Ober Seelen-Sorgern und Pfarrern, Wie auch: Der viel Ehr- und Tugendreichen Fr. Sarae gebornen Draudin, zu sonderlichem Trost, Schuldigster massen beklaget, von Deroselben zugleich hoch-bekümmerten Gevattern, M. Valentin Greissing, der Kron-Städtischen Schulen Rectore.

Kron-Stad: in Michael Hermanns Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1692].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/18

A vers szerzője: Valentin Greissing (1653–1701) „*des Kron-Städtischen Schulen Rectore[n]*”.

Konkordancia: GROSS 1192; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II1706.

221.

<Halotti búcsúztató Anna Filstich (1635–1692) szül. Gokesch emlékére – Brassó, 1692. május 2.>

Als Des Nahmhafften, Vorsichtigen und Wohlweisen Hn. Michaelis Filstich, dieser Zeit wohl-ansehnlichen ältesten Hn. Richters der Kronstädt. Respubl. hertzlich-geliebte Haus-Ehre, Die Tugendsame und Gottfürchtige Matron Fr. Anna Geborne Gockeschin Nach ausgestandener viel-Jähriger harter Leibes-Unpäßlichkeit, am 2. May, zwischen 4. und 5. Uhr nach Mittag, dieses 1692sten Jahres, in ihrem Erlöser Christ's Jesu sanfft und seelig entschliefte, ihres Alters 57. Jahr, Und darauff am 4. Tag dieses, war der Sonntag Cantate, in hiesiger grossen Pfarr-Kirchen, bey Volck-reicher Begleitung, nach gehaltener Leich-Predigt, Christ-üblicher weise beerdiget wurde; Wolten dieselbe mit folgenden schlechten Reymen, aus schuldigster Observantz beehren Nach-gesetzte.

Kron-Stadt: in der Herrmannischen Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1692].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/40

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*Rector*” – Petrus Closius (?–1695), „*Gymn. Cor. Lector 1.*” – Mart[in] Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Cor. Lector 2.*”.
Konkordancia: GROSS 1191; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1707a.

222.

<Halotti búcsúztató a brassói Marcus Mankesch (1670–1692) emlékére – Wittenberg, 1692. május 12.>

Den Allzufrühen doch höchstseligen Hintritt Des Weyland Wohl-Edlen, Wohl-Achtbahren und Wohlgelehrten Herrn Hn. Marci Manckesch, von Cronstadt aus Siebenbürgen, Der Heil. Schrifft Höchstgeflissenen, Als derselbe nach rühmlich-geführten Studieren von der Weltberühmten Universität Wittenberg, seine Reise in sein geliebtes Vaterland antrat, unverhoffter Weise in Leipzig erkränckete, endlich nach vielen ausgestandenen Leibeschmertzten in seinem Erlöser Christo Jesu, im Jahr 1692. den 12. Maji daselbst sanfft und selig eingeschlaffen, Seines Alters 22. Jahr, 4. Monath und 10. Tage, Darauff den 10. Novembris bey volkreicher und hochansehnlicher Versammlung zur Erden bestattet wurde, bejammerte Lucas Römer, Corona-Transylv. SS. Theologiae et Philos. Studiosus.

Wittenberg: Gedruckt mit Schultzischen Schrifften, [1692].

[2] p.

A mű szerzője: Lucas Römer (1663–1721).

Konkordancia: RMK III. 3773.

1693

223.

<A brassói Marcus Francisci (1675?–1719) disszertációja Abraham Heinrich Deutschmann (1667–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1693.>

Dissertatio Historica de ritibus circa Sacramentum Eucharisticum institutis. Praeside Abr. Henr. Deutschmann.

Wittebergae: [s. typ.], 1693.

[10] p.

Konkordancia: RMK III. 3837.

224.

<A brassói Georg Nussbacher (?–1716) és a marienburgi Simon Roth (?–?) disputációja Valentin Greissing (1653–1701) elnöklete alatt – Brassó, 1693. január 6–7.>

In B. D. Leonh. Hutteri Compendium LL. Th. Disputatio exegetico-polemica, Eaque Sexta et Septima, De Essentiali Divisione Libb. Biblicorum in Canonicos et Apocryphos Quas in Gymnasio Coronensi publice ventilandas proponunt Praeside M. Valentino Greissing Respondentes Georgius Nussbacher Coron. Gymn. Patrii Orator. Et Simon Roth Mariae-valensis Gymn. Cor. Stud. ad diem 6. et 7. Jan. Anno ineunte 1693.

Coronae: Typ. Lucae Seuleri, M. D: mandavit Nicolaus Molitor, [1693].

[8] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/28

A művet Georg Nussbacher (?–1716), „*respondens*” a következő személyeknek ajánlja: Martin Harnung (1625–1703), „*Praesuli Coronensis, nec non Capituli Barcensis Decano*” – Simon Draudt (1647–1693), „*Reip. Coron. Judici primario spectatissimo*” – Johann Sigerus (1646–1696), „*Senator Coronensis primario*” – Bartholomaeus Seuler (1649–1715), „*Senatori Coron. optime merenti*” – Lucas Seuler (1661–1735), „*Med. Doctor et Physico Ordinario Coronensium experientissimo, nec non inclyti Centum-Viralis Ordinis Oratori dignissimo*” – Paul Neydel (1650–1719), „*aedium sacratum curatoru diligentissimo*” – Petrus Barthesch (?–1705), „*Centum-Viro conspicuo*”.

Konkordancia: az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1726.

225.

<Gratuláció a delitzschi Johann Joseph Clauder (1654–1715) magiszterré válása alkalmából – Wittenberg, 1693. április 27.>

Als ... Auff Weltberühmter Universität zu Wittenberg unterm hochansehnlichen Rectorat Magnifici, Hoch-Ehrwürdigen, Hoch- und Groß-Achtbaren auch hochgelahrten Herr Johannis Deutschmann, Der H. Schrifft Weltberühmten Doctoris, auff hiesiger Universität Professoris Primarii, der Theologischen Facultät Senioris, und der Churfürstlichen Stipendiaten Ephori, Von dem ... Conrado Samuele Schurzfleischen, Der Welt-Weißheit Doctore, Polyhistore, und allhier Historiarum und Humaniorum Graecarum Literarum weltberühmten Professore, auch ietztiger Zeit E. Löbl. Philosophischen Facultät Decano und Brabeuta, Der Edle und Wohlgelehrte Herr Johann Joseph Clauder Von Delitzsch aus Meissen, der Heil. Schrifft Ergebener, Mit gewöhnlichen Solennien zum ersten mahl Magister genennt wurde, Wünschten Ihm zu solchen neuen Ehren-Titul viel Glück und Seegen, nachfolgende gute Freunde, Aus der in Wittenberg studierenden und iederzeit hochflorierenden Nation der Siebenbürgen.

Wittenberg: gedruckt bey Christian Kreuzigen, [1693].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/11

A versek szerzői: Lucas Römer (1663–1721), „*Corona Transylvanus, SS. Th. Stud.*” – Johannes Fuhrmann (?–?), „*Bistricio Transylvanus*” – Johannes Langius (1671–1741), „*Corona Transylvanus, SS. Th. et Phil. Stud.*” – Thomas Grau (?–?) „*von Herrmannstadt aus Siebenbürgen*” – Johannes Weinrich (?–?), „*Bistricio Transylvanus, SS. Th. Stud.*” – Christianus Siffthius (?–?) „*Katza-Transylvanus*” – Johannes Böhm (1668?–1719), „*Corona Transylvanus*” – Georgius Reussner (?–?), „*Cibinio Transylvanus*” – Georgius Klein (?–?), „*Bistricio Transylvanus*”.

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/6.

226.

<Lakodalmi köszöntő Michael Filstich (1625–1696) brassói városbíró és Rosa Harnung (1641–1694) házasságára – Brassó, 1693. május 31.>

Schuldigste Ehren-Pflicht, welche bey Ehelicher Vermählung des Nahmhafften, Vorsichtigen und Wohlweisen Hn. Michael Filstichs, höchst-meritierenden ältesten Herrn Richters hiesiger Kron-Städtischen Republic, ietzo Brautigams, mit der viel Ehr- und Tugend-

reichen Fr. Rosa gebornen Harnungin, des weyland Ehrsamem, Vorsichtigen und Wohlweisen Hn. Andreas Trepches, gewesenen wohlverdienten ältesten Rath-Herrn allhier, hinterlassenen Fr. Wittibin, ietzo Braut, den letzen May, dieses lauffenden 1693sten Jahrs willigst abstatteten des Kron-Städtischen Gymnasii Rector und Lectores.

Kron-Stadt: [in der Herrmannischen Druckerey], [1693].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/41

A versek szerzői: M. Val<entin Greissing> (1653–1701) – Petrus Closius (?–1695) – Mart[in] Ziegler (1658–1716) – Jacobvs Czvltnervs (1660?–1713).

Konkordancia: GROSS 1194; RMK II 1632b.

227.

<Lakodalmi köszöntő Michael Filstich (1625–1696) és Rosa Harnung (1641–1694) házasságkötésére – Brassó, 1693. május 31.>

Vota et omnia Quibus Gamicam Panegyri Viri Amplissimi ac Circumspecti Dn. Michaelis Filstich, Pro-Judicis Florentissimae Reip. Coron. Gravissimi, tertio sponsi, ut et pudicissimae atq ornatisimae Dn. Rosae Harnungianae, Amplissimi quodam et prudentissimi Dn. Andreae Trepches, inclyti Senatus Coronensis, dum viveret, Senioris, relictæ Viduae, iterum sponsae, celebratam Anno, Mense et Die sequente Chrono-Disticho comprehens sic Ita post LVctVs, postfLetVsCLaVsVLa MaII Conferten! Vobls IVbILa grata thorI. prosequabantur nonnulli Gymnasii Coronensia Alumni.

Coronae: Typis Lucae Seuleri, excudit Nicolaus Molitor, [1693].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/25

A versek szerzői: Valentinus Sutoris Prasm[ariensis] (?–?), „*Gymn. Cor. Prefectus*” – Christianus Henning (1671–1705), „*Coron.*” – Johan[n] Czeckelius (?–?) „*Martini-mont[ensis]*”, „*Gymn. Cor. Orator*” – Georg Rosonensis (?–?), „*Sch[olae] Patriae StVD[iosus] et Alvmnvs.*” – Lucas Friedrich (1675?–1723), „*Cor.*” – Michael Ungar (?–?), „*Szenevaraschenk[ensis]*” – Seraphinus Schoppel (?–?), „*Cor.*” – Martinus Herrmannus (1674–1719), „*Coronensis*”.

Konkordancia: GROSS 1174; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1637b.

228.

<A brassói Johann Böhm (1668?–1719) disputációja Abraham Heinrich Deutschmann (1667–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1693. június 3.>

Materiam Historico-Philologicam, De Lingvis Ignitis Ex Actuum Cap. II. Comm. 3. Deductam. per adsistentiam spiritus, hospitis pentecostalis, sub Praesidio M. Abraham Heinrich Deutschmanni Ord. Philos. Adjuncti, Respondens Johannes Böhm Cor. Transylvanus SS. Theol. Cultor, publico Eruditorum colloquio destinabit die III. Junii. A. M DV XCIII.

Wittenbergae: Praelo Martini Schultzi, [1693].

[8] p.

A művet Johann Böhm (1668?–1719) a tanárának, Johann Deutschmannak (1625–1706) ajánlja.

Konkordancia: FS Halle 882; RMK III. 3833; RMK III/3. 7014.

229.

<Halotti búcsúztató Simon Draudt (1647–1693) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1693. augusztus 27.>

Letzte Ehren-Bezeugung, dem weyland Edlen, Nahmhafften, Vorsichtigen und Wohlweisen Hn. Simon Draudt, viel-jährigen höchst-verdienten Hn. Richtern in Kron-Stadt. Als derselbe Nach glücklich überstandenen vielfältigen Leibes-Schwachheiten, dieses ietzt-lauffenden 1693. Jahres, den 27. August, Abends zwischen 7. und 8. auf vergehende wohlgefasste Sterbens-Berichtschaft, in Christo Jesu sanfft und seelig entschlaffen; Seines Alters 46. Jahr, 3. Monat, weniger 7. Tag. Und darauff den dritten Tag hernach bey Volckreicher Begleitung, in der hie-sigen grossen Pfarr-Kirchen, nach gehaltener Leichen-Pre-digt, mit Christ-üblichen Ceremonien, indessen Todten-Grufft eingesencket wurde, Dienst-schuldigst abgestattet von des Kron-Städtischen Gymnasii Rectore und Lectoribus. [Kronstadt]: [in der Herrmannischen Druckerey], [1693].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/42.b

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701) – Petrus Closius (?–1695) – Martinus Ziegler (1658–1716).

Konkordancia: GROSS 1196, az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II1727d.

230.

<Halotti búcsúztató Simon Draudt (1647–1693) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1693. szeptember 6.>

Tristes viduatorum lacrumae, quis vir nobil ampliss et circumsp. Dn. Simon Draudt, Reip. Coron. per quinquennium Judex cum vivere d. 6. Kal. Sept. A. M DC XCIII. AEtat alvi defineret, expressit orphanis.

Kron-Stadt: In Lucae Seuleri M. D. Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1693].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/42.a

A versek szerzői: Simon Draut (1673–1729) – Paulus Neidel (1674–1735), „junior” – Johannes Draudth (1679–1733) – „ein mittleidiger Freund”.

Duplum: AHG IV.F.97/19

Konkordancia: GROSS 1195; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1727.

231.

<Halotti búcsúztató Anna Catharina (1691–1692), Lucas Seuler (1661–1735) brassói orvos lányának emlékére – Brassó, 1693. október 11.>

Als des Vor-Achtbaren, Wohl-weisen und Hoch-gelahrten Hn. Lucae Seuleri, M. D. ietziger Zeit wohl-bestellten hiesigen Medici und Physici Ordinarii, wie auch einer löbl. Hundert-Mannschaft in Kron-Stadt wohl-meritierenden Oratoris und Vormundes einig Hertzgeliebtes Töchterlein Anna-Catharina, in der ersten Zarten Blüht jehnlings Todes verschiede Den 11. Octobr. umb 5. Uhr nach Mittag, des ietzt zum Ende lauffenden 1693. Jahrs. Seines

Alters 2. Jahr, 28. Wochen und 1 Tag. Und darauff den dritten Tag mit Christ-üblichen Ceremonien, bey Volck-reicher Begleitung in die Erden-Grufft gesencket wurde, Haben ihr darob empfundenes Hertzliches Mitleyden in folgenden Reymen schuldigst abtatten wollen Nachgesetzte.

Kron-Stadt: in des betrübten Hn. Vaters Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1693].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/43

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „*Rector*” – Petrus Closius (?–1695), „*Lector I.*” – Martinus Ziegler (1658–1716), „*Lector II.*” – Jacobus Czultnerus (1660?–1713), „*Lector III.*” – Seraphinus Schoppel (?–?), „*Coron. Gymn. Patr. Stud.*”.

Konkordancia: GROSS 1197; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II1727c.

232.

<Marcus Francisci (1675?–1719) búcsúzó verse Lucas Römer (1663–1721) tiszteletére elutazása alkalmából – Wittenberg, 1693. október 21.>

Wohlgemeinter Wuntsch, Mit welchen Den ... Lucas Römern, von Cronstadt auß Siebenbürgen, Der Heil. Schrifft rühmlichst beflissenen, Alß Er nach glück- und rühmlich in die sechs Jahr geführten Academischen Leben, von hiesigen Weltberühmten Universitat Wittenberg Abschied nahm, und sich wieder in sein geliebtes Vater-Land ... wendete, Auß obliegender Landsmanns-Pflicht begleitete Desselben zu aller lieb-und Freundschaft verbundenster Marcus Francisci, von Cronstadt aus Siebenbürgen, der Heiligen Schrifft Ergebener.

Wittenberg: bey Johann Wilcken Univ. Buchdr., [1693].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/12

A vers szerzője: Marcus Francisci (1675?–1719)

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/7.

233.

<A brassói Simon Draudt (1673–1729) disputációja Andreas Scharsius (?–1710) medgyesi gimnáziumi rektor elnöklete alatt – Brassó, 1693. október 22.>

Disputatione Theologico-Dialectica solenniori Circa Opera Divina in genere, et creationem ac providentiam in specie. Itemque: Enunciationem ut sic, ejus partes, et harum proproetates. In Gymnasio Mediensis Praeside Andrea Scharsio Mediensis, ejusdem Rectore respondens Simon Drauth, Patric. Coron. A A. L L. Studiosus. Ad diem 22 Octobr labentis M DC XCIII. anni, in Auditorio sequentes defendet theses.

Coronae: Charactere Lucae Seuleri, M. D. impressit Nicol. Molitor, [1693].

[10] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/38

A művet Simon Draudt (1673–1729) „*AA. LL. Stud. respondens*” a következő személynek ajánlja: Simon Drauth (1647–1693), „*inclytæ Coronensium Reipublicæ judici*”.

A versek szerzői: Stephan[us] Gunthardus (?-?) „*Pastor Medien. p. t. Decanus Generalis.*” – M. M[arcus] Fron[ius] (1659–1713), „*E. C. D. vj. Eid. Jul.*” – Petrus Auner (?-?), „*Rathmann und Notar. Publ. in Medwisch.*” – Lucas Graffius (?-?), „*Eccl. Patr. Diacous [Medi-ensis]*”. – Bartholom[aeus] Bausnerus (?-?) „*B. Fil. Verbi divini Minist.*” – [Andreas Schar-sius (?-1710)] „*Praeses*” – Steph[an] Adami (?-1710), „*Sch[olae] Med[iensis] Lector*” – Johann-Adolph Walepag. (?-?) – Michael Roth (?-?), „*Sch[olae] et Eccl[esiae] Med[iensis] Cantor*” – Matthias Czoppelt Zeidn[ensis] (?-?), „*Schol[ae] Med[iensis] Collaborator II.*” – Mich[ael] Romani (?-?), „*Sch[olae] Med[iensis] Coll. III.*” – Paulus Neydell (1674–1735) „*Coron. LL. AA. Stud.*” – F. D. (?-?), „*C. N. M.*”.

Konkordancia: az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1728.

234.

<Halotti búcsúztató Petrus Wolff (1659–1693) brassói városi prédikátor emlékére – Brassó, 1693. november 29.>

Letzte Ehren-Pflicht, welche Bey dem sehr schmerzlichen und früh-zeitigen, iedoch aller-seligsten Ableben des Weyland Achtbaren, Wohl-Ehrwürdigen, und Wohl-gelahrten Hn. Petri Wolffii, wohl-verdienten und im Geist sehr ewig gewesenenen dritt-halb Jährigen Pre-digers bey der grossen Pfarr-Kirchen in Kron-Stadt. Als derselbe Am Ersten Advent-Sonn-Tag, (war der 29. Novembr.) in dem zu Ende lauffenden 1693. Jahr, nach glücklich über-standenen überauß grossen Leibes-Schmertzen, in seinem Erlöser Christo Jesu sanfft und seelig eingeschlaffen Alt 34. Jahr, 1. Monat, 3. Wochen. Und darauff den andern Tag, (war St. Andrae Fest) in der hies-igen grossen Pfarr-Kirchen, nach gehaltener Leichen-Predigt, mit Christ-üblichen Ceremonien in dessen Ruhe-Kämmerlein hingelegt wurde, mitley-digst abstaten Nachgesetzte.

Kron-Stadt: In Lucae Seuleri M. D. Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1693].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/44

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701) – Petr[us] Closius (?-1695), „*Gymn. Cor. Lector I.*” – Mat. [sic! Martin] Ziegler (1658–1716), „*Gymnasii Patriae Lector II.*” – Jacobus Czultnerus (1660?-1713), „*Lector III.*”.

Konkordancia: GROSS 1198; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II1727b.

1694

235.

<A brassói Johann Böhm (1668?-1719) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnöklete alatt – Wittenberg, 1694. március 10.>

Disputatio Theologico-Canonico-Catholica De Christi officio in genere et de prophetico in specie. Praeside D. Joanne Deutschmann

Wittebergae: [s. typ.], 1694.

[4] p.

Konkordancia: RMK III. 3909.

236.

<A brassói Marcus Francisci (1665?-1696) disputációja Johann Deutschmann (1625-1706) elnöklete alatt - Wittenberg, 1694.>

Dissertatio Theologica de Oratione Dominica, et specialiter de secunda petitione, Praeside Joh, Deutschmann.

Wittebergae: [s. typ.], 1694.

[8] p.

Konkordancia: RMK III. 3910.

237.

<A felméri Christian Sift (?-1731), a brassói Johannes Böhm (1668?-1719), a brassói Andreas Gorgias (?-?), a rozsnyói Pelsőczy Márton (?-?) és a lőcsei Georg Roth (?-?) disputációja Johann Deutschmann (1625-1706) elnöklete alatt - Wittenberg, 1694.>

Antiquissima Theologia Positiva Primi Theologi, Adami Protoplasti ... et Secundum Omnes Modernae Theologiae Lutheranae Partes.

Wittebergae: Literis Johannis Wilckii, [1694].

[24], 1-688 p.

Megjegyzés: Johann Böhm (1668?-1719) „*Corona Transylv.*” négy disputációja az alábbi címekkel kezdődik a kötetben: (1) a 137-144. oldalakon: Disputatio Theologiae Adamico-Positivae De Onomatologia Dei.; (2) a 281-288. oldalakon: Disputatio Theologiae Positivo-Adamicae De Reliquis Status Integritatis, Vel Imaginis Divinae Causis.; (3) a 343-350. oldalakon: Disputatio Theologiae Positivo-Adamicae De Peccatorum Variis Divisionibus.; (4) az 519-526. oldalakon: Disputatio Theologiae Positivo-Adamicae De Justificatione.

Andreas Gorgias (?-?) „*Coron. Transylv.*” disputációja a következő címmel található a kötetben a 471-494. oldalakon: Disp. Theol. Positivo-Adamicae De Ecclesia, Tanquam Spiritus Oeconomias Officina.

Konkordancia: FS Halle 889.

238.

<A szénaverősi Michael Ungar (?-?) disputációja Valentin Greissing (1653-1701) brassói rektor elnöklete alatt - Brassó, 1694.>

Dissertatio gymnica de philosophia ac philosophoru celebrioribus sectis in genere, quam ... praeside Valentinus Greissing respondens Michael Ungar Szenevaresehensis.

Coronae: Typis Seulerianis, 1694.

[6] fol.

Konkordancia: GROSS: 122; RMK II 1768; TR Braşov 144; VERÓK-Quellen HB 441.

239.

<A brassói Johann Böhm (1668?-1719) disputációja a naumburgi Christoph Heinsius (?-?) elnöklete alatt - Wittenberg, 1694. március 10.>

De Aerario Publico, Disputabunt Praeses M. Christoph Heinsius, Numburgensis, et Respondens Johannes Böhm, Corona Transylvanus, Ad D. X. Martii Anni M DC XCIV. ab hora VIII. ad XI. In Auditorio Minori.

Wittenbergae: Praelo Christiani Schrödteri, Acad. Typ., [1694].

[8] p.

Konkordancia: RMK III. 3908.

240.

<A brassói Andreas Gorgias (?-?) disputációja Johann Deutschmann (1625–1706) elnökölete alatt – Wittenberg, 1694. április 19.>

Disputatio Theologica de Officina oeconomias salutaris Qvam in alma leucorea Praeside Viro Summe Reverendo, Magnifico atqve Excellentissimo Dn. Johanne Deutschmann, SS. Th. Doct. et P. P. longe Celeberrimo, Facult. Theol. Seniore, ut et Alumn. Elector. Ephoro Gravissimo et p. t. Decano Spectatissimo Dn. Patrono, Praeceptore ac Studiorum suorum Promotore maximo, omni honoris cultu colendo, Publice defendet respondens Andreas Gorgias, Corona Transilv. SS. Th. Stud. In Auditorio Majori, Ad Diem XIX. April. Anni M DC XCIV. Horis matut.

[Wittenberg]: [s. typ.], 1694.

[13] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/21

A művet „*subjectissimus Cliens*” Andreas Gorgias (?-?) „*SS. Theol. Stud.*” a következő személyeknek ajánlja: „*Incytae Reipublicae Coronensis Senatui viris nobilissimis, amplissimis, consultissimis prudentissimis Dnn. judici, pro judici, villico, pro villico, caeterisq; senatorii collegii membris gravissimis ac spectatissimis Dominis Patronis Fautoribus*”.

Konkordancia: RMK III. 3914.

241.

<Halotti búcsúztató Agnetha Rosenauerin (1638–1694) szül. Honigberger emlékére – Brassó, 1694. július 9.>

Schuldigste Trauer-Bezeugung, Ob dem schmerzlichen Ableben Der viel Ehr- und Tugend-belobten Fr. Agneta Rosenauerin, geborne Honigbergerin, Als dieselbe Nach 3 tätiger continuierlicher Niederlage den 9. Julii dieses lauffenden 1694. Jahres, Abends umb 5 Uhr, auff vorhergehende wohlgefasste Bereitschafft, in ihrem Erlöser sanfft und seelig verschieden, Ihres Alters 56. Jahr, und den dritten Tag hernach dem Leibe nach, bey Christ-üblichem Leichen-Gepränge, in der grossen Pfarr-Kirchen beerdiget wurde. Mitleydigst abgestattet von Nachgesetzten.

Kron-Stadt: in Lucae Seulers M. D. Druckerey, druckts N[icolaus] Müller, [1694].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/45

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701) – Petrus Closius (?–1695), „*Eccl. Patr. Diac.*” – Mart[in] Ziegler (1658–1716), „*G. P. L. I.*” – Jacobus Czultner (1660?–1713), „*G. C. L. II.*” – Marcus Draudt (1665–1724), „*G. C. L. III.*”.

Konkordancia: GROSS 1199; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1768c.

242.

<Daniel Fronius (1672–1743) búcsúzó szövege Georg Dietrich (1674–1715) Wittenbergből való hazautazása alkalmából – Wittenberg, 1694. szeptember 13.>

Viro Ivveni Generoso Georgio Dieterico LL. et Politissimarum Artium Cultori admodum strenuo civi et favtori svq multis nominibus colendo Daniel Fronius Coron. Transylv. S. S. S. S.

VVitembergae: prelo Christiani Krevsigii Acad. Typ., [1694].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/13

A vers szerzője: Daniel Fronius (1672–1743)

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/8.

243.

<Halotti búcsúztató Martin Albrich (1630–1694) barcasági esperes és barcarozsnyói lelkész emlékére – Brassó, 1694. szeptember 27.>

Posthumum pietatis monumentum beatissimis manibus viri auctoritate, gravitatem, eruditione, ac meritis undiquaque Clarissimi, Dn. M. Martini Albrichii, Rectoris primum Coronensis VI Antistitis dehinc Rosonensis XXXIV Decani deniq. et Pro-Decani Barcens. XX Annos insigniter meriti, auspicato nati Mediae Transsylvanorum, Anno Epochae Christianae C I IC CC XXX pridie Festi D. Martino-sacri platide Denati Rosonii Barcensium Anno, Mense et Die SepteMber ter nonVs Vi hoC ILLVXerat ob e IVnc rosea ALbriChII fVnera VaLLE Cano. ac ibidem tertio abhinc ... Humati; threnos inter ac iuspiria positum a M. Valentino Greissing. Coronensis Gymnasii Rect.

Coronae: Typis Lucae Seuleri, M. D., [1694].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/46

A vers szerzője: M. Valentin Greissing (1653–1701).

Konkordancia: GROSS 1200; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1768b.

244.

<Halotti búcsúztató Rosa Filstichin (1641–1694) szül. Harnungin emlékére – Brassó, 1694. szeptember 30.>

Als die weyland viel Ehr- und Tugend-reiche Fr. Rosa Filstichin, geborne Harnungin, des Nahmhafften, Vorsichtigen, und Hoch-Weisen Hn. Michaelis Filstich höchst-meritierten Alten Herrn Richters Der hiesigen Kronstädtischen Respublic hoch werth gewesene Ehe-Liebste, nach 14. tägiger schweren Erkränckung Den 30. September, dieses 1694. Jahres in Ihrem Erlöser sanfft und seelig verschieden, und den dritten Tag hernach in der Pfarr-Kirchen allhier, nach gehaltener Leichen-Predigt bey ansehnlichen Trawer-Geleit, in dero Todten-Grufft verwehrlich niedergesetzt wurde, Alt 53 Jahr; und 5 Monat; Wollten der wohl-Seeligen Ihre letzte Ehren-Pflicht mitleidigst abstatten Nachgesetzte.

Kron-Stadt: in der Lucae Seulers, M. D. Druckerey, [1694].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/47

A versek szerzői: M. Valentin Greissing (1653–1701), „Rector” – Mart[in] Ziegler (1658–1716), „Gym. Cor. Lect. I.”.

Konkordancia: GROSS 1202; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1768e.

245.

<Gratuláció Valentin Greissing (1653–1701) barcarozsnyói lelkészi megválasztása alkalmából – Brassó, 1694. november 11.>

Parnassus Coronensis exultans, seu Gaudia Publica, qvum ... dominus M. Valentinus Greissing, ... post exantlatos decem, et quod excurrit, annorum labores scholasticos longe gravissimos, ... á Virga ad Pedum vocatus viduatae Rosonensis Ecclesiae novus antistes ... ipso inaugurationis die qui erat XI. November, Dico Martino facer, Anni M DC XCIV.

Coronae: typis Lucae Seuleri, M. D. Nicolaus Molitor, [1694].

[8] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/32

A versek szerzői: Martinus Ziegler (1658–1716), „G. C. Rector vocatus” – Jacobus Czultnerus (1660?–1713), „L. S[cholae] Pat[riae] 1.” – Marcus Draudt (1665–1724), „L. G[ymnasiae] 2.” – Johann Francisci (1665?–1696), „Lector vocatus” – Johann Meint „Svisscheriensis” (?–?), „Cantor” – Georgius Herberth „Brendorffien[sis]” (1661–1731), „Collaborator Secundus” – Johannes Balthasar (?–1717), „Neapolit. Coll. Tertius” – Georgius Reiter „Cor.” (1641?–1708), „Rector Scholae minoris” – Michael Meneges „Kis-selc-kens[is]” (1665?–?), „Coll. Secret[är]” – Valentinus Sutoris „Prasmariensis” (?–?), „Praefectus” – Abraham Klein „Kis-Sajoviensis” (?–?) – Johannes Czeckelius „Martinimont.” (?–?), „Orator” – Georgius Czelch „Rosonensis” (?–?) – Stephanus A. Szokolgái (?–?), „Rect. Sch. Hung. Cor.” – Lucas Friedrich (1675?–1723), „Coronensis” – Petrus Merckelius „Heturiensis” (?–?) – Seraphinus Schoppell „Coronensis” (?–?) – Simon Binder „Sarosiensis” (?–?) – Stephanus Roth „Nagy-Schenckensis” (?–?) – Martinus Herrmannus „Coron.” (1674–1719) – Michael Roth „Sarkanyiensis” (?–?) – Josephus Bolthosch „Coron.” (1676–1711) – Michael Lorentus „Birthalbensis” (?–?) – Martinus Orthius „Zagoriensis” (?–?) – Simon Schulerus „Schönensis” (?–?) – Georgius Lurtz „Hommorod[iensis]” (?–?) – Matthias Schelcker „Schönensis” (?–?) – Johannes Jobi „Streitford[ensis]” (?–?) – Matthias Barth „Seidensis” (?–1722) – Michael Dienes „Betulensis” (?–?) – Johannes Gottschleng „Birthalbensis” (?–?) – Andreas Teutsch „Rupensis” (?–?) – Georgius Copony „Rosonensis” (?–?) – Michael Conradi „Prasmariensis” (?–?) – Johannes Morgen „Schönensis” (?–?) – Petrus Schulerus „Mellmont[ensis]” (?–?) – Georgius Fabricius „Streidfordiensis” (?–?) – Johannes Conradi „Prasmariensis” (?–?) – Georgius Marci „Coronensis” (?–?) – Johannes Gockesch „Rosonensis” (1674–1750) – Stephanus Textoris „Szenevarensis” (?–?) – Michael Graffius „Seidensis” (?–?) – Petrus Homm „Sarosiensis” (?–?) – Johannes Molnár „Streidfordiensis” (?–?) – Georgius Croner „Löblekensis” (?–?) – Steph[an] Kreutner „Bathosiensis” (?–?) – Johannes Müller „Sibercensis” (?–?) – David Czeckelius „Lapidensis” (?–?) – Johannes Berverus „Streidfordiensis” (?–?) – Daniel Fabricius „Martinimont[ensis]” (?–?) – Stephanus Schnabel „Mariaevallensis” (?–?) –

Stephanus Kessler „*N[agy] Schenkensis*” (?-?), „*Rex Adolescentum*” – Johannes Blasius „*Coron.*” (?-?).

A dokumentumban említett személyek: Simon Massa (1536?-1605) – Marcus Albelius (?-1602) – Marcus Fuchs (1557-1619) – Michael Wagner (?-1613) – Paul Spöckelius (?-1646?) – Johann Plecker (1617?-1654) – Marcus Deidricius (1625?-1660) – Martin Albrich (1630-1694) – Valentin Greissing (1653-1701).

Duplum: Braşov, Arh IV/160. nr. 30377.

Konkordancia: *nem regisztrált*

246.

<Halotti búcsúztató Joseph Bolthosch (1648-1694) szászhermányi lelkész emlékére – Brassó, 1694. december 20.>

Illaeabiles Cyparissi, quas cum Vir Ad modum venerandus atque, praeclarus Dn. Josephus Bolthosch hactenus per 1 1,2 annos Lector Gymnasii, per 9 diaconus Eccl. Coronensis, jamque vocatus Pastor Honigbergensis, divinitus ex hac vita evocaretur, A. M D C XCIV. 20 Decembr. piissimis optimi Parentis Manibus ponebat Filius ejusdem nominis unicus, et hocce casu tristissime affictus.

Coronae: Typis Lucae Seuleri, M. D. impressit Nicolaus Molitor, [1694].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/48

A vers szerzője: Joseph Bolthosch (1676-1711).

Konkordancia: GROSS 1203; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II1768d.

1696

247.

<Halotti búcsúztató Michael Filstich (1625-1696) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1696. július 25.>

Wehemüthige Traue-Worte, welche bey dem Zwar schmerzlichen, doch hochseeligen Ableben des Vorsichtigen, Nahmhafften und Wohlweisen Herrn Hn. Michaelis Filstichs, bey unserer Cronstädtischen Republic hochwohlmeritiert gewesenen eilffjährigen Herr Richters Als derselbe, nach überstandenen vielen Ampts-Beschwerlichkeiten und Leibes-Schwachheiten, endlich am 25. Julii dieses 1696. Jahres, nach fast erfülltem 71. Jahre seines Alters, in seinem Erlöser Jesu, sanfft und seelig verschieden, und darauff den 27. Julii mit gewöhnlichen Ceremonien, nach gehaltener Leichen-Predigt, in hiesiger grossen Pfarr-Kirchen in sein Ruhe-Kämmerlein beygesetzt wurde; Aus schuldiger Pflicht, zu Bezeugung Christlicher condolence, von sich gaben Nachgesetzte.

Kron-Stadt: in der Lucae Seulers M. D. Druckerey, [1696].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/49.a

A versek szerzői: Martinus Ziegler (1658-1716), „*Gym. Cor. Rector*” – Christianus Schaeser (1671-1712), „*Gymn. Cor. Lect. Imus.*” – Daniel Rhein (1660?-1719), „*Lect. II.*” – Andreas Kraus (1668-1751), „*Gym. P. Lect. III.*”.

Konkordancia: GROSS 1204; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1821a.

248.

<Halotti búcsúztató Michael Filstich (1625–1696) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1696. július 25.>

Als Der Nahmhaffte, Vorsichtige, Hoch- und Wohlweise Herr Michael Filstich Wohl bestellter Zehen-Jähriger Richter und Vorsteher der Königlichen Kron-Stadt, gleich am Tage Sanct Jacobi zwischen 6. und 7. Uhr nach Mittage Anno 1696. Sein 71. Jähriges Alter in Christo Jesu sanfft und wohl beschlossen hat. Und darauff den 27. Julii in hiesiger grossen Pfarr-Kirchen, nach gehaltener Christl: Leich-Predigt in seine Ruhe-Kammer beygesetzt worden. Wolte denselben, als seinen alten Patron und Beförderer mit folgenden schlechten Reimen zu Grabe begleiten. Sein danckbarer Client Nicolaus Müller, Buchdr.

Kron-Stadt: in der Lucae Seulers M. D. Druckerey, Druckts der Author, [1696].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/49.b

A vers szerzője: Nicolaus Müller (1632–1702).

Konkordancia: GROSS 1205; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1821c.

249.

<Halotti búcsúztató Martin Draudt (1655–1696) brassói szászatyá emlékére – Brassó, 1696. december 22.>

Einfältige aber Schrifftmäßige Todes-Gedancken, welche Bey dem zwar unvermutheten, doch aber seligen Abschiede, des Wohl-Ehrenvesten, Hochgeachteten und Wohlbenahmten Hn Martini Draudt, einer löbl. Kron-Städtischen Hundert-Mannschaft vornehmen Mit-Glieds; Als derselbe nach einer kurtzen Unvpäßlichkeit, am 22. Decembr. Abends zwischen 4 und 5 Uhren, dieses zu Ende lauffenden 1696. Jahres, auch sein kurtzes Leben (welches Er nun auff 31 Jahre und 14. Wochen gebracht hatte) sanfft und selige beschlossen, Und den 24. Decembr. darauff mit Christlichen ceremonien bey einer ansehnlichen procession in hiesiger grossen Pfarr-Kirchen beygesetzt und beerdiget wurde; Nach Anleitung des in der Offenb. St. Joh. am 14. Cap. im 13. Vers enthaltenen Spruchs, aus erforderter Schuldigkeit in schlechten Reimen mitleydend eröffnete Martinus Ziegler, Gymn. Cor. Rector.

Kron-Stadt: in Lucae Seulers M. D. Druckerey, druckts Nic. Müller, [1696].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/50

A vers szerzője: Martinus Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Cor. Rector.*”.

Konkordancia: GROSS 1206; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1821b.

1697

250.

<Michael Fronius (1675–1728) gratulációja Georg Czako von Rosenfeld (1661–1726) nemesi kinevezésére – Lipcse, 1697.>

Cum imperator clementissimus Leopoldus Per-illustrem atq Amplissimum Dominum Georgium Czako de Rosenfeld, Sacratissimae Suae Majestatis cancellarium et taxatorem regiae liberaeque civitatis Coronensis notarium juratum ... Michael Fronius.

Lipsiae: Literis Immanuelis Titii, [1697].

[6] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/16

A versek szerzői: Michael Fronius (1675–1728).

Duplum: AHG IV.F.248/8,

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/11.; RMK III. 4040.

251.

<Halotti búcsúztató Martha Wagnerin (1637–1697), szül. Froniusin emlékére – Brassó, 1697. szeptember 16.>

Der Sinnreichen, Tugendsamen, selig in Gott den 16. Sept. 1697. Jahrs verschieden Fr. Marthen Wagnerin, gebohren Froniusin, kurtz und einfältig entworffenes Geschlecht-Register. Welches zu rühmlichen Andencken Deroselben heraus gegeben Ihre berühmte Bertübte Hinterlassene

Kron-Stadt: in der Seulerischen Druckerey, [1697].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1. Tq.138/3

A dokumentumban említett személyek: Matthias Fronius (1568–1609) – Daniel Fronius (1578–1631) – Daniel Fronius „jüngere” (1605–1660) – Georgius Deidricius (?–1651) – Martha [Deidricius] (?–?) – Michael Wagner (?–1613) – Johannes Wagner (?–1706) – Debora Wagner (?–?) – Johannes Wagner „jüngere” (?–?) – Marcus Wagner (?–?) – Michael Wagner (?–1634) – Matthias Krantz (?–?) – Petrus Fromm (1632?–1663) – Johannes Croner (1630?–1667) – Michael Croner (?–?) – Johannes Croner (?–?) „jüngere” – Matthias Croner (?–?) – Paulus Croner (?–?) – Georgius Croner (?–?).

Konkordancia: GROSS 1208; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1876a.

1698

252.

<Lakodalmi köszöntő Johann Draudt (1672–1730) és Anna Catharina Jekel (?–?) tiszteletére – Brassó, 1698. július 30.>

Secula post Christum ter quinq; exegerat orbis ...

[Kronstadt]: [in der Seulerischen Druckerey], [1698].

[3] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/34

A versek szerzői: Martinus Gassner (1677?–1720), „Ang.” – Samuel Sinon[ius] (1680–1700) – Hans Richard Neje. (?–?) – Christian Tartler „Coronensis” (?–?) – Johann Titus „Heltv[iensis]” (1677–1700) – Michael Eckhardus „Heltv[iensis]” (?–?) – Martinus

Schneeweis „*Coronensis*” (1677–1734) – Daniel Schobel „*Coron.*” (?–?) – David Zack (1685–1704) – Marcus Fronius (1689–?), „*juun[ior] [sic!] Gram[maticus]*”.

Megjegyzés: A nyomtatvány címlapja hiányzik. Címként a vers kezdő sorát tüntettem fel. A dokumentumon ceruzával hibásan került bejegyzésre az esemény időpontja: „1697. 15. Aug.”.

Konkordancia: GROSS 1207; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1876b.

1699

253.

<Halotti búcsúztató Johann Mankesch (1635–1699) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1699. november 26.>

Wohl verdiente Traur- und Ehren-Seule, welche, dem weiland Wohl-Edlen, Nahmhafften, Fürsichtigen, Hoch und Wohlweisen Herrn Johanni Mankesch, unsrer Kron-Städtischen Respubl. Höchst-meritiert gewesenem 6. Jährigen regierenden Hn. Richter; Als derselbe nach einer zwar kurtzen, aber gefährlichen Unpässlichkeit, sein gottselig geführtes Leben und Ampt in 64. Jahre, 8. Monat, 5. Tage seines Alters, am Tage Josias, war der 24. November, nach Mittage zwischen 2. und 3. Uhr sanfft und selig beschloss, Und den 3tten Tag darauff, als am 26. Novemb. dieses mit dem Seculo zu Ende lauffenden 1699sten Jahres, in hiesiger grosser Pfarr-Kirchen, nach gehaltener Leichen-Predigt, Christlicher Weise beerdiget wurde: Zu Bezeugung so wol Christlicher Schuldigkeit, als schuldiger Danckbarkeit, zu seligem und rühmlichen Andecken, in etlichen geringfügigen Reimen auffrichtete Martinus Ziegler, des Kron-Städtischen Gymnasii Rector.

Kron-Stadt: in Lucas Seulers, M. D. Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1699].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/52

A versek szerzői: Martinus Ziegler (1658–1716), „*des Kron-Städtischen Gymnasii Rector*” – Nicolaus Müller (1632–1702).

Duplum: AHG IV.F.97/73

Konkordancia: GROSS 1209; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1949b.

1700

254.

<Halotti búcsúztató Johann Titus (1677–1700) emlékére – Brassó, 1700. február 21.>

Sehr Frühzeitiger aber doch seliger Absterben Iohannis Titi der freyen Künsten eifrigst ergebenen Als er nach außgestandenen Schmertzen Den Tag Patientiae morgens 3 Uhr seines Alters 23 Jahr, in sein rechtes Vaterlandt ingeholet und den 21 Februar[ii] A[nn]o 1700 zur Erdten bestatten wurde, haben Ihn folgende mit schlechten Reimen begleiten wollen

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/53

A versek szerzői: Mart[in] Gassner (1677?-1720), „N. A.” – Michael Edekandus „*Helty[iniensis]*” (?-?) – Christian Tartler „*Coron.*” (?-?) – Simon Gusb[eth] „*Coron.*” (?-?) – Daniel Schobel „*Coron.*” (?-?).

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Kordordancia: NETOLICZKA 1206/14.

255.

<Halotti búcsúztató Samuel Sinonius (1680–1700), a feketehalmi lelkész, Nicolaus Sinonius (1631–1706) fiának emlékére – Brassó, 1700. március 21.>

Der betrübte Lätare-Tag, an welchem der Wegen seiner Tugenden und Wissenschaft bey allen beliebte und belobte edle Jüngling, Samuel Sinonius, Lingv. Orient. et AA. LL. Cultor, Des Groß-Achtbaren, Wohl-Ehrwürdigen und Hochgelahrten Herrn Nicolai Sinonii, Des Königl. Marckts Zeiden Hoch wohl bestreueten Obersten Seelen-Sorgers, wie auch eines Hoch-Ehrw. Burtzenländische[n] Capitels wohl meritierenden Hn. Decann Herß viel geliebter ältester Sohn, Nach einer nur achttägigen, aber hefftigen Kranckheit, am ersten Tage des 20. Jahres seines Alters, war der 21. Martii, dieses 1700. Heil. Jahres, zu Mittage, sanfft und seelig verschiede; Und darauß den 23. besagten Monats, Christlicher weise, nach gehaltenen Leichen-Predigt, in dasigem Gottes-Hause beerdiget wurde: Dabey denn ihr Christliches Mitleiden in etlichen schlechten eilfertig abgefasseten Reimen zu erkennen gaben Nachgesetzte.

Kronstadt: in Lucas Seulers, M. D. Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1700].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/54

A versek szerzői: Mart[in] Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Patr. Rector*” – Christianus Schäser (1671–1712), „*Lector I.*” – Dan[iel] Rhein (1660?–1719), „*Gymn. Cor. Lector II.*” – A[ndreas] K[rauss] (1668–1751), „*L. C.*”.

Konkordancia: GROSS 1210; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1986d.

256.

<Lakodalmi köszöntő Simon Draudt (1673–1729) és Catharina Rheter (1681–1737) tiszteletére – Brassó, 1700. április 28.>

Poetische Freude-Fackeln, welche zu sonderbaren ... Simoni Draud, der Heil Schrift und Welt-Weisheit Befliessenenen, Desweiland ... Simonis Draud, unserer Kronstädt. Respubl. gewesenenes ... hinterlassenen ... Sohne, als Brautigam, Wie auch der mit ... Catharina, ... Andrae Rheteri ... Mit-Richters unser Kön. Kron-Stadt, Eheleibl. jüngsten Tochter, als Braut; An deroselben hocherfreulichen Hochzeit Tage, welcher war der 28. April dieses 1700. Heil Jahres ... von etlichen wohlgesinneten Freunden.

Kron-Stadt: In Lucas Seulers M. D. Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1700].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/17

A versek szerzői: Martinus Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Patr. Rector*” – Christianus Schäser (1671–1712), „*Lector I.*” – Dan[iel] Rhein (1660?–1719), „*Gymn. Cor. Lector II.*” – Dan[iel] Birthelmer (1670–1741) – Dan[iel] Fron[ius] (1672–1743) „*SS. Th. et Phil.*”.

Stud. – Paulus Neidel (1674–1735) – Josephvs Bolthosch (1676–1711) – Mich[ael] Fronius (1675–1728).

Konkordancia: GROSS 1213; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1896b.

257.

<Lakodalmi köszöntő Joseph Bolthosch (1676–1711) és Anna Catharina Draudt (1685–1713), valamint Simon Rosenauer (?–?) és Martha Scheipner (1683?–?) tiszteletére – Brassó, 1700. május 5.>

Das gedoppelte Liebes-Feuer, welches zwar, so wohl in dem Hetzen des ... Iosephi Bolt-hosch, SS. Th. et Phil. Studiosi. Des weyland ... Iosephi Bolthosch p. t. Beruffenen Pfarr-herrns unsers Bartzen-Ländischen Honig-Bergs, hinterlassenen Sohnes, als Brautigam, Gegen das keutsche Tugend-Hertz, Jungfer Annam Catharinam, des weyland ... Georgii Drauds, nützlich gewesenenen Rath-Geschwornen, und sehr wohl meritierten Notarii Pub-lici unserer Resp. älteste J. Töchter, als Braut. Wie denn auch nicht weniger des ... Simon Rosenauers, Hn. Simonis Rosenauers, weyland anseylichen Mit-Gliedes einer Löbl. Hun-dert-Mannschaft, hinterlassenen Sohnes, als Bräutigams, Gegen die Tugend-belöbte Jungfer Martham, des Nahmhafften ... Simonis Scheupners, anietzo wohl meritierenden Raths-Geschwornen, ältesten Jungfer Tochter, als Braut, bißhero nur geglimmet, Heute aber, an Dero Höchst-erfreulichen Hochzeit-Tage, Anno 1700. den 5. May, öffentlich her-für flammete. ... Folgende nachgesetzte gute Freunde.

Kron-Stadt: In Lucas Seulers M. D. Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1700].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/18

A versek szerzői: Andreas Kraus (1668–1751) – Lucas Römer (1663–1721) – Dan[iel] Fron[ius] (1672–1743), „*S.S. Th. C[oronensis]*” – Martinus Herrmann (1674–1719) – Si-mon Draudt (1673–1729) – Mich[ael] Fronius (1675–1728) – [Nicolaus Müller] (1632–1702) „*Des Buchdruckers Dactylischer Zusatz*”.

Konkordancia: GROSS 1214; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1986a.

258.

<Andreas Blasius (?–1716) brassói teológushallgató jókívánságai Simon Draudt (1673–1729) brassói teológusjelölt esküvője alkalmából – Brassó, 1700. május 6.>

Viro Praeeximio Praestantis simoqve, Dn. Simoni Drauth, Coronensi, S.S. Theol. Candidato, Nvptias auspicato celebranti, glaturatur Andreas Blasivs Coronensis, S.S. Theol. Studiosus. [Kronstadt]: [Nicolaus Müller], [1700].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/19

A mű szerzője: Andreas Blasius (?–1716).

A dokumentumban említett személyek: Catharina Rether (1681–1737) – Andreas Rether (1648–1707).

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/12.

259.

<Lakodalmi köszöntő Daniel Fronius (1672–1743) és Margaretha Henning (1684–1722), valamint Michael Fronius (1675–1728) és Anna Christina Draudt (1685–1715) házasságára – Brassó, 1700. június 23.>

Als ... Daniel Fronius ... und ... Michael Fronius beyder Rechten Befliessene, deß weyland ... Petri Fronii, wohlverdienten Pfarrer und Seelen Sorgers der Gemeinde zur Neu-Stadt in Burtzen-Land, hinterlassene Eheleiblichen Jetzo aber des Nahmhafften ... Georgii Ieckelii, Wohlmeritierenden Hn. Richters der Kron-Städtischen Resp. fleißig erzogene Pflege-Söhne; jener ... Margaritha, des ... Michaelis Hennings, ... Mit-Gliedes einer löbl. Kron-Städtischen Hundertmannschafft einzig geliebten J. Tochter. Dieser Mit der Edlen ... Tugenden rechtlich begabten Jungfer Anna Christina, des ... Hn. Georgii Draudth, wohl-verdienenden Assessors der Kron-Städtischen Respubl. Eheleiblichen ältesten J. Tochter Den 23sten Junii, dieses 1700. Heyl-Jahres ... Ihr Hochzeitliches Ehren-Fest freudigst beglegen ... nachgesetzte Gute Freunde und Ehren-Gönner.

Kron-Stadt: In Lucas Seulers M. D. Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1700].

[4] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/20

A versek szerzői: Martinus Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Cor. Rector*” – Marcus Francisci (1675?–1719), „*Th. Cultor[is]*” – Georgius Nußbächer (?–1716), „*S.S. Th. Stud.*” – Simon Christoph (?–?) – Daniel Birtheimer (1670–1741) – Christianus Henning (1671–1705) – „*Ego p. n. Sponsus*” [Daniel Fronius (1672–1743)] – Paul Neidel (1674–1735) – M[artin] H[errmann] (1674–1719) – Johann Böhm (1668?–1719) – Josephus Bolthosch (1676–1711) – Lazarus Bonamicus (?–?) – Christ[ian] Schäser (1671–1712), „*Lect. I.*” – Daniel Rhein (1660?–1719), „*Gymn. Cor. Lect. II.*” – Andreas Krauß (1668–1751), „*Lect. III.*” – A[ndreas] S[chuller] (1670?–1716) – Lucas Römer (1663–1721) – Andreas Gorgias (?–1744) – P[etrus] P[ertsch] (1673?–1720).

Konkordancia: GROSS 1212; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1896c.

260.

<Lakodalmi köszöntő a brassói Andreas Enyeter (1672–1745) és Agnetha Pleckerin (1683–1748) házasságára – Brassó, 1700. július 28.>

Als des Wohl-Ehrwürdigen, Vor-Achtbaren und Wohlgelehrten Herrn Martini Enyedters, Treu-wachsamen Pfarrers und Ober-Seelen-Sorgers der Christlichen Gemeinde zu Peters-Berg, u. Eheleiblicher mittelster Sohn, Der Ehrenveste, Mannhaffte und Wohlerfahrne Hr. Andreas Enyedter, nach glücklich vollendeter Neun-Jährigen, schweren und gefährlichen Reise, den 28sten Julii, dieses 1700ten Heyl-Jahres mit der Keuschen, züchtigen, und mit schönen Jungfräulichen Tugenden wohl gezierten Jungfer Agneta Pleckerin Des Ehrenvesten, Fürnehmen und Wohlgelehrten Herrn Petri Pleckeri, wohl-ansehnlichen Mit-Gliedes einer löblichen Kron-Städtischen Hundert-Mannschafft, Eheleiblichen J. Tochter, Seinen Hochzeitlichen Ehren-Tag, mit Volckreicher Kirchen-Begleitung, und anderen Stadtüblichen Ceremonien, glücklich begienge; Wolten desselben Ehren-Tag mit folgenden kurtzen, schlechten und einfältigen Reimen wohlmeynend bezieren Drey nachgesetzte Gute Freunde und Ehren-Gönner.

[Kronstadt]: [in Lucae Seulers M. D. Druckerey], [1700].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/55

A versek szerzői: Johann Böhm (1668?–1719) – Lazarus Bonamicus (?–?).

Megjegyzés: Gross hibásan halotti búcsúztatóként jelzi a nyomtatványt.

Konkordancia: GROSS 1211; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 1986e.

1701

261.

<A toruńi Johann Anton Rachlitz (?–?), a toruńi Christoph Eißwagen (?–?), a toruńi Gottfried Eitner (?–?) és a brassói Johann Wolff (?–?) disputációja Georg Wend (?–?) toruńi gimnázium rektora elnöklete alatt – Thorun, 1701. május>

Examen Suecici lapidis, qui anno superiori miris superbire figuris dicebatur praeside M. Georgio Wendio, Gymnas. Thorun. Rect. et Prof. P. a. d. Maji, A. O. R. M.D.C.C.I. ad conferencum propositu à Joh. Antonio Rachlitz, Thorun. Opponendi Provinciam sustinentibus: Christophoro Eißwagen, Thorun., Godofredi Eitner, Ravicensi Polono, Johanne Wolf, Corona-Transylvano.

Thorunii: Typis Amplissimi Senatus Thorunensis, [1701].

[8] p.

A vers szerzője: „*Amoris testandi gratia scripsit Praeses*” [Georg Wend].

Jelzet: IV. F.1.Tq.139/45

Konkordancia: *nem regisztrált*

262.

<Halotti búcsúztató Martha Herrmann (1686–1701) szül. Greissing emlékére – Brassó, 1701. június 4.>

Wehmütige Taffel-Music, welche bey dem mit Freund und Leyd gemischten letzten Grossen Abendmahl, das die mit seltenen Tugenden vor vielen begabete Frau Martha Herrmannin, gebohrne Greissingin, Des Hochgeehrten und Wohlgelehrten Hn. Martini Herrmanni, der heiligen Schrifft und Welt-Weisheit Befliessenen, wethgeschätzte Ehe-Liebste, hielte; Als selbige nach einer 14tätigen sehr gefährlichen Kranckheit, aus diesem Welt-Gemach, in welchem Sie mehr nicht, denn 15. Jahr, 2. Monat und 2. Tage zugebracht, in das Himmlische Taffel-Gemach zu ihrem Seelen-Brautigam, dem 4. Junii, 1701. Abends umb 6. Uhr, mit Freunden gienge. Und darauff den 6. Tag besagten Monats bey volkreicher Versammlung in hiesiger grossen Pfarr-Kirche, Christ-löblicher weise beerdiget wurde; Aus Hertzlichem Mitleiden und Christlicher Schuldigkeit, der seelig verschiedenen zu Ehren, Mit seuffzenden Hertzen, und thränenden Augen, nach schlechter Dichter Art anstimmeten Nachgesetzte.

Kron-Stadt: in Lucae Seulers, M. D. Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1701].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/56

A versek szerzői: Martinus Ziegler (1658–1716), „*Gym[nasiae] Cor. Rect.*” – Daniel Rhein (1660?–1719), „*L. G. C. II.*” – Paulus Neidel (1674–1735).

Duplum: AHG IV.F.248/13

Konkordancia: GROSS 1215; PETRIK VIII. 257.; PETRIK IX. 489.

263.

<Halotti búcsúztató Agnetha Draudt (1621–1701) szül. Chrestels emlékére – Brassó, 1701. június 20.>

Letztes Denckmahl, Der Edlen, viel Ehrenreichen, und Tugendsahmne Fr. Agnetae gebohrnen Chrestelsin, deß Edlen, Namhafften, Fürsichtigen, und Wohlweisen Hn. Simonis Dravth, Weyland Hochverdienten Herrn Richters, bey unserer Republ. Hinterlassenen Fr. Wittib, als Selbige Den 20. Junii, des itzt lauffenden 1701ten Jahres zwischen 10 und 11 Uhren diese Welt sanfft und stille gesegnet, Ihres Alters 80. Jahr, weniger 1. Monath. Und den andern Tag darauff, nach gehaltener Leichen-Predit, in der grossen Pfarr-Kirchen, bey Volckreicher Versam[m]lung beerdiget wurde. Auffgerichtet von deroselben Enckeln.

Kron-Stadt: in Lucae Seulers, M. D. Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1701].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/57

A versek szerzői: Simon Draudth (1673–1729) – Paul Neidel (1674–1735) – Nicolaus Müller (1632–1702).

Konkordancia: GROSS 1216; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 2058c.

264.

<Halotti búcsúztató Valentin Greissing (1653–1701) emlékére – Brassó, 1701. szeptember 17.>

Über dem unverhofften und sehr schmerzlichen, aber hochseligen Hintritt, des weyland Edlen, Vor-Achtbarn, Wohl-Ehrwürdigen, Hoch-und Wohl-gelehrten Herrn M. Valentini Greissingii, Hoch-meritiert gewesenem Treufleißigem fast Siebenjährigen Obersten Seelen-Sorgers des Königl. Marckts Rosenau; Welcher am 17. Septembr. dieses 1701. Jahres, gegen 1. Uhr nach Mittage, im 48. Jahre seines Alters, nach einer gar kurtzen, aber sehr hefftigen Kranckheit, in seinem theuren Erlöser seeliglich verschiede; Und darauff den 19 Tage besagten Monats, nach gehaltener Leichen-Predigt, mit Christlichen ceremonien, in sein Erd-Begräbniß hiesiger grosser Pfarr-Kirchen, beerdiget wurde; Wollten ihre Christliche Condolence und über diesem Plötzlichen Fall entstandene Trauer-Gedancken in etlichen wenigen einfältigen Reimen thränend eröffnen, Nachgesetzte Bluth- und Muth-Freunde.

Kron-Stadt: in Lucas Seulers M. D. Druckerey, druckts Nicolaus Müller, [1701].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/58

A versek szerzői: Marti[nus] Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Patr. Rector*” – Christianus Schäser (1671–1712), „*Gymn. Lector I.*” – Daniel Rhein (?–1719), „*Gymn. Cor. Lector II.*” – Andreas Krauss (1668–1751), „*Lect. III.*”.

Konkordancia: GROSS 1217; az OSZK belső nyilvántartásában: RMK II 2058d.

1702

265.

<Halotti búcsúztató Nicolaus Müller (1632–1702) brassói nyomdász emlékére – Brassó, 1702. május 13.>

Wehmüthiges Jubilate. Welches bey dem schmerzlichen, aber seligen Abschied, des eiland Ehren-Vesten, Kunsterfahrnen und Sinnreichen, Herrn Nicolai Mulleri, bey hiesiger Königlich Cron-stadt in die 46 Jahre, Wohl-meritiert gewesenen berühmten Buchdruckers, als derselbe, nach einer kurtzen aber heffrigen Kranckheit, am 13. Maji. dieses 1702 Jahrs, Morgends umb 7. Uhr im 70. Jahr seines Alters, bey guter Vernunft in seinem Erlöser Weise zur Erden bestattet wurde: zu Bezeigung herzliches Mitleidens, auß Christlicher Schuldigkeit, zum Andencken des seligen anstimmeten Nachgesetzte.

Cornae: Typis Lucae Seuleri M. D., [1702].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/59

A versek szerzői: Martinus Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Cor. Rector*” – Michael Eckhard (?–?) „*Heltviens[is]*”, „*Gymn. Cor. Studiosus*”.

Konkordancia: GROSS 1218.

266.

<A kissinki Johann Phleps (?–?) disputációja Hermann Becker (?–?) elnöklete alatt – Wittenberg, 1702. október 15.>

Fridericvm III. Sapientem Saxoniae electorem, et academiae Vitembergensis fvndatorem, rectore magnificentissimo, serenissimo principe regio ac Domino, Dn. Friderico Avgvsto, electoratvs Saxonici Herede et cetera. Locvm Ab Amplissimo Philosophorum ordine bene vole sibi concessum vindicaturus, M. Hermannvs Becker, Lemsalia prope Rigam Livonus, et Respondens Joannes Phleps, Kisselkino-Transylvanus, Ad diem XV. Octobris, A. O. R. M D CCII. In Auditorio majori laudibus condecorabunt.

Wittebergae: Prelo Schvlziano, Acad. Typogr, [1702].

[28] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/35

A művet Jo[h]annes Phleps (?–?), „*Kisselkino-Transylvanus*” a következő személyeknek ajánlja: Johann Krempe (1631–1708), „*Pastori Sanct Agathensi*” – Lucas Graff (?–?), „*Pastori Mediensis*” – Stephan Hermann (?–?), „*Pastori Ruffimontano*” – Johann Ziegler (?–?), „*Pastori Crucensi*” – Michael Adami (?–1716), „*Pastori Rusnensi*” – Stephan Adami (?–1710), „*Pastori Kisselkensi*” – Laurentz Obert (?–?), „*Pastori Scholtensi*” – Georg Theiles (?–?), „*Pastori Schorostensi*” – Martin Dengel (?–?), „*Diacono Kisselkensi Affini*”.

A versek szerzői: C[onrad] S[amuel] Schurzfleischius (1641–1708). – M. Hermannus Becker (?–?), „*Praeses, Fac. Phil. Adi.*” – M. Ioan. Peisker, (1631–1711) „*P. L. Caes. Lyc. Witemb. Rector. et illustr. Soc. Teuton. Collega*” – Martin Letzius (?–?), „*Media Transyl. S. S. Theol. Stud.*” – Simon Herrman (?–?), „*S. S. Theol. Stud.*” – Steph[an] Keslerus (?–?), „*Schenkino Trans. S. S. Th. St.*” – Georgius Fronius (?–?), „*Mortentelkino Trans. Contubernalis eiusdem, ut et Opponens. S. S. Th. St.*” – Mich[ael] Honnius (?–?), „*Media. Trans. S. S.*”

Th. Stud.” – Georg Andrea[s] (?-?), „*Scharoschino-Trans. S. S. Th. St.*” – Io[h]an[n] Herr-
man Stukardt (?-?) „*Cibinio-Trans. S. S. Th. St.*” – Io[hann] Franckius (?-?), „*Bistricio-
Trans. S. S. Theol. Stud.*” – Christoph[orus] Zieglerus (1679?-1705), „*Corona-Trans. S. S.
Th. Stud.*” – Christian Servatius (?-1723), „*Corona-Trans. S. S. Th. St.*”.

Konkordancia: RMK III. 4375.

1703

267.

<Halotti búcsúztató Margaretha Rauss (?-1703), szül. Greissingin emlékére – Brassó, 1703. január 4.>

Abschieds-Rede der, Anno 1703. Jahres 4. Winter-Monats im Herren Sanft, entschlafenden Tugendtsamen Frauen Margaretha, gebohrnen Greissingin des Wohl Achtbaren und Ehrwürdigen Herren, Herr. Caspar, Raussens treufleißigen Pfarrherr der Gemeine Christi, je Neustadt gewesenen Ehe-Liebsten, je trauriger Eilfertigkeit entworfen. Von etlichen durch diesen Todes-Fall Hochbetrübte.

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.137.I/39

A mű szerzője: M. M[arcus] F[ronius] (1659–1713) – [Johann] Trostfried Greissing (1679–1724) – Johannes Rauss (1679–1737) – Valentinus Igel (1683–1751) – Johannes Barbenius (1683–1731) – Josephus Schobel (1684–1739) – Lucas Rauss (1683–1734), „*Gym. p[atriciae] Stud.*”.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

268.

<Halotti búcsúztató Marcus Filstich (1703–1703) emlékére – Brassó, 1703. augusztus 7.>

Trauer-Seufftzer: auff das Deß anitzo hertzlich betrübeten, Nahmhafften, Fürsichtigen, Wohl-Weisen Herrn, Hn. Stephani Filstichs, Unserer Königlichen Kronstädtischen Republic wohl meritierenden Raths-Geschwornen, Herrn Schwagers Jüngsten lieben Sönchens Marci Filstichs, Beklagungs-Fest. (Welches als es den 9. April 1703-Jahres auff die Welt gebohren, 4. Monat hernach in Acht Tätiger Kranckheit grosse Leibes-Schmertzen außgestanden, endlich sein frühes, unverhofftes, doch seeliges Ende, deß obgemeldeten Jahres 8. Monats 6. Tage, früh um die 9. Stunde beschlosse, den 7-ten mit Christl. ceremonien in der grossen Pfar-Kirchen zur Erden bestattet) aus hertzlicher Condolens von einem seiner Freunde demüthigst außgeblasen in folgenden.

Kronstadt: in Luca' Seulers M. D. Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, [1703].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/60

A versek szerzői: Martino Albrich (1683–1718), „*p. t. f.*”.

Konkordancia: GROSS 1219; PETRIK VIII. 257.; PETRIK IX 35.

269.

<Halotti búcsúztató Martin Harnung (1625–1703) brassói városi lelkész emlékére – Brassó, 1703. november 9.>

Lessum Eusebies et Minervae commum super funere acerbissimo Viri Summe Venerabilis, Amplissimi atque Clarissimi, Dn. Martini Harnungii, Ecclesiae Coronensis Pastoris ac Antistitis per duodecennium, et quod excurrit, fidelissimi, nec non Gymnasii Inspectoris vigilantissimi Almi insuper Capituli BArcoensis Decani gravissimi, ac a multis annis merittissimi: Post multos et arduos labores superatos, innumeras aerumnas, Graves molestias, et curas exantlatae, morbo periculoso, morte tamen placida, die IX. Novemb. A. 1703. aetatis suae LXXII X. pie extincti, hinc die XII. ejusdem Solennibus justis persolutis, habitaque Concione funebri, in Basilica nostra honeste tumulati, debite Pietatis ac ultimi Honoris ergo, lugens imitabatur Collegium Scholasticum.

Coronae: typis Lucae Seuleri, Impressit Stephanus Müller, [1703].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/61.a

A versek szerzői: M[artinus] Z[iegler] (1658–1716), „C. G. P. R.” – Daniel Rhein (1660?–1719), „Gymn. Cor. Lect. I.” – Andr[eas] Kraus (1668–1751), „G. C. L. II.” – Andr[eas] Schul[er] (1670?–1716), „Lect. III.” – Geor[g] Matth[esius] (1649?–1706?), „Cant. Cor.” – Petrus Pertsch (1673?–1720), „Coll. II,” – Jacob[us] Tutius (?–1719), „Coll. III.” – Ioh[ann] Graff (1667?–1704), „Coll. IV.” – Mich[ael] Roth (?–1716), „Coll. V. Rect. min[or]is Sch[olae]” – Mich[ael] Conradi „Pras[mariensis]” (?–?), „Prefect[us]” – Abrah[am] Klein „Bistr[iciensis]” (?–?), „Gymn. Sen[ior]” – Ioh[ann] Morgen „Schön[ensis]” (?–?) – Ioh[ann] Conr[adi] „Prasm[ariensis]” (?–?), „Gymn. Orat[or]” – Ioh[ann] Weism[ann] „Cib[iniensis]” (?–?) – Ioh[ann] Heltz[dörffer] (?–?), „Cor. Stud.” – Petrus Vagn[er] „Cor.” (?–?), „Stud.” – Ioh[ann] Weiss (1684–1735), „Cor. Stud.” – Andr[eas] Artz (?–?), „Gymn. Cor. Stud.” – Gerog[ius] Brus „C[oronensis]” (?–?), „P[atriae] St.” – Mich[ael] Molit[or] „Bonosd[iensis]” (?–1755?) – Paul[us] Graff[ius] (?–?), „Cor. St.” – And[reas] Sadl[er] (?–?), „Stud. Cor.” – Steph[an] Segesv. (?–?), „Cor. Stud.” – Lucas Rauss (1683–1734), „Cor. Stud.” – Pet[rus] Zeidn[er] (1684–1739?), „Cor. Stud.” – Mich[ael] Adler (?–1729), „Cor. St.” – Francis Rheters (1685–1751), „G. P. Stud.” – David Czak (1685–1704), „Cor. Stud.” – Georg Akner Trap[oldiensis] (1685?–?), „Cor. St.”⁵²⁴ – Marcus Tartler (1685–1757), „Cor. Stud.” – Mich[ael] Matthaides (?–?), „Hung[arus] St.” – Wendel Mylius (1685–1754), „Cor[oronensis] Rex Ad[olescentium]”.

Konkordancia: GROSS 1220; PETRIK VIII. 257; PETRIK IX. 279.

270.

<Halotti búcsúztató Martin Harnung (1625–1703) brassói városi lelkész emlékére – Brassó, 1703. november 9.>

Die Ihrer Kirchen Crone numehro beraubete, und deßwegen hertzlich betrübte Cronstadt, wollte den schmerzlichen, aber hochseeligen Hintritt, des weiland Hoch-Ehrwürdigen, Groß-Achtbahren Hoch-und Wohlgelahrten Hn. Martini Harnungs, Ihres, über numehro

⁵²⁴ A brassói gimnáziumi matrikulában Johannesként szerepel: lásd: AHG I.E.145. 207.

12. Jahre, Treufleißig-gewesenen Obersten Seelen-Sorgers, und des Gymnasii Wachtsahmen Inspectoris, wie auch eines Hoch-Ehrwürdigen Burtzländischer Capitels hoch ansehnlichen und wohlmeritierten Herrn Decani et c. so den 9. Novemb. dieses 1703. Jahres, im 78. seines Alters, geschehen; bey deßelben Christlicher Beerdigung, am 12. Tage besagten Monats und Jahres mitt einer Volckreichen Leichen-Procession beehren, und mit einigen Trauer-Reimen beklagen Durch die Feder eines Ihr Mitt aufrichtiger Treue Zugethanen Knechtes.

Cronstadt: bey Luca Seulern, M. D. druckts Stephan Müller, [1703].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/61.b

A vers szerzője: „*Mit aufrichtiger treue Zugethanen Knechtes*”

Konkordancia: GROSS 1220; PETRIK VIII. 257; PETRIK IX. 221.

271.

<Martin Ziegler (1658–1716) brassói gimnáziumi rektor búcsúbeszéde Martin Harnung (1625–1703) brassói városi lelkész emlékére – Brassó, 1703. november 9.>

Oratio funebris in obitum Viri calrissimi, Dni. Martini Harnungii ... anno 1703. die 9. Novembr. denati, et die 12. ejusdem sepulti, composita a ... Martino Zieglero declamata vero Coronae in solenni concessu Coronae ejusdem mensis die 20, hora 7ma matutina a Georgio Brus ...

[10] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.137.I/38,

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

272.

<Halotti búcsúztató Anna Catharina Chrestels (1677–1703) szül. Dietrich emlékére – Brassó, 1703. november 15.>

Den betrübten Leopoldus-Tag, als an welchem die weiland Edle, viel Ehr- und Tugendsame Fraw, Anna Catharina, gebohrne Dietrichin, Des Edlen, Wohl-Ehrenvesten, Achtbarn und Wohlfürnehmen Hn. Simonis Chrestels, Emer. löblichen Hundert-Man[n]schafft in Cronstadt wohl ansehnlichen und nützlichen Mit-Gliedes, hertzlich geliebte Ehe-Fraw; Nach deme Sie eine geraume Zeither große Unpäßigkeit- und Kranckheiten geduldig überstanden: in ihrem Erlöser sanfft und- seelig, im Jahr Christi 1703. den 15. Novemb. umb. 12. Uhr. zu Mittage, ihres Alters 26. Jahr, 6. Monat, weniger 1. Tag Verschieden: und den dritten Tag darauff, war der 17. Novembris, mit Christlichen Ceremonien in dasige grosse Pfarr-Kirche beerdiget wurde; wollten auß hertzlicher Condolence mit einigen Trauer-Reymen schuldigst beklagen Nachgesetzte

Cronstadt: bey Luca Seulern, druckts Stephanus Müller, [1703].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/62

A versek szerzői: Martinus Ziegler (1658–1716), „*Gymn. Cor. Rector*” – D[aniel] R[hein] (1660?–1719), „*G. C. L.*” – And[reas] Kr[aus] (1668–1751), „*L. II.*” – Andr[eas] Sch[uller] (1670?–1716), „*Lect. III.*”.

Konkordancia: GROSS 1221; PETRIK VIII. 257; PETRIK IX. 128.

1704

273.

<Halotti búcsúztató David Czack (1685–1704) brassói tanuló emlékére – Brassó, 1704. május 2.>

Die gestörete Mayen Frewde, welche der unverhoffte aber selige Abschied Des wegen seltener Frömmigkeit und Tugend beliebten Jünglings David Czakkens, bey hiesigem Cronstädtischen Gymnasio gewesenem fleißigen und gehorsamen Studosi, Des Wohl-Edlen, Vorsichtigen und Wohlweisen Hn. Georgius Czakkens, von Rosenfeld, bey hiesiger Cronstädtischen Republicque hochmeritierenden Herrn Notarii etc. wohlgerathenen ältesten Sohnes: Welcher nach einer kurtzen, aber hefftigen Kranckheit am 2. May, dieses 1704. Jahres, Abends nach 8. Uhr, im 18. Jahre seines Alters, in seinem Erlöser Jesu Christo sanfft und seelig verstorben: und den 4. Maji drauff, in sein Ruhe Kämmerlein in hiesiger großen Pfarr Kirche nach gehaltener Leichen-Predigt, Christlichem Gebrauche nach bey volkreicher und ansehnlicher Begleitung beygesetzt wurde, Verursachete: wollten, ihr mittleydendes Gemüthe erkennen zu geben, in einigen gereimten Zeilen betrauern und beweinen Nachgesetzte

Cronstadt: bey Luca Seulern, M. D. durch Stephanum Müllern, [1704].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/63

A versek szerzői: Martinus Ziegler (1658–1716), „*G. P. R.*” – Daniel Rhein (1660?–1719), „*G. C. C.*” – A[ndreas] S[chuller] (1670?–1716), „*L. II.*” – Lucas Römer (1663–1721), „*L. III.*” – Daniel Fronius (1672–1743), „*S. Th. S.*”.

Konkordancia: GROSS 1222; PETRIK VIII. 257; PETRIK IX. 186.

274.

<Halotti búcsúztató Martin Nell (1634–1704) prázsmári lelkész emlékére – Brassó, 1704. december 24.>

Den schmerzlichen Außgang auß der Zeitligkeit in die Ewigkeit des Weiland Groß-Achtbaren, Hoch-Ehrwürdigen und Wohlgelehrten H. Martini Nellii, Hoch wohlverordneten und Treufleißigen Obersten Seelen-Sorgers des Königl. Marckts Tarteln, wie auch eines Hoch-Würdigen Burtzenländischen Capituls wohlwerdienten Herrn Senioris etc. welcher geschehen den 24. Decemb. dieses zu Ende lauffenden 1704. Jahres, frühe umb 9. Uhr, und zwar bey noch nicht völlig erfülltem 70. Jahre seines wohlgeführten Alters; wie auch die bey großer frequency nach gehaltener Leichen-Predigt in hiesiger großen Pfarr Kirchen den 26. Decembr. geschehene Christliche Beerdigung haben auß erforderter Schuldigkeit, ihr Christliches Middleiden zu bezeugen, in etlichen Traur-Reimen wehemüthig beklagen und beehren sollen Nachgesetzte

Cron-Stadt: bey Lucas Seulern druckts Stephanus Müller, [1704].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/64

A versek szerzői: Martinus Zieglerus (1658–1716), „*Gymn. Cor. Rect.*” – D[aniel] R[hein] (1660?–1719), „*G. C. C.*” – A[ndreas] S[chuller] (1670?–1716), „*L. II.*” – L[ucas] R[ömer] (1663–1721), „*L. III.*”.

Konkordancia: GROSS 1223; PETRIK VIII. 257; PETRIK IX. 130.

1705

275.

<Halotti búcsúztató Maria Birthälmer (?–1705) emlékére – Brassó, 1705. január 14.>

Wehmüthige Traur- und Trost- Reimen auff das frühzeitige, iedoch seelige Absterben Mariae des Wohl Ehrenvesten, Hochgeehrten und Wohlgelahrten Hn. Danielis Birthalmer, S. S. Theol. Ac Phil. Stud. Jüngstes Töchterlein, Welches den 14 Jan. 1705. in seinem Erlöser sanfft und seelig sein junges Leben beschloßen und dem anderen Tag darauff mit ansehlichem Leuchen-Gepränge in Hiesige große Pfarr-Kirche dem Leibe nach beerdiget wurde. Wollte sein Hertzliche Condolenz in folgenden Zeilen wehmüthig an tag geben Nachgesetzter

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/65

A vers szerzője: Michael Adler (?–1729), „*Gym. P. p. t. Stud.*”.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/15.

276.

<Halotti búcsúztató Christian Henning (1671–1705) teológushallgató emlékére – Brassó, 1705. május 9.>

Als der Vorachtbahre Ehrenveste und Wohlgelährte H. Christianus Henning der Heil Schrift und WohlWeißeheit beflißener, seine Lebens Wallfahrtauß die 34. Jahr und elf Monath gebracht, und gantz undverhoffst ... 1705. d. 9. May. seine Seele in das Himmlische Vater-Land zu seinem Jesus schickets, Wollen d. 11. dito darauff bey Christlicher Beerdigung seines erblassenen Cörper ihrer mitleydens Schüldigkeit, Zum künstigen Andencken, der bißhero gesegten Vertreuligkeit, hirmit an Tag geben Nachgesetzte

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/66

A versek szerzői: Marc[us] Francisci (1675?–1719) – Daniel Birthelmer (1670–1741).

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/16.

277.

<Halotti búcsúztató Martha Dietrich (1678–1705) szül. Rheter emlékére – Brassó, 1705. május 14.>

Der verwelckte Weyen, Aber dem höchst-schmerzlichen, aber seeligen Ableben der viel-Ehr- und Tugendreichen Fr. Martha Dietrichin, gebohrnen Rheterin, Des Wohl Edlen, Nahmhafften und Hoch-Weisen Hn. Andreae Rheteri hiesigen Kron-Städtischen Republique höchst ansehnlichen regierenden Richters, Vielgeliebten Tochter; und des Edlen, Wohlgeachten, Ehrenvesten und Wohlgelehrten Hn. Georgii Dietrich, Einer löblichen Kronstädtischen Communität vornehmen Mitt-Gliedes, Werthgeschätzten Ehe-Frawen. Welche nach außgestandenem dreytätigem harten Kampff (so die hefftige Geburths-Schmerzen verursacht) des 14. Maji dieses 1705. Jahres in ihrem Erlöser selig entschlief, ihres Alters 27. Jahr, 2. Monat und 8. Tage, und den 16. besagten Monats nach gehaltener Leichen-Predigt Christ-üblichem Gebrauche nach, in hiesiger großen Pfarr-Kirchen beygesetzt wurde. Wollten in wenig trauer-Reimen mittleidend abfaßen und bedauern Nachgesetzt.

Cron-Stadt: bey Lucas Seulern, M. D. druckts Stephanus Müller, 1705.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/67

A versek szerzői: D[aniel] Rhein (1660?–1719), „G. C. R.” – A[ndreas] S[chuller] (1670?–1716), „G[ymnasii] L.” – Lucas Römer (1663–1721), „Gym. L.” – Daniel BIRTHÄLMER (1670–1741), „SS. Th. St.” – Dan[iel] Fr[onius] (1672–1743) „S. S. T[heologiae] S[tudiosus]” – Mich[ael] Fron[ius] (1675–1728).

Konkordancia: GROSS 1224; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 408.

278.

<Lakodalmi köszöntő Marcus Draudt (1635?–1706) és Margaretha Jeckel (1658–?), szül. Draudt házasságára – Brassó, 1705. május 19.>

Gamelion votivo - gratulatorium. Quod, cum vir summe venerabilis clarissimus et doctissimus Dominus Marcus Draudt, Ecclesiae Marienb[urgensis] antistes vigilantissimus, almiq[ue] insuper capituli Barcensis senior gravissimus ac meritissimus, anno Christi, MDCCV. d[ie] 19. Maji tertias nuptiarum celebraret taedas cum vidua Eximio virtutem splendore condecorata Margaretha Jekeliana gratulantium amicorum votis adjungit connubiu[m] felix factumq[ue] precando humilimus cliens Stephanus Müller typotheta. Coronae, Anno MDCCV.

Coronae: Stephanus Müller, Typothesa, 1705.

[2] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/21

A vers szerzője: „Cliens”.

Konkordancia: *nem regisztrált*

279.

<Lakodalmi köszöntő Paul Chrestels (1679–1745) és Sara Kluschin (1687–1764) házasságkötésére – Brassó, 1705. november 18.>

Liebes-Feuer, in welchem ... Herr Paulus Chrestels, ... als Bräutigam, mit der ... Sara Kluschin, als Jungfer Braut, brennete; und Anno 1705 den 18. Nov. das freudige Hochzeit-Wahl fröhlig begiengen; Worzu gratulierend folgendt Reymen auffsetzen wollte hieran-gesetzter Stephanus Müller Typogr.

Kronstadt: in Lucas Seulers, M. D. Druckerey, [1705].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/22

A vers szerzője: Stephanus Müller (?-?).

Konkordancia: *nem regisztrált*

1706

280.

<Halotti búcsúztató Nicolaus Sinonius (1631–1706) feketehalmi lelkész emlékére – Brassó, 1706. február 3.>

Manibus et memoriae Viri Summé Venerabilis Clarissimique Dn. Nicolai Sinonii Tartelavi-ensis Ecclesiae primum XXI. Czeydinensis totidem dehinc Pastoris; Almi praeterea Capi-tuli Barcensis Decani Spectabilis Annos III. Pié defuncti aetat: anno 75. Christi M. DCCVI. 3. Februar. sepultique ritibus Christianis 5ta ejusdem mensis die, parentant.

Coronae: Typis Seulerianis, [1705].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/68

A versek szerzői: M[arcus] F[ronius] (1659–1713), „*P[astor] C[oronensis]*” – Daniel Rhein (1660?–1719), „*Gym. C. R.*” – Andr[eas] Sch[uller] (1670?–1716), „*Lect. I.*” – Lucas Römer (1663–1721), „*Lect. II.*” – Dan[iel] Fron[ius] (1672–1743), „*L. 3.*”.

Konkordancia: GROSS 1227; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 290.

281.

<Halotti búcsúztató Johann Rosenauer (1631–1706) brassói szenátor emlékére – Brassó, 1706. március 6.>

Als der Ehrsamme, Vorsichtige und Wohlweise H. Johannes Rosenauer eines Hochweisen Cron-Städtischen Senats gewesener wohlverdienter und ansehlicher Assessor, nach außgestandener fünfftätiger Kranckheit in Christo seinem Erlöser sanfft und seelig entschlaffen, im Jahr 1706. d. 6. Martii, (Seines Alters 75. Jahr,) und den dritten Tag darauff, nach gehaltenener Leich-Predigt, in der grossen Pfarr-Kirchen beerdiget wurde: wollten Ihr Mittleyden in wenigen Rhei-men an Tag geben.

Cronstadt: in Lucas Seulers M. D. Druckerey, druckts Steph. Müller, [1706].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/69

A versek szerzői: Daniel Rhein (1660?–1719), „*Gym. Cor. Rect.*” – Andr[eas] Schul[er] (1670?–1716), „*L. 1.*” – Lucas Römer (1663–1721), „*L. II.*” – Dan[iel] Fron[ius] (1672–1743), „*L. III.*”.

Konkordancia: GROSS 1228; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 37.

282.

<Halotti búcsúztató Barbara Jeckel (1640–1706) szül. Albelius emlékére – Brassó, 1706. május 9.>

Trauer-Gang, Darinne ihre hertzlich-lieb-wehrteste Fraw Mutter, die weyland viel Ehr- und Tugendsame Frawe; Fr. Barbara Jekelin geborne Albelin, nach dem Sie 1706. Jahres, den Sonn-Tag Rogate, im 66sten Jahre ihres Alters diese böse verdriesliche Welt gesegnete, zu Grabe begleiteten ihre traurende 4. Söhne und 14. Enkeln.

Cron-Stadt: in Lucas Seulers, M. D. Druckerey, druckts Stephanus Müller, [1706].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/70.a

A versek szerzői: Marcus Fr[onius] (1659–1713), „P[astor] C[oronensis]” – Daniel Fron[ius] (1672–1743) – Mich[ael] Fron[ius] (1675–1728) – Anna-Catharina Fronia (1702–1708).

Konkordancia: GROSS 1229; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 454.

283.

<Halotti búcsúztató Barbara Jeckel (1640–1706) szül. Albelius emlékére – Brassó, 1706. május 9.>

Die in vollkommene Frewde versetzte Viel Ehr- und Tugendsame, numehr bey Christo Selige Fr. Barbara Jeckelin hiebevör des Weyland Groß-Achtbahren, Ehrwürdigen und Wohlgelährten Herren Petri Fronii Eines Ehrwürdigen Burtzländischen Capitels gewesen ansehnlichen Assessoris, wie auch umb die Christliche Gemeine zu Neu-Stadt wohlverdienten Pfarrers; nachmahlen des Edlen Nahmhafften und Wohlweisen Herrn Georgii Jeckelii Dieser Cronstädtischen Resp. hochmeritierten alten Herrn Richters gewesen Lob- und Tugend gepriesen Haus-Ehre: Als dieselbe in einem gesegneten Alter, im 66sten Jahr, den 9. May, 1706, der Zeitligkeit entrißen, und den 11. dieses, nach gehaltener Leich-Predigt in hiesige große Pfarr-Kirche beygeleget wurde; wollten mit wenig Trauer-Rheimen zu Ihrer Ruhe-Städte begleiten, Nachgesetzte.

Cron-Stadt: in Lucas Seulers, M. D. Druckerey, druckts Stephanus Müller, [1706].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/70.b

A versek szerzői: Daniel Rhein (1660?–1719), „G. C. R.” – Andr[eas] Sch[uller] (1670?–1716), „L. I.” – Lucas Römer (1663–1721), „L. II.” – Marc[us] Fron[ius] (1689–?), „jun[ior] L. L. St[tudiosus]”.

Konkordancia: GROSS 1229; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 226.

284.

<Lakodalmi köszöntő Samuel Wallusch (?–1720?) brassói szenátor és Sara Greisingin (1664–1716), szül. Fuchs, illetve Samuel Wallusch (?–1709) kereskedő és Anna Maria Herrmann (1679–1744) tiszteletére – Brassó, 1706. június 23.>

Göttlicher Leyd- und Freuden-Wechsel, bey gedoppelter Hochzeit, als eine Theils der Edle, Vorsichtige, und Wohl-Weise Herr Samuel Wallusch, Eines Ehrsahmen, und Hoch-Weisen

Raths in Cron-Stadt höchstmeritierter Assessor, mit der Viel Ehr- und Tugendsamen Frau Sara Fuchsin, deß Edlen, Vor-Achtbarn, Ehrwürdigen und Hochgelehrten Herrn M. Valenti, hochmeritiert gewesenen treufleißigen Obersten Seelen-Sorger des Königlichen Marckts Rosenau, hinterlassenen Fr. Wittib; andern Theils aber der Ehrenveste und Wohlgeachtete Herr Samuel, ältester Sohn, des jetzt in Ehren gemeldeten Herrn Samuelis Walusch, mit der an Zucht und Tugend begabten Jungfer Anna Maria, des Wohl-Edlen, Ehrenvesten, und Hochgeehrten Herrn Johannis Hermanni, Einer löblichen Cronstädtischen Communität nützlichsten Mitt-Glieds, geliebten Tochter, Im Jahr, 1706, den 23. Junit sich verehlichten, zur Bezeugung Schuldigster Eydams- und Freundschafts-Pflicht erwogen von Nachgesetzten.

[Kronstadt]: [druckts Stephanus Müller], [1706].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/19

A versek szerzői: Paulus Neydel (1674–1735) – Martin Herrm[ann] (1674–1719) – Christoph Neydel (1688–1742), „G. C. J.”.

Konkordancia: GROSS 1231; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 207.

285.

<Lakodalmi köszöntő Paul Greissing (1676–1719) és Catharina Plecker (1690–1718) tiszteletére – Brassó, 1706. június 30.>

Die beglückte Kaufmannschafft, bey der erfreulichen Hochzeit-Feyr, welche der Edle, Ehren-Veste, und Wohlgeachtete Herr Paulus Greissing des weyland Edlen, Vor-Achtbaren, Ehrwürdigen, und Wohlgelahrten Herrn Pavli Greissingii, der Christlichen Gemeine zu Honigberg treufleißig gewesenen Obersten Seelen-Sorges, hinterlassener Ehe-leiblicher Sohn, mit der an Zucht und Tugend begabten Jungfer Catharina, des Wohl-Ehren-Vesten und Wohlgeachten Herrn Johannis Pleckers, Vornehmen Kauff- und Handels-Mann, wie auch einer löblichen Communitaet hiesiges Orts ansehnlichen Mitt-Glieds geliebten Tochter, Den 30 Junii dieses 1706 Jahrs, begienge, haben aus Schwägerliger- und Freundschafts-Pflicht vorstellten wollen Nachfolgende.

[Kronstadt]: [druckts Stephanus Müller], [1706].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/20

A versek szerzői: Petr[us] Pertsch (1673?–1720). „G. C. II.” – Paulus Neidel (1674–1735) – Martinus Herrmann (1674–1719) – Johann Albrich (1687–1749), „Cor. Med. Stud.”.

Konkordancia: GROSS 1230; PETRIK IX. 69.

286.

<Halotti búcsúztató Christoph Birthälmer (1706–1706) emlékére – Brassó, 1706. december 9.>

Als der Ehrenvesten und Wohlgelahrten Hn. Daniel Birthelmers S. S. Theol. Stud. Academi Wertheschätzer Söhnelein Christophorus den 9. Decembr. Des 1706. Jahres, im ersten Jahr seines Alters, als er drey Vieltel Jahr gelebet, seliglich sein jünger Leben beschloße; und den andren Tag drauff, als den 10. Decemb. Christliche Weise zur Erden

bestattet würde: Zu Bezeugung Hertzliches Mitleyden, wollte folgender, schlechte Reimen schuldig und wehmütig abstamen Nachgefolgte
[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/71

A vers szerzője: Zachar Veineter (?-?), „*Gym. Patr. Stud.*”.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/17.

1707

287.

<Halotti búcsúztató Andreas Rheter (1648–1707) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1707. január 19.>

Bey dem Seeligen Ableben des ... Hn. Andreas Rether, unser Cronstädtischen Republicq. biß in das Siebende Jahr höchst-meritierten Hn. Richters, Als derselbe nach überstandener schweren Kranckheit den 19. Jan. 1707, Seines Alters 58. Jahr und 2. Monat, diese Welt gesegnet, und dem Leibe nach in hiesiger grossen Pfarr-Kirchen, in Begleitung vieler Leydtragenden beygesetzt wurde: wollten in Unterhänigkeit ihr Mitleyden kennlich machen unten-genante.

Cron-Stadt: bey Lucas Seulern, M. D. druckts Stephanus Müller, [1707].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/72

A versek szerzői: D[aniel] R[hein] (1660?–1719), „*S. C. R.*” – Dan[iel] Fron[ius] (1672–1743), „*G. C. L. I.*” – Sim[on] Drauth (1673–1729), „*L. II.*” – Paul Neidel (1674–1735), „*L. III.*”.

Konkordancia: GROSS 1232; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 79f.

288.

<Halotti búcsúztató Caspar Rauss (1640–1707) keresztényfalvi lelkész emlékére – Brassó, 1707. feburár 23.>

Als der Groß-Achtbahre, Wohl-Ehrwürdige und Wohlgelahrte Hr. Casparus Rauss, Der Christlichen Gemeine zu Neu Stadt in das 21. Jahr gewesener Eiffriger und Treufleißiger Pfarrher, wie auch eines Ehrwürdigen Burtzländischen Capituli ansehnlicher Dechant, 1707. den 23. Febr. seines Alters 67. Jahr, seinem Erlöser die Seele nebst der Kirchen, durch ein unvermuthetes, jedoch aber seeliges Sterben, zu weiterer Vermahlung übergab, und folgenden Tag darauff dem Leibe nach in hiesiger grossen Pfarr-Kirchen, zur Ruhe gebracht wurde: wollten untengenannte ihr schuldiges und wehmüthiges Mitleiden in nachgesetzte wenige Zeilen bringen.

Cron-Stadt: bey Lucas Seulern, M. D. druckts Stephanus Müller, [1706].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/73

A versek szerzői: D[aniel] R[hein] (1660?–1719), „*S. C. R.*” – Sim[on] Drauth (1673–1729), „*L. I.*” – Paul Neidel (1674–1735), „*L. II.*”.

Konkordancia: GROSS 1233; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 380.

289.

<Bél Mátyás (1684–1749) disputációja Joachim Justus Breithaupt (1658–1732) teológia professzor elnöklete alatt – Halle, 1707. augusztus 24.>

Hypotyposis hygiainonton logon, Sive, Forma Sanorvm Verborvm. ... Praes. Joachim Justus Breithaupt ... Resp. Matthias Bél Otsouia Zoliensis Hungarus ...

Halae: Typis Orphanotrophei, [1707].

[8], [1]–50, [14] p.

A versek szerzői: Samuel Pellionis (?–?) „*Vag-Besztercensis Hungarus*” – Georg Strba (?–?) „*Carponensis Hungarus*” – Elias Mohl (?–?) „*Posoniens Hvngarvs*” – Johann Kogler (?–?) „*Neozolio-Vngarus*” – Johann Keil (?–?) „*Kesmarkiens. Hungarus*” – Johann Fillstich (1684–1743) „*Coronensis Transylvuanus*”.

Konkordancia: FS Halle 475.

290.

<Halotti búcsúztató Martha Harnung (1633–1707) szül. Servatius emlékére – Brassó, 1707. szeptember 19.>

Die hier nicht bleibende Stadt, Welche, bey ihrer seeligen Heimfahrt Die Edle und Tugendsahme Matrone, Fr. Martha gebohrne Serwatiusin, Des weyland Groß-Achtbahren, Wohl-Ehrwürdigen, und Hochgelehrten Hr. Martinus Harnungs, Höchstmeritierten Pfarrers der grossen Pfarr-Kirche, uud [sic!] sorgfältigen Inspectors der Schulen in Cron-Stadt, wie auch eines Burtzeländischen Capituls ruhmwürdigsten, viel-jährigen Herrn Dechantes hinterlassene F. Wittwe, nach langwährenden, und sehr gefährlichen Leibes Kranckreichen im 74. Jahr ihres Alters, den 19. Sept. An. 1707. verlassen; Da denn den dritten Tag darauf der übrige Rest bey Volckreicher Versammlung beerdiget wurde erwo-gen.

Cron-Stadt: bey Lucas Seulern M. D., [1707].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/74

A versek szerzői: Paulus Neidel (1674–1735), „*G. C. Rector*” – Simon Drauth (1673–1729), „*G. C. L. 1.*” – Johannes Lang (1671–1741), „*S. P. L.*” – Petrus Pertsch (1673?–1720).

Konkordancia: GROSS 1234; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 209.

1708

291.

<Halotti búcsúztató Franz Czako von Rosenfeldt (1637–1708) városkapitány emlékére – Brassó, 1708. január 5.>

Die in das ewig grühnende blühende Rosenfeldt versetze Rose Wohl Edler Hoch geehrter und Ehren-Vesten Hr. Franciscus Czako Von Rosen-Feldt Einer Löblichen Commität In Cronstadt nützlich gewesenes Mitglied und Stadt Hauptmann. Als derselbige dieses Zeitliche mit dem ewigen Blumenfeldt verwechselte Anno 1708 Die 5. Januarij Zwischen 12

und 2 Uhr Seines Alters 71. Jahr und 20 Monat. Und den darauff 8 Januarij mit Christ brauchlichen Ceremonien zu Cronstadt in die große Pfarr Kirche beerdiget würde begleitete diese Zum letzten Ehren gedechtniß noch gesetzte Bluts-Freunde.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/75

A versek szerzői: Georgius Czako (1661–1726), „*Adol. Rex.*” – Jeremias Czako (1692–1729) – „*Im Rahmen der Kinder Sara [von Rosenfeld] (?–1719) und Francisca [von Rosenfeld] (?–?)*”.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/18.

292.

<Halotti búcsúztató Simon Draudt (1698–1708) emlékére – Brassó, 1708. február 27.>

Die in Blumendorff verblühete Blume, ist der seine und Hoffnungs-volle Knabe, Simon, Des Groß-Achtbahren, Wohl-Ehrwürdigen, und Hochgelährten Hn. Johannes Drauth, Des Königlichen Marckts Zeyden, Hochmeritierenden, und treufleißigen Ober-Seelen-Sorgers, wie auch eines Hoch-Ehrwürdigen Burtzeländischen Capituls, ansehnlichen Herrn Seniorn, hertzgeliebtes älteste Söhncher; welches in dem 10. Jahre seines Alters, durch eine sehr harte Poken-Krankheit, den 27. Febr. dieses 1708. Jahres, in bemeldetem Blumendorff, unverhofft dahin gefallen, und den 4ten Tag hierauff, in die Kirche zu Zeyden, Christlüblicher Weise, nach gehaltener Leichen-Predigt versetzt worden, aus Schmerzempfindlichem Beyleyd, und schuldigster Freundschaft betrauereten

Cron-Stadt: mit Seulerischen Schrifften, druckts Stephanus Müller, [1708].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/76

A versek szerzői: Paulus Neidel (1674–1735), „*S. P. R.*” – Simon Drauth (1673–1729), „*L. I.*” – Petrus Pertsch (1673?–1720) – Christoph Neidel (1688–1742), „*S. P. S.*”.

Konkordancia: GROSS 1235; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 224.

293.

<Halotti búcsúztató Sara Sinoniusin (1658–1708) szül. Draudt emlékére – Brassó, 1708. május 16.>

Den gewissen, und unbetrüglichen Reichtum, welchen Die Edle, Viel Ehr- und Tugend-sahme Fr. Sara Draudin Des Groß-Achtbahren, Wohl-Ehrwürdigen, und Hochgelährten Hn. Nicolaus Sinonius, in die 40. Jahr gewesenen treufleißigen Pfarrers und Ober-Seelen-Sorgers in Tartlau und Zeiden; wie auch eines Burtzenländischen Capituls Höchstansehnlichen Dechants, hinterlassene Fr. Wittwe, den 16. Mertzen 1708, im 51. Jahr ihres Alters, mit dem vergänglichem und irrdischen verwechselte; Da denn der hinterbliebene Rest den dritten Tag darauff, im Vockreicher Begleitung, nach gehaltener Leichen-Predigt, zur Erden bestattet wurde, betrachteten

Cron-Stadt: mit Seulerischen Schrifften, druckts Stephanus Müller, [1708].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/77

A versek szerzői: Paulus Neidel (1674–1735), „S. P. R.” – Sim[on] Dr[raudt] (1673–1729), „G. C. L. I.” – Petr[us] Pertsch (1673?–1720) – Martinus Herrman (1674–1719).

Konkordancia: GROSS 1242; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 128.

294.

<Halotti búcsúztató Martha Czacko von Rosenfeldin (1667–1708) szül. Jeckel emlékére – Brassó, 1708. április 17.>

Die unverblühete Rose, an der Edlen, und Tugendsahmen Fr. Martha gebornen Jeckelin, des Edlen, Vorsichtigen, und Wohl-Weisen, Hn. Georg. Czacko, von Rosen-Feld, Hiesiger Republicque in Cron-Stadt Vieljährigen und Höchstmeritierten Hn. Notarius, gewesenen Ehe-Liebsten, Welche nach einer harten und langwierigen Kranckheit, Anno 1708. den 17. April, Nachts zwischen 1. und 2. Uhr aus diesem vergänglichen, in jenes ewig-blühende Rosen-Feld versetzt; Dem Leibe nach in hoher Begleitung und gehaltener Leichen-Predigt, den andern Tag darauff zur Erden bestattet wurde, Ihres Alters 41. Jahre und 7. Monath, betrachteten.

Cron-Stadt: mit Seulerischen Schrifften, druckts Stephanus Müller, [1708].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/78

A versek szerzői: Paulus Neidel (1674–1735), „S. P. R.” – Sim[on] Drauth (1673–1729), „G. C. L. I.” – Petr[us] Pertsch (1673?–1720), „L. II.”.

Konkordancia: GROSS 1236; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 319.

295.

<Halotti búcsúztató Anna Maria Huhn (1684–1708) szül. Plecker emlékére – Brassó, 1708. június 3.>

Schmerzliche Einbusse, welche Der Wohl-Edel-Gebohrne Herr, Hr. Zacharias Huhn; Dero Römischen Käyserlichen Majestät Substituierter Ober-Kriegs-Commissarius im Fürstenthum Siebenbürgen, an seiner Hertzgeliebten Ehegemahlin, Der Wohl-Edel-Gebohrnen, Hoch-Ehr- und Tugend-reichen Fr. Anna Maria Pleckerin, erlitten, Als Selbige im Jahr 1708. den dritten Jun. an der abschenlichen Pocken-Kranckheit ihr noch zartes und junges Leben lassen muste; und den dritten Tag darauff in die grosse Pfarr-Kirche, Christ-löblicher Weise in hoher Begleitung, nach gehaltener Leichen-Predigt, beerdiget wurde, ihres Alters 24. Jahr, 4. Monat, und 12. Tage, beklageten.

Cron-Stadt: mit Seulerischen Schrifften, druckts Stephanus Müller, [1708].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/79

A versek szerzői: Paulus Neidel (1674–1735), „S. P. R.” – Simon Draudt (1673–1729), „G. C. L. I.” – Petrus Pertsch (1673?–1720), „L. II.” – Martin Hermann (1674–1719), „G. C. L. III.”.

Konkordancia: GROSS 1237; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 395.

296.

<Halotti búcsúztató Rosina Plecker (1686–1708), a brassói Georg Albrich (1680–1712) teológushallgatóval kötendő házassága emlékére – Brassó, 1708. június 27.>

Grabschrift über das selige Absterben der Tugendbeliebten Jungfer Braut, Jungf. Rosina Pleckerin, des weyland Edlen Nahmhafften, Wohlweisen und gelehrten Herrn Valentini Pleckers, Der Kronstädtischen Respublic. gewesenenen wohlmeritierten Mit-Richters, Jungfer Tochter, als dieselbe im 22 Jahr ihres Alters, den 27 Junii des 1708 im Herrn entschlief, wollte Sie beehren mit diesem, einer der Gott in Allen Dingen Trauet.

Cron-Stadt: mit Seulerischen Schrifften, druckts Stephanus Müller, [1708].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/80.a

A versek szerzői: Paulus Neidel (1674–1735), „S. P. R.” – Simon Draudt (1673–1729), „G. C. L. I” – Martin Herrmann (1674–1719), „G. C. L. III.”.

Megjegyzés: Rosina Plecker (1686–1708) tragikusan éppen a házassága napján hunyt el.

Vö: JEKELIUS VI. 129. p és a nr. 252-es nyomtatványt.

Konkordancia: PETRIK IX. 190.

297.

<Halotti búcsúztató Rosina Plecker (1686–1708), a brassói Georg Albrich (1680–1712) teológushallgatóval kötendő házassága emlékére – Brassó, 1708. június 27.>

Das mit dem Sarg verwechselte Hochzeit-Bett, bey Volckreicher Beerdigung Der Edlen, Viel Ehr- und Tugendreichen Jungf. Rosina Pleckerin, Des Ehren-Vesten und Wohl-Gelehrten, Hn. Georgius Albrichius, Der Heil. Schrifft und Welt-Weißheit eiffrigst ergebensten, Verlobeten Braut, Als Selbige 1708. den 27. Junii, an eben dem Tag, welcher zu Ihrer Hochzeitlichen Solennität außgesetzt war, durch die grausame Pocken-Kranckheit, ihr so sehr zartes und vergnügtes Leben lassen muste, vor dies irrdische aber die himmlische Vermehlung erlangete, ihres Alters 21 Jahr 10 Monat und 3 Tag. entwurfeu [sic!].

Kronstadt: mit Seulerischen Schrifften, druckts Steph[an] Müller, [1708].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/80.b

A versek szerzői: Paulus Neidel (1674–1735), „S. P. R.” – Simon Draudt (1673–1729), „G. C. L. I” – Martin Hermann (1674–1719), „G. C. L. III.”.

Konkordancia: GROSS 1238b; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 319.

298.

<Halotti búcsúztató Georg Jeckel (1635–1708) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1708. július 28.>

Schuldiges Ehrenmahl, welche Dem Edlen, Nahmhafften, und Hoch-Weisen Herrn Georgius Jeckelen, Hiesiger Republicue in Cron-Stadt ins Achte Jahr höchstmeritierten Herrn Richter, Als derselbe den 28 Julii frühmorgens um 6 Uhr nach einer kurtzen vorhergegangenen Unpäßigkeit seines Alters 72 Jahr, und 10 Monat, sanfft und selig verschieden, und den anderen Tag darauff bey volckreicher Versammlung nach gehaltener Leichen-Predigt beerdiget wurde, mitleydende auffrichteten.

Cronstadt: mit Seulerischen Schrifften, druckts Stephanus Müller, im Jahr 1708.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/81

A versek szerzői: Paul Neidel (1674–1735), „*Rector*” – Simon Draudt (1673–1729), „*G. C. L. I.*” – Petrus Pertsch (1673?–1720), „*G. C. L. II.*” – Martin Herrmann (1674–1719), „*G. P. L. III.*”

Konkordancia: GROSS 1239; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 399.

299.

<Halotti búcsúztató Margaretha Froniusin (1668–1708) szül. Rauss emlékére – Brassó, 1708. október 14.>

Immortali virtutum gloriae ... Matronae, D[omi]nae Margaretae, Natalibus Ravssiae, plurimum venerabilis et clarissimi domini, M. Marci Fronii, Coronensium Ecclesiae Antistitis vigilantissimi, Gymnasii Inspectoris gravissimi, Almi Capituli Decani spectabilis, conjugis desideratissimae, Anno Christi 1708. die 14. Octobr. AEtatis 40 extinctae; atque hoc vanitatis theatro ac tristi lachrymarum valleritu decente elatae, sacrum.

Coronae: Typis Seulerianis, excudit Stephanus Müller, 1708.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/82

A versek szerzői: Gottschalt Huldrich Brecht (1658–1730), „*D. u. Pr.*” – Paulus Neidel (1674–1735), „*S. P. R.*” – Sim[on] Dr[audt] (1673–1729), „*L. I.*” – Petr[us] Pertsch (1673?–1720), „*L. II.*” – Martin Herrm[ann] (1674–1719), „*L. III.*” – Johann Drauth (1679–1733).

Konkordancia: GROSS 1240; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 224.

300.

<Halotti búcsúztató Catharina Seulerin (1660–1708) szül. Neunachbarin emlékére – Brassó, 1708. november 3.>

Klage- Stimme welche bey dem unverhofften doch seeligen Hintritt, Der Viel Ehr- und Tugendbegabten Matron Fr. Catharina gebohrnen Neunachbarin Des Nahmhafften, Fürsichtigen, und Wohlweisen Herrn Bartholomaei Seuleri ietziger Zeit höchstmeritierenden Herrn Richters vielwehrtgeschätzten Ehe-Liebsten, Als Selbige den 3. Novembr. des 1708ten Jahres, nach dem Sie Ihre Wahlfahrt bracht hatte auff 48. Jahr und 4. Monath, Herrn seelig entschieffe, und darauf den 5. Novembr. nach Chistüblichem Brauch, und dabey gehaltener Leichen-Predigt Christlich Erden bestattet worden höchst-betrübet hören ließe, Nachgesetzter.

Cron-Stadt: mit Seulerischen Schrifften, druckts Stephanus Müller, [1708].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/83

A vers szerzője: Josephus Bolthosch (1676–1711), „*Stud. Ac.*”.

Konkordancia: GROSS 1241; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 90.

1709

301.

<Lakodalmi köszöntő Johann Trostfried Greissing (1679–1724) és Rosina Henning (?–1719) tiszteletére – Brassó, 1709. február 14.>

Freuden-Rosen, in der Fastnacht Woche gesammelt, und auff den Hochzeitlichen Ehren-Tag, welchen ... H. Trost-Fried Greissing, ... des ... Hn. Johann Greissings, Langjähri-gen Hn. Lectors bey unserer Schule hinterlassener einziger Sohn, mit Des ... Hn. Andreas Henning Wohlmeritierten Ober-Seelen-Sorgers der Kirche Gottes in Honigbach: wie auch eines Wohl-Ehrwürdigen Burtzenländischen Capituls ansehnlichen Hn. Con-Seniora Hertzgeliebten Tochter, Jungf. Rosina im Jahr, 1709. den 14. Febr. seyerlich begieng, gestreuet. Cronstadt: mit Seulerischen Schriften, druckts Stephanus Müller, [1709].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/23

A versek szerzői: Dan[iel] Fron[ius] (1672–1743), „*Diac. Cor.*” – Paulus Neidel (1674–1735) „*Rector*” – Petrus Pertsch (1673?–1720) – Simon Christoph (?–?) – Martin Herrmann (1674–1719) – Michael Fronius (1675–1728) – Georgius Albrich (1680–1712) – ismeretlen szerző.

Konkordancia: GROSS 1245; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 175.

302.

<Lakodalmi köszöntő Marcus Fronius (1659–1713) és Martha Albrichin (1665–1718), szül. Hirscher tiszteletére – Brassó, 1709. május 1.>

Heyraths-Gedancken welche über die glücklich ... Heyrath des ... M. Marci Fronii, Pastoris und Inspectoris wie auch des Burzenländischen Capituls Decani, mit der ... Martha Albrichin gebohrnen Hirscherin, den I. Maji des 1709. Jahres, von sich gaben Nachgesetzte Cronstadt: mit Seulerischen Schriften, druckts Stephanus Müller, [1709].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/24

A versek szerzői: Georgius Albrich (1680–1712) – Martinus Albrich (1683–1718) – ismeretlen szerző.

Konkordancia: GROSS 1244; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 34.

303.

<Lakodalmi köszöntő Marcus Fronius (1659–1713) brassói városi lelkész és Martha Albrichin (1665–1718) szül. Hirscher tiszteletére – Brassó, 1709. május 11.>

Tertia Nuptiarum Solennia ... Dn. M. Marco Fronio ... cum ... Dn. Martha Hirscheria ... tertium sponsa, Anno quo non Certe Infido sponsi soCiantVr aMore, atLaetIs Mall nobis Venere CaLenDae Celebranda ...

Coronae: typis Seulerianis, excudebat Stephanus Müller, 1709.

[6] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/37

A versek szerzői: A versek szerzői: Gottschalt Huldrich Brecht (1658–1730), „*Dr. und Prof.*” – ismeretlen – Petrus Pertsch (1673?–1720), „*L. 1.*” – D[aniel] B[irrhälmer]

(1670–1741), „*L. II.*” – Martinus Herrm[ann] (1674–1719), „*G. C. L. III.*” – Johannes Gokkesch [*sic!*] (1674–1750), „*Cantor*” – Johannes Böhm (1668?–1719), „*C. C. II.*” – Jacobus Tutius (?–1719), „*Collab. tertiae Classis*” – Georgius Nußb[ä]cher (?–1716), „*Coll. 4tae Class.*” – Lucas Friedrich (1675?–1723), „*Rect. Sch. min.*” – Andreas Artzt (?–?), „*Praef.*” – Zachar[ias] Veineter (?–?) „*Orat.*” – Johann Veiß (?–?), „*C[oronensis] S[tudiosus]*” – Thomas Roth „*Mariaev[alensis]*” (?–?) – Michael Mattheyjovicz (?–?), „*Rect. Hung. Cor.*” – Johannes Amberth „*Nagyschenk[ensis]*” (?–?), „*Cor. Stud.*” – Georgius Wuft (?–?) – Thom[as] Conr[adi] „*Nagysch[enkensis]*” (?–?) – Petr[us] Burg (?–?), „*S. P. St.*” – Georgius Zultnerus (?–1765), „*Gymn. Patr. St.*” – Johan[nes] Figuli „*Felmer[iensis]*” (?–?) – Christoph Neidel „*Cor.*” (1688–1742) – Joh[ann] Colb „*Heltviensis*” (?–?) – Joh[ann] Schwartz „*Bistr[iciensis]*” (?–?) – Georg Czak (1689–1725) – Georg Bömches (1695–1735) – ismeretlen – Joh[ann] Milz „*Roson[ensis]*” (?–?) – Petr[us] Fr[ancisci] (?–?), „*Patr. S[cholae] St.*” – Martin Seevaldt (1692–1735), „*S. P. S.*” – Christian Schäs[er] (1671–1712), „*Rex Ad[olescentum]*” – Simon Christoph (?–?), „*V. S. Stud. Acad.*”.

Megjegyzés: A megjelenés évét a címbe rejtett kronosztikon jelzi.

Konkordancia: *nem regisztrált*

304.

<A brassói Johann Albrich (1687–1749) orvosdoktori disputációja Jacob Vallan (1637–1720) elnöklete alatt – Utrecht, 1709. december 23.>

Dissertatio Medica inauguralis, continens theses de Haemorrhagiis in Genere, quam, praeside Deo ter opt. Max. Auctoritate Magnifici D. Rectoris, Jacobi Vallan M. D. Praxeos et institut. Med. professoris ordinarii, nec non amplissimi senatus academici consensu, et nobilissimae facultatis medicae decreto, pro gradu doctoratus, summisque in medicina honoribus et privilegiis rite et legitime consequendis, eruditorum examini subicit Johannes Albrich, Corona-Transsylv. ad diem 23. decembris, loco horisque solitis.

Trajecti ad Rhenum: ex officina Guilielmi vande Water, Academiae Typographi, 1709.

[6] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.140.II/2

A művet Johann Albrich (1687–1749) a következő személynek ajánlotta: Friedrich Hoffmann (1660–1742), „*Med. Doct. ac Professiri in Academia Fridericiana primario*”.

Konkordancia: RMK III. 4698.

305.

<Halotti búcsúztató Bartholomäus Seuler (1704–1709) emlékére – Brassó, 1709. december 25.>

Die Himmlische Weyhnacht-Feyer, welche Deß Edlen, Namhafften, Vorsichtigen und Hochweisen Hn. D. Lucae Seuleri, Einer löblichen Communität allhier vielerjährigen und Hochmeritierten Hn. Oratoris, wie auch hoch-ersahmen und sehr sorgfältigen Hn. Stadt-Physici jüngst-hertzgeliebtes Söhnlein Bartholomaeus, gleich die erste Christ-Nacht um 2. Uhr dieses 1709-ten Jahres, mit dieser irrdischen verwechselte, Da denn hierauff den 27. Decembr. das erblassete Körperchen in Volckreicher Begleitung Christlöblicher Weise beerdiget wurde, seines Alters 5. Jahr, 3. Monat, und 3. Wochen, entwurffen

[Kronstadt]: in des hoch-betrübten Hn. Vaters Druckerey, druckts Stephan Müller, [1709].
[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/84

A versek szerzői: Paulus Neidel (1674–1735), „S. P. R.” – Petr[us] Pertsch (1673?–1720),
„L. I.” – D[aniel] B[irrhälmer], „L. 2.” – Martinus Herman[n] (1674–1719), „L. 3.”.

Duplum: AHG IV.F.97/54

Konkordancia: GROSS 1243; PETRIK VIII. 258; PETRIK IX. 210.

1710

306.

<Halotti búcsúztató Andreas Ziegler (1675–1710) emlékére – Brassó, 1710. július 19.>

Schuldiger Ehren-Ruhm der Redlichkeit Des Ehrenvesten Hoch und Wohlgelehrten Hn. Andreas Zieglers, Bey der Rechte wohl erfahrenen, wie auch einer löblichen Hundert-Mannschafft ansehligen Mit-Gliedes A. Welcher, als Er An 1675. am Georgen Tag Abends um 10. zur Welt gebohren, aber An. 1710. nach Achttägig-schmertzlich-außgestandener Kranckheit den 19. Julius um 10. Abends seine Seele seinem Erlöser wiederum überantwortete, den 21. darauf bey Volkreicher Beerdigung in der grossen Pfarr-Kirchen beygesetzt wurde; auß Brüderlicher Liebe mit heissesten Thränen condolierend auffgesetzt.

Cronstadt: mit Seulerschen Schrifften, druckts Stephanus Müller

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/85

A vers szerzője: Martinus Albrich (1683–1718) – *"An die betrübte Freunde"*.

Konkordancia: GROSS 1247; PETRIK IX. 35.

307.

<Halotti búcsúztató Andreas Henning (1643–1710) szászhermányi lelkész emlékére – Brassó, 1710. szeptember 2.>

Den höchst-verlangten Aufbruch aus dem irrdischen Honig-Bach in jenen ewig-erquickenden Lebens-Bach, welchen der Groß-Achtbahre, Wohl-Ehrwürdige, und Wohlgelehrte; Herr Andreas Henning, um die beyde Kirchen Gottes vormahls in Heltzdorff, nachdem in Honigbach wohlverdienter Ober-Seelen-Sorger und Pfarrer; wie auch eines Hoch-Ehrwürdigen Burtzenländischen Capituls ansehnlichster H. Con-Senior, den 2. Septembr. 1710. seines Alters im 67. Jahr. der Seelen nach hielte: Da denn hierauff den dritten Tag der erblaßte Körper in an-sehnlicher Versammlung nach geschehener Leichen-Predigt, bey letzt gemeldter Kirche zu seiner Ruhestatt befördert wurde, solten in gebührender Schuldigkeit kântlich machen

Cron-Stadt: mit Seulerschen Schrifften, druckts Steph. Müller, [1710].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/86

A versek szerzői: Paulus Neidel (1674–1735), „*R[ector]*” – P[etrus] P[ertsch] (1673?–1720) – Daniel Birthelmer (1670–1741) – Mart[in] Herman[n] (1674–1719) – Simon Christoph (?–?), „*U. J. S. A.*”.

Konkordancia: GROSS 1247; PETRIK IX. 129.

1711

308.

**<Johannes Strigner (?–?) névnap i köszöntője Marcus Fronius (1659–1713) tisztele-
tére – Brassó, 1711. április 25.>**

Luctuosa sponsae Dei fata Viro summe venerabili ac clarissimo D. M. Marco Fronio ... suo aeternum venerantium Anno 1711. die 25. Apr. ... consecrata. [1711].

[15] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/39

A vers szerzője: Johannes Strigner (?–?), „*humillimus Cliens*”.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

309.

**<A szebeni Johan Georg Vette (?–1746) disputációja Ernest Wilhelm Westenberg
(?–?) elnöklete alatt – Wittenberg, 1711. május 21.>**

Disputatio Medica Inauguralis, De Catameniis. Quam Favente Deo Ter Opt. Max. Ex Aucto-
ritate Magnifici Rectoris, D. Ernesti Wilhelmi Westenbergii Med. Doctoris, ejusdemque Fa-
cultatis in Illustri ducatus Gelriae et Comitatus Zutphaniae Academia, quae est Hardero-
vici, Professoris Ordinarii, ut et Reip. Harderovicenae Archiatri. Nec non Amplissimi Se-
natús Academici Consensu, Nobilissimaeque Facultatis Medicae decreto, Pro Gradu Doc-
toratus, summisque in Medicina honoribus et privilegiis, rite et legitime consequendis,
Eruditorum Disquisitioni subjicit, Johannes Georgius Vette Cibinio-Transylvanus. Ad diem
21. Maji Horis locoque solitis.

Harderovici: Apud Viduam et Filiam Alb. Sas- Academiae Ducatus Gelriae et Comitatus
Zutphaniae Typogr., 1711.

[30] p.

A művet Johann Georg Vette (?–1746) a következő személynek ajánlja: Andreas Teutsch
(1669–1730).

A versek szerzői: Johann Albrich (1687–1749) – Stephan Auner (1690?–?).

Konkordancia: HEGYI 413; RMK 4775.

310.

**<Halotti búcsúztató Joseph Bolthosch (1676–1711) brassói gimnáziumi tanár em-
lékére – Brassó, 1711. június 15.>**

Ampts- und Freundschafts-Thränen, ob dem früh-zeitigen und schmerzhaften Todes-
Fall des Hochgeehrten und Wohl-gelehrten Hn. Josephi Bolthosch, bey hiesigem Cron-
Städtischen Gymnasio kurz-gewesenen Lectoris, Welcher An. 1711. den 3. Mertz, Nachts

um 2. Uhr, seines Alters im 34. Jahr, und 8ten Monat, nach harter sechs-wöchiger Kranckheit, geschehen; Da denn den andern Tag darauf der übrige Rest von vielen Leidtragenden in hiesige grosse Pfarr-Kirche Christ-löblicher weise beygesetzt wurde, vergossen und gesammlet.

Cron-Stadt: gedruckt mit Seulerschen Schrifften, [1711].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/87

A versek szerzői: Paulus Neidel (1674–1735), „S. P. R.” – Petr[us] Pertsch (1673?–1720), „L. I.” – Martinus Herrmann (1674–1719), „L. II.” – Lucas Friedrich (1675?–1723), „R[ector] S[cholae] min[oris]”.

Konkordancia: GROSS 1249; PETRIK IX. 43.

1712

311.

<Halotti búcsúztató Martha Albrich (1711–1712) emlékére – Brassó, 1712. január 23.>

Das durch den Zuwachs abnehmende menschliche Leben bey Christlicher Beerdigung Martha Des Herrn Herrn Georgius Albrich, Studiosi Academici, und Heiliger Schriffte eiffrigst ergebenen Jungfer Töchterlein, welches Anno 1711. den 15. Junii dieses mühselige Thränen-Thal angetreten, den 23. Januar. folgenden Jahres verlassen, Und darauff den 25. dieses Monats zu seiner Ruhe-Städte gebracht, betrachteten gemedeten Mannes Gutte Freunde.

Cron-Stadt: mit Seulerschen Schrifften, 1712.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/88

A vers szerzője: Martinus Albrich (1683–1718).

Konkordancia: GROSS 1250; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 35.

312.

<Halotti búcsúztató Georg Albrich (1680–1712) brassói teológushallgató emlékére – Brassó, 1712. április 12.>

Betrübtes Jubilate, welches seinem Vielgeliebten Herrn Bruder Georgius Albrich, S. S. Theol. Stud. Acad. Welcher 1680. am Pfingsttage Morgens frühe geboren, den 12. April 1712. Jahres, seine Seele Christo Christlich empfohlen gestorben, und den 13. hierauff nach gehaltener Leichen-Predigt, Christlicher weise nach beerdiget. als supremum Salve und Vale opfferte, sein Hertzens Bruder Martinus Albrich. Bräutigam.

Cron-Stadt: mit Seulerschen-Schrifften, [1712].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/89

A versek szerzői: Martinus Albrich (1683–1718), „Bräutigam” – Johannes Traut Gott Seuler (1697–1757) – Gabriel Fronius (1697–1751) – ismeretlen.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/21

Konkordancia: GROSS 1251; PETRIK V. 287; PETRIK IX. 35.

313.

<Halotti búcsúztató Georg Draudt (1683–1712) emlékére – Brassó, 1712. május 7.>

Die Ungewißheit Menschlicher Hoffnung, an Des Wohl-Edelgebohrnen, Nahmhafften, Vorsichtigen und Wohlweisen Hn. Georgius Draudth, Der Königl. und Hoch-Edlen Landes: Deputation Vornehmen Assessors, wie auch ietzt-regierenden Herrn Richters hiesiger Republicque in Cron-Stadt, Eintzigen und Hertz-Beliebten Sohn, Dem Edlen, Wohl-Ehren-Vesten, und Wohlgelehrten Herrn Georgius, Beyder Rechten Candidaten, Welcher bald nach seiner Heimkunfft aus fremdden Ländern und Universitäten den 7. May, Abends um 9. Uhr, An. 1712. seines Alters 28. Jahre und 5. Monat, dieser Zeitlichkeit entrissen, und daruff den 9. dieses in ansehnlicher und Volckreicher Trauer-Begleitung nebst gehaltener Leichen-Predigt, beehret wurde. Aus bereitwilligster Observanß, gegen das Hoch-Leidtragende Vornehme Hauß, und Bezeugung schmerzlichen Mitleidens, kennlich gemacht und erwiesen.

Cron-Stadt: mit Seulerschen Schrifften, druckts Stephan Müller, 1712.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/22

A versek szerzői: Huldrich Brecht (1658–1730), „*Dr. Proff[essor] et L. 1.*” – P[aul] N[eidel] (1674–1735) „*R[ector]*” – Petrus Pertsch (1673?–1720) „*L.*” – Andr[eas] Blasius (?–1716), „*L.*”.

Konkordancia: GROSS 1253; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 459.

314.

<Lakodalmi köszöntő Dr. Johannes Albrich (1687–1749) és Sara Draudt (1692–1743), valamint Joseph Schobel (1684–1739) és Sara Filstich (1692–1756) tisztele-tére – Brassó, 1712. július 26.>

Als Vier Hoch-Adeliche und Hoch-ansehnliche Häuser an einem frohen Annen-Tag in keutscher Liebe sich verbanden und befestigten, Indem Der ... Hn. Johannes Albrich ... mit der ... Jungfer Sara Des ... Hn. Georgii Draud ... Und denn Hr. Josephus Schobel ... mit der Jungfer Sara Des ... Hr. Stephani Filstich, Der Cron-Städtischen Republ. Alten Herrn Honnens, ältesten Jungfer Töchtern, ihren Hochzeit-Tag celebrierten ... wollten ihre schuldige Observance in folgender Gratulation bemüthigst bezeugen.

Cronstadt: druckts Stephan Müller, [1712].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/5

A versek szerzői: Gottschaldt Huldrich Brecht (1658–1730), „*Doct[or] Proff[essor] et Lect. primar[ius]*” – ismeretlen – Martinus Gaßner (1677?–1720), „*Rector*” – Petr[us] Pertsch (1673?–1720), „*L. 1.*” – „*Alles Befohlen Christi Leitung*” – „*Denen Hochzeit-fästen zum Nachdencken aufgesetzt von Anonymo*”.

Konkordancia: GROSS 1254; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 39.

315.

<Halotti búcsúztató Margaretha Seulerin (1625–1712) szül. Gokeschin emlékére – Brassó, 1712. szeptember 14.>

Des ieszigen höchstsehnlichen Seulerischen Hauses, im Leben und Tod, Glückliche Stamm-Mutter, Die Viel Ehr- und Tugendreiche Matron Fr. Margaretha Seulerin, gebohrne Gokeschin. Des Im Herrn seligst ruhenden, Weyland Wohl-Achtbahr Ehrwürdigen und Wohlgelehrten Hn. Hn. Lucas Seulers, gantzer 13. Jahr treufleißig Ober-Seelen-Hirtens, der Christlichen Gemeinde zu Honigbach, in die 25. Jahr gewesene Ehegattin, betraureten; nachdeme Sie Lebens satt, in hohem Alter, die sehnlich erwartete Erlösung ihres Leibes, in Gegenwart Dero Liebsten gar sanfft und seelig den 14. Sept. des 1712. Jahres, Abends zwischen 9 und 10 von Ihrem Erlöser erhielt, und den 16. darauff, nächst gehaltenen Leich-Predigt, in Volkreicher Versammlung, in der grossen Pfarrkirchen, in Der Ruhe-Kämmerlein gebracht wurde, Ihres Wittwenstandes im 46. Ihres Alters aber im 87. Jahr, uud [sic!] mitleidigst beweinete Nachgesetzte.

Cron-Stadt: in Dero hinterlassenen hochbetrübten Hn. Sohns Lucas Seulers Druckerey, druckts Stephan Müller, [1712].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/90

A versek szerzői: Martinus Gaßner (1677?–1720), „Rector” – Johannes Trau Gott Seuler (1697–1757).

Konkordancia: GROSS 1252; PETRIK V. 292; PETRIK IX. 181.

316.

<A brassói Andreas Schoppel (?–1719) orvosdoktori disputációja Andreas Ottomar Goelicke (1670–1744) elnöklete alatt – Halle, 1712. október 14.>

Dissertatio inavgvralis medico practica de veritate practica diversionis vetervm per re-vellentia ac derivantia, eorvmqve operandi ratione mechanica. Quvam rectore ... Dn. Friderico Wilhelmo ... in Regia Fridericana gratiosissimo facultatis medicae consensu, propraeside Dn. Andr. Ottom. Goelicke. med. doctore et prof. pvbl. extraordinario, pro gradv doctorali, svmmisqve in arte medica honoribvs, insignibvs ac privilegiis more majorvm solenni obtinendis ad diem XIV. octobr. M. D CC. XII. horis ante et pomeridianis placido ervditorvm examini svbjiciet, Andreas Schoppel, Corona-Transylvanus.

Halae Magdebvrgicae: Typis Johannis Christiani Zahnii, Acad. Typogr., [1712].

[18] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.140.II/17

Konkordancia: PETRIK III. 326; RMK III/XVIII. 1423.

1713

317.

<Halotti búcsúztató Marcus Fronius (1659–1713) brassói városi lelkész emlékére – Brassó, 1713. április 14.>

Als ein Gottes Mann Herr M. Marcus Fronius Treufleißiger Pfarrer in Heltzdorff 7. Jahr, in Rosenau 2. Jahr, in Cronstadt 10. Jahr, und 6. Jähriger Dechand des Ehrwürdigen Burtzenländischen Capituls, Seinen längst und sehnlich verlangten Abschied von dieser Zeitlichkeit nahm, am merckwürdigen Charrfreytag dieses 1713. Jahres, seines Alters 54. Jahr. Eröffneten ihre Trauer und furchtsahme Gedancken, Dessen zwey jüngste Brüder, ein Brüderlich gesinnter Freund, und ein gehorsames Kind.

[Kronstadt]: [mit Seulerschen Schrifften, druckts Stephanus Müller], [1713].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/91.a

A versek szerzői: Dani[el] Fron[ius] (1672–1743), „*Diac. Cor.*” – Simon Christophori (?–?), „*U. J. S. A.*” – Mich[ael] Fronius (1675–1728) – Walentinus Igel (1683–1751).

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.II/2

Konkordancia: GROSS 1255a; PETRIK V. 128; PETRIK IX. 177.

318.

<Halotti búcsúztató Marcus Fronius (1659–1713) brassói városi lelkész emlékére – Brassó, 1713. április 14.>

Klag-und Trost-Schriftt über das Absterben Aarons, Welche Als der Wohl-Ehrwürdige, Groß-Achtbahre und Hochgelahrte Herr M. Marcus Fronius in die 9. Jahre u. 4. M. wohlverdienter Ober-Sorger der Gemeine Christi zu Cronst. Des Gymnasii wachsamer H. Inspector, und eines Ehrwürdigen Burtzenländischen Capituls 6. Jahr Hochansehnlicher H. Decanus. am Tage der Beerdigung (war der 17.te April 1713. Jahres,) im 54. Jahr seines Alters, mit betrübter Feder übergeben sollen, Des Mannes Gottes Freunde.

Cron-Stadt: mit Seulerschen Schrifften, druckts Stephanus Müller, 1713.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/91.b

A vers szerzője: „*ein Freund*”.

Duplum: AHG IV.F.97/28

Konkordancia: GROSS 1255b; PETRIK IX. 254.

319.

<Halotti búcsúztató Marcus Fronius (1659–1713) brassói városi lelkész emlékére – Brassó, 1713. április 14.>

Salve et Vale Supremum Quod Viro Summe Venerabili, Doctissimo, atque Clarissimo Dn. M. Marco Fronio Ecclesiae Christi, quae Coronae colligitur, Pastori ac Antistiti, per novem annos, menses quatuor, fidelissimo, Illustris Gymnasii Inspectori Vigilantissimo; almi quoque Capituli Barcensis, per sex, Decano Spectabili, laboribus arduis enervato ac fracto, liberato ab omni terribili, non terribiliter, decimo octavo Calendarum Maji An. AEtatis 54. debitae Pietatis ergo, Musae quae ad Brassobi radices consedunt, Ingentes dixerunt, levemque terram precati sunt.

Coronae: Typis Lucae Seuleri, M. D. excudit Stephanus Müller, 1713.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/91.c

A versek szerzői: Gottschalt Huldrich Brecht (1658–1730), „*D[oc]t[or] Proff[essor] et L. primar[ius]*” – Martinus Gassner (1677?–1720), „*Rector*” – Andreas Blasius (?–1716), „*Lector*” – Georg[ius] Nußbächer (?–1716) „*Coll.*” – Joh[annes] Gockesch (1674–1750), „*Cant.*” – Lucas Friedrich (1675?–1723), „*Coll.*” – Martinus Schullerus (1675?–1756), „*Coll.*” – Michael Eckhardus (?–?), „*Coll.*” – Andreas Artzt (?–?), „*Praef.*” – Zacharias Veineter (?–?), „*Orat[or]*” – Thomas Roth „*Mariaev[alensis]*” (?–?), – Georgius Vustus (?–?), „*Ercked.*” – Joseph Szeli (?–1735), „*Rect. Hung. Cor.*” – Georg Matthias „*Cor.*” (?–?) – Joh[ann] Colbius „*Heltesd[iensis]*” (?–?) – Andr[eas] Merckel[ius] „*Weidenb[achensis]*” (?–?) – Petrus Fronius (1692–?) – Georg Ongyert, „*Gyrdal[iensis]*” (?–?) – Joh[ann] Adami „*Birch[äl]b[er]g[ensis]*” (?–1716) – Joh[ann] Ziegler „*Cor.*” (1693–1719) – Joh[ann] Vohl. (?–?), „*Pett.*” – Samuel Scheipner „*Coron.*” (1692–1737) – Johan[n] Fritsch (?–?) – Joh[an] Melymer „*Seidens[is]*” (?–?) – Johan[nes] Honterus „*Coron.*” (1693–1749) – Mart[inus] Göddert „*Almad[iensis]*” (?–?) – Georg[ius] Henning „*Prasm[ariensis]*” (?–1749) – Mart[inus] Graffius „*Cor.*” (?–?) – Andr[eas] Müller „*Mariaev[alensis]*” (?–?) – Steph[anus] Molitoris „*Laslens[is]*” (?–?).

Duplum: AHG IV.F.97/28

Konkordancia: GROSS 1255c; PETRIK IX. 389.

1714

320.

<Halotti búcsúztató Martha Pleckerin (1665–1714) szül. Wolff emlékére – Brassó, 1714. szeptember 2.>

Letzte Schuldigkeit. welche bey dem Begräbniß Der Wohl-Edlen, Viel Ehr- und Tugendsamen Matron Fr. Martha Pleckerin Des im Herr selig ruhenden Wohl-Edlen, Nahmhafften, Vorsichtigen, Wohlweisen Wohlgelehrten Hn. Valentini Pleckers hiesiger Stadt gewesenenen wohlmeritierten Mit-Richters: als Selbe im Jahr 1714. den 2. Sept. um 9. Uhr, Ihres Alters im 50. Jahr, nach einer achtägigen Kranckheit, aus der Zeitlichkeit in die Ewigkeit versetzt, und darauff den dritten, nach Christlichem Gebrauch und gehaltener Leichen-Predigt, der Erden einverleibet ward, wehmüthig ablegen wolten Nachgesetzte. Cron-Stadt: mit Seulerschen Schrifften, drucks Stephanus Müller, [1714].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/92

A versek szerzői: Gottschallt Huldrich Brecht (1658–1730), „*Doct. Proff. et Lect. 1.mar.*” – M[artin] G[assner] (1677?–1720), „*R[ector]*” – A[ndreas] B[lasius] „*C[oronensis]*” (?–1716) – Nathanael Trausch (1679–1768), „*L.*” – Petrus Wolff (?–?), „*St. Ac.*”.

Konkordancia: GROSS 1257; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 279.

1715

321.

<Halotti búcsúztató Georg Dietrich (1674–1715) brassói szenátor emlékére – Brassó, 1715. szeptember 8.>

Das in diesem Elend gefundene Freunden-Leben, bey Volkreicher Beerdigung und gehaltenen Leichen-Predigt Des Edlen, Namhaftten, Fürsichtigen, Wohlweisen und Wohlgelährten Hn. Georgii Dieterich, weyland wohlmeritierten Rath-Herrns der Königlichen Stadt Cronen, Als Derselbe im Jahr Christi 1715 den 8. Sept. im 40. Jahr seines Alters, und 10 Monat, in seinem Erlöser Christo, seelig dieses zeitliche Elend mit der ewigen Freuden verwechselt, und der Körper in seine Ruhestatt in der Pfarr-Kirchen beygesetzt worden; Haben Sein löbliches Andencken etliche Freunde zeitlich verewigen wollen.

Cron-Stadt: mit Seulerschen Schrifften, druckts Stephanus Müller, 1715.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/93

A versek szerzői: Gottschallt Huldrich Brecht (1658–1730), „*Doct. Proff. et Lect. 1. mar.*” – M[artin] G[assner] (1677?–1720), „*R[ector]*” – Simon Christophori (?–?) – Andreas Blasius (?–1716), „*Gymn. Patr. Lect.*” – Nathanael Trausch (1679–1768), „*L. III.*” – Lucas Friedrich (1675?–1723), „*Coll.*” – M. C. S. J. (?–?), „*Schriebs der wohlmeinende Schwager*” – Ismeretlen.

Konkordancia: GROSS 1258; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 225.

1716

322.

<Lakodalmi köszöntő Michael Fronius (1675–1728) és Anna Maria Seulerin (1679–1744), szül. Herrmann tiszteletére – Brassó, 1716. január 9.>

Juristen böse Christen! oder kurtze Gedancken über die übel beruffene (so genandte) Weltlichen, am 9. Januar. des 1716-ten Jahres. Als an dem Hochzeit-Tage, Des Wohl-Edlen, Vorsichtigen, Wohlweisen und Wohlgelährten Hn. Hn. Michaelis Fronii Eines Wohl-Edlen, Ehrsamten und Hochweisen Rathsin Cron-Stadt vornehmen Assessoris, beyder Rechten Wohl-erfahrenen; mit der auch Edlen, Viel-Ehr und Tugendsamen Frauen Anna Maria Seulerin gebohrnen Herrmannin, entworffen von

Cronstadt: mit Seulerschen Schrifften, [1716].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/23

A versek szerzői: Gottschallt Huldrich Brecht (1658–1730), „*D. Pr. und L. 1.*” – M[artin] G[assner] (1677?–1720) „*R[ector]*” – Andr[eas] Blasius (?–1716), „*G. P. L.*” – Nathanael Trausch (1679–1768), „*G. C. L.*”.

Konkordancia: GROSS 1259; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 239.

323.

<Lakodalmi köszöntő Michael Fronius (1675–1728) és Anna Maria Seulerin (1679–1744), szül. Herrmann tiszteletére – Brassó, 1716. január 9.>

Sic utendum est Praesentibus, ut Praeteritorum ...

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/26

A vers szerzője: „*Viator Inevenitus*”

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/14.

324.

<Lakodalmi köszöntő Michael Fronius (1675–1728) és Anna Maria Seulerin (1679–1744), szül. Herrmann tiszteletére – Brassó, 1716. január 9.>

Als der wohl-edle, vorsichtige, wohlweise und wohlgelährte Herr Hr. Michael Fronius Raths-Geschworne hieselbst, nach schmerzlichem Verlust Seiner an Blut und Gemüth Edlen, und mit besonderer Freundlichkeit und anderen Qualitäten gezierten Ersten Gemahlin, Fr. Anna Christina Draudin, Mit der gleichfalls Wohl-Edlen und Tugendreichen Frauen Fr. Anna Maria Seulerin, gebohrnen Herrmannin, Den 9. Jenner 1716. zum Zweytenmahl Sich vermählte: Entwurff seine mit Leyd und Freude vermischte Gedancken in etlichen einfältigen Reimen Sein Brüderlich gesinnter Freund.

Cron-Stadt: mit Seulerschen Schrifften, [1716].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/24

A versek szerzői: Simon Christophori (?–1726), „*Agoranomos Coron.*” – M[ichael] F[ilstich] (1691–1756).

Konkordancia: GROSS 1259b; PETRIK IX. 107.

325.

<Halotti búcsúztató Martin Ziegler (1658–1716) botfalui lelkész emlékére – Brassó, 1716. február 6.>

Als der achtbar, wohl-ehrwürdige und wohlgelährte Herr Martinus Ziegler Treufleißige Ober Seelen-Hirt in Brenndorff, Anno 1716 den 6 Febr. im 58. Jahr Seines Alters dieses Zeitliche gesegnet, und den 8 darauff Christlöblicher Weise in vornehmer Begleitung, nach gehaltener Leichen-Predigt in seine Ruhe-Stätte beygesetzt, wollten bey dessen seeligen Hintritt Ihr Mittleiden bezeugen.

Cron-Stadt: mit Seulerschen Schrifften, 1716.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/94

A versek szerzői: M[artin] G[assner] (1677?–1720), „*R[ector]*” – Andr[eas] Blasius (?–1716), „*Gymn. P. Lector*” – Nathan[ael] Trausch (1679–1768), „*G. C. L. III.*” – Christianus Servatius (?–1723), „*C[ollaborator] S.*” – S. S. (?–?), „*S. Ac.*”.

Konkordancia: GROSS 1261; PETRIK V. 292; PETRIK IX. 37.

326.

<Halotti búcsúztató Georg Wenzel (1710–1716) emlékére – Brassó, 1716. február 29.>

Als ein hoffnungs-voller, und wegen seines über das Alter sich erstreckenden Verstandes und besonderer Geschicklichkeit wunderwürdiger Jüngling, Georgius, Des Wohl Edel-Gebohrnen, Nahmhafft, Vorsichtig, Hochweisen Hn. Georgii Draud Viel-verdienten Pro-Judi-

cis hieselbst Väterlich geliebtes Enckeln, und des Wohl Edel und Ehrenvesten Herrn Johann Wolffg. Wenzl Vornehmen Kauff- und Handels Mannes, wie auch Assessoris einer Löbl. Communitat hertzlich geliebtes Söhnchen In seiner vollen Blüthe, im Jahr 1716 den 29. Febr. Seines Alters 5 Jahr, 4 Monate dieses zeitliche geseegnete, und den 1. Mertz darauff mit gewöhnlichen Leichen-Ceremonien zu Seiner Ruhe-Stätte gebracht wurde, wollten ihre schuldige Condolence abstatten.

[Kronstadt]: [Seulerschen Schrifften], [1716].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/25

A versek szerzői: G[ottschart] H[uldrich] B[recht] (1658–1730), „D. P. P.” – M[artin] G[assner] „R[ector]” – A[ndreas] B[lasius] (?–1716) – Nathan[ael] Trausch (1679–1768), „G[ymnasii] Cor. Lect. 3.”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/26

Konkordancia: GROSS 1260; PETRIK V. 292; PETRIK IX. 38.

1717

327.

<Halotti búcsúztató Petrus Enyeter (1713–1717) tiszteletére – Brassó, 1717. augusztus 3.>

Den verderbenden August bey dem früzeitigen [sic!] Absterben Petri des Wohlehenvesten, und Hochgeerthen Her. Andreas Enyeter Vornehmer Kauff und Handels-Mann wie auch einer Löblichen Com[m]unität allhier ansseh[n]ligen Aseessoris geliebten jüngsten Söhnlein: Als selbiges nach ausgestanden Härtz-Pocken Kranckheit An[n]o 1717. Die 3. August seines Alters 3 Jahr u[nd] 9 Monat sanfft u[nd] seelig verschied[en] wollten.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.V/[20]

A vers szerzője: ismeretlen.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

328.

<Lakodalmi köszöntő Georg Czacko von Rosenfeld (1689–1725) és Anna Catharina Raab (1700–?) tiszteletére – Brassó, 1717. augusztus 3.>

Bey dem Rosenfeldischen und Raabischen Hochzeit-Festin Des ... Hn. Georgii Czako von Rosenfeld ... Hn. Georgii Czako von Rosenfeld und ... Jung. Anna Catharina des ... Herrn Johannis Raab einer Löbl. Communität ansehnlichen Mit-Glieds; wie auch vornehmen Kauff- und Handels-Mannes allhier, einzigen Vielgeliebten Jungfer Tochter; Welches ... am Tage Eleazar höchst-vergnügt celebriert wurde, wollten mit einem schlechten Carmine gratulierend erscheinen.

Cron-Stadt: mit der Seulerschen Schrifften druckts Stephan Müller, a[nno] 1717 den 3. August.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/6

A versek szerzői: Gottschallt Huldrich Brecht (1658–1730), „*D[oc]tor*” – M[artin] G[assner] (1677?–1720), „*R[ector]*” – Lucas Colbius (1680–1753), „*L[ector] 2.*” – [Johann] Andreas Bognerus (1678–1749), „*Lect. 3.*” – Mich[ael] Eckhard (?–?), „*C[ollaborator] 2.*” – ismeretlen.

Konkordancia: GROSS 1263; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 79.

329.

<Halotti búcsúztató Sara Drauthin (1655–1717) szül. Barthosch emlékére – Brassó, 1717. november 15.>

Schmerzliche Einbusse An der Edlen und Tugendbegabten Matron Fr. Sara Barthoschin, des Wohl Edel-gebohrnen, Nahmhafften, Vorsichtigen und Wohl-Weisen Hn. Simonis Drauth höchstmeritirt gewesenen fünffjährigen Hrn. Richters hinterlassene Fr. Witwe geschehen Anno 1717. den 15. Novembr. im 63. Jahr Ihres Alters, welche den 16. darauff mit gewöhnlichen Leichen-Ceremonien, und gehaltener Leichen-Predigt bey Volckreicher Versammlung in unserer grossen Pfarr-Kirchen zur Erden bestattet ward, wollten mitleidigst beklagen.

Cron-Stadt: mit Seulerschen Schrifften, 1717.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/95

A versek szerzői: Gottschallt Huldrich Brecht (1658–1730), „*D. Pr. et L. 1.*” – M[artin] G[assner] (1677?–1720), „*R[ector]*” – [Johann] Andreas Bognerus (1678–1749), „*L. 3.*” – „*Ein danckbarer Cl[ient]*” M. E. (?–?).

Konkordancia: GROSS 1262; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 395.

1718

330.

<Halotti búcsúztató Martin Albrich (1683–1718) brassói szenátor emlékére – Brassó, 1718. január 10.>

Als durch einen unverhofften Todes-Fall Der Ehrenveste und Hochgeehrte Hr. Martinus Albrich, J. U. Studiosus, und des Löbl. Collegii Centrumviralis Membrum, Anno 1718. den 10 Januarii im 35. Jahr seines Alters dieses Zeitliche in Rosenau gesegnete, und den folgenden Tag darauff eben daselbst beygesetzt wurde; Wollten Dessen Hertzens-Freunde ihre Condolence auff folgende Weise an Tag geben.

Cron-Stadt, mit Seulerschen Schrifften, 1718.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/27

A versek szerzői: M[artin] G[assner] „*R[ector]*” – M[ichael] E[ckhard] (?–?), „*Coll. 2.*” – C[hristian] S[ervatius] (?–1723), „*C[oronensis] S[ecretarius]*” – J[ohann] R[auss] (1679–1737), „*C[antor]*” – ismeretlen.

Konkordancia: GROSS 1264; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 38.

1721

331.

<Halotti búcsúztató Martin Seewald (1660–1721) brassói jegyző és szenátor emlékére – Brassó, 1721. március 21.>

Klage-Gedancken Uber den zwar unvermutheten jedoch seeligen Hintritt Des Edlen-Vorsichtigen Wohl-Weisen und Wohl-Gelehrten Herrn Martini Seewalds Eines Hochweisen Cronstädtischen Senats Höchst meritierten Assessors, viel Jährigen Emsig gewesenen Notarii als Er Den 21. Martii dieses 1721. Jahres, in seinem Erlöser selig entschlaffen, seines Alters 61. Jahr, und hierauff in Volckreicher Versammlung dem Schloß der Erden anvertrauet wurd, Mitleidigst geführet von Nachgesetzten.

Cronstadt: mit Seulerschen Schrifften, druckts Mich. Heltzdörffer, [1721].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/96

A versek szerzői: Gottschallt Huldrich Brecht (1658–1730), „*Doct. Proff. et Lect. 1mar.*” – Michael Adler (?–1729), „*Cor. Gymn. Lect.*” – Marcus Tartler (1685–1757), „*Cor. Gymn. Lect.*”.

Konkordancia: GROSS 1265; PETRIK V. 292; PETRIK IX. 31.

1723

332.

<Halotti búcsúztató Johann Raab (1667–1723) brassói kereskedő emlékére – Brassó, 1723. május 31.>

Bey dem seeligen Hintritt des Wohl-Ehren-Vesten und Wohl-geachten Hn. Iohannis Raab, seiner löblichen Communität allhier meritierten Assessoris, so A[nn]o 1723 d. 31. Maji, nach landvieriger Leibs-Schwachheit, in den 56. Jahr, Monath 6. seines Alters seelig entschlaffen, und den dritten darauff bey Volckreicher Leichen-Begänggruß in hiesige große Pfarr-Kirche dem Leibe nach beygetzet würde; hat sein Wehmüthiges Middleiden gegen die Hinterbliebene an Tag legen wollen Untenangesetzer.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/97

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

A vers szerzője: Michael Adler (?–1729), „*Gym. Cor. Coll. 2.*”.

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/19.

333.

<Lakodalmi köszöntő Johann Traugott von Seulen (1697–1757) és Sara Chrestels (1706–1772) tiszteletére – Brassó, 1723. július 28.>

Die Glück auff-schaffende Berg-Echo, zu der von Liebe arrestierten Freyheit, Als des ... Lucas Seuler von Seulen ... Herr Sohne. Der ... Johann Trau-Gott Seuler von Seulen, mit des ... Paulus Chrestels ... ältesten Jungfer Tochter ... Sara Chrestelsin, den 28. Julii 1723. ... von Georgio Zultnero S. T. A.

Cron-Stadt: in dero selbst eigenen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1723.
[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/27

A versek szerzői: Georgius Zultner (1688?-1765), „S. T. A.” – Michael Heltzdörffer (?-1739).

Konkordancia: GROSS 1268; PETRIK V. 202; PETRIK IX. 493.

334.

<Lakodalmi köszöntő Johann Traugott von Seulen (1697-1757) és Sara Chrestels (1706-1772) tiszteletére – Brassó, 1723. július 28.>

Illustre sociae thori pudicissimae jubar, quod ... juveni ... Joanni Travgott Seulero et ... virgini Sarae Crestelsinae ipsa die solennitatis nuptiarum videlicet 28. Julii anni currentis 1723. omnium bonorum conjuncto applausu rutilat!

Coronae: in Typographia Seuleriana, excudit Mich. Heltzdörffer, 1723.

[1] fol.

Jelzet: Braşov, Arh IV/208.

A vers szerzője: „vovet et applaudit” Franciscus Csapai (?-?), „nobilis, et suae sacratissimae majestatis Triesimator Coronensis”.

Konkordancia: PETRIK IX. 116.

335.

<Halotti búcsúztató a brassói Anna Katharina (1718-1723), Justina (1719-1723) és Joseph Gottsmeister von Seulen (1721-1723) emlékére – Brassó, 1723. október 27., 28., és november 3.>

Erste und letzte mit Thränen benetzte Ehrenseule des Hrn. Lucas Seulers von Seulen herzlich geliebten Kindern: Anna Katharina, Justina und Joseph Gottsmeister von Seulen, welche alle 3 im Jahre Christi 1723 innerhalb acht Tagen ... in Cron-Stadt sanfft und selig verschieden, auch in dasige Cathedralkirche ... in ein Grab zusammen beygesetzt worden Kron-Stadt: gedruckts Michael Heltsdörffer, [1723].

[12] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.138/5

A versek szerzői: Johannes Barbenius (1683-1731) „Diac. Cathedr. Coron.” – Valentinus Igel (1683-1751), „Diac. Cathedr. Coron.”.

Duplum: Braşov, Arh IV/162. nr. 30379.

Konkordancia: *nem regisztrált*

336.

<Halotti búcsúztató a brassói Anna Katharina (1718-1723), Justina (1719-1723) és Joseph Gottsmeister von Seulen (1721-1723) emlékére – Brassó, 1723. október 27., 28., és november 3.>

Justa ferè injusta, solvi jussa ad busta Genere ac Formà, Morumque elegantiá nobilissimarum atque egregiarum virguncularum, Justinae et Annae Cathariane sororum svavissimarum, ac filiolarum nobilissimi, doctissimi ac polit. Dni. Dn. Lucae Seuler à Seulen, quarum

illa Anno 1719. die 28. Maji nata, Anno 1723. die 27. Octobris denata, haec 1718 die 1. Maji nata et eodem cum Sorore anno ac mense, postero tantum die, in maximum totius Familiae luctum denata, ambae vero die 30. anni ac measis jam dicti in Templo Cathedrali Coronensi funebri insuperpro suggestu S. habito sermone, honorifice simul humatae: Fauctoribus, Amicis, et Clinetibus innumeris condolentibus et sequentibus.

[Kronstadt]: [Michael Heltsdörffer], [1723].

[10] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.138/5.a

A versek szerzői: Marcus Tartler (1685–1757), „*Gym. Patr. Lect.*” – Wendelinus Mylius (1685–1754), „*St. Acad.*” – Georgius Zultner (1688?–1765), „*St. Th. Acad.*” – Franciscus Csapai (?–?) – ismeretlen – Martinus Seevald (1692–1735), „*Stud. Acad.*”.

Konkordancia: *nem regisztrált*

337.

<Halotti búcsúztató Christian Rheter (1694–1723) emlékére – Brassó, 1723. november 28.>

Wemüthige Trauer-Rede welche bey dem Zwar schmerzlichen, doch Wohl-seeligen Abledenen des viri nobilissimi praestantissimi et politissimi Domini Dni. Christiani Rheteri, Einer Löblichen Communität in Cron-Stadt ansehnlichen und nützlichen Mittgliedes als derselbe Nach überstandenen vielen und grossen Leibes-Schwachheiten endlich den 28. Novemb. dieses 1723. Jahres in dem 29. Jahr (weniger 16. Tage) seines alters, in seinem Erlöser Christo Jesu sanfft und seelig verschieden und darauff den 29. Novemb. mit gewöhnlichen Ceremonien nach gehaltenen Leichen-Predigt und Parentation, in hiesiger grossen Pfar-Kirche in sein Ruh-Kämmerlein bey gesetzt wurde, aus schuldiger Pflicht zu Bezeugung Christlicher Codolenc von sich geben wollten Nachgesetzte.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buchdruckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1723.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/98

A versek szerzői: Wendelinus Mylius (1685–1754), „*St. Acad.*” – Georgius Zultner (1688?–1765), „*St. Theol. Acad.*” – Johann Honterus (1693–1749), „*St. Acad.*”.

Duplum: AHG IV.F.97/50

Konkordancia: GROSS 1266; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 312.

1724

338.

<Halotti búcsúztató Marcus Drauth (1665–1724) barcaföldvári lelkész emlékére – Brassó, 1724. március 3.>

Die Vergänglichkeit menschlicher Dinge, welche bey volkreicher Beerdigung Des Groß-Achtbaren Wohl Ehrwürdigen und Hochgelährten Hn. Marci Drauths, in die 17. Jahr und 3. Monat gewesenen Treufleißigen Ober-Seelen-Sorgers bey der Gemeine Christi zu Marienburg wie auch eines Ehrwürdigen Burtzenländischen Capitels hoch-ansehnlichen Herrn Decant. Als Er den 3. Martii Anno 1724. im 59. Jahr seines Alters durch einen

seeligen Tod einen vollkommenen Sieg über alle Eitelkeit der Welt in Christs erhalten, und dessen entseelter Körper den 6. darauff nach gehaltener Leichen-Predigt in seine Ruhe-Stätt bey seinen Herrn Vater in Marienburg beygesetzt wurde. Mit gehöriger Condolence betrachteten folgende.

Kron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltsdörffer, 1724.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/99

A versek szerzői: J[oseph] C[lemens] G[ottschalt] H[uldrich] B[recht] v[on] Br[echtenberg] (1658–1730), „*D. Prof. et L. 1. C.*” – J[ohann] F[ilstich] (1684–1743), „*R[ector] G. C.*” – Georgius Zultner (1688?–1765), „*Stud. Theol. Acad.*”.

Konkordancia: GROSS 1269; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 467.

339.

<A brassói Johann Friedrich Mylius (1698–1764) disputációja Franciscus Fabricius (1663–1738) elnökölte alatt – Leiden, 1724. augusztus 24.>

Dissertatio Medica Inauguralis, Morbos Eorumqve Affinitatem Ex Incompletis Motibus Haemorrhagicis ortos. ... praes. Franciscus Fabricius ... resp. Johann Friedrich Mylius Coron. Transilv. Saxo. ...

Lugduni Batavorum: Apud Conradum Wishoff, [1724].

[2]–26, [4] p.

Konkordancia: FS Halle 1046; HEGYI 256, PETRIK II. 816; RMK III/XVIII. 1122.

340.

<Halotti búcsúztató Martha Czacko (1723–1724) emlékére – Brassó, 1724. november 3.>

Die Closter-Gasse zum freyen Himmels Leben, wurde frühzeitig betreten von der Wohl-Edel-gebohrnen und Kindlich-zartesten Martha, des Wohl-Edel, Vorachtbahr und Wohl-gelahrten Herrn Hn. Georgii Czacko Junior. von Rosen-Feld, Einer Löblichen Cronstäd-tischen Communität wohlansehnlichen Mittgliede, Hertzgeliebten einzigen Töchterlein; Welches Das nächst verstoffene 1723. Heyl-Jahr, den 16. Jul. gebohren, und den 3. Nov. dieses sich neigenden 1724. Jahres, frühe zwischen 5. und 6. Uhr an den graffirenden Kin-der-Pocken, in seinem Erlöser sanfft und seelig verschieden, auch Tages darauff mit Stan-desmäßigen exequien in unserer Cronstäd. Cathedral Kirchen beerdiget wurde. Wobey, die gegen einen Specialen Freunde und Herrn Affinem zu bezeigende compassion, wie auch zum Andecken des wohlseeligen, folgendes setzen wolte.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1724.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/100

A versek szerzői: Georgius Zultnerus (1688?–1765), „*G. P. voc[atus] Vice-L.*”.

Konkordancia: GROSS 1270; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 492.

1725

341.

<Halotti búcsúztató Anna Catharina Gassner (1714–1725) emlékére – Brassó, 1725. május 7.>

Die glückseelige Wayse, wurde an dem Stand- und Tugend-belobten Jungferl. Anna Catharina, Des Weyland Wohlgelehrten und Vorachtbahrn Herrn Hn. Martini Gassner, bey unserm Cronstädtischen löblichen Gymnasio wohlmeritirt gewesenen Herrn Rectoris, vielgeliebten Töchterlein, welches In diesem 1725-sten Heyl-Jahrer, den 7. May, nach vieler ausgestandener Schwachheit und besondern Kranckheit, in seinem Erlöser sanfft und seelig entschlaffen, nachdem es sein kurtze Lebens-Zeit gebracht auff 11. Jahr und 5. Monathe, da das entseelte Körperlein denn Tages darauff zu seiner Ruhestätt bey geziemen-der Beerdigung gebracht wurde, vorgestellt.

Kron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltsdörffer, 1725.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/101

A versek szerzői: Georgio Zultner (1688?–1765), „*Gym. P. Vice-Lect.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/29

Konkordancia: GROSS 1271; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 493.

342.

<Halotti búcsúztató Georg Czacko von Rosenfeld (1689–1725) brassói osztóbíra emlékére – Brassó, 1725. augusztus 14.>

Letztes Ehren-Denckmahl, welches bey dem Zwar schmerzlichen doch wohlseeligen Ableben, des Nobilissimi, Praestantissimi et Polirissimi Dn. Georgii Czacko Jun. Von Rosenfeld, St. Jur. Und einer Löblichen Communität in Cronstadt ansehnlichen Mitt-Gliedes und Divisoris Ordinarii; Als derselbe Nach überstandenen langwierigen Leibes Schwachheiten den 14. Augusti dieses 1725. Jahres in dem 36. Jahr seines Alters um 4. Uhr Nach-Mittag in seinem Erlöser Christo Jesu sanfft und seelig verschieden, Und darauff den 16. Augusti mit gewöhnlichen Ceremonien in hiesige grosse Pfarr-Kirche nach Christlichem Gebrauch beygesetzt wurde: Zu bezeugung Christlicher Condolence auffrichten wollen Nachgesetzte.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buchdruckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1725.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/102

A versek szerzői: Marcus Tartler (1685–1757), „*Gymn. Cor. Conrect.*” – Georgius Zultner (1688?–1765), „*G. P. Vice L.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.V/5 (sérült példány)

Konkordancia: GROSS 1272; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 438.

1726

343.

<Halotti búcsúztató Georg Czacko von Rosenfeld (1661–1726) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1726. június 20.>

Der glückliche und erfreuliche Jahrmarckt wahrer Christen-auff Erden. An dem Wohl-Edlen, Nahmhafften, Vorsichtigen und Wohl-Weisen Herrn Herr Georgius Czacko von Rosenfeld Allhier in Cron-Stadt viel-Jährigen höchst-meritierten Herrn Honnen, Als Er nach ausgestandener Unpäßlichkeit Anno 1726. den 20. Junii im Jahrmarckt durch einen seligen Todt, die allerhefte und beständigste Waar der Glaubigen eingehandelt, und dessen entseelter Körper den 3-ten Tag darauff Christ-Löblicher Weise in Volckreicher Begleitung und gehaltenen Leichen-Predigt beerdiget wurde, seines Alters 65 Jahr 4. Monath. Vorgestellet.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1726.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/103

A versek szerzői: Joseph Clemens Gottschalt Huldrich Brecht von Brechten-Berg (1658–1730), „*Doct. Prof. und Lect. 1. Coron.*” – J[ohann] F[ilstich] (1684–1743), „*R[ector]*” – Georgius Zultner (1688?–1765), „*G. C. L.*” – Joh[ann] Hont[erus] (1693–1749), „*Theol. Cultor[is]*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/30

Konkordancia: *nem regisztrált*

344.

<Halotti beszéd Georg Czako von Rosenfeld (1661–1726) brassói városgazda emlékére – Brassó, 1726. június 20.>

Leich-Abdanckung bey beerdigung ... Georg Czacko von Rosen-Feld ... A. 1726. ... gestorbene und begrabene worden.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.137.I/10

A beszéd szerzője: ismeretlen.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

345.

<Lakodalmi köszöntő Bartholomaeus Scheipner (1700–1758) végzett teológushallgató és Anna Catharina Plecker (?-?) tiszteletére – Brassó, 1726. július 17.>

Liebes-Lust bey der wohlbeglückten Ehestift ... domini Bartholomaei Scheipneri und der ... tugendsamen Frauen Annae Catharinae Rothin gebohrne Pleckerin, welche geschehen anno 1726. den 17. Julii zur Bezeugung ihres Vergnügens vorgestellt von ... verbundnes-ten Freunden.

Cron-Stadt: in der Seülerschen Buch-Druckerey drukts Michael Heltzdörffer, [1726].

[1] fol.

Jelzet: Sibiu, Bruk. VIII. 2171. nr. 37942.

A versek szerzői: két ismeretlen szerzőtől származó német nyelvű lakodalmi vers.

Konkordancia: PETRIK IX. 280.

346.

<Lakodalmi köszöntő Valentin Neidel (1700–1737) és Anna Catharina Chrestels (1710–1775) tiszteletére – Brassó, 1726. október 16.>

Schuldige Ehren-Pflicht. Als ... Valentinus Neidel S. S. Theol. Stud. Acad. des ... Pauli Neidel Höchstverdienten Herrn Pfarrers in Cron-Stadt, des Gymnasii ... als Brautigam, mit der ... Anna Catharina, des ... Simonis Chrestels Weyland vornehmen Hundert-Manns ... als Braut, Seinen Hochzeitlichen Ehren-Tag in Cronstadt Anno 1726. die 16. Octob. Höchst vergnügt hielte, abgestatten von Nachgesetzten:

Cron-Stadt: in der Seulerischen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1726.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/28.a

A versek szerzői: J[oseph] C[lemens] B[recht] von Brechtenburg (1658–1730) „*D. P. und L. C.*” – Johannes Filstich (1684–1743), „*Gym. Cor. Rect.*” – Marcus Tartler (1685–1757), „*Conr.*” – Franciscus Rether (1685–1751), „*Cant. Cor.*” – Michael Nußbächer (?–1733), „*Collab. 1.*” – Petrus Burg (1691?–1735), „*C. S[ecretarius]*” – Georg. Zult[ner] (1688?–1765), „*Lect.*” – Michael Bell (?–1747), „*C. 3.*” – Christianus Schäser (1694–1744), „*C. 4.*” – ismeretlen szerző román nyelvű verse.

Megjegyzés: A nyomtatvány utolsó verse alatt a „*von Brechtenberg*” bejegyzés áll.

Konkordancia: GROSS 1274; PETRIK V. 202; PETRIK IX. 398.

347.

<Lakodalmi köszöntő Valentin Neidel (1700–1737) és Anna Catharina Chrestels (1710–1775) tiszteletére – Brassó, 1726. október 16.>

Surge Sponse! Nazir candide, Pieridum ocelle, a Calami Signo, ad Thalami Signatum, e foro philosophantium, choro Prophetantium, in Torum casté Basiantium ...

Coronae: excudit Michael Heltsdörffer, 1726.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/28.b

A vers szerzője: ismeretlen.

Duplum: AHG IV.F.248/47

Konkordancia: *nem regisztrált*

1727

348.

<Lakodalmi köszöntő Daniel Hutter (?–?) és Martha Wentzel (1712–?) tiszteletére – Brassó, 1727.>

Pax! silentium ad mensas! ... Daniel Huttere, fili Patris optimi, optime.

[Kronstadt]: [Michael Heltsdörffer], 1727.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/29

A vers szerzője: ismeretlen.

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/15.; PETRIK IX. 349.

1728

349.

<Halotti búcsúztató Georg Draudt (1661–1728) emlékére – Brassó, 1728. május 20.>

Der durch den Tod überwundene Löwe, an dem ... Georgius Drauth, Ehemahls gewesenen Vornehmen Assessorn einer Hoch-Edlen Landes Deputation, wie auch in die 18. Jahr Höchst-meritirten Cronstädtischen Herrn Stadt-Richter, als derselbe Den 20-ten May, Anno 1728. nach einer hart und schmerzhaften Kranckheit sein virtueuses Leben seinem Erlöser übergeben, Seines Alters 66. Jahr, 7. Monath, und den 23. dieses bey Ansehlicher und Volckreicher Trauer-Begleitung in der grossen Pfarr-Kirchen mit Christ-üblichen und Standes-mäßigen exequien, nebst gehaltener Leichen-Predigt zur Erden bestattet wurde, Aus demüthiger Observance gegen die Hoch-Leydtragende Familie und Bezeigung geziemender Condolence in gebundener Rede abgebildet und entworffen.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1728.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/31

A versek szerzői: Georg Zultner (1688?–1765), „*p. r. G. P. L.*” – Daniel Hutter (?–?).

Duplum: Braşov, Arh III/1035.

Konkordancia: GROSS 1276; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 494.

350.

<Halotti búcsúztató Georg Draudt (1661–1728) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1728. május 20.>

Supremum honoris monumentum quod viro generoso, spectabili, prudenti, ac amplissimo Dno Georgio Drauth judici Coronensium per multos annos longe meritissimo cum post exantlatos vehementissimos, quibus extorquebatur, corporis dolores, anno M. DCC. XX VIII. die XX. Maji aetatis suae vero 66. M. 7. placide in Domino obdormiret. In solennibus Exequiis die XXIII. hujus celebratis debiti officii contestandi causa fratuebant seqventes.

Coronae: Typis Seulerianis, recudit Michaël Heltzdörffer, 1728.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/104

A versek szerzői: J[oseph] C[lemens] B[recht] v[on] B[rechtenberg] (1658–1730), „*D. Prof. u. L. C.*” – Johannes Filstich (1684–1743), „*Gym. Cor. Rector*” – Marcus Tartler (1685–1757), „*Conrector*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/32

Konkordancia: GROSS 1276; PETRIK V. 364; PETRIK IX. 95.

351.

<Halotti búcsúztató Michael Fronius (1675–1728) brassói városgazda emlékére – Brassó, 1728. augusztus 21.>

Die unerforschliche Weege Gottes in Abforderung der Menschen von der Welt, welche an Dem Wohl-Edlen, Nahmhafften, Vorsichtigen und Wohlgelährten Hrn. Michael Fronius,

Höchst meritirten Herrn Honnen in Cronstadt, als denselben der Herr der Lebendigen und Todten, nach Seinen allweisen Rath-Schluß Anno 1728. den 21. August zwischen 8. und 9. gantz unvermuthet in seiner besten Lebens-Zeit d. i. im 53. Jahr seines Alters, zu sich in die Ewigkeit genommen, und darauf sein Körper nach gehaltener Leichen. Predigt in seine Ruhe-Grufft beygesetzt worden, Zur consolation der Hinterbliebenen mitleidigst betrachteten Folgende.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1728.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/105

A versek szerzői: Jos[eph] Clem[ens] Brecht von Brechtenberg (1658–1730), „*D. P. et L. Pr. Cor.*” – Johannes Filstich (1684–1743), „*Gym. Cor. Rect.*” – Marcus Tartler (1685–1757), „*Conrect.*” – Samuel Herberth (1693–1747), „*Communit. Orator*” – Franc[iscus] Rheter (1685–1751), „*C. C.*” – Georgius Zultner (1688?–1765), „*Gymn. Cor. Lect.*”.

Konkordancia: GROSS 1275; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 459.

352.

<Lakodalmi köszöntő Georg Herrmann (1704–1763) és Sara Scheipner (1710–1797) tiszteletére – Brassó, 1728. október 27. >

Freymüthige poetische Concepte, welche zu sonderbahren Ehren und zuverlässigen Vergnügen, dem Wohl-Edlen und Wohlgeahrten Herrn, Hn. Georgio Herrmann, beyder Rechten und Welt-Weißheit Befliessenen, des Weiland Achtbahren, Wohl-Ehrwürdigen und Wohlgelehrten Herrn, Hn. Martini Herrmann, Wohl-verdient gewesenen Pfarrern zu S. Barthomaei, hinterlassenen Eheleiblichen Herrn Sohne, als Brautigam; wie auch der mit sonderbahren Tugenden ausgesterten, Hungfer Sara, des Nahmhafften, Vorsichtigen und Wohlweisen Herrn, Hn. Simonis Scheipner, eines Wohl-Edlen Cron-Städtischen Magistrats Hochansehnlichen Herrn Seniorn, Eheleiblichen Tochter, als Braut; an Deroselben erfreulichen Hochzeit-Tage, welcher war der 27. Octob. dieses 1728. Heyl-Jahres, aus aufrichtiger Liebe und Congratulation erfreulich gewidmet und dargereicht von Nachgesetzten Treugesinnten Schwägern.

Cron-Stadt: in der Seulerischen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1728.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/30

A versek szerzői: Georgius Zultner (1688?–1765), „*G. C. L.*” – Valentinus Neidel (1700–1737), „*St. Acad.*” – A[ndreas] A[rtzt] (?–?) „*A[dolescens]*”.

Duplum: AHG IV.F.248/30.a; AHG IV.F.248/48; AHG IV.F.97/79

Konkordancia: GROSS 1277; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 494.

353.

<Lakodalmi köszöntő Georg Herrmann (1704–1763) és Sara Scheipner (1710–1797) tiszteletére – Brassó, 1728. október 27. >

Sponse! Stemmatis Praestantiá ... Georgi Herrmanne juris utriusque candidate ... En tibi susurro levi brevoque in aurem quasi modulatum, symphoniam philosophiae conjugalis

... Sarae Scheipneriae, sponsae tuae, virgini pudicae, lectissimae ... sic sponsus, sponsa, sponsionis singularissimi confoederati pluribus amandi actibus interesse volunt ...

[Kronstadt]: [Michael Heltzdörffer], [1728].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/30.b

A vers szerzője: Georgius Zultner (1688?–1765).

Duplum: AHG IV.F.248/49

Konkordancia: *nem regisztrált*

1729

354.

<Halotti búcsúztató Simon Scheipner (1660–1729) brassói szenátor emlékére – Brassó, 1729. március 1.>

Der in der Fast-Nacht angebrochene Rast-Tage, dem weyland Nahmhafften, Fürsichtigen und Wohlweisen Herrn, Hn. Simoni Scheipner, Eienes Wohl-Edlen und Wohlweisen Senats unserer Königlichen freyen Cron-Stadt in die 33. Jahr wohl meritirten Assessorn, wie auch de Zeit hochansehnlichen Seniorn, als Derselbe nach langwieriger abwechselenden Leibes-Schwachheit, sein in publiqven Diensten und Aemtern abgemattetes Leben, durch einen seeligen Tod, in diesem ietzt lauffenden 1729. Heyl-Jahre, den 1. Martii in seinem Erlöser sanffte aufgegeben: Nachdem der Wohlseelige seine Lebens-Wahlfahrt gebracht auf 68. Jahr, 9. Monathe, und 14- Tage, da denn sein entseelter Körper Tages darauf in unserer grossen Pfarr-Kirchen, mit Standesmässigen Exequien und hochansehnlicher Leichen-Begleitung zu seiner Ruhestätt befördert wurde, Solte in schuldigster Pflicht und Condolence in folgenden gebundenen Gedancken bemercket werden.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1729.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/106

A vers szerzője: Georgio Zultner (1688?–1765), „G. C. L.”.

Duplum: AHG IV.F.97/66

Konkordancia: GROSS 1278; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 493.

355.

<Halotti búcsúztató Sara Schunkabunk (1670–1729) emlékére – Brassó, 1729. június 18.>

Das verdunckelte Licht und die erleichtete Nacht in dem Hause des ... Herrn Stephani Filstichs ... und in dem Tode dessen hertzlich-geliebtesten Haus-Ehre ... Sara gebohrnen Schunkabunkin, welche nach geduldig-angestandenen vielen und langweiligen Leides-Anstössen bey anbrechendem ... Ihres Alters 59. Jahr und 27. Tage in jahrem Heyland selig verschieden, und den dritten Tag darauf in hiesige grosse Pfarr-Kirche mit Christ-üblichen und Standesmässigen Leichen-Ceremonien beerdiget wurde; Wollten mit diesen wenigen und geringen Zeilen ehrerbietigst und wehemüthigst beleuchten und begleiten untengesetzte.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey druckts Michael Heltzdörffer, 1729.
[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/7

A versek szerzői: Josephus Clemens Brecht v[on] Brechtenberg (1658–1730), „*Doct. Prof. u. L. C.*” – Marcus Tartler (1685–1757), „*Gym. Patr. Conr.*” – Georgius Zultner (1688?–1765), „*G. C. L.*”.

Duplum: Braşov, Muz. inv. 17997.

Konkordancia: GROSS 1280; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 95.

356.

<Lakodalmi köszöntő Michael Gottlob Fronius (1711–1752) és Sara Bartosch (1712–1731) tiszteletére – Brassó, 1729. szeptember 28.>

Niebereutes frühes Freyen, wurde durch ein schön, anmuthig stattlich Crempel eines in der erst- und besten Blüthe des Alters allvergnügt gepaarten zwey bestättiget, und an dem Edel-gebohrnen Hn. Michaelie Gottlob Fronio, des weyland ... Hn. Michaelis Fronii, einige Zeit Hoch-meritirt gewesenen Herrn Stadt.Honnen allhie in unserer Königlichen freyen Cron-Stadt, hinterlassenen ältesten Hn. Sohne, erster Ehe, als Brautigam; wie auch an der mit besondern Tugenden und artiger Gestalt gezierten Jungfer Sara des ... Hn. Petri Bartosch, einer löblichen Cronstädtischen Communität Mittglied Hertzlich-geliebten eheleiblichen ältesten Junfer Tochter, als Braut; wie selbe Anno 1729. den 28. Septemb. Tges [sic!] vorhero, vor des Herrn Bräutigams erfreulichen Nahmens-Tage ... celebrirten, in einige Betrachtung gezogen, und mit Freuden-voller Feder erörtert von einem Glück zuwünschenden.

Cron-Stadt: in der Seulerischen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1729.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.97/80

A vers szerzője: ismeretlen.

Duplum: Braşov, Arh IV/163. nr. 30380.

Konkordancia: PETRIK IX. 493.

357.

<Lakodalmi köszöntő Georg Bolthosch (1704–1747) brassói orvos és Anna Margaretha Frantzen (1696–1773) tiszteletére – Brassó, 1729. október 19.>

Der glückliche Kauff, und wohlangeschlagene Perlen-Cur an dem ... Georgio Bolthosch, der Welt-Weißeit und Artzney-Kunst erfahrenen und emsigst befließenen, des weyland ... Josephi Bolthosch, der Heiligen Schrift und Welt-Weißeit befließenen, wie auch unsers Cronstädtischen Gymnasii treu-fleißigen Lectorn, hinterlassenen Herrn Sohne, als Brautigam; durch und mit der ... Margaretha, gebohrnen Frantzin, des weiland ... Danielis Croner, Jun, einer hiesigen Cronstädtischen Löbl. Communität ansehnlichen Mittglied, hinterlassenen Frau Wittibe, als Braut; indeme Selbige den 19. Octob. 1729. nach geschehener öffentlicher Kirchen-Copulation Ihren erfreulichen Hochzeit-Tage mit sonderbahren Bergnügen begiengen.

Cron-Stadt: in der Seulerischen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1729.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.248/49

A vers szerzője: ismeretlen.

Duplum: Braşov, Arh IV/164. nr. 30381; Braşov, Muz. inv. 15837.

Konkordancia: PETRIK V. 288; PETRIK IX. 188.

358.

<Lakodalmi vers a brassói Lucas Seeburger (?-?) és felesége, Feistkorn asszony (?-?) brassói nászútjára indulása alkalmából – 1729. október 25.>

Bey dem Anno 1729. den 25. Octobr. In Breßlau Angestellten Seeburger- und Feistkornischen Hochzeit-Feste Suchte Die Werthe Jungfer Braut Durch eine wohlgemeinte Hitten und Tugend-Lehre Zu Ihrer Siebenbürgischen Heyraths-Reise Nach Cronstadt Möglichst zu praeparieren Derselben Ergebenster Johann Heinrich Hildebrand, Jur. Cult.

Breßlau: in der Bauman[n] Erben Buchdruckerey druckts Joh[ann] Theoph[il] Straubel, Factor, [1729]

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/31.a

A vers szerzője: Johann Heinrich Hildebrand (?-?) „*Jur. Cult.*”.

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/16.

359.

<Lakodalmi vers a brassói Lucas Seeburger (?-?) és felesége, Feistkorn asszony (?-?) brassói nászútjára indulása alkalmából – 1729. október 25.>

Biblische Lehren und Vermahnungen wolte an dem Seeburger- und Feistkornischen Hochzeit-Feste, welches zu Breßlau, den 25sten Octobris des 1729sten Jahres, durch Preisterliche Copulation vollzogen wurde, aus treuer Vater-Liebe seiner einzigen lieben Tochter durch diese wohlmeynende Zeilen zu erkennen geben, und dabey dem Verlobten Ehe-Paare allen zeitlichen und ewigen Segen anerkennen der Jungfer Braut Vater.

Breßlau: in der Baumann Erben Buchdruckerey druckts Johann Theophil Straubel, Factor, [1729]

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/31.b

A vers szerzője: Michael Feistkorn (?-?).

Duplum: AHG IV.F.248/49.b

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/16.

360.

<Halotti búcsúztató Simon von Draudt (1673–1729) feketehalmi lelkész emlékére – Brassó, 1729. november 12.>

Die wohl justificirte Lebens-Rechnung welche als, Der Wohl-Edelgebohrne Groß-Achtbahre, Hoch-Ehrwürdige Hr. Simon von Drauth. Der Christliche Gemeinde des Königlichen Marckt Zeyden in das 10., vorher aber in Rothbach ins 5-te und nachdem in Weidenbach 7. gantzer Jahre treufleißig gewesener Pfarrer und Ober-Seel-Sorger, Anno

1729. den 12. Novemb. durch einen unverhofften und Plötzlichen, doch seeligen Tod in Christo, unserm Bürge gefunden. Seines Alters 56. Jahr weniger 13. Tage, darauf den 3-ten Tag Christüblichem Gebrauch nach, und gehaltener Leichen-Predigt daselbst beerdiget wurde. Vorstellten Nachgesetzte.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1729.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/107

A versek szerzői: Joseph Clemens Brecht à Brechtenberg (1658–1730), „*D. Prof. und Lect. Cor.*” – J[ohann] F[ilstich] (1684–1743), „*R. G. C.*” – Marcus Tartler (1685–1757), „*Conrector*” – Georgius Zultner (1688?–1765), „*G. C. L.*” – Simon Drauth (1703–1736), „*J[urius] U[utriusque] Stud. Filius maestissimus*” – Joseph Drauth (1709–1762), „*Filius maestissimus*”.

Konkordancia: GROSS 1279; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 484.

1730

361.

<Halotti búcsúztató Anna Cronerin (1684–1730) szül. Pancratius emlékére – Brassó, 1730. január 6.>

Das vollkommenste Neue Jahr im Himmel. Welches Die Viel Ehr-und Tugendbegabte Fr. Anna Cronerin, Des Weyland Hoch-Edlen, Groß-Achtbahren, Wohl-Ehrwürdigen, und Hochgelahr-ten Herrn Michaelis Pancratii, Der beyden Rechten Doctoris, und bey unserer Sächsischen Nation Höchst-meritirt gewesenen Herrn Superintendentis Frau Tochter. Wie auch Des Wohl-Achtbahren, Ehrwürdigen und Wohlgelahrten Hrn. Danielis Croneri, Der Christlichen Gemeine zu Heltzdorff Treufleißigen Herrn Pfarrers, und eines Venerandi Capituli Ansehnlichen Herrn Senioris wehrt-geschäfte Frau Ehe-Liebste, Anno 1730. den 6. Januarii Abends um 10. Uhr, ihres Alters 46. und 2. Monath, der Seelen nach durch einen sanfften Tod angetreten, der Leib aber den 9. darauf nach gehaltener Leichen-Predigt in dasige Kirche beygesetzt wurde. Wolten Nachgesetzte zur gebührenden Condolence Vorstellen.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1730.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/108

A versek szerzői: Johannes Filstich (1684–1743), „*Rector S. P.*” – Georgius Zultner (1688?–1765), „*Gym. Cor. Lect.*” – Andreas Teutsch (1701–1767), „*Gym. Cor. Coll.*”.

Konkordancia: GROSS 1281; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 169.

362.

<Lakodalmi köszöntő Christoph Neidel (1688–1742) és Anna Euphrosina Bogner (?–1730), valamint Jeremias Czako (1692–1729) és Margaretha Schnell (1698–1777) tiszteletére – 1730. május 23.>

Den neuen Liebes-Bau geehrter zwey Im angenehmen und bequemen May, wolten und solten als ... Christophorus Neidel, ... Anna Euphrosina gebohrnen Bognerin mit ... Margaretha gebohrnen Schnellin, des ... Ieremias Czako, von Rosenfeld, Einer Löblichen Cronstädtischen Communität ansehnlichen Mittglied, hinterlassenen Frau Wittwe, Den 23. May 1730. ...

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, drucks Michael Heltzdörffer, 1730.
[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/32

A versek szerzői: G[eorg] Z[ultner] (1688?–1765) – Valentinus Neidel (1700–1737), „*St. Academicus*” – Paulus Neidel (1705–1742), „*J. U. C.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.III/6; AHG IV.F.248/50.

Konkordancia: GROSS 1282; PETRIK V. 202; PETRIK IX. 130.

363.

<Lakodalmi köszöntő Simon Draudt (1703–1736) és Anna Catharina Chrestelsin (1709–1763) tiszteletére – Brassó, 1730. június 21.>

Disputatio Juridica Inauguralis, M. Aurel. Antonini Philosophi, ... Simon de Drauth Juris ac Legum Stud. Acad. Germanice respondente pereximia ac praestantissima virgine, Anna Catharina Chrestelsin, S.S. Matrimoni Candidata, incipiendo in Auditorio Majoti Ecclesiae Coronensis Anno M. DCC. XXX. Die 21. Juni, horis locisque omnibus. ...

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, drucks Michael Heltzdörffer, 1730.
[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/33.a

A vers szerzője: „*von einem Sudioso Juris utriusque Maritalis*”.

Konkordancia: PETRIK IX. 137.

364.

<Lakodalmi köszöntő Simon Draudt (1703–1736) és Anna Catharina Chrestelsin (1709–1763) tiszteletére – Brassó, 1730. június 21.>

Gebunden-Verbundenes Gespräch, über die vergnügte Ankunfft ... des ... Simon von Drauth, der Welt-Weißheit und beyder Rechten emsig befließenen, des weyland ... Simonis von Drauth, in die 22. Jahr bey drey unterschiedlichen Christlichen Gemeinen, als Rothbach, Weidenbach und Zeiden treufleißig gewesenenen Pfarrer und Ober-Seelen-Sorgen, hinterlassenen Altesten Herrn Sohne, als Brautigam; mit der ... Jungfer Anna Catharina, des ... Pauli Chrestels, Eines Löblichen Cronstädtischen Magistrats vornehmen Assessorn, viel-geliebten mittlern Jungfer Tochter, als Braut, in dem Selbige Beyde den 21. Junii 1730. bey Hochansehnlicher Solennité Ihr hocherfreuliches Hochzeit-Festin begiengen, zu bezeugung Ihrer darob empfundenen Freunde Glückwuschende angestellt und fortgesetzt von einigen gepaart- und annoch ungepaarten nahen Freunden, Vettern, und Brudern.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, drucks Michael Heltzdörffer, 1730.
[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/33.b

A versek szerzői: „Freund” – „Vetter” – „Bruder” G. C. d. D. J. V. C.

Duplum: AHG IV.F.248/51

Konkordancia: GROSS 1238b; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 183.

365.

<Lakodalmi köszöntő Johann Blum Fronius (1712–1776) és Agnetha Albrich (1712–1779) házasságára – Brassó, 1730. október 25.>

Schertz- und Ernst-haftes Freyerliche Freunden-Feuer, wurde, an der Wohl-Edle und Ehrenveste Hr. Joh. Blum Fronius, des Weyland Wohl-Edlen, Nahmhafften, Fürsichtigen und Wohlweisen Hn. Hn. Michaelis Fronii, Unserer Königlichen Freyen Cron-Stadt Hoch.meritirt gewesenen Honnes, hinterlassener jüngster Herr Sohne, als Brautigam; Mit der gleichmäßig Edlen, Tugend- und Glück begabten Jungfer Agnetha, Des Weyland Wohl-Edlen und Wohlgelehrten Herrn, Hn. Georgii Albrichii, S. S. Theologiae et Philosophiae Candidati, Hinterlassenen einzigen Jungfer Tochter, als Braut; Den 25. Octobr. 1730. Deroselben von Lieb und Glück-beflammtes Hochzeit-Festin nach vorgegangner Priesterlicher Copulation und Einstegnung in Hoch-ansehnlicher Assistance Vornehmer Freundschaft, All- vergnügt begiengen, gleichsam angezündet und losgebrennet, Von nachgesetzten poëtisirenden zarten Feuer-Werckern.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1730.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/110

A versek szerzői: Lucas Christoph[orus] von Seulen (1693–1733) – Joseph Gottlieb von Seulen (1727–1746).

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/33

Konkordancia: PETRIK IX. 406.

366.

<Lakodalmi köszöntő Johann Blum Fronius (1712–1776) és Agnetha Albrich (1712–1779) tiszteletére – Brassó, 1730. október 25.>

Das verblümt- und entblümete All-Blum-Brichische Blumer-Bette, entdeckte sich, als der ... Hr. Johannes Blume Fronius, des ... Michaelis Fronii ... hinterlassener jüngster Herr Sohne, als Brautigam; mit der ... Jungfer Agnetha, des ... Georgii Albrichii ... hinterlassenen einzigen Jungfer Tochter, als Braut; wie nemlich selbige ... nach vorgegangener Solennitaet und Belesterlicher Copulation, Dero erwünschtes Hochzeit-Festin mit ausnehmendem Vergnügen celebrierten, Wobey sothane hochzeitliche Blumen-Freude, in nachfolgenen gebundenem Concepte erörtert wurde von einem Glück-Zuwünschendem.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey druckts Michael Heltzdörffer, im Jahr 1730.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/34

A versek szerzői: ismeretlen szerző német és latin nyelvű verse – Michael Heltzdörffer (?–1739).

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.III/7; AHG IV.F.248/54; Braşov, Arh IV/165. nr. 30382.

Konkordancia: GROSS 1284; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 493.

1731

367.

<Halotti búcsúztató Sara Froniusin (1712–1731) szül. Barthosch emlékére – Brassó, 1731. február 24.>

Schmerzliche Trauer-Klagen Über das Frühzeitig iedoch seelige Absterben der Wohl-Edlen, mit ausnehmenden Tugenden begabten Fr. Sara Froniusin, gebohrne Barthoschin. Des Wohl-Edlen und Ehrenvesten Hr. Michael Gottlob Fronii, Hertzlichgeliebten gewesenen Frauen Ehe-Liebsten. Welche Anno 1731. den 24. Febr. Im Kind Bette nach vielen außgestandenen Leibes-Schmertzen, Ihres Alters 18. Jahr 7. Monath, verheirathet 1. Jahr und 5. Monath, Ihre Seele unserm Heyland überlies, und den andern Tag darauf bey Volkreicher Begleitung in hiesige grosse Pfarr-Kirche zur Erden als zu der Mutter aber Sterblichen, bestättiget wurde, mit Wehmüthiger Feder entworfen von Nachgesetzten nahen Bluths-Freunden.

Cronstadt [sic!]: in der Seulerschen Buchdruckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1731. [1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/111

A versek szerzői: Val[entin] Neidel (1700–1737), „*St. Ac.*” – Georg[ius] Const[antin] Drauth (1691–1735), „*J. U. C.*” – Paulus Neidel (1705–1742), „*J. U. C.*”.

Konkordancia: GROSS 1286; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 320.

368.

<Lakodalmi köszöntő Stephan Filstich (1657–1737) városbíró és Anna Maria Froniusin (1679–1744) szül. Hermann, valamint Paul Neidel (1705–1742), peregrinált diák és Sara Schobelin (1714–1780) tiszteletére – Brassó, 1731. április 11.>

Als der hoch-edle ... Herr Stephanus Filstich, der königlichen freyen Cron-Stadt ... Stadt-Richter mit der ... Anna Maria gebohrnen Herrmannin des ... Hn. Michaelis Fronii, gewesenen hochansehnlichen Herrn Stadt-Honennes allhier hinterlassenen Frau Wittwen, Wie auch Der ... Hr. Paulus Neidel, Jur. Utr. Stud. Acad. Des ... Hn. Pauli Neidel ... wie auch des ... Herrn Dichants bishero mittlerer num. aber jüngster Hr. Sohn mit der ... Jungfer Sara, Des ... Hn. Josephi Schobel ... Jungfer Tochter Des ob-wohlgedachten Tit. Hrn. Stadt-Richter Enckeln und Tochter-Kind Dero erwünschtes Hochzeit-Festin ... zusammen begiengen wolten und selten Ihre darob empfundene gedoppelte Freude und schuldigste devotion in nachfolgendem einfältigst doch gantz wohlmeynend bezeugen nachgesetzte Dero resp. Gehorsamste Clienten und ergebenste Freunde.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey druckts Michael Heltzdörffer, 1731.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/35.a

A versek szerzői: Marcus Tartler (1685–1757) – Georgius Zultner (1688? –1765) „*Gymn. Patr. Lect.*” – Valent[in] Neidel (1700–1737) „*S.S. Th. St. Acc.*” – [Michael Heltzdörffer] (?–1739).

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.III/8.[b]; AHG IV.F.1.Tf.53.IV/1

Konkordancia: GROSS 1287; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 37.

369.

<Lakodalmi köszöntő Stephan Filstich (1657–1737) városbíró és Anna Maria Hermann (1679–1744), valamint Paul Neidel (1705–1742) és Sara Schobel (1714–1780) tiszteletére – Brassó, 1731. április 11.>

Dramatische Unterredung in dem Reiche der verliebten, bey hoher Gelegenheit, als vier hohe und Vornehme Häuser eine vom Himmel ausersehene doppelte Liebes-Assembles eröffneten: da nemlich Hoch-Edle, Nahmhaffte, Fürsichtige und Hochweise Herr, Hr. Stephanus Filtisch, unserer Königlichen Freyen Cronstadt und Reublique [sic!] Höchstmeritierender Regierender Herr Richter, als Herr Brautigam; mit der gleichfalls Wohl-Edlen und Tugendsamen Frauern, F. Anna Maria verwittibten Fronivsin als Fr. Braut; Anderseits des Hoch-Wohl-Edlen, Großachtbarhen Hochgelahrten und Hoch-Ehrwürdigen Herrn, Hrn. Pauli Neidelii, eines Hoch-Ehrwürdigen Burtzenländischen Capituls Hochansehnlichen Herrn Decani, wie auch hiesigen Kirchen und Schulen Inspectoris, und besonders treufleißigsten Ober-Pfarrers und Seelen-Sorgers dieser Cronstädtischen Christlichen Gemeine mitlerer numhero jüngster Hr. Sohne, der Wohl-Edle, Wohl-Ehrenveste und Wohlgelahrte Hr. Paulus Neidel, der Welt-Weisheit und dere Bey den Rechten emsichst befließener, als Brautigam, mit des Wohl-Edlen, Wohl-Achtbaren und Wohl-Erwürdigen Herrn, Hn. Iosephi Schobelii, Der Christlichen Gemeinde in Weidenbach treufleißigen Pfarrers und Ober-Seel. Sorgers hertzlich-geliebsten einzigen Jungfer Tochter, Der Wohl-Edlen und mit ausnehmenden Tugenden ausgezierten Jungfer Sara als Braut, Bey derseits den 11. April Anno 1731. Ihr höchst-eyerliches gedoppeltes Vermählungs-Festin nach Priesterlicher Solennen Copulation und Hoch-ansehnligster Frequence Hoher und Vornehmer Gäste celebrirten.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buchdruckerey, druckts Michael Heltzdörffer [1731].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/35.b

A vers szerzője: Georg Constantin Draudt (1691–1735), „J. U. C.”

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.III/8.[a]; AHG IV.F.248/55; Braşov, Arh IV/166. nr. 30383.

Konkordancia: GROSS 1287b; PETRIK IX. 141.

370.

<Halotti búcsúztató Johann Barbenius (1683–1731) feketehalmi lelkész emlékére – Brassó, 1731. június 29.>

Wehmüthiges Lob-und Trauer-Gedächtniß, welches, als Der in seinem Leben getreute Diener Jesu Christi Der Weyland Wohl-Achtbahre Ehrwürdige und Wohlgelahrte Herr Johannes Barbenius, Der Gemeinde Gottes in Zeiden, anderthalb Jahr treufleißig gewesener Ober-Seelen-Sorger, in dem 49-sten Jahr seine Alters, in seinem Erlöser, Anno 1731. den 29. Junii zwischen 5. und 6. Uhr, Nachmittages, sanfft und seelig verschieden, und darauf den 1. Julii mit Christüblichen Leichen-Ceremonien nach gehaltener Leichen-Predigt bey Volckreicher Versammlung in die Kirche zu Zeiden bey gesetzt wurde; Denen allerseits

Hoch-und Schmerzlich betrübten zur künftigen Aufrichtung und der gantzen Gemeinde zur Erweckung, mit innigstem Mitleiden, auffgerichtet, folgende innen benandte.

Cron-Stadt: in der Seulerschen Buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1731.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/112

A versek szerzői: Andreas Teutsch (1701–1767), „*C[ollega] 2.*” – Bartholm[äus] Scheipner (1700–1758), „*Theol. St.*” – Petrus Clos[ius] (1703–1771), „*SS. Th. St.*”.

Konkordancia: GROSS 1288; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 446.

371.

<Halotti búcsúztató Georg Herbert (1661–1731) prázsmári lelkész emlékére – Brassó, 1731. augusztus 12.>

Letztes Ehren-Gedächtniß Des Wohl-Ehrwürdigen, Vor-Achtbaren und Wohlgelahrten Hn. Georgii Herbert, über zehen Jahr gewesenen treufleißigen Pfarrers und Ober-Seelen-Sorgers der Christlichen Gemeine im Königlichen Marckt Tartelau, Welcher nach geduldig-ausgestandener vielfältigen und langwierigen Leibes-Unpäßlichkeit, endlich in seinem Erlöser sanfft und selig verschieden, Anno 1731. den 12. Augusti, Seines Alters 70. Jahr, weniger 3. Monat, und den dritten Tag darauf nach gehaltener Leichen-Predigt in dasigt Kirche beerdiget wurde; Den hochbetrübten Hinterlassenen zu einigem Trost in etlichen eilfertigen und einfältigen Reimen mitleydidigst und wohlmeinend ausgesetzt von untengesetzten.

Cron-Stadt: in der Seulerschen buch-Druckerey, druckts Michael Heltzdörffer, 1731.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/113

A versek szerzői: Marcus Tartler (1685–1757), „*Gymn. Cor. Conrector*” – Francis[cus] Rhetter (1685–1751), „*C. C. J. T. XII.*” – Petrus Clos[ius] (1703–1771), „*SS. Th. St.*”.

Konkordancia: GROSS 1289; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 438.

372.

<Gratuláció a brassói Martin Schmeizel (1679–1747) részére a hallei egyetem professzorává történő kinevezése alkalmából – Jéna, 1731. október>

Als der Hoch-Edelgebohrne Vest- und Hochgelahrte Herr Herr Martin Schmetizel Bißhero auf der gemeinschaftlichen Universität Jena Hochberühmter professor philosophiae publicvs auch Inspector Bibliothecae Pvblicae von Ihro Königlichen Majestät in Preußen aus höchst-eigener Bewegung zu dero Hochbetrauten Hof-Rath wie auch auf der Weltberühmten Universität Halle zum profess. pvb. ordin. ivris. pvblici et historiarvm Allergdädigst beruffen wurde solten aus verpflichtester Schuldigkeit ihro excellence von Herten zu dem hohen Amte Glück wünschen deroselben Gehorsamste Diener und Landsleute.

Jena: gedruckt bey Johann Michael Hornen, [1731].

A versek szerzői: Christ[ian] Francisci (1708–1755), „*Corona Transilvanus*” – And[reas] Scharsius (?-?) „*Media Tran.*” – And[reas] Hann (?-?), „*Media Transil.*” – Daniel

Schulerus (?-?), „*Schenckino Tran.*” – Ioh[ann] Meltzer (?-?), „*Schenkino Tran[sylvanus]*” – Mich[ael] Erhard Haner (?-?), „*Media Tran.*” – And[reas] Seidner (?-?), „*Media Tran.*” – Val[entin] Grau (?-?), „*Cibinio Transilvanus*” – Georgius Schobel (?-?) „*Schaesb. Tran.*” – Ioh[ann] Jerem[ias] Henrici (?-?), „*Media Tran.*” – And[reas] Zigler (?-?), „*Cibinio Tran.*” – Marc[us] Löw (?-?), „*Cibinio Tran.*” – Mich[ael] Christ. Wellmann (?-?), „*Media Tran.*” – And[reas] Gerger (?-?), „*Media Tran.*”.

Konkordancia: VERÓK 200.

1732

373.

<Halotti búcsúztató Samuel Herbert (1720–1761) brassói titkár két gyermekének halálára – Brassó, 1732. július 10. és július 13.>

Den durchdringenden Donner-Schlag aus Heuterer Lufft, bey Dem Frühzeitigen Ableben Zweyer Tugend-und Hoffnungs-vollen Kinder, Des Wohl-Edlen Wohlgelehrten, und Wohl, Weisen Herrns, Herrn Samuel Herberts. Eines Löblich-Cronstädtischen Magistrats Bestmeritirtesten Assessoris und Secretarii, Welche nach ausgestandener Langwürig und Schmerzhafften Kranckheit Anno 1732. den 10. und 13. Julii nacheinander in Ihrem Erlöser sanfft und seelig verschieden, und darauf in hießiger Groß Pfarr-Kirche beerdiget wurden, wolte Zu Bezeugung schuldigster Compassion durch Gegenwärtige Trauer, Rede Vorstellen, Beyder Hochbetrübtesten Eltern. schuldigster Diener.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1732.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/4

A vers szerzője: J[ohann] S[amuel] Schilbach (?-?), „*Saxo Gothanus Jur. v. Cand. Ac.*”

Konkordancia: GROSS 1290; PETRIK III. 304; PETRIK IX. 394.

1733

374.

<Halotti búcsúztató Lucas Seuler (1693–1733) brassói magisztrátusi szószóló emlékére – Brassó, 1733. szeptember 13.>

Immer stehende Tugend-und Ehren-Seule, Einer im Sincken und Fallen aufgerichteten Standes-Seulen, Des Wohl-Edelgebohrnen, Fürsichtigen und Wohlweisen Herrn Lucas Seuler, von Seulen, Juris-Consulti, auch Einer Löblichen Cronstädtischen Communität Hochansehnlichen und Wohl-meritirten fünfftehalbjährigen Oratoris, Nachdeme Desselben Edle Seel das Irrdische Wohn-Haus des zerfälligen Leibes im 40-sten Jahre nach einer kurtzen doch unvermuthet tödlichen Kranckheit verlassen, und den 13. Sept. dieses 1733. Heyl-jahres, der Zahl der Außerwehlten Sich zugesellet; Dessen erblaße Ehren-Gebeine aber in hiesiger grossen Pfarr Kirchen, bey Hochansehnlichen und Volckreichem Trauer-Geleit, in Deroselben eben vor 10. Jahren, und zwar bey Absterben und Beerdigung innerhalb 8. Tagen, dreyer mit der zärtligsten Liebe bethrüntem allerwehrtesten Seeligen Kinder, als Anna Catharinae, Justinae, und Joseph-Gotsmeisters, neu-erbaute ansehnliche

Todten-Grufft verwahrlich bey- und niedergesetzt worden: Bey Gegenhaltung dieser ti-eff beseufzeten allzubaldigen Hinfälligkeit, zu Verewigung Höchgedachten Ehren-Seulen, wie auch zur kräftigen Auffrichtung des ob diesem Fall gantz erschütterten Adelischen Seulen-Hauses, in nachfolgender Exequien-Current, Entwurff und Erleuterung Deroselben Wappen, Leichen-Predigt, Abdanckungs-Rede, inscriptioner und gebundenen Condolencen schuldigst und wehmütigst gesetzt.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1733.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/5.a

A beszéd szerzője: Paul Neidel (1674–1735), „*Decanus Clarissimis, Reverendis Barciae Fratibus*”.

Duplum: AHG IV.F.248/57.a

Konkordancia: GROSS 1291a; PETRIK V. 293; PETRIK IX. 223; TR Braşov 225.

375.

<Halotti búcsúztató Lucas Seuler (1693–1733) brassói magisztrátusi szószóló emlékére – Brassó, 1733. szeptember 13.>

Seuleriae Amplissimae Ampliori Famae, Nomini, Stemmati Sacet Colossus Geminus: Robore, Luce, Pondere solidus, Pyramidum more surgens Marmor istud Parium perennem Patrum gloriam, famigeratissimam Patris, Arte Medica, Meritis in Patriam Excellentissimi, constantem virtute; expolitam in Filiis, Nepotibus Generosis, figuram, repraesentat, ad feros usque Posteris translocandam: Adeoque Nobilitatis hono clarior emicuit, Virtus dum antiquo proprium superaddit honorem, In his, quoad Superstes Generosus, Amplissimus, Consultissimus, Doctissimus, Dn. Lucas a Seulen, Jun. Decus Parentum ac Suorum primum, Fulerum Gentilitium in Duobus eximium, Oraculum Centum-Viratus publicum, Erga Deum; Pietate: Erga Caesarem; Fidelitate: Erga Patriam; Dexteritate: Erga Suos; Svavitate: Erga Familiares; Sinceritate: Prae-clara in utroque Jure, omnive Scibili Eruditione: Judieiosa, diserta, industria Munerum administratione: Exemplum, Signum, Monumentum reliquit, quod His super innixa est septem Sapientia fulcris, Queis Gentilitia est nota Columna simul. Exinde, Pandit alas Pietas geminato sidere fulgens. Cultrix quae constans Caesaris atque Dei. protinus insedit fortuna globosa Coronae ... Magnificae statuae gratia VoXqVe CaDVnt.

[Kronstadt]: [Michael Heltzdörffer], [1733].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/5.b

A vers szerzője: G[eorg] Z[ultner] (1688?–1765), „*S. Minist. Cathedr. Cor. Adjuncto*”

Konkordancia: *nem regisztrált*

376.

<Halotti búcsúztató Lucas Seuler (1693–1733) brassói magisztrátusi szószóló emlékére – Brassó, 1733. szeptember 13.>

Der nach dem Exempel Jesu Christi, Gotte auf-geopfferte Wille eines leydenden und sterbenden Christen, bey Christlicher Leich-bestattung Des Wohl-Edelgebohrnen, Fürsichtigen und Wohl-Weisen Herrn Lucas Seulers von Seulen, Einer Lüblichen Communität allhier in Cron-Stadt gewesenen Wohlansehlichen und Wohlmeritirten Oratoris, Im Jahr 1733. den 15. Septembr. in damahliger Leichen-Predigt aus dem Worten Christi Matth. Cap. 26,39. 42. 44. bey Volck-reicher Versammlung vorgetragen, von Valentino Igel. Diac. Cathedr. Coron.

Cron-Stadt: Druckts Michael Heltzdörffer, 1733.

[11] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/5.c

A beszédek szerzői: Valentin Igel (1683–1751) „*Diac. Catedr. Coron.*” – G[eorg] Z[ultner] (1688?–1765), „*S. Minist. Cathedr. Cor. Adjuncto*”

A dokumentumban említett személyek: Antonius Seuler (?–?) – Magister Martinus Albrich (1630–1694) – Johannes Traugott Seuler von Seulen (1697–1757) – Joseph Gotzmeisters [Seuler von Seulen] (1721–1723) – Lucas Christoph [Seuler von Seulen] (1724–1736) – Sara Elisabetha [Seuler von Seulen] (?–?) – Joseph Gottlieb [Seuler von Seulen] (1727–1746) – Martinus Gott-Lob [Seuler von Seulen] (1730–1772).

Duplum: AHG IV.F.248/57.b

Konkordancia: GROSS 1291b; PETRIK IX. 221; TR Braşov 227.

377.

<Halotti búcsúztató Lucas Seuler (1693–1733) brassói magisztrátusi szószóló emlékére – Brassó, 1733. szeptember 13.>

Verwelckte Blumen auf das Grab Des ... Lucas Seulers von Seulen, Jur. Utr. Candid. Einer Löblichen Communität allhier in Cron-Stadt gewesenen Hochansehlichen und wohlmeritierten fünffthalbjährigen Oratoris, Welcher nach einer kurtzen aber hefftigen Kranckheit im Jahr 1733. den 13. Septembris gegen 2. Uhr nach Mittag, seines Alters 40. Jahre und 4. Tage, seinen edlen Geist seinem Schöpffer, den erblaßten Körper aber den 15. dito bey Hochansehnlicher und Volckreicher Trauer-Versammlung, nach gehaltener Leich-Predigt, in hiesiger grosser Pfarr-Krichen, dem Schooß der Erden auf- und übergeben, Dem Wohlseligen zu einem guten Nach-Geruch, dem schmerzlichst-betrübten Hochadelichen Hause zu einigem Labsal, andern zur Erinnerung der Menschlichen Hinfälligkeit, aus schuldigster Condolence in einfältigen Reimen wehmüthigst gestreuet von untengesetzten.

Cron-Stadt: Druckts Michael Heltzdörffer, 1733.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/5.e

A versek szerzői: Marcus Tartler (1685–1757), „*Conrector*” – Samuel Herbert (1693–1747), „*Senator et Secret. Coronensis*” – Valentinvs Neidel (1700–1737), „*Gymn. Patrii Lector*” – Andreas Teutsch (1701–1767), „*C. 2.*” – B[artholomaeus] S[cheipner] (1700–1758) – Simon Drauth (1703–1736), „*J. Cult.*” – George Const[antin] Drauth (1691–1735), „*J. U. C.*” – Georg Rether (1709–1757), „*J. U. et Ph. Cand.*” – ismeretlen – Thomas Tartler (1700–1770), „*T[heologiae] S[tudiosus]*” – Georg Pleckher (1708–1738), „*J. U.*

C" – ismeretlen – Johannes Schnell (1712–1790), „*Stud. Acad.*” – „*Kinder:*” Lucas Christophorus Seulerin von Seulen (1724–1736), Sara Elisabetha Seulerin von Seulen (1726–1766), Joseph Gottlieb Seulerin von Seulen (1727–1746), Martin Gottlob Seulerin von Seulen (1730–1772), Justina Seulerin von Seulen (1732–1778) et David Czako (1720–1740).

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.II/5.d (töredékes példány); AHG IV.F.248/57.c

Konkordancia: GROSS 1291c; PETRIK IX. 468.

378.

<Johann Samuel Schilbach (?-?) brassói titkár költeménye Georg Schramm von Otterfels (?-?) tábornaggyá léptetése alkalmából – Brassó, 1733. október>

Als der hoch und wohlgebohne Herr Herr Georgius Schram Freyherr von Otterfels, bey der von Seiner Käyserl. Königl. und Cathol. Mayestät im Monat Octobr. des 1733ten Jahres ... die hohe Dignität eines General Feld-Marechal Leutenants erhielt, wolte ... seine ... Gratulation ablegen Seiner Excellence unterthänigster Knecht und Secretarius.

Cron-Stadt: druckt Michael Heltzdörffer, 1733.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/38

Duplum: AHG IV. F.97/[számozatlan]

A vers szerzője: Johann Samuel Schilbach (?-?)

Konkordancia: GROSS 272; PETRIK V. 447; PETRIK IX. 394.

1734

379.

<Halotti búcsúztató Catharina Seuler (1670–1734), szül. Albrichin tiszteletére – Brassó, 1734. február 11.>

Das Verlangen einer glaubigen Seelen Den Herrn Jesum zusehen und bey Ihme zu sehn, Bey dem Hochbetrübten Begräbniß Der Weyland Hoch-Edelgebohrnen Aller-Ehr-Sitt-und Tugend belobten Fr. Catharina, geborhnen Albrichin, Des Hoch Edel-gebohrne, Hochgelehrten, Nahmhafften und Hochweisen Herrn Hrn. Lucas Seuler von Seulen, Unserer Königlichen freyen Cronstadt höchst-meritierten Herrn Pro Judicis und M. Doctoris Exeollentissimi, Experientissimi, Hertz-innigst und wehrtgewesenen Ehegemahlin, Welche nach Langwierig anhaltend und abwechselenden Leibes Schwachheiten, endlich durch hefftige Hertzens Beschwerungen, im 1734 Heyl-Jahre den 11. Februar zwischen 4 und 5 Uhr nach mittag Ihr Verlangen erhalten, Ihren Jesum zu sehen, und auff ewig bey Ihme zu seyn den 6ten Sonntag nach Epich. darauf in hiesiger grossen Pfarr-Kirche, in einer einfältigen Predigt, aus den Worten Pauli Phil. 1. 2. 21. 23.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1734.

[7] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/6.a

A vers szerzője: Lucas Rauss (1683–1734), „*Diacon. Coronensi*” – G[eorg] Z[ultner] (1688?–1765), „*D[iaconus] C[oronensis]*”.

Megjegyzés: Hozzákötvé Catharina Albrich (1670–1734) életrajza. Lásd még: PETRIK IX. 276.

Duplum: AHG IV.F.248/[hiányzó kötetszám]

Konkordancia: GROSS 1297a; PETRIK III. 184; PETRIK IX. 374; TR Braşov 230.

380.

<Halotti búcsúztató Catharina Seuler (1670–1734), szül. Albrichin tiszteletére – Brassó, 1734. február 11.>

Das schwartze Todes-Finsterniß zertrennende Tugend-Licht, bey der erleuchteten Verlöschung der Tugend-strahlenden Hoch-Edelgebohrnen Frauen Catharina, gebohrnen Albrichin, erblassenen Seul Fr. Richterin, in hochgünstig aufgetragen, und gehorsamst übernommen[m]ener Abdanckungs-Rede, vorgestellt.

[Kronstadt]: [Michael Heltzdörffer],]1734].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/6.b

A beszéd szerzője: Georg Czultner (1688?–1765), „*P. t. Mini. Cathedrarici Coron. Adjuncto, et Affine mæstissimo.*”

Konkordancia: Sibiu, Bruk. VIII. 2587; PETRIK IX. 493; TR Braşov 228.

381.

<Halotti búcsúztató Catharina Seulen (1670–1734), szül. Albrichin tiszteletére – Brassó, 1734. február 11.>

Erklärt-Verklärtes Denck- und Ehren-Mahl, bey der Hochbeträngten dunckeln Grufft der Weyland Hoch-Edelgebohrnen Hoch-Ehr und Tugendsamen Fr. Catharina, gebohrnen Albrichin, Des Hoch-Edelgebohrnen, Hochgelährten, Nahmhafften und Hochweisen Herrn Hrn. Lucas Seuler von Seulen, unserer Königlichen freyen Cronstadt höchst meritirten Herrn Pro-Judicis, wie auch Doctoris Medicinae Excellentis: hertz-zartlist lieb und werth gewesenen Ehegemahlin; Welche nach vieljährigen abwechselnden auch anhaltenden Leibes Schwachheiten, endlich durch letztern hefftigen Anfall derer Hertz-Beschwerden Anno 1734. die 11. Febr. zwischen 4. und 5. uhr nach mittag, in Ihrem Erlöser seelig entschlaffen, Ihres Alters 63. Jahr 9. Monath, und den 14. darauf Sonntages, worinen mit einfällt das Fest der Verklärung Christi, in hiesige Cathedral und Pfarr-Kirche nach gehaltenener Leichen-Predigt, mit Christ- und Standes-mäßigen Ceremonien, denen erblassenen Ehren-Gebeinen nach beygesetzt und beerdiget wurde, aus schuldigster Pflicht und wehmüthigster Compassion, auffgesetz von Nachgesetzten.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1734.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/6.c

A versek szerzői: „*Dieses ungebundene setzte mit verbundenen Hertzen ein alter Client,*” Marcus Tartler (1685–1757) „*Conrector*” – G[eorg] Z[ulter] (1688?–1765), „*S. M. A.*” – Val[entin] Neidel (1700–1737), „*Gymn. patrii Lector*” – B[artholomaeus S[cheipner] „*C[oronensis]*” (1700–1758) – T[homas] T[artler] (1700–1770), „*T[heologiae] S[tudiosus]*” – „*Dieses wolten Ihrer seel. Groß-Mutter zum stetten Andencken folgens 9.*”

betrübte Enckeln setzen” Justina Seuler v. Seulen (1719–1723) – Lucas Christoph Seuler v. Seulen (1724–1736) – Sara Elisabetha Seuler v. Seulen (1726–1766) – Josephus Gottlieb Seuler v. Seulen (1727–1746) – Martin Gottlob Seuler v. Seulen (1730–1772) – Anna Johanna Regina Seuler v. Seulen (1726–1797) – Anna Catharina Seuler v. Seulen (1727–1768) – Johann Carl Traugott Seuler v. Seulen (1729–1741) – Johann Anton Fürchtegott Seuler v. Seulen (1733–1756) – „*Buchdruckers-Zulatz*” [Michael Heltzdörffer (?-?)].

Duplum: AHG IV.F.248/[hiányzó jelzetszám],

Konkordancia: GROSS 1297b; PETRIK IX. 156; TR Braşov 229.

382.

<Halotti búcsúztató Catharina Seuler (1670–1734) szül. Albrich emlékére – Brassó, 1734. február 11.>

Erklärt-Verklärtes Denck-und Ehren-Mahl, bey der hochbetrübten dunckeln Grufft der Weyland Hoch-Edelgebohrnen Hoch-Ehr und Tugendsamen Frau Catharina, gebohrnen Albrichin, Des Hoch-Edelgebohrnen Hochgelehrten, Nahmhafften- und Hochweisen Hrn. Hrn. Lucas Seuler von Seulen, unserer Königlichen freyen Cronstadt höchst meritierten Hern Pro-Judicis wie auch Doctoris Medicinae hetz-zärtliest lieb und werth gewesenene Ehegemahlin; Welche nach vieljährigen abwechselnden auch anhaltenden Leibes Schwachheiten, endlich durch letztern hefftigen Anfall derer Hertz-Beschwerden Anno 1734. die 11. Febr. zwischen 4. und 5. nach mittag, in Ihrem Erlöser seelig entschlaffen, Ihres Alters 63. Jahr 9. Monath, und den 14. darauf Sonntages, worinen mit ainfält das Fest der Verklärung Christi, in hiesige Cathedral und Pfarr-Kirche nach gehaltener Leichen-Predigt, mit Christ- und Standesäßigen Ceremonien, denen erblaßten Ehren-Gebeinen nach beygesetzt und beerdiget wurde, aus schuldigster Pflicht und wehmüthigster Compassion, auffgesetzt von Nachgesetzten:

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1734.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/114

A versek szerzői: „*Dieses ungebundene setzte mit verbundenen Herten ein alter Client,*” Marcus Tartler (1685–1757), „*Conrector*” – G[eorg] Z[ultner] (1688?–1765), „*S. M. A.*” – Val[entin] Neidel (1700–1737), „*Gymn. Patrii Lector*” – „*Dieses wolten Ihrer seel. Groß-Mutter zum stetten Andencken folgens 9. betrübte Enckeln setzen*” Justina Seuler [von Seulen] (1719–1723) – Lucas Christoph [Seuler von Seulen] (1724–1736) – Sara Elisabetha [Seuler von Seulen] (1726–1766) – Josephus Gottlieb [Seuler von Seulen] (1727–1746) – Martin Gottlob [Seuler von Seulen] (1730–1772) – Anna Johanna Regina [Seuler von Seulen] (1726–1797) – Anna Catharina [Seuler von Seulen] (1727–1768) – Johann Carl Traugott [Seuler von Seulen] (1729–1741) – Johann Anton Fürchtegott [Seuler von Seulen] (1733–1756).

Megjegyzés: Az AHG IV.F.1.Tf.53.II/6.c jelzetű dokumentum címével megegyező, de méreteben, tipográfiájában és részben tartalmában is eltérő nyomtatvány.

Duplum: IV.F.97/59

Konkordancia: *nem regisztrált*

383.

<Halotti búcsúztató Lucas Rauss (1683–1734) brassói prédikátor emlékére – Brassó, 1734. március 25.>

Die am Gottes-Haus sich anfangende Gerichte, Als ein treuer Kenckt und Diener-Gottes, der Achtbahr, Wohlehrwürdige und Wohlgelahrte Herr Lucas Rauss unser Groß-Pfarr-Kirchen bis ins vierte Jahre gewesener Treufleißiger und Wohlverdienen Lehrer und Prediger, durch die Hand Gottes Anno 1734. die 21. Martii gerühret, darauf den 25. als am Fest der Verkündigung Mariae seelig verschieden, und nachgehens den 27. Dessen erblasster Körper, Christ- und Standes-mäßig ist beerdiget worden nachdem Er fast 51. Jahr auf diesem Welt-Theatro zurückgelegt, wollten zu einer traurigen Überlegung folgendes mitleydigst überlassen.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1734.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/8

A versek szerzői: Valentinus Neidel (1700–1737), „*Gymn. Patrii Lect.*” – Petrus Clos (1703–1771), „*S.S. Th. St.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.V/6

Konkordancia: GROSS 1298; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 320.

384.

<A nagyszebeni Andreas Soterius (1707–1775) disputációja Friedrich Hoffmann (1660–1742) elnöklete alatt – Halle, 1734. május>

Dissertatio inauguralis medica de dysenteria, quam favente svmmo nvmine praeside Dn. Friderico Hoffmanno Academiae et ordinis medicorum seniore et h. t. decano pro gradu doctoris svmmisque in medicina honoribus ac privilegiis more maiorum rite capessendis Ad d. Maji MDCC XXXIV. Pvblico ervditorum examini svbiicit avctor Andreas Soterius Cibinio-Transilvanvs.

Halae Magdeburgicae: Typis Ioh[ann] Christ[ian] Hilligeri, 1734.

[2], 36, [10] p.

A versek szerzői: Daniel Fronius (1703–?), „*Nobilis.*” – „*Paucula hecce Clarissimo et Doctissimo Dn. Doctorando Amicorum optima gratulandus adjecit*” Samuel de Drauth (1706–1739), „*Corona-Transilvanus M. C.*” – Martinus Schmeizel (1678–1747), „*Sac. Reg. Maj. Prussicae a Consiliis Aulicis, Juris Publici ac Historiarum Profess. Publ. Ordinarius.*” – „*Sic Soterio Suo gratulabatur sincerus*” Joann. Wallaskay (1709–?), „*Neogr. Pestensis Pannonus.*” – „*Integerrimae Sinceritatis Cultor.*” – „*Ita appalaudebat et gratulabatur Domino Candidato Doct. Amico suavissimo*” Michael Erhardus Haner (?–?) „*Transilv. Medic. et Phil. Cult.*” – „*Pignus amoris impetratis summis Clarissimi Dni Doctorandi Honoribus adjectum a*” J[ohann] G[eorg] de Bausnern (?–?), „*Equite Transilvano.*” – Bruckner (?–?).

Konkordancia: HEGYI 195.; RMK III/XVIII. 1606.

385.

<A nógrád megyei Wallaskay János (1709-?) orvosdoktori disputációja Friedrich Hoffmann (1660-1742) elnöklete alatt – Halle, 1734. május>

Dissertatio inauguralis medica de morbis peregrinantium quam ... praeside Dn.

Friderico Hoffmano ... examini subiicit auctor Joannes Wallaskay.

Halae Magdeburgicae: ex officina Hendeliana, 1734.

42, [8] p.

Üdvözlő levelet írt: Martin Schmeizel (1679-1747).

A versek szerzői: Samuel de Drauth (1706-1739) – A[ndreas] Soterius (1707-1775) – Michael Erhardus Haner (?-?) – Paullus Haynoczius (?-?).

Konkordancia: HEGYI 196.; RMK III/XVIII. 1779.

386.

<A brassói Samuel Draudt (1706-1739) orvosdoktori disputációja Friedrich Hoffmann (1660-1742) elnöklete alatt – Halle, 1734. május 4.>

Dissertatio inavgvralis medica de animalibvs hvmanorvm corporvm infestis hospitibvs qvam avspice svmmo nvmine ex consensv atqve avctoritate gratiosae facvltais medicae in alma fridericiana praeside Dn. Friderico Hoffmanno Academiae ordinisqve medicorvm seniore et h. t. Decano pro gradu doctoris svmmisqve in medicina honoribvs ac privilegiis more maiorvm rite capessendis H. L. Q. C. D. Maji M D CC XXX IV. placidae ervditorvm ventilationi exhibet avctor respondens Samvel de Dravth Corona-Transilvanvs Saxo.

Halae Magdebvrgicae: Typis Joh[annis] Christ[iani] Hilligeri, Acad. Typogr., [1734].

[40] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.140.II/5

A művet Samuel Draudt (1706-1739) „avctor” a következő személyeknek ajánlja: Friederich Hoffmann (1660-1742) „comiti palatino caesareo, Friederici I. regis Prvssiae consiliario et archiatro, Academiae Fridericianae et ordinis medicorvm seniori” – Martin Schmeizel (1679-1747) „potentissimi regis Prvssuae consiliario avlico, in alma regia Fridericiana jvris et historiarvm professori pvblico ordinario” – Johann Heinrich Schulze (1687-1744), „med. doct. eivsdemqve vt et philosophiae, eloqventiae et antiqvitatvm professori pvblico ordinario” – Daniel Heinrich BIRTHALMER (1670-1741), „Ecclesiae Neapolitanae in Transylvania Pastori meritissimo” – Johann Albrich (1687-1749), „medicinae doctori experientissimo, physico civitatis Coronensis in Transylvania” – Marcus Tartler (1685-1757), „Ecclesiae Lvtherani-evangelicae, qvae Coronae Transylvanum est, Diacono Cathedrali bene merito”.

A műben szereplő üdvözlő szöveg szerzője: [Friedrich Hoffmann (1660-1742)] „praeses” – Martinus Schmeizel (1679-1747), „Sac. Reg. Maj. Prussicae a Consiliis Aulicis, Juris, Publici ac Historiarum Profess. Publ. Ordinarius.”.

A versek szerzői: Io[hann] Henr[ich] Schvlze (1687-1744), „Med. et eloquentiae ac antiquit, Pr. P. O.” – Daniel Fronivs (1703-?), „Cor. Trans.” – Andreas Soterivs (1707-1775), „Cibinio-Transyylv.” – Iohannes Wallaskay (1709-?), „Neogr.-Pestensis Pannonus” – „Jnfvcatae Sinceritatis Cultor” – Michael Erhardvs Haner (?-?), „Mediae-Transilv. M. C.” – Io[h]an[n] Georg de Bavsner[n] (?-?), „Eques Transilv.” – Ioannes Brvckner (?-?),

„Cib. Trans. Sanct. Litterat. Cult.” – Petrus Clomp (1711–1751), „Corona-Transylv. S.S. Th. et Ph. St.” – Andreas Fabricius (?–?), „Sabeso-Transilv. S.S. Th. et Ph. St.”.

Konkordancia: HEGYI 197; PETRIK I. 565; RMK III/XVIII. 367.

387.

<A brassói Samuel von Draudt (1706–1739) orvostorkori fokozatszerzése – Halle, 1734. május 4.>

Avspiciis serenissimi ac potentissimi principis ac domini Domini Friderici Wilhelmi Porvsissiae Regis Marchionis Brandenbvr̄gici S. Rom. Imp. Archicamerarii et electoris sv̄premi principis Aravsionensis neocomi et valangini dvcis geldriae Magdebv̄rgi viviae ivliaci montivm stetini pomeraniae Cassvbiorvm vandalorvm et megapolis nec non in Silesia et Crosae Bv̄rggravii norimbergensos Principis Halberstadii Mindae Camini Vandaliae Sverini Racebvr̄gi et Mevrsae Comitiss Hohenzollerae rvpini marcae Ravensbergi Hohens-teini Tecklenbvr̄gi Lingae sverini bv̄rae et leerdami marchionis vehrae et vllissingae Do-mini Ravensteinii Rostochii Stargardia Lavenbvr̄gi Bvtovia Arlayae Bredae Cetera Regis et Domini Nostri longe clementissimi Avctoritate imperatoria et regia ex decreto facvltatis medicae Pro-Rectore Academiae Magnifico Viro sv̄mme reverendo amplissimo et excel-lentissimo Domino Io. Henrico Michaelis S. Theol. D. Eivsdemque et Graec. AC O. O. Lingv. Prof. Pv̄bl. Ordin. Facvlt. Theol. Sen. nec non Illvstribvs et excellentissimis cancellario et direttore Dn. Ioanne Petro de Lv̄dewig Dn. Ivsto Henning Böhmero ictis consiliariis inti-mis et professoribvs pv̄blicis ex decreto facvltatis medicae promotor constitvtvs Fride-ricvs Hoffmannvs Academiae et ordinis Medici senior et h. t. Decanvs viro nobilissimo et experientissimo dn. Samveli de Dravth Corona-Transilvano Saxoni. Medicinae Licentiato Doctoris in medicina gradvm die IV. Maji Anni MDCCXXXIV. debito modo contvltit.

Halae Magdebv̄rgicae: literis Ioannis Christiani Hilligeri, Acad. Typogr., [1734].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/115

A dokumentumban említett személyek: Johann Henrich Michaelis (1668–1738) – Johann Peter von Ludewig (1668–1743) – Justus Henning Böhmer (1674–1749) – Friderich Hoffmann (1660–1742).

Duplum: AHG IV.F.97/75

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/21.

388.

<Halotti búcsúztató Martha Czacko von Rosenfeld (1660–1734) szül. Henrich-Birthälmerin emlékére – Brassó, 1734. május 16.>

Die denen Glaubigen auf das Leyden dieser Zeit zuoffenbahrende Herrlichkeit. Bey einem ansehnlichen Leichen-Begängniß der Weyland Wohl-Edlen Viel-Ehr- und Tugendsamen Fraun. Fraun. Fraun Martha, gebohrnen Henrich-Birthälmerin Des Weyland Wohl-Edel-gebohrnen Namhafften Vorsichtigen und Wohl-weisen Herrn Hern Georgii Czako von Ro-senfeld Unsere Königlichen Freyen Cron-Stadt 15 jährig gewesenenen Wohl meritirten Hrn. Stadt-Honnens hinterlassene Ehe-Gemahlin, Welche nachdem sie im Haufe Gottes von der Hand des Herrn gerüßtet wurde und im gosses Schwachhiet 3. ganze Jahre zugebracht bis

Sie endlich endlich, durch verschiedene Hefftige Anfall Anno 1734. Die 16. Maji Abends zwischen 9. und 10. Uhr in Ihrem Seeligmacher seelig verschieden, Ihres Alters 73. Jahre und 5. Monath, und d. 18. darauff Christ und Standesmäßig in unsere Groß-Pfarr-Kirchen beerdigt wurde, ihre schuldige Pflicht mitleyden zu erkennen geben wollen.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1734.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/116

A versek szerzői: Val[entin] Neidel (1700–1737), „Lect.” – Andreas Teutsch (1701–1767), „Lect.” – David Czako von Rosenfeld (1720–1740).

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.V/7; Braşov, Muz. inv. 18526.

Konkordancia: GROSS 1295; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 320.

389.

<Halotti búcsúztató Martin Schneeweiss (1677–1734) városgazda emlékére – Brassó, 1734. november 20.>

Die auf abgelegte hiesige Honnen-Rechnung, Bald erfolgte Todtes-Rechnung eines Alten Honnen. Ist Der Wohl-Edle, Nahmhafte, Fürsichtige und Wohl-Weise Herr, Hr. Martinus Schneeweiss Bey unser Freyen Königlichen Cronstadt in die sieben Jahr Wohl-Verdienter Qvaestor und Pro-Qvaestor. Welcher um die merckwürdige Zeit da vorhero die Löbliche Honnen-Rechnung richtig abgeleget, und der darauff folgende 22-te Trinitatis-Sonntag die Grosse Rechnung vorstellte, dieses sein kräncklich Leben Anno 1734. den 20. November seelig endigte, und der Seelen nach für Gottes absonderlich Gericht zur Rechnung abgefordert. Darauf den 22. in unser Groß-Pfarr-Kirche nach gehaltener Leichen Predigt Standesmäßig beendiget wurde. Nachdem derselbe sein Alter auf 57-Jahr 2-Monat gebracht. Haben hierunt schuldigst und mitleidigst werckstellig machen, und entwerffen wollen Nachfolgende.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1734.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.V/8

A versek szerzői: Val[entin] Neidel (1700–1737), „Lect.” – Andreas Teutsch (1701–1767), „Lect.”.

Konkordancia: GROSS 1293; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 320.

390.

<Halotti búcsúztató Valentin Tartler (1680–1734) brassói városgazda emlékére – Brassó, 1734. december 27.>

Das mit beschlossene, Heiligen Christ-Fest beschlossene Amt und Leben, Welches Beydes Der Wohl-Edel gebohrne, Nahmhafte, Fürsichtige und Wohl-Weise Hr. Valentinus Tartler, Unser Freyen Königlichen Cronstadt meritirt gewesener Herr Stadt-Honn, Anno 1734. den 27. Decembris, Abends um 4. Uhr nach langwieriger Kranckheit endlich aufgegeben. Den 29-sten darauf Dessen entblaßter Körper in hiesige Parochial-Kirche bey geendigter Leichen-Predigt Standes mäßig eingesencket worden. Nachdem Derselbe auf

dieser Welt 54-Jahre zugebracht hat; Wollten hiermit solches mitleidigst und schuldigst bedeuten Nachfolgende.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1734.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/117

A versek szerzői: Val[entin] Neidel (1700–1737), „*Lect.*” – Andreas Teutsch (1701–1767), „*Lect.*” – George Const[antin] Drauth (1691–1735), „*J. U. C.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/34

Konkordancia: GROSS 1296; PETRIK V. 292; PETRIK IX. 320.

1735

391.

<Paul Huszár (?-?) üdvözlőverse Valentin Igel (1683–1751) brassói városi lelkész tiszteletére – Brassó, 1735.>

Doron onomastikon: quod viro clarissimo ac doctissimo Domino-Domino Valentino Igel, ... cum feliciore diei Onomastici, bonorumque omnium appreciatione confertur.

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/42

A vers szerzője: Paul Huszár (?-?).

Megjegyzés: kéziratos dokumentum. [1735]

Konkordancia: *nem regisztrált*

392.

<Halotti búcsúztató Anna Rosina Herbertin (1700–1735) szül. Winkler emlékére – Brassó, 1735. augusztus 8.>

Beyläuffige Gedancken bey dem Grab der Wohl-Edelgebohrnen Frauen Frauen Anna Rosina des Wohl-Edelgebohrnen Herrn Herrn Samuel Herberts, Wohlmeritierten Cron-Stadtischen Pro-Quaestoris Anno 1735. den 8. August. Ihres allters 35- Jahr. 7. Monat und 1. Tag in dem Herren verblichenen Liebwehrtesten Frau-Eheliebsten in der Eil betrübt entworfen Von Einem dem Hochgeehrten Haus Ewig verbundesten diener.

Cron-Stadt: Druckts Michael Heltzdörffer, 1735.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/118

A versek szerzői: Johann Samuel Schilbach (?-?), „*Secret.*”

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.V/9

Konkordancia: GROSS 1299; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 394.

393.

<Halotti búcsúztató Paulus Neidel (1674–1735) brassói városi lelkész emlékére – Brassó, 1735. augusztus 23.>

Der zur Freude seines Herrn eingegangene treue Knecht Gottes, wurde an dem Weyland Hoch-Ehrwürdigen, Groß-Achtbahnen und Hochgelehrten Herrn Hrn. Paulus Neidel, Der

Cronstädtischen Christ-Evangelischen Gemeinde und derer Schulen 22. Jahr hindurch sehr wachsamem Herrn Inspector und treufleißigen Ober-Seelen-Sorgern und Stadt-Pfarrer. Wie auch Eines Hoch-Ehrwürdigen Burtzen-Ländischen Capituls 10. Jährigen Höchstmeritierten Herrn Decani. Welcher in diesem ietztlauffenden 1735-sten heyl-Jahr den 23. August Abends zu 8. Uhr, in dem 62. Jahr seines Alters, nach einer hefftigen Kranckheit welche aus ietziger Zeit lauffendem hitzigen Felck-Fieber entstanden, und dessen vorige beschwerliche Umstände vermehret, seine theure Seele sanfft und seelig seinem Erlöser und Ober-Hirten überlassen, und also zum höchsten Leydwesen ansers Cronstädtischen Sions, wie auch besonders der wehrtesten hinterbliebenen verschieden, die Sandesmäßige Exequien zu beehren, da in vornehmer und Volckreicher Zeichen-Versammlung nach gehaltener Leichen-Predigt und Parentation dessen erblaster Körper beygesetzt worden, Von denen Beyden Hochbestürtzten und recht inniglich betrübten Herrn Söhnen und von Nachgesetzten Clienten folgender massen mitleidigst entworffen.

[Kronstadt]: [Michael Heltzdörffer], [1735].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/119

A versek szerzői: Val[entin] Neidel (1700–1737), „*Lect.*” – Paulus Neidel (1705–1742), „*J. V. C.*” – Andreas Teutsch (1701–1767), „*Lect.*” – Johann Dürr (1700?–1760), „*Col. 2.*” – B[artholomaeus] S[cheipner] (1700–1758) – Petrus Clos[ius] (1703–1771), „*SS. Th.*” – „*ein mitbetrübter Client*” – Johannes Clos (?–1751), „*SS. Theol. Cultor.*” – Simon Berger (?–?) „*Bistr. Praef.*” – Christianus Teutsch (?–1742) „*Weidenbac[ensis] Orator*” – Martinus Abraham „*Darofcino*” (?–?) – Martinus Knall „*Rad.*” (?–?) – Samuel Dinesch (?–?) „*Stu[diosus]*” – Andreas Czirner (?–?), „*S. G. C.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.V/10

Konkordancia: GROSS 1301; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 494.

394.

<Halotti búcsúztató Lucas Seuler (1661–1735) brassói városbíró és orvos emlékére – Brassó, 1735. augusztus 30.>

Die von höchsten Meriten auffgerichtete Ehren-Seule Der Unsterblichkeit, dem Weyland Hoch-Edel-gebohrnen, Hochgelehrten, Nahmhafften und Hochweisen Herrn, Hrn. Lucas Seuler von Seulen, Unserer Königl. Freyen Cronstadt Höchstmeritiert gewesenen Herrn Pro-Judici und Medicinae Doctori Excellentissimo Experientissimo et c. Welcher dem Publico und Seiner Hoch wehrten Familie so theuer und lieb gewesene Mann, nach vollbrachter Einsamkeit Seines anderthälbjährigen Wittwer-Standes bey unterlauffender Schwachheit wegen hohen Alters, endlich durch einigen Anstoß des Fiebers Anno 1735. den 30. Augusti zwischen 6. und 7. Uhr Abends, in Seinen Erlöser sanfft und seelig entschlaffen; Nach dem Er Sein vor Ihn so rühmlich, und dem gemeinen Wesen so nützlich geführtes Leben gebracht auf 74. Jahr und 5. Monath, und den 1. September darauff, in unsere Cathedral- und Pfarr-Kirche, nach gehaltener Leichen-Predigt mit Christ- und Ständesmäßigen Exequien in hochansenhlicher und Vollckreicher Trauer Versammlung denen Erblaßten Ehren-Gebeinen nach beygesetzt und beerdiget wurde: Aus demüthiger

Pflicht und schmerzlicher Compassion von Nachgesetzten Clienten folgender massen in gebunden Klag gestellet.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1735.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/120

A versek szerzői: Val[entin] Neidel (1700–1737), „*Lect.*” – Johann Dürr (1700?–1760), „*Col. 2.*” – Joh[ann] Birk (1692–1771), „*S. T.*” – Paul[us] Neidel (1705–1742), „*J[uris] U[triusque] C[oronensis]*” – Thomas Tartler (1700–1770), „*T. S.*” – Johannes Clos (?–1751), „*S[acrosactae] Th. C[oronensis]*” – Johannes Schnell (1712–1790), „*Acad.*” – „9. berühmten Enckeln” – Andreas Czirner „*Betulen[sis]*” (?–?), „*S[tudiosus] G. C.*”.

Duplum: AHG IV.F.97/55

Konkordancia: GROSS 1302; PETRIK V. 292; PETRIK IX. 475.

395.

<Paul Huszár (?–?) gratulációja Valentin Igel (1683–1751) brassói városi lelkész részére – Brassó, 1735.>

Optastam cupiens puro tibi corde salutem ...

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/43

A vers szerzője: Paul Huszár (?–?).

Megjegyzés: kéziratos dokumentum. [1735]. A kéziratnak a címlapja hiányzik. Címként a vers első sora került megadásra.

Konkordancia: *nem regisztrált*

396.

<Halotti búcsúztató Andreas Kraus (1717–1735) emlékére – Brassó, 1735. szeptember 9.>

Den höchst-bedauerlichen Tod eines einzigen allerwerthesten Sohnes, dem Wohl-Edlen und Hoffnungs vollen Jungen Herrn, Hrn. Andreas, der Welt-Weißheit ergebenen, Des Hoch-Achtbar-Ehrwürdigen und Hochgelehrten Herrn, Hrn. Andreas Kravss, Eines Ehrwürdigen Burtzländischen Capitulß Hochansehnlichen Hern [sic!] Seniorn, Treufleißigen Ober-Seelensorgern und Pfarrern der Christlichen Gemeinde in Petersberg hertzlich geliebtesten eintzigen Sohne: Welcher den 9. Sept. Dieses ietzt lauffenden, wegen vieler Vornehmen Leichen sehr fatalen 1735-Jahres nach einer kurtzen doch gefährlicher gewordenen Kranckheit, zu tieffstem Leyd-Wesen Seiner theuer wehtgewesenen Herrn Electa, sein noch junges Leben unvermuthet geendiget und in seinem Erlöser sanfft und seelig entschlaffen: Nachdem er sein kurtzes doch Tugendhafft und löblich geführtes Alter gebracht auf 18. Jahr, 8: Monat weniger 3. Tage. Wolte mit bestürztter Feder seinem so wehrt gewesenen Auditori Privato folgendermassen entwerffen.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1735.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/35

A vers szerzője: Georgius Zultnerus (1688?–1765), „*D. Eccl. Cor.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/35.a

Konkordancia: GROSS 1300; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 492.

397.

<Paul Huszár (?-?) gratulációja Paul Chrestels (1679–1745) brassói városbíró tiszteletére – Brassó, 1735. november 9.>

Doron onomastikon: quod spectabili ac generoso Dno. D. Paulo de Chrastolz, ... cum felici diei Onomastici, omniumque bonorum apprecatione confertur.

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/41

Megjegyzés: kéziratos dokumentum. [1735]

Konkordancia: *nem regisztrált*

1736

398.

<Gratuláció Samuel Herbert (1693–1747) városbírói kinevezésére – Brassó, 1736.>

Vlr ILLVstrIs SaMVeL herbert sls fLoreas et VIVas DIV.

[1] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.136.I/2

A vers szerzője: Thomas Tartler (1700–1770), „Lector 2.”.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

399.

<Halotti búcsúztató Martha Klein (?–1736) emlékére – Brassó, 1736. március 9.>

Ehren-Beschencck welches Der Ehr und Tugendsamen Jungfer Martha Kleinin aus wohl mein-endem Herten und unter fälschter Liebe zum Gedächniß und Künstigen Andencken ist verehret worden Von ihrem allezeit gewohgenen und traufleißigst in diaener J[ohannes] J[obi] B[odendorfensis] An[n]o 1736 d. 9. Märt.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/121

A vers szerzője: Johan[n]es Jobi (?-?), „Bodendorffensis”.

Megjegyzés: Kéziratos dokumentum, [1736].

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/22.

400.

<Halotti búcsúztató Johanna Christina Grossin (1712–1736), szül. Lachmannin emlékére – Brassó, 1736. március 25.>

Das Irrdisch Verlaßene und Himmlisch gefundene Vaterland, der numehro in Gott seeligen Frauen Frn: Johanna Christina Groossin, gebohrnen Lachmannin, Des Ehrenvesten Hochgeehrten und Wohlgelahrten Herrn Bartholomaei Grooß, Stud. Jur. Acad. Hertzlich lieb und wertht gewesene Ehe-Gemahlin, So da war des Wohl-Ehrwürdigen

Groß-Achtbahren und Hoch-Wohlgelahrten Herrn Hrn. Christian Lachmann bey der Stadt und Pfarr-Kirchen zu St. Nicolai in Berg treu-gewesenen Diaconi Primarii, und des Hichlöblichen Königlichen Consistorii Hochansehnlichen Assessoris, hertzlich-geliebten hinterlassenen jüngsten Tochter. Welche den 25. Martii dieses 1736. Jahres zwischen 4. u. 5. Uhr Nachmittage in der besten Blüthe ihrer Tage, nemlich im 24. Jahr und etlich Monate Ihres Alters sanfft und seelig verschieden, und den 27. darauff mit Christmäßigen Ceremonien in hiesige Cathedral-Kirche bestattet wurd. Wolte zur Beziehung einer mit-gleidigen dienstschuldigkeit gegen sämmtlich höchst betrübt hinterlassene vorstellen.
Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1736.

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.V/11

A vers szerzője: Johann Schnell (1712–1790), „*Cor. Stud. Ac.*”.

Konkordancia: GROSS 1305; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 396.

401.

<Halotti búcsúztató Simon von Draudt (1703–1736) brassói városkapitány emlékére – Brassó, 1736. április 10.>

Der Nach der duncklen Creutzes-Nacht glücklich angebrochene Messe Morgen der frohen Seeligkeit, wurde bey dem Grabe Des Wohl-Edel gebohrnen und wohlgelahrten Herrn Simon von Drauth, Jur. Utr. C. wie auch Bey unserer Königlichen Freyen Cron-Stadt 3 Jährig wohl-meritiert gewesenen Stadt Hauptmann Welcher Anno 1703. den 5. Decembr. frühe zwischen 5. und 6. Uhr das Licht dieser Welt zuerst erblicket, und in diesem 1736-sten Jahr nach einer 3-Viertel Jährigen schmerzlichen Kranckheit, den 10. April eben zwischen 5. und 6. Uhr des Morgens sanfft und seelig verschieden, und einen fichen' Morgen in der seeligen Ewigkeit erlanget hat; Der erblaßte Körper aber den 11. darauf in sein Ruh Kämmerlein, in hießiger grossen Pfarr-Kirche, mit Standmäßigen Ceremonien beygesetzt worden, Den sämmtlichen Hohen Leydttragenden zur Consolation aus einem mitleidigen Gemüthe, in folgenden schlechten Zeillen, von unten gesetzten vorgestellet.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1736.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/122

A versek szerzői: Johannes Dürr (1700?–1760), „*G. C. Lect. 1.*” – Thomas Tartler (1700–1770), „*Lect. 2.*” – Johannes Clos[ius] (?–1751), „*Coll 2.*”

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/36; AHG IV.F.248/38; AHG IV.F.97/20

Konkordancia: GROSS 1303; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 145.

402.

<Halotti búcsúztató Lucas Christoph Seuler von Seulen (1724–1736) tanuló emlékére – Brassó, 1736. május 17.>

Das in der besten Bluthe der Jahre Durch die Tugend Erlangte vollkommene Alter, Des Edel gebohrnen und Hoffnungs vollen Lucae Christophori Seulers von Seulen: L. L. A. A. C. Des Weyland Wohl-Edelgebohrnen Vorsichtigen Wohlweisen Herrn Lucae Seulers von Seulen, Cti. Einer Löblichen Cronstädtischen Communitaet in die 5. Jahr best meritiert

gewesenen Herrn Oratoris, hinterlassenen Aeltesten Sohnes, Welcher dasselbige unter rühmlichster Aufführung in dieser Unvollkommenheit auff 12. Jahr 2 Monath, und 7 Tage gebracht, und den 17. May dieses 1736. Jahres in unsere grosse Pfarr- und Cathedral Kirche nach gehaltener Leichen-Predigt, mit Christ- und Standesmäßigen Exequien in Ansehnlicher Trauer Versammlung dem Körper nach der Erden einverleibet wurde, Wollten mit Wehmüthiger Condolenz entworfen nachgesetzte dem vornehmen Hause verbundene Diener.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1736.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/123

A versek szerzői: J. S. S. (?-?) – ismeretlen – Thomas Tartl[er] (1700–1770) – Samuel Herbert „Jun[ioris]” (1720–1761).

Konkordancia: GROSS 1304; PETRIK V. 292; PETRIK IX. 439.

1737

403.

<Lakodalmi köszöntő Joseph Draudt (1709–1762) és Martha Chrestels (1713–1737) tiszteletére – Brassó, 1737. február 20.>

Cupidinis neu eröffneter exercir Plan bey dem Drauth und Chrestelischen Hochzeit Festin, zum öffentlichen druck befördert von einem bekandten.

Cron-Stadt: [Michael Heltzdörffer], 1737.

[2] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/41

A vers szerzője: ismeretlen.

Duplum: IV.F.97/88

Konkordancia: GROSS 1308; PETRIK IX. 120.

404.

<Halotti búcsúztató Samuel Scheipner (1692–1737) brassói szenátor emlékére – Brassó, 1737. február 25.>

Die Unbeständigkeit und Wichtigkeit des Menschlichen Lebens wolte als der Fürsichtige und Wohl Weise Herr Hr. Samvel Scheipner Eines Hoch-Edlen Senats allhier meritiert gewesenen Hrn. Assessoris, nach einer Hefftigen Brust Krankheit A. 1737 d. 25 Febr. im 44 Jahr und 6 Monath seines Alters sanfft und seelig im Herrn verschieden und den 26 darauf deßen erblaßter Körper Christ uns Standmäßig in hiesige Große Pfarr-Kirche Beerdiget wurde. Zur Bezeugung seines Leyden vorgestellt.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/124

A vers szerzője: Simon Römer (?-?).

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/23.

405.

<Halotti búcsúztató Anna Margaretha Herrmannin (1676–1737), Christian Krepes (?–?) brassói szenátor feleségének emlékére – Brassó, 1737. március 23.>

Der nach der nichtigen Unbeständigkeit von den Gläubigen im Himmel glücklich angetretene Sonntag Oculi wurde von dem seeligen Abschied der ... Fr[au]e[n] Anna Margaretha gebohrnen Herrmannin, des ... H[er]re[n] Christian Kespers, eines ... Senats in Cron-Stadtt gewesenenen ... ältesten Herrn Assessoris hinterlassene Frau Witwe, als dieselbige in diesem 1737. Jahr den 23. Martii ... im 61. ... Jahr ihres Alters in ihrem Erlöser ... verschieden und ... in hiesiger Großen Pfarr-Kirchen beygesetzt wurde ... zum Trost vorgestellt von unten-gesetztem.

Cron-Stadt: Drucks Michael Heltzdörffer, 1737.

[1] fol.

Jelzet: Braşov, Muz. inv. 17998.

A vers szerzője: Thomas Tartler (1700–1770), „Lect. 2.”.

Konkordancia: PETRIK IX. 438.

406.

<Halotti búcsúztató Valentin Neidel (1700–1737) rektorhelyettes emlékére – Brassó, 1737. március 3.>

Letzte Collegial-Pflichte Welche bey dem Begräbniß Des Wohl-Edelgebohrnen und Wohlhelahrten Herrn, Hrn. Valentini Neidel, Wohlmeritirt und Treu-fleißige gewesen Herrn Con-Rectoris bey unsem Gymnasio in Cron-stadt, des numehro in Herrn seelig Ruhenden Hoch-Edelgebohrnen Groß-Achtbarn, Ehr-Würdigen, und Hochgelahrten Hrn. Herrn Pavli Neidel Eines Ehr-Würdigen Burtzenländischen Capituls Hochansehnlichen Herrn Decani, Wie auch Höchst meritiert gewesenenen Herrn Stadt-Pfarrers allhier ältesten Herrn Sohnes, Als Er Anno 1737 Den 3. Mart. welcher war der Sonntage Quinquagesimae gegen Abend um 7 Uhr, seines Alters 37 Jahr 1 Monath, nach einer Vierzehn Tägigen harten Kranckheit, durch einen seeligen Tode mit Christus seinem Heylande in das himmlische Jerusalem hinauf gegangen, und deßen erblasser Körper Christlichem Gebrauch und Standesmäßigen Ceremonien noch, in unsere Cathedral-Kirche, bey Hoch-Ansehnlicher Leichen-Begleitung, dem Schooß der Erden <...> wurde Von nachgesetzten wehmüthigst abgestattet.

Cron-Stadt: druckts Martin Heltzdörffer, 1737.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.V/12

A versek szerzői: Johann Dürr (1700?–1760), Lect. 1. – „Den schmerzlich Betrübtesten setzte dieses zum Trost ein mit Leidiger diener” – Paulus Lang (1705–1763), „Lect.” 3. – Johannes Clos[ius] (?–1751), „Collaborator 2.”.

Konkordancia: GROSS 1309; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 145.

407.

<Halotti búcsúztató Johann Wolfgang Wentzel (1669–1737) brassói szenátor emlékére – Brassó, 1737. július 9.>

Christliche Gedancken über die Nichtigkeit des menschlichen Lebens bey dem Grabe des ... Herrn Johann Wolffg[ang] Ventzel, eines ... Senats allhier in Cron-Stadt in die 9 Jahr gewesenen Assessors, welcher in diesem 1737, Jahr den 9 Julii ... im 68. Jahr 6. Monath und 6 Tag seines Alters dieses Zeitliche mit dem ewigen verwechselt und den 11 darauff in hiesige große Pfarr-Kirche nach gehaltener Leich Predigt und andern gewöhnlichen Cereminien Christlich zur Erden bestattet worden. Den hinterbliebenen zum Trost eröffnet von unten gesetzt.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1737.

[1] fol.

Jelzet: Braşov, Muz. inv. 18001.

A versek szerzői: Johann Dür[r] (1700?–1760), „*Lect. 1*” – Thomas Tart[ler] (1700–1770), „*Lect. 2*” – Paulus Lang (1705–1763), „*Lect. 3*”.

Konkordancia: PETRIK IX. 145.

408.

<Halotti búcsúztató Stephan Filstich (1657–1737) városbíró emlékére – Brassó, 1737. október 10.>

Unverwelckliche Cypressen welche auf das Grab des Cronstädischen Höchstmeritirten Nestors, nemlich, des Weyland Hoch-Edelgebohrnen Nahmhafften Fürsichtigen und Hochweisen Herrn, Herrn. Stephani Filstichs, Ihro Römisch-Käyserl.- und Königlich-Catholischen Majestät Höchst Ansehnlichsten Gubernial-Raths in Siebenbürgen, wie auch wohl-verdienten Regimendem Herr Richters in Cronstadt bis 13. und Pro-Judicis bis 10 Jahr: als er in diesem 1747 Jahre den Octob. Seines Alters 80 Jahr, 2 Monath, und 3 Wochen, nach einer sehr schmerzhaft außgestandenen Kranckheit, in Christo Sein rühmlich geführtes Leben nach Göttlichen Rath-Schluß seelig geendet, und darauf den 12 besagten Monaths und Jahres, unter Volckreicher Begleitung und Standes-mäßigen Solennitäten, in hiesige große Pfarr-Kirche, nach gehaltener Leichen-Predigt, zu größtem [sic!] Leyd wesen der Hochansehnlichen Familie, wie auch der gesammten Bürgerschaft beygesetzt wurde. Wolten Zur kräftiger Consolation den Schmerzlich-Betrübten aus schuldigster Pflicht und Hertzlichen Condolence in folgenden auffrichten, Untergesetzte.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1737.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/125

A versek szerzői: Johannes Dürr (1700?–1760), „*Lect. 1*.” – T[homas] T[artler] (1700–1770), „*L. 2*.” – Paulus Lang (1705–1763), „*Lect. 3*.” – Petrus Clos[ius] (1703–1771), „*Gym. Coll.*” – Johannes Clos (?–1751), „*Coll. 2*.” – J[oseph] T[deutsch] (1702–1770), „*S[tudiosus]*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.V/13; AHG IV.F.1.Tf.53.VI/37; AHG IV.F.248/3

Konkordancia: GROSS 1306; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 460.

409.

<Halotti búcsúztató Catharina Draudtin (1681–1737) szül. Rheterin emlékére – Brassó, 1737. október 25.>

Wohl-verdientes Trauer und Ehren-Mähl, Welches bey der Gruff Der Edlen, Ehr, und Tugendsamen Matron, Fr. Catharinae Drauthin, Des Weyland Edelgebohrnen, Hoch-Achtbahren, Wohl-Ehrwürdigen und Hoch-gelahrten Herrn Simonis Dravth, Der Gemeinde Gottes in dem Königl. Marckt Zeiden, Hoch-meritirt gewesenen Ober-Seelen-Sorgers, nach gelaßene Frau Wittwe; welche, in diesem 1737. Jahr, nach einer anhaltenden [sic!] und veriehrenden 2 Monathlichen Kranckheit, die 25 Octobr, Abends gehen 7 Uhr, Ihres Alters 56 Jahr, 7 Monath, und 5 Tage selig verschieden, und den 27. Octob. mit cheyt-üblichem und Standes Mäßigen Ceremonien in hiesige große Pfarr-Kirche beygesetzt wurde; Zu einigem Trost derer hochbetrübt in Familie auffrichteten, Nachgesetzte.

Cronstadt: druckts Michael Heltzd[örffer], 1737.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/126,

A versek szerzői: Petrus Clos[ius] (1703–1771), „*Gymn. Coll.*” – Jos[eph] Teutsch (1702–1770), „*SS. LL. Cult.*”.

Konkordancia: GROSS 1307; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 111.

1738

410.

<Halotti búcsúztató Anna Maria Christina Fronius (1721–1738) emlékére – Brassó, 1738. február 2.>

Klag und Trost-Gespräch Christliche Eltern und ihrer sel. Verstorbenen Kinder Welches, Als die Tugendsame, Löbens- und Liebenswürdige Jf. Anna Maria Christina, des Weyland Hoch Edel-gebohrnen Namhaftten Fürsichtig und Wohl Weisen Herrn Michaelis Fronii, Hoch meritirt gewesenen Herrn Questoris, Hinterbliebene einzige Jungfer Tochter, an denen itzo im Schwange gehenden Pocken, Anno 1738, Die 2. Febr. frühe Morgens zwischen 2 und 3 Uhr, ihres Alters 16 Jahr, 1 Mon. Und 7 Tage sanfft und seelig verschieden und den 3ten drauf in hiesige große Pfarr-Kirchen mit Standes mäßigen Ceremonien, nach gehaltenen leichen Predigt, beygesetzt wurde; Zur auffrichtung dero Hoch-betrübtesten Fr. Mutter und Familie, in hertzlichen Mittleyden und Wehmuth, vorstellte der sel. Jungfer in die 3. Jahr gewesener Informator.

Cronstadt: druckts Mich[ael] Heltzd[örffer], 1738.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.V/14

A vers szerzője: Petrus Clos[ius] (1703–1771), „*Gymn. C.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.51.II/9; AHG IV.F.1.Tf.53.VI/38

Konkordancia: GROSS 1310; PETRIK IX. 110; PETRIK IX. 187.

411.

<Halotti búcsúztató a brassói Anna Maria Christina Fronius (1721–1738) emlékére – Brassó, 1738. február 2.>

Wohlverdienter Ehren-Krantz der Wohl-Edelgeborenen und Tugendsam und Jungfer Anna Maria Christina, des Weyland WohlEdel-gebohrnen, Namhaftten, Fürsichtigen und

Wohl-Weisen Herrn, Hn. Michaelis Fronii hochansehlich- und Wohlmeritirt- gewesenen Stadt-Honnens der Königlichen Freyen Cron-Stadt, hinterlassenen einzigen Jungfer Tochter welche Anno 1738. den 2. Febr. an einer hefftigen Pockenkranckheit selig verschieden, und den Tag darauf mit Christüblichen und Standes-mäßigen Leichen-Ceremonien in hiesige große Pfarr-Kirche beygesetzt worden, zum rühmlichen Andencken mitleydidst geflochten und aufgesetzt von Nachgesetzten.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1738.

[17] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.138/6

A versek szerzői: Marcus Tartler (1685–1757), „*Diac. Cath. Coron.*” – Johannes Honterus (1693–1749), „*Diac. Cath. Cor.*” – Petrus Clos (1703–1771), „*Gymn. C.*”.

Konkordancia: PETRIK IX. 214; TR Braşov 236; VERÓK-Quellen II 1563.

412.

<Halotti búcsúztató Petrus Barthosch (1688–1738) brassói szenátor emlékére – Brassó, 1738. június 30.>

Die Versüßung Bitterer Leide-Thränen, Wurde bey dem Grabe Des Weyland Vorsichtigen und Wohl-Weisen Herrn Petri Barthosch, Eines HochEdlen Magistrats in Cron-stadt gewesenen Wohlmeritirten Herrn Assessoris, Welcher dieses Welt Theatrum Anno 1688 Die 20 Febr. zuerst betreten; aber daßselbige wiederum nach vielem schmerzlich außgestandenen Zufällen in diesem 1738 Jahr den 30 Junii, und also im 51 Jahr seines Alters verlaßen und zur frohen Ewigkeit in Wahrem Glauben an Christum sich gewendet, deßen erblaßte Leiche den 1 Julii darauf in hiesige grosse Pfarr-Kirche durch eine Volckreiche Begleitung und Christliche Ceremonien gebrührend zur Erden bestattet worden. Den Hochbetrübten Leydtragenden zum Trost mitgetheilet Von Nachgesetzten:

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1738.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/127

A versek szerzői: T[homas] Tartler (1700–1770), „*G. C. Lect. 1.*” – Paulus Lang (1705–1763), „*Lect. 2.*” – Petrus Rimner [Riemer] (1718–1782), „*Gym. C[oronensis] St.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/39

Konkordancia: GROSS 1310; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 440.

413.

<Halotti búcsúztató Georg Plecker (1708–1738) brassói titkár emlékére – Brassó, 1738. augusztus 9.>

<Bi>llige und gerechte <...> Klage des weyland wohl-edelgebohrnen und wohlgelährten Hrn. Georgii Pleckers, Jur. Utr. Candid. wie auch wohl verdienten Secretarii Publici bey unserer Königl. Freyen Cron-Stadt. Welcher nach einer kurtzen aber hefftigen hißigen Kranckheit Anno 1738. den 9. Aug. (war eben derjenige Tag, welchen der Sel. kurtz vor seinen sel. Abschied, als den Tag seines Ausgangs aus diesem Welt-Kreiß bestimmte) seines Alters just 30. Jahre weniger einen Tag, in Christo sel. verschieden, und den tag darauf

als den Tag Seiner Geburthin hiesige Pfarr-Kirche unter Standesmäßigen Solennitäten beerdiget wurde, Von nachgesetzten mitleidigst und wemüthigst ausgeschüttet.

Cron-Stadt: druckts Michael Heltzdörffer, 1738.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/128

A versek szerzői: G. R. N. P. C. (?-?) – T[homas] T[artler] (1700–1770), „*Lect. 1.*” – Johannes Clos[ius] (?–1751) – Petrus Rimner [Riemer] (1718–1782), „*J. S. Theol. Gym. Coron.*”.

Megjegyzés: a nyomtatvány fejléce sérült.

Konkordancia: GROSS 1313; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 110.

414.

<Lakodalmi köszöntő Petrus Clompe (1711–1751) gimnáziumi lektor és Anna Tartler (1721–1789) tiszteletére – Brassó, 1738. augusztus 20.>

Zu der Glücklich gerathenen resolution, bey dem Höchsterfreulichen Hochzeit Festin des Viri Pereximii Praestantissimi ac Doctissimi Hrn. Petri Clomp, Gymnasii Coron. Lect. III. und der Ehr und Tugend-begabten Jungfer Anna Tartlerin welches den 20. August dieses 1738 Jahres in vergnügter Zufriedenheit, nach verrichteter Priesterl. Copulation vollzogen wurde, resolvirten sich ihre Glückwünschende Gedancken in gegenwärtigen Zeilen zueröffnen Drey mit Hertz mund und hand Treue aufrichtig verpflichteste Freunde.

Cron-Stadt: Drucks Michael Heltzdörffer, 1738.

[2] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/42

A versek szerzői: ismeretlen szerző német és latin nyelvű verse.

Duplum: IV.F.97/86

Konkordancia: GROSS 1315; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 491.

415.

<Lakodalmi köszöntő Georg Plecker (1713–1741) aranyműves és Anna Catharina Filstich (1715–1751) tiszteletére – Brassó, 1738. október 15.>

Schuldige Entschuldigung wie auch eine von Herten gestellte Gratulation auf das Solenne S. T. Plecker und Filtichische Hochzeit-Feste Welches Anno 1738 den 15ten Tage Octobris höchst vergnügt celebrirt wurde Eines denen Beyden Verliebt: Verlobten aufrichtigen Frund und Dieners: deßen Symbolum Das Letzte das beste.

[Kronstadt]: [druckts Michael Heltzdörffer], [1738].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/43

A vers szerzője: ismeretlen.

Konkordancia: GROSS 1314; PETRIK V. 202; PETRIK IX. 399.

1739

416.

<Halotti búcsúztató Anna Catharina Draudt (1720–1739) szül. Closius emlékére – Brassó, 1739. április 28.>

Den irdisch zerstöhrten, aber himmlisch gefundenen und ewig beglückten Frühling, Suchten Bey dem unverhofften doch seel. Todt Der Wohl-Edlen und Tugendreichen Frn. Anna Catharina, Des Wohl- Edelgebohrnen und Wohlgelährten Herrn Iosephi Dravths, Ammaniens. Jurat. Civit. Coron. Höchst-geliebtesten anderen Ehe-Consortin, (der innerhalb 1 Jahr, 4 Monathen und 9-Tage zweymahl ein betrübter Wittwer worden) Wie auch Des Hoch-Edlen Namhafft-Fürsichtig- und Wohl-Weisen Herrn Martini Closii, Wohlmeritirten Herrn Quaestoris hie-siger Stadt innigst- geliebte und Wehrteste älteste Fr. Tochter, Welche Anno 1720 Die 27 Martii gebohren; den 28 April aber in diesem 1739 jahre um 5 Uhr Abends nach einer schmerzlichen kurtzen Kranckheit in der besten Bluthe und Frühling Ihrer Jahre, und zugleich gesegnetem Leibe zusammt ihrer zarten Frucht, (deren glüickl. entbindung man in 8. Tagen hoffte:) In Ihrem Erlöser sanfft und seelig verschieden und den 30. darauff, bey Volckreicher und mitleidiger Versammlung, mit Ständmäßigen Ceremonien, nach gehaltener Leichen-Predigt in hiesige große Pfarr-Kirche beygesetzt wurde: Den durch diesen Fall in die Betrübniß gesetzten Leydtragenden zum kräftigen Trost vorzustellen, Untengesezte.

[Kronstadt]: [Georgius Klein], [1739].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/129

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770), „L. 1.” – Paulus Lang (1705–1763), „Lect. 2.”

Konkordancia: GROSS 1316; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 439.

417.

<Halotti búcsúztató Margaretha Greissing (?–1739), Daniel Croner (1656–1740) höltövényi lelkész feleségének emlékére – Brassó, 1739. június 2.>

Klag- und Trost-worte bey dem plötzlichen Ableben der ... Matron Fra. Margaretha gebohrnen Greissingin, des ... Herrn Danielis Croners, der Gemeine Christi in Heltzdorff ... Ober-Seelensorgers ... gewesenenen Fr. Ehekiebsten, welche im Jahr 1739. den 2. Junii ... ihres Alters 68. ... plötzlich verschieden, und ... in hiesige Große Pfarr-Kirche dem Schloss der Erden einverleidet wurde. Aus schuldigster Pflicht ... mittgetheilet von Untengesezten.

[Kronstadt]: [Georgius Klein], [1739].

[1] fol.

Jelzet: Braşov, Muz. inv. 18527.

A versek szerzői: Paulus Lang (1705–1763), „Lect. 2” – Petrus Clompe (1711–1751), „Lector 3.”

Konkordancia: PETRIK IX. 274.

418.

<Halotti búcsúztató Samuel von Draudt (1706–1739) brassói orvosdoktor emlékére – Brassó, 1739. szeptember 16.>

Die Bittre Thränen- und Jammer-Klagen über den ganz unvermutheten und fatalen Abschied, der Welchen Der Wohl Edel-Gebohrne und Hichgelahrte Hr. Samuel von Drauth, medicinae doctor: wie auch eier Löbl. Communität allhier nützlichs Mitgliede, den 16. September in diesem 1739 Jahr, um 4 Uhr Nachmittages im 34 Jahr seines Alters auß dieser Zeitlichkeit in die Ewigkeit nahm, da er vom einem einfallenden Gewölbe verschüttet, und seinen Geist unvermerckt, jedoch (wie die Christliche Liebe hoffen läßt) seelig aufgegeben, und deßen entselter Leichnam Christ und Stand-mäßig den folgenden darauf beygesetzt wurde. Suchten durch einen kräftlichen Trost einigermaßen zu lindern Untergesetzte.

Cron-Stadt: druckts Georgius Klein, 1739.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/10

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770), „L. 1.” – P[aulus] L[lang] (1705–1763), „L. 2.”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/40

Konkordancia: GROSS 1318; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 439.

419.

<Halotti búcsúztató Joseph Schobel (1684–1739) prázsmári lelkész emlékére – Brassó, 1739. szeptember 18.>

Wehmüthiges Trauer-gedächtniß welches bey volckreicher Beerdigung des GroßAchtbahren WohlEhrwürdigen, und Hochgelahrten Hrn. Hrn. Josephi Schobels, Achtjährigen Treufleißigen Pfarrers und Ober Seelen-Sorgers des Königlichen Marckts Tartlau, Welcher Anno 1739, den 18. Septembris von einem Scirrho hepatis, oder Verhärtung der Leber entstandenen Blutstürzung plötzlich und unvermuthet Abends um 8 Uhr, seines Alters 55, <...> unserer geliebten Vater-Stadt Cronen, seine theuer erlauffte Seele seinem Erlöser und Ober-Hirten Christo jesu sanfft und seelig überlaßen, und den 3-ten Tag darauf, als den 17 Trinitat. Sonntag, deßen entselter Körper eben allhier in die große Pfarr-Kirche, nach gehaltener Leichen-Predigt mit gewöhnlichen Christl. Ceremonien; Auß schuldigster Condolence gestiftet Von Untengesetzten.

Cron-Stadt: druckts Georgius Klein, 1739.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/130

A versek szerzői: Petrus Clos (1703–1771), „G. Coll.” – T[homas] T[artler] (1700–1770), „L. 1.” – P[aulus] L[ang] (1705–1763), „L. 2.” – J[oseph] T[deutsch] C[oronensis] (1702–1770), „C[ollega] T[eutonicae]”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/41

Konkordancia: GROSS 1319; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 480.

420.

<Lakodalmi köszöntő Stephan Gottlieb Fronius (1718–1751) és Anna Rosina Herbertin (1723–1788) tiszteletére – Brassó, 1739. október 27.>

Bey dem höchst-erfreulichem Fronius und Herbertischen Hochzeit Festin, Welches die 27. Octobris. Anno 1739. Glücklich vollzoge wurde, Wollte Des verlobten HochEdeln Ehe Paars wie auch dero sämtlichen vornehmen Familien verbundenster Diener. In einer schlechtem Cantata die schuldige Pflicht abstaten.

Cron-Stadt: druckts Georgius Klein, 1739.

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.IV/2

A versek szerzői: J. Z. (?-?) „C[antor] C[oronensis]”.

Konkordancia: GROSS 1317; PETRIK V. 167; PETRIK IX. 494.

421.

<Lakodalmi köszöntő Johann Böhm (?-1753) és Agnetha Filstich (1718-1761) tiszteletére – Brassó, 1739. november 25.>

Das Bey dem Böhm und Filstichischen Hochzeit-Fest welches zu Cronstadt den Novembr. 1739 vergnügt vollzogen wurde von seiten des Herrn Brautigams innerhalb erfüllte und von einem zutan bekanten Freund polnisch und schertzhaft ausgeführte Tandem Aliqvando.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.IV/3

A vers szerzője: ismeretlen.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

422.

<Gratuláció Gotthilff Johann Ludewig Dienemann (?-?) magiszteri fokozatszerzésére – Halle, 1739.>

Bey der längst verdienten Magister-Würde Des Hoch-Edlen und Hochgelahrten Herrn, Herr Gotthilff Johann Ludewig Dienemann, suchte Seine Schuldigkeit zu bezeugen und Sich ergebenst zu empfehlen Dessen aufrichtiger Freund und Diener Stephanus Roth, aus Cronstadt in Siebenbürgen, der Gottes-Gelahrheit Beflissener.

Halle: Gedruckt mit Hendelischen Schrifften, 1739.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/44

A vers szerzője: Stephan Roth (1718-1799).

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/25.

1740

423.

<Halotti búcsúztató Catharina Herbertin (1676-1740) szül. Retherin emlékére – Brassó, 1740. február 17.>

Die auf die Tages Last und Hitze erlangte sanffte und seelige Ruhe, Wolten bey der Leiche Der Wohl-Edlen und Tugendsamen Frauen Catharina Herbertin gebohrnen Retherin Des

weylend Vor Achtbarn Ehrwürdigen und Wohlgelehrten Hrn. Georgii Herberts treufleisigen gewesenenen Pfarrers und Ober-Seelen Sorger der Christl. Gemeinde in dem Konigl. Marckt Tartlau hinterlaßene Fr. Wittwe Welche nach einer langwierigen verzehenden Kranckheit in dem 1740 Jahr den 17. Febr. Ihres Alters im 64 Jahr nachmittag un 2 Uhr in Ihrem Erlöser sanfft und seelig verschieden und folgenden 18. darauf in die hiesige grosse Pfarr-Kirche in Ihre Ruhkammer dem Leide nach beygesetzt wurde. Dem Hochbetrübten zum Trost mitleidigst und Wohlmeinend aufsetzen, einige dem hohen Herbertischen Hause Verbundene Diener.

Cronstadt: druckts Martinus Fernolend, 1740.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/131

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770), „*C[oronensis] R[ector]*” – Paul Lang (1705–1763), „*L. 1.*” – Petrus Clomp (1711–1751), „*Lect. Gymn. 2.*” – Steph[an] Fronius (1718–1751), „*L. G. C. 3.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.V/15

Konkordancia: GROSS 1320; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 54.

424.

<A gdański Benjamin Gottlieb de Schröder (?-?) disputációja Johann Heinrich Schulz (1687–1744) hallei professzor elnöklete alatt – Halle, 1740. április 6.>

Dissertatio inauguralis medica de spasmo dolorifico saepius remedio qvam morbo qvam praeside D. Ioanne Henrico Schvlze Medicinae eloquentiar antiqvitatvm et philosophiae professore pvblico ordinario academiavm imperialivm natvrae cvriosorvm et petropolitanae vt et regiae scientiarvm societatis berlinensis sodale pro gradu doctoris placido ervditorvm examini A. d. April M D CCXL. svbiiciet avctor et respondens Beniam. Gottlieb de Schroeder Gedanensis.

Halae Magdeburgicae: typis Joannis Christiani Hilligeri, Acad. Typogr., 1740.

[7] p.

A művet Beni. Gottl. de Schroeder (?-?) a következő személyeknek ajánlja: „*Inclitae Reipublicae Gedanensis Senatui Splendidissimo*” – Christiano Gabrieli de Schroeder (?-?) – Christian. Hartmanno Schroeder.

Üdvözlő levelet írt: Friderich Hoffmann (1660–1742) – Johann Heinrich Schulz (1687–1744) – Johann Fridrich Cartheuser (?-?).

A versek szerzői: Johann Christian Claeplus (?-?), „*Anhaltino Cotheniensis, Advocat. ibid. et Notar. Publ. Caesar. Jurat.*” – „*Haec pauca, Praenobilissimo doctissimoque Dorando gratulabundus adjicere voluit*” Andreas Fronius (1714–1764), „*Corona-Transilvano Saxo.*” – Augustus Andreas Loeseke (?-?), „*Ploetzkovia Anhaltinus, J. C. Cand.*” – Augustus Fridericus Perlett (?-?), „*Alslebia-Magdeburgicus, J. V. Cand.*” – J. C. A. Schirmer (?-?), „*Anhalt Bernburg. J. V. St.*” – Schrader (?-?), „*Nobili Dantisco.*” – Guilielmus Hill (?-?), „*Gedanensis Theol. Stud. in Academia Jenensi.*” – Franz Sigismund Conradi (?-?), „*von Danzig, Jur. Stud.*” – J. F. Jacobsen (?-?), „*Gedanensis J. V. Cultor.*” – J. R. Zimmermann (?-?), „*von Danzig bey der Rechte beflussener.*” – Jacobus Leberecht ab Erlach (?-?), „*J. V.*”.

C." – Theodorus Ernestus Mebes (?-?), „*Theol. Cult. Anhalt. Bernburgensis*”. – Joannes Wilhelmus Küster (?-?), „*Braunsfelda Solmensis, V. J. St.*”.

Konkordancia: HEGYI 322.

425.

<A brassói Andreas Fronius (1714–1764) disputációja Johann Heinrich Schulz (1687–1744) hallei professzor elnöklete alatt – Halle, 1740. április 7.>

Dissertatio inavgvralis medica de febrivm malignarvm indole et cvratione qvam praeside D. Ioanne Henrico Schvlze medicinae eloqventiae antiqvitatvm et philosophiae professore ... pro gradu doctor<is> placido ervditorvm examini a. d. April. M D C C X L. svbiiciet avctor et respondens Andreas Fronivs Corona Transilvanvs.

Halae Magdebvrgicae: Typis Ioannis Christiani Hilligeri, [1740].

[11], 4-32, [7] p.

A művet Andreas Fronius (1714–1764) a következő személyeknek ajánlja: Samuel a Herberth (1693–1747) „*ivdici svpremo tam liberae regiaeque civitatis Coronensim qvam provinciae Barcensis dignissimo*” – Valentin Igel (1683–1751) „*svpremo ecclesiae, qvae Coronae Transilvanorvm est, pastori vigilantissimo ... omni honoris cvltv svspiciendo*” – Daniel Fronius (1672–1743) „*de ecclesia Melimontana in Transilvania ... antistiti sollicitissimo parenti optimo*” – Johann Albrich (1687–1749) „*medicinae doctori experientissimo excellentissimo amplissimi senatvs Coronensis in Transilvania*” – Christoph a Seewaldt (1696–1754) „*membro splendissimi senatvs Coronensis in Transilvania celeberrimo, patrono atqve favtori aestvmatissimo*” – Johann Friedrich Millius (1698–1764) „*medicinae doctori excellentissimo physico civitatis Coronensis in Transilvania*”.

A vers szerzője: Salomon Ganstvk (?-?) „*Hvngar. S. S. T. S.*”.

Konkordancia: HEGYI 317; PETRIK I. 834; RMK III/XVIII. 443; VERÓK-Quellen HB 670.

426.

<Halotti búcsúztató Daniel Croner (1656–1740) barcasági esperes, höltövényi lelkész emlékére – Brassó, 1740. április 23.>

Zum schuldigen Ehren Gedächtniß Wolten Dem Weyland Großachtbahren Ehrwürdigen und Wohl-Gelahrten Hrn. Daniel Corner, bis ins 40ste Jahr Treufl. gewesenenen Pfarrer in Heltzdorff wie auch eines Ehrwürdigen Burzenl. Capituls meritierten H. Pro-Decano, welcher in diesem 1740sten Jahr d. 23 April im 85. Jahr seines ruhmwürdigen Alters sanfft und seelig verschieden, und den 25-sten darauff nach gehaltener Leichen Predigt Christlich beygesetzt wurde, folgendes aufsetzen die unten genante.

Cronstadt: druckts Martinus Fernolend, 1740.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/11

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770) – P[aulus] L[lang] (1705–1763), „*L. 1.*” – Stephanus Fronius (1718–1751), „*L. 3.*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/42

Konkordancia: GROSS 1321; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 178.

427.

<Lakodalmi köszöntő Marcus Igel (1716–1784) és Anna Maria Raabin (1724–1802) tiszteletére – Brassó, 1740. szeptember 27.>

Gleich und Gleich, Wurde bey dem Igel und Raabischen Erfreulichem Hochzeit Festin, welches In diesem 1740 Jahre D. 27. September nach geschehener Christ-Priesterl. Copulation glücklich celebriret wurde, Als ein gewisser Grund der Liebe vorgestellet- und statt einer gebührenden Gratulation auf diesem schlechten Blate von untergesetzten überreicht.

Cronstadt: gedruckt von Martino Fernolend, 1740.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/45

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770), „G. C. C[on]R[ector]” – P[aulus] L[ang] (1705–1763), „L. I.” – Steph[an] Fronius (1718–1751) „L. III.” – P[etrus] C[lomp] (1711–1751) „L. S[ecundus]”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.IV/4; AHG IV.F.248/1

Konkordancia: GROSS 1324; PETRIK V. 202; PETRIK IX. 187.

428.

<A brassói Stephan Closius (1717–1781) orvostorkori disputációja – Halle, 1740. október>

Dissertatio inavgvralis medica de jvvenvm dispositione ad morbos pvlmonvm qvam pro pitio svmmo nvmine gratiosi medicorvm ordinis consensv atqve avctoritate in alma fridericiana pro gradu doctoris svmmisqve in medicina honoribvs ac privilegiis more majorvm legitime impetrandis A. M D CC XL. d. Octobr. pvblice ervditorvm examini svbiicit Stephanvs Closvs Corona-Transilvanvs.

Halae Magdebvrgicae: Typis Joannis Christiani Hilligeri, Acad. Typogr., [1740].

[24] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.140.II/4

A műben szereplő üdvözlő szövegek szerzői: Friedrich Hoffmann (1660–1742), „S. R. M. Borvssicae Consiliarivs intimvs et archiater fridericianae et ordinis medici senior” – Io[hann] Henr[ich] Schvlze (1687–1744), „D[octor]” – Henricvs Bass (1690–1754), „Med. et Chir. P. P. O.”

A versek szerzői: C. A. Adelung (?–?), „Med. Doctorand. Oppon. Sil. Wratt.” – J. C. L. Seip. (?–?), „Med. Cand. Oppon. Pymonto-Westphalus” – F. E. Alde (?–?), „Med. C. Schoenavia Sil. Opp.” – P. Lejun „Berolinensis” (?–?), „Med. Cult. Oppon.”.

Konkordancia: *nem regisztrált*

429.

<Gratuláció a brassói Stephan Closius (1717–1781) orvostorkorrá avatására – Halle, 1740. október 22.>

Als der Hochedelgebohrne Herr, Herr Stephan Closius in Halle den 22. Octobr. 1740. in den Medicinischen Wissenschaften die Doctorwürde rühmlichst erhielt: Wollte Demselben aus schuldigster Ergebenheit gehorsamst glückwünschen, Joseph Traugott Schobel, Der Rechte und Weltweisheit Beflissener, aus Cronstadt in Siebenbürgen.

Halle im Magdeburgischen: Gedruckt bey Johann Justinus Gebauer, Universitätsbuchdrucker, [1740].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/46

A vers szerzője: Joseph Traugott Schobel (1719–1783).

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/26; RMK III/XVIII. 1421.

430.

<A brassói Stephan Closius (1717–1781) okvossdoktori oklevele – Halle, 1740. október 22.>

Avspiciis serenissimi ac potentissimi principis ac domini Domini Friderici Porvssiae Regis Marchionis Brandenbvrgici S. Rom. Imp. Archicamerarii et electoris svpremi principis Aravsionensis neocomi et valangini dvcis geldriae Magdebvrgi viviae ivliaci montivm stetini pomeraniae Cassvbiorvm vandalorvm et megapolis nec non in Silesia et Crosae Bvrggravii norimbergensos Principis Halberstadii Mindae Camini Vandaliae Sverini Ravebvrgi et Mevrsae Comitissae Hohenzollerae rvpini marcae Ravensbergi Hohensteini Tecklenbvrgi Lingae sverini bvrae et leerdami marchionis vehrae et vllissingae Domini Ravenssteinii Rostochii Stargardiae Lavenbvrgi Bvtoviae Arlayae Bredae Cetera Regis et Domini Nostri longe clementissimi Avtoritatis imperatoria et regia ex decreto facvltatissimae medicae Pro-Rectoris Academiae Fridericianae Viro Magnifico experientissimo atqve excellentissimo Domino D. Ioanne Ivnckero Medicinae professore pvblico ordinario vt et illvstribvs et consvlto cancellario et direttore Dn. Ioanne Petro de Ludewig et Dn. Ivsto Henning Böhmer ictis consiliariis intimis et professoribvs pvblicis promotor constitvtvs Fridericvs Hoffmannvs potentissimo porvssorvm regi a consiliis intimis et archiater academiae et ordinis medici senior ceter. Viro nobilissimo et experientissimo Dn. Stephano Closio Corona-Transilvano Medicinae licentiato doctoris in medicina gradvm die XXII. Octobr. Anno M DCC XL. ex merito contvlit.

Halae Magdebvrgicae: litteris Ioannis Christiani Hilligeri, Acad. Typogr., [1740].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/132

A dokumentumban említett személyek: Johann Juncker (1679–1759) – Johann Peter von Ludewig (1668–1743) – Justus Henning Böhmer (1674–1749) – Friderich Hoffmann (1660–1742)

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/24.

431.

<Lakodalmi köszöntő Michael Fronius (1703–1763) aranyműves és Martha Seewald (1711–1779) tiszteletére – Brassó, 1740. november 8.>

Die in einem Theil zwar übel scheinende, Aber in ansehung des gantzen Kreißes Allerbeste Welt Wurde bey dem Höchst erfreulichen Fronius und Seewaldischen Hochzeit-Fest, Anno 1740 D. 8. Novemb. Dem neuerlobten HochEdeln Ehe Paar Zum Zeichen einer wahren Freundschaft schuldigst vorgestellt.

Cronstadt: gedruckt von Martino Fernolend, 1740.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/48

A vers szerzője: Stephan Fronius (1718–1751) „L. III.”

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.IV/5

Konkordancia: GROSS 1322; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 178.

432.

<Lakodalmi köszöntő Martin Gottlieb Albrich (1714–1776) és Johanna Regina Seuler (1726–1797) tiszteletére – Brassó, 1740. november 23.>

Bey der hoch-adlichen-höchsterfreulichen. Albrich und Seulerischen Verbindung. Welche Anno M. DCC. XL. Den Tage vor Catharinae Vergnügt vollzogen wurde. Wolte die, mit dem, zur rechten Zeit, glücklich hierher arrivirten Liebes-Courier. Zugleich mit eingelauffenen Waßer-Ouverture. denen Hoch- und Neu -Vermähleten. in geziemenden Respect gratulirend presentiren Eine Beyden Hohen-Häusern unterhänigste Schuldigkeit.

Cronstadt: gedruckt von Martino Fernolend, 1740.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/47

A vers szerzője: ismeretlen.

Konkordancia: GROSS 1323; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 79.

1741

433.

<Halotti búcsúztató Susanna von Seewald (1685–1741) szül. Wolff emlékére – Brassó, 1741. január 26.>

Der auf der ungestümen See und unsicherm Wald der Welt errichtete gewünschte Himmliche Port der Sicherheit, Wurde bey dem Grabe Der Edlen und Tugendsamen Fr. Susanna gebohrnen Wolffin, Des Wohl Edlen Fürsichtigen und Wohl Weisen Hrn. Christophori von Seevald, Eines Hoch Edlen Senats allhier ansehnlichen Herrn Assessoris Treu und liebgewesenen Frau Ehe-Consortin. Welche in diesem 1741 Jahr D. 26 Jan. im 56 Jahr Ihres Alters nach einer langwierigen harten Kranckheit Ihr Leben seelig beschloßen. und den 27. darauf mit Christlichen Ceremonien in die große Pfarr-Kirche zu ihrer Ruhe Stätte gebracht worden, Den Hochbetrübten zum Trost vorgestellet Von Untengesetzten.

Cronstadt: Druckts Martinus Fernolend, 1741.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/133

A versek szerzői: Thomas Tartler (1700–1770), „Conr.” – P[aulus] L[ang] (1705–1763), „L. 1.” – Petrus Clomp (1711–1751), „Lect. 2.”

Konkordancia: GROSS 1325; PETRIK V. 292; PETRIK IX. 274.

434.

<Halotti búcsúztató Johann Carl Traugott Seuler von Seulen (1729–1741) emlékére – Brassó, 1741. március 11.>

Als der edle und hoffnungs volle Johann Carl Traugott des HchEdelgebohrnen Fürsichtigen und WohlWeisen Hrn. Johann Traugott Sevlers von Seulen Eines Wohl-Edlen Senats in Cronstadt Wohlmeritierten Herrn Assessoris Hertzlich geliebtester Altester Sohn in dem 12 Jahr seines blühenden Alters D. 11 Martii in diesem 1741. Jahr durch eine hißige Kranckheit, in Abwesenheit seines wehrtesten Herrn Vaters, unvermuthet das zeit. mit dem ewigen-verwechselte und den 12 darauf Standmäßig und Christl. Gebrauch nach in die große Pfarr-Kirch beygesetzt wurde, Wolten zur bezeugung Ihrer tieffen Condolence und den Höchstbetrübten zur Consolation folgendes entwerffen die Untengesetzten.

[Kronstadt]: Gedruckt von Martino Fernolend, [1741].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/134

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770), „*C[on]R[ector]*” – Paul Lang (1705–1763), „*L. 1.*” – Iohannes Clos (?–1751) „*des Seligen gewesener Praeceptor*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.V/[16]; AHG IV.F.1.Tf.53.VI/43

Konkordancia: GROSS 1326; PETRIK V. 292; PETRIK IX. 440.

435.

<Lakodalmi köszöntő Martin Closius (1715–1770) és Johanna Igel (1720–1751) tiszteletére – Brassó, 1741. április 10.>

Laß Edler Closius gelährter Brautigam an deinem Hochzeit-Fest Da Du in Gottes-Nam und weisem Himmels Schluß im Seegen wirst getraut mit Jungfer Igelin Der Tugendreichen Braut, Dir Diesen Hochzeit-Wunsch Nebst anderen auch bleiben, Den Drey ergebenste aus frohem Geist geschrieben IM Jahre Da 3 WeII getreVeste Herten In Llebess LVft frey VergnVget nVr sChertzen

Cronstadt: gedruckt von Martino Fernolend, 1741.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/49

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770) – Paulus Lang (1705–1763), „*Lect. I.*” – Petrus Clompe (1711–1751), „*Lector II.*”

Duplum: AHG IV.F.248/37

Konkordancia: GROSS 1328; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 440.

436.

<Halotti búcsúztató Johann Lang (1671–1741) botfalui lelkész emlékére – Brassó, 1741. október 11.>

Letzte Kindes-Pflicht bey dem schmerzlichen doch seel. Ableben seines Liebwehrten Herrn Vaters, des Weyland Wohl-Achtbahren, Wohl-Ehrwürdigen und Wohlgelahrten

Hrn. Iohannis Lang, Der Gemeine Gottes in Brenndorff, gantzer 22 Jahr gewesenener Treufleißigen Ober-Seel-Sorgers, Welcher im Jahr 1741 den 11. Octob. im 71. Jahr seines Alters, nach etl. Jahre her öffters umwechselenden und öffft überfallenen harten Kranckheiten und großer Leibes Schwachheit seines Lebens müde und satt endlich in seinem Erlöser sanfft und seelig entschliefen, und den 12. darauf (nach gehaltener Leichen Predigt und andern gewöhnlichen Ceremonien:) in dasige Kirche, dem Leibe nach, Christlich zur Erden bestattet wurde, Geleistet von des Wohlseel. hinterlaßenem betrübtem Sohn, Paulo Lang Lect.

Cronstadt: Gedruckt von Martino Fernolend, 1741.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/135

A versek szerzői: Paulus Lang (1705–1763), „Lect.”.

Konkordancia: GROSS 1327; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 273.

437.

<A Hallei Egyetem igazolása a brassói Paul Chrestels (1721–1773) hallgatóvá válásáról – Halle, 1741. november 7.>

Svb Avspiciis serenissimi ac potentissimi Regis porvssiae Friderici II. Marchionis Brandenburgici S. Rom. Imp. Archicamerarii et electoris svpremi principis Aravsionensis ac neocastrensis, dvcis geldriae Magdebvrgi cliviae, ivliaci montivm stetini pomeraniae Cassvbiorvm vainidorvm Mecklenbvrgi et in Silesia Crosnae, Bvrggravii norimbergensis, Principis Halberstadii Mindae Camini Vandaliae Sverini Racebvrgi Frisiae orientalis et Mevrsae Comitit Hohenzollerae rvpini marcae Ravensbergi Hohensteini Tecklenbvrgi Lingae sverini bvhrae et leerdami, marchionis vehrae et vlissingae. Dynastae in Ravenstein, Terrisqve Rostochii et Stargardiae, in Lavenbvrg, Bvtow, Arlay et breda, reliqva, prorectore Christiano Wolfio, potentissimi borvssiae Regis Consiliario intimo, Academiae pro-cancelario, Jvris natvrae et gentivm atqve mathematvm professore ordinario, professore petropolitano honorario, Academiae Regiae scientiarvm parisinae societativmqve regiarivm Britannicae ac Borvssicae membro.

Halae: in Fridericiana, 1741.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/136

Possessor: „D. Paulus De Chrestels, Transylvanus Juris Studiosus” – „7. Nov. 1741. Christian Wolff (1679–1754), p. t. Pro-Rector”

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/25.

1742

438.

<Lakodalmi köszöntő Samuel Herbert (1693–1747) és Justina Seulen (1695–1757), szül. Gottsmeister tiszteletére – Brassó, 1742. május 8.>

Hoch-edler Herbert nimme hyn, da Deine Wehrte Seulerin zu Dir dem Brautiggam kam als gewünschte Braut, und Vor dem Altar Dir wurd an die Hand getraut? Nimm, sag ich, hochgeneigt das Hochzeit Opffer an, das tieff verpflichte Schuld Dir Willig bringen kan.

Cronstadt: Gedruckt von Martino Fernolend, [1742].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/50.a

A versek szerzői: Thomas Tartler (1700–1770), „*Conr.*” – Joseph Gottlieb Seuler von Seulen (1727–1746) és Martin Gottlob Seuler von Seulen (1730–1772).

Konkordancia: GROSS 1334; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 440.

439.

<Lakodalmi köszöntő Samuel Herbert (1693–1747) és Justina Seulen (1695–1757), szül. Gottsmeister tiszteletére – Brassó, 1742. május 8.>

Die in dem Liebes-Reich bey itzigen Krieges-Troublen ohne Bomben-und flinten-Knall nach dem Sonntag Eraudi im May Monat glücklich eingenommene Liebes-Vestung wollten bey der Herbertischen und Seulerischen Hochzeit-Feier Welche Cronstadt am 8. May 1742 vergnügt gehalten wurde, mit glückwünschender Feder entwerfen, Dem Wohl Edelgebohrnen-neu-Verlobten-Paar verpflichteste Praeceptores bey dem Cronstädtischen Gymnasio.

Cronstadt: Druckt Martino Fernolend, 1742.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/50.b

A versek szerzői: Johannes Clos[ius] (?–1751), „*Coll. I.*” – Christ[ian] Francisci (1708–1755) „*Coll. II.*” – J[oseph] Teutsch (1702–1770), „*Coll. Clas[sis] Teut[onicae]*” – Petrus Clomp (1711–1751) „*Lector*” – Johannes Rauss (1711–1774), „*Coll. III.*”

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.IV/6

Konkordancia: GROSS 1334; PETRIK IX. 224.

440.

<Halotti búcsúztató Christoph Neidel (1688–1742) brassói városgazda emlékére – Brassó, 1742. július 8.>

Den glücklichen wechsel, suchten als der weyland WohlEdle, Namhafft Fürsichtige und Wohl Weise Herr Hr. Christophorus Neidel, bey unserer Königl. Freyen Cronstadt in die 7 Jahr meritirt gewesener Herr Quaestor, in diesem 1742 Jahr D. 8. Iulii frühe um 6 Uhr nach einer langwirig außgestandenen harten Kranckheit in dem 54ten Jahr seines Ruhmvollen Alter in seinem Erlöser sanfft und seelig verschieden, und den 25. darauf in hieseige große Pfarr-Kirche nach gehaltener Leichen Predigt, mit gewöhnlichen Solennitaeten beygesetzt wurde. Den Schmerzlich Betrübtesten zum Trost in folgendem vorzustellen Untengesetzte.

[Kronstadt]: Druckts Martinus Fernolend, [1742].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.97/49

A versek szerzői: T[omas] T[artler] (1700–1770) – P[aulus] L[ang] (1705–1763), „L. 1.” – Petrus Clomp (1711–1751), „Lector”.

Konkordancia: –

441.

<Lakodalmi köszöntő Christoph Neidel (1717–1755) és Susanna Filstich (1727–?) tiszteletére – Brassó, 1742. július 18.>

Herr Neidel Leb vergnügt mit deiner Filstichin, Das wünscht Von Herten dir und mit ergebenen Sinn der dir ein schlechtes Lied am Hochzeit-Fest geschrieben Leb, wünscht ein ieder dir Vergnügt in Reinem Lieben.

Cronstadt: gedruckt von Martino Fernolend, 1742.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/55

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770) – Paulus Lang (1705–1763), „L. I.” – Johannes Clos (?–1751), „C. II.” – Johannes Filstich (1730–1808) „Junior”

Duplum: Braşov, Arh IV/168. nr. 30385.

Konkordancia: GROSS 1331; PETRIK V. 202; PETRIK IX. 206.

442.

<Lakodalmi köszöntő Joseph Traugott Schobel (1719–1783) és Anna Catharina Seulen (1727–1768) tiszteletére – Brassó, 1742. július 24.>

Edler Schobel Deme Ehre mit der Fräule Seulerin Laß der Vater auß der Höhe Seyn beglucket immerhin Seine Güte Laß geschehen Was hier treue Wünsche flehen. An dem Tage der Christinen, Da die Pflicht dir sucht zu dienen Anno 1742. D. 24. Julii.

[Kronstadt]: Gedruckt von Martino Fernolend, 1742.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/51

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770) – P[aulus] L[ang] (1705–1763), „L. I.” – Petrus Clomp (1711–1751), „Lector Cor.”

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.IV/7

Konkordancia: GROSS 1333; PETRIK IX. 148.

443.

<Lakodalmi köszöntő Joseph Traugott Schobel (1719–1783) és Anna Catharina Seulen (1727–1768) tiszteletére – Brassó, 1742. július 24.>

Zu der wohlgetroffenen Ehe, Welche Der Wohl Edelgebohrne und Wohlgelahrte Herr Hrn Joseph Traugott Schobel, J. U. S. A. mit der Wohl Edelgebohrnen und Tugendreichen Fräule Fräule Anna Catharina Seulerin von Seulen, in diesem 1742 Jahr D. 24 Julii durch ein Priesterliche Copulation glücklich und vergnügt getroffen, Wolten in folgenden schlechten, aber Wohlgemeynten Reymen von Herten Gratuliren untengesetzte tieff verbundene diener.

[Kronstadt]: Druckts Martinus Fernolend, [1742].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/137

A versek szerzői: Johannes Clos[ius] (?–1751), „*Coll. II.*” – Christian Francisci (1708–1755) – J[oseph] Teutsch (1702–1770), „*Coll.*” – Johannes Rauss (1711–1774), „*Coll. III.*” – Anton Fürchte Gott Seuler von Seulen (1733–1756), Lucas Seuler von Seulen (1737–1760) – Martinus Fernolend (?–?).

Konkordancia: GROSS 1333; PETRIK V. 202; PETRIK IX. 492.

444.

<Halotti búcsúztató Paul Neidel (1705–1742) emlékére – Brassó, 1742. augusztus 8.>

Die Todes-Erndte, suchten bey dem seeligen Absterben Des Weyland WohlEdlen fürsichtigen und Wohl Weisen Herrn Pauli Neidel, Eines Edlen Senats dieser unserer Königlichen Cronstadt bisher ansehnlich gewesenenen Herrn Assessoris, Welcher in diesem 1742 Jahr D. 8. August nachmittag um 2 Uhr an einer langwierig verzehrenden Kranckheit, in dem 38 Jahr seines Alters, in seinem Erlöser sanfft entschlaffen und den 9. darauff, mit gewöhnlichen Ceremonien in seine Ruhstätte beygesetzt wurde, den höchstbetrübten zum kräftigen Trost vorzustellen, untengesetzte.

[Kronstadt]: Druckts Martinus Fernolend, [1742].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/44

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770) – P[aulus] L[ang] (1705–1763), „*L.*”.

Duplum: AHG IV.F.97/48

Konkordancia: GROSS 1330; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 439.

445.

<Friderich Christian Baumeister (1709–1785) görlitzi gimnáziumi rektor búcsúzóbeszéde Georg Clomp (1723–1782) elutazására – Görlitz, 1742. október>

Cavssas Cvr Doctissimv Qvisqve Non Semper Sit Doctor Optimus Exponit et Magnifici ordinem senatorivm ... Georgivs Clompivs Corona-Transylvanvs mvsis nostris MDCCXXXII, Idib, Octobr.vltimum vale dicet avdiendam invitat M Fredericvs Christianvs Bavmeistervs Augusti Gymnasii Gorlicens. Rector.

Gorlicii: Typis Sigismvndi Ehrenfried Richteri, [1742].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/53

A beszéd szerzője: Friderich Christian Baumeister (1709–1785)

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/28.

446.

<Lakodalmi köszöntő Johann Georg Pauer (?–1769) brassói kereskedő és Anna Sophia Bogner (1725–1762) tiszteletére – Brassó, 1742. november 11>

Der Himmel lencke Hrn. Pauers Sinn in Cronstadt zu der Bognerin und da Ihm seine Jungfer Braut in Marienburg wird angetraut entschloße sich in <...> Glück-Wunsch aufzusetzen der Brautigam und Braut in etwas könt ergötzen, ein mit VerGnügter Freund des treu und redliCh meint.

[Kronstadt]: Gedruckt von Martino Fernolend, 1742.

[2] fol.

Jelzet: IV.F.248/34

A vers szerzője: ismeretlen.

Konkordancia: *nem regisztrált*

447.

<Lakodalmi köszöntő Stephan Closius (1717–1781) brassói orvosdoktor és Anna Maria Tartler (1726–1772) tiszteletére – Brassó, 1742. november 28.>

Bey Dem Vergnügten Liebes-Bündniße Welches Der Wohl Edelgebohrne und Hochgelahrte Hr. Hr. Stephanus Closius Medicinae Doctor Experientissimus, mit der Wohl Edelgebohrnen und Tugendbelobten Jgfr. Jungfer Anna Maria Des Weyland Wohl Edeln, Nahmhafft, Fürsichtigen Weisen Hrn. H. Valentini Tartlers In hiesiger Cronstadt meritire gewesenenen Herrn Quaestoris einzig hinterlaßenen Jungfer Tochter, in diesem 1742 Jahr D. 28. Novembr. glücklich schloße, suchten Ihre aufrichtige Freude in folgender Gratulation zubezeugen untergesetzte.

Cronstadt: gedruckt von Martino Fernolend, [1742].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/54

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770) – Petrus Clompe (1711–1751), „Lector”

A dokumentumban említett személyek: „Auctore von der musicalischen Aufführung dieser *Serenata Johannes Copony (?–1764) aus Tartlau Studenten des hiesigen Gymnasii*”

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.IV/8; AHG IV.F.248/40; Braşov, Arh IV/169. nr. 30386.

Konkordancia: *nem regisztrált*

1743

448.

<Újévi költemény Paul Chrestels (1679–1745) brassói városbíró tiszteletére – Brassó, 1743. január 1.>

Vincvlvm noui Anni simulque Natale, ... dictum Spectabili ... Domino Pavlo Nobili de Chrestels Liberae Regiaeque Civitatis Coronensis Pro-Iudici ...

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/52

A vers szerzője: „Hospes Zelis”

Megjegyzés: Kéziratos dokumentum

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/27.

449.

<Névnapi köszöntés Valentin Igel (1683–1751) brassói városi lelkész tiszteletére – Brassó, 1743. február 14.>

Schuldiges Nämens Opfer, Welches Viro sum[m]e Venerab. Clariss. Doct. Hrn. Valentino Igel bestmeritirten Cronstädtischen Herrn Ober Pastori und hiesigen Schülen fleißig Inspectori alß solchen in diesem 1743. d. 14. Febr. durch Gottes gnade sein Namens Festin glucks celebrirt. Von einem kleinen doch aufrichtig. dieser gebührend uberrechet würde. [1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/138

A vers szerzője: Valentin Fronius (1732–1753).

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/26.

450.

<Halotti búcsúztató Sara Albrichin (1692–1743) szül. Draudt emlékére – Brassó, 1743. május 1.>

Die den Frommen im Himmel zubereitete Wohnungen, Wurden bey dem Grabe Der WohlEdelgebohrnen und Tugendsammen Frauen Fr. Sara Albrichin, Gebohrnen Drauthin, in diesem 1743 Jahr D. 1. May Nachmittags um 6 Uhr, nach einer langwierig verzehrenden Kranckheit in dem 51-sten Jahr Ihres Alters, in Ihrem Erlöser sanfft und seelig verschieden, und den 3-ten darauf mit gewöhl. Ceremonien nach gehaltener Leichen Predigt in hiesige große Pfarr-Kirche beygesetzt wurde. den Schmerzlichen Betrübtesten zum Trost vorgestellet von Untengesetzten.

[Kronstadt]: [gedruckt von Martino Fernolend], 1743.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/139

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770) – Paulus Lang (1705–1763), „Lect.”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/45

Konkordancia: GROSS 1335; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 439.

451.

<Halotti búcsúztató Sara Froniusin (1683–1743) szül. Closius emlékére – Brassó, 1743. június 17.>

Woran ein Christ stetz dencken solle; das wolten bey dem Grabe Der viel Ehr und Tugendsamen Frauen Fr. Sara Froniusin Gebohrnen Closiusin, Des Groß-Achtbahrn HochEhrwürdigen und Wohlgelehrten Herrn Hrn. Danielis Fronii Eines Ehrwürdigen Burtzenländischen Capituls meritirenden Hrn. Decani, wie auch treufleißigen Pastoris in Honigberg hertzl. geliebte Fr. Ehe-Consortin, Welche in diesem 1743 Jahr D. 17 Iunu des Morgends um 3. Uhr, nach einem unverhofften zugestoßenenmalheur in dem 60 Jahr Ihres Alters in Ihrem Heyland seelig verschieden und den 18 darauff mit gewöhl. Leichen-Ceremonien, nach gehaltener Leichen Predigt in die hiesige große Pfarr-Kirche beygesetzt wurde: den Schmerzlichen betrübten zum Trost vorstellen untengesetzte.

Cronstadt: Gedruckt von Martino Fernolend, [1743].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/140

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770), „C[on]R[ector]” – P[aulus] L[ang] (1705–1763), „L.” – P[etrus] C[lompe] (1711–1751), „L.” – Christ[ian] Francisci (1708–1755), „Gymn. P[atriciae] Coll.”.

Konkordancia: GROSS 1336; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 485.

452.

<Gratuláció a brassói Martin Schmeizel (1679–1747) részére a hallei egyetem rektorhelyettesi kinevezéséhez – Jéna, 1743. július 12.>

Denkmal des Ruhmes und der Freunde dem Magnifico ... Herrn Martin Schmeizel hochberühmten Icto seiner Königl. Majestät in Preussen und Churfürstlichen durchlaucht. zu Brandenburg Hochbetrautem Hofrath, wie auch des Staatsrechtes und der Geschichte Hochansehnlichem Professor auf der hochberühmten Universität Halle als dieselbe kurz vorher ehe sie dero Akademisches Regiment angetreten sich einige Tage in Jena zu verweilen beliebten im Monat Julius des Jahres 1743. ehrerbietigst aufgerichtet von einigen dero gehorsamsten Dienern und Landesleuten aus den hier studierenden Siebenbürgen. Jena: gedruckt bey Johann Friedrich Schill, [1743].

A vers szerzői: Paul Chrestels (1721–1773) „aus Cronstadt der Rechte Befl.” – Georgius Clomp (1723–1782), „aus Cronstadt, d. G. G. Befl.” – Daniel Klein (?–?), „aus Bistirz d. Rechte Befl.” – Josephus Alesius (?–?), „aus Schäßburg d. G. G. Befl.” – Franciscus Czako von Rosefeld (1723–1755), „d. Gottesgel. Befl.” – Johannes Wolff (?–?), „aus Mädiasch, d. G. G. Befl.” – Johannes Salmen (?–?), „aus Syberin, d. G. G. Befl.” – Johannes Jobi (?–?), „aus Bodendorf, d. G. G. Befl.” – Barthol[omaeus] Melas (?–1759), „aus Schäßburg, d. Rechte Befl.” – Andreas Göckel (?–?), „aus Trapold. d. G. G. Befl.” – Andreas Köhler (?–?), „aus Schafßburg, d. Rechte Befl.”.

Konkordancia: VERÓK 217.

453.

<Halotti búcsúztató Daniel Fronius (1672–1743) barcasági esperes és szászhermányi lelkész emlékére – Brassó, 1743. augusztus 31.>

Den zu seiner Ruhe- und Schlaff Stätte Vom Höchsten angewiesenen Treuen Daniel und Knechte Gottes, Wolten bey dem Grabe Des weyland Groß Achtbahren HochEhrwürdigen und Hochgelahrten Hrn. H. Danielis Fronii, Vier und Zwanzig Jährigen, Treufleißigen Pastoris der Gemeinde Gottes in Honigberg, und des Vener. Capituli Barc. meritiert gewesenen Decani, Welcher Nach einer unverhofften 4 tägigen hefftigen Kranckheit A. 1743, bey dem Schluß des Augusts auch sein ruhmwürdiges Leben, das er auf 71 Jahr und 8 Mon; gebracht, in seinem Erlöser seelig beschloßen, Deßen Erblaßte Gebeine den 2. Septembr. darauf in die dasige Kirche nach gehaltener Leichenpredigt Christl. beerdiget wurden. auß schuldiger Pflicht und Compassion, den schmerztl. betrübten aber zum kräftigen Trost vorstellen. Untengesetzte.

[Kronstadt]: [Martin Fernolend], 1743.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/141

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770) – P[aulus] L[ang] (1705–1763), „L.” – C[hristian] F[rancisci] (1708–1755) – *„Dieses letzten die sömmtl. Schmertzl. Betrübte Enckeln Ihrem seel. H. Groß Vater zum stetten Andencken”*

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/46

Konkordancia: GROSS 1337; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 440.

454.

<Halotti búcsúztató Johann Filstich (1684–1743) brassói gimnáziumi rektor emlékére – Brassó, 1743. december 18.>

Virtutum et meritorum memoriam, viri ... D. Johannis Filstich II. Rectoris Gymnasii Coronensis per 24 annos Celeberrimi, Post 59. prope laudatissimae et honoratissimae vitae annos Anno 1743 D. 18 Decembr. improvisa ast pia placidissimaque morte soluti et sequenti die Splendido funere elati hoc carminum honore prosecutum ibant moesti lugentesque Praeceptores et Discipuli Scholae Coron.

[Kronstadt]: [Martino Fernolend], [1743].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/142

A versek szerzői: Johannes Clos (?–1751), „Lect.” – C[hristian] F[rancisci] (1708–1755), „L.” – Petrus Clompe (1711–1751), „L.” – Jos[eph] Teutsch (1702–1770), „Coll.” – Johannes Rauss (1711–1774), „Gymn. Coll.” – Petrus Roth (1714–1787), „Coll. 4.” – Georgius Mathiae (?–?), „Coll. 2.” – Sam[uel] Dienesch (?–?), „Praef.” – Steph[anus] Arcked[er] (?–1780), „Cor. Orat[or]” – Andreas Cramer (?–?) „Stud.” – Johann Servatius (?–?) – Michael Honigberger (?–?) – Andreas Klees Petrim[ontanus] (?–?) – Simon Petrus Schnell (1729–1794).

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.V/[17]; AHG IV.F.1.Tf.53.VI/47; AHG IV.F.248/9; AHG IV.F.248/62

Konkordancia: GROSS 1338; PETRIK V. 189; PETRIK IX. 472.

1744

455.

<Halotti búcsúztató Anna Maria Filstich (1679–1744) szül. Herrmann emlékére – Brassó, 1744. május 20.>

Die Himmlische May-Lust, Wolten Bey dem Grabe Der Weyland HochEdelgebohrnen und Tugendsamen Fr. Anna Maria gebohrnen Herrmannin, Des Weyland HochEdelgebohrnen Namhafft Fürsichtig und Hochweisen Herrn Hrn. Stephani Filstichs, Ihre Römischen Käyserl. Majestät Caroli VI Hochseel: Gedächtniß, gewesenenen Königl. Geheimden Gubernial Raths des Fürstenthum Siebenbürgen, wie auch vieljährigen Herrn Richters in Cronstadt hinterlassenen Fr. Wittwen. Welche in diesem 1744 jahr D. 20 May nach einer kurtzen und tödlichen Kranckheit im 64 Jahr 6 Monath 1 Tag Ihres Alters diesen irrdischen May verlassen und in Ihrem Erlösen entschlaffen, Deren erblaßte Gebeine D. 20 May darauf nach gehaltener Leichen Predigt mit Solennen Exequien in die große Pfarr-

Kirche beygesetzt wurden. Durch gegenwärtiges vorstellen und die Pflicht ihres Mittleydens bezeugen, Untengesetzte.

[Kronstadt]: [Martin Fernolend], [1744].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/143

A versek szerzői: T[homas] Tartler (1700–1770), „*G. C. R.*” – C[hristian] F[rancisci] (1708–1755) – Jo[seph] Teutsch (1702–1770), „*Coll.*” – Petrus Clompe (1711–1751) – Iohannes Rauss (1711–1774), „*L. III.*” – Petrus Roth (1714–1787), „*Gymn. Coll.*” – Steph[anus] Roth (1718–1799) „*Coll. II.*”.

Duplum: AHG IV.F.248/10; AHG IV.F.97/29

Konkordancia: GROSS 1339; PETRIK V. 289; PETRIK IX. 210.

456.

<Lakodalmi köszöntő Paul Gottlieb Chrestels (1721–1773) és Barbara Igel (1728–1785) tiszteletére – Brassó, 1744. augusztus 12.>

Nuptiis auspiciatissimis, Viri Per-Illustris atque Generosi Domini Domini Pavlli Chrestelzii Junioris ... Domina Barbara Igeliana Juniori Patronella Benignissima, etc. Coronae solenni pompa celebratis ex animi singulari feruore consecratum voluit quidam. Anno Christi Domini 1744. die vero 12. Augusti. Typis Cornelio-Paullo Hußarianis apud aedes Wagnerianas exaratum.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/56

A vers szerzője: ismeretlen.

Megjegyzés: Kéziratok dokumentum [1742].

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/29.

457.

<Lakodalmi köszöntő Paul Gottlieb Chrestels (1721–1773) és Barbara Igel (1728–1785) tiszteletére – Brassó, 1744. augusztus 22.>

Das Zeugniß froher innern Triebe, Da in Vergnügter reiner Liebe Herr Chrestels mit der Igelin sich suchte nach dem Altar hin zu stiften da das Ehe Band durch Preisterliche Seegens Hand daß Der Höchste Heyl und Glücke auf daß Edle Paar hin schicke entdeckten mit Hertz, Mund und Hand die hier auß Pflichte sich genant.

Cronstadt: Gedruckt von Martino Fernolend, [1744].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/62

A versek szerzői: Thomas Tartler (1700–1770), „*R[ector]*” – Ioh[ann] Rauss (1711–1774), „*L. III.*” – Steph[an] Roth (1718–1799), „*Coll. III.*” – Georgius Matthiae (?-?), „*Coll. II.*” – Georgius Clompe (1723–1782), „*C. r. Adj.*”

Konkordancia: GROSS 1341; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 488.

458.

<A szebeni Johann Michael Kessler (?-?) orvosdoktori disputációja – Halle, 1744. szeptember 5.>

Dissertatio inavgvralis medica de morbis hyemalibvs feliciter avertendis qvam avspice Deo propitio et consensv atqve avctoritate gratiosi ordinis Medici in alma regia friderici-ana pro gradu doctoris svmmisqve in arte medica honoribvs et privilegiis more maiorum rite obtinendis ad diem V. Septembr. MDCCXLIV. pvblico et benevolo ervditorvm examini svbmittit avctor et respondens Ioannes Michael Keszler Cibinio Transilvanvs A. L. C.

Halae Magdebvrgicae: Typis Ioan. Christiani Hilligeri Acad. Typ., [1744].

[20] p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.140.II/11

A műben szereplő üdvözlő szöveg szerzője: Martinvs Schmeizel (1679–1747), „*Reg. Maj. Prvssiae Consiliarivs Avlicvs vt et jvris pvbl ac historiar. profes. ordinar.*” – Ioannes Iv-nckervs (1679–1759) – Jvstvs Godofredvs Günz (1714–1754), „*in Acad. Lips. anat. et chir. prof. de acad. reg. scient. paris.*” – Carolvs Andreas Bel (?-?), „*in Acad. Lips. philos. prof. pvbl.*” – P. N. Nevgart (?-?), „*M. D.*”

A versek szerzői: Andreas Conradi (?-?), „*N. H. 1. gratulabundus posuit*” – Mart[in] Felmer (?-?), „*Gymn. Cib. Collega*” – Szoboszlai A. Iosef (?-?).

Konkordancia: *nem regisztrált*

459.

<Friderich Christian Baumeister (1709–1785) búcsúzóbeszéde a brassói Johann Meilmer (1720?-?) brassói szász polgár elutazására – Görlitz, 1744. szeptember 24.>

De Praecipvis civilis eloquentiae adivmentis ex historia petendis disserit et Gymansii Patronos excellentissimos omnesque literatos ...

Gorlicii: Typis Sigismvndi Ehrenfried Richteri. [1744].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/60

A vers szerzője: Friderich Christian Baumeister (1709–1785)

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/35.

1745

460.

<Halotti búcsúztató Agnetha Rosina von Rosenfeld (?-1745) emlékére – Brassó, 1745. március 20.>

Ehren Gedachtnis einer bey angehendem Frühling Verwelchter Rose Gesetzt von M. G. T. D. 1745. 20. Martz.

[Kronstadt]: [Martin Fernolend], [1745].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/144

A vers szerzője: M. G. T. D. (?-?).

Konkordancia: GROSS 1342; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 150.

461.

<Halotti búcsúztató Martha von Seewaldin (1676–1745) szül. Igel emlékére – Brassó, 1745. március 20.>

Den Glücklich überstandenen harten Sturm auf der See und Wald dieser Welt Wolten bey dem Grabe Der WohlEdlen und Tugendsamen Fr. Martha gebohrnen Igelin, Des Weyland WohlEdlen, Fürsichtigen, Wohlweisen und Gelahrten Hrn. Martini von Seevald, Eines HochEdlen Cronstädtischen Senats vieljährig gewesen meritirten Assessoris und Notarii hinterlaßene Fr. Wittwe, Welche nach einer hart-ausgestandener schmerzlichen Kranckheit, in diesem 1745 d. 20. Martii (: an eben dem vor 24 Jahren Ihr Ehe-Herr seelig entschlaffen:) Ihres Alters 69 Jahr und 5 Tage: Ihr Kummer Leben in Ihrem Erlöser seelig beschloßen, und den 22 darauff mit gewöhnlichen Leichen Solennitaeten zu Ihrer Ruhe-Städte gebracht wurde. Den durch diesen Trauer Fall schmerzlich betrübten zur Consolation entwerffen untengesetzte.

[Kronstadt]: [Martin Fernolend], [1745].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/145

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770), „R[ector]” – C[hristian] F[rancisci] (1708–1755), „L. I.” – P[etrus] C[lompe] (1711–1751) – Johannes Rauss (1711–1774) „L. III.”.

Konkordancia: GROSS 1344; PETRIK V. 292; PETRIK IX. 129.

462.

<Gratuláció Marcus Igel (1716–1784) névnapja alkalmából – Brassó, 1745? április 25.>

Herr Vatter, ich solt heut nach meinem Freundschaft-Pflichten ...

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/57.a

A vers szerzője: „Dieses setzte ein Aufrichtiger Vetter G. Cor. Coll.”

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/31.

463.

<Gratuláció Marcus Igel (1716–1784) névnapja alkalmából – Brassó, 1745? április 25.>

Freund wie? Ich seh schon, du weist was Menschen qwälet ...

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/57.b

A vers szerzője: [Stephan] Roth (1718–1799), „Adi[unctus] Cl[assis] 4.”.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/32.

464.

<Gratuláció Marcus Igel (1716–1784) névnapja alkalmából – Brassó, 1745? április 25.>

Bey dem glücklich erlebten Nahmens-Fest des ... Marci Igel suchte seiner schuldigste Ergebenheit an den Tag zu legen dessen ergebenster Freund und Diener

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/57.c

A vers szerzője: ismeretlen.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

465.

<Gratuláció Marcus Igel (1716–1784) névnapja alkalmából – Brassó, 1745? április 25.>

Devotissima sinceri pectoris in solennem Beati Marci Evangelistae diem onomasticum scripta adgratulatio

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/57.d

A vers szerzője: ismeretlen.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

466.

<Lakodalmi köszöntő Franciscus Czako von Rosenfeld (1723–1755) és Sara Elisabetha Herrmann (1730–1761) tiszteletére – Brassó, 1745. május 18.>

Bey dem Czako von Rosenfeld, und Herrmannischen Hochzeit-Feste, Welches im Jahr 1745. am 18. Maii, mit großen Solennitaaten glücklich vollzogen wurde; wolten dem Hochgeschätzten Braut-Paar dieses Blat Einige wohlbekanten in ergebenster Schuldigkeit opfern.

Cronstadt: gedruckt von Martino Fernolend, [1745].

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.IV/9

A versek szerzői: ismeretlen – G[eorg] C[zacko] (1729–?) – „*Ein aufrichtiger Freund vom Herrn Bräutigam*” – Samuel Traugott Neidel (1731–1765), „*Literarum Cultor.*”

Konkordancia: GROSS 1343; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 78.

467.

<A görlitzi Johann Ehregott Hedluff (?-?) disputációja Johann Adolph Wedel (1675–1747) elnöklete alatt – Jéna, 1745. október 23.>

Dissertatio inauguralis medica de viis mensium insolitis quam rectore magnificentissimo serenissimo principe ac domino ... Ernesto Augusto duce Saxoniae ... praeside Io. Adolpho Wedelio ... die 23. octobr. anni 1745. pro gradu doctoris legitime obtinendo publico eruditorum examini subiecit auctor Ioannes Ehregott Hedluff Gorlicensis Lusatus societ. teutonicae Ienens. collega

Jaenae: Litteris Ritterianis, 1745.

38, [6] p.

A művet Johann Ehregott Hedluff (?-?) a következő személyeknek ajánlja: „*Reipublicae Gorlicensis*”.

Az üdvözlő levelek szerzői: Johann Adolph Wedel (1675–1747) – Georg. Erhard. Hambergerus (?-?) – Carolus Gotthelf Müllerus (?-?), „*Philos. Prof. Publ. extraord. Societ. Teut. Jen. senior.*”.

A versek szerzői: Adolph Friedrich Hamberger (?-?), „*Opponens, Phil. et Med. Cultor.*” – Joh. Gottlieb Schuller von Sonnenberg (?-?), „*Oppon.*” – Christian. Freder. Ahlemann (?-?), „*M. S. Berolinensis, Oppon.*” – Joann. Dan. Kuntschke (?-?), „*Gub. Lus. oppon.*” – „*Ita, Doctissimo Domino Doctorando, Amico suo perquam dilecto animum suum deditissimum significare voluit*” Stephanus Aerkedder (?-1780), „*Corona-Transilv. S. S. Th. C.*”.

Konkordancia: HEGYI 409.

468.

<Halotti búcsúztató Michael Raab (1697–1745) brassói szenátor emlékére – Brassó, 1745. november 28.>

Den glücklosen Schluß des Alten in dieser Welt und seeligen Anfang des Neuen Kirchen Jahrs im Him[m]el wolte bey dem Grabe des Weyland Edlen Fürsichtig Weisen Herrn Hrn. Michael Raab Eines Hochedlen Cronstädtischen Senats in welchen in die 10 Jahr und 5 Mon[at] ansehn[ichen] Herrn Assessors, welcher in diesem 1745 Jahr den 28 Novembr[is] früh um 2 Uhr im 48 Jahr seines Alters in seinem Erlöser sanfft und seelig verschieden und den 29 darauf in die Große Pfarr Kirche thristlich [sic!] beygesetzt wurde. Den schmerz[lichen] Betrübten zum Trost entworffen ein Mittleydiger Christ.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.V/[18]

A vers szerzője: ismeretlen.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

469.

<Halotti búcsúztató Paul Chrestels (1679–1745) városbíró emlékére – Brassó, 1745. december 26.>

Das beste Christ-Geschencke, Wormit Der Höchste Die wahre Tugenden im Himmel be-
lohner, suchten bey der Grufft Des weyland Hoch Edelgebohrnen, Namhafft, Fürsichtigen
Wohl-Weisen Hrn. Paulli Chrestels der Königlichen freyen Cronstadt Wohlmeritirt
gewesenen Hrn. Proiudicis, Welcher nach einer Verzehrenden Kranckheit am andern
Weynachts Fest dieses 1745. Jahres in dem 66. Jahr seines Preißwürdigen Alters in sei-
nem Neugebohrnen Heyland des morgends h. 5. sanfft und seelig verschieden, Deßen ent-
selter Leichnam mit Standesmäßigen Exequien nach gehaltener Leichen Predigt in die
große Pfarr-Kirche in die Grufft seiner Väter beygesetzt wurde. Zum kräftigen Trost den
schmerz[lichen] betrübten hinterlassenen in folgenden schlechten Reymen vorzustelen
untengesetzte.

[Kronstadt]: [Martin Fernolend], [1745].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/146

A versek szerzői: Thomas Tartler (1700–1770), „G. C. R.” – C[hristian] F[rancisci] (1708–1755), „P. C.” – Steph[an] Roth (1718–1799), „Col. Cl[assis] 3.” – P[etrus] Rimner [Riemer] (1718–1782), „Lect. 3.” – Simon Carl Drauth (1731–1788).

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.V/[19]

Konkordancia: GROSS 1345; PETRIK IX. 75.

1746

470.

<Halotti búcsúztató Georg Tartler (1724–1746) emlékére – Jéna, 1746. február 2.>

Programma qvo Exseqviae ornatissimi eximiaqve spei ivvenis Georgii Tartleri Corona-Transilvani Legitimae Scientiae Cvltoris indicvntvr P. P. in Academia Ienensi

[Jena]: Litteris Ritterianis, [1746].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/11.a

A beszéd szerzője: Simon Pavlvvs Hilscherus (1682–1748) „*Medicinae Doctor Theoretices Prof.*”

Konkordancia: NETOLICZKA 1210/12.

471.

<Halotti búcsúztató Georg Tartler (1724–1746) emlékére – Jéna, 1746. február 2.>

Den frühen Sarg des ... George Tartlerts Aus Cronstadt in Siebenbürgen Ihres werthesten Landesmannes Beklagten in nachfolgendem Gedichte Am Tage Dessen öffentlichen Beysetzung Mit schuldiger Wehmuth Die hier studierenden Siebenbürger. Den 4. Hornung 1746.

Jena: Gedruckt bey Johann Friedrich Schill., [1746].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/11.b

A vers szerzői: „*Die hier studierenden Siebenbürger*”

Konkordancia: NETOLICZKA 1210/13.

472.

<A brassói Johann Meilmer (1720?–?) disputációja Christian Friedrich Polzius (?–?) jénai professzor elnöklete alatt – Jéna, 1746. május>

Dissertatio philosophica de prima parte ethicae principvm. Scilicet de virtvtibvs intellectualibvs fvtvri principis, Quarum scientiam ad Theoriam refero, ex qua potest intelligi, quomodo Princeps futurus et educari et intitui rite debeat.

Ienae: Litteris Schillianis, [1746].

[9], 2-36 p.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.139/33

A művet Ernst August Constantin (?-?) „Herzogen zu Sachsen” ajánlotta.
Konkordancia: PETRIK II. 70; RMK III/XVIII. 1055.

473.

<A brassói David Czako von Rosenfeld (?-?) halotti búcsúztatója Joseph Gottlieb Seuler von Seulen (1727–1746) brassói joghallgató emlékére – Jéna, 1746. május 9.>

Als auf der hohen Schule zu Jena Der ... Herr Joseph Gottlieb Seuler von Seulen, aus Cronstadt in Siebenbürgen gebürtig den 9. May 1746. In dem Herrn seelig entschlief: so wollte demselben Gegenwärtiges Denkmahl zärtlichster Freundschaft aufrichten und den Hochbetrübten Hinterlassenen Eltern die innigsten Regungen eines gerechten Beyleids entdecken des Verstorbenen aufrichtiger und leidtragender Vetter, David Czako von Rosenfeld, aus Cronstadt

Jena: gedruckt bey Johann Friedrich Rittern, [1746].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.97/53

A vers szerzője: David Czako von Rosenfeld (?-?).

Konkordancia: *nem regisztrált*

474.

<Lakodalmi köszöntő Petrus Enyeter (1718–1752) és Anna Catharina Raab (1731–1797) tiszteletére – Brassó, 1746. május 11.>

Bey dem Enyeter und Raabischen Hochzeit Feste welches am 11ten May dieses 1746 Jahrs glücklich vollzogen wurde wolte dem Hochverehreten Braut-Paar in folgender Ode ein Innigst bekannter seine Ergebenheit an den Tag legen.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.IV/10

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: *nem regisztrált*

475.

<Lakodalmi köszöntő Petrus Enyeter (1718–1752) és Catharina Raab (1731–1797) tiszteletére – Brassó, 1746. május 11.>

Bey dem Enyeter und Raabischen Hochzeit-Feste welches am 11 Maii dieses 1746stan Jahres glücklich vollzogen wurde, wolte dem Hochwerthesten Braut-Paar in folgender Ode ein Inni oft bekannter seine Ergebenheit an den Tag legen.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/64

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/40.

476.

<Halotti búcsúztató Joseph Gottlieb Seuler von Seulen (1727–1746) brassói joghallgató emlékére – Jéna, 1746. május 12.>

Ehren-Gedächtniß Des weiland Hochwohlgebornen Herrn Herrn Joseph Gottlieb Seuler von Seulen aus Cronstadt in Siebenbürgen Der Rechten rühmlichst Beflissenen Nachdem Derselbe in der Hofnungs-vollen Blüte der Jahre mitten in dem Laufe seines preiswürdigsten Bestrebens nach Wissenschaft und Tugend am 2. May 1746. auf der Universität zu Jena durch einen sanften Tod das Umvollkomme mit dem Vollkommen selig verwechselt hatte Von denen schmerzlichst gerührten Eltern in der Jenaischen Haupt-Kirche wo dessen entseelte Gebeine am 12. dieses unter hochansehnlicher Begleitung beygesetzt worden durch ein aufgerischtetes Epitaphium Von Gönnern und Freunden aber durch schriftliche Denckmale gestiftet.

Jena: Gedruckt mit Johann Christoph Tennemanns Schriften, [1746].

[10] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/12.a

A halotti beszédek szerzői: Christianvs Henricvs Eckhardvs (1716–1751), „*ivrivm et philosophiae doctor*” – Johann Ernst Schubert (1717–1774), „*Hochfürstl. Sachsen-Weimar- und Eisenachischen Consistorial-assessors, und der philosophischen Fac. zu Jena adjuncti*”.

A versek szerzői: „*von den sämtlich allhier studierenden Siebenbürgen*” – David Czako von Rosenfeld (?-?), „*aus Cronstadt*” – Peter von Seewald [sic!] (1725–1789), „*aus Cronstadt in Siebenbürgen*” – J. J. Behn (?-?), „*aus Otterdorf*” – G. Gerner (?-?), „*aus Gera im Voigtlande*” – H. D. Schleißner (?-?), „*aus Augspurg*” – G. F. Stuß (?-?), „*aus Jena*” – J. C. G. Wangemann (?-?), „*aus klein Krumßdorff*”.

Duplum: AHG IV.F.97/53; AHG IV.F.248/58 (hiányzik a címoldal); Braşov, Arh IV/171. nr. 30388.

Konkordancia: NETOLICZKA 1209/16.

477.

<Halotti búcsúztató Joseph Gottlieb Seuler von Seulen (1727–1746) brassói joghallgató emlékére – Jéna, 1746. május 12.>

Das Glück eines in den Armen der Weisheit sterbenden Lieblings der Tugend In dem Tode Des Hochwohlgebohrnen Herrn Herrn Joseph Gottlieb Seuler von Seulen Aus Cronstadt in Siebenbürgen Der Rechtsgelahrheit eifrigst Beflissenen, Als Derselbe den 9. May 1746. den Umarmungen seiner Freunde entrissen Und den 12. darauf In der Stadtkirche zu Jena solenn beygesetzt wurde Dem Wohlseeligen zu Ehren Und zu ihrer eignen Aufrichtung bewundert von Den sämtlich allhier studirenden Siebenbürgen.

Jena: gedruckt bey Johann Friedrich Schill, [1746].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.53.II/12.b

A vers szerzője: „*allhier studierenden Siebenbürgen*”.

Megjegyzés: A nyomtatványon az elhunytat ábrázoló litográfia is található.

Duplum: AHG IV.F.97/53

Konkordancia: NETOLICZKA 1210/15.

478.

<Erdélyi honfitársak halotti búcsúztatója a brassói Johann Weilmers (?-1746) emlékére – Jéna, 1746. május 27.>

Trost Schreiben an die Schmerzlichstbetrübtesten Eltern des Weiland ... Johann Weilmers aus Cronstadt in Siebenbürgen Der Gottesgelahrheit rühmlichst Beflissenen Als Derselbe nach fast vollendeten Studien Den 27. May 1746. Auf der Universität Jena Durch einen frühzeitigen Tod Ihren Umarmungen entrissen wurde Zu Bezeigung ihres herzlichsten Beyleids gerichtet Von den sämtl. allhier studirenden Siebenbürgen.

Jena: gedruckt bey Johann Friedrich Schill, [1746].

[2] fol.

Jelzet: IV.F.248/7

A vers szerzője: „allhier studirenden Siebenbürgen”.

Konkordancia: *nem regisztrált*

479.

<Lakodalmi köszöntő a Pildner és a Schlosser család gyermekeinek házasságára – Brassó, 1746. október 6.>

Bey dem Pildner und Schlosserischen Hochzeit Feste welcher den 6 Octobr. 1746. Zu dem Königlichen Dorf Katza in Repser Stuhl Vergnügt Vollzogen wurde, stattete seiner Gratulation ab, ein Freund.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/67

A vers szerzője: ismeretlen.

Megjegyzés: Kéziratok dokumentum: [1746].

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/43.

480.

<Gottlob Christian Himers (?-?) gratuláló verse Michael Giralddal (?-?) brassói polgár magiszteri fokozatszerzésére – Wittenberg, 1746. október 17.>

Als der Hochedle, Großachtbare und Wohlgelahrte Herr Herr Michael Giraldd aus Cronstadt, in Siebenbürgen der Gottesgelahrheit eifrigst Beflissener den 17 des Weinmonats, 1746. auf der Hohen Schule zu Wittenberg die wohlverdiente Magisterwürde rühmlichst erhielt wollte Derselbe darzu seinen schuldigen Glückwunsch abstaten Des- sen aufrichtiger Freund und ergebenster Diener Gottlob Christian Himers.

Wittenberg: gedruckt bey Johann Friedrich Schломach, [1746].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/66

A vers szerzője: Gottlob Christian Himers (?-?).

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/66.

1747

481.

<Halotti búcsúztató Martha Retherin (1714–1747) szül. Boesin emlékére – Brassó, 1747. május 20.>

Den Glückseeligsten Pffingst-Tage der Gläubigen in dem Himmel, Wolten bey der Grufft, Der Wohl-Edel und Tugendsamen Fr. Martha gebohrnen Boesin, Des Wohl-Edelgebohrnen, Fürsichtig Wohl Weisen, und Hochgelahrten Hrn. Georgii Rhethers, Eines HochEdlen Cronstädtischen Senats bestmeritirten Hrn. Assessoris und Notarii Iurati Preiß und Liebenswürdige gewesene Ehe-Consortin. Welche in diesem 1747 Jahr D. 20 May des Abends um 10 Uhr im 33 Jahr und 3-ten Monath ihres Alters nach einer harten und schmerzlichen Kranckheit Ihren Lebenslauff in Ihrem Erlöser seelig beschloßen und den 22. darauf in die große Pfarr-Kirche Christl. beerdiget worden. Zur bezeugung Ihres hertzlichen Beyleyds und schuldiger Pflicht, wie auch den schmerzlichen Betrübtten zum Trost vorstellen Untengesetzte.

[Kronstadt]: [Martin Fernolend], [1747].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/147

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770), „*R[ector]*” – P[etrus] C[lompe] (1711–1751), „*L.*” – Fr[anciscus] Czacko von Rosenfeld (1723–1755), „*L. m.*”.

Konkordancia: GROSS 1346; PETRIK V. 291; PETRIK IX. 109.

482.

<Halotti búcsúztató Catharina Birthelmerin (1678–1747) szül. Jeckel tiszteletére – Brassó, 1747. augusztus 27.>

Den aus diesem Jamerthal in die Him[m]lische Freude versätzen Geist wolte bey dem Grabe der weyland edlen und tugendsamen Matron Fr. Catharinae Birthelmerin gebohrnen Jeckelin, welche in diesem 1747 Jahr den 27 August in dem 70 Jahr ihres Alters, nach einer in die 9. Monath daurenden schmerzlichen Kranckheit, in Ihrem Erlöser seelig verschieden. Und Den 29 darauf mit Christlichen Ceremonien in die große Pfarr-Kirche zur Ruhe gebracht wirdt zu Bezeugung seiner Kindlichen Treue u. letzten Liebes Dienst wehmüthig vorstellen.

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/148

Megjegyzés: kéziratos dokumentum. [1747].

A versek szerzői: I. R. G. C. S.

Konkordancia: NETOLICZKA 1206/27.

483.

<Halotti búcsúztató Samuel Herbert von Herbertsheim (1693–1747) brassói városbíró emlékére – Brassó, 1747. december 26.>

Mausoleum, marmore pyropeo aere perennius honori et famae illvstrissimi Domini Samuelis Herbert de Herbertsheim, Sacrae Caesareae Regiaeq. Hungariae et Bohemiae Majestatis Consiliarii Gubernii Transilvanici Actualis Intimi, Regiae Liberaeq. Civitatis Coronensis Pro-Praetoris quondam meritissimi, qui Communi omnium Civium et Barciae

Incolarum luctu et gemitu Fatali Morbo ANNO 1747 D. 26. Xbr. Aet. S. annor. 54. diet. 52. decessit. debito observantiae et gratitudinis culru Exstructum.

[Kronstadt]: [Martin Fernolend], [1747].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/149

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770), „R[ector]” – Petrus Clompe (1711–1751), „Lect.” – Steph[an] Roth (1718–1799), „Col[lega] Cl[assis] III.” – Petr[us] Rimner [Riemer] (1718–1782), „Lect. II.”

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/48; AHG IV.F.97/32

Konkordancia: GROSS 1347; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 297.

1748

484.

<Lakodalmi köszöntő Georg Rheter (1709–1757) brassói szenátor és Justina Seulerin von Seulen (1732–1778) tiszteletére – Brassó, 1748. április 24.>

Bey dem Höchstvergnügtem Rheter und Seulerischem Hochzeit Festin, welches den 24. April, am S. Georgen-Tag 1748. glücklich wollzogen wurde, wolten Ihre schuldige Gratulation in folgenden Zeilen abstaten untengesetzte Verbundene Diener.

Cronstadt: in der Seulerischen Buchdruckerey, gedruckt von Martino Fernolend, [1748].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/68.a

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770) – P[etrus] C[lompe] (1711–1751).

Duplum: AHG IV.F.248/33

Konkordancia: GROSS 1348; PETRIK V. 202; PETRIK IX. 439.

485.

<Lakodalmi köszöntő Georg Rheter (1709–1757) brassói szenátor és Justina Seulerin von Seulen (1732–1778) tiszteletére – Brassó, 1748. április 24.>

Die Jauchzende Frühlings-Lust welche bey der Frohen Vermählung Des Wohledelgebohrnen, Namhafft, Fürsichtig-und Hochweisen Herrn Hrn. Georgii Rheters der Königl. Freyen Stadt Cronstadt Hochverdienten Hrn. Pro-Quaestoris mit der Wohledelgebohrnen Ehr- und Tugend-begabten Fraule, Frl. Justina Seulerin von Seulen Als selbige am Tag Georgii den 24. April dieses 1748-ten Jahres feyerlichst vollzogen ward, in nachfolgender Ode besingen.

Cronstadt: in der Seulerischen Buchdruckerey, gedruckt von Martino Fernolend. [1748].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/68.b

A vers szerzője: Martin Gottlob Seuler von Seulen (1730–1772)

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.IV/11; AHG IV.F.248/2; AHG IV.F.97/81

Konkordancia: GROSS 1348b; PETRIK IX. 406.

486.

<Lakodalmi köszöntő Georg Rheter (1709–1757) brassói szenátor és Justina Seulerin von Seulen (1732–1778) tiszteletére – Brassó, 1748. április 24.>

Den wohlgemeinten gebührenden Glück Wunsch aufrichtiger Musen / suchten an dem Höchstvergnügten Hochzeit-Festin, Welches Der Hoch Wohl Edelgebohrne, Namhaft, Fürsichtig, Hoch Weise und Hochgelahrte Herr, Herr Georgius Rheter, bestmeritirter Pro-Quaestor in hies-iger Königlichen freyen Cronstadt an seinem erfreulichen Namens-Tag, mit der ... Justina Seulerin von Seulen, den 24. April dieses 1748. Jahrs Celebrirte. Ihre schuldtige Gratulation in folgenden abzustatten untengesetzte Verbundene Diener.

[Kronstadt]: [Martin Fernolend], [1748].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.248/63

A versek szerzői: Pet[rus] Rimner [Riemer] (1718–1782), „*Lect. 2.*” – Fr[anciscus] Czacko v[on] Rosenfeld (1723–1755), „*Lect. 3.*”.

Duplum: Braşov, Arh IV/172. nr. 30389.

Konkordancia: GROSS 1348; PETRIK V. 202; PETRIK IX. 382.

487.

<Lakodalmi köszöntő Georg Tartler (1724?–?) és Anna Catharina Hiemesch (1730–?) tiszteletére – Brassó, 1748. május 21.>

Die Tartler und Himmeschische Verbindung in folgender Ode besüngen.

[4] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/58

A vers szerzője: ismeretlen.

Megjegyzés: kéziratos dokumentum.

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/33.

1749

488.

<Halotti búcsúztató Andreas Johann Bogner (1678–1749) barcaföldvári lelkész emlékére – Brassó, 1749. március 19.>

Die Letzte Pflichten schuldiger Ehren-Dienste, wollten den Gebeinen des weyland Groß Achtbaren Ehrwürdigen und Wohlgelahrten Hrn. Herrn Andreae Bogners, in die 25 Jahr und 3 Taggewesenen Treufleißigen Pfarrers Der Christlichen Gemeinde in Marienburg, wie auch eines EhrWürdigen Capituls in Burtzenland ansehnlichen Herrn Assessoris, welcher in diesem 1749 Jahr den 19 Mertz [sic!] abends zwischen 8 und 9 Uhr an einer verzehrenden Kranckheit im 70 Jahr und 10-ten Monath seines Alters Durch einen seeligen Tod in das Himmelische Marienburg versetzt worden. Die den 24-ten darauf nach gehaltener Leichen Predigt Christmässig in Marienburg beygesetzt woden, entrichteten untengesetzte.

Cronstadt: gedruckt von Martino Fernolendt, [1749].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/12

A versek szerzői: T[homas] T[artler] (1700–1770) – P[etrus] Rimner [Riemer] (1718–1782), „*Lect. 2.*” – Fr[anciscus] Czako de Rosenfeld (1723–1755), „*Lect. 3.*”
Konkordancia: GROSS 1351; PETRIK V. 288; PETRIK IX. 440.

489.

<Halotti búcsúztató Johann Honterus (1693–1749) szászveresmarti lelkész emlékére – Brassó, 1749. október 10.>

Den aus seinem Seuch-Bette aufgestandenen und in das ewige Salem heimgegangenen, weyland WohlEdelgebohrnen Wohlachtbahrn u. Wohlehrwürdigen Hrn. Hrn. Johannes Honterus Wohlverdienten Sechsthalb Jährigen Herrn Pfarrer und Ober-Seelensorger des Königlichen Dorffs Rothbach, Als derselbe nach einer langwierigen Kranckheit, welche die Colicam Spasmodicam zu ihrem Ursprung gehabt, und sich endlich in ein auszehrendes und hectisches Fieber verwandelt hat, um 7-ben Uhr Abends den 10-ten October dieses 1749-sten Jahres, allhier in Cronstadt in dem Herrn sanft und selig verschieden, seines Alters 58. Jahr und 8. Monath, Und den 13-ten darauf mit Christlichen Ceremonien in hiesige Pfarr-Kirche, nach einer, dem Wohlseligen zum wohlverdienten Ruhm, gehaltenen Gedächtniß-Predigt beygesetzt wurde, haben mit folgendem begleiten, und denen schmerzlich betrübten ihr Mitleiden bezeugen wollen Untengesetzte.

Cronstadt: Gedruckt von Martino Fernolend, [1749].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/150

A versek szerzői: Fr[anciscus] Czacko v[on] Rosenf[eld] (1723–1755), „*Lect. 2.*” – Samuel Croner (1721–1787), „*Lect. 3.*” – „*Sein ältester Sohn*” Johannes Honterus (1732–1794), „*G[ymnasii] Cib[iniensis] S[tudiosus]*”.

Duplum: AHG IV.F.1.Tf.53.VI/49; Braşov, Arh IV/173. nr. 30390.

Konkordancia: GROSS 1349; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 121.

490.

<Halotti búcsúztató Johann Albrich (1687–1749) brassói szenátor és városi orvos emlékére – Brassó, 1749. december 24.>

Morborvm quondam domitor generos experientiss. prudentiss. atqve doctiss. Dominvs D. Iohannies Albrich Medicus magnae autoritatis famaeqve Amplissimi Senatus Liberae Regiaeque Civitatis Coronensis Senior, et AErarii sacri Curator Spectissimus: Academiae Imperiali Leopoldino Carolinae Naturae Curosum Collega Splendidissimus: Qvi de aliis funeribus victor felix fuit; nunc, divina illa provident, qvae curat et dispensat humana; de eo, hostis tulit triumphur; Apoplexia die II. Dec. correptus et 24. eiusdem ante Christi diem nativitate venerabilem, terris ultimum v. dixit, Coelestiaqve salutavit: Postqvam Sibi et gloriae sie vixit, Annos 62. mens 3 Dies 24. Conditum est cons Eivs in templo urbis primario, Festo, emoriae Stephani, sacrato, supreis honoribus ei exhibitis concione funebr. orationeqve laudibus convenientissima et Mvsae Brassobienses illacrimantur discessum.

Cronstadt: Gedruckt von Martino Fernolend, [1749].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.97/2

A versek szerzői: Petrus Rimner [Riemer] (1718–1782), „*Lect. 1.*” – Fr[anciscus] Czacko v[on] Rosenfeld (1723–1755), „*Lect. 2.*” – Sam[uel] Croner (1721–1787), „*Lect. 3.*” – Samuel Fridrich Draudt (1735–1773) et Georgius Ferdinand Drauth (1739–1798).

Konkordancia: GROSS 1350; PETRIK V. 98; PETRIK IX. 307.

491.

<Halotti búcsúztató Johann Albrich (1687–1749) brassói szenátor és városi orvos emlékére – Brassó, 1749. december 24.>

Morborm quondam domitor generos experientiss. prudentiss. atqve doctiss. Dominvs D. Iohannes Albrich Medicus magnae autoritatis famaevqve Amplissimi Senatus Liberae Regiaeque Civitatis Coronensis Senior, et AErarii sacri Curator Spectissimus: Academiae Imperiali Leopoldino Carolinae Naturae Curosum Collega Splendidissimus: Qvi de aliis funeribus victor felix fuit; nunc, divina illa provident, qvae curat et dispensat humana; de eo, hostis tulit triumphur; Apoplexia die II. Dec. correptus et 24. eiusdem ante Christi diem nativitate venerabilem, terris ultimum v.. dixit, Coelestiaqve salutavit: Postqvam Sibi et gloriae sie vixit, Annos 62. mens 3 Dies 24. Conditum est cons Eivs in templo urbis primario, Festo, emoriae Stephani, sacrato, supreis honoribus ei exhibitis concione funebr. orationeqve laudibus convenientissima et Mvsae Brassobienses illacrimantur discessum.

[Kronstadt]: [Martin Fernolend], [1749].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/151

A versek szerzői: Petrus Clompe (1711–1751), „*Rector*” – Petrus Rimner [Riemer] (1718–1782), „*Lect. 1.*” – Fr[anciscus] Czacko v[on] Rosenfeld (1723–1755), „*Lect. 2.*” – Sam[uel] Croner (1721–1787), „*Lect. 3.*” – Joh[annes] Gottlieb Kleinkauff (1719–1788), „*Coll. 3*” – Samuel Fridrich Draudt (1735–1773) et Georgius Ferdinand Drauth (1739–1798) – Johann Martin Gottlieb Albrich (1742–1814) und Georgius Trau-Gott Albrich (1743–1762).

Duplum: AHG IV.F.97/1

Megjegyzés: A nyomtatvány azonos címmel rendelkezik, mint az AHG IV.F.97/1 jelzetű nyomtatvány, de eltérő tipográfiával és több verssel.

Konkordancia: GROSS 1350; PETRIK V. 98; PETRIK IX. 307.

1750

492.

<Lakodalmi köszöntő Michael Fronius (1727–1799) és Martha Rheter (1731–1787) tiszteletére – Brassó, 1750. január 28.>

Bey dem Fronianischen Rheterischen Hochzeit-Feste Welches in Cronstadt den 28. Jan. dieses 1750 Jahres unter göttlichem Seegen mit dem höchsten Vergnügen Vollzogen wurde, wolten Denen Neu-Verbundenen alles geseegnete Wohlergehen aus erfreutem Herten anwünschen Die von innen Benandte.

Cronstadt: in der Seulerischen Bruckdruckerey, gedruckt von Martino Fernolend. [1750].

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/69

A versek szerzői: Petrus Clompe (1711–1751), „*Rector Coronensis*” – P[etrus] Rimner [Riemer] (1718–1782), „*Lect. I.*” – Fr[anciscus] Czacko v. Rosenfeld (1723–1755), „*Lect. 2.*”

Duplum: Braşov, Arh IV/174. nr. 30391.

Konkordancia: GROSS 1352; PETRIK V. 201; PETRIK IX. 109.

493.

<Emlékvers a brassói nagytemplom harangjának lezuhanása alkalmából – Brassó, 1750. február 10.>

Poetisch entworffene Grab-Schrift über die Cronstädter große Glocke welche ... den Tag vor Ascher-Mittwoch unter während einem Begräbniß sich selbst unverhofft zum Grab und Fall gelautet, und nachdeme selbige mit ihrer 130 Centner schweren Last 6. holtzerne Contignationen, und ein starckes Gewölb zerschmettert, endlich unter der Kirche in dem Bein-Repositoryo sehr verschädigt liegen geblieben.

Cronstadt: in der Seulerschen Buchdruckerey gedruckt von Martino Fernolend, [1750].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.II/13

A vers szerzője: ismeretlen.

Konkordancia: NETOLICZKA 1207/1.

494.

<Emlékvers a brassói nagyharang leesése alkalmából – Brassó, 1750. február 10.>

Als das Beinhaus mit der Glocke, die hundert dreyßig Centner wug, und durch sechs bis sieben Stocke zusamt der Ihr ins Beinhaus schlug, so eine Unterredung hielt legte solche Jammer-Klage, die freylich auf uns Menschen zielt, ein Anonymus an Tage.

Cronstadt: in der Seulerischen Buchdruckerey, gedruckt von Martino Fernolend, 1750.

[2] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.52/70

A vers szerzője: ismeretlen.

Konkordancia: NETOLICZKA 1208/44.

495.

<Óda Maximilian Ulysses Browne (1705–1757), osztrák tábornagy tiszteletére – Brassó, 1750. május 23.>

Als Seine Hochgräffliche Excellenz der Hochgeborne Herr Herr Maximilian Ulysses des Heiligen Römischen Reichs Graff Broun zu Montani und Camus Herr der Herrschafften Czereckwiß und Trzebowietiß etc. der Röm. Käyserl. zu Ungarn und Böhmen Königl. Mayestät Cammerer wircklich Geheimder und Hoff Kriegs Rath General Feld Zeug Meister Obrister über ein Regiment zu Fuß, und Commandirender General in dem Fürstenthum Siebenbürgen mit seiner Hohen Gegenwart D. 23. May. 1750.

Cronstadt: in der Seulerschen Buchdruckerey, druckts Martinus Fernolend, 1750.

[10] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tq.135/46

A vers szerzője: „*einige von der hier studirenden Jugend*”

Duplum: Braşov, Arh IV/175. nr. 30392.

Konkordancia: GROSS 284; TR Braşov 260.

496.

<Halotti búcsúztató Johann Gokesch (1674–1750) vidombáki lelkész tiszteletére – Brassó, 1750. november 21.>

Bey dem letzten Jahres-Schluß und frohen Wechsel der Zeitlichkeit mit der Ewigkeit des Weyland Wohl Edelgebohrnen Wohlachtbahrn und Wohl Ehrwürdigen Herrn Hrn. Johannes Gokesch Der Gemeinde Gottes in Weydenbach in die 18. Jahr treufleissig gewesenen Ober-Seelensorgers, wie auch eines hochwürdigen Burtzenländischen Capituls ansehnlichen ältern Mitt-gliedes; welcher nach dem göttlichen Rathschluß und seiner heiligen Vorlesung 1674. am 24. August gebohren, und 1750. am 21. Novemb. Abends aus dieser Zeitlichkeit in die Ewigkeit ist versetzt, am 23. darauf, mit christgewöhnlichen Ceremonien und gehaltenen Leichen-Predigt in die Cronstädtische grosse Kirche, beerdiget worden: da Er sein Leben auf 76. jahr 2. Monath und 27. Tage gebracht; haben, folgendes Ehren-Gedächtniß aufrichten und ihr Mittleyden, Söhnen, Töchtern und Enckeln bezeugen wollen; Untengesetzte.

Cronstadt: Gedruckt von Martino Fernolend, [1750].

[1] fol.

Jelzet: AHG IV.F.1.Tf.51.I/152

A versek szerzői: Petrus Rimner [Riemer] (1718–1782), „*Lect. 1.*” – Fr[anciscus] Czacko v[on] Rosenfeld (1723–1755), „*Lec[or] 2.*” – Samuel Croner (1721–1787), „*Lect. 3.*”

Konkordancia: GROSS 1353; PETRIK V. 290; PETRIK IX. 382.

Helynevek mutatója

Az alábbiakban a bibliográfiai tételekben előforduló helynévmutató található, amelyben a jelenleg érvényben lévő hivatalos névalakra történik utalás. A hivatalos névalak után szögletes zárójelben kerül megadásra az ország, majd kerek zárójelben az adott város német, magyar és latin névváltozata. Ezt követően történik a tételszámra való hivatkozás. Brassó városa kizárólag nyomdahelyként került feltüntetésre, tekintettel a bibliográfia gyűjtőkörére.

A

Abadiensis → Apoș
Abtsdorf bei Agnetheln → Apoș
Abtsdorf bei Marktschelken → Țapu
Abtsdorf bei Klausenburg → Cluj-Mănăstur
Agato Transylvano → Agnita
Agathensis → Agnita
Agnetheln → Agnita
Agnita [Románia] (*Agnetheln, Szentágota, Sanct Agathensis*): 23, 73, 130, 266.
Alba Carolina → Alba Iulia
Alba Iulia (*Karlsburg, Weissenburg, Gyulaféhérvár, Alba Carolina, Apulum*): 145.
Alesiensis → Seleuș
Almadiensis → Alma Vii
Almakerekensis → Mălâncrav
Almakerék → Mălâncrav
Alma Vii [Románia] (*Almen, Szászalmád, Almadiensis*): 145, 319.
Almen → Alma Vii
Alsóbajom → Boian
Alsódecs → Ideciu de Jos
Alsókő (Mo.): 111.
Altdorf [Svájc]: 56, 69, 70, 75, 77, 97, 98.
Altkalen [Németo.]: 54.
Annaberg–Buchholz [Németo.] (*Annaberga–Misnicus*): 170, 172, 186.
Annaberga–Misnicus → Annaberg–Buchholz
Apold [Románia] (*Trappold, Apold, Trapoldinensis*): 452.

Apoș [Románia] (*Abtsdorf bei Agnetheln, Szászapátfalva, Abadiensis, Villa Abbatis*): 145.
Appesdorf → Cluj-Mănăstur
Appostorffensis → Cluj-Mănăstur
Apulum → Alba Iulia
Argentinensis → Strassbourg
Argentorum → Strassbourg
Asszonyfalva → Axente Sever
Augsburg [Németo.]: 476.
Axente Sever [Románia] (*Frauendorf, Asszonyfalva*): 8.

B

Baaßen → Bazna
Băgaciu [Románia] (*Bogeschedorf, Szászbogács, Bogaziensis*): 25, 199.
Baiumul de Sus → Bazna
Banská Bystrica [Szlovákia] (*Neusohl, Besztercebánya, Neosolium*): 289.
Baráthely → Brateiu
Barcaöldvár → Feldioara
Barcarozsnyó → Râșnov
Barcaság → Țara Bârsei
Barcaszentpéter → Sânt Petru
Barcensis → Țara Bârsei
Bartia → Țara Bârsei
Bartsensis → Țara Bârsei
Basnensis → Bazna
Batoș [Románia] (*Botsch, Bátos, Bathoschensis*): 23, 24, 33, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 245.
Bathoschensis → Batoș

Bautzen [Németo.] (*Budissa Lusatus*): 122.
 Bazna [Románia] (*Baiumul de Sus, Ba-
 aßen/Ober-Bassen, Bázna/Felsőbajom,
 Basnensis*): 23, 26.
 Bátos → Batoş
 Bázna → Bazna
 Berethalom → Biertan
 Berlin [Németo.] (*Berolinensis*): 122, 424,
 428, 467.
 Berolinensis → Berlin
 Bese → Stejărenii
 Beszterce → Bistriţa
 Besztercebánya → Banská Bystrica
 Betulensis → Petelea
 Bécs → Wien
 Biertan [Románia] (*Birthälm, Berethalom,
 BIRTHALBINENSIS*): 30, 58, 172, 186, 245,
 319.
 Birk → Petelea
 BIRTHALBINENSIS → Biertan
 Birthälm → Biertan
 BISTRICIENSIS → BISTRITZA
 BISTRITZA [Románia] (*BISTRITZ, Beszterce, BISTRI-
 CIENSIS*): 13, 17, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 33,
 34, 37, 43, 46, 47, 49, 58, 101, 134, 148,
 154, 172, 183, 225, 266, 269, 303, 452.
 BISTRICIENSIS → BISTRITZA
 BISTRITZ → BISTRITZA
 Bitterfeld [Németo.] (*Bitterfeldensis*): 122.
 Bitterfeldensis → Bitterfeld
 Bod [Románia] (*Brenndorf, Botfalu, Brenn-
 dorfensis*): 55, 139, 145, 147, 156, 157,
 172, 214, 245, 325.
 Bodendorf → Buneşti
 Bodendorfensis → Buneşti
 Bogaziensis → Băgaciu
 Bogeschdorf → Băgaciu
 Boian [Románia] (*Bonnesdorf, Alsóbajom,
 Bonosdiensis?*): 8, 269.
 Boleslaviensis Silesia → Mladá Boleslav
 Bonnesdorf → Boian
 Bonosdiensis → Boian?
 Borek Strzeliński [Lengyelo.] (*Großburg,
 Grosburgensis-Silesia*): 109.
 Boroszló → Wrocław
 Botfalu → Bod
 Botsch → Batoş

Bradu [Románia] (*Girelsau, Fenyőfalva, Ger-
 hardiensis, Gyrdaliensis*): 319.
 Braller → Bruuiu
 Brassó → Braşov
 Braşov [Románia] (*Kronstadt, Brassó, Co-
 rona, Stephanopoli*): 1, 2, 9, 12, 13, 14, 17,
 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30,
 31, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 44,
 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 68, 71, 72,
 73, 74, 80, 89, 96, 100, 101, 102, 106,
 107, 108, 110, 113, 114, 118, 141, 142,
 143, 144, 145, 155, 156, 158, 160, 161,
 163, 164, 166, 167, 168, 169, 171, 174,
 175, 182, 187, 188, 191, 194, 196, 197,
 198, 199, 200, 203, 204, 206, 207, 208,
 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216,
 217, 218, 219, 220, 221, 224, 226, 227,
 229, 230, 231, 233, 234, 238, 241, 243,
 244, 245, 246, 247, 248, 249, 251, 252,
 253, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 262,
 263, 264, 265, 268, 269, 270, 272, 273,
 274, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283,
 284, 285, 287, 288, 290, 292, 293, 294,
 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302,
 303, 305, 306, 307, 310, 311, 312, 313,
 314, 315, 317, 318, 319, 320, 321, 322,
 324, 325, 326, 328, 329, 330, 331, 333,
 334, 335, 336, 337, 338, 340, 341, 342,
 343, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351,
 352, 353, 354, 355, 356, 357, 360, 361,
 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369,
 370, 371, 373, 374, 375, 376, 377, 378,
 379, 380, 381, 382, 383, 388, 389, 390,
 392, 393, 394, 396, 400, 401, 402, 403,
 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412,
 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420,
 423, 426, 427, 431, 432, 433, 434, 435,
 436, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444,
 446, 447, 450, 451, 453, 454, 455, 457,
 460, 461, 466, 469, 481, 483, 484, 485,
 486, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494,
 495, 496.
 Brateiu [Románia] (*Pretai, Parathia, Paratéj,
 Baráthely*): 127.
 Bratislava [Szlovákia] (*Pressburg, Pozsony,
 Posonium*): 62, 63, 64, 289.
 Brenndorf → Bod

Brenndorfensis → Bod
Breslau → Wrocław
Brieg → Brzeg
Briga-Silesius → Brzeg
Bruiu [România] (*Braller, Brulya, Brullyensis*): 171.
Brulya → Bruiu
Brullyensis → Bruiu
Brzeg [Lengyelo.] (*Brieg, Briga-Silesius*): 122.
Bunești [România] (*Bodendorf, Szászbuda, Bodendorfensis*): 23, 46, 399, 452.
Burzenland → Țara Bârsei

C

Carpona → Krupina
Cața [România] (*Katzendorf, Kaca, Katziensis*): 8, 225, 479.
Chemnicensis Misnicus → Chemnitz
Chemnitz [Németo.] (*Chemnicensis Misnicus*): 122.
Cibinium → Sabinov
Cibinium → Sibiu
Cincu [România] (*Groß-Schenk, Nagysink/Nagyschenk, Nagyschenkensis*): 171, 245, 303.
Cincșor [România] (*Kleinschenk, Kissink, Kisschenkensis*): 26, 57, 62, 63, 64, 90, 105, 128, 130, 145, 175, 199, 245, 266, 372.
Cisnădioara [România] (*Michelsberg, Kisdisznód*): 85, 87.
Cluj-Mănăștur [România] (*Abtsdorf/Appesdorf, Kolozsmonostor, Appostorffensis*): 175, 179.
Codlea [România] (*Zeiden, Feketehalom, Zeidensis*): 8, 35, 40, 107, 139, 145, 157, 172, 245, 255, 280, 292, 293, 319, 360, 370, 409, 451.
Corona → Brașov
Criș [România] (*Kreisch, Keresd, Keresdiensis*): 37, 145, 175.
Cristian [România] (*Neustadt, Keresztényfalva, Neopolitanus*): 28, 127, 139, 143,

145, 157, 172, 245, 259, 267, 283, 288, 386.

Cronstadt → Brașov
Csicsóholdvilág → Țapu
Cund [România] (*Reussdorf, Kund, Kunden-sia*): 46.
Cygnea-Misnicus → Zwickau
Czeiden → Codlea

D

Dacia [România] (*Stein, Garat; Lapidensis*): 23, 34, 46, 119, 130, 145, 175, 194, 245.
Daia [România] (*Denndorf, Szászdálya, Dandorffensis*): 62.
Dandorffensis → Daia
Danzig → Gdańsk
Darocino → Drăușeni
Darocinensis → Drăușeni
Dealul Frumos [România] (*Șulumberg, Schönberg, Lesses, Purimontanus*): 19, 119, 120, 145, 147, 156, 166, 167, 179, 216.
Delitzsch [Németo.]: 67, 225.
Demetriensis → Dumitra
Denndorf → Daia
Deutschproben → Nitrianske Pravno
Dorpat → Tartu
Dorpat Livonus → Tartu
Draas → Drăușeni
Drăușeni [România] (*Draas; Homoróddaróc; Darocinensis*): 119, 120, 130, 393.
Dresden [Németo.] (*Drezda, Dresdensis*): 66, 104.
Dresdensis → Dresden
Dumitra [România] (*Mettersdorf, Nagydemeter, Demetriensis*): 24.

E

Eibesdorffensis → Ighișu Nou
Enchusa-Batavo → Enkhuizen
Enkhuizen [Hollandia] (*Enchusa-Batavo*): 6, 8.
Eisenach [Németo.] (*Isennaco-Thuringo*): 3.

F

Feketehalom → Codlea
Feldioara [Románia] (*Marienburg, Barca-földvár, Mariaevalensis*): 157, 172, 175, 224, 245, 278, 303, 319, 338, 446, 488.
Felldorf → Filitelnic
Felmer → Felmern
Felmeriensis → Felmern
Felmern [Románia] (*Felmer, Felmér, Felmeriensis*): 237, 303.
Felmér → Felmern
Felsőbajom → Bazna
Felsőtárlaka → Tătărlău
Fenyőfalva → Bradu
Festenberg → Twardogóra
Filitelnic [Románia] (*Felldorf, Fületelke, Fületelkensis*): 22, 175, 199.
Fișer [Románia] (*Schweischer, Sövényység, Schwischeriensis*): 33, 34, 46, 245.
Frauendorf → Axente Sever
Freiberg [Németo.] (*Freibergens-Misnicus*): 122.
Freibergens-Misnicus → Freiberg
Fületelke → Filitelnic
Fületelkensis → Filitelnic

G

Garat → Dacia
Gdańsk [Lengyeló.] (*Danzig, Gedanensis*): 162, 165, 424.
Gedanensis → Gdańsk
Gerhardiensis → Bradu
Ghimbav [Románia] (*Weidenbach, Vidombák*): 8, 16, 141, 145, 157, 172, 189, 319, 360, 364, 369, 393, 496.
Gîrbova [Románia] (*Urwegen, Szászorbó, Orbacensis*): 199.
Girelsau → Bradu
Görlitz [Németo.]: 445, 459, 467.
Großburg → Borek Strzeliński
Grosburgensis-Silesia → Borek Strzeliński
Großalisch → Seleuş
Großlasseln → Laslea
Großscheuern → Şura Mare

Groß-Schenk → Cincu
Gyulafehérvár → Alba Iulia
Gustroviensis
Güstrow [Németo.] (*Gustroviensis*): 54.
Gyrdaliensis → Bradu

H

Halle an der Saale [Németo.]: 289, 316, 372, 384, 385, 386, 387, 422, 424, 425, 428, 429, 430, 437, 452, 458.
Hamruden → Homorod
Hălchiu [Románia] (*Heldsdorf, Höltövény, Heltensis/Heltviensis*): 8, 23, 145, 157, 172, 252, 254, 265, 303, 307, 317, 319, 417, 426.
Halvelagen → Hoghilag
Harderwijk [Hollandia]: 195, 309.
Hărman [Románia] (*Honigberg, Szászhermány, Mellimontanensis*): 2, 8, 16, 31, 39, 51, 73, 76, 79, 113, 152, 157, 160, 172, 174, 245, 246, 285, 301, 307, 315, 425, 453.
Heldsdorf → Hălchiu
Heltensis → Hălchiu
Heltviensis → Hălchiu
Hermannstadt → Sibiu
Hetin [Szerbia] (*Tamásfalva*): 78.
Hetiur [Románia] (*Marienburg bei Schässburg, Hétúr, Heturiensis*): 245.
Heturiensis → Hetiur
Hétúr → Hetiur
Hohnstein [Németo.]: 111.
Holdvilag → Hoghilag
Homorod [Románia] (*Hamruden, Homoród, Homorodiensis*): 34, 245.
Homoród → Homorod
Homoróddaróc → Drăuşeni
Homorodiensis → Homorod
Hoghilag [Románia] (*Halvelagen, Holdvilag*): 119, 120.
Honigberg → Hărman
Höltövény → Hălchiu

I

Ighişu Nou [Románia] (*Sächsisch-Eibesdorf, Szászivánfalva, Eibesdorfiensis*): 26.
Isennaco-Thuringo → Eisenach

J

Jakabfalva → Jacobeni
Jacobeni [Románia] (*Jakobsdorf, Jakobfalva, Jacobitano*): 8.
Jacobitano → Jacobeni
Jena [Németo.]: 58, 83, 372, 452, 467, 470, 471, 472, 473, 476, 477, 478.
Jibert [Románia] (*Seiburg, Zsiberk, Seyburgensis, Sibercensis*): 62, 245, 452.
Jüterbog [Németo.] (*Juterbocum*): 64.

K

Kaca → Cața
Karlsburg → Alba Iulia
Karpfen → Krupina
Katzendorf → Cața
Katzienensis → Cața
Keresd → Criș
Keresdiensis → Criș
Keresztényfalva → Cristian
Kesmarkium → Kežmarok
Keula [Németo.] (*Heldedündorf, Keula-Thuringus*): 190.
Keula-Thuringus → Keula
Kežmarok [Szlovákia] (*Käsmarkt, Késmárk, Kesmarkium*): 289.
Késmárk → Kežmarok
Kirchberg → Chirpăr
Kisschenkensis → Cincșor
Kisdisznód → Cislădioara
Kisfehéregyház → Albeștii Bistriței
Kissajó → Șieuț
Kis-Sajoviensis → Șieuț
Kissink → Cincșor
Kisszeben → Sabinov
Kleinschangen → Șieuț
Kleinschenk → Cincșor
Kolozsmonostor → Cluj-Mănăstur
Korpona → Krupina
Kőhalom → Rupea

Kreisch → Criș
Kronstadt → Brașov
Krupina [Szlovákia] (*Karpfen, Korpona, Corpona*): 179, 289.
Kund → Cund
Kundensia → Cund

L

Laebavia-Lusatia → Lubań
Lapidensis → Dacia
Laslea [Románia] (*Großlasseln, Szászszentlászló, Laszlensis*): 37, 319.
Laszlensis → Laslea
Lauban → Lubań
Leblang → Lovnic
Lebnekino Transylvanus → Lovnic
Leiden [Hollandia] (*Leiden, Lugduni Batavorum*): 339,
Leipzig [Németo.] (*Lipcse, Lipsia*): 53, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 193, 201, 222, 250, 458.
Lemnek → Lovnic
Leschkirch → Nocrich
Leschkirchensis → Nocrich
Leśna [Lengyelo.] (*Marklissa, Lesna Polon*): 109.
Lesna Polon → Leśna
Lesses → Dealu Frumos
Leutschau → Levoča
Leutsoviensis → Levoča
Levetzoviensis → Levetzow
Levetzow [Németo.] (*Levetzoviensis*): 54.
Levoča [Szlovákia] (*Leutschau; Lőcse; Leutsoviensis*): 237.
Lipcse → Leipzig
Lipsia → Leipzig
Lovnic [Románia] (*Leblang, Lemnek, Lebnekino Transylvanus / Löblekensis*): 119, 130, 245.
Löblekensis → Lovnic
Lőcse → Levoča
Lubań [Lengyelo.] (*Lauban, Laebavia-Lusatia*): 122.
Lubecensis → Lübeck
Lubena-Lusati → Lübben

Lugduni Batavorum → Leiden
Lübeck [Németo.] (*Schleswig-Holstein, Lubecensis*): 122.
Lübben [Németo.] (*Lubena-Lusati*): 4.

M

Magarei → Pelişor
Magaré → Pelişor
Magariensis → Pelişor
Magdeburg-Saxonus → Magdeburg
Magdeburg [Németo.] (*Magdeburg-Saxonus*): 122, 387, 424, 430, 437.
Magnum Horreum → Şura Mare
Măieruş [Románia] (*Nussbach, Szászmagyarós*): 139, 157, 172.
Mălâncrav [Románia] (*Malmkrog, Almake-rék, Almakerekensis*): 37.
Malmkrog → Mălâncrav
Mariaevalensis → Feldioara
Marienburg → Feldioara
Marienburg bei Schässburg → Hetiur
Marklissa → Leşna
Marpod [Románia] (*Marpod, Márpod, Marpodinensis*): 119, 120, 130.
Marpodinensis → Marpod
Martiniansis → Metiş
Martinimontensis → Şomartin
Martinsdorf → Metiş
Márpod → Marpod
Mártonfalva → Metiş
Medgyes → Mediaş
Mediaş [Románia] (*Mediasch, Medgyes*): 13, 17, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 30, 33, 34, 35, 37, 40, 42, 43, 45, 55, 57, 58, 62, 63, 64, 105, 119, 120, 130, 138, 145, 146, 154, 175, 187, 199, 200, 202, 233, 243, 266, 372, 386, 452.
Mediasch → Mediaş
Meissen [Németo.] (*Misena*): 67, 225.
Mellimontanensis → Hărman
Mercheaşa [Románia] (*Streitfort, Mirkvásár, Streitfordensis*): 145, 175, 245.
Meschen → Moşna
Mettersdorf → Dumitra

Metiş [Románia] (*Martinsdorf, Mártonfalva, Martiniansis*): 145, 199, 205.
Michelsberg → Cisnădioara
Milicz [Lengyelo.] (*Militsch, Militensis-Silesius*): 109.
Militensis-Silesius → Milicz
Militsch → Milicz
Mirkvásár → Mercheaşa
Misena → Meissen
Mladá Boleslav [Csehország] (*Boleslaviensis Silesia*): 109.
Moşna [Románia] (*Meschen, Szászmuzsna, Musnensis*): 8, 23, 30, 42, 103, 130, 145, 187, 199.
Muschnensis → Moşna
Musnensis → Moşna
Mügelensis → Mügeln
Mügeln [Németo.] (*Mügelensis*): 94.
Mühlbach → Şebes

N

Nagybaromlak → Valea Viilor
Nagycsúr → Şura Mare
Nagydemeter → Dumitra
Nagyócsa → Očová
Nagyschenkensis → Cincu
Nagysenk → Cincu
Nagysink → Cincu
Nagyszeben → Sibiu
Nagyszöllös → Seleuş
Naumburg (Saale) [Németo.] (*Numburgen-sis*): 239.
Nádpatak → Rodbav
Nemes → Nemşa
Németpróna → Nitrianske Pravno
Nemşa [Románia] (*Nimesch, Nemes*)
Neudorf → Nowa Wieś Kłodzka
Neudorfensis-Silesius → Nowa Wieś Kłodzka
Neo-Marchico → Neumarkt
Neopolitanus → Cristian
Neuburg → Nógrád
Neumarkt [Németo.] (*Neo-Marchico*): 60.
Neuruppin [Németo., Brandenburg]: 176.
Neusohl → Banská Bystrica

Neosolium → Banská Bystrica
Neustadt → Cristian
Nimesch → Nemşa
Nitrianske Pravno [Szlovákia] (*Deutschproben, Németpróna, Teutoprona Hungarus*): 62.
Nocrich [Románia] (*Leschkirch, Újegyház, Leschkirchensis*): 187.
Nogradiensis → Nógrád
Nógrád [Mo.] (*Neuburg, Nogradiensis*): 385.
Nowa Wieś Kłodzka [Lengyelo.] (*Neudorf, Neudorfiensis-Silesius*): 109.
Numburgensis → Naumburg
Nussbach → Măieruş
Nürnberg [Németo.]: 98.

O

Ober-Bassen → Bazna
Očová [Szlovákia] (*Nagyócsa, Otsouia Zolien-sis*): 289.
Orbacensis → Gîrbova
Ortrand [Németo.] (*Ortrand-Misnicus*): 122.
Ortrand-Misnicus → Ortrand
Otsouia Zoliensis → Očová
Otterndorf [Németo.] (*Otterndorfensis*): 86.
Otterndorfensis → Otterndorf

P

Paratéj → Brateiu
Pelişor [Románia] (*Magarei, Magaré, Magariensis*): 175.
Peschendorf → Stejărenii
Peschensis → Stejărenii
Petele → Petelea
Petelea [Románia] (*Birk, Petele, Betulensis*): 73, 245, 394.
Petersberg → Sânt Petru
Petersdorf → Petriş
Petres → Petriş
Petrimontanus → Sânt Petru
Petriş [Románia] (*Petersdorf, Petres*): 396.
Politanus-Misnicus → Pöhlde
Posonium → Bratislava

Považská Bystrica [Szlovákia] (*Waagbistritz, Vágbeszterce*): 289.
Pozsony → Bratislava
Pöhlde [Németo.] (*Politanus-Misnicus*): 122.
Prasmariensis → Prejmer
Prázsmár → Prejmer
Prejmer [Románia] (*Tartlau, Prázsmár, Prasmariensis*): 145, 156, 157, 166, 168, 171, 172, 183, 186, 190, 227, 245, 269, 293, 319, 371, 419, 423, 447.
Pretai → Brateiu
Pressburg → Bratislava
Prépostfalva → Stejărişu
Probstdorf → Stejărişu
Prod [Románia] (*Pruden, Prod, Prodensis*): 62, 63, 64.
Prodensis → Prod
Prosdorfensis → Stejărişu
Pruden → Prod
Purimontanus → Dealu Frumos

R

Rackith [Németo.] (*Rackitha Saxo*): 93.
Radeburg [Németo.] (*Radeurgensis Misicus*): 122.
Radeln → Rodeş
Radeurgensis Misicus → Radeburg
Radus → Rodeş
Râşnov [Románia] (*Rosenau, Barcarozsnyó, Rosonensia*): 8, 16, 35, 49, 55, 100, 131, 134, 141, 142, 157, 172, 174, 187, 203, 243, 245, 264, 266, 284, 303, 317, 330.
Ravasdiensis → Răvăşel
Răvăşel [Románia] (*Rosch, Rovás, Ravasdiensis*): 145, 387.
Ravensburg [Németo.]: 387, 430, 437.
Ravicensis → Rawicz
Rawicz [Lengyelo.] (*Rawitsch, Ravicensis*): 261.
Rawitsch → Rawicz
Rádos → Rodeş
Reghin [Románia] (*Rennmarkt, Sächsisch-Regen, Szászrégen, Requiensis*): 23, 25.
Reinberg [Németo.]: 19.
Rennmarkt → Reghin

Reps → Rupea
 Requiensis → Reghin
 Reussdorf → Cund
 Reussen → Sărățel
 Reussmarkt → Miercurea Sibiului
 Riga → Rīga
 Rīga [Letto.] (*Riga*): 266.
 Rodeș [România] (*Radeln, Rádos, Radus*):
 393.
 Rodbav [România] (*Rohrbach, Nádpatak,*
Rohrbachensis): 112, 145.
 Roden → Zagăr
 Rohrbach → Rodbav
 Rohrbachensis → Rodbav
 Rosch → Răvășel
 Rosenau → Râșnov
 Rosenau → Rožňava
 Rosenberg → Ružomberok
 Rosenberga Hungarus → Ružomberok
 Roșia [România] (*Rothberg, Veresmart*):
 128.
 Rosnavia → Rožňava
 Rosonensia → Râșnov
 Rostock [Németo.]: 430, 437.
 Rotbav [România] (*Rothbach, Szászveres-*
mart): 157, 172, 360, 364, 489.
 Rothbach → Rotbav
 Rothberg → Roșia
 Rovás → Răvășel
 Rožňava [Szlovákia] (*Rosenau, Rozsnyó,*
Rosnavia): 237.
 Rózsahegy → Ružomberok
 Rozsnyó → Rožňava
 Rupea [România] (*Reps, Kóhalom, Rupensis*):
 14, 23, 24, 25, 27, 34, 36, 37, 62, 194,
 245, 479.
 Rupensis → Rupea
 Rusnensis → Sărățel
 Ružomberok [Szlovákia] (*Rosenberg, Rózsa-*
hegy, Rosenberga Hungarus): 62.

S

Sabesiensis → Șebes
 Sächsisch-Eibesdorf → Ighișu Nou
 Sächlich-Regen → Reghin

Sachsdorf [Németo.] (*Sachsdorffendis Misni-*
cus): 122.
 Sachsdorffendis Misnicus → Sachsdorf
 Șaeș [România] (*Schaas, Segesd, Schesensis*):
 8.
 Sanct Agathensia → Agnita
 Sânt Petru [România] (*Petersberg, Barca-*
szentpéter, Petrimontanus): 35, 139, 157,
 172, 260.
 Sarkanyiensis → Șercaia
 Șaroș pe Tirnave [România] (*Scharosch,*
Szászsáros, Scharoschinensis): 245, 266.
 Sărățel [România] (*Reussen, Szeretfalva, Rus-*
nensis): 266.
 Sárkány → Șercaia
 Scandaviensis Misnicus → Schänis
 Schaas → Șaeș
 Schassburgensis → Sighișoara
 Scharosch → Șaroș pe Tirnave
 Scharoschinensis → Șaroș pe Tirnave
 Schäßburg → Sighișoara
 Schänis [Svájc] (*Scandaviensis Misnicus*):
 122.
 Schesensis → Șaeș
 Schirkanyen → Șercaia
 Schlichtingsheim → Szlichtyngowa
 Schöna → Șona
 Schönberg → Dealu Frumos
 Schönensis → Șona
 Schweischer → Fișer
 Schwischeriensis → Fișer
 Șebes [România] (*Mühlbach, Szászsebes,*
Sabesiensis): 199, 386.
 Seidensis → Codlea
 Segesd → Șaeș
 Segesvár → Sighișoara
 Senereuș [România] (*Zendersch, Szénaverős,*
Szenaverösensis): 22, 23, 25, 26, 28, 199,
 227, 238, 245.
 Seiburg → Jibert
 Seidensis → Codlea
 Seleuș [România] (*Großalisch, Nagyszöllös,*
Alesiensis): 26.
 Senftenberg [Németo.] (*Senftenberga-Misni-*
cus): 122.
 Senftenberga-Misnicus → Senftenberg

Şercaia [Románia] (*Schirkanyen, Sárkány, Sarkanyiensis*): 102, 245.
 Servesta-Anhaltinus → Zerbst
 Seyburgensis → Jibert
 Sibercensis → Jibert
 Sibiu [Románia] (*Hermannstadt, Nagyszeben, Cibinium*): 8, 16, 56, 57, 58, 63, 88, 120, 122, 123, 126, 130, 149, 150, 151, 154, 179, 199, 225, 266, 269, 309, 372, 384, 386, 458, 489.
 Şieut [Románia] (*Kleinschangen, Kissajó, Kissajoviensis*): 145, 175, 245.
 Sighişoara [Románia] (*Schäßburg, Segesvár, Schassburgensis*): 22, 23, 24, 25, 26, 28, 33, 62, 63, 64, 105, 128, 154, 372, 452.
 Sillein → Žilina
 Slimnic [Románia] (*Stolzenburg, Szelindek, Stolchunbercht*): 8.
 Solna → Žilina
 Solnensis → Žilina
 Şomartin [Romania] (*Martinsberg, Mártonhegy, Martinimontensis*): 227, 245.
 Şona [Románia] (*Schönau, Szépmező, Schönensis*): 145, 175, 205, 216, 245, 269.
 Sövényység → Fişer
 Stein → Dacia
 Steina-Silesius → Steinau
 Steinau [Németo.] (*Steina-Silesius*): 109.
 Stejărenii [Románia] (*Peschendorf, Bese, Peschensis*): 37, 145, 175.
 Stejărişu [Románia] (*Probstdorf, Prépostfalva, Prosdorfensis*): 22, 23.
 Stephanopoli → Braşov
 Stolchunbercht → Slimnic
 Stolzenburg → Slimnic
 Stralesundiensis Pomeranus → Stralsund
 Stralsund [Németo.] (*Stralesundiensis Pomeranus*): 122.
 Strassbourg [Franciao.] (*Straßburg, Argentoratum*): 16, 61, 65.
 Straßburg → Strassbourg
 Strehla [Németo.] (*Strela-Silesius*): 122.
 Strela-Silesius → Strehla
 Streitfort → Mercheaşa
 Streitfordensis → Mercheaşa
 Şulumberg → Dealu Frumos

Şura Mare [Románia] (*Großscheuern, Nagycsúr, Magnum Horreum*): 8.
 Sybercensis → Jibert
 Szászalmád → Alma Vii
 Szászapátfalva → Apoş
 Szászbogács → Băgaciu
 Szászbuda → Buneşti
 Szászdálya → Daia
 Szászhermány → Hărman
 Szászivánfalva → Ighişu Nou
 Szászmagyarós → Măieruş
 Szászmuzsna → Moşna
 Szászorbó → Gîrbova
 Szászrégen → Reghin
 Szászsáros → Şaroş pe Tirnave
 Szászsebes → Şebes
 Szászszentlászló → Laslea
 Szászveresmart → Rotbav
 Szászvolkány → Vulcan
 Szelindek → Slimnic
 Szénaverős → Senereuş
 Szenaverösensis → Senereuş
 Szentágota → Agnita
 Szépmező → Şona
 Szeretfalva → Sărăţel
 Szerdahely → Miercurea Sibiului
 Szlichtyngowa [Lengyelo.] (*Schlichtingsheim*): 109, 122.

T

Tamásfalva → Hetin
 Ţapu [Románia] (*Abtsdorf bei Marktschellen, Csicsóholdvilág*): 26.
 Ţara Bârsei [Románia] (*Burzenland, Barcaság, Bartia/Barcensis/Bartsensis*): 28, 39, 43, 127, 139, 141, 142, 143, 157, 166, 172, 187, 214, 224, 243, 255, 257, 259, 269, 270, 274, 278, 280, 283, 288, 290, 292, 293, 301, 302, 307, 317, 318, 319, 338, 369, 374, 393, 395, 406, 425, 426, 451, 453, 483, 488, 496.
 Tartlau → Prejmer
 Tartu [Észto.] (*Dorpat, Dorpat Livonus*): 122.
 Tatarlakiensis → Tătârlăua
 Tatarlau → Tătârlăua

Taterloch → Tătârlaua
 Tătârlaua [România] (*Tatarloch, Taterloch, Tatarlau; Felsőtátárlaka; Tatarlakiensis*): 119, 120, 130.
 Teutoprona Hungarus → Nitrianske Pravno
 Themar [Németo.] (*Themara-Francus*): 53.
 Themara-Francus → Themar
 Thorn → Toruń
 Thorunensis → Toruń
 Thürkow [Németo.] (*Türckow*): 54.
 Toruń [Lengyelo.] (*Thorn, Thorunensis*): 261.
 Trajecti ad Rhenum → Utrecht
 Trappold → Apold
 Trapoldinensis → Apold
 Třebíč [Cseho.] (*Trebitsch, Trebiza-Saxonus*): 122.
 Trebitsch → Třebíč
 Trebiza-Saxonus → Třebíč
 Türckow → Thürkow
 Twardogóra [Lengyelo.] (*Festenberg*): 109.

U

Ulm [Németo.] (*Ulmensis*): 62, 77, 190.
 Ulmensis → Ulm
 Urwegen → Gîrbova
 Utrecht [Hollandia] (*Trajecti ad Rhenum*): 304,
 Újegyház → Nocrich

V

Vágbeszterce → Považská Bystrica
 Valea Viilor [România] (*Wurmloch, Nagybaromlak*): 8.
 Veresmart → Roşia
 Vidombák → Ghimbav
 Villa Abbatis → Apoş
 Vinaria-Thurinusa → Weimar
 Vulcan [România] (*Wolkendorf, Szászvolkány*): 157, 172.
 Vratislavia → Wrocław

W

Waagbistritz → Považská Bystrica
 Waldheidensis → Waldheim
 Waldheim [Németo.] (*Waldheidensis*): 42.
 Weidenbach → Ghimbav
 Weimar [Németo.] (*Vinaria-Thurinusa*): 69, 476.
 Weissenburg → Alba Iulia
 Weisskirchen → Albeştii Bistriţei
 Wien [Ausztria] (*Bécs*): 118.
 Windsheim [Németo.] (*Windshemio-Francus*): 70.
 Windshemio-Francus → Windsheim
 Wittenberg [Németo.]: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 15, 18, 29, 32, 38, 39, 41, 42, 55, 57, 59, 60, 62, 63, 64, 66, 67, 76, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 103, 104, 105, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 146, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 157, 159, 162, 165, 170, 172, 173, 183, 184, 185, 186, 189, 190, 192, 202, 222, 223, 225, 228, 232, 235, 236, 237, 239, 240, 242, 266, 480.
 Wrocław [Lengyelo.] (*Breslau, Boroszló, Vratislavia*): 32, 109, 122, 129, 358, 359.
 Wolkendorf → Vulcan
 Wurmloch → Valea Viilor

Z

Zagăr [România] (*Roden, Zágor, Zagoriensis*): 245.
 Zagoriensis → Zagăr
 Zágor → Zagăr
 Zeben → Sabinov
 Zeiden → Codlea
 Zeidensis → Codlea
 Zendersch → Senereuş
 Zerbst [Németo.] (*Servesta-Anhaltinus*): 122.
 Zilah → Zalău
 Zillenmarkt → Zalău
 Zittau [Németo.] (*Zitta-Lusatus*): 122.
 Zitta-Lusatus → Zittau

Žilina [Szlovákia] (*Sillein, Zsolna, Solna, Sol-*
nensis): 179,
Zwickau [Németo.] (*Cygnea-Misnicus*): 67,
122.
Zsiberk → Jibert
Zsolna → Žilina

Személynevek mutatója

Az alábbiakban a bibliográfiában szereplő személynevek kerülnek bemutatásra. Minden esetben az adott személy etnikumához kötődő névalakra történik az utalás. Ez került kiegészítésre az életrajzi dátumokkal (ahol azonosítani sikerült), illetve a származási helyükre történő hivatkozással (olyan formában, ahogyan a forrásokban önmagukat megnevezték).

A

- Abraham, Georg v. der Heyden: 207.
Abraham, Martin *Darocinensis*: 393.
Abraham, Martin *Streitfordensis*: 175.
Abrahami Johann *Nagysenkensis* (?–1704): 171, 183.
Abrahami, Johann *Prasmariensis* (?–1705): 145, 156, 168, 171, 172, 183, 186, 190.
Abrahami, Paul: 183.
Adami, Georg *Kirtschensis*: 145, 175.
Adami, Johann *Birthalbinensis* (?–1716): 319.
Adami, Michael (?–1716): 179, 266.
Adami, Michael (?–1695): 199.
Adami, Stephan *Mediensis* (?–1679): 42.
Adami, Stephan *Kisselykensis* (?–1710): 233, 266.
Adelung, C. A.: 428.
Adler, Michael (?–1729): 269, 275, 331, 332.
Adolph, Christian: 109.
Aerkeder, Stephanus (?–1780): 454, 467.
Ager, Johann Henrich *Strassbourgensis*: 65.
Ahend, Valentin: 33.
Ahlemann, Christian Freder: 467.
Akner, Georg Johann *Trapoldiensis* (1685?–?): 269.
Albelius (Weiß), Marcus (?–1602): 245.
Albelius, Barbara (1640–1706): 208, 209, 282, 283.
Albelius, Simon (1593–1654): 209.
Alberti, Valentin: 178.
Albin, Johann Christoph: 109.
Albrich, Agnetha (1712–1779): 365, 366.
Albrich, Catharina (1670–1734): 379, 380, 381, 382.
Albrich, Georg (1680–1712): 296, 297, 301, 302, 310, 312, 365, 366.
Albrich, Georg Traugott (1743–1762): 491.
Albrich, Johann (1687–1749): 285, 304, 309, 314, 386, 425, 490, 491,
Albrich, Johann (1663–1690): 111, 112, 117, 119, 120, 129, 130, 131, 133, 134, 139, 146, 158, 159, 160, 161, 164, 187, 188, 203.
Albrich, Johann Martin Gottlieb (1742–1814): 491.
Albrich, Martha → Hirscher, Martha (1665–1718)
Albrich, Martha (1711–1712): 311.
Albrich, Martin (1630–1694): 12, 13, 14, 17, 20, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 34, 35, 37, 39, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 53, 55, 100, 131, 134, 141, 142, 157, 172, 174, 175, 187, 202, 243, 245, 376.
Albrich, Martin (1661–1682): 124, 125.
Albrich, Martin (1683–1718): 268, 302, 306, 311, 312, 330.
Albrich, Martin Gottlieb (1714–1776): 432.
Albrich, Sara (1668–?): 141, 142.
Albrich, Sara → Draudt, Sara (1692–1743)
Alemann, Carol Henrich: 109.
Alesius, Johann (?–1649): 51.
Alesius, Johann (1637?–1668): 51.
Alesius, Johann (*alias Klein*) (?–1685): 17.
Alesius, Josephus *Schassburgensis*: 452.
Allde, F. E.: 428.
Amberth, Johann *Nagyschenkensis*: 303.
Amende, Margaretha: 72.
Amende, Valentin: 72.
Andreas, Georg *Scharosiensis*: 266.
Anonymus, Valentinus: 73.

Armbruster, Georg *Cibiniensis*: 56, 88.
 Arnold, Gottfried *Annaberga-Misnicus*
 (1666–1714): 170, 172, 186.
 Arzt, Andreas *Coronensis*: 269, 303, 319,
 352.
 Arzt, Johann *Brullyensis*: 171, 183.
 Arzt, Michael *Cibiniensis*: 56.
 Ateder, Theodor *Coronensis*: 147.
 Auner, Johann *Mediensesis*: 199.
 Auner, Peter *Mediensesis*: 199, 233.
 Auner, Stephan (1690?–?): 309.
 Aurifabrius, Samuel *Coronensis*: 23.
 Avenarius, Johannes Christophorus: 122.

B

Balthasar, Johann *Neapolitensis* (?–1717):
 145, 157, 159, 245.
 Barbenius, Johannes (1649–1734): 128,
 164, 170.
 Barbenius, Johannes (1683–1731): 267,
 335, 370.
 Barth, Matthias *Bogaziensis*: 25.
 Barth, Matthias *Zeidensis* (?–1722?): 245.
 Bartosch, Petrus (?–1657): 141, 142.
 Bartosch, Petrus (?–1705): 141, 142, 194,
 224.
 Bartosch, Petrus (1688–1738): 356, 412.
 Bartosch, Sara (1655–1717): 329.
 Bartosch, Sara (1712–1731): 356, 367.
 Bartsch, Balthasar *Neudorfiensis-Silesius*:
 109.
 Bass, Heinrich (1690–1754): 428.
 Bauer, Johann: 53.
 Bauer, Johann: *Vratislaviensis*: 109.
 Baumann, Heinrich: 57.
 Baumeister, Friderich Christian (1709–
 1785): 445, 459.
 Bausner, Bartholomäus *Schassburgensis* (?–
 1670): 28.
 Bausner, Johann Georg: 384, 386.
 Baussner, Bartholomäus *Birthalbinensis*:
 172, 186, 233.
 Bausnern, Samuel (1639–?): 128.
 Becker, Hermann: 266.
 Behn, J. J. *Otterndorfensis*: 476.

Bell, Carol Andreas: 458.
 Bell, Michael (?–1692): 119, 120, 130.
 Bell, Michael (?–1720): 111, 112, 131.
 Bell, Michael (?–1747): 346.
 Bél, Matthias (1684–1749): 289.
 Benckner, Barbara: 96.
 Benckner, Johann (1642–1707): 67.
 Benckner, Paul (1616–1667): 96.
 Benckner, Paul (1653–1719): 166, 167.
 Berger, Laurentius (1617–1654): 40.
 Berger, Laurentius (?–1670): 48, 60.
 Berger, Martha: 40, 50.
 Berger, Simon *Bistriciensis*: 393.
 Berverus, Johannes *Streitfordensis*: 245.
 Bikesch, Thomas *Bodendorfensis*: 8.
 Binder, Michael: 159.
 Binder, Simon *Saroschinensis*: 245.
 Binner, Gottfried: 109.
 Birk, Johann (1692–1771): 394.
 Birthelmer, Catharina → Jeckel, Catharina
 (1678–1747)
 Birthelmer, Christoph (1705–1706): 286.
 Birthelmer, Daniel (?–1705): 147, 203, 275.
 Birthelmer, Daniel (*alias Henrich*) (1670–
 1741): 208, 256, 259, 276, 277, 286, 303,
 305, 307, 386.
 Birthelmer, Maria (?–1705): 275.
 Blancke, Michael: 54.
 Blanckenhagen, Georg *Neo-Marchico*: 60.
 Blasius, Andreas (?–1716): 258, 313, 317,
 320, 321, 322, 325, 326.
 Blasius, Johannes *Coronensis*: 245.
 Blisky, Johann Georg: 109.
 Bock, Stephan *Kleinschenkensis*: 111.
 Bock, Stephan *Rohrbachensis* (?–1681): 88,
 111, 112.
 Boes, Martha (1714–1747): 481.
 Bogner, Andreas (1640–1719): 172, 194.
 Bogner, Anna Euphrosina (?–1730): 362.
 Bogner, Anna Sophia (1725–1762): 446.
 Bogner, Johann Andreas (1678–1749): 328,
 329, 488.
 Boldisch, Matthias (1630?–1660): 45.
 Boldissius → Boldisch
 Boltosch, Georgius (1704–1747): 357.
 Boltosch, Joseph (1615–1661): 10, 25.

Boltosch, Joseph (1648–1694): 66, 143, 145, 158, 166, 194, 246, 257.
 Boltosch, Joseph (1676–1711): 245, 246, 256, 257, 259, 300, 310, 357.
 Bonamicus, Lazarus: 142, 259, 260.
 Borckardi, Johann: 55, 57, 59, 60, 82, 83, 88, 103, 104, 148,
 Both, Georg *Musnensis*: 130.
 Böhm, Georg *Bistriciensis*: 13.
 Böhm, Johann (1668?–1719): 175, 203, 205, 225, 228, 235, 237, 239, 259, 260, 303.
 Böhm, Johann (?–1753): 421.
 Böhm, Johann *Coronensis*: 23, 31, 35.
 Böhmer, Justus Henning (1674–1749): 387, 430.
 Bömches, Georg (1695–1735): 303.
 Böß, Thomas *Coronensis*: 8.
 Braun, Christian Friedrich *Mügelensis*: 94.
 Brecht von Brechtenberg, Joseph Clemens Gottschalt Huldrich (1658–1730): 299, 303, 313, 314, 319, 320, 321, 322, 326, 328, 329, 331, 338, 343, 346, 350, 351, 355, 360.
 Breithaupt, Joachim Justus (1658–1732): 289.
 Bremer, Johann Friedrich *Vratislaviensis*: 122.
 Brendel, Johann Caspar: 148.
 Brenndörfer, Georg (1643–1684): 57, 63.
 Broserus, Georg: 24.
 Brykner, Ernest Christian *Vratislaviensis*: 109.
 Bruckner, Johann *Cibiniensis*: 384, 386.
 Bruno, Jacob Pancratius (1629–1709): 69, 70, 75, 77.
 Brus, Georg *Coronensis*: 269, 271.
 Brüning, August: 119, 120, 127, 128.
 Buder, Johann Christian: 122.
 Buldesch → Boldisch
 Burg, Petrus (1691?–1735): 303, 346.

C

Calov, Abraham (1612–1686): 55, 62, 121, 123.
 Capesius → Kapesius

Cartheuser, Johann Friedrich: 424.
 Carpzov, Johann Benedikt (1639–1699): 176.
 Carpzov, Samuel Benedikt (1647–1707): 67.
 Chenius, Johannes Christoph *Magdeburgensis*: 122.
 Chrestels, Agnetha (1621–1701): 263.
 Chrestels, Anna (?–1682): 50.
 Chrestels, Anna Catharina → Dietrich, Anna Catharina (1677–1703)
 Chrestels, Anna Catharina (1709–1763): 363, 364.
 Chrestels, Anna Catharina (1710–1775): 346, 347.
 Chrestels, Georg: 50.
 Chrestels, Johann: 36, 45, 46.
 Chrestels, Johann (1653–1686): 156, 205, 206.
 Chrestels, Martha (1713–1737): 403.
 Chrestels, Paul (?–1689): 76, 78, 81, 82.
 Chrestels, Paul Gottlieb (1721–1773): 437, 452, 456, 457.
 Chrestels, Paul (1679–1745): 279, 333, 364, 397, 448, 469.
 Chrestels, Paul (*alias Christianus Paulus*) (1614–1660): 33.
 Chrestels, Samuel (1684–1691): 205, 206.
 Chrestels, Sara (1706–1772): 333, 334.
 Chrestels, Simon Georg (?–1718): 346.
 Christels → Chrestels
 Christianus → Chrestels
 Christoph, Simon: 259, 272, 301, 303, 307, 317, 321.
 Christophori (*alias Gaitzer*), Simon (?–1726): 324.
 Claepius, Johann Christian: 424.
 Clauder, Johann Joseph (*aus Delitzsch*) (1654–1715): 225.
 Clausenburger, Michael *Mediensis* (1640?–?): 23, 25, 26, 28, 36, 40, 43, 55, 57, 62, 63, 64, 67.
 Clompe, Georg (1723–1782): 445, 452, 457.
 Clompe, Petrus (1711–1751): 356, 414, 417, 423, 427, 433, 435, 439, 440, 442, 447, 451, 454, 455, 461, 481, 483, 484, 491, 492.

Cloos, Johann (?–1751): 393, 394, 401, 406, 408, 413, 434, 439, 441, 443, 454.
 Closius, Anna Catharina (1720–1739): 416.
 Closius, Georg (1630–1696): 9, 30, 110, 139, 157, 172, 202.
 Closius, Martin (1655–1691): 73, 110.
 Closius, Martin (1686–1752): 416.
 Closius, Martin Gottfried (1715–1770): 435.
 Closius, Petrus (1660?–1695): 110, 136, 151, 152, 154, 157, 208, 214, 217, 221, 226, 229, 231, 234, 241.
 Closius, Petrus (?–1718): 170.
 Closius, Petrus (1703–1771): 370, 371, 383, 393, 408, 409, 411, 419.
 Closius, Sara (1683–1743): 451.
 Closius, Stephan (1717–1781): 428, 429, 430, 447.
 Colbius, Georg (?–1685): 57, 62, 63.
 Colbius, Johann *Heltviensis*: 303, 319.
 Colbius, Lucas (1680–1753): 328.
 Conradi, Andreas *Mediensis*: 187.
 Conradi, Andreas: 458.
 Conradi, Franz Sigismund: 424.
 Conradi, Johann *Prasmariensis*: 245, 267.
 Conradi, Michael *Prasmariensis*: 245, 269.
 Conradi, Thomas *Nagyschenkensis*: 303.
 Constantin, Ernst August: 472.
 Copony, Georg *Rosonensis*: 245.
 Copony, Johann (?–1764): 447.
 Cramer, Andreas: 454.
 Crantz → Krantz
 Croner, Anna → Pancratius, Anna (1684–1730)
 Croner, Daniel (1656–1740): 109, 119, 120, 130, 132, 170, 417, 426.
 Croner, Gorg *Löblekensis*: 245, 251.
 Croner, Johann: 251.
 Croner, Matthias: 251.
 Croner, Michael: 251.
 Croner, Paul: 251.
 Croner, Samuel (1721–1787): 489, 490, 491, 496.
 Cubea, Zacharias: 122.
 Cunrad, Johann *Leschkirchensis*: 187.
 Cunrad, Samuel: 187.
 Cursoris, Georg *Cibiniensis*: 8.
 Czako, Francisca: 291.
 Czako, Franz (1637–1708): 291.
 Czako, Franz (1723–1755): 452, 466, 481, 486, 488, 489, 490, 491, 492, 496.
 Czako, Georgius (1729–?): 466.
 Czako, Sara (?–1719): 291.
 Czako, David (1613–1676): 60.
 Czako, David (1641–1681): 37, 46, 55, 57, 59, 60.
 Czako, David (1685–1704): 252, 269, 273.
 Czako, David (1720–1740): 377, 388.
 Czako, David: 473, 476.
 Czako, Georg (1661–1726): 250, 273, 291, 294, 328, 343, 344, 388.
 Czako, Georg (1689–1725): 303, 328, 340, 341.
 Czako, Jeremias (1692–1729): 291, 362.
 Czako, Martha (1723–1724): 340.
 Czako von Rosenfeld, Martha → Jeckel Martha (1667–1708)
 Czacko von Rosenfeld, Martha → Henrich, Martha (1660–1734)
 Czeckel → Czekel
 Czekel, Franz: 26.
 Czekel, Franz *Mediensis* (1655?–1701): 88, 105.
 Czekel, Franz *Musnensis* (?–1692): 187.
 Czekel, David *Lapidensis*: 245.
 Czekel, Johann: 26, 61.
 Czekel, Johann *Martinimontensis*: 205, 227, 245.
 Czekel, Michael: 82, 111, 112.
 Czekel, Paul: 26.
 Czekel, Simon: 26.
 Czekescher, Matthias *Mediensis*: 25, 42.
 Czelch, Georg *Rosonensis*: 203, 245.
 Czelgius, Michael *Kundensis*: 46.
 Czimmermann → Zimmermann
 Czirner, Andreas *Betulensis*: 393, 394.
 Czoppelt, Matthias *Zeidensis*: 233.
 Czultner, Georg (1688?–1765): 303, 333, 336, 337, 338, 340, 341, 342, 343, 346, 349, 351, 352, 353, 354, 355, 360, 361, 362, 368, 375, 376, 379, 380, 381, 382, 396.
 Czultner, Jacob (1628?–1693): 157, 172, 202, 204.

Czultner, Jacob (1660?–1713): 139, 140, 151, 152, 154, 157, 159, 170, 217, 226, 231, 234, 241, 245.

Csapai, Franz: 334, 336.

Cziegler → Ziegler

D

Dannhauser, Johann Conrad: 16.

Dassovius, Theodorus (1648–1721): 129, 130, 190.

Decan → Dechan

Dechan, Johann *Bistriciensis*: 172, 185.

Dechan, Georg *Bistriciensis*: 13.

Dechanus, Stephan *Bistriciensis* (?–1682): 13, 17.

Deck, Andreas *Coronensis* (1640?–1669): 23, 35.

Deckius, Petrus *Coronensis*: 57.

Demarenata, Theodorus: 121.

Dengel, Georg: 183.

Dengel, Martin: 266.

Dengel, Thomas (?–1688): 171.

Deutschmann, Abraham Heinrich *Wittenbergensis* (1667–?): 121, 190, 223, 228.

Deutschmann, Johann Abraham: 121.

Deutschmann, Johannes (1625–1706): 42, 55, 59, 64, 88, 90, 92, 95, 115, 116, 121, 129, 130, 131, 134, 136, 137, 138, 139, 140, 151, 154, 157, 172, 184, 186, 189, 190, 192, 235, 236, 237, 240.

Deutschmann, Jeremias: 64, 190.

Dienemann, Gotthilff Johann Ludewig: 422.

Dienes, Michael *Betulensis*: 245.

Dietrich, Agnetha → Plecker, Agnetha

Dietrich, Anna Catharina (1677–1703): 272.

Dietrich, Georg (1648–1672): 66, 71.

Dietrich, Georg (?–1651): 251.

Dietrich, Georg *Kirchbergensis* (1655?–?): 88.

Dietrich, Georg (1674–1715): 242, 277, 321.

Dietrich, Marcus *Rosonensis* (1625?–1660): 16, 35, 245.

Dietrich, Martha → Rheter, Martha (1678–1705)

Dietrich, Martha: 251.

Dietrich, Simon (1622–1683): 10.

Dietrich, Simon (1651–1680): 72.

Dinesch, Samuel: 393, 454.

Dürrius, Michael *Mellimontanensis* (?–1707): 73, 76, 79, 88.

Dominici, Martha: 36.

Dolph, Georg Andreas: 65.

Donati, Christian (1640–1694): 120, 121, 122, 123, 126, 129, 133, 134, 173.

Dornfeld, Johann: 178.

Draudt, Agnetha → Chrestels, Agnetha (1621–1701)

Draudt, Anna Catharina → Closius, Anna Catharina (1720–1739)

Draudt, Anna Catharina (1685–1713): 257.

Draudt, Anna Christina (1685–1715): 259, 354.

Draudt, Catharina → Rheter, Catharina (1681–1737)

Draudt, Georg (1625?–1662): 2, 31.

Draudt, Georg (1654–1691): 171, 187, 257.

Draudt, Georg Ferdinand (1739–1798): 490, 491.

Draudt, Georgius (1633–1687): 158, 161, 326.

Draudt, Georgius (1661–1728): 166, 259, 349, 350.

Draudt, Georgius (1683–1712): 313.

Draudt, Georgius Constantin (1691–1735): 367, 369, 377, 390.

Draudt, Johann (1649–1720): 76.

Draudt, Johann (1672–1730): 252.

Draudt, Johann (1679–1733): 230, 299.

Draudt, Johann v. (1649–1720): 157, 202, 292.

Draudt, Josephus (1709–1762): 360, 403, 416.

Draudt, Marcus (1635?–1706): 17, 48, 49, 114, 157, 172, 202, 204, 278.

Draudt, Marcus (1665–1724): 145, 147, 156, 157, 159, 180, 193, 204, 218, 219, 241, 245, 338.

Draudt, Margaretha (1658–?): 278.

Draudt, Martin (1678–1681): 114.

Draudt, Martin (1655–1696): 194, 249.

Draudt, Martha → Greissing, Martha (1632–1687)

Draudt, Michael (?–1672): 31, 49.

Draudt, Samuel (1706–1739): 384, 385, 386, 387, 418.
 Draudt, Samuel Friedrich (1735–1773): 490, 491.
 Draudt, Sara → Bartosch, Sara (1655–1717)
 Draudt, Sara (1658–1708): 293.
 Draudt, Sara (1692–1743): 314, 450.
 Draudt, Simon (1647–1693): 192, 194, 215, 224, 229, 230, 233, 256, 263, 329.
 Draudt, Simon (1673–1729): 142, 208, 230, 233, 256, 257, 258, 263, 287, 288, 290, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 360, 364, 409.
 Draudt, Simon (1698–1708): 292.
 Draudt, Simon (1703–1736): 360, 363, 364, 377, 401.
 Draudt, Simon Carl (1731–1788): 469.
 Durr → Dürr
 Dürr, Johann *Agathensis* (?–1711): 119, 120, 130.
 Dürr, Johann (1700?–1760): 393, 394, 401, 406, 407, 408.
 Dürr, Johann Conrad (1625–1677): 56.

E

Eckardus, Michael: 319, 328, 330.
 Eckardus, Michael *Heltviensis*: 252, 265.
 Eckhard, Christian Heinrich (1716–1751): 476.
 Eckhard, Michael *Bodendorfensis*: 23, 33, 46.
 Eckhardus, Michael *Heltviensis*: 254.
 Eißwagen, Christoph *Thorunensis*: 261.
 Eitner, Gottfried: 261.
 Ellingshausen, Johann Christian *Wittenbergensis*: 148.
 Enyeter, Andreas (1672–1745): 260, 327.
 Enyeter, Petrus (1713–1717): 327.
 Enyeter, Petrus (1718–1752): 474, 475.
 Ernest, Johann Christoph *Keula-Thuringus* (1662–1722): 190.
 Ernest, Wolfgang Philipp (1656–1712): 123.
 Eysenberger, Matthias *Cibiniensis* (1653?–?): 179.

Eusero, Michael *Musnensis*: 103, 112.

F

Fabiger, Johann *Wittenbergensis*: 5, 39.
 Fabricius, Andreas *Sabesiensis*: 386.
 Fabricius, Andreas *Schassburgensis* (?–1681): 57.
 Fabricius, Daniel *Martinimontensis*: 245.
 Fabricius, Franz (1663–1738): 339.
 Fabricius, Georg *Musnensis*: 30, 42.
 Fabricius, Georgius *Streitfordensis*: 245.
 Fabricius, Johann: 152.
 Fabricius, Johann *Agathensis*: 23.
 Falck, Bartholomaeus *Rupensis* (1633–1679): 14, 37.
 Falck, Johann *Rupensis* (?–1668): 23, 25, 27, 34, 62.
 Falck, Martin *Seyburgensis*: 34, 62.
 Falck, Nathanael (1663–1693): 162, 165, 172, 183, 190.
 Falck, Neumann: 184.
 Faustius, Johann: 65.
 Feber, Johann Adolph: 65.
 Feistkorn, Anonymus *Vratislaviensis*: 358, 359.
 Feistkorn, Michael *Vratislaviensis*: 359.
 Feller, L. Joachim: 178.
 Felmer, Martin *Cibiniensis*: 458.
 Fernagelius → Fernengel
 Fernengel, Lucas: 145, 169.
 Fernolend, Martin: 423, 426, 427, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 446, 447, 450, 451, 453, 454, 455, 457, 460, 461, 466, 469, 481, 483, 484, 485, 486, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496.
 Festenberg, Henrich: 109.
 Figuli, Johannes *Felmeriensis*: 303.
 Filkenius, Valentin: 200
 Filstich, Agnetha (1718–1761): 421.
 Filstich, Anna → Gockesch, Anna (1635–1692)
 Filstich, Anna Catharina (1715–1751): 415.
 Filstich, Anna Maria → Herrmann, Anna Maria (1679–1744)

- Filstich, Johannes (1684–1743): 289, 338, 343, 346, 350, 351, 360, 361, 454.
- Filstich, Johannes (1730–1808): 441.
- Filstich, Marcus (1703–1703): 268.
- Filstich, Martha → Honter, Martha (1668–1691)
- Filstich, Michael (1625–1696): 192, 214, 221, 226, 227, 244, 247, 248.
- Filstich, Michael (1691–1756): 324.
- Filstich, Rosa → Harnung, Rosa (1641–1694)
- Filstich, Sara (1692–1755): 314.
- Filstich, Stephanus (1657–1737): 211, 268, 355, 368, 369, 408, 455.
- Filstich, Susanna (1727–?): 441.
- Fincelli, Christian: 126, 135, 170.
- Fincelli, Jobi Wilhelm: 11, 15, 18, 29.
- Fischer, Bartholomaeus: 110.
- Flader, Augustin: 122.
- Fleischer, Andreas *Cibiniensis*: 56.
- Fleischer, Christoph: 193.
- Fleischer, Georg *Bistriciensis* (1661–1744): 148, 159.
- Forgatsch, Margaretha (1632–1686): 23.
- Francisci, Christian (*alias Literatus*) (1708–1755): 372, 439, 443, 451, 453, 454, 455, 461, 469.
- Francisci, Johann (1665?–1696): 152, 154, 157, 159, 162, 165, 172, 173, 185, 186, 201, 202, 236, 245.
- Francisci, Marcus (*alias Literatus*) (?–1691): 23, 31, 35, 157, 172, 202.
- Francisci, Marcus (*alias Literatus*) (1675?–1719): 207, 223, 232, 259, 276.
- Francisci, Paul (1645?–1711): 61, 65, 69, 70, 75, 77, 97, 98.
- Francisci, Petrus: 303.
- Franck, Georg *Bisticiensis*: 46.
- Franck, Johann *Bistriciensis*: 266.
- Franck, Johann (1655?–1707): 88.
- Francus, Georg (1643–1704): 61.
- Frank, Valentin (1643–1697): 56.
- Frantzen, Anna Margaretha (1696–1773): 357.
- Frenzel, Simon Friedrich (1636–?): 55, 62.
- Friedrich, Johann (1655?–?): 88.
- Friedrich, Lucas (1675?–1723): 227, 245, 303, 310, 319, 321.
- Friedrich, Martinus (1643?–1678): 57.
- Fridel, Johann *Posoniensis*: 62, 63, 64.
- Friderius, Johann: 109.
- Fritsch, Johann: 319.
- Fromm, Petrus *Coronensis*: 5.
- Fromm, Petrus (1632?–1663): 251.
- Fronius, Andreas (1714–1764): 424, 425.
- Fronius, Anna Catharina (1702–1708): 282.
- Fronius, Anna Maria → Hermann, Anna Maria (1679–1744)
- Fronius, Anna Maria Christina (1721–1738): 410, 411.
- Fronius, Barbara → Albelius, Barbara (1640–1706)
- Fronius, Daniel (1578–1631): 251.
- Fronius, Daniel (1605–1660): 251.
- Fronius, Daniel (1672–1743): 242, 256, 257, 259, 272, 277, 280, 281, 282, 287, 301, 317, 425, 451, 453.
- Fronius, Daniel (1703–?): 384, 386.
- Fronius, Gabriel (1697–1751): 312.
- Fronius, Georg: 266.
- Fronius, Johann Blum (1712–1776): 365, 366.
- Fronius, Marcus (1635–?): 128.
- Fronius, Marcus (1659–1713): 111, 112, 115, 117, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 130, 149, 150, 152, 190, 233, 267, 280, 282, 299, 302, 303, 308, 317, 318, 319.
- Fronius, Marcus (1689–?): 252, 283.
- Fronius, Margaretha → Rauss, Margaretha (1668–1708)
- Fronius, Martha (1637–1697): 251.
- Fronius, Matthias (1568–1609): 251.
- Fronius, Michael (1675–1728): 197, 208, 250, 256, 257, 259, 277, 282, 301, 317, 322, 323, 324, 351, 356, 365, 366, 368, 410, 411.
- Fronius, Michael (1703–1763): 431.
- Fronius, Michael (1727–1799): 492.
- Fronius, Michael Gottlob (1711–1752): 356, 367.
- Fronius, Petrus (1631–1685): 58, 127, 139, 143, 208, 209, 259, 283.

Fronius, Petrus (1692–?): 319.
 Fronius, Petrus *Cibiniensis*: 8.
 Fronius, Sara → Barthosch, Sara (1712–1731)
 Fronius, Sara → Closius, Sara (1683–1743)
 Fronius, Simon Petrus (1633–1718): 208, 209.
 Fronius, Stephan Gottlieb (1718–1751): 420, 423, 426, 427, 431.
 Fronius, Valentinus (1732–1753): 449.
 Fuchs, Johann (1631–1686): 3, 4, 5, 6, 7, 8, 30, 31, 39, 41, 45, 50, 155.
 Fuchs, Marcus (1557–1619): 245.
 Fuchs, Sara (1664–1716): 284.
 Funck, Carol Ludovic *Ulmensis*: 77.
 Fuhrmann, Gregor *Demetriensis*: 24.
 Fuhrmann, Johann *Bistriciensis*: 225.

G

Gaal, Jacob (1639?–1709): 31.
 Ganstvk, Salamon: 425.
 Gärtner, Christian *Cibiniensis*: 8.
 Gassner, Anna Catharina (1714–1725): 341.
 Gassner, Martin (1677?–1720): 252, 254, 314, 315, 319, 320, 321, 322, 325, 326, 328, 329, 330, 341.
 Gebauer, Johann Justinus: 429.
 Gerger, Andreas *Mediensis*: 372.
 Gerhard, Paul Friedrich: 122.
 Gerlach, Samuel: 122.
 Gerner, G.: 476.
 Getlach, Johann Gottfried *Schlichtingheimensis Polonus*: 109.
 Girald, Michael: 480.
 Girescher, Johann *Bistriciensis* (1660?–?): 148, 152, 154.
 Gockesch, Anna (1635–1692): 221.
 Gockesch, Georgius (1645?–?): 67.
 Gockesch, Johannes (1649–1686): 63, 67.
 Gockesch, Johannes (1674–1750): 245, 303, 319, 496.
 Gockesch, Margaretha (1625–1712): 315.
 Gockesch, Michael (?–1692): 192.
 Gockesch, Petrus (1632?–1661): 8, 35.
 Gockesch, Valentin (?–1691): 111, 112, 116, 117.

Gokesch → Gockesch
 Goldschmidt, Catharina: 36.
 Goldschmidt, Michael (1579?–1659): 16, 41.
 Goelicke, Andreas Ottomar (1640–1744): 316.
 Gorgias, Andreas *Coronensis*: 145, 237, 240.
 Gorgias, Andreas (?–1744): 259.
 Gorgias, Johannes (1640–1684): 31, 45, 51, 68, 100, 101, 102, 106, 107, 108, 134, 184, 195.
 Gorgias, Rosa (1616–1689): 196.
 Gotterbarmet, Jacob *Mediensis* (?–1674): 20, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 33, 34, 37, 42.
 Gotterbarmet, Michael *Mediensis*: 25.
 Gottschleng, Johannes *Birthalbinensis*: 245.
 Gottsmeister, Christoph *Cibiniensis*: 56.
 Gottsmeister, Colmann (?–1660): 16.
 Gottsmeister, Justina (1695–1757): 438, 439.
 Gottsmeister, Johann Kirtschensis: 16, 145.
 Gottzmeister → Gottsmeister
 Gobbel → Göbbel
 Göbbel, Andreas (?–1679): 23, 26.
 Göbbel, Andreas (?–1714?): 128.
 Göckel, Andreas *Trapoldinensis*: 452.
 Göddert, Martin *Almadiensis*: 319.
 Götzke, Matthias *Otterndorfensis*: 86.
 Graff(ius) → Graef
 Gräff → Graef
 Graef, Johann *Requiniensis*: 25.
 Graef, Johann *Mediensis* (1667?–1704): 175, 269.
 Graef, Lucas *Mediensis*: 233, 266.
 Graef, Lucas (1667–1736): 159.
 Graef, Martin *Coronensis*: 319.
 Graef, Michael *Seidensis*: 245.
 Graef, Paul *Schassburgensis* (?–1671): 62.
 Graef, Paul *Coronensis*: 269.
 Graef, Thomas (1636–1686): 23, 31, 35, 36.
 Grau, Thomas *Cibiniensis*: 225.
 Grau, Valentin (1660?–1716): 152, 159.
 Grau, Valentin *Cibiniensis*: 372.
 Graumüller, Christoph: 41.
 Greissing, Christoph (?–1655): 10, 23, 50.
 Greissing, Christoph (1664–1686): 152, 153.
 Greissing, Johann (1607–1656): 16.

Greissing, Johann (1644–1695): 57, 63, 66, 139, 141, 170, 195, 301.
 Greissing, Johann Trostfried (1679–1724): 267, 301.
 Greissing, Johannes (1631–1685): 8, 39, 45, 50, 53.
 Greissing, Margaretha: 113.
 Greissing, Margaretha (?–1703): 267.
 Greissing, Margaretha (?–1739): 417.
 Greissing, Martha (1632–1687): 158.
 Greissing, Martha (1686–1701): 262.
 Greissing, Martha (?–1704): 114.
 Greissing, Paulus (1633–1687): 8, 16, 45, 50, 113, 152, 157, 160, 174, 285.
 Greissing, Paulus (1676–1719): 285.
 Greissing, Sara → Fuchs, Sara (1664–1716)
 Greissing, Sara (?–1687): 100.
 Greissing, Valentin (1653–1701): 76, 79, 83, 84, 85, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 103, 104, 105, 114, 134, 141, 143, 144, 145, 157, 158, 160, 161, 164, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 174, 184, 187, 188, 194, 196, 197, 204, 206, 208, 210, 211, 212, 214, 217, 218, 219, 220, 221, 224, 226, 229, 231, 234, 238, 241, 243, 244, 245, 264, 284.
 Grellius, Andreas *Schassburgensis*: 22, 23, 24, 25, 26, 28.
 Grellius, Georg *Schassburgensis*: 28, 33.
 Groh, Johann *Bistriciensis*: 43, 46.
 Groß, Bartholomäus: 400.
 Gross, Johanna Christina → Lachmann, Johanna Christina (1712–1736)
 Gross, Michael: 159.
 Grossthais, Martin (*alias Thaddaeus*) (?–1690): 8, 30, 157, 172, 202.
 Gründer, Gottfried: 32.
 Guist, Georg *Schesensis*: 8.
 Gundesch → Gündesch
 Gunthard, Stephan *Mediensis* (?–1698): 23, 199, 233.
 Gusbeth, Simon *Coronensis*: 254.
 Guth, Adam: 122.
 Gündesch, Michael *Cibiniensis*: 57, 63.
 Gündesch, Paul: 8.
 Günz, Justus Gottfried (1714–1754): 458.
 Gütsch, Michael *Schassburgensis*: 154.

Gütsch, Michael *Michelbergensis*: 85, 87, 88.

H

Haas, Christian *Cibiniensis*: 8.
 Habermann, Johann (?–1660): 5, 8.
 Habsburg, (I.) Leopold (1640–1705): 193.
 Hagen, Georg: 56.
 Haken, Johann: 42, 63.
 Hamberger, Adolph Friedrich: 467.
 Hamberger, Georg Erhard: 467.
 Haner, Michael Erhard *Mediensis*: 372, 384, 385, 386.
 Hann, Andreas *Mediensis*: 372.
 Hardt, Johannes Gottlieb: 178.
 Harnung, Martha → Servatius, Martha (1633–1707)
 Harnung, Martin (1625–1703): 31, 55, 139, 157, 172, 202, 214, 224, 269, 270, 271, 290.
 Harnung, Rosa (1641–1694): 226, 227, 244.
 Hartung, M.: 184.
 Haupt, Johann *Cibiniensis*: 151.
 Hay, Johann *Cibiniensis*: 8.
 Haynoczius, Paulus: 385.
 Hedluff, Johann Ehregott: 467.
 Heilmann, Johann *Bistriciensis*: 83.
 Hegenitius, Trostfridus (?–1660): 1, 15, 30, 32, 45.
 Heinsius, Christoph *Numburgensis*: 239.
 Heldsdörfer, Johann *Coronensis*: 269.
 Heldsdörfer, Michael (?–1739): 268, 330, 331, 333, 334, 336, 337, 338, 340, 341, 342, 343, 345, 346, 347, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 360, 361, 362, 363, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 388, 389, 390, 392, 393, 394, 400, 401, 402, 403, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415.
 Helg → Helgy
 Helgy, Johannes *Peschensis*: 145, 175.
 Helner, Petrus: 183.
 Heltzdörffer → Heldsdörfer
 Helwig, Andreas: 194.
 Hempel, Christian *Vratislaviensis*: 109.

Henckel, Johann Matthias: 66, 76, 84, 111,
 Henckel, Matthias: 66, 76, 84, 86, 111, 112,
 122, 129, 130, 132, 165, 183.
 Hengel, Sigismund Gottfreid: 109.
 Henning, Andreas (?–1677): 58.
 Henning, Andreas (*alias Meschner*) (1643–
 1710): 58, 61, 64, 166, 194, 301 307.
 Henning, Christian (1671–1705): 203, 208,
 227, 259, 276.
 Henning, Georg (*alias Meschner*) (1638?–
 1675): 23, 31, 36.
 Henning, Georgius *Prasmariensis* (?–1749):
 319.
 Henning, Margaretha (1684–1722): 259.
 Henning, Michael (?–1708): 259.
 Henning, Rosina (*alias Meschner*) (?–1719):
 301.
 Henrich, Daniel *Coronensis* (1670–1741):
 205.
 Henrich, Jeremias *Prosdorfensis*: 22, 23, 128.
 Henrich, Martha (1660–1734): 388.
 Henrici, Johann Jeremias *Mediensis*: 372.
 Herbert, Anna Rosina → Winkler, Anna
 Rosina (1700–1735)
 Herbert, Anna Rosina (1723–1788): 420.
 Herbert, Catharina → Rether, Catharina
 (1676–1740)
 Herbert, Georg (1661–1731): 152, 245, 371,
 423.
 Herbert, Johannes: 82.
 Herbert, Martin: 10, 16.
 Herbert, Samuel von Herbertsheim (1693–
 1747): 351, 377, 398, 425, 438, 439, 483.
 Herbert, Samuel von Herbertsheim (1720–
 1761): 373, 402.
 Hering, Johann Ernst: 66.
 Hermann → Herrmann
 Herrmann, Agnetha → Honterus, Agnetha
 (1671–1691)
 Herrmann, Anna Margaretha (1676–1737):
 405.
 Herrmann, Anna Maria (1679–1744): 284,
 322, 323, 324, 368, 369, 455.
 Herrmann, Catharina (?–1671): 2.
 Herrmann, Georg: 5.
 Herrmann, Georg (1598?–1653): 2, 8, 40.
 Herrmann, Georg (1704–1763): 352, 353.
 Herrmann, Johann (?–1660?): 40, 51.
 Herrmann, Johann (1648–?): 284.
 Herrmann, Johann (1664?–1675?): 68.
 Herrmann, Lucas *Birthalbinensis*: 30, 58,
 187.
 Herrmann, Marcus *Coronensis*: 40.
 Herrmann, Martin (1643–1692): 23, 33, 35,
 36, 40, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 56, 141,
 142, 192, 217, 262.
 Herrmann, Martinus (1674–1719): 208,
 227, 245, 257, 259, 284, 285, 293, 295,
 296, 297, 298, 299, 301, 303, 305, 307,
 310, 352.
 Herrmann, Martha → Greissing, Martha
 (1686–1701)
 Herrmann, Meinhard *Cibiniensis*: 88.
 Herrmann, Michael (?–1719): 68, 144, 145,
 163, 168, 169, 171, 174, 175, 187, 188,
 194, 204, 210, 217.
 Herrmann, Michael (1602–1660): 9, 12, 13,
 14, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 26, 27, 28, 30,
 31, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 43, 44, 45, 46,
 47, 48, 49.
 Herrmann, Michael (1638?–1679): 60, 74.
 Herrmann, Samuel *Darocinensis* (?–1726)
 111, 112, 119, 120, 130.
 Herrmann, Sara Elisabetha (1730–1761):
 466.
 Herrmann, Simon: 266.
 Herrmann, Stephan: 266.
 Hestert, Daniel: 179.
 Heusinger, Joseph Friedrich: 98.
 Heusler, Stephanus *Ravasdiensis*: 145.
 Hiemesch, Anna Catharina (1730–?): 487.
 Hildebrand, Johann Heinrich: 358.
 Hill, Guilielmus: 424.
 Hilliger, Johann Christian: 384, 386, 387,
 424, 425, 428, 430.
 Hilscher, Simon Paul (1682–1748): 470.
 Himers, Gottlob Christian: 480.
 Hintz, Johann: 113.
 Hirscher, Agnetha: 48.
 Hirscher, Anna (1669–?): 144, 145.
 Hirscher, Bartholomäus (1622–1682): 144,
 145.
 Hirscher, Lucas (1613–1674): 48, 60.

Hirscher, Martha (1665–1718): 174, 175, 302, 303.
Hoch, Johann *Mediensis* (?–1713): 119, 120, 127, 130.
Hoffmann, Friedrich (1660–1742): 304, 384, 385, 386, 387, 424, 428, 430.
Hoffmann, Mauricius: 75.
Holst, Johann Urban: 109.
Homer, Johann *Purimontanus* (1624–1655): 19.
Homm, Petrus *Sarosiensis*: 245.
Honigberger, Agnetha (1638–1694): 241.
Honigberger, Michael: 454.
Honnius, Michael *Mediensis*: 266.
Honnius, Petrus *Mediensis*: 58.
Honter, Agnetha (1671–1691): 144, 145, 210, 211.
Honter, Calixtus (1662–1707): 144, 145, 166.
Honter, Johann (1498–1549): 212.
Honter, Johann (1633–1691): 8, 11, 15, 29, 32, 39, 45, 47, 50, 52, 55, 99, 134, 157, 172, 202, 211, 212, 213.
Honter, Johann (1693–1749): 319, 337, 343, 411, 489.
Honter, Johann (1732–1794): 489.
Honter, Martha (1668–1691): 211.
Honterus → Honter
Hoppe, Johann Christian: 122.
Hoppe, Johann Michael *Vratislaviensis*: 129.
Horn, Immanuel: 178.
Horner, Michael: 372.
Hornig, Johann Georg *Dresdensis*: 104.
Hornung → Harnung
Huhn, Anna Maria → Plecker, Anna Maria (1684–1708)
Huhn, Zakarias: 295.
Hundeshagen, Johann Christoph (1635–1681): 58.
Huszár, Pál: 391, 395, 397.
Hutter, Daniel: 348, 349.
Hybscher, Michael: 109.

I

Igel, Barbara (1728–1785): 456, 457.
Igel, Johanna (1720–1751): 435.

Igel, Marcus (1716–1784): 427, 462, 463, 464, 465.
Igel, Martha (1676–1745): 461.
Igel, Valentin (1641–1691): 192.
Igel, Valentinus (1683–1751): 267, 317, 335, 376, 391, 395, 425, 449.

J

Jacob, Martin: 194.
Jacobsen, J. F.: 424.
Jeckel, Anna Catharina: 252.
Jeckel, Barbara → Albelius, Barbara (1640–1706)
Jeckel, Catharina (1678–1747): 482.
Jeckel, Georg (1635–1708): 192, 207, 209, 259, 283, 298.
Jeckel, Jacobus (*alias Stenner*) *Lapidensis* (1636–1692): 23, 34, 51, 157, 166, 172, 202.
Jeckel, Margaretha → Draudt, Margaretha (1658–?)
Jeckel, Martha (1667–1708): 294.
Jeckel, Martin *Purimontanus*: 108, 145, 166, 167.
Jeckelius → Jeckel
Jobi, Johannes *Bodendorfensis*: 399, 452.
Jobi, Johannes *Streitfordensis*: 245.
Jobi, Michael *Streitfordensis*: 145.
Johann, Jeremias *Cibiniensis* (?–1684): 58, 64.
John, Jacob Severus: 69.
Jtali, Johann: 82.
Juncker, Johann (1679–1759): 430, 458.
Jung, Martin: 106, 183.

K

Kapp, Jacob *Cibiniensis*: 56.
Kapesius, Georg (?–1697): 22, 23, 25, 26, 28, 199.
Karancsi Miklós: 154.
Kathner, Martha (1639?–1688): 96, 182.
Kaunz, Andreas: 175.
Keil, Johann *Kesmarkiensis*: 289.
Kelp, Georg *Dandorffensis* (?–1685): 62.

Kelp, Martin *Szenaveröensis* (1659–1694):
 111, 112, 119, 120.
 Kemmel, Johann Theophil: 179.
 Kentzelmann, Christian Beatus: 122.
 Keslerus → Kessler
 Kessler, Thomas *Abadiensis*: 145.
 Kessler, Johann Friedrich: 53.
 Kessler, Johann Michael *Cibiniensis*: 458.
 Kessler, Stephanus *Nagyschenkensis*: 245,
 266.
 Keyserus, Simon *Fülletelkensis*: 22.
 Khien, Ferdinand: 55.
 Kilschius → Kölsch
 Kirchmaier, Georg Caspar (1635–1700):
 121, 190.
 Kizling, Valentin: 187.
 Klees, Andreas *Petrimontanus*: 454.
 Klein → Alesius
 Klein, Abraham *Bistriciensis*: 269.
 Klein, Abraham *Kis-Sajoviensis*: 145, 175,
 245.
 Klein, Agnetha (?–1751): 208, 209.
 Klein, Daniel *Bistriciensis*: 452.
 Klein, Georg (?–1677): 60.
 Klein, Georg: 416, 417, 418, 419, 420.
 Klein, Georg *Bistriciensis*: 225.
 Klein, Johann *Keresdiensis*: 37.
 Klein, Johann *Bistriciensis* (?–1717): 148,
 152, 154, 183.
 Klein, Johannes (*alias Alesius*) *Purimontanus*
 (?–1685): 111, 112, 119, 120, 147, 208,
 209.
 Klein, Martha (?–1736): 399.
 Klein, Martinus *Purimontanus*: 145, 147,
 156, 179.
 Klein, Michael *Kisschenkensis*: 145, 175.
 Kleinkauf, Johann Gottlieb (1719–1788):
 491.
 Klimper, Johann Georg: 122.
 Klusch, Thomas (1622?–1708): 192.
 Klutsch, Sara (1687–1764): 279.
 Knall, Martin *Radensis*: 393.
 Kogler, Johann: 289.
 Koornichen, Samuel *Vratislaviensis*: 109.
 Köhler, Andreas *Schassburgensis*: 452.
 Kölsch, Martin *Schassburgensis*: 62, 63, 64,
 128.

König → Königer
 Königer, Marcus *Cibiniensis*: 151, 152, 154.
 Krantz, Johann Caspar *Boleslaviensis-Si-*
lesius: 109.
 Krantz, Matthias: 251.
 Kraus, Andreas (1668–1751): 172, 183, 186,
 190, 192, 247, 255, 257, 259, 264, 269,
 272, 396.
 Kraus, Andreas (1717–1735): 396.
 Kraus, Johann (?–1665): 23, 54.
 Krempe, Christian: 405.
 Krempe, Johann *Cibiniensis* (?–1708): 111,
 112, 119, 120, 122, 123, 130, 266.
 Krempe, Johann *Katziensis*: 8.
 Kreuzigen, Christian: 225, 242.
 Kreutner, Stephan *Bathoschensis*: 245.
 Kruber, Adam: 122.
 Kuntschke, Johann Daniel: 467.
 Kusch, Johannes *Coronensis*: 39.
 Kusch, Laurentius (?–1670): 28.
 Kühler, Michael: 159.
 Küster, Johann Wilhelm: 424.
 Kyhn, Christian Gottfried *Megagloviensis*:
 109.

L

Lachmann, Christian: 400.
 Lachmann, Johanna Christina (1712–1736):
 400.
 Ladislai, Simon (1633?–1673): 8, 39, 45.
 Lahmius, Georgius *Coronensis* (?–1666): 48.
 Lang, Daniel *Marpodinensis* (?–1701): 111,
 112, 119, 120, 130.
 Lang, Johann *Rupensis* (1665?–1730): 185.
 Lang, Johann (1671–1741): 225, 290, 436.
 Lang, Paulus (1628?–1658): 1, 8.
 Lang, Paulus (1705–1763): 406, 407, 408,
 412, 416, 417, 418, 419, 423, 426, 427,
 433, 434, 435, 436, 440, 441, 442, 444,
 450, 451, 453.
 Lang, Samuel: 121.
 Lange, Christian Johann: 178.
 Lani, Georg: 179.
 Lassel, Martin (1622?–1659): 35.
 Leberecht, Jacobus: 424.
 Legenwaldi, Georg: 58.

Lehman, Georg: 178.
 Lehmann, Johann Christoph: 122.
 Lejun, P. *Berolinensis*: 428.
 Leonhard, Johann *Cibiniensis*: 151.
 Leps, Georg *Bistriciensis*: 101.
 Letz, Laurentius: 110.
 Letz, Martha: 110.
 Letz, Martin *Mediensis*: 266.
 Letz, Stephan (?–1690): 110, 192.
 Leutmann, Johann Georg *Wittenbergensis*:
 154.
 Liebhirt, Simon: 82, 83, 88, 103, 104.
 Liebmann, Thuron: 122.
 Lintz, Georg: 8.
 Literatus → Francisci
 Loeseke, Augustus Andreas: 424.
 Lorenius, Michael *Birthalbinensis*: 245.
 Lossi, Jeremias: 128, 135.
 Löprich, Georgius: 73.
 Löscher, Caspar (1636–1718): 190.
 Löw, Marcus *Cibiniensis*: 372.
 Ludewig, Johann Peter (1668–1743): 387,
 430.
 Luge, Daniel *Vratislaviensis*: 109.
 Lurtz, Georgius *Homorodiensis*: 245.
 Lutsch, Andreas *Bistriciensis*: 22, 23, 24, 25,
 26, 28, 33, 34, 37, 43, 46, 47, 49.
 Lyntzius, Simon: 159.

M

Machnitzky, Zacharias *Militensis-Silesius*:
 109.
 Magler, Caspar *Stolzenburgensis*: 8.
 Magnus, Georg Friedrich *Posoniensis*: 62.
 Magnus, Martin *Coronensis*: 145.
 Malberthi, Andreas *Coronensis*: 130, 146.
 Mankesch, Johann (1635–1699): 137, 192,
 195, 253.
 Mankesch, Johannes (1660?–1690): 130,
 148, 152, 154, 197.
 Mankesch, Marcus (1670–1692): 145, 175,
 222.
 Marci, Georg *Coronensis*: 245.
 Martin, Leonhard: 8.
 Marthius, Johann (1645?–?): 63, 64, 66.

Massa (II.), Simon *Coronensis* (1640?–?): 23,
 31, 40.
 Massa, Simon (1536?–1605): 245.
 Matthiae, Georg: 454, 457.
 Matthiae, Johann: 192.
 Matthaides, Michael: 269.
 Matthias, Georg *Sarkanyiensis* (1649?–
 1706?): 102, 269.
 Matthias, Georg *Coronensis*: 319.
 Mattheyjovicz, Michael: 303.
 Maurer, Colmann: 62.
 Maurer, Johann: 62.
 Maurer, Martinus *Kisschenkensis* (1645?–
 1700): 57, 59, 62, 63, 64.
 Maurer, Michael *Rupensis*: 34.
 Mauritius, Christian: 109.
 Mauritius, Michael *Mediensis*: 119, 120, 130,
 146.
 May, Andreas (?–1683): 39.
 May, Michael *Neustadtiensis* (1592–1658):
 28, 39.
 Mazar, Christoph: 76, 78.
 Mebes, Theodor Ernest: 424.
 Mederus, Asarela (1660–1689): 119, 120,
 130, 171, 197, 198, 204, 218.
 Mederus, Asnath (1663–1738): 205, 206.
 Mederus, Margaretha (1688–1692): 218.
 Mederus, Petrus (1602?–1678): 2, 16, 23,
 30, 35, 36, 43, 45, 50, 53, 55.
 Mederus, Theodorus (1663–1688): 145,
 156, 176, 177, 178, 179, 180, 181.
 Meilmer, Johann (1720?–?): 459, 472.
 Meint, Johann *Schwischeriensis* (1635?–
 1695): 33, 34, 46, 245.
 Meinth, Andreas *Lapidensis*: 34, 46.
 Meisner, Johann (1615–1681): 5, 62.
 Melas, Bartholomäus (?–1659): 452.
 Melas, Bartholomäus *Löblekiensis* (1662–
 1734): 119, 120, 130.
 Melas, Petrus: 61.
 Meltzer, Johann *Schenkensis*: 372.
 Melymer, Johann *Zeidensis*: 319.
 Memenzius, Christoph: 121.
 Meneges, Michael *Kisschenkensis* (1665?–?):
 145, 245.
 Merckelius, Andreas *Weidenbachensis*: 319.
 Merckelius, Petrus *Heturiensis*: 245.

Meschner → Henning
 Meyer, Heinrich: 70.
 Meyer, Johann: 195.
 Meyer, Michael: 64.
 Michaelis, Georg (1640–1724): 111.
 Michaelis, Johann Henrich (1668–1738): 387.
 Michaelis, Nicolaus Johann: 91.
 Milles, Matthias *Mediensis*: 23, 37.
 Milz, Johann *Rosonensis*: 303.
 Mitmann, Georg Christoph: 109.
 Mohl, Elias: 289.
 Molitor → Müller
 Molnár, Johann *Streitfordensis*: 245.
 Morgen, Johann *Schönensis*: 245, 269.
 Moschner → Henning
 Müller, Johann *Rupensis*: 23, 36, 37.
 Müller, Andreas *Mariaevalensis*: 319.
 Müller, Carol Gotthelf: 467.
 Müller, Georg (*alias Molitor*) *Zeidensis*: 35.
 Müller, Johannes *Sibercensis*: 245.
 Müller, Michael (*alias Molitor*) *Bonosdiensis* (?–1755?): 269.
 Müller, Nicolaus (1632–1702): 24, 36, 46, 47, 68, 80, 89, 96, 100, 110, 141, 142, 143, 144, 145, 155, 156, 158, 163, 164, 182, 188, 197, 198, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 218, 219, 220, 221, 224, 227, 230, 231, 233, 234, 241, 245, 246, 248, 249, 253, 255, 256, 257, 258, 259, 263, 264, 265.
 Müller, Stephanus: 269, 270, 272, 273, 274, 277, 278, 279, 281, 282, 283, 284, 285, 287, 288, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 305, 306, 307, 313, 314, 315, 317, 318, 319, 320, 321, 328.
 Mülmann, Johann: 181.
 Mylius, Johann Friedrich (1698–1764): 339, 425.
 Mylius, Wendelinus (1685–1754): 269, 336, 337.

N

Neander, Josias Christoph: 4, 10, 41.

Neidel, Christoph (1688–1742): 284, 292, 303, 362, 440.
 Neidel, Christoph (1717–1755): 441.
 Neidel, Paul (1650–1719): 194, 224.
 Neidel, Paul (1674–1735): 208, 230, 233, 256, 259, 262, 263, 284, 285, 287, 288, 290, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 301, 305, 307, 310, 313, 346, 368, 369, 374, 393, 406.
 Neidel, Paul (1705–1742): 362, 367, 368, 369, 393, 394, 444.
 Neidel, Samuel Traugott (1731–1765): 466.
 Neidel, Valentin (1700–1737): 346, 347, 352, 362, 367, 368, 377, 381, 382, 383, 388, 389, 390, 393, 394, 406.
 Neje, Hans Richard: 252.
 Nekesch, Andreas *Cibiniensis*: 149, 150, 151, 152.
 Nell, Martin (1634–1704): 49, 51, 157, 172, 202, 274.
 Nera, Daniel: 72.
 Neumann, Johann Georg (1661–1709): 121, 123, 157.
 Neunachbar, Catharina (1660–1708): 300.
 Neunachbar, Paul (?–1667): 2, 8, 10, 18, 47.
 Neusenius, Henrich *Levetzoviensis*: 54.
 Neustädter, Marcus (1594?–1684): 58.
 Nevgart, P. N.: 458.
 Niebling, Christian *Grosburgensis-Silesia*: 109.
 Niemez, Georg *Cyanea-Misnicus*: 67, 194.
 Noharik, Georg *Brenndorfensis*: 145.
 Norner, Georg: 67.
 Nostitius, Ephraim: 179.
 Nottnagel, Johann Christian: 121.
 Nösner, Johannes (1644?–1691): 67.
 Nussbächer, Georgius (?–1716): 203, 205, 224, 259, 303, 319.
 Nussbächer, Michael (?–1733): 346.

O

Obel, Martin *Coronensis*: 171.
 Obert, Laurentz: 266.
 Ohrend, Jacob *Peschensis*: 37.
 Ohrend, Johann Simon (1660?–?): 151.
 Ohrend, Simon: 8.

Olearius, Johann: 178.
 Olendia, Anna: 184.
 Olthard, Johann (1655?–1704): 88.
 Ongyert, Georg *Gyrdaliensis*: 319.
 Orth, Johann *Waldheidensis*: 42.
 Orthius, Georgius *Basnensis*: 23, 26.
 Orthius, Martinus *Zagoriensis*: 245.

P

Palm, Heinrich: 122.
 Pancratius, Anna (1684–1730): 361.
 Pancratius, Michael: 361.
 Parschitz, Christoph (1643–1713) *Rosenberga Hungarus*: 59, 62.
 Pauer, Johannes Georgius (?–1769): 446.
 Pauggenheider, Wolfgang *Vratislaviensis*: 109.
 Peisker, Johann (1631–1711): 62, 123, 129, 190, 266.
 Pellioni, Georg: 34.
 Pellioni, Samuel: 289.
 Pelsőczy Márton *Rosonensis*: 357.
 Perlett, Augustus Fridericus: 424.
 Pertsch, Johann Georg: 98.
 Pertsch, Petrus (1673?–1720): 203, 205, 259, 269, 285, 290, 292, 293, 294, 295, 298, 299, 301, 303, 305, 307, 310, 313, 314.
 Peschel, Fabian: 122.
 Petz, Georg Sigismund *Windsheimio–Francus*: 70.
 Pfaff, Paul: 62.
 Pfannenschmied, Martha → Kathner, Martha (1639?–1688)
 Pfannenschmied, Petrus (1633–1677): 17, 21, 23, 26, 48, 49, 51, 55, 68, 80, 89, 182.
 Pfeiffer, August (1640–1698): 67, 178.
 Phleps, Johann: 266.
 Pildner, Anonymus: 479.
 Pildner, Martinus *Magariensis*: 175.
 Plecker, Agnetha: 207.
 Plecker, Agnetha Catharina (1683–1748): 260.
 Plecker, Anna Catharina: 345.
 Plecker, Anna Maria (1684–1708): 295.
 Plecker, Catharina (1690–1718): 285.

Plecker, Georg (1708–1738): 377, 413.
 Plecker, Georgius (1713–1741): 415.
 Plecker, Johann (1617?–1654): 49, 245.
 Plecker, Johann (1660–1714): 285.
 Plecker, Laurentius: 175.
 Plecker, Lucas (1669–1687): 163, 164.
 Plecker, Martha → Wolff, Martha (1665–1714)
 Plecker, Petrus (1644–1705): 48, 57, 66, 260.
 Plecker, Rosina (1686–1708): 296, 297.
 Plecker, Sara (?–1664): 49.
 Plecker, Valentin (1638–1689): 48, 60, 73, 163, 164, 188, 296, 320.
 Plecker, Valentin (1661–1673): 73.
 Plegner, Thomas *Heltensis*: 145.
 Pomarius, Christoph: 109.
 Potsch, Christian: 122.

Q

Quenstedt, Johann Andeas (1617–1688): 62, 67, 121.

R

Raab, Anna Catharina (1700–?): 328.
 Raab, Anna Catharina (1731–1797): 474, 475.
 Raab, Anna Maria (1724–1802): 427.
 Raab, Johann (1667–1723): 328, 332.
 Raab, Michael (1697–1745): 468.
 Rachlitz, Johann Anton *Thorunensis*: 261.
 Rauss, Caspar (1640–1707): 35, 46, 49, 51, 52, 157, 202, 267, 268.
 Rauss, Johann (1711–1774): 439, 443, 454, 455, 457, 461.
 Rauss, Johannes (1679–1737): 267, 330.
 Rauss, Lucas (1683–1734): 267, 269, 379, 383.
 Rauss, Margaretha → Greissing, Margaretha (?–1703)
 Rauss, Margaretha (1668–1708): 299.
 Rauss, Martin (1643–1712): 73.
 Regheni, Paul Michael: 179.
 Rehner, Georg (?–1712): 119, 120.

- Reichart, Christian *Cibiniensis*: 151.
Reiner, Johann: 88.
Reiter, Georg (1641?–1708): 245.
Remer → Römer
Resteßkull, Mate: 54.
Retsch, Johannes (?–1708): 192.
Reudeln, Hans Wilhelm: 16.
Reussner, Georg *Cibiniensis*: 225.
Rhein, Daniel *Brenndorfensis* (1660?–1719):
145, 147, 156, 157, 159, 247, 255, 256,
257, 259, 262, 264, 269, 272, 273, 274,
277, 280, 281, 283, 287, 288.
Rhener, Michael *Betulensis*: 73.
Rheter, Andreas (1648–1707): 192, 256,
258, 277, 287.
Rheter, Catharina (1676–1740): 423.
Rheter, Catharina (1681–1737): 256, 258,
409.
Rheter, Christianus (1694–1723): 337.
Rheter, Franciscus (1685–1751): 269, 346,
351, 371.
Rheter, Georgius (1709–1757): 377, 481,
484, 485, 486.
Rheter, Martha → Boes, Martha (1714–
1747)
Rheter, Martha (1678–1705): 277.
Rheter, Martha (1731–1787): 492.
Rhether, Franz (1641–1679): 71, 99.
Rhodius → Roth
Rhoner, Matthias *Bistriciensis*: 13.
Richter, Sigismund Ehrenfried: 445, 459.
Riemer, Petrus (1718–1782): 412, 413, 469,
483, 486, 488, 490, 491, 492, 496.
Rihelius, Simon Johann: 16.
Ritter, Gabriel: 112.
Ritter, Johann Friedrich: 473.
Rivin, Tilemann Andreas: 178.
Romani, Michael *Mediensesis*: 233.
Romer → Römer
Rosonensis → Rosenauer
Rosenauer, Agnetha → Honigberger, Ag-
netha (1638–1694)
Rosenauer, Georg: 227.
Rosenauer, Franz: 209.
Rosenauer, Johann (1631–1706): 281.
Rosenauer, Johann: 160, 161, 174, 187, 188,
197.
Rosenauer, Simon: 257.
Rosenfeld, Agnetha Rosina von (?–1745):
460.
Roth, Constantin: 148.
Roth, Georg (?–1695): 76.
Roth Georg *Leutsoviensis*: 237.
Roth, Johann (1655?–?): 88.
Roth, Michael *Mediensesis*: 233.
Roth, Michael *Rupensis*: 24, 25, 34.
Roth, Michael *Sarkanyiensis* (?–1716): 208,
245, 269.
Roth, Petrus *Rupensis*: 34.
Roth, Petrus (1714–1787): 454, 455.
Roth, Simon *Mariaevalensis*: 175, 203, 205,
224.
Roth, Stephan (1718–1799): 422, 455, 457,
463, 469, 483.
Roth, Stephan *Nagyschenkensis*: 245.
Roth, Thomas *Mariaevalensis*: 303, 319.
Rothmann, Thomas *Zeidensis*: 107, 145.
Röber, Paul Balthasar *Ortrand-Misnicus*:
122.
Röger, Johann Christian: 122.
Röhner, Johann: 7.
Röhrensee, Christian (1641–1706): 111,
159.
Römer, Andreas (?–1704): 199.
Römer, Lucas *Weidenbachensis* (1663–
1721): 145, 185, 186, 189, 222, 225, 232,
257, 259, 273, 274, 277, 280, 281, 283.
Römer, Simon: 404.
Röschel, Johann (1652–1712): 112.
Rukesch, Michel *Mediensesis*: 26.

S

- Sadler, Andreas: 269.
Saher, Johann Conrad: 98.
Salmen, Johann *Sybercensis*: 452.
Salmen, Michael: 171.
Salzmann, Johann Rudolf (1611–1678): 65.
Sängel, Petrus *Almadiensis*: 145.
Sappuhn, Georg Henrich: 154.
Sartoris, Matthias *Rohrbachensis*: 145.
Sattler, Andres *Bistriciensis* (?–1715): 134.
Sattler, Georg *Bistriciensis* (?–1691): 58.

Schaeser, Christian (1671–1712): 145, 156, 172, 186, 247, 255, 259.

Schaeser, Christianus (1694–1744): 346.

Schaller, Jacob: 16.

Scharf, Johann *Mediensis*: 17, 30.

Scharsius, Andreas *Mediensis* (1660?–1710): 130, 138, 151, 152, 154, 199, 200, 233.

Scharsius, Andreas *Mediensis*: 372.

Scharsius, Johann *Mediensis*: 25, 28.

Scharsius, Stephan: 199.

Scharsius, Thomas *Mediensis* (1660?–1723): 199, 202.

Schäser, Christian (1671–1712): 217, 256, 264, 303.

Scheid, Balthasar: 16.

Scheipeln, Christian: 54.

Scheipner, Bartholomaeus (1700–1758): 345, 370, 377, 381, 393.

Scheipner, Martha (1683?–?): 257.

Scheipner, Samuel (1692–1737): 319, 404.

Scheipner, Sara (1710–1797): 352, 353.

Scheipner, Simon (1660–1729): 257, 351, 354.

Schelcker, Matthias *Schönensis*: 245.

Schertfoes → Schörtfes

Schörtfes, Georgius *Coronensis*: 157, 159.

Schilbach, Johann Samuel: 373, 378, 392.

Schildmacher, Anna: 47.

Schildmacher, Thomas: 47.

Schill, Johann Friedrich: 452, 471, 477, 478.

Schindler, Johann: 63.

Schirmer, J. C. A.: 424.

Schleestein, Gottfried Nicolaus: 81.

Schleißner, H. D.: 476.

Schlomach, Johann Friedrich: 480.

Schlosser, Anonymus: 479.

Schmeizel, Martin (1678–1747): 372, 384, 385, 386, 452, 458.

Schmeizel, Michael (1640–1685): 23, 46.

Schmidius, Johann: 16, 178.

Schnabel, Stephanus *Mariaevalensis*: 245.

Schneeweiss, Catharina (?–1713): 9.

Schneeweiss, Martin (1677–1734): 9, 252, 389.

Schneeweiss, Sara (1632–1678): 45, 46.

Schneider, Conrad Victor (1614–1680): 64.

Schnell, Andreas *Lapidensis*: 145.

Schnell, Johann: 8.

Schnell, Johannes (*vulgo Stenner*) (1712–1790): 377, 394, 400.

Schnell, Margaretha (1698–1777): 362.

Schnell, Simon Petrus (1729–1794): 454.

Schnitzler, Jacob *Cibiniensis*: 88.

Schobel, Daniel *Lapidensis* (1655?–1697): 111, 112, 119, 120, 130.

Schobel, Daniel *Coronensis*: 252, 254.

Schobel, Georg *Lapidensis*: 34.

Schobel, Georg *Schassburgensis*: 372.

Schobel, Johann *Martinimontensis*: 145.

Schobel, Joseph Traugott Edler v. (1719–1783): 429, 442, 443.

Schobel, Josephus v. (1684–1739): 267, 314, 368, 369, 419.

Schobel, Sara v. (1714–1780): 368, 369.

Scholvien, Christian: 176, 177, 178, 179, 180, 181.

Schoppel, Andreas (?–1719): 316.

Schoppel, Andreas (1639?–1694): 53, 172, 202.

Schoppel, Andreas *Coronensis* (1617–1675): 43, 46, 49, 53.

Schoppel, Seraphinus *Coronensis*: 227, 231, 245.

Schön, Caspar: 55.

Schönauer, Johann *Musnensis*: 145.

Schönawer, Matthias *Frauendorfensis*: 8.

Schönerstädt, Henrich: 69, 97, 98.

Schrader, [Anonymus]: 424.

Schramm, Georg von Otterfels: 378.

Schrödter → Schröder

Schröder, Benjamin Gottlieb: 424.

Schröder, Christian: 87, 91, 105, 172, 186, 189, 190, 192, 202, 239.

Schröder, Christian Gabriel: 424.

Schröder, Christian Hartmann: 424.

Schubert, Johan Ernst (1717–1774): 476.

Schuller, Andreas (1662?–1694): 152, 159.

Schuller, Andreas *Bistriciensis* (1670?–1716): 148, 175, 183, 259, 269, 272, 273, 274, 277, 280, 281, 283.

Schuller, Daniel *Schenkensis*: 372.

Schuller, Georg *Cibiniensis*: 88.

Schuller, Martin Johann (1675?–1756): 319.

- Schuller, Johann *Bathoschensis*: 23, 24, 33, 44, 46, 47, 48, 49, 50.
- Schuller, Johannes *Prodensis* (1640?–1689): 62, 63, 64.
- Schuller, Laurentius *Keresdiensis*: 175.
- Schuller, Matthias *Fülletelkensis*: 175.
- Schuller, Petrus *Mellemontensis*: 245.
- Schuller, Simon *Schönensis*: 245.
- Schuller von Sonnenberg, Johann Gottlieb: 467.
- Schüller → Schuller
- Schultz, Martin *Wittenbergensis*: 149, 150, 152, 153, 162, 173, 185, 228.
- Schultz, Petrus *Heltensis*: 23.
- Schulz, Martin *Bistriciensis*: 13, 24.
- Schulze, Johann Heinrich (1687–1744): 386, 424, 425, 428.
- Schunkabunk, Georg: 12.
- Schunkabunk, Marcus (1639–1674): 60, 74, 100.
- Schunkabunk, Martha: 12.
- Schunkabunk, Sara (1670–1729): 355.
- Schurtzfleisch, Conrad Samuel (1641–1708): 47, 201, 225, 266.
- Schurtzfleisch, Walther: 184.
- Schültz, Joachim *Stralesundiensis Pomeranus*: 122.
- Schütz, Johann: 65.
- Schvischeriense, Johann: 23.
- Schwarz, Johann Anton *Katziensis*: 8.
- Schwarz, Johann *Bistriciensis*: 303.
- Schwarz, Simon *Tatarlakiensis* (?–1694?): 119, 120, 130.
- Schweischer, Michael: 159.
- Schylerus, Jacob *Almakerekensis*: 37.
- Schytz, Christian Wilhelm: 109.
- Scipio, Nicolaus: 201.
- Sebisch, Johann Albert (1614–1685): 61.
- Seeburger, Lucas: 358, 359.
- Seeligstädter, Jacobus: 45.
- Seewald, Christophorus v. (1696–1754): 425, 433.
- Seewald, Martha v. → Igel, Martha (1676–1745)
- Seewald, Martha v. (1711–1779): 431.
- Seewald, Martin v. (1692–1735): 303, 336.
- Seewald, Martinus (1660–1721): 331, 461.
- Seewald, Petrus v. (1725–1789): 476.
- Seewald, Susanna v. → Wolff, Susanna (1685–1741)
- Segesv., Stephan: 269.
- Seidel, Georg: 67.
- Seidel, Johann *Argentiniensis*: 65.
- Seidner, Andreas *Mediensis*: 372.
- Seipner, J. C. L.: 428.
- Seligmann, Gottlob Fridericus: 178.
- Seltenreich, Johannes: 49.
- Semrigger, Matthias *Cibiniensis*: 56, 88.
- Sennert, Andreas: 87.
- Sennert, Michael (1615–1691): 120, 121, 123, 173.
- Serpilius, Georgius: 179.
- Servatius, Christian (?–1723): 266, 325, 330.
- Servatius, Johann: 454.
- Servatius, Martha (1633–1707): 290.
- Seuffner, Johann *Dipschensis*: 13.
- Seuler, Anna Carharina (1691–1692): 231.
- Seuler, Anna Maria → Herrmann, Anna Maria (1679–1744)
- Seuler, Bartholomaeus, Dr. (1649–1715): 171, 187, 224, 300.
- Seuler, Catharina → Albrich, Catharina (1670–1734)
- Seuler, Catharina → Neunachbar, Catharina (1660–1708)
- Seuler, Justina → Gottsmeister, Justina (1695–1757)
- Seuler, Lucas *Mellimontanensis* (1617–1667): 31, 39, 53.
- Seuler, Lucas (1643–1660): 39.
- Seuler, Lucas (1661–1735): 119, 120, 130, 135, 148, 152, 195, 224, 227, 230, 231, 233, 234, 241, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 253, 255, 262, 263, 264, 265, 268, 269, 270, 272, 273, 274, 277, 279, 281, 282, 283, 287, 288, 290, 304, 315, 319, 333, 375, 379, 381, 382, 394.
- Seuler, Margaretha → Gockesch, Margaretha (1625–1712)
- Seuler, Martha (1645–1677): 39.
- Seuler v. Seulen, Anna Catharina (1718–1723): 335, 336, 374.
- Seuler v. Seulen, Anna Catharina (1727–1768): 381, 382, 442, 443.

- Seuler v. Seulen, Anna Johanna Regina (1726–1797): 381, 382, 432.
- Seuler v. Seulen, Bartholomaeus (1704–1709): 305.
- Seuler v. Seulen, Johann Anton Fürchtegott (1733–1756): 376, 381, 382, 443.
- Seuler v. Seulen, Johann Carl Traugott (1729–1741): 381, 382, 434.
- Seuler v. Seulen, Johann Traugott, Dr. med. (1697–1757): 312, 315, 333, 334, 376, 434.
- Seuler v. Seulen, Josephus Gottlieb (1727–1746): 365, 376, 377, 381, 382, 438, 473, 476, 477.
- Seuler v. Seulen, Josephus Gottmeister (1721–1723): 335, 336, 374, 376.
- Seuler v. Seulen, Justina (1719–1723): 335, 336, 374, 381, 382.
- Seuler v. Seulen, Justina (1732–1778): 377, 484, 485, 486.
- Seuler v. Seulen, Lucas (1693–1733): 335, 336, 365, 374, 375, 376, 377, 402.
- Seuler v. Seulen, Lucas Bartholomaeus Liebegott (1737–1760): 443.
- Seuler v. Seulen, Lucas Christoph (1724–1736): 376, 377, 381, 382, 402.
- Seuler v. Seulen, Martin Gottlob (1730–1772): 376, 377, 381, 382, 438, 485.
- Seuler v. Seulen, Sara Elisabetha (1723–1766): 376, 377, 381, 382.
- Seulerus, Georgius *Peschensis*: 175.
- Seuffner, Johann: 13.
- Seylerus, Laurentzius *Keresdiensis*: 145.
- Siberus, Christian Andreas *Scandaviensis-Misnicus*: 122.
- Sifft, Christian *Felmeriensis* (?–1731): 237.
- Sifft, Johannes *Mediensis*: 145.
- Siffthius, Christianus *Katziensis*: 225.
- Sift, Tobias *Musnensis*: 23.
- Sigerus, Johannes (1646–1696): 57, 192, 224.
- Simonius, Johann *Cibiniensis*: 56, 62.
- Simonius, Michael *Mediensis*: 26.
- Sinapius, Johann (1657–1725): 179.
- Sinonius, Nicolaus (1631–1706): 8, 45, 58, 139, 157, 172, 202, 220, 255, 280, 293.
- Sinonius, Rosina (1686–1692): 220.
- Sinonius, Samuel (1680–1700): 252, 255.
- Sinonius, Sara → Draudt, Sara (1658–1708)
- Solymann, Johann *Schönensis*: 145.
- Soterius, Andreas (1707–1775): 384, 385, 386.
- Spelner, Samuel: 159.
- Sperling, D.: 184.
- Sperling, Johann (1603–1658): 38.
- Sperling, Paul Gottfried (1652–1709): 121, 190.
- Spöckel, Georg (1635?–1660): 47, 49.
- Spöckel, Paul (?–1641/1646?): 245.
- Spökelius → Spöckel
- Springer, Daniel: 122.
- Stamm, Petrus von Halberstadt: 64.
- Stentzel, Johann (?–1660): 28.
- Stolberg, Balthasar (1640–1684): 67, 84, 129.
- Straubel, Johann Theophil: 358, 359.
- Strauch, Aegidius (1632–1682): 7, 41, 67.
- Strauch, Johann: 64.
- Strba, Georg: 289.
- Streitförder, Martin *Schassburgensis*: 62.
- Strelitz, Gottfried: 109.
- Strigner, Johannes: 308.
- Stromeyer, Carol Ludovic *Ulmensis*: 62.
- Stukardt, Herrmann Johann: *Cibiniensis*: 56, 266.
- Sturm, Johann Christoph: 70.
- Sturm, Peter (?–1707): 82.
- Sturm, Stephan *Abadiensis*: 73.
- Stuß, G. F.: 476.
- Sutoris, Michael *Laszlensis*: 37.
- Sutoris, Valentinus *Prasmariensis*: 227, 245.
- Sylvanus, Samuel *Coronensis*: 31, 33.
- Szeli, Joseph (*Isaac*) (?–1735): 175, 319.
- Szoboszlai, A. Josef: 458.
- Szokolgái, Stephanus A.: 245.

T

- Tartler, Andreas (1641–1695): 192.
- Tartler, Andreas (1663–1688): 145, 147, 157, 159, 184, 185.
- Tartler, Anna (1721–1789): 414.
- Tartler, Anna Maria (1726–1772): 447.
- Tartler, Christian: 252, 254.

Tartler, Georgius (1724–1746): 470, 471, 487.
 Tartler, Marcus (1685–1757): 269, 331, 336, 342, 346, 350, 351, 355, 360, 368, 371, 377, 381, 382, 386, 411.
 Tartler, Thomas (1700–1770): 377, 381, 394, 398, 401, 402, 405, 407, 408, 412, 413, 416, 418, 419, 423, 426, 427, 433, 434, 435, 438, 440, 441, 442, 444, 447, 450, 451, 453, 455, 457, 461, 469, 481, 483, 484, 488.
 Tartler, Valentin (1680–1734): 390, 447.
 Tatinghoff, Johann Friedrich: 6, 8, 41.
 Teljesch → Theilisch
 Tennemann, Johann Christoph: 476.
 Teutsch, Andreas (1669–1730): 309.
 Teutsch, Andreas (1701–1767): 361, 370, 377, 388, 389, 390, 393.
 Teutsch, Andreas *Rupensis*: 245.
 Teutsch, Christian (?–1742): 393.
 Teutsch, Georg *Weidenbachensis* (?–1678): 8.
 Teutsch, Joseph (1702–1770): 408, 409, 419, 439, 443, 454, 455.
 Teutsch, Paulus (1665?–1719): 145, 156, 157, 159, 170, 172, 185, 186.
 Textoris, Michael *Appostorffensis*: 175.
 Textoris, Stephan *Szenaveröensis*: 245.
 Thader, Henrich Leonhard: 109.
 Theiles, Georg *Martiniansis*: 145, 266.
 Theilisch, Petrus (?–1675): 35.
 Thiel, Johann Paulus *Cygne-Misnicus*: 67.
 Thin, Matthias: 187.
 Thome, Johann Gottfried: 148.
 Thot, Simon: 8.
 Tit, Immanuel: 250.
 Tit, Jeremias Gottlieb *Steina-Silesius*: 109.
 Titus, Johann (1677–1700): 252, 254.
 Totschner, Georg *Bistriciensis*: 24.
 Töppelt, Anna: 194, 204.
 Trauber, Jacob *Vratislaviensis*: 109.
 Trausch, Nathanael (1679–1768): 320, 321, 322, 325, 326.
 Trausch, Paulus (*auch Bergescher/Bürköscher*) (1648–1691): 96, 145, 155, 166.

Trentsch, Christian *Wittenbergensis*: 129, 152.
 Trepches, Andreas (?–1692): 192, 226, 227.
 Trepches, Thomas (1607–1676): 80.
 Triller, Daniel *Vratislaviensis*: 109.
 Tutius, Georg *Schassburgensis*: 128.
 Tutius, Georgius *Kisschenkensis* (?–1705): 88, 90, 105.
 Tutius, Jacob (?–1719): 269, 303.
 Tutius, Jacob (?–1745?): 145.
 Tutius, Martinus *Kisschenkensis* (?–1702): 128, 130.
 Tutius, Simon *Coronensis*: 23.

U

Ulich, Johann (1634–1712): 132.
 Ulke, Johann Georg *Vratislaviensis*: 109.
 Ulysses Browne, Maximilian (1705–1757): 495.
 Umminger, Johann: 109.
 Ungar, Michael *Szenaveröensis*: 227, 238.
 Unger, Johann Henrich *Vratislaviensis*: 109.
 Ulmann, Valentin Gottfried: 122.

V

Valentini, Georg *Coronensis*: 8.
 Vallan, Jacob (1637–1720): 304.
 Vater, Christianus (1651–1732): 121, 129.
 Veineter, Zacharias: 286, 303, 319.
 Veiß, Johann: 303.
 Vette, Johann Georg (?–1746): 309.
 Viccius, Friedrich: 10, 11.
 Victoris, Martin *Seeligfladensis*: 145.
 Vietoris, Georg: 205.
 Vietoris, Michael *Cibiniensis* (1660?–?): 151, 152, 159.
 Vogler, Gottfried: 66.
 Vohl, Johann: 319.
 Voigt, Johannes von Delitzsch: 67.
 Vollmar, Henrich: 122.
 Vustus, Georg: 319.

W

Waad, Georg (?–1719) *Schönensis*: 145, 175, 205, 216.

Wächtler, Jacob (1638–1702): 55.
 Wagner, Debora: 251.
 Wagner, Georgius: 55, 64.
 Wagner, Johann: 251.
 Wagner, Johann (?–1706): 251.
 Wagner, Martha → Fronius, Martha (1637–1697)
 Wagner, Laurentius *Schassburgensis* (1650–1699): 88, 105.
 Wagner, Marcus: 251.
 Wagner, Michael (?–1613): 245, 251.
 Wagner, Michael (?–1634): 251.
 Wagner, Petrus: 269.
 Waldhütter, Andreas *Cibiniensis*: 151.
 Walepag, Johann Adolph: 233.
 Wallaskay → Wallaszky
 Wallaskay, János *Nogradiensis* (1709–?): 384, 385, 386.
 Wallendorf, Johann *Bistriciensis*: 13, 24.
 Wallusch, Samuel (?–1709): 284.
 Wallusch, Samuel (?–1720?): 187, 284.
 Walther, Michael (1638–1692): 62, 121, 172, 190.
 Wangemann, J. C. G.: 476.
 Weber, Ehrenfried: 122.
 Wedel, Johann Adolph (1675–1747): 467.
 Weder, Georg *Requiniensis*: 23.
 Weißenmejerus, Elias *Ulmensis*: 190.
 Weilmers, Johann (?–1746): 478.
 Weinhold, Johann *Mediensis*: 187.
 Weinholt, Elias: 54.
 Weinrich, Johann *Bistriciensis*: 225.
 Weisen, Johann: 3, 41.
 Weismann, Johann *Cibiniensis*: 269.
 Weiss, Christian *Rupensis*: 34.
 Weiss, Johann (1684–1735): 269.
 Weissen → Weisen
 Welperi, Johann: 61.
 Wend, Georg: 261.
 Wendeler, Michael (1610–1671): 10, 15, 18, 29, 57, 62, 67.
 Wendt, Michael: 6, 38, 62.
 Wellmann, Michael Christ. *Mediensis*: 372.
 Welper, Eberhard: 16.
 Wentzel, Johann Wolfgang (1669–1737): 407.
 Wenzel, Georg (1710–1716): 236.

Wenzel, Martha (1712–?): 348.
 Wenzler, Johann Wolfgang: 326.
 Werner, Tobias *Coronensis*: 175.
 Werther, Johann Nicolaus: 93, 111, 112.
 Wester → Westher
 Westenberg, Ernest Wilhelm: 309.
 Westher, Simon *Lapidensis*: 145, 175, 194.
 Westphal, Joachim Christian: 176.
 Weyrauch, Zacharias *Homorodiensis*: 34.
 Wilgandėjus, Benjamin: 121.
 Windisch, Johann *Rupensis*: 34.
 Winkler, Anna Rosina (1700–1735): 392.
 Wintz, Martin *Coronensis*: 8.
 Wilk, Johann: 78, 79, 90, 93, 151, 157, 159, 232, 237.
 Wishoff, Conrad: 339.
 Witstock, Joachim: 122.
 Wohl, Christoph: 88.
 Wohnius, Christoph Ernst: 98.
 Wolf, Petrus (*alias Kleskes/Lupinus*) (1634?–1678): 5, 9, 12.
 Wolff, Christian (1679–1754): 437.
 Wolff, Johann: 261.
 Wolff, Johann *Mediensis*: 452.
 Wolff, Martha (1665–1714): 320.
 Wolff, Peter (1659–1693): 111, 112, 119, 120, 130, 131, 145, 158, 160, 161, 164, 187, 188, 204, 208, 234.
 Wolff, Petrus *Coronensis*: 320.
 Wolff, Susanna (1685–1741): 433.
 Wuft, Georgius: 303.

Z

Zabinius, Isaac (1632–1707): 126, 199.
 Zahn, Johann Christian (?–1722): 316.
 Zeidner, Petrus (1684–1739?): 269.
 Zekel → Czekel
 Ziegenhein, Johann Sigismund: 81, 94.
 Ziegler, Constantin: 87.
 Ziegler, Andreas: 187.
 Ziegler, Andreas (1675–1710): 306.
 Ziegler, Andreas *Cibiniensis*: 372.
 Ziegler, Christoph (1679?–1705): 266.
 Ziegler, Johann (1641?–1692): 192, 219.
 Ziegler, Johann (1693–1719): 319.
 Ziegler, Johann: 266.

Ziegler, Martin (*alias Pistoris*) (1658–1716):

111, 112, 119, 120, 204, 206, 210, 211,
212, 214, 217, 219, 221, 226, 229, 231,
234, 241, 244, 245, 247, 249, 253, 255,
256, 259, 262, 264, 265, 269, 271, 272,
273, 274, 325.

Zimmermann, Christian: 122.

Zimmermann, J. R.: 424.

Zimmermann, Laurentius (1634–1680): 60.

Zimmermann, Stephan (*alias Pip*) (?–1689):

192.

Zoega, Christian: 178.

Zultner → Czultner

Konkordanciák mutatója

AHG: 2, 5, 8, 9, 12, 13, 17, 23, 32, 36, 38, 39, 40, 42, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 57, 60, 67, 68, 71, 72, 73, 74, 76, 80, 87, 89, 96, 99, 100, 105, 109, 110, 113, 114, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 134, 137, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 149, 150, 155, 156, 157, 158, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 170, 172, 174, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 186, 187, 188, 190, 192, 194, 195, 196, 197, 198, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 220, 221, 224, 225, 226, 227, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 335, 336, 337, 338, 340, 341, 342, 343, 344, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 406, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 447, 448, 449, 450, 451, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496.

APPONYI: 202.

Braşov, Arh.: 245, 334, 335, 349, 356, 357, 366, 369, 441, 447, 476, 486, 489, 192, 495.

Braşov, Muz.: 355, 357, 388, 405, 407, 417.

FS Halle: 59, 93, 170, 201, 228, 237, 289, 339.

GROSS: 2, 9, 12, 19, 23, 36, 39, 40, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 71, 72, 73, 74, 80, 89, 96, 100, 101, 106, 107, 108, 110, 113, 114, 141, 142, 143, 144, 145, 155, 156, 158, 160, 161, 163, 164, 167, 168, 169, 174, 182, 187, 188, 196, 197, 198, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 217, 218, 219, 220, 221, 226, 227, 229, 230, 231, 234, 238, 241, 243, 244, 246, 247, 248, 249, 251, 252, 253, 255, 256, 257, 259, 260, 262, 263, 264, 265, 268, 269, 270, 272, 273, 274, 277, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 287, 288, 290, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 305, 306, 307, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 324, 325, 326, 328, 329, 330, 331, 333, 337, 338, 340, 341, 342, 346, 349, 350, 351, 352, 354, 355, 360, 361, 362, 364, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 381, 383, 388, 389, 390, 392, 393, 394, 396, 400, 403, 406, 408, 409, 410, 412, 413, 414, 415, 416, 418, 419, 420, 423, 426, 427, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 438, 439, 441, 442, 443, 444, 450, 451, 453, 454, 455, 457, 460, 461, 466, 469, 481, 483, 484, 485, 486, 488, 489, 490, 491, 492, 495, 496.

HEGYI: 61, 63, 64, 65, 69, 70, 75, 77, 87, 309, 339, 384, 385, 386, 424, 425, 467.

NETOLICZKA: 32, 38, 76, 78, 79, 81, 82, 83, 85, 105, 117, 118, 147, 152, 153, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 184, 203, 205, 214, 215, 225, 232, 242, 250, 254, 258,

275, 276, 286, 291, 323, 348, 358, 359, 387, 399, 404, 422, 429, 430, 437, 445, 448, 449, 456, 459, 462, 463, 470, 471, 475, 476, 477, 479, 480, 482, 487, 493, 494.

OSZK: 101, 102, 107, 110, 113, 114, 143, 144, 145, 158, 160, 161, 163, 164, 175, 182, 188, 196, 197, 198, 199, 204, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 224, 227, 229, 230, 231, 233, 234, 241, 243, 244, 246, 247, 248, 249, 251, 252, 253, 255, 256, 257, 259, 260, 263, 264.

PETRIK: 262, 268, 269, 270, 272, 273, 274, 277, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 287, 288, 290, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 305, 306, 307, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 324, 325, 326, 328, 329, 330, 331, 333, 334, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 345, 346, 348, 349, 350, 351, 352, 354, 355, 356, 357, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 383, 386, 388, 389, 390, 392, 393, 394, 396, 400, 401, 402, 403, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 423, 425, 426, 427, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 438, 439, 441, 442, 443, 444, 445, 450, 451, 453, 454, 455, 457, 460, 461, 466, 469, 472, 481, 483, 484, 485, 486, 488, 489, 490, 491, 492, 496.

RMK II: 13, 14, 19, 20, 25, 27, 28, 30, 31, 33, 34, 41, 43, 44, 50, 52, 71, 72, 73, 74, 89, 96, 100, 101, 102, 106, 107, 108, 110, 113, 114, 141, 142, 143, 144, 145, 155, 156, 158, 160, 161, 163, 164, 167, 168, 169, 174, 175, 182, 187, 188, 191, 194,

196, 197, 198, 199, 200, 204, 206, 207, 208, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 224, 226, 227, 229, 230, 231, 233, 234, 238, 241, 243, 244, 246, 247, 248, 249, 251, 252, 253, 255, 256, 257, 259, 260, 263, 264.

RMK III: 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 15, 16, 18, 53, 56, 58, 60, 61, 63, 64, 86, 87, 88, 91, 92, 93, 95, 97, 103, 104, 111, 112, 115, 116, 117, 118, 120, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 146, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 157, 159, 162, 165, 170, 172, 173, 183, 185, 186, 189, 190, 193, 195, 201, 202, 222, 223, 228, 235, 236, 239, 240, 250, 266, 304.

RMK III/2: 10, 29.

RMK III/3: 57, 66, 84, 87, 94, 127, 170, 190, 202, 228.

RMK III/XVIII: 316, 339, 384, 385, 386, 425, 429, 472.

RMNy: 1, 2, 9, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52.

Sibiu, Bruk.: 345, 380.

TR Braşov: 25, 27, 28, 30, 31, 33, 34, 40, 43, 44, 101, 102, 106, 107, 108, 167, 168, 169, 187, 191, 216, 238, 374, 376, 379, 380, 381, 411, 495.

UB: 98.

Verók: 372, 452.

Verók-Quellen: 10, 11, 15, 16, 18, 31, 40, 62, 90, 102, 106, 107, 108, 131, 139, 148, 154, 167, 168, 169, 171, 187, 238, 411, 425.